

www.qbz.gov.al

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Viti: 2022 – Numri: 168

Tiranë – E enjte, 15 dhjetor 2022

PËRMBAJTJA

	Faqe
Ligj nr. 74/2022, datë 17.11.2022	Për miratimin e buxhetit faktik të vitit 2021..... 19547
Dekret i Presidentit nr. 13876, datë 7.12.2022	Për shpallje ligji..... 19766
Ligj nr. 77/2022, datë 17.11.2022	Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 133/2015, “Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave”..... 19766
Dekret i Presidentit nr. 13878, datë 12.12.2022	Për shpallje ligji..... 19769
Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 807, datë 12.12.2022	Për disa ndryshime në vendimin nr. 9, datë 11.1.2016, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve të përfitimit të veshmbathjeve civile për punonjësit e Policisë Ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë”..... 19769
Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 812, datë 12.12.2022	Për miratimin e kalimit të pasurive nr. 3/411 dhe nr. 3/1116, me sipërfaqe, përkatësisht, 61 m ² dhe 74.5 m ² , të ndodhura në zonën kadastrale 8564, nga pronë shtetërore në pronë private, për z. Filip Gjergjindrea dhe znj. Diana Gjergjindrea dhe miratimin e projektkontratës, që do të lidhet për këtë qëllim, ndërmjet Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë dhe z. Filip Gjergjindrea dhe znj. Diana Gjergjindrea..... 19770
Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 814, datë 12.12.2022	Për lirim dhe emërimin në detyrë të drejtorit të Teatrit Kombëtar..... 19774
Udhëzim i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 20, datë 2.12.2022	Për disa ndryshime në udhëzimin e ministrit nr. 2, datë 15.3.2022, “Për miratimin e rregullave specifike për ambalazhimin dhe etiketimin e PMB-ve”..... 19774
Urdhër i ministrit të Infrastrukturës dhe Energjisë nr. 287, datë 5.12.2022	Për miratimin e planit vjetor minerar 2023..... 19774

Urdhër i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 578, datë 2.12.2022	Për miratimin e planit të veprimit për përdorimin e qëndrueshëm të produkteve për mbrojtjen e bimëve, 2022–2032	19780
Urdhër i ministrit të Kulturës nr. 852, datë 1.12.2022	Për delegim kompetence.....	19813
Vendim i Bankës së Shqipërisë nr. 51, datë 7.12.2022	Për disa ndryshime në rregulloren “Për licencimin dhe ushtrimin e veprimtarisë nga subjektet financiare jobanka”	19814
Vendim i Bankës së Shqipërisë nr. 52, datë 7.12.2022	Për disa ndryshime në rregulloren “Për licencimin dhe ushtrimin e veprimtarisë së shoqërive të kursim-kreditit dhe të unioneve të tyre”	19814
Vendim i Këshillit të Lartë të Prokurorisë nr. 312, datë 30.11.2022	Për një shtesë në vendimin nr. 95, datë 9.5.2022, “Për miratimin e rregullores për vlerësimin etik dhe profesional të prokurorëve”, të Këshillit të Lartë të Prokurorisë.....	19815

LIGJ
Nr. 74/2022**PËR MIRATIMIN E BUXHETIT FAKTIK**
TË VITIT 2021

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 158 të Kushtetutës dhe të nenit 63 të ligjit nr. 9936, datë 26.6.2008, “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**VENDOSI:****Neni 1****Miratimi i raportit vjetor të konsoliduar të**
zbatimit të buxhetit

Miratohet buxheti faktik, si raporti vjetor i konsoliduar i zbatimit të buxhetit, për vitin 2021, sipas dokumenteve të mëposhtme, që i bashkëlidhen këtij ligji dhe janë pjesë përbërëse e tij:

a) pasqyrat e konsoliduara vjetore për transaksionet financiare të shtetit për vitin 2021;

b) raporti për zbatimin e buxhetit vjetor 2021 në nivelin e fondeve të miratuara dhe objektivat e realizuar;

c) raporti për borxhin publik dhe përbërjen e tij për vitin 2021;

ç) raporti për përdorimin e fondit rezervë dhe të kontingjencës për vitin 2021;

d) raporti për situatën e kontrollit të brendshëm financiar publik në njësitë e qeverisjes së përgjithshme gjatë vitit 2021.

Neni 2**Hyrja në fuqi**

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 17.11.2022.

Shpallur me dekretin nr. 13876, datë 7.12.2022,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Bajram Begaj.

RAPORT**MBI****ZBATIMIN E BUXHETIT VJETOR,**
SITUATËN MAKROEKONOMIKE DHE FISKALE
GJATË VITIT 2021

Tiranë, Maj 2022

PËRMBAJTJA**1.REZULTATI I BUXHETIT TË KONSOLIDUAR.****2.PASQYRË E ZHVILLIMEVE MAKROEKONOMIKE****2.1 Zhvillimet e fundit ekonomike****2.1.1 Sektori real****2.1.2 Sektori monetar****2.1.3 Sektori i jashtëm****2.2 Krahasimi me vendet e rajonit**

3.POLITIKAT FISKALE DHE REZULTATI I MBLEDHJES SË TË ARDHURAVE

3.1 Politika fiskale në vitin 2021 dhe efektet në buxhet e në ekonomi

3.1.1 Tatimi mbi Vlerën e Shtuar

3.1.2 Tatimi mbi të Ardhurat

3.1.3 Akciza

3.1.4 Taksat Vendore

3.2 Të ardhurat e përgjithshme

3.2.1 Të ardhurat nga ndihmat

3.2.2 Të ardhurat tatimore

3.2.3 Të ardhurat nga pushteti vendor

3.2.4 Të ardhurat nga fondet speciale

3.2.5 Të ardhurat jotatimore

3.2.6 Të ardhurat nga tatimet dhe doganat

3.3 Të ardhurat sipas taksave, tatimeve dhe burimeve të tjera

3.3.1 Taksimi Indirekt

3.3.2 Taksimi direkt

4.SHPENZIMET E PËRGJITHSHME

4.1 Shpenzimet sipas natyrës ekonomike

4.2 Shpenzimet sipas natyrës funksionale

4.3 Ndryshimet në ligjin e buxhetit 2021 .

4.4 Fondi Rezervë dhe Kontigjenca

4.5 Programi i Rindërtimit

5.BUXHETI VENDOR.

5.1 Të ardhurat e njërive të vetëqeverisjes vendore

5.2 Shpenzimet e njërive të vetëqeverisjes vendore

6.MENAXHIMI I BORXHIT PUBLIK.

7.RREZIQET FISKALE DHE DETYRIMET KONTIGJENTE

7.1 Ndërmarrjet shtetërore

7.1.1 Ndërmarrjet e Sektorit Energjetik.

7.1.2 Ndërmarrjet e Sektorit të Ujësjetës-Kanalizimeve

7.2 Detyrimet e prapambetura të Qeverisjes së Përgjithshme .

7.2.1 Detyrimet e prapambetura për njësitë e Qeverisjes Qendrore

7.2.2 Detyrimet e prapambetura për njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (NIVQV)

7.3 Koncesionet/PPP-të .

7.4 Detyrime të tjera Kontigjente:

7.4.1 Vendimet e Gjykatës së të Drejtave të Njeriut në Strasburg (GJEDNJ)

7.4.2 Vendimet e Gjykatës Ndërkombëtare të Arbitrazhit

8.SHTOJCAT.

8.1 Shtojca 1 - Zbatimi dhe monitorimi i parimeve dhe rregullave fiskale .

8.2 Shtojca 2 – Efektet e paketës fiskale 2021

8.3 Shtojca 3 Treguesit kryesorë të performancës sipas ministrive të linjës

8.3.1 Shëndetësia dhe Mbrojtja Sociale

8.3.2 Arsimi

8.3.3 Bujqësia dhe Zhvillimi Rural

8.3.4 Infrastruktura dhe Energjia

8.3.5 Turizmi dhe Mjedis

8.3.6 Drejtësia

8.3.7 Institucionet e Sistemit të Drejtësisë

8.3.8 Financat, Ekonomia, Punësimi dhe Arsimi Profesional

8.3.9 Mbrojtja

8.3.10 Kultura

8.3.11 Rendi dhe Siguria Publike

8.3.12 Politika e Jashtme

TABELA DHE GRAFIKË

Tabela 1: Produkti i Brendshëm Bruto
 Tabela 2: Norma e papunësisë
 Tabela 3: Bilanci tregtar
 Tabela 4: Norma e inflacionit
 Tabela 5: Bilanci fiskal
 Tabela 6: Borxhi publik
 Tabela 7: Treguesit e të ardhurave kryesore (në miliardë lekë)
 Tabela 8: Të ardhurat nga tatimet dhe doganat (në milionë lekë)
 Tabela 9: Performanca e të ardhurave nga akciza: mallrat kryesorë 2021 - 2020
 Tabela 10: Shpenzimet sipas funksionit (në milionë lekë)
 Tabela 11: Të ardhurat dhe shpenzimet e pushtetit vendor, sipas natyrës
 Tabela 12: Matrica e riskut
 Tabela 13: Të dhënat financiare për Sektorin Energjetik (në mijë Lekë)
 Tabela 14: Të dhënat financiare 12 mujore për OSHEE Group Sh.a (në mijë Lekë)
 Tabela 15: Të dhënat financiare 12 mujore për KESH sh.a (në mijë Lekë)
 Tabela 16: Të dhënat financiare 12 mujore për OST Sh.a (në mijë Lekë)
 Tabela 17: Detyrimet e prapambetura në nivel vendor sipas kategorive
 Tabela 18: Koncesionet/PPP-të aktive me mbështetje nga buxheti i shtetit (në mijë lekë)
 Tabela 19: Treguesit kryesorë të performancës sipas ministrive të linjës
 Tabela 20: Realizimi i buxhetit 2021 në disa institucione kryesore qendrore
 Tabela 21: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (në mijë lekë)
 Tabela 22: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (në mijë lekë)
 Tabela 23: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (në mijë lekë)
 Tabela 24: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë (në mijë lekë)
 Tabela 25: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit
 Tabela 26: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Drejtësisë
 Tabela 27: Realizimi i buxhetit 2021 për Institucionet e Drejtësisë
 Tabela 28: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë
 Tabela 29: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Mbrojtjes
 Tabela 30: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Kulturës
 Tabela 31: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Brendshme
 Tabela 32: Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë për Evropën dhe Punët e Jashtme

Grafiku 1: Shpenzimet e përgjithshme publike ndaj PBB-së (në miliardë lekë)
 Grafiku 2: Të ardhurat e përgjithshme (në miliardë lekë) ndaj PBB-së
 Grafiku 3: Ecuria e zërave kryesorë të të ardhurave
 Grafiku 4: Të ardhurat e përgjithshme (në miliardë lekë), sipas kategorive kryesore
 Grafiku 5: Të ardhura nga pushteti vendor në vite (në miliardë lekë)
 Grafiku 6: Përbërja e të ardhurave nga pushteti vendor sipas zërave kryesorë (në %).
 Grafiku 7: Të ardhurat nga fondet speciale në vite (në miliardë lekë)
 Grafiku 8: Përbërja e të ardhurave nga fondet speciale (në %)
 Grafiku 9: Përbërja e të ardhurave jotatimore (miliardë lekë).
 Grafiku 10: Të ardhura nga tatimet dhe doganat në vite (në miliardë lekë) dhe në % të PBB-së
 Grafiku 11: Të ardhurat nga tatimet dhe doganat sipas llojit..
 Grafiku 12: Të ardhurat doganore, rënia vjetore sipas llojit të taksave 2021 - 2020 (në milionë lekë)..
 Grafiku 13: Të ardhurat tatimore, rënia vjetore sipas llojit të taksave (në milionë lekë).
 Grafiku 14: Të ardhurat tatimore, sipas sektorëve (në %).
 Grafiku 15: TVSH-ja brenda vendit, sipas sektorëve (në %)
 Grafiku 16: Rimbursimi i TVSH-së në vite (në milionë lekë).
 Grafiku 17: Akciza në vite (miliardë lekë)
 Grafiku 18: Akciza sipas natyrës së mallrave (në %)
 Grafiku 19: TAP në vite (në miliardë lekë)
 Grafiku 20: TAP sipas zërave (në %)
 Grafiku 21: Tatimi mbi fitimin në vite (në miliardë lekë).
 Grafiku 22: Tatimi mbi fitimin sipas sektorëve (në %)
 Grafiku 23: Kontribuesit aktivë për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore, sipas llojit të biznesit
 Grafiku 24: Kontribuesit aktivë për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore, sipas sektorit (në %)
 Grafiku 25: Shpenzimet e përgjithshme korrente dhe kapitale (mld lekë) dhe ritmi i rritjes vjetore (në %)
 Grafiku 26: Shpenzimet korrente dhe kapitale plan dhe fakt ndaj totalit të shpenzimeve (mln lekë)
 Grafiku 27: Struktura e shpenzimeve korrente, kapitale dhe raporti me PBB-në ndër vite
 Grafiku 28: Shpenzimet korrente dhe ritmi i rritjes së tyre (milion lekë)
 Grafiku 29: Struktura e shpenzimeve korrente (milion lekë)..
 Grafiku 30: Shpenzimet e personelit në vite dhe ritmi i rritjes (miliardë lekë).
 Grafiku 31: Shpenzimet për interesa në vite dhe ritmi i rritjes (miliardë lekë)

- Grafiku 32 Shpenzimet operative e të mirëmbajtjes dhe ritmi i rritjes vjetore (miliardë lekë)
- Grafiku 33 Shpenzimet për subvencione dhe ritmi i rritjes (miliardë lekë)
- Grafiku 34 Shpenzimet për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore (miliardë lekë)
- Grafiku 35 Shpenzimet për ndihmën ekonomike, PAK dhe papunësinë (miliardë lekë)
- Grafiku 36 Shpenzimet Kapitale dhe burimi i financimit të tyre (në miliardë lekë)
- Grafiku 37 Transferta e pakushtëzuar dhe ritmi i ndryshimit në vite.
- Grafiku 38 Realizimi i të ardhurave tatimore dhe jotatimore 2019-2021.
- Grafiku 39 Të ardhurat e pushtetit vendor në vite dhe ritmi i ndryshimit.
- Grafiku 40 Të ardhurat vendore në raport me totalin e të ardhurave publike dhe PBB.
- Grafiku 41 Të ardhurat e veta të pushtetit vendor sipas burimit në vite
- Grafiku 42 Shpenzimet e buxhetit vendor sipas burimit të financimit në vite.
- Grafiku 43 Shpenzimet e pushtetit vendor në rritje dhe ritmi i rritjes së tyre (në miliardë lekë).
- Grafiku 44 Shpenzimet e pushtetit vendor sipas klasifikimit ekonomik (në milionë lekë) ..
- Grafiku 45 Sektori quasi publik sipas numrit të ndërmarrjeve.
- Grafiku 46 Ecuria e nivelit të arkëtimit të OSHEE Group sh.a (në miliardë lekë).
- Grafiku 47 Ecuria e nivelit të humbjeve në rrjet për OSHEE Group sh.a (në %).
- Grafiku 48 Stoku i detyrimeve të prapambetura e Sektorit Ujësjellës-Kanalizime ndaj OSHEE Group Sh.a (në mld lekë).
- Grafiku 49 Stoku i detyrimeve të prapambetura të qeverisjes së përgjithshme, në mln lekë
- Grafiku 50 Stoku i detyrimeve të Ministrisë së Energjisë dhe Infrastrukturës dhe ministrive të tjera
- Grafiku 51: Stoku i detyrimeve të prapambetura qendrore sipas zërave kryesorë
- Grafiku 52: Stoku i detyrimeve të prapambetura vendore sipas zërave kryesorë

1. REZULTATI I BUXHETIT TË KONSOLIDUAR

Ekonomia shqiptare u recuperua ndjeshëm gjatë vitit 2021 pas recesionit të vitit të kaluar. Efektet e pandemisë ishin të përmbajtura si pasojë e mbështetjes nga politikat fiskale e monetare ndërthurur me masat rregullative. Rritja ekonomike rezultoi më e fortë dhe me bazë më të gjerë krahasuar me atë që pritej. Efekti bazë dhe ndikimi nga prodhimi i energjisë elektrike ishin gjithashtu faktorë të veçantë që dhanë kontribut në rritje. Rekuperimi i kërkesës ka qenë i shpejtë dhe prodhimi ka tejkaluar nivelet e para tërmetit dhe të para pandemisë. Edhe tregu i punës paraqet përmirësim me rritje të punësimit dhe rënie të normës së papunësisë. Si sektori i prodhimit, ashtu edhe ai i shërbimeve, kanë përfituar nga këto zhvillime, duke siguruar rimëkëmbje për biznesin dhe punësimin dhe duke krijuar premisa të mira për perspektivën afatmesme. Për vitin 2021, rritja ekonomike prej +8.54% paraqet një rikthim shumë të fortë, dukshëm mbi parashikimin fillestar dhe mbi nivelin prej -3.5% që ishte një vit më parë. Kjo rritje ishte e shpërndarë në të gjithë sektorët e ekonomisë, ku ndikimin kryesor e ka pasur sektori i ndërtimit me 1.75 pikë përqindje, ndërkohë që tregtia ka pasur gjithashtu një kontribut të lartë pozitiv në rritje me 1.66 pikë përqindje dhe Industria me 1.48 pikë përqindje. Të gjithë sektorët kanë rezultuar në rritje, ndërkohë që sipas metodës së shpenzimeve, rritja ka ardhur si nga treguesit e konsumit final të popullatës, i cili ka pasur një kontribut me 4.4 pikë përqindje në këtë rritje, ashtu edhe nga Formimi Bruto i Kapitalit Fiks (Investimet) me një kontribut prej 4.53 pikë përqindje. Nëse do t'i referohemi shifrave të vitit 2021, rritja për këtë vit ishte 4.76 % në krahasim me vitin 2019, i cili ishte një vit me një ecure ekonomike normale për vendin tonë. Pra, ka pasur një përshejtim të rritjes si në krahasim me vitin 2020, ashtu edhe në krahasim me vitin 2019.

Shifrat e punësimit kanë mbështetur vijimin e ecures së aktivitetit ekonomik ku për tremujorin e katërt të vitit 2021 papunësia ka vijuar të shënojë rënie dhe papunësia për grup moshën mbi 15 vjeç ka shënuar 11.4 %, ndërkohë që edhe shkalla e punësimit ka vijuar të shënojë rritje duke rezultuar në 53.5 % për popullsinë mbi 15 vjeç. Gjithashtu, edhe paga mesatare ka ndjekur të njëjtin trend dhe ka pësuar një rritje me 8% në krahasim me vitin e kaluar, duke rezultuar në 59.565 lekë në fund të vitit 2021.

Përsa i përket të dhënave të tregtisë së jashtme, ato gjithashtu kanë rezultuar pozitive, si në vëllim, ashtu edhe në vlerë. Për vitin 2021 eksportet e mallrave arritën vlerën 369 mld lekë, duke u rritur me 35.6%, ndërkohë importet e mallrave arritën vlerën 801 mld lekë, duke u rritur me 32.3%, krahasuar me një vit më parë. Deficiti tregtar arriti vlerën 432 mld lekë, duke u rritur me 29,6%, krahasuar me të njëjtën periudhë të 2020.

Shkëmbimet tregtare, për vitin 2021, me vendet e BE-së zënë 60% të gjithë tregtisë. Në periudhën Janar–Dhjetor 2021, eksportet drejt vendeve të BE-së zënë 72.2% të eksporteve gjithsej dhe importet nga vendet e BE-së zënë 54.4% të importeve gjithsej. Partnerët kryesorë tregtarë janë: Italia (29.9%), Turqia (7.8%), Greqia (7.3%) dhe Gjermania (6.4%). Përgjatë vitit 2021, Bilanci i Pagesave u zgjerua, duke shënuar vlerën 936 milion EUR, nga 655 milion EUR që ishte një vit më parë (2020). Kjo situatë u ndikua kryesisht nga Investimet e huaja direkte dhe të hyrat nga shërbimet të lidhura përgjithësisht me Turizmin, duke shënuar rritje vjetore respektivisht me 8% dhe 93.5%, krahasuar me vitin 2020.

Të ardhurat totale të buxhetit të konsoliduar për vitin 2021 ishin 510.95 miliardë lekë (27% e PBB-së), ose rreth 20% më shumë se një vit më parë. Në terma nominalë, **shpenzimet e përgjithshme** publike gjatë vitit 2021 ishin 596.28 miliardë lekë (31.5% e PBB-së), ose rreth 11.2% më shumë se në vitin 2020. **Deficiti fiskal** në 2021 arriti në 4.5% të PBB-së, nga një mesatare prej afro 3.4% në tre vitet e mëparshme, por megjithatë rezultoi më i ulët se sa kufiri ligjor prej 8.4% e PBB-së, ndërsa borxhi publik arriti nivelin prej 73.2% të PBB-së, në rënie me pothuaj 1.3 pikë përqindje nga viti 2020. Sidoqoftë, borxhi publik rezultoi më i ulët se sa pritshmëritë fillestare (78.1%).

Grafiku 1 Shpenzimet e përgjithshme publike ndaj PBB-së (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Huamarrja u realizua kryesisht nëpërmjet burimeve të huaja, në nivelin prej 5.5% ndaj PBB-së. Borxhi publik neto për vitin 2021 ishte 1,310.3 miliardë lekë, ose 69.3% e PBB-së, në rënie nga 74% e PBB-së për vitin 2020. Stoku bruto i borxhit që përfshin dhe likuiditetin për financimin e borxhit ndaj PBB-së gjithashtu u rrit, duke arritur nivelin 77% e PBB-së, në rritje me pothuaj 12.9 pikë përqindje nga viti 2020, por megjithatë edhe ky parametër rezultoi më i ulët se sa pritshmëritë fillestare prej rreth 80%.

2. PASQYRË E ZHVILLIMEVE MAKROEKONOMIKE

2.1 Zhvillimet e fundit ekonomike

2.1.1 Sektori real

Për vitin 2021, rritja ekonomike rezultoi 8.54%. Kjo rritje ishte e shpërndarë në të gjithë sektorët e ekonomisë, ku ndikimin kryesor e ka pasur sektori i ndërtimit me 1.75 pikë përqindje, ndërkohë që tregtia ka pasur gjithashtu një kontribut të lartë pozitiv në rritje me 1.66 pikë përqindje dhe Industria me 1.48 pikë përqindje. Ndërkohë që sipas metodës së shpenzimeve, rritja ka ardhur si nga treguesit e konsumit final të popullatës, i cili ka pasur një kontribut me 4.4 pikë përqindje në këtë rritje, ashtu edhe nga Formimi Bruto i Kapitalit Fiks (Investimet) me një kontribut prej 4.53 pikë përqindje. Pra si investimet, ashtu edhe konsumi, kanë rezultuar me rritje gjatë vitit 2021.

Rishikimi i projeksioneve për rritjen nominale të rritjes ekonomike ka sjellë në rishikim dhe të treguesve kryesorë të borxhit dhe të deficitit, kur për vitin 2021 treguesi i borxhit shënoi nivelin 73.2% të GDP-së, nga 78.1% që ishte sipas parashikimeve të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë dhe treguesi i deficitit shënoi nivelin 4.5% nga 4.8% që ishte në parashikimet fillestare.

Ecuria pozitive e aktivitetit ekonomik gjatë vitit të kaluar është mbështetur edhe nga punësimi, ku papunësia është ulur në tremujorin e fundit të vitit 2021 në 11.4%, ndërsa shkalla e punësimit është rritur dhe ka arritur në 53.5% për popullsinë mbi 15 vjeç. Gjithashtu, edhe paga mesatare ka pësuar rritje me 8% në krahasim me një vit më parë, duke rezultuar në 59.565 lekë në fund të vitit 2021.

2.1.2 Sektori monetar

Gjatë vitit 2021, inflacioni mesatar rezultoi 2%, ndërkohë inflacioni i fundvitit rezultoi 3.7%. Nga tërësia e mallrave dhe shërbimeve që përbëjnë shportën e konsumit, ato që ndikuan më tepër në inflacionin e përgjithshëm ishin:

- “Ushqime dhe pije joalkolike” me rritje vjetore të çmimit prej +6.4%, duke kontribuar me +2.22 pikë përqindje në inflacionin e përgjithshëm prej +3.7%.*
- “Transport” me rritje vjetore të çmimit prej +9.0%, duke kontribuar me +0.48 pikë përqindje në inflacionin e përgjithshëm prej +3.7%.*
- “Komunikim”, me rritje vjetore +3.3%, duke kontribuar me +0.1 pikë përqindje në inflacionin e përgjithshëm prej +3.7%.*
- “Hotele, kafene dhe restorante” ka pësuar rritje vjetore të çmimit prej +3.3%, duke kontribuar me +0.13 pikë përqindje në inflacionin e përgjithshëm prej +3.7%.*

- v. “Pije alkoolike dhe duhan” me rritje vjetore të çmimit prej +2.1%, duke kontribuar me +0.08 pikë përqindje në inflacionin e përgjithshëm prej +3.7%.

Në vitin 2021, stoku total i kredive bankare pati një rritje me 9.5% krahasuar me vitin 2020. Stoku i kredive në lekë shënoi rritje prej 8.5%, ndërsa ai në valutë rritje prej 10.7%, krahasuar me muajin dhjetor të vitit të kaluar. Pjesa më e madhe e kontributit në rritjen e stokut total të kredisë gjatë kësaj periudhe ka ardhur prej kredive akorduar bizneseve. Stoku i kredive akorduar bizneseve jo-financiare (private dhe publike) për muajin dhjetor 2021 shënoi një rritje me 8.3%. Kredia vetëm për bizneset private jo-financiare u rrit me 6.7%, duke kontribuar pozitivisht me 4.1 pikë përqindje në ndryshimin e stokut total të kredisë. Ndërsa, stoku i kredive akorduar bizneseve publike jo-financiare për muajin dhjetor të vitit 2021 ka shënuar rënie me 48.7%, krahasuar me dhjetorin e vitit 2020, me kontribut pozitiv prej 1.2 pikë përqindje. Stoku i kredive akorduar individëve deri në muajin dhjetor të vitit 2021, ka shënuar rritje prej 12.1%, krahasuar me dhjetorin e vitit 2020, duke kontribuar pozitivisht në ndryshimin e stokut total të kredisë me 4.2 pikë përqindje. Raporti i kredive me probleme zbriti në nivelin 5.65% në muajin dhjetor, duke pasqyruar masat konkrete të ndërmarra nga Banka e Shqipërisë për reduktimin e tyre, si dhe përmirësimin e ambientit ekonomik dhe të gjendjes financiare të kredimarrësve. Monedha shqiptare ka vijuar të ketë një kurs këmbimi përgjithësisht të stabilizuar kundrejt valutave kryesore në tregun e këmbimit valutës. Përgjatë vitit 2021, kursi i këmbimit Lek/EUR shënoi mesatarisht në nivelin 122.46, ndërsa kursi ndaj dollarit Lek/Dollar arriti në 103.52.

2.1.3 Sektori i jashtëm

Eksportet për periudhën janar - dhjetor 2021 shënuan rritje prej +35.6% krahasuar me një vit më parë, ndërsa vetëm për muajin dhjetor 2021 eksportet shënuan rritje prej +38.2% në krahasim me muajin dhjetor 2020. Në dhjetor 2021, eksportet e mallrave arritën vlerën 31.90 mld lekë, duke u rritur me 38.2%, në krahasim me të njëjtën periudhë të një viti më parë dhe duke rënë me 14.49% në krahasim me nëntorin 2021. Për tërë vitin 2021 eksportet e mallrave arritën vlerën 368.77 mld lekë, duke u rritur me 35.6%, krahasuar me një vit më parë. Rritja vjetore e eksporteve prej 38.2%, këtë muaj është ndikuar kryesisht nga grupet: “Minerale, lëndë djegëse, energji elektrike” me +12.2 pikë përqindje dhe “Materiale ndërtimi dhe metale” me kontribut +7.1 pikë përqindje.

Importet e mallrave për periudhën janar – dhjetor 2021 shënuan rritje prej +32.3% krahasuar me një vit më parë, ndërsa vetëm për muajin dhjetor 2021 importet shënuan rritje vjetore prej +43.1% në krahasim me muajin dhjetor 2020. Në dhjetor 2021 importet e mallrave arritën vlerën 87.84 mld lekë, duke u rritur me 43.1%, në krahasim me një vit më parë dhe duke u rritur me 9.1%, në krahasim me nëntor 2021. Për tërë vitin 2021, importet e mallrave arritën vlerën 800.72 mld lekë, duke u rritur me 32.3%, krahasuar me një vit më parë. Rritja vjetore e importeve prej 43.1%, këtë muaj është ndikuar kryesisht nga grupet: “Minerale, lëndë djegëse, energji elektrike” me +18.7 pikë përqindje, “Produkte kimike dhe plastike” me kontribut +4.9 pikë përqindje, “Materiale ndërtimi dhe metale” me kontribut +6.3 pikë përqindje. Për vitin 2021, deficitin tregtar arriti vlerën 431.95 mld lekë, duke u rritur me 29.6% krahasuar me të njëjtën periudhë të 2020. Ndërkohë, deficitin tregtar për muajin Dhjetor 2021 është 55.94 mld lekë, duke u rritur me 46.1%, krahasuar me dhjetor 2020 dhe duke u përkeqësuar me 29.46%, në krahasim me nëntor 2021. Shkëmbimet tregtare, për vitin 2021, me vendet e BE-së zënë 60% të gjithë tregtisë. Në periudhën Janar-Dhjetor 2021, eksportet drejt vendeve të BE-së zënë 72.2% të eksporteve gjithsej dhe importet nga vendet e BE zënë 54.4 % të importeve. Partnerët kryesorë tregtarë janë: Italia (29.9%), Turqia (7.8%), Greqia (7.3%) dhe Gjermania (6.4%).

2.2 Krahasimi me vendet e rajonit

Në vitin 2021, rritja mesatare e PBB-së në Ballkanin Perëndimor ishte +7.6%, pas një tkurje me -3.3% që rezultonte në vitin 2020. Rimëkëmbja u mbështet kryesisht nga heqja graduale e masave frenuese lidhur me COVID-19, të cilat çuan në një kërkesë të brendshme dhe të jashtme më të lartë. Ky rikthim në norma pozitive i rritjes ekonomike u shoqërua me një rritje të ndjeshme të vendeve të reja të punës, ku kërkesa për punësim solli ulje të varfërisë në të 6 ekonomitë e Ballkanit Perëndimor. Në Shqipëri, rritja vjetore ekonomike 2021 është rikuperuar plotësisht nga recesioni i shkaktuar nga pandemia. E vlerësuar në 8.5%, rritja rezultoi më e fortë nga sa ishte parashikuar, për shkak të politikave stimuluese dhe rigjallërimit të sektorit të udhëtimeve, ndërtimit dhe industrisë nxjerrëse.

Tabela 1: Produkti i Brendshëm Bruto

Produkti i Brendshëm Bruto (rritja vjetore në %, në terma reale)	2020	2021
Maqedonia e Veriut	-6.1	4.2
Mali i ZI	-15.3	12.4
Serbia	-0.9	7.4
Shqipëria	-3.5	8.5
Bosnja dhe Hercegovina	-3.2	7.1
Kosova	-5.3	10.5

Burimi: Directorate-General for Economic and Financial Affairs (DG-ECFIN)

Në përputhje me rimëkëmbjen e aktivitetit ekonomik, rritja e vendeve të punës u kthye në territor pozitiv në Ballkanin Perëndimor për vitin 2021. Norma mesatare e rritjes së punësimit rezultoi 1.2%, krahasuar me një rënie prej 1.5% në vitin 2020. Kjo bëri që normat e papunësisë të bien ose të mbeten të njëjta, ndërsa pjesëmarrja në fuqinë punëtore të rritet. Megjithatë, shkalla e papunësisë ka mbetur e lartë duke filluar nga 11.0% në Serbi në 25.8% në Kosovë. (kjo e fundit pasqyron të dhënat më të fundit të disponueshme nga tremujori i parë i 2021).

Tabela 2: Norma e papunësisë

Norma e Papunësisë (mesatare vjetore, në %)	2020	2021
Maqedonia e Veriut	16.6	15.8
Mali i ZI	18.4	16.9
Serbia	9.7	11.0
Shqipëria	12.2	12.1
Bosnja dhe Hercegovina	15.9	17.4
Kosova	25.9	n.a

Burimi: Directorate-General for Economic and Financial Affairs (DG-ECFIN)

Zhvillimet e jashtme në Ballkanin Perëndimor gjatë vitit 2021 u nxitën nga rikthimi i fortë i eksporteve të shërbimeve (përkatësisht turizmi), rritjes së fortë të remitançave si dhe nga vazhdimi i rritjes së eksporteve të mallrave në shumicën e vendeve të rajonit. Në të njëjtën kohë, importet e mallrave janë rritur me një ritëm të shpejtë që çuan në deficite tregtare më të larta të mallrave në shumicën e vendeve të rajonit. Krahasuar me një vit më parë, deficitet i llogarisë korrente është ngushtuar ose ka mbetur përgjithësisht i pandryshuar si përqindje e PBB në Shqipëri, Mali të Zi, Bosnja dhe Hercegovina dhe Maqedoni e Veriut, ndërsa u zgjerua në Serbi dhe Kosovë.

Tabela 3: Bilanci tregtar

Deficiti i llogarisë korrente (në % të PBB) ¹	2020	2021
Maqedonia e Veriut	-3.4	-3.5
Mali i ZI	-26.1	-9.2
Serbia	-4.1	-4.4
Shqipëria	-8.7	-7.9
Bosnja dhe Hercegovina	-3.8	-2.1
Kosova	-7.0	-9.2

Burimi: Directorate-General for Economic and Financial Affairs (DG-ECFIN)

Rimëkëmbja e kërkesës agregate si dhe rritja e qëndrueshme e çmimeve të energjisë, ushqimeve dhe çmimeve të transportit nxitën një përshpejtim të inflacionit në të gjithë rajonin e Ballkanit Perëndimor për vitin 2021.

¹ Këto shifra i referohen një mesatare rrëshqitëse për 4 tremujarët

** Këto shifra i referohen balancës tremujore pjestuar me PBB vjetore të vlerësuar

*** Këto shifra i referohen balancës tremujore pjestuar me PBB tremujore

Tabela 4: Norma e inflacionit

Indeksi i Çmimeve të Konsumit/Inflacioni (ndryshimi vjetor në %)	2020	2021
Maqedonia e Veriut	1.2	3.2
Mali i Zi	-0.8	2.5
Serbia	1.6	4.1
Shqipëria	1.6	2.0
Bosnja dhe Hercegovina	-1.1	2.0
Kosova	0.2	3.3

Burimi: Directorate-General for Economic and Financial Affairs (DG-ECFIN)

Në vitin 2021, rritja e të ardhurave tatimore për shkak të aktiviteteve më të forta ekonomike, i kombinuar me shpenzime kapitale me performancë të dobët, mbështetën ngushtimin e deficiteve fiskale në të gjitha vendet e Rajonit të Ballkanit Perëndimor.

Tabela 5: Bilanci fiskal

Balanca e përgjithshme e qeverisë/Deficiti fiskal (në % të PBB)	2020	2021
Maqedonia e Veriut***	-8.2	-5.4
Mali i Zi**	-11.1	-1.9
Serbia***	-8.0	-4.1
Shqipëria**	-6.7	-4.5
Bosnja dhe Hercegovina***	-5.3	N/A
Kosova	-7.6	-1.4

Burimi: Directorate-General for Economic and Financial Affairs (DG-ECFIN)

Në fund të vitit 2021, raporti i borxhit ishte më i lartë në Mal të Zi (83.3% e PBB-së), megjithëse dukshëm më e ulët në krahasim me fundin e vitit 2020, ndjekur nga Shqipëria (73.2%) dhe Serbia (51.6%).

Tabela 6: Borxhi publik

Borxhi publik total (në % të PBB)	2020	2021
Maqedonia e Veriut	51.9	51.9
Mali i Zi	105.3	83.3
Serbia	57.0	56.5
Shqipëria	74.5	73.2
Bosnja dhe Hercegovina	36.6	35.5
Kosova	22.4	23.3

Burimi: Directorate-General for Economic and Financial Affairs (DG-ECFIN)

3. POLITIKAT FISKALE DHE REZULTATI I MBLEDHJES SË TË ARDHURAVE

3.1 Politika fiskale në vitin 2021 dhe efektet në buxhet e në ekonomi

Politika fiskale në vitin 2021 ka vijuar të synojë rimjekmbjen e ekonomisë, duke siguruar një sistem taksimi të drejtë, të balancuar dhe që nxit produktivitetin dhe qëndrueshmërinë afatgjatë të ekonomisë. Ndryshimet në paketën fiskale 2021 synuan përgjithësisht korrektime në elementë të veçantë tatimesh dhe taksash, si tatimi mbi vlerën e shtuar, tatimi mbi të ardhurat dhe taksat vendore. Qëllimi i paketës fiskale ka për objekt harmonizimin e dispozitave përkatëse të ligjit për tatimin mbi vlerën e shtuar që lidhen me faturimin me përcaktimet e ligjit për faturën dhe sistemin e monitorimit të qarkullimit, thjeshtimin e procedurave dhe mbështetjen e biznesit dhe sektorëve të ndryshëm të ekonomisë me synim përballimin e vështirësive të mëdha të shkaktuara nga pandemia globale COVID-19, si dhe të pasojave të shkaktuara nga tërmeti i Nëntorit 2019, duke synuar rritjen e konkurrueshmërisë dhe atë ekonomike. Ndryshimet kryesore paraqiten si mëposhtë:

3.1.1 Tatimi mbi Vlerën e Shtuar

Shkalla e reduktuar e TVSH-së prej 6% për furnizimin e shërbimit të punimeve të ndërtimit për investimet shtetërore të klubeve sportive/federatave sportive apo për investimet e subjekteve private në infrastrukturën sportive, u miratua me ligjin nr. 123/2020 dhe hyri në fuqi më 1 janar 2021. Trajtimi me shkallë të reduktuar i këtij furnizimi synon nxitjen dhe lehtësimin e investimeve në infrastrukturën sportive, me qëllim mbështetjen dhe rritjen e ndikimit

pozitiv të sportit në shoqëri. Nga 1 janari 2021, kufiri minimal i regjistrimit për TVSH-në u caktua qarkullimi vjetor prej 10 milionë lekë në një vit kalendarik (nga 2 milionë lekë/vit më parë). Si rezultat, në vendin tonë zbatohet një kufi minimal i regjistrimit për TVSH-në i unifikuar për të gjithë tatimpaguesit. Ndërkohë, gjatë vitit 2021 është miratuar edhe Ligji nr.111/2021 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 92/2014 “Për tatimin mbi vlerën e shtuar në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, i cili hyn në fuqi në janar 2022 dhe parashikon si vijon:

- *Furnizimi i inputeve bujqësore, ku përfshihen plehrat kimike, pesticidet, farat dhe fidanët, me përjashtim të hormoneve të klasifikuara në kodet 2937 të Nomenklaturës së Kombinuar të Mallrave, do të trajtohen me shkallë të reduktuar të Tatimit mbi Vlerën e Shtuar prej 10 përqind.*
- *Me qëllim tërheqjen e investitorëve strategjikë me vlera të konsiderueshme investimi, vlera e kontratave të investimit për zbatimin e të cilave importohen makineri dhe pajisje të përjashtuara nga TVSH-ja, bëhet 500 milionë lekë (nga 50 milionë lekë).*
- *Shfuqizimin e përjashtimit nga TVSH-ja në import, për importin e makinerive prodhuese nga subjektet e tatimit të thjeshtuar mbi fitimin.*
- *Ndryshimi i normës së kompensimit të prodhuesve bujqësor prej 6 përqind, në 0 përqind, me qëllim zëvendësimin e saj me subvencionim direkt të sektorit të bujqësisë nga ministria përgjegjëse për bujqësinë.*

3.1.2 Tatimi mbi të Ardhurat

Me Paketën Fiskale të vitit 2021, u miratua skema e re e tatimit të të ardhurave personale nga punësimi. Nga 1 Prilli 2022, hyri në fuqi rritja e pagës dysheme të patatueshme, për të ardhurat nga paga në intervalin nga 30,001 lekë/muaj deri në 40,000 lekë/muaj. Për këtë interval pagash, tatimi që do të paguhet mbi të ardhurat nga paga është 0%, duke mundësuar që çdo qytetar që siguron më pak të ardhura, të mos paguajë tatim mbi të ardhurat nga paga. Gjithashtu, u bë reduktimi i normës tatimore me 50% për tatimpaguesit me të ardhura nga paga nga 40,001 lekë/muaj deri në 50,000 lekë/muaj. Këta tatimpagues do paguajnë 0% tatim deri në shumën 30,000 lekë të ardhura mujore nga paga, dhe mbi këtë shumë do paguajnë gjysmën e normës tatimore e cila është 13% (pra 50%*13%). Kjo siguron që qytetarët me më pak të ardhura, të paguajnë tatim më të ulët mbi të ardhurat nga paga. Skema e re gjithashtu rishikoi fashën e sipërme të taksimit progresiv. Tatimi 23% parashikohet të fillojë të aplikohet në pagat mbi 200,000 lekë/muaj, nga 150,000 lekë/muaj që është aktualisht.

3.1.3 Akciza

Akciza e cigareve, kategoria T200 “Cigare që përmbajnë duhan”, për vitin 2021 është rritur në 6500 lekë/1000 fije nga 6250 lekë/1000 fije që ishte më parë.

Legjislacionin në fushën e akcizave ka pësuar edhe disa ndryshime të tjera gjatë vitit 2021 të miratuara me Ligjin nr. 114/2021 “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 61/2012, “Për akcizat në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. Ky ligj ka hyrë në fuqi në janar të vitit 2022, dhe parashikon:

- *Detyrimin për indeksimin automatik të tarifave specifike të akcizës për të gjitha mallrat, çdo dy vjet në masën e normës zyrtare të inflacionit të shpallur nga INSTAT për dy vitet e mëparshme me përjashtim të grupit të duhaneve për të cilat është parashikuar rritje specifike në 5 vitet e ardhshme.*
- *Unifikimin e akcizës për “Gazet e naftës dhe hidrokarburet e tjera të gazoike”, duke filluar nga 1 korriku 2022, të gjithë konsumatorët do të kenë të njëjtin nivel taksimi si për përdorim vetjak ashtu dhe për qëllime biznesi. Pra do të aplikohet shkalla së taksimit me akcizë 6 lekë/litri, me qëllim shmangien e mundësisë për abuzivizëm dhe mospagim të detyrimeve të akcizës.*
- *Heqjen e rimbursimit për lëndët djegëse të konsumuara në serat me ngrohje, për prodhimin e produkteve industriale dhe agroindustriale, të cilat përdoren për nevoja teknologjike të prodhimit të produkteve në këta sektorë [farmaceutika, tullat, çimento, birra dhe nafta bruto (rafineritë)], me efekt nga 1 janar 2024. Ky ndryshim vjen si rezultat i rekomandimeve të Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN), që të gjitha përjashtimet jo standarde, normat e reduktuara dhe trajtimet preferenciale duhet të eliminohen nga TVSH-ja, akcizat dhe taksat kombëtare. Konkretisht, sipas rekomandimit të FMN-së, akciza e karburantit duhet të paguhet për të gjithë kaburantin e përdorur në ekonominë e vendit.*

- Për duhanin dhe nënprodukte të tij, duke filluar nga viti 2022 është vendosur rritje graduale progresive e nivelit të akcizës për secilën kategori me qëllim përafrimin me nivelin minimal, sipas Direktivës së BE-së 2011/64 “On the structure and rates of excise duty applied to manufactured tobacco”, duke vendosur një kalendar rritje 5 vjeçar (2022-2026).
- Shtohen si produkte që paguajnë akcizë “Produkte duhani për përdorim oral” me kod 240491 dhe “Shisha, nargjile (përzjerje për tymosje)” me kod 240311 me nivel akcizë 6750 lekë/kg, duke u rritur më pas për 4 vitet në vijim me 500 lekë/kg. Ndërkohë për “Shisha, nargjile (përzjerje për tymosje)”, kur janë me duhan të kultivuar në Shqipëri, niveli i akcizës është 2500 lekë/kg nga 1 janar 2022 duke u rritur më pas për 4 vitet në vijim me 250 lekë/kg. Në kreun IV “Produktet Energjetike” të shtojcës nr. 1 që i bashkëlidhet ligjit nr. 61/2012, janë shtuar si produkte të akcizueshme kategoritë, E201 “Qymyri” me kod 2701; E202 “Linjiti”, me kod 2702; E203 “Koks dhe gjysem koks” me kod 2704; E204 “Gaz qymyri, gaz uji, gaz prodhimi”, me kod 2705 dhe kategoria E205 “Katran i distiluar nga qymyri”, me kod 2706, secila me nivel akcize 0 lekë/kg. Gjithashtu, heqet nga lista e produkteve të akcizueshme kategoria P300 “Goma të Përdorura”, me nivel akcize 100 lekë/kg.

3.1.4 Taksat Vendore

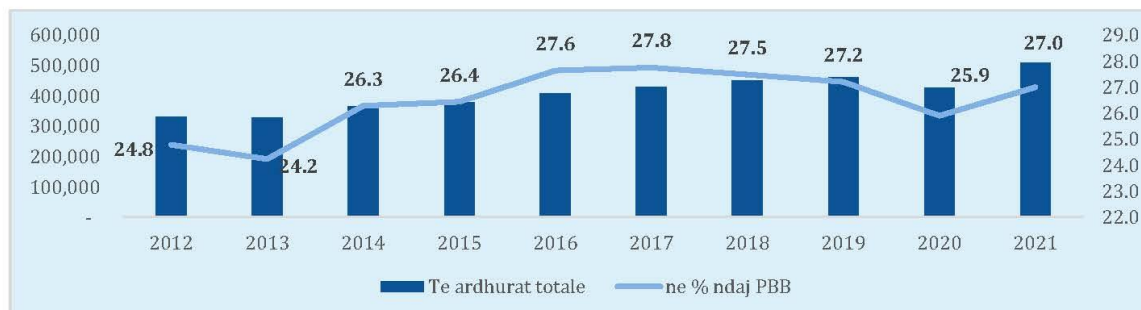
Një nga ndryshimet e reja ligjore në ligjin “Për taksat kombëtare” parashikon vendosjen e një takse prej 100 lek/kg për importimin ose prodhimin e qumështit pluhur. Ky ndryshim, konkretisht, synon që të incentivojë prodhimin dhe tregtimin në vend të qumështit, me synim mbështetjen e fermerëve vendas. Kjo, duke marrë në konsideratë dhe faktin se, sektori i qumështit konsiderohet si sektor me përparësi nisur nga potenciali për zëvendësimin e importit.

Gjithashtu, me qëllim shmangien e abuzimeve dhe përfitimeve të padrejta nga mjete lundruese për qëllime turistike dhe argëtimi që furnizohen me karburant në zonat e lira doganore/magazinat doganore, parashikon vendosjen e një takse prej 65 lekë/litër mbi karburantin që përdoret për furnizimin e këtyre mjeteve lundruese në këto zona.

3.2 Të ardhurat e përgjithshme

Të ardhurat totale të buxhetit të konsoliduar për periudhën 12-mujore 2021, arritën në 510.6 miliardë lekë, me një realizim në masën 101 përqind të planit vjetor sipas Aktit Normativ nr.34 datë 03.12.2021 (të rishikuar). Të ardhurat totale rezultuan 5.5% më të larta se plani fillestar i vitit 2021 (487.7 miliardë lekë) dhe 19.9 përqind ose 85 miliardë lekë më shumë se realizimi vjetor në vitin 2020. Rritja e kontributit të të ardhurave të buxhetit të shtetit për vitin 2021, krahasuar me vitin paraardhës është rezultat i ecurisë së mirë ekonomike, rezultat i miradministrimit fiskal duke pasqyruar rimëkëmbjen e ekonomisë së vendit tonë pas krizës dhe pasojave që shkaktuan tërmeti i vitit 2019 dhe pandemia Covid-19. Faktorë të tillë si vaksinimi me ritme të shpejta i popullsisë, hapja shkallë shkallë e ekonomisë dhe sezoni i verës, i cili rigjallëroi turizmin dhe të gjithë sektorët e tjerë të ekonomisë të lidhur direkt apo indirekt me turizmin, kanë ndikuar pozitivisht në rritjen ekonomike dhe të ardhurave që ekonomia ka gjeneruar për buxhetin e shtetit. Njëkohësisht sektorë të tillë si ndërtimi, përfshirë edhe rindërtimin për shkak të pasojave të tërmetit, kanë ndikuar në rritjen e qarkullimit, importeve, prodhimit të brendshëm si dhe të ardhurave të buxhetit.

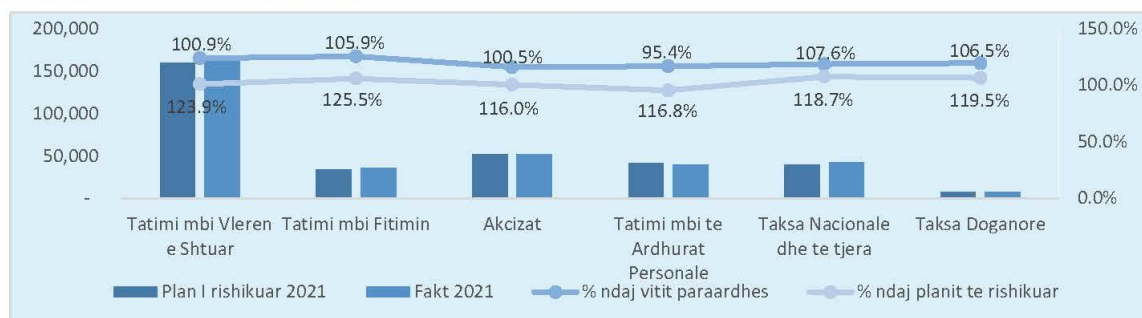
Grafiku 2 Të Ardhurat e përgjithshme (në miliardë lekë) ndaj PBB-së

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 3 Ecuria e zërave kryesore të të ardhurave

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

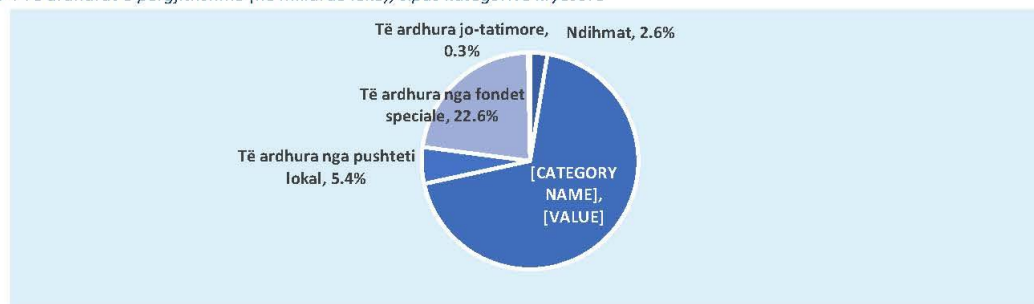
Zërat kryesorë në të ardhurat totale të buxhetit të shtetit janë ndihmat, të ardhurat nga tatimet dhe doganat, të ardhurat e pushtetit vendor, të ardhurat nga fondet speciale dhe të ardhurat jotatimore; të cilat zënë përkatësisht 2.6 përqind, 69 përqind, 5.4 përqind, 22.6 përqind dhe 0.3 përqind të të ardhurave të përgjithshme publike në vitin 2021. Kontributin më të madh në realizimin e të ardhurave totale e kanë dhënë të ardhurat tatimore, ndër të cilat peshën kryesore e zënë Tatimi mbi Fitimin (2.6 miliardë lekë më shumë se plani fillestar) dhe Taksa Nacionale (4.5 miliardë lekë më shumë se plani fillestar).

Tabela 7 Treguesit e të ardhurave kryesore (në miliardë lekë)

	2017	2018	2019	2020	2020 (në % ndaj vitit paraardhës)	2021 (plan fillestar)	2021 (plan i rishikuar)	2021 (fakt)	2021 (në % ndaj planit fillestar)	2021 (në % ndaj planit të rishikuar)	2021 (në % ndaj vitit paraardhës)
Të ardhura nga ndihmat	11.1	8.2	10.6	8.3	78.2%	20.4	19.4	12.7	62.3%	65.5%	152.7%
Të ardhura tatimore	398.6	419.3	426.3	398.7	93.5%	442.2	466.8	475.6	107.6%	101.9%	119.3%
Tatimi mbi Vleren e Shtuar	139.5	143.5	132.4	130.4	98.4%	148.6	160.1	161.5	108.7%	100.9%	123.9%
Tatimi mbi Fitimin	31.6	34.5	36.6	28.4	77.6%	33.0	33.6	35.6	107.8%	105.9%	125.5%
Akcizat	45.1	45.0	46.7	44.5	95.2%	49.0	51.4	51.6	105.4%	100.5%	116.0%
Tatimi mbi të Ardhurat Personale	32.1	36.5	46.1	33.7	73.0%	41.0	41.2	39.3	95.9%	95.4%	116.8%
Taksa Nacionale dhe të tjera	38.5	38.7	36.4	35.8	98.4%	38.0	39.5	42.5	111.9%	107.6%	118.7%
Taksa Doganore	6.5	6.2	6.5	6.2	96.3%	6.5	7.0	7.5	114.7%	106.5%	119.5%
Të ardhura nga Pushteti Vendor	18.4	21.9	23.1	22.0	95.1%	25.4	25.9	26.7	104.9%	102.9%	121.3%
Të ardhura nga fondet speciale	86.8	93.2	98.4	97.7	99.3%	100.6	108.1	110.9	110.3%	102.6%	113.5%
Të ardhura jotatimore	20.7	22.4	23.5	19.0	80.8%	21.6	21.6	22.3	103.2%	103.2%	117.6%
TOTALI I TË ARDHURAVE	430	450	460	426	92.5%	484	508	511	105.5%	100.6%	119.9%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 4 Të ardhurat e përgjithshme (në miliardë lekë), sipas kategorive kryesore

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

3.2.1 Të ardhurat nga ndihmat

Të ardhurat nga ndihmat për periudhën Janar-Dhjetor 2021 janë 12.7 miliardë lekë nga 8.3 miliardë lekë të një viti më parë, duke pësuar rritje në masën 52.7 përqind ose 4.4 miliardë lekë dhe me realizim ndaj planit në masën 65.5 përqind.

3.2.2 Të ardhurat tatimore

Të ardhurat tatimore, ku përfshihen të ardhurat nga tatimet dhe doganat, të ardhurat nga pushteti lokal dhe të ardhurat nga fondet speciale, për periudhën 12-mujore arritën në vlerën 475.6 miliardë lekë, me një realizim ndaj planit vjetor të rishikuar në masën 101.9 përqind dhe me realizim kundrejt vitit të kaluar në masën 119.3 përqind ose 76.9 miliardë lekë më pak.

3.2.3 Të ardhurat nga pushteti vendor

Të ardhurat nga “Pushteti vendor” u realizuan në masën 26.7 miliardë lekë, rreth 3 përqind ose 0.7 miliardë lekë më shumë se plani i rishikuar për vitin 2021. Gjatë vitit 2021 është rikthyer trendi rritës i këtyre burimeve për njësitë e vetëqeverisjes vendore, pas situatës së vështirë ekonomike të shkaktuar nga pandemia gjatë vitit 2020 dhe tërmeti i fundvitit 2019. Në vlera dhe në përqindje të ardhurat e pushtetit vendor shënjnë një rritje me rreth 4.7 miliardë lekë ose 21.3 përqind më shumë krahasuar me të ardhurat gjatë vitit 2020.

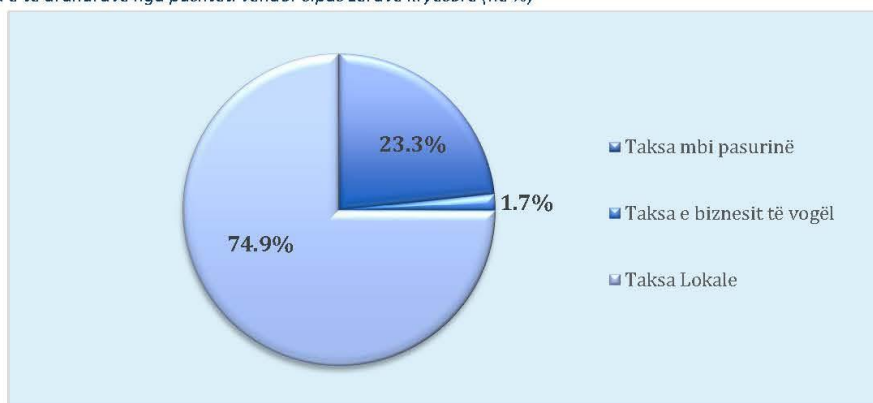
Grafiku 5 Të ardhura nga pushteti vendor në vite (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Referuar përbërjes së tyre sipas zërave kryesorë, grafiksht të ardhurat e pushtetit vendor për vitin 2021 në përqindje paraqiten si mëposhtë:

Grafiku 6 Përbërja e të ardhurave nga pushteti vendor sipas zërave kryesorë (në %)

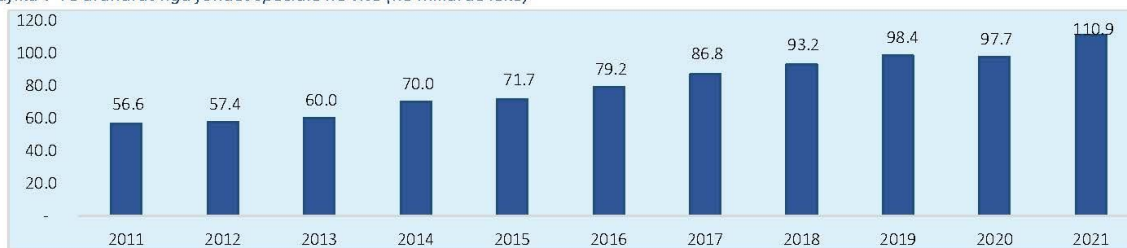
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

3.2.4 Të ardhurat nga fondet speciale

Të ardhurat nga “Fondet Speciale” rezultuan 110.9 miliardë lekë, me një realizim ndaj planit të rishikuar në nivelin 102.6 përqind ose 2.8 miliardë lekë më shumë. Të ardhurat nga fondet speciale shënuan rritje në krahasim me parashikimin në buxhetin fillestar të vitit 2021 prej 6.1 përqind, ose 10.3 miliardë lekë më shumë dhe 13.2 miliardë

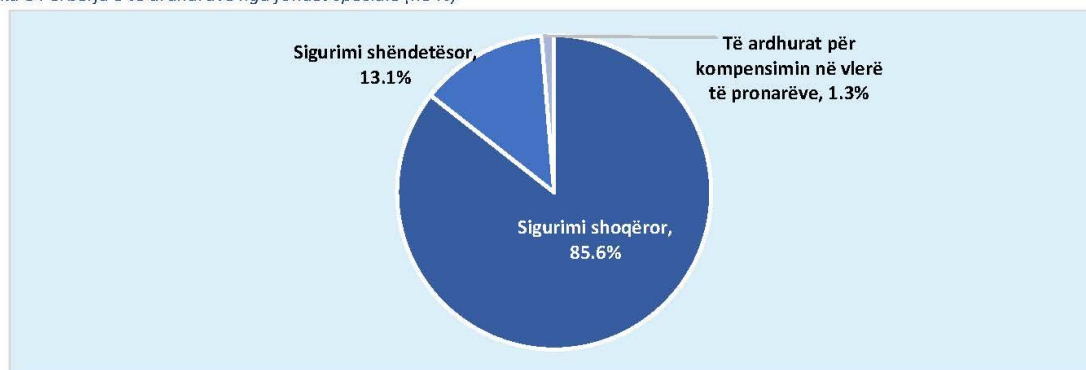
lekë apo 13.5 përqind më pak shumë një vit më parë. Zërat që përbëjnë të ardhurat nga “Fondet Speciale” janë: Sigurimi Shoqëror, Sigurimi Shëndetësor dhe të ardhurat për kompensimin në vlerë të pronarëve, përkatësisht në vlerën 94.9 miliardë lekë, 14.5 miliardë lekë dhe 1.4 miliardë lekë.

Grafiku 7 Të ardhurat nga fondet speciale në vite (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 8 Përbërja e të ardhurave nga fondet speciale (në %)

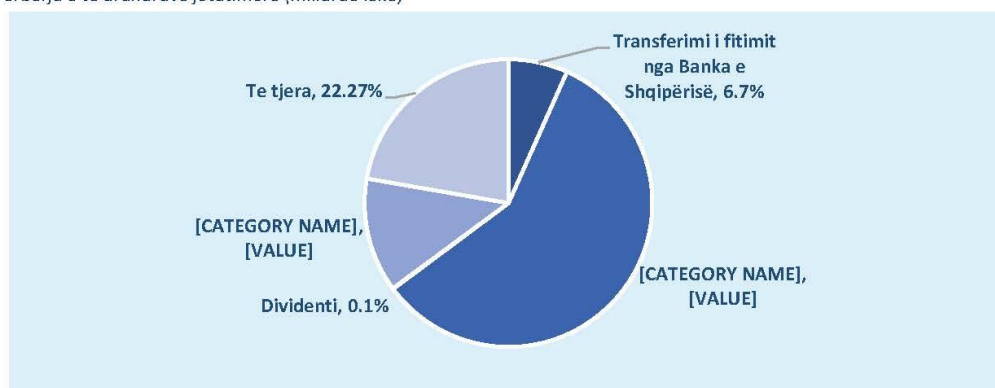

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

3.2.5 Të ardhurat jotatimore

Të ardhurat jotatimore rezultojnë në vlerën 19 miliardë lekë krahasuar me 23.5 miliardë të një viti më parë, me një rënie vjetore prej 19.2 përqind ose 4.5 miliardë lekë më pak dhe me një realizim ndaj planit të rishikuar në masën 92.3 përqind ose 1.5 miliardë lekë më pak. Zërat që përbëjnë të ardhurat jotatimore janë: Transferimi i fitimit nga Banka e Shqipërisë; të ardhurat nga institucionet buxhetore, dividendii institucioneve me kapital shtetëror dhe tarifa shërbimesh dhe të tjera; të cilat kanë mbledhur përkatësisht 1.4 miliardë lekë, 11.9 miliardë lekë, 0.26 miliardë lekë dhe 1.6 miliardë lekë.

Grafiku 9 Përbërja e të ardhurave jotatimore (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

3.2.6 Të ardhurat nga tatimet dhe doganat

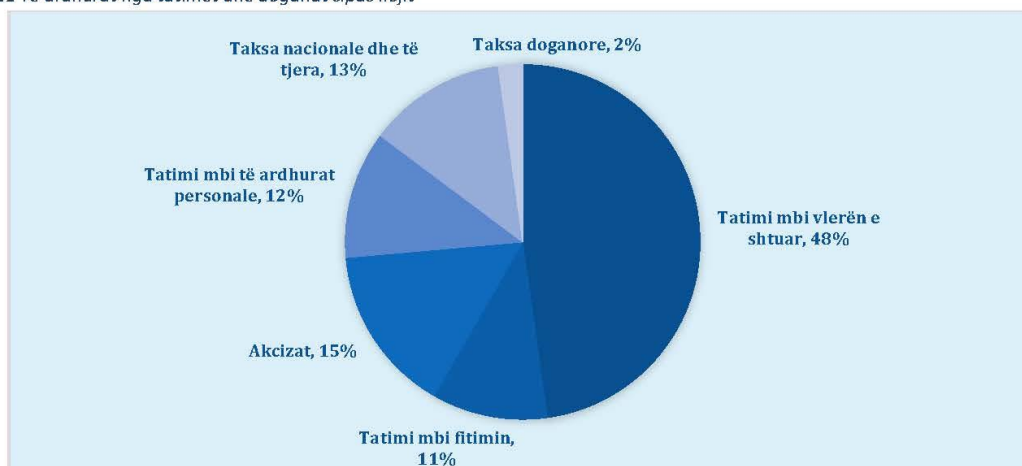
Të ardhurat nga “Tatimet dhe Dogana”² janë burimi kryesor i të ardhurave të përgjithshme dhe kontribuojnë në buxhetin e shtetit me rreth 17.9 përqind të PBB-së. Krahësuar me një vit më parë, ky zë shënon një performancë pozitive në vlerën 59.1 miliardë lekë ose 21.2 përqind më shumë. Në krahasim me planin, realizimi ishte 101.6% e planit të rishikuar vjetor, duke rezultuar në 5.3 miliardë lekë më shumë.

Grafiku 10 Të ardhura nga tatimet dhe doganat në vite (në miliardë lekë) dhe në % të PBB-së

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 11 Të ardhurat nga tatimet dhe doganat sipas llojit

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Këto të ardhura, të cilat administrohen nga Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve (DPT) dhe Drejtoria e Përgjithshme e Doganave (DPD), përfshijnë Tatimin mbi vlerën e shtuar; Tatimin mbi fitimin; Tatimin mbi të ardhurat personale; Akcizat; Taksat doganore dhe Taksa të tjera kombëtare. DPT administron gjithashtu mbledhjen e kontributeve të sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore. Burimet nga të gjitha të ardhurat e administruara nga DPT dhe DPD për vitin 2021, janë realizuar në vlerën 444.3 miliardë lekë, 19.1 përqind ose 71.2 miliardë lekë më shumë se e njëjta periudhë e vitit të kaluar dhe në masën 101.9 përqind të planit vjetor të rishikuar. Rezultati pozitiv krahasuar me vitin e kaluar, është tregues i qartë i mëkëmbjes së ekonomisë shqiptare, e reflektuar me rritjen e aktivitetit ekonomik, kërkesës së

² Nuk përfshihen të ardhurat nga sigurimet shoqërore dhe shëndetësore

brendshme dhe të jashtme; si edhe rritjen e numrit të të punësuarve dhe si rrjedhojë rritje e të ardhurave nga mbledhja e kontributeve të sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore.

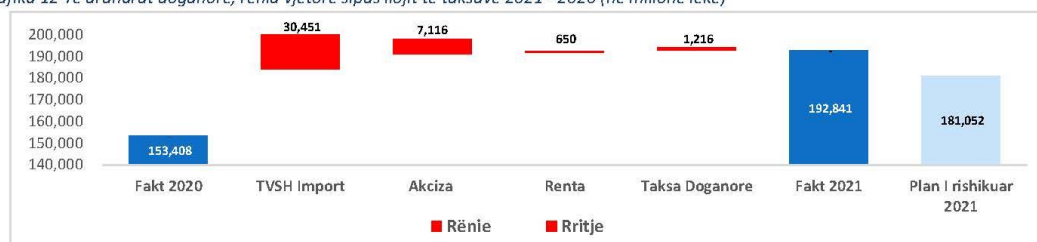
Tabela 8 Të ardhurat nga tatimet dhe doganat (në milionë lekë)

Lloji i taksave	Fakt 12 muor 2020	Fakt 12 muor 2021	Plan Fillestar 2021	Diferenca 2021/2020	Ndryshimi në % 2021/2020	Diferenca Fakt/ Plan fillestar 2021	Ndryshimi në % Fakt/Plan Fillestar 2021	2021 (plani i rishikuar)	Diferenca Fakt/ Plan i Rishikuar 2021	Ndryshimi në % Fakt/Plan i Rishikuar 2021
TVSH TOTAL	130,354	161,536	148,641	31,182	24%	12,895	9%	161,061	1,475	0.9%
<i>Tvsh në import</i>	100,850	131,301	109,041	30,451	30%	22,260	20%	118,751	12,550	10.6%
<i>Tvsh brenda vendit</i>	29,504	30,235	39,600	731	2%	-9,365	-24%	41,310	-11,075	-26.8%
<i>Rimbursim TVSH</i>	16,508	24,102	17,000	7,594	46%	7,102	42%	17,000	7,102	41.8%
Tatimi mbi fitimin	28,381	35,610	33,031	7,229	25%	2,579	8%	33,631	1,979	5.9%
Akciza	44,521	51,637	49,000	7,116	16%	2,637	5%	51,400	237	0.5%
Tatimi mbi të ardhurat personale	33,658	39,312	41,000	5,654	17%	-1,688	-4%	41,200	-1,888	-4.6%
Taksa nacionale dhe të tjera	35,829	42,521	38,000	6,692	19%	4,521	12%	39,500	3,021	7.6%
<i>Taksat nacionale</i>	34,034	40,076	35,600	6,042	18%	4,476	13%	35,600	4,476	12.6%
<i>Renta Minerare</i>	1,795	2,445	2,400	650	36%	45	2%	3,900	1,455	-37.3%
Taksë Doganore	6,241	7,457	6,500	1,216	19%	957	15%	7,001	456	6.5%
TOTALI TATIME + DOGANA	278,985	338,074	316,172	59,089	21%	21,902	7%	332,794	5,280	1.6%
Kontributet e mbledhura (DPT)	94,121	106,266	96,655	12,145	13%	9,611	10%	103,355	2,911	2.8%
TOTALI TATIME + DOGANA (përfshirë kontributet)	373,106	444,340	412,827	71,234	19%	31,513	8%	436,149	8,191	1.9%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Të ardhurat nga **Administrata Doganore** për vitin 2021 arritën në 192.8 miliardë lekë, me një realizim në masën 106.5 përqind të planit të rishikuar, ose 11 miliardë lekë më shumë. Në krahasim me vitin 2020, performanca ka qenë pozitive me rreth 39.4 miliardë lekë më shumë sesa një vit më parë, me rritje 25.7 përqind. Krahasuar me vitin 2020, paraqiten me rritje Akciza (+16 përqind) dhe Taksa doganore (+19.5 përqind), Renta minerare (+36.2 përqind) dhe TVSH në import (+30.2 përqind). Krahasuar me planin, të gjithë zërat e të ardhurave doganore paraqiten me mbirealizim. Mbirealizimi i krijuar me planin lidhet kryesisht me rritjen totale të fluksit të importit, ku rritja e të ardhurave nga cmimet ndërkombëtare zë vetëm 21% të rritjes totale dhe 79% e suksesit të të ardhurave vjen si rrjedhojë e rritjes ekonomike, rritjes së fluksit të importit dhe mirëadministrimit.

Grafiku 12 Të ardhurat doganore, rënia vjetore sipas llojit të taksave 2021 - 2020 (në milionë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Të ardhurat nga **Administrata tatimore** (përfshirë kontributet) rezultojnë 251.5 miliardë lekë nga 219.7 miliardë lekë të një viti më parë, me një rritje vjetore prej 14.5 përqind ose 31.8 miliardë lekë më shumë. Edhe të ardhurat nga kontributet e sigurimeve shoqërore dhe shëndetësore të mbledhura nga DPT kanë pësuar rritje mbi baza vjetore, prej 2.9 miliardë lekësh. Krahasuar me të dhënat e një viti më parë, pothuajse të gjitha llojet e të ardhurave tatimore kanë pasur një tendencë në rritje, në krahasim me buxhetin fillestar 2021 dhe realizimin e një viti më parë.

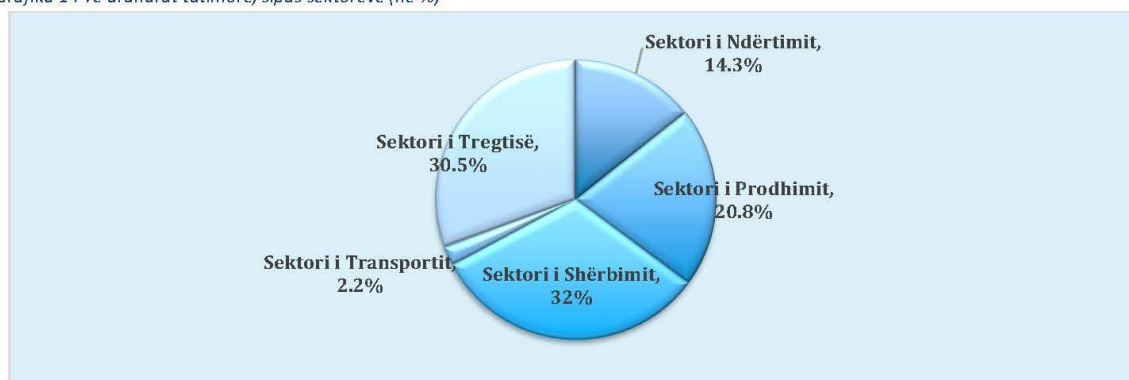
Grafiku 13 Të ardhurat tatimore, rënia vjetore sipas llojit të taksave (në milionë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Nga të dhënat për 12-mujorin 2021, lidhur me kontributin e sektorëve të ekonomisë në totalin e të ardhurave nga administrata tatimore rezultojnë se peshën kryesore e zë sektori i “Shërbimit” përkatësisht me 32 përqind, sektori i “Tregtisë”, përkatësisht 30.5 përqind dhe sektori i “Prodhimit” përkatësisht me 20.8 përqind.

Grafiku 14 Të ardhurat tatimore, sipas sektorëve (në %)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

3.3 Të ardhurat sipas taksave, tatimeve dhe burimeve të tjera

3.3.1 Taksimi indirekt

- Tatimi mbi vlerën e shtuar (TVSH)

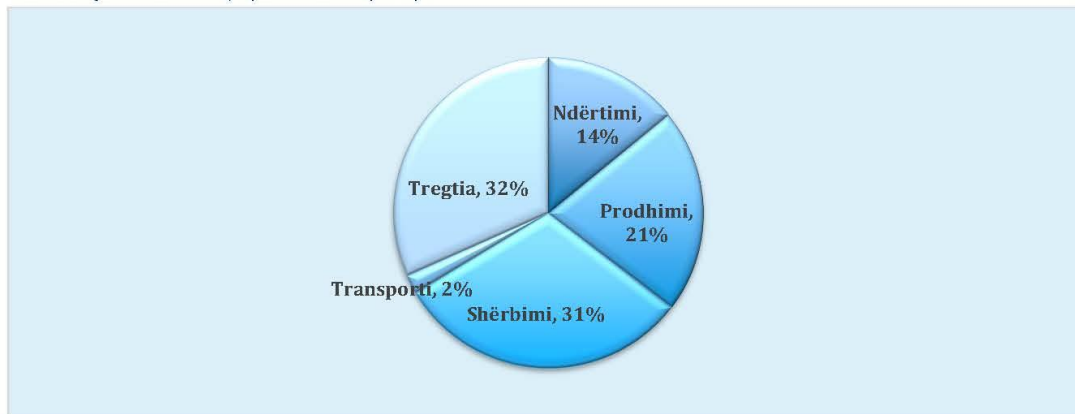
Të ardhurat nga T.V.SH qenë 161.5 miliardë lekë në vitin 2021, duke zënë sërish peshë të rëndësishme në të ardhurat buxhetore: 8.5 përqind të Produktit të Brendshëm Bruto ose 36.4 përqind të totalit të të ardhurave tatimore dhe doganore. Peshë e të ardhurave nga TVSH ndaj të ardhurave tatimore gjithsej në 2021 mbetet në të njëjtat nivele me parashikimin në buxhetin fillestar, por në terma nominalë realizimi ka qenë 1% më i lartë se buxheti fillestar dhe 23.9 përqind ose 31.1 miliardë lekë më shumë se realizimi në vitin paraardhës. Të ardhurat e mbledhura nga TVSH në import u realizuan në nivelin 131.3 miliardë lekë, me një realizim në masën 110.6 përqind kundrejt planit të rishikuar dhe 130.2 përqind kundrejt vitit të kaluar. Për këtë periudhë, të ardhurat nga TVSH-ja në doganë përbëjnë rreth 81.3 përqind të të ardhurave totale nga TVSH-ja. Performanca e të ardhurave nga TVSH në import u ndikua nga:

- ✓ Rritja e importeve të tatueshme me 7.2% kundrejt vitit paraardhës, me efekt negativ në të ardhura me vlerë - 3.4 miliardë lekë.
- ✓ Rritja e çmimit të mallrave të importit në tregjet ndërkombëtare krahasuar me vitin 2020, për disa artikuj me peshë në performancën e TVSH-së, si :
 - rritja e çmimit të energjisë elektrike, duke dhënë efekt pozitiv prej 4.7 miliardë lekë ose 61.4 përqind
 - rritja e çmimit të karburantit të importit duke dhënë efekt pozitiv prej 4.2 miliardë lekë ose 30.8 përqind

- rritja e çmimit të metaleve bazë dhe artikujt e tyre, me efekt pozitiv prej 3.3 miliardë lekë ose 42.9%.

Të dhënat 12-mujore të vitit 2021, mbi shpërndarjen sektoriale të TVSH-së brenda vendit, tregojnë se, “Tregtia”, “Shërbimet” dhe “Prodhimi” kanë peshën kryesore në të ardhurat nga TVSH.

Grafiku 15 TVSH-ja brenda vendit, sipas sektorëve (në %)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Të ardhurat e mbledhura nga TVSH brenda vendit (TVSH neto) janë 30.2 miliardë lekë, me rritje kundrejt vitit të kaluar në masën 2.5 përqind ose +731 milionë lekë. Kjo rritje ka ardhur reflekton rimëkëmbjen ekonomike kundrejt pasojave të Covid-19, implementimit të procesit të fiskalizimit dhe mirëadministrimit nga administrata tatimore. Grafiku më poshtë paraqet rimbursimin e TVSH-së në vitet 2012-2021 në milionë lekë.

Grafiku 16 Rimbursimi i TVSH-së në vite (në milionë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

- Akciza

Të ardhurat nga Akciza për periudhën Janar–Dhjetor 2021 arritën në rreth 51.6 miliardë lekë; ose 5.4 përqind me shumë se plani në buxhetin fillestar dhe rreth 0.5 përqind ose 51.4 milionë lekë më shumë se plani i rishikuar. Në krahasim me vitin 2020, realizimi ishte 7.1 miliardë lekë apo 6 përqind më shumë. Rritja në realizimin e të ardhurave nga akciza ka ardhur kryesisht si rezultat i kërkesës më të lartë për disa mallra kyç, përfshirë:

- ✓ Importi i cigares ishte rreth 2,934 tonë, me një rritje prej 220 tonë ose 8.1 përqind krahasuar me 12 mujorin e vitit 2020, me efekt pozitiv 2.7 miliardë lekë.

- ✓ Rritje e sasisë së karburantit të importuar, me 14.7 përqind krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar, me efekt pozitiv 5.3 miliardë lekë.

Tabela 9 Performanca e të ardhurave nga akciza: mallrat kryesorë 2021 - 2020

Mallrat e forta	Njesia e matjes	Janar - Dhjetor		Diferenca	
		2020	2021	ne njesi fizike	ne perqind
Cigare	Ton	2,714	2,934	220	8.1%
Birre (import+prodhim vendi)	Ton	80,815	89,974	9,159	11.3%
Gaz i lenget	Ton	151,912	179,767	27,855	18.3%
Karburant (import+prodhim vendi)	Ton	546,023	631,374	85,351	15.6%

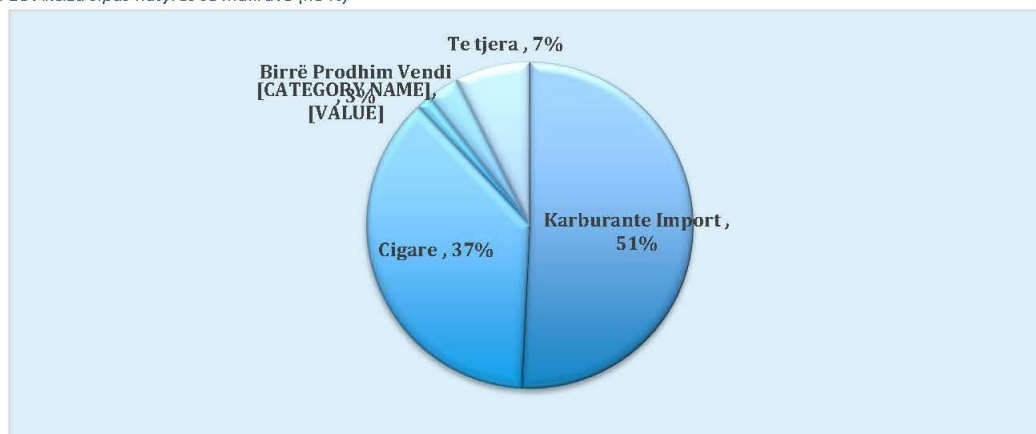
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 17 Akciza në vite (miliard lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 18 Akciza sipas natyrës së mallrave (në %)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

- Taksat doganore

Të ardhurat nga taksa doganore për periudhën Janar–Dhjetor 2021 janë rreth 7.5 miliardë lekë; krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020, të ardhurat nga kjo taksë janë rritur me 1.2 miliardë lekë ose 19.5 përqind, si dhe realizim në masën 6.5 përqind e planit. Peshën më të madhe në taksën doganore e zënë produktet si cigaret (11%), mish importi (10%), veshjet e këmbës, (9%) fruta – perime (8%). Faktori kryesor që ka ndikuar në realizim, lidhet me rritjen e volumit të importit si rezultat i mëkëmbjes ekonomike nga pasojat e shkaktuara nga Covid-19.

- Taksat nacionale

Të ardhurat nga taksat nacionale për periudhën janë realizuar në vlerën 40.1 miliardë lekë, me realizim ndaj planit të rishikuar në masën 112.6 përqind ose 4.5 miliardë lekë më shumë. Krahasuar me vitin e kaluar, të ardhurat nga taksat nacionale kanë pësuar rritje në masën 17.8 përqind apo 6 miliardë lekë.

3.3.2 Taksimi direkt

- Tatimi mbi të ardhurat personale

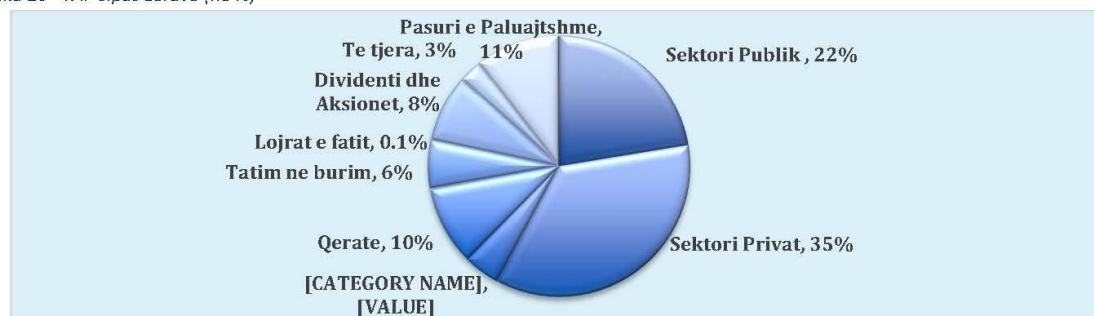
Të ardhurat nga Tatimi mbi të ardhurat personale arritën në 39.3 miliardë lekë për periudhën janar-dhjetor 2021, me rritje kundrejt vitit të kaluar në masën 16.8 përqind ose 5.7 miliardë lekë dhe me realizim ndaj planit fillestar në masën 95.9 përqind dhe ndaj planit të rishikuar 95.4 përqind ose 1.9 miliardë lekë më pak. Ndikimin kryesor në realizimin e tatimit mbi të ardhurat personale kundrejt vitit të mëparshëm e ka sjellë tatimi mbi deklaraten individuale (DIVA) me 494.7 milionë lekë ose 98.5 përqind me shumë, tatimi mbi të ardhurat nga dividendët dhe aksionet me 1.3 miliardë lekë ose 56.8 përqind më shumë dhe tatimi nga shitja e pasurisë së paluajtëshme me 951.3 milionë lekë ose 26 përqind më shumë. Gjithashtu, rritje kanë pësuar të ardhurat nga të punësuarit në sektorin publik me + 1.4 miliardë lekë, ndërkohë dhe të ardhurat nga sektori privat kanë pësuar rritje me 2.1 miliard lekë. Sipas burimit të të ardhurave individuale që taksohen, bazuar në të dhënat për 12-mujorin 2021, situata pasqyrohet në grafikun mëposhtë:

Grafiku 19 TAP në vite (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 20 TAP sipas zërave (në %)

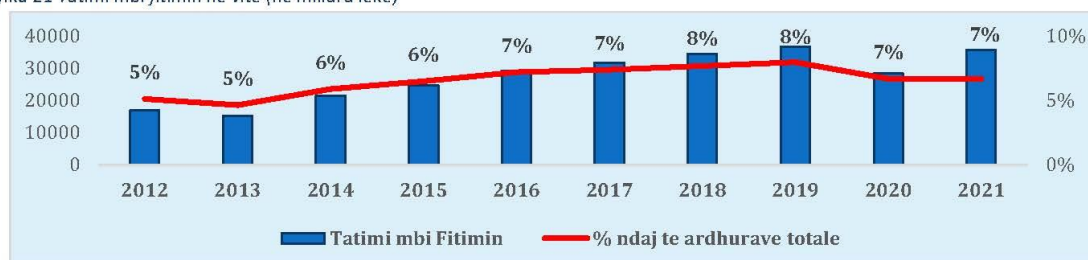

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

- Tatim Fitimi

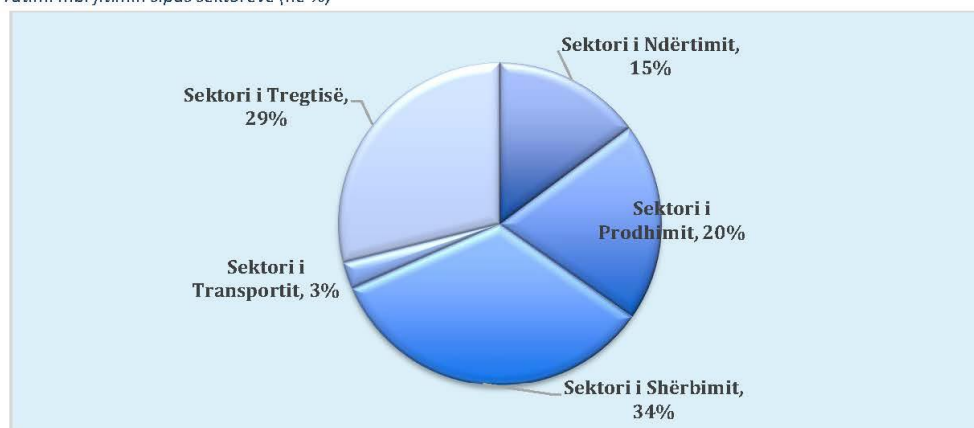
Të ardhurat nga Tatimi mbi fitimin për 12-mujorin 2021 arritën në rreth 35.6 miliardë lekë nga 28.4 miliardë lekë të mbledhura një vit më parë. Krahësuar me planin 5.9 përqind ose 2 miliardë lekë më shumë. Krahësuar me vitin paraardhës, performanca e të ardhurave nga tatim fitimi ishte 25.5 përqind ose 7.2 miliardë lekë më shumë. Kjo rritje lidhet kryesisht me rimëkëmbjen e ekonomisë pas situatës post-covid dhe situatës së rindërtimit pas tërmetit 2019.

Grafiku 21 Tatimi mbi fitimin në vite (në miliard lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 22 Tatimi mbi fitimin sipas sektorëve (në %)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

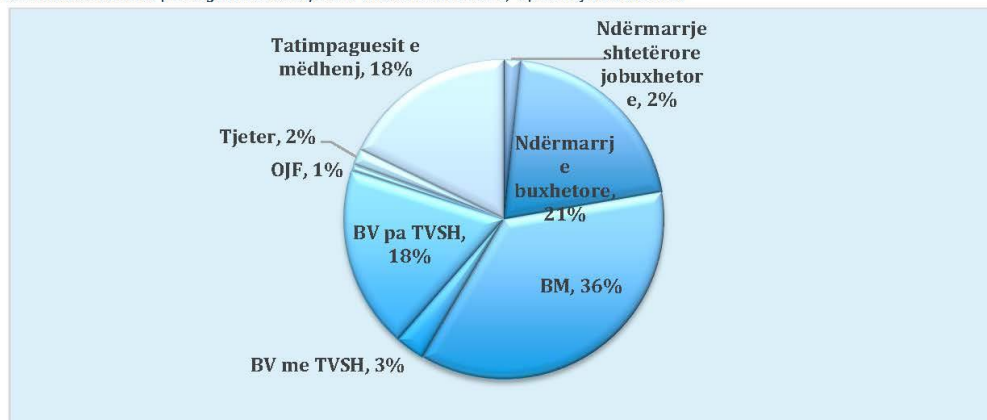
- Renta Minerare

Të ardhurat nga Renta Minerare në eksport janë realizuar në vlerën 2.4 miliardë lekë nga 1.8 miliardë lekë të mbledhura një vit më parë, me rritje prej 36.2 përqind ose 0.6 miliardë lekë më pak, si dhe realizim kundrejt planit vjetor të rishikuar në masën 62.7 përqind. Të ardhurat nga renta minerare e naftës bruto ishin 2 miliardë lekë, 628.1 milionë ose 46.8% më shumë se renta e vitit 2020; rënie e cila ka ardhur kryesisht si rezultat i rritjes së çmimit të naftës bruto në tregjet ndërkombëtare, me një efekt +426.1 milionë lekë; megjithë uljen e sasisë së eksportit të naftës bruto me efekt negativ prej -14.1 milionë lekë. Gjatë vitit 2021 pati rritje të rentës për njësi nga 2.28 lekë/ton në 3.19 lekë/ton naftë bruto. Ndërkohë, të ardhurat nga mineralet e eksportuara kanë pësuar rritje në masën 222.6 milionë lekë, për shkak të rritjes së çmimit të mineraleve me efekt 247.5 milionë lekë pavarësisht uljes së sasisë së eksportuar me -28.4 mijë ton ose -1.3 përqind.

- Të ardhurat e fondeve speciale

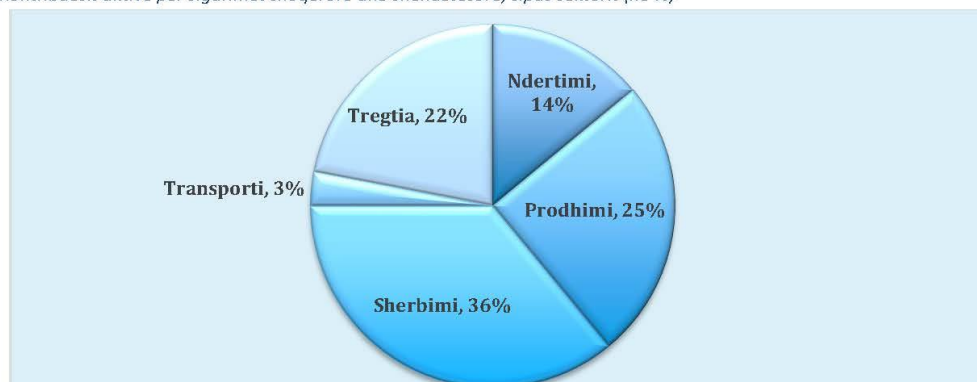
Të ardhurat nga “Fondet Speciale” rezultuan 110.9 miliardë lekë, me një realizim ndaj planit të rishikuar në nivelin 102.6 përqind ose 2.8 miliardë lekë më shumë. Të ardhurat nga fondet speciale shënuan rritje në krahasim me parashikimin në buxhetin fillestar të vitit 2021 prej 6.1 përqind, ose 10.3 miliardë lekë më shumë dhe 13.2 miliardë lekë apo 13.5 përqind më pak shumë një vit më parë. Zërat që përbëjnë të ardhurat nga “Fondet Speciale” janë: Sigurimi Shoqëror, Sigurimi Shëndetësor dhe të ardhurat për kompensimin në vlerë të pronarëve, përkatësisht në vlerën 94.9 miliardë lekë, 14.5 miliardë lekë dhe 1.4 miliardë lekë.

Grafiku 23 Kontribuesit aktivë për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore, sipas llojit të biznesit

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 24 Kontribuesit aktivë për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore, sipas sektorit (në %)

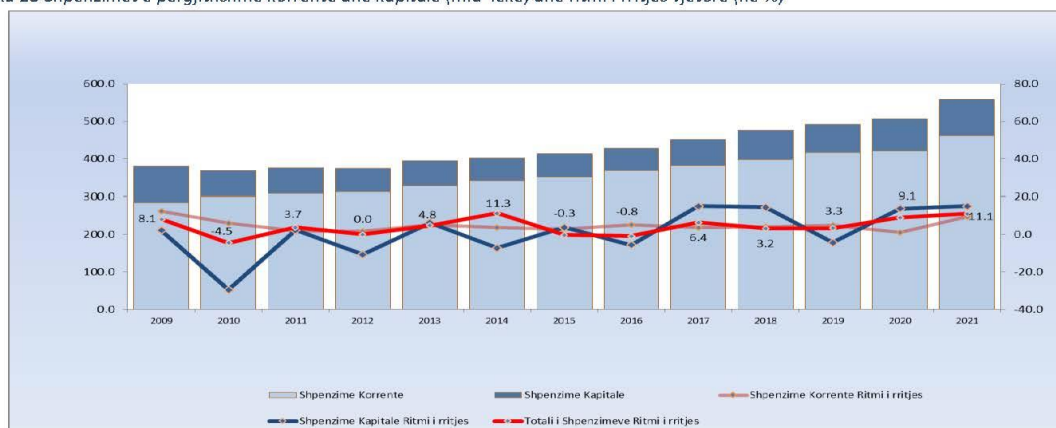
Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Peshën më të madhe, për numër mesatar kontribuesish e zë biznesi i madh dhe ndërmarrjet shtetërore buxhetore, përkatësisht 36 përqind dhe 21 përqind. Duke e analizuar nga këndvështrimi i sektorëve të ekonomisë, peshën kryesore në kontribuesit aktivë e zënë punonjësit në sektorin e “Shërbimit” me 36%, dhe “Prodhimi” me 25% dhe “Tregtia” me 22%. Krahasuar me vitin e kaluar, ky tregues ka pësuar këto ndryshime: sektori i “Prodhimit” është rritur me 3 përqind, sektori i “Shërbimit” është rritur me 3 përqind, sektori i “Tregtisë” është rritur me 7 përqind si dhe sektori “Ndërtimit” është rritur me 1 përqind.

4. SHPENZIMET E PËRGJITHSHME

Shpenzimet e përgjithshme publike për vitin 2021, arritën në rreth 595.97 miliardë lekë me një realizim në masën 100.5 përqind të planit vjetor sipas Buxhetit fillestar dhe 94.9 përqind të planit vjetor sipas Aktit Normativ nr.34 datë 03.12.2021 (AN nr.34). Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020 ky zë ka rezultuar 11.1 përqind më i lartë ose rreth 59.5 miliardë lekë më shumë.

Grafiku 25 Shpenzimet e përgjithshme korrente dhe kapitale (mld lekë) dhe ritmi i rritjes vjetore (në %)

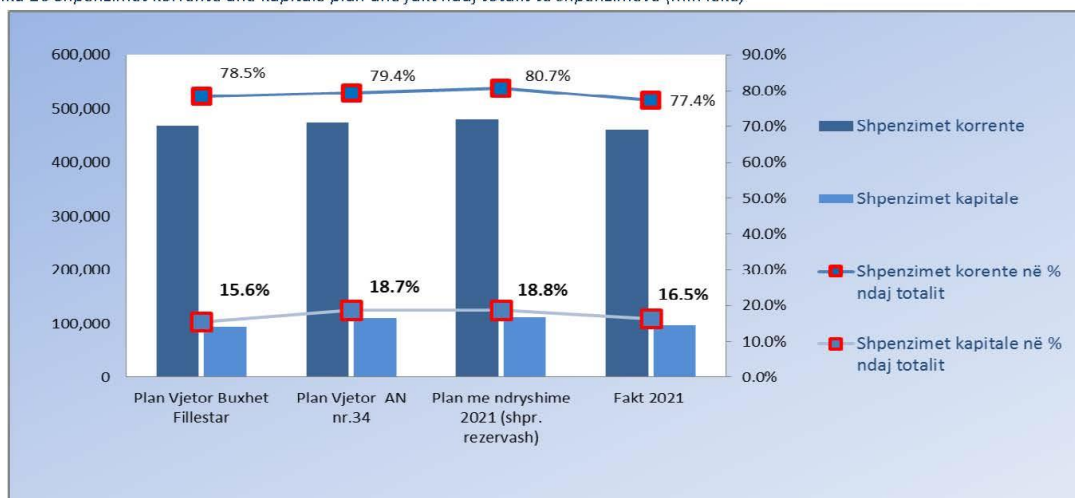

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

4.1 Shpenzimet sipas natyrës ekonomike

Struktura e shpenzimeve gjatë vitit 2021 paraqet disa ndryshime në krahasim me planin fillestar, për shkak të vazhimit të masave për përballimin e situatës së pandemisë, ecurisë së procesit të rindërtimit si dhe mbështetjes në kuadër të krizës së sektorit energjetik, të cilat sollën nevojën për disa rishikime të buxhetit.

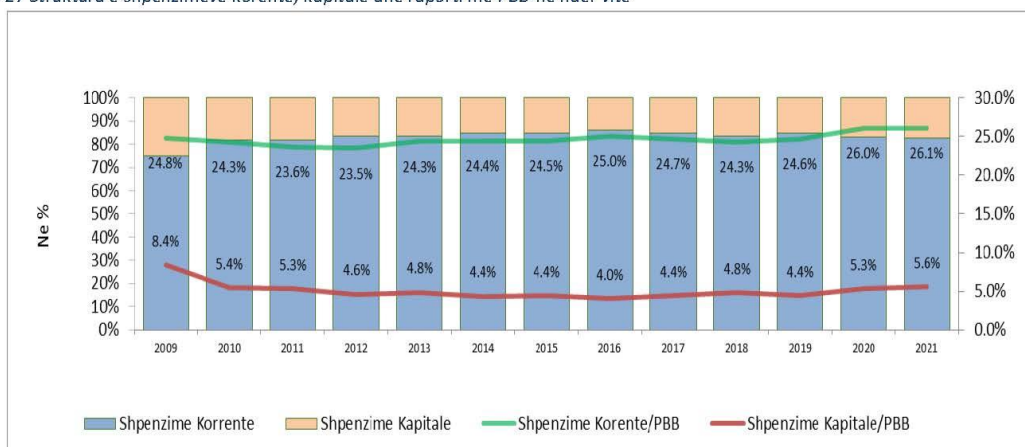
Grafiku 26 Shpenzimet korrente dhe kapitale plan dhe fakt ndaj totalit të shpenzimeve (mln lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 27 Struktura e shpenzimeve korente, kapitale dhe raporti me PBB-në ndër vite

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet korrente për vitin 2021 rezultuan në rreth 461.1 miliardë lekë ose 98.6 përqind të planit vjetor fillestar (97.5 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 95.9 përqind sipas planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash). Krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, shpenzimet korrente për vitin 2021 rezultuan 9.4 përqind më të larta ose rreth 39.7 miliardë lekë më shumë. Kategoritë kryesore që kanë ndikuar në realizimin e shpenzimeve korrente ishin kryesisht:

- ✓ *Shpenzimet Operative Mirëmbajtje të cilat rezultuan 119 përqind të planit vjetor fillestar (106.4 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 93.6 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash).*
- ✓ *Shpenzimet për fonde speciale të cilat rezultuan 102.2 përqind të planit vjetor fillestar (100.7 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 98.7 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash).*
- ✓ *Shpenzimet e tjera sociale të cilat rezultuan 101.6 përqind të planit vjetor fillestar (100.5 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 97 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash).*

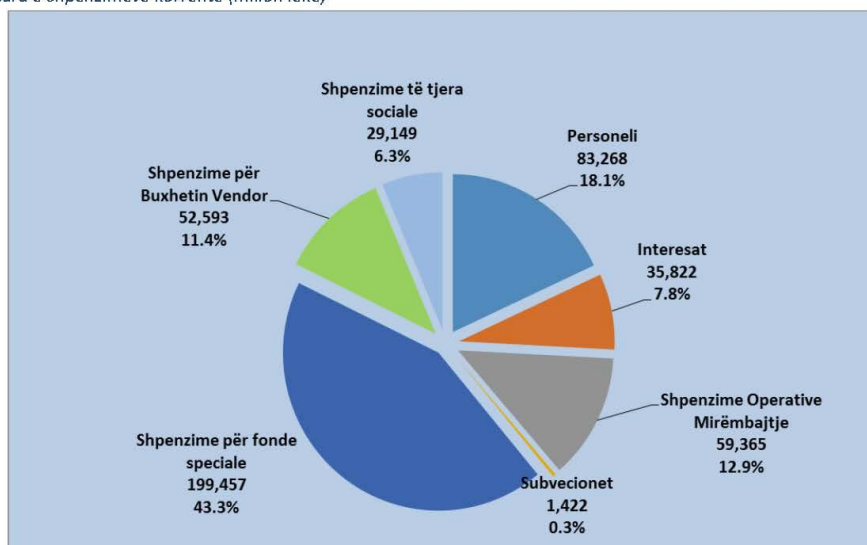
Shpenzimet korrente në vitin 2021 arritën në nivelin rreth 26 përqind të PBB-së, duke rezultuar pothuajse në të njëjtin nivel me vitin 2020. Ndërkohë që, në vitet paraardhëse niveli mesatar i shpenzimeve korrente ndaj PBB-së rezultonte rreth 24.4%.

Grafiku 28 Shpenzimet korrente dhe ritmi i rritjes së tyre (milion lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 29 Struktura e shpenzimeve korrente (milion lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet e personelit për vitin 2021, përfaqësuan 18.1 përqind të totalit të shpenzimeve korrente. Niveli i shpenzimeve faktike të personelit prej rreth 83.3 miliardë lekë, realizon nivelin e parashikuar për këtë zë në masën 90.7 përqind të planit vjetor sipas buxhetit fillestar (92.6 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 98.3 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash). Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020, ky zë është 8.3 përqind më i lartë ose rreth 6.4 miliardë lekë më shumë.

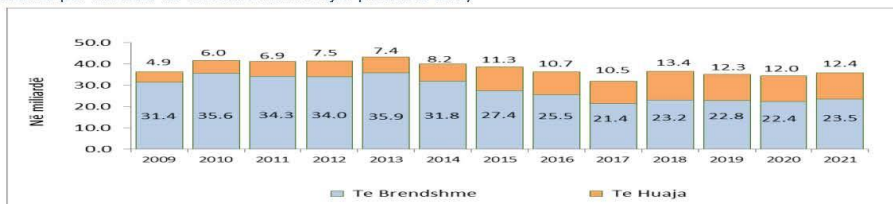
Grafiku 30 Shpenzimet e personelit në vite dhe ritmi i rritjes (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet për Interesa për vitin 2021 kanë arritur në masën rreth 35.8 miliardë lekë duke përfaqësuar 7.8 përqind të shpenzimeve korrente. Niveli faktik i tyre ka rezultuar në masën 81.8 përqind të planit vjetor fillestar, 87.8 përqind të planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020, ky zë ka rezultuar 4.2 përqind më i lartë ose rreth 1.4 miliardë lekë më shumë.

Grafiku 31 Shpenzimet për interesa në vite dhe ritmi i rritjes (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet operative & mirëmbajtje për vitin 2021, kanë shënuar një realizim në masën rreth 59.4 miliardë lekë ose 119 përqind të planit vjetor fillestar, 106.4 përqind të planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe 93.6 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020, ky zë ka rezultuar 21.4 përqind më i lartë, ose rreth 10.5 miliardë lekë më shumë.

Grafiku 32 Shpenzimet operative e të mirëmbajtjes dhe ritmi i rritjes vjetore (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet për subvencione, në fund të vitit 2021 arritën nivelin rreth 1.4 miliardë lekë, me një realizim në masën 91.7 përqind të planit vjetor fillestar, 88.9 përqind të planit vjetor sipas AN nr.34 dhe 90.4 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Kundrejt të njëjtës periudhë të vitit 2020 shpenzimet për subvencione rezultojnë 3.8 përqind më të ulëta ose 57 milionë lekë më pak.

Grafiku 33 Shpenzimet për subvencione dhe ritmi i rritjes (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet për Fondet Speciale, për vitin 2021, rezultuan në nivelin rreth 199.5 miliardë lekë, me një realizim prej 102.2 përqind të planit vjetor fillestar, 100.7 përqind të planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe 98.7 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Përkatësisht:

- ✓ Shpenzimet për sigurime shoqërore u realizuan në masën 148.03 miliardë lekë, duke rezultuar me një realizim 104.1 përqind të planit vjetor fillestar, 100.9 përqind të planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe 99.2 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash,
- ✓ Shpenzimet për sigurime shëndetësore u realizuan në masën rreth 49.1 miliardë lekë, duke rezultuar 103.4 përqind të planit vjetor sipas buxhetit fillestar, 106.5 përqind të planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe 97.7 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash,
- ✓ Shpenzimet për kompensimin e pronarëve u realizuan në masën në rreth 2.3 miliardë lekë, duke rezultuar 76.6 përqind të planit vjetor fillestar ose 85.1 përqind të planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash.

Kundrejt vitit 2020, shpenzimet për sigurime shoqërore janë rreth 13.9 miliardë lekë më të larta, shpenzimet për sigurime shëndetësore janë rreth 5.8 miliardë lekë më të larta dhe shpenzimet për kompensimin e pronarëve 373 milionë lekë më të larta.

Grafiku 34 Shpenzimet për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet për Papunësinë për vitin 2021 janë realizuar në masën 952 milionë lekë ose 119 përqind e planit vjetor sipas buxhetit fillestar dhe AN nr.34 dhe 65.8 përqind e planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Kundrejt vitit 2020, shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një rritje në masën 7.3 përqind ose 64 milionë lekë më shumë në terma nominalë.

Shpenzimet për Ndihmën Ekonomike dhe Pagesën e Paaftësisë (PAK) për vitin 2021 u realizuan në masën rreth 24 miliardë lekë duke rezultuar 97.1 përqind e planit vjetor sipas buxhetit fillestar, 95.9 përqind e planit vjetor të ndryshuar sipas AN nr.34 dhe 98.6 përqind e planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Kundrejt vitit 2020, shpenzimet për këtë zë rezultojnë 0.1 përqind më të ulëta ose 15 milionë lekë më pak.

Shpenzimet për kompensimin e ish-të përndjekurve politikë për vitin 2021 u realizuan në masën 913 milionë lekë ose 91.3 përqind e planit vjetor sipas buxhetit fillestar dhe të ndryshuar (sipas AN nr.34 dhe planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash). Krahësuar me vitin 2020, shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një ulje në masën 8.6 përqind ose 86 milionë lekë më pak.

Shpenzimet për bonusin e lindjeve për vitin 2021 u realizuan në masën rreth 3.3 miliardë lekë duke rezultuar 150.1 përqind e planit vjetor sipas buxhetit fillestar dhe AN nr.34 dhe 100 përqind e planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash. Kundrejt vitit 2020, shpenzimet për këtë zë rezultojnë me një rritje prej 17.1 përqind ose 483 milionë lekë më shumë.

Grafiku 35 Shpenzimet për ndihmën ekonomike, PAK dhe papunësinë (miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet kapitale për vitin 2021 (pa përfshirë Fondin e Rindërtimit) rezultuan në rreth 98.2 miliardë lekë, ose 105.6 përqind të planit vjetor fillestar (88.3 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 87.7 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash). Krahësuar me të njëjtën periudhë të vitit 2020, ky zë është 15.1 përqind më i lartë ose rreth 12.9 miliardë lekë më shumë. Ky realizim erdhi si pasojë e ecursë pozitive të projekteve të investimeve me financim të brendshëm, të cilat shënuan një realizim në masën rreth 72.1 miliardë lekë ose 125.2 përqind të planit vjetor fillestar (90.8 përqind të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 90 përqind të planit vjetor me ndryshime, shpërndarje rezervash). Investimet nga të ardhurat e arsimit të lartë shënuan një realizim në

masën 708 milionë lekë ose 70.8 përqind në raport me planin vjetor fillestar (88.5 përqind të planit të ndryshuar); ndërsa financimi i huaj u realizua në masën rreth 25.4 miliardë lekë ose 73.7 përqind të planit vjetor fillestar (81.8 përqind të planit vjetor të ndryshuar).

Grafiku 36 Shpenzimet Kapitale dhe burimi i financimit të tyre (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Fondet buxhetore të alokuara për investime kanë prekur fusha të rëndësishme të ekonomisë. Një prej prioriteteve të buxhetit 2021 për shpenzimet kapitale ishte rindërtimi i infrastrukturës së dëmtuar nga tërmeti i nëntorit të vitit 2019, kryesisht në fushën e arsimit, infrastrukturës publike dhe strehimit. Sektorë të tjerë prioritarë ishin edhe infrastruktura e ujësjellës kanalizimeve; transporti rrugor, shëndetësia, mbrojtja, etj. Realizimi i investimeve në total ka qenë në nivele të larta, veçanërisht për financimin e brendshëm. Pavarësisht realizimit më të lartë se plani fillestar, i cili lidhet ngushtë me procesin e rindërtimit, përbërja e shpenzimeve kapitale faktike paraqet diferenca në lidhje me planin fillestar, të shkaktuara kryesisht nga disa vonesa të procedurave të prokurimit, pavarësisht angazhimit nga institucionet buxhetore.

Me buxhetin e vitit 2021 në ministritë e linjës janë **financuar dhe mbyllur rreth 138 kontrata të rëndësishme investimesh me financim të brendshëm me vlerë të plotë projektsh me rreth 31 miliardë lekë**. Konkretisht:

- ✓ Janë mbyllur 16 kontrata investimi të transportit rrugor me vlerë totale rreth 14.2 miliardë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 23 kontrata investimi për ujësjellës dhe kanalizime me vlerë totale 5.3 miliardë lekë.
- ✓ Në fushën e menaxhimit të mbetjeve janë mbyllur pagesat për inceneratorin e Elbasanit me vlerë të plotë prej 2.89 miliardë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 27 kontrata për rikonstruksione të ambienteve në disa spitale dhe poliklinika, qendra shëndetësore, furnizim dhe vendosje pajisjesh spitalore etj me vlerë totale projektsh prej 2.1 miliardë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 41 kontrata investimi për përmirësimin e kanaleve ujëtare në disa zona, ndërtimi i argjinaturave të lumenjve dhe mbrojtja prej tyre, përmirësimi i sistemit VMS, skema e naftës rikonstruksione etj me vlerë totale rreth 2 miliardë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 8 kontrata investimi për sisteme armatimi, pajisje individuale ushtarake, sisteme kompjuterike etj me vlerë totale rreth 2 miliardë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 6 kontrata për përshtatje mjedisesh pune për SPAK, Drejtoritë vendore të Policisë, janë blerë pajisje për Policinë Rrugore, ndërtuar datacenter për Policinë e Shtetit etj me vlerë totale projektsh prej 1.8 miliardë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 5 kontrata të rëndësishme për rikonstruksione/ndërtime në mjedisë zyrash, kopshte, shkolla, universitete dhe ambiente sportive me vlerë totale projektsh prej 565 milionë lekë.
- ✓ Janë mbyllur 3 kontrata kryesore për rehabilitime dhe pyllëzime, bova ankoruese, përmirësim situatash mjedisore, me vlerë totale 130 milionë lekë
- ✓ Dy kontrata projekt pilot për përmirësimin e efikasitetit të energjisë në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza dhe furnizimit me ujë me vlerë rreth 117 milionë lekë.
- ✓ Kanë përfunduar 6 kontrata në fushën kulturore për rikonstruksione blerje pajisjesh, restaurime etj me vlerë totale 100 milionë lekë.

4.2 Shpenzimet sipas natyrës funksionale

Sektori me peshën më të lartë në shpenzimet buxhetore është mbrojtja sociale, me 30 për qind të shpenzimeve të përgjithshme publike në vitin 2021, e dominuar nga shpenzimet për fondin e pensioneve si edhe programet në mbështetje të familjeve dhe individëve në nevojë (ndihma ekonomike dhe aftësia e kufizuar). Shëndetësia dhe strehimi përbëjnë 11 për qind të shpenzimeve të përgjithshme publike në vitin 2021. Çështjet ekonomike dhe Arsimi përbëjnë përkatësisht 12 përqind dhe 10 për qind të shpenzimeve të përgjithshme publike në vitin 2021. Shpenzimet e përgjithshme publike përbëjnë 15% të buxhetit për vitin 2021, përfshirë edhe pagesat e borxhit.

Tabela 10 Shpenzimet sipas funksionit (në milionë lekë)

		2021 (plan fillestar)	Plani në % ndaj totalit	2021 (fakt)	Fakti në % ndaj totalit	2021 (fakt i korrigjuar)**	Fakti i korrigjuar (në % ndaj totalit)	Fakti i korrigjuar (në % të planit)
1	Sherbimet e Përgjithshme Publike	34,899	6%	91,318	15%	40,084	9%	115%
2	Mbrojtja	15,225	3%	14,034	2%	14,034	3%	92%
3	Rendi dhe Siguria Publike	31,356	5%	34,652	6%	29,946	7%	96%
4	Cështjet Ekonomike	48,142	8%	72,376	12%	57,044	12%	118%
5	Mbrojtja e Mjedisit	1,253	0%	5,532	1%	1,208	0%	96%
6	Strehimi dhe Komoditetet e Komunitetit	32,915	6%	67,823	11%	38,452	8%	117%
7	Shëndetësia	57,356	10%	63,570	11%	55,290	12%	96%
8	Argetimi, Kultura dhe Cështjet Fetare	4,321	1%	7,542	1%	4,968	1%	115%
9	Arsimi	45,242	8%	58,402	10%	42,477	9%	94%
10	Mbrojtja Sociale	173,667	29%	180,724	30%	175,774	38%	101%
	Të paklasifikuara*	148,426	25%		0%		0%	
	TOTALI	592,801	100%	595,969	100%	459,277	100%	77%

* Në zerin "Shpenzime të tjera të paklasifikuara" (Totali) janë përfshirë: (i) pagesat për shërbimin e borxhit, (ii) kontigjenca për politika pagash dhe pensionesh, (iii) fondi rezervë, (iv) shpenzimet e pushtetit vendor dhe (v) fondi i rindërtimit

** Vlerësim i përafërt, korrigjuar për interesat, shpenzimet e buxhetit vendor, fondi rezervë, fondi i rindërtimit dhe kontigjenca për politika pagash dhe pensionesh.

Plani fillestar i vitit 2021 kishte parashikuar po këto nivele, pak a shumë të ngjashme, të peshave relative të shpenzimeve sipas klasifikimit funksional, kundrejt një viti më parë. Në shmangien e vërejtur kundrejt rezultatit faktik 2021, ka ndikuar shpërndarja gjatë vitit 2021 e atyre shpenzime të paklasifikuara, të lidhura respektivisht me shërbimin e borxhit, shpenzimet e pushtetit vendor me fondin rezervë dhe fondin e rindërtimit. Këtu, një vend të konsiderueshëm zënë edhe rishpërndarjet dhe alokimet e fondeve në kuadër të financimit të masave anti-COVID19, të cilat kanë qenë në fokus të të gjashtë Akteve Normative të buxhetit 2021. Në çdo rast, rezultati faktik i korrigjuar tregon nivele optimale të realizimit të planit sipas funksioneve për vitin 2021.

4.3 Ndryshimet në ligjin e buxhetit 2021

Gjatë vitit 2021, buxheti i shtetit u ndryshua me gjashtë Akte Normative dhe më specifikisht:

1) **Akti Normativ Nr.6 datë 05.02.2021 "Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 "Për buxhetin e vitit 2021":**

Aspekti i nevojës dhe urgjencës së këtij akti normativ lidhet tërësisht me alokimin e fondeve të nevojshme buxhetore për lidhje tërësisht me nevojën imediate për financimin e projektit madhor të KQZ-së "Identifikimi elektronik i zgjedhësve", në kuadër të angazhimit të ndërmarrë nga qeveria për implementimin e tij në zgjedhjet për Kuvend të datës 25 prill 2021. Ai miratoi këto ndryshime pa kosto shtesë:

- a) Shpenzimet kapitale me financim të brendshëm u rritën me 2.42 miliardë lekë, për financimin e projektit madhor të KQZ-së "Identifikimi elektronik i zgjedhësve", në kuadër të angazhimit të ndërmarrë për implementimin e tij në zgjedhjet për Kuvend të datës 25 prill 2021.

- b) *Fondi Rezervë i Këshillit të Ministrave u rrit me 1 000 milionë lekë, në kuadër të shpenzimeve eventuale shtesë që mund të burojnë nga implementimi i përcaktimeve të Kodit të Ri Zgjedhor, lidhur me zgjedhjet për Kuvend të datës 25.4.2021, si edhe për përballimin e shpenzimeve të tjera eventuale të qeverisë;*
- c) *Të ardhurat tatimore u rritën në të njëjtën vlerë totale me shpenzimet, pra 3.42 miliardë lekë, në zërin tatimi mbi vlerën e shtuar (TVSH).*

Është me rëndësi të theksohet që pavaresisht se ndryshimet e propozuara nuk prekën parametrat kyç makro-fiskal, siç janë deficitin buxhetor dhe borxhi publik, të cilët mbeten të pandryshuar.

2) Akti Normativ Nr.8 datë 22.03.2021 “Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”:

Aspekti i nevojës dhe emergjencës së këtij AN, lidhet me kërkesën e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale për fonde shtesë në masën rreth 1.1 miliardë lekë, me qëllim financimin e kryerjes së pagesave për sigurimin e vaksinave të nevojshme për përballimin e situatës pandemike. Kjo, bazuar në:

- *Aktin normativ “Për miratimin e tekstit të marrëveshjes ndërmjet distributorit “Keymen Ilaç Sanayi Ve Ticaret” A.Ş dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrisë së Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të Shëndetit Publik për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vaksinën e inaktivizuar kundër Covid-19 (Vero Cell) Coronavac, të krijuar nga Sinovac Life Science Co, Ltd. dhe të prodhuar në Republikën Popullore të Kinës”;*
- *Projektvendimin “Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave që rrjedh nga marrëveshja ndërmjet distributorit “Keymen Ilaç Sanayi ve Ticaret” a.ş dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrisë së Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të Shëndetit Publik për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vaksinën e inaktivizuar kundër Covid-19 (vero cell) Coronavac, të krijuar nga Sinovac Life Science Co, Ltd. dhe të prodhuar në Republikën Popullore të Kinës”.*

Ky AN përcaktoi vetëm një ndryshim në shpenzimet buxhetore, një rialokim midis dy elementeve të Fondit Rezervë, dhe përkatësisht:

- *Shtesën me 1 miliardë lekë në Fondin Rezervë të Këshillit të Ministrave, me qëllim përballimin e shpenzimeve të blerjes së vaksinave gjatë vitit 2021, si edhe të shpenzimeve të tjera eventuale të qeverisë që lidhen me pandeminë Covid19;*
- *Pakësimin me 1 miliardë lekë të rezervës për Studime e Projektme në kuadër të riorientimit të prioritetëve të Qeverisë gjatë situatës pandemike Covid-19, për vitin 2021.*

Është me rëndësi të theksohet se ky akt normativ nuk preku parametrat kyç makro-fiskal, siç janë: të ardhurat dhe shpenzimet e përgjithshme, deficitin buxhetor dhe borxhi publik, të cilët mbeten të pandryshuar.

3) Akti Normativ Nr.18 datë 12.04.2021 “Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”:

Aspekti i nevojës dhe emergjencës së këtij AN, lidhet me kërkesën e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale për fonde shtesë në masën rreth 2.4 miliardë lekë, me qëllim financimin e kryerjes së pagesave për sigurimin e vaksinave të nevojshme për përballimin e situatës pandemike. AN përcaktoi vetëm një ndryshim që konsiston në:

- *Shtesën me 2 miliardë lekë në Fondin Rezervë të Këshillit të Ministrave, me qëllim përballimin e shpenzimeve të blerjes së vaksinave gjatë vitit 2021, si edhe të shpenzimeve të tjera eventuale të qeverisë që lidhen me pandeminë Covid19;*
- *Shtesën në të njëjtën masë, pra 2 miliardë lekë të të ardhurave tatimore – Pas analizës dhe vlerësimeve të MFE lidhur me ecurinë e të ardhurave buxhetore, si edhe pritshmërinë e performancës së tyre deri në fund të vitit 2021, kjo rritje u propozua të bëhet në ato zera që kishin shënuar një realizim apo tejkalim të planit të tyre fillestar, përgjatë tre muajve të parë të vitit, dhe konkretisht:*
 - *Kontributet (fondet speciale) +800 milionë leke*
 - *Tatimi mbi Fitimin +600 milionë leke*

- Akciza +400 milionë leke
- TAP +200 milionë leke

Edhe ky akt normativ nuk preku parametrat kyç makro-fiskal, siç janë: deficitit buxhetor dhe borxhi publik, të cilët mbeten të pandryshuar.

4) Akti Normativ Nr.26 datë 22.06.2021 “Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”:

Aspekti i nevojës dhe emergjencës së këtij AN, lidhet me financimin e disa politikave prioritare, ndër të cilat vend kryesor zë garantimi i përmbushjes me sukses së fushatës së vaksinimit anti-COVID19. Kjo, sa kohë që riskstrukturimi i kabinetit të ri qeveritar pritej të ndodhte jo më herët se muaji Shtator 2021, dhe rrjedhimisht ishte e nevojshme të krijoheshin parakushtet për përballimin nga Qeveria të nevojave eventuale për financim buxhetor, gjatë këtij intervali kohor. Ky AN përcaktoi disa shtesa dhe ndryshime, ndër më kryesoret veçojmë:

- Shtesën në masën 2 miliardë lekë për Fondin Rezervë të buxhetit të shtetit, me qëllim financimin e:
 - Fushatës së vaksinimit anti-COVID19, në masën 1 miliardë lekë. Ky fond është siguruar nga rialokimi i fondit në të njëjtën masë por të papërdorur, që ishte planifikuar për skemën e rimbursimit në shtëpi të kurimit për COVID19.
 - Projektit prioritar të Ministrisë së Mbrojtjes për pajisjen me drone në vlerë 1 miliardë lekë, në kuadër të marrëveshjes me Turqinë dhe masave për rritjen e kontrollit të territorit dhe sigurisë kombëtare.
- Shtesën në masën 1 mld lekë për AKSHI-n, me qëllim financimin e nevojave për mirëmbajtjen e sistemeve IT.
- Shtesën në masën 900 milionë lekë si transfertë specifike për Bashkinë Tiranë, për ndërtimin e godinës së re të Teatrit Kombëtar.
- Shtesën në masën 500 milionë lekë për financimin shtesë të nevojave të qerave të strehimit social.
- Shtesën në masën 200 milionë lekë për mbulimin e shpenzimeve të ngritjes dhe funksionimit të grupit të përfaqësuesve në Këshillin e Sigurimit në OKB.
- Financimin shtesë prej 4.8 miliardë lekë për projektet në Infrastrukturë në programin “Transporti Rrugor” ku përfshihen hapja e loteve të reja për “Ndërtimin e segmentit rrugor Unaza Veriore Tiranë”, “Ndërtimi i segmentit rrugor Sheshi Shqiponja-Bulevardi i ri” dhe projektet aktuale Unazës së Tiranës, të cilat kanë avancuar me punimet mbi planin buxhetor të miratuar për vitin buxhetor 2021.
- Financimin shtesë prej 3 miliardë lekë për projektet në vazhdim, të programeve të zhvillimit.
- Financimin shtesë prej 2.5 miliardë lekë për projektet në vazhdim për sektorin e ujësjellës-kanalizimeve në shkallë vendi, për përmirësimin e furnizimit me uje të popullsisë.
- Financimin shtesë prej 1 miliardë lekë për projektin në vazhdim me financim të huaj “Ndërtim By-Pass i Vlorës” i cili ka ecuri të mirë dhe pritet të tejkalojë realizimin e miratuar për këtë vit.
- Financimin shtesë prej 1 miliardë lekë për projektin në vazhdim me financim të huaj “IPARD II”, bazuar në ecurinë e mirë dhe pritshmëritë për realizimin e tij.
- Financimin shtesë në masën 200 milionë lekë për godinën e Polit të Drejtësisë, bazuar në kështet e përcaktuara në kontratën përkatëse.

Ndryshimet e propozuara përmes këtij akti normativ nuk prekën treguesit e të ardhurave buxhetore të cilët nuk pësuan ndryshime. Kjo, nisur nga ecuria pozitive e të ardhurave buxhetore për 6 mujorin e parë 2021 dhe pritshmëria gjithashtu pozitive e realizimit të tyre në nivel vjetor. Rrjedhimisht, rritja e shpenzimeve të përgjithshme buxhetore në masën 11.8 miliardë lekë, rriti në të njëjtën masë edhe deficitin buxhetor 2021.

5) Akti Normativ Nr.31 datë 27.10.2021 “Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”:

Aspekti i nevojës dhe emergjencës së këtij AN, lidhet me dy çështje kryesore:

- a) Akordimin e mbështetjes financiare për OSHEE sh.a, në formën e instrumentit të garancisë sovrane, me një vlerë 10 miliardë LEK për vitin 2021. në vijim edhe të miratimit të VKM nr.584 datë 08.10.2021 “Për shpalljen

e gjendjes së emergjencës në furnizimin me energji elektrike”. Kjo, bazuar në argumentimet e dhëna nga Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë dhe kërkesës respektive për mbështetje financiare.

- b) Rritjen e kufirit të huamarrjes neto vjetore për të akomoduar daljen me eurobond në tregjet ndërkombëtare me një vlerë më të lartë se ajo e parashikuar fillimisht, pra nga 500 milionë EUR në 700 milionë EUR. Ky Akt Normativ kishte për qëllim akomodimin e daljes me Eurobond në tregjet ndërkombëtare me një vlerë më të lartë se ajo e parashikuar fillimisht, pra nga 500 milionë EUR në 700 milionë EUR, përmes rritjes për këtë qëllim të kufirit të huamarrjes neto vjetore. Njëkohësisht u rishikuan dhe zërat e tjerë të financimit për të reflektuar situatën më reale referuar këtyre treguesve, konkretisht mbështetjeve buxhetore të pritshme, financimin e projekteve dhe zërin e ripagesave të borxhit.

Miratimi i garancisë së sipërcituar në vlerën 10 miliardë LEK për vitin 2021, rritja e vlerës së Eurobondit si dhe ndryshime të tjera të mundësuar, implikuan një rritje në nivelin e borxhit publik me 38.9 miliardë LEK.

Ndryshimet e propozuara përmes këtij akti normativ nuk prekën treguesit e të ardhurave dhe shpenzimeve buxhetore të cilët nuk përsuan ndryshime. Rrjedhimisht, niveli i defiçitit buxhetor mbeti i pandryshuar.

6) Akti Normativ Nr.34 datë 03.12.2021 “Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”:

Mbështetur në vlerësimet me të fundit të situatës makro-fiskale për 11M, Qeveria ndërmori procesin e rishikimit të fundit të buxhetit 2020. Aspekti i nevojës dhe emergjencës së këtij AN, lidhej kryesisht me:

- Shtesën në masën 4.5 miliardë lekë për ISSH, nga të cilat 3.5 miliardë lekë për financimin e shpërbllimit të fundvitit për rreth 670.000 pensionistë.
- Shtesën në masën 7 miliardë lekë për Fondin e Rindërtimit, me qëllim plotësimin e nevojave për financimin e projekteve në vazhdim.
- Axhustimet mes zërave të shpenzimeve buxhetore, korente e kapitale, me synimin e optimizimit të realizimit të tyre për pjesën e mbetur të vitit 2021.
- Reflektimin në kahun e të ardhurave të një rritje në masën 18.2 miliardë lekë, si rezultat i performancës së kënaqshme të realizimit të zërave të tyre për 10 mujin 2021. Nga të cilat, rritja e të ardhurave tatimore u propozua në masën 18 miliardë lekë.
 - Kjo rritje erdhi si rezultat i performancës pozitive në arkëtimin e detyrimeve doganore dhe tatimore nga administrata fiskale. Rritja e të ardhurave doganore dhe tatimore tej parametrave të planifikuar pasqyroi rimëkëmbjen e ekonomisë së vendit pas krizës dhe pasojave që shkaktuan tërmeti i vitit 2019 dhe pandemia Covid-19. Në programimin e të ardhurave të vitit 2021 në fund të vitit 2020, por edhe në prill 2021 kur u përgatit Akti Normativ i ndryshimit të buxhetit, Ministria e Financave dhe Ekonomia u tregua e kujdesshme me qëllim parashikimin afatgjatë të pasojave të pandemisë dhe efektin negativ që mund të shkaktonte në ekonomi dhe në buxhetin e shtetit kohëzgjatja e kësaj pandemie. Por faktorë të tillë si vaksinimi me ritme të shpejta i popullsisë, hapja shkallë shkallë e ekonomisë dhe sezoni i verës, i cili rigjallëroi turizmin dhe të gjithë sektorët e tjerë të ekonomisë të lidhur direkt apo indirekt me turizmin, ndikuan pozitivisht në rritjen ekonomike dhe të ardhurave që ekonomia gjeneroi.
 - Njëkohësisht sektorë të tillë si ndërtimi, përfshirë edhe rindërtimin për shkak të pasojave të tërmetit, ndikuan në rritjen e qarkullimit, të importeve, prodhimit të brendshëm si dhe të ardhurave të buxhetit.
 - Rritje patën dhe të ardhurat doganore, ku vlen të theksojmë se rreth 80% e rritjes krahasuar me 2020 iu dedikua rritjes ekonomike, pra volumit të importeve. Ndërsa vetëm rreth 20% e shtesës së të ardhurave i referohej efektit të rritjes së cmimeve të mallrave në tregjet ndërkombëtare.

Ndryshimet e propozuara nuk prekën defiçitin buxhetor, i cili nuk pësoi ndryshime në këtë akt normativ. Kjo, nisur nga ecuria pozitive e të ardhurave buxhetore që solli edhe mbulimin e plotë të të gjitha nevojave për financim në kahun e shpenzimeve, të akomoduar përmes këtij akti normativ për vitin 2021.

4.4 Fondi Rezervë dhe Kontigjenca

Fondi Rezervë i buxhetit të shtetit 2021 i planifikuar për 4 miliardë lekë në buxhetin fillestar u rishikua 4 herë gjatë vitit 2021 në kuadër të fondeve shtesë për masat anti Covid19 si edhe nevojave për fonde shtesë për disa projekte kapitale. Përkatësisht:

- ✓ Akti Normativ nr.4 datë 5.02.2021 e rriti fondin rezervë në 5 miliardë lekë,
- ✓ Akti Normativ nr.8 datë 22.03.2021 ndryshoi masën e përdorimit të tij sipas strukturës së parashikuar,
- ✓ Akti Normativ nr.18, datë 14.04.2021 e rriti fondin rezervë në 7 miliardë lekë, dhe
- ✓ Akti Normativ nr 26, datë 22.06.2021 e rriti fondin rezervë në 9 miliardë lekë, ndër të cilat, 8 miliardë lekë për raste të paparashikuara të njërive të qeverisjes së përgjithshme dhe 1 miliardë lekë për përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin e vitit 2021.

Gjatë vitit 2021 fondi rezervë u përdor si më poshtë:

- ✓ *Fondi Rezervë për raste të paparashikuara të njërive të qeverisjes së përgjithshme*, prej 8 miliardë lekë, është përdorur për shpenzime të tjera korrente (shpenzime operative dhe transfertat rreth 84 për qind, nga të cilat rreth 3.4 miliard lekë janë përdorur për blerjen e vaksinave, 596 milion lekë shpenzime për masa të tjera anti Covid dhe 2.6 miliardë lekë për shpenzime të tjera korrente); për investime publike (rreth 9 për qind) dhe për shpenzime personeli (rreth 4 për qind).
- ✓ *Fondi Rezervë prej 1 miliardë lekë për përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin e vitit 2021*, është përdorur plotësisht.

Në mënyrë të detajuar fondet e akorduara sipas VKM-ve, paraqiten në **Aneksin ç “Tabela analitike e përdorimit të Fondit Rezervë 2021”**.

Fondet buxhetore të akorduara për masat anti-COVID19 – Me Ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”, në zërin e Fondit Rezervë të buxhetit të shtetit si edhe me Aktet Normative të miratuara gjatë vitit 2021, janë siguruar financimet e nevojshme për përballimin e situatës së krijuar si pasojë e Pandemisë Covid19. Kështu:

- ✓ Përmes Ligjit nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021” (fillestar) në buxhetin e MSHMS u planifikuan fonde në një vlerë rreth 6 miliardë lekë, në kuadër të masave të Pandemisë Covid-19.
- ✓ Nëpërmjet VKM nr.85 datë 10.02.2021 “Për një shtesë në VKM nr.597 datë 04.09.2019 “Për përcaktimin e procedurave, dokumentacionit dhe masës mujore të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondeve shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike”, në kuadër të masave anti Covid-19 u miratua dyfishimi i shumës së ndihmës ekonomike për gjashtëmujorin e parë të vitit 2021. Efekti financiar në vlerën prej 2.1 miliard lekë u akordua në buxhetin e MSHMS për vitin 2021, me ligjin nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021”.
- ✓ Ndërkohë, nëpërmjet miratimit të katër Akteve Normative të buxhetit të vitit 2021, me qëllim përballimin e shpenzimeve për blerjen e vaksinave të nevojshme për popullsinë është rritur masa e Fondit Rezervë të buxhetit të shtetit për vitin 2021. Kështu, *Fondi rezervë i parashikuar në ligjin fillestar prej 2 miliardë lekësh të planifikuar për financimin e rasteve të paparashikuara, me miratimin e katër akteve normative u ndryshua në vlerën 8mld lekë.*
 - *Fondi rezervë i Buxhetit të Shtetit në zbatim të VKM-ve të miratuara është përdorur në vlerën rreth 4.1 miliardë lekë për masat shtesë në luftën kundër Covid-19 dhe për blerjen e vaksinave të nevojshme për vaksinimin e popullatës.*
 - *Konkretisht, shuma e fondeve të miratuara për blerjen e vaksinave është 3.5 miliardë lekë, nga të cilat janë përdorur 3.4 miliardë lekë ose 98% e fondit total të akorduar për këtë qëllim.*
 - *Për financimin e masave të tjera për përballimin e shpenzimeve Covid-19 janë miratuar rreth 0.6 miliardë lekë, nga të cilat janë përdorur 0.5 miliardë lekë ose 87% e totalit të fondeve.*

Në mënyrë të detajuar fondet buxhetore të akorduara për masat anti-COVID19, paraqiten në paraqiten në **Aneksin ç/2 “Tabela analitike e financimit për masat anti-COVID19”**.

4.5 Programi i Rindërtimit

Një paketë e veçantë ligjore që vijoi tërmetin shkatërrues të nëntorit 2019 përcaktoi rolet dhe përgjegjësitë e institucioneve për menaxhimin e rindërtimit, si dhe mënyrën e financimit dhe procedurat përkatëse. Ministri i Shtetit për Rindërtim në bashkëpunim të ngushtë me Komisionin Shtetëror të Rindërtimit, u caktuan si autoriteti përgjegjës për propozimin dhe bashkërendimin e programit. Me Aktin Normativ 9 (datë 16.12.2019), u krijua dhe Fondi i Rindërtimit, i cili konsiston në:

- Një program të veçantë të buxhetit të shtetit, me të ardhura nga buxheti i shtetit dhe donatorë dhe
- Kontribute në natyrë nga donatorë

Fondi i Rindërtimit shton kufijtë e shpenzimeve për çdo ministri dhe institucion në nivel programi, si dhe kufijtë e transfertës së pakushtëzuar për njësitë e qeverisjes vendore në përputhje me vendimet përkatëse. Detajimi i tij u krye në përputhje me ecurinë e procedurave të ndërlikuara të identifikimit dhe vlerësimit të dëmeve; verifikimit të kërkesave për dëmshpërblime dhe projektimit e zbatimit të investimeve publike.

Në ligjin e buxhetit 137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021”, në nenin 7 të tij, është përcaktuar:

“Fondi i rindërtimit për përballimin e pasojave të tërmetit të vitit 2019 prej 28 000 milionë lekësh përdoret për të përballuar kostot për projektet e miratuara dhe të pafinancuara në vitin 2020, si dhe për projektet e reja. Ky fond shton kufijtë e shpenzimeve për çdo ministri dhe institucion në nivel programi dhe kufijtë e transfertës së pakushtëzuar, të miratuar në tabelat 1 dhe 3, të përmendura në nenet 11 dhe 15 të këtij ligji. Çdo e ardhur në formë granti me destinacion përballimin e pasojave të tërmetit rrit në të njëjtën masë të ardhurat dhe shpenzimet e fondit të rindërtimit, duke shtuar kufijtë e përcaktuar në nenet 1, 2, 3 dhe 11, si dhe kufijtë e miratuar në tabelat 1, 3 dhe 4 të përmendura në nenet 11 dhe 15 të këtij ligji. Në fund të vitit buxhetor, fondet e pashpenzuara trashëgohen në vitin pasardhës dhe përdoren për të njëjtin qëllim.”

Fondet e Rindërtimit të përdorura me Vendime të Këshillit të Ministrave, rezultojnë si mëposhtë:

- ✓ Fondet e pashpenzuara nga viti 2020 dhe të mbartura në 2021 janë 9 881 874 mije lekë, nga të cilat:
 - 3 358 337 mijë lekë për Njësitë e Qeverisjes Qendrore (NJQQ)
 - 6 523 537 mije lekë për Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (NVQV)
- ✓ Fondet e akorduara gjatë vitit 2021 janë 28 899 436 mijë lekë, nga të cilat:
 - 8 795 772 mijë lekë, shpenzime për Njësitë e Qeverisjes Qendrore (NJQQ)
 - 20 103 664 mijë lekë për Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (NVQV)

Nga Fondi i Rindërtimit për njësitë e qeverisjes qendrore (NJQQ) deri në 31 dhjetor 2021, u akorduan fonde në projekte specifike në masën 8.79 miliardë lekë dhe 3.35 miliard lekë janë trashëguar në buxhetin e vitit 2021, si fonde të papërdorura nga viti 2020. Konkretisht:

- ✓ Fondi Shqiptar i Zhvillimit (FZSH) shpenzoi 11.36 miliardë lekë (nga 11.6 miliardë lekë të akorduara) për rindërtimin e 1711 objekteve.
 - Gjatë vitit 2021 janë dorëzuar tek Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore 775 objekte nga të cilat 34 objekte arsimore; 37 godina kolektive, 704 banesa individuale.

- ✓ Agjenci të tjera qendrore shpenzuan 261 milionë lekë (nga 398 milionë të akorduar); për rindërtimin e urës së Tapizës (MIE-147 milionë lekë), hartimin e planeve të konservimit dhe ndërhyrje restauruese (MK - 32); Rikonstrukcion i objekteve të ish Repartit RENE (MB-55 milionë lekë); Rikonstrukcione dhe ndertime për institucionet në SHISH (SHISH- 6 milionë lekë); Hartimi i Planeve të detyruara vendore për 9 bashki: (AKPT – 22 milionë lekë).
- ✓ Në kuadër të Strehimit, në fund të dhjetorit 2021 rreth 13 000 familje ishin të akomoduar në apartamente me qira të subvencionuar nga shteti, dhe u subvencionuan qiratë për këto familje me një kosto totale prej 2.98 miliardë lekë (ose 96% e fondeve sipas planit të rishikuar), dhe kanë qenë në proces rindërtimi rreth 5.620 banesa, pa përfshirë Bashkinë Tiranë.
 - Fillimisht nevoja për fonde u parashikua rreth 1,500 milion lekë, ose 49% më pak se viti 2020, nisur nga supozimi se një pjesë e familjeve do të strehoheshin gjatë viteve 2020 dhe 2021.
 - Por, bashkitë kanë informuar në vazhdimësi se si pasojë e rivlerësimeve të objekteve nga Instituti i Ndërtimit, numri i banesave që duhen shembur u rrit. Kjo solli që kërkesa për mbështetje buxhetore nga ana e bashkive të jetë afro e njëjtë si nivel financimi, me atë të vitit 2020. Më poshtë informacioni i detajuar i dërguar nga 11 bashkitë e prekura nga tërmeti për vitin 2021.

Bashkia	Nr i familjeve që perfituan deri në dhjetor 2021	Fondi i përdorur	Numri i banesave individuale dhe apartamenteve në banesa kolektive që janë në proces ndërtimi	Numri i banesave individuale dhe apartamenteve në banesa kolektive që janë ndërtuar nga programi i rindërtimit	Numri i familjeve që kanë dale nga skema e subv. të qirase
Tiranë	2,241	571,814,000	S'ka informacion	57	71
Durrës	3,850	1,096,055,000	1,525	205	1,637
Shijak	796	170,507,000	563	390	691
Kavajë	315	46,198,000	501	-	-
Rrogozhinë	238	31,623,000	158	-	-
Krujë	1,652	302,535,000	804	644	1097
Kurbin	1,734	299,274,000	967	548	590
Lezhë	418	70,927,800	-	87	40
Mirdita	182	33,234,660	92	-	-
Vorë	974	224,815,000	850	115	115
Kamzë	594	130,115,000	160	115	99
Totali	12,994	2,977,098,460	5,620	2,161	3,243

Nga Fondi i Rindërtimit për njësitë e vetëqeverisjes vendore (NJVQV) deri në 31 dhjetor 2021, u akorduan fonde në projekte specifike në masën 20.1 miliardë lekë dhe 6.5 miliard lekë janë trashëguar në buxhetin e vitit 2021, si fonde të përdorura nga viti 2020. Nga këto, u shpenzuan nga njësitë zbatuese 17.1 miliardë lekë ose 64.2% e fondeve të akorduara; ndërsa pjesa tjetër është mbartur në buxhetin e vitit 2021 në formën e transfertës së pakushtëzuar për NJVQV, në përputhje me parashikimet e veçanta ligjore. Shpërndarja e fondit të rindërtimit për vitin 2021, për fondet e akorduara sipas VKM-ve bashkë me pjesën e trashëgimit sipas NJVQV, rezulton si mëposhtë:

- ✓ Bashkia Tiranë e ka patur planin e rindërtimit në masën 13.8 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 8.5 miliard lekë, ose në masën 62 përqind,
- ✓ Bashkia Durrës e ka patur planin e rindërtimit në masën 3.7 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 2.9 miliard lekë, ose në masën 79 përqind,
- ✓ Bashkia Kamzë e ka patur planin e rindërtimit në masën 1.2 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 937.6 milion lekë, ose në masën 75 përqind,

- ✓ Bashkia Kavajë e ka patur planin e rindërtimit në masën 1.1 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 767 milion lekë, ose në masën 69 përqind,
- ✓ Bashkia Krujë e ka patur planin e rindërtimit në masën 516.8 milion lekë, nga të cilat ka realizuar 310.7 milion lekë, ose në masën 60 përqind,
- ✓ Bashkia Kurbin e ka patur planin e rindërtimit në masën 2 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 780.1 milion lekë, ose në masën 39 përqind,
- ✓ Bashkia Lezhë e ka patur planin e rindërtimit në masën 1 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 615.8 milion lekë, ose në masën 61 përqind,
- ✓ Bashkia Rrogozhinë e ka patur planin e rindërtimit në masën 486 milion lekë, nga të cilat ka realizuar 462.3 milion lekë, ose në masën 95 përqind,
- ✓ Bashkia Miriditë e ka patur planin e rindërtimit në masën 587.3 milion lekë, nga të cilat ka realizuar 211.5 milion lekë, ose në masën 36 përqind,
- ✓ Bashkia Shijak e ka patur planin e rindërtimit në masën 926.9 milion lekë, nga të cilat ka realizuar 762 milion lekë, ose në masën 82 përqind,
- ✓ Bashkia Vorë e ka patur planin e rindërtimit në masën 1 miliard lekë, nga të cilat ka realizuar 751.1 milion lekë, ose në masën 70 përqind.

Në mënyrë të detajuar fondet e akorduara sipas VKM-ve, paraqiten në **Aneksin ç/1 "Tabela analitike e përdorimit të Fondit të Rindërtimit 2021"**.

5. BUXHETI VENDOR

Reformat në qeverisjen vendore ndër vite janë fokusuar si në thellimin e decentralizimit fiskal duke riparë të gjithë skemën e të ardhurave të pushtetit vendor, ashtu edhe në menaxhimin e financave publike në nivel vendor. Gjatë vitit 2021, reflektohet një rritje ekonomike në tërësi e cila pati efekte pozitive edhe tek pushteti vendor, gjë të cilën e dëshmon më së miri performanca e treguesve të pushtetit vendor. Kjo rritje i krijoi lehtësi pushtetit vendor për të përballuar efektet të cilat vijnë nga situatat e krijuara nga COVID-19 dhe rindërtimi nga tërmeti. Përballimi i këtyre sfidave të mëdha ekonomike dhe buxhetore nga njësitë e vetëqeverisjes vendore gjatë kësaj periudhe, është një tregues pozitiv i punës së zhvilluar në këto vite në drejtim të stabilitetit makroekonomik, parashikueshmërisë së fondeve dhe transparencës së përdorimit me disiplinë të fondeve buxhetore. Fokusi kryesor në buxhetin vendor të vitit 2021, për Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë ka qënë vazhdimi i konsolidimit të procesit të menaxhimit financiar në nivel vendor në funksion të vazhimit të zbatimit të reformës administrativo-territoriale dhe decentralizimit fiskal të njësive të vetëqeverisjes vendore. Disa prej arritjeve më të rëndësishme në proceset e menaxhimit të financave vendore gjatë vitit 2021, paraqiten si më poshtë:

- a) Përmirësimi i menaxhimit të financave vendore përmes rritjes së peshës së taksave lokale në të ardhurat vendore. Të ardhurat tatimore të pushtetit vendor në vitin 2021 kanë pësuar një rritje të ndjeshme me rreth 4.7 miliard lekë ose rreth 21.3 % më shumë se në vitin 2020;
- b) Rritja e mbështetjes së dhënë nga buxheti qendror për pushtetin vendor në formën e transfertave (transferta e pakushtëzuar dhe sektoriale) nga 26.1 miliard lekë në vitin 2020, në 27.7 miliard lekë në vitin 2021 ose rreth 6.2 % më shumë financim nga pushteti qendror.
- c) Shpërndarja e Tatimit mbi të Ardhurat Personale në vlerën 794.6 milion lekë;
- d) Reforma e iniciuar nga Qeveria (Ministria e Financave dhe Ekonomisë) në taksën e pasurisë është reflektuar në rritjen e të ardhurave të pushtetit vendor nga kjo taksë, nga 5.1 miliard lekë në vitin 2020, në 6.1 miliard lekë në vitin 2021, ose rreth 20 % më shumë se në vitin 2020.
- e) Në buxhetin e vitit 2021, është akorduar për njësitë e vetëqeverisjes vendore transfertë sektoriale për emergjencat civile në vlerën e 500 milion lekë;
- f) Akordimi i fondit në masën 500 milion lekë për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura të krijuara nga ish-komunat.
- g) Rritja në masën 15 % e pagave të arsimit parashkollor (edukatorë + punonjës në Qendrat Kulturore të Fëmijëve) me një fond prej 380 milion lekë.

5.1 Të ardhurat e njësive të vetëqeverisjes vendore

Decentralizimi fiskal si një ndër shtyllat më të rëndësishme të menaxhimit financiar publik në nivel vendor si pjesë më të rëndësishme ka rritjen e të ardhurave nga burimet e veta të njësive të vetëqeverisjes vendore. Njësitë e vetëqeverisjes vendore përveç të ardhurave nga burimet e veta, gjithashtu përfitojnë të ardhura në formën e transfertave nga qeveria qendrore, ku një rol të rëndësishëm e zë transfertat e pakushtëzuar. Në grafikun e

mëposhtëm paraqiten të dhënat dhe trendi i transfertës së pakushtëzuar të përgjithshme, si një burim konstant i qëndrueshëm për pushtetin vendor:

Grafiku 37 Transferta e pakushtëzuar dhe ritmi i ndryshimit në vite.

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Duke marrë në analizë të ardhurat e veta vendore të klasifikuara sipas natyrës së burimit të të ardhurave, për vitin 2021, këto burime kanë pësuar rritje krahasuar me vitin 2020 dhe 2019. Për vitin 2021, njësitë e vetëqeverisjes vendore në shkallë kombëtare kanë mbledhur të ardhura tatimore në masën 26,666 milion lekë, shifër kjo që është rreth 4,690 milion lekë më shumë ose rreth 21.3 përqind më e lartë se vlera e të ardhurave të mbledhura gjatë vitit 2020 e cila ka qenë 21,976 milion lekë. Ndërkohë, referuar të dhënave mbi të ardhurat jotatimore për vitin 2021 janë mbledhur rreth 2.852 milion lekë nga ky burim, ose rreth 606 milion lekë më shumë se një vit më parë. Këto efekte pozitive në të ardhurat vendore për vitin 2021 tregojnë se buxheti vendor është në rimëkëmbje pas ngjarjeve të jashtëzakonshme të vitit 2019 dhe 2020, të cilat reflektuan ndikimin e tyre edhe në këto zëra. Në grafikun e mëposhtëm paraqiten të dhënat në milion lekë të realizimit të këtyre burimeve gjatë viteve 2019, 2020 dhe 2021.

Grafiku 38 Realizimi i të ardhurave tatimore dhe jotatimore 2019-2021.

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Të ardhurat e pushtetit vendor në vite kanë ruajtur një trend rritjeje të ndjeshëm, duke përcaktuar në këtë mënyrë ecurinë pozitive të aftësisë së pushtetit vendor për të siguruar të ardhura si dhe një konfirmim i efekteve pozitive të decentralizimit pavarësisht sfidave të viteve të fundit më të cilat është përballur vendi në tërësi dhe pushteti vendor në vecanti. Ky trend nga viti 2015 e në vazhdim (me përjashtim të vitit 2020) ka ruajtur tendencën pozitive, duke bërë në këtë mënyrë që të rritet ndjeshëm roli i pushtetit vendor në potencialin fiskal për të ofruar shërbime. Duke ju referuar të dhënave të treguesve fiskalë në vite, nëse marrim në analizë të ardhurat tatimore totale të pushtetit vendor, do të kemi rezultatet si më poshtë:

Grafiku 39 Të ardhurat e pushtetit vendor në vite dhe ritmi i ndryshimit.

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Po ashtu rritja e rolit të pushtetit vendor në drejtim të shërbimeve publike dhe funksioneve që ushtron, ka bërë që raporti i të ardhurave nga burimet e veta ndaj totalit të të ardhurave publike dhe produktit të brendshëm bruto të ndryshojë me rritje në vitet e fundit. Të ardhurat e pushtetit vendor, gjatë vitit 2021, në raport me të ardhurat publike janë rritur nga 5.16% në vitin 2020, në 5.22% në vitin 2021. Që prej vitit 2015, kur raporti i të ardhurave vendore me të ardhurat publike ishte rreth 3.09%, rritja e rolit dhe fuqisë fiskale të pushtetit vendor deri në vitin 2021 është shoqëruar me rritje të këtij raporti me 2.14%. Nga ana tjetër, pushteti vendor ka rritur rolin e tij në vite përmes kontributit në ekonomi e në Produktin e Brendshëm Bruto duke ndryshuar raportin nga 0.82% e PBB në vitin 2015, në 1.51 % në vitin 2021, me një rritje prej 0.69% të PBB-së.

Grafiku 40 Të ardhurat vendore në raport me totalin e të ardhurave publike dhe PBB.

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Një vlerë shumë të rëndësishme në këtë analizë do të ketë evidentimi i ecurisë së të ardhurave vendore sipas llojit të burimit të tyre. Pas një ngadalësimi ekonomik gjatë 2020, në vitin 2021 është rikthyer trendi rritës i realizimit të këtyre burimeve për njësitë e vetëqeverisjes vendore që reflektohet edhe në grafikun e mëposhtëm, ku konstatohet një rritje rreth 5.2 miliard lekë i të ardhurave të NJVQV-ve në total, nga “Taksa mbi pasurinë e paluajtshme” ka një rritje me rreth 20%, “Tarifat e shërbimeve vendore” kanë një rritje me rreth 20%, “Taksa e ndikimit në infrastrukturë” ka një rritje me rreth 20%, “të ardhurat të tjera vendore” gjithashtu rritje me rreth 29%. Kjo ecuri e të ardhurave fiskale vendore ndikon në përmirësimin e eficiencës së shërbimeve vendore.

Grafiku 41 Të ardhurat e veta të pushtetit vendor sipas burimit në vite

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Ndër vite të ardhurat e pushtetit vendor kanë pësuar ndryshime si në vlerë ashtu edhe në strukturën e burimit të këtyre të ardhurave. Në Grafikon nr.6 paraqitet ndryshimi i strukturës së të ardhurave të buxhetit vendor, ku vërehet rritja e peshës që taksat lokale zënë në tërësinë e të ardhurave vendore, sikurse edhe e taksës mbi pasurinë.

Taksa mbi pasurinë

Taksa mbi pasurinë, është një burim mjaft i rëndësishëm vendor përmes së cilës njësitë e vetëqeverisjes vendore mund të zhvillojnë politika vendore nën diskrecionin e plotë të përdorimit. Vitet e fundit në politikat qeveritare, hartimi i metodologjisë së vendosjes së kësaj takse në bazë vlerë por dhe ndërtimi i një kadastrë të detajuar mbi pronën, përbëjnë thelbin e reformës mbi këtë burim financimi të njësive të vetëqeverisjes vendore. Duke ju referuar të dhënave të treguesve fiskalë, duke filluar nga viti 2014 e në vazhdim kjo taksë ka patur trend rritës, ndërkohë që në raport me një vit më parë janë mbledhur 992 milion lekë më shumë ose rritja është 19 përqind.

Taksa e Biznesit të vogël

Tatimi mbi biznesin e vogël në vite si pasojë e ndryshimeve fiskale, ka patur një rënie në peshën që zë në buxhetin vendor. Në vitin 2021 të ardhurat e mbledhura nga kjo taksë përbëjnë vetëm 1.4% të totalit të burimeve tatimore të pushtetit vendor.

Taksat Lokale

Njësitë e vetëqeverisjes vendore gjithmonë e më shumë po konsolidohen në këndvështimin financiar dhe këtë e dëshmon rritja e të ardhurave nga taksat lokale, si një ndër burimet më të rëndësishme të financimit. Në total për vitin 2021, të ardhurat nga taksat lokale zënë rreth 75.6% të të ardhurave të veta vendore, të cilat gjatë këtij viti kanë arritur në masën rreth 20.2 miliard lekë, ose rreth 3,698 milion lekë më shumë se një vit më parë. Kjo rritje me rreth 22% tregon rimëkëmbjen e situatës ekonomike pas vështirësive të krijuara nga situata e pandemisë dhe gjithashtu rolin e rëndësishëm që kanë patur njësitë e vetëqeverisjes vendore në përballimin me sukses të situatës.

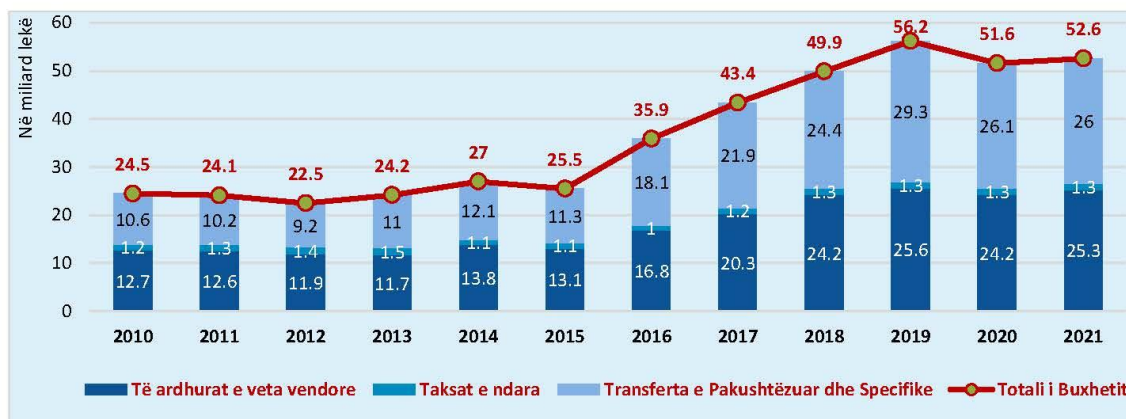
Burimi që zë peshën më të madhe në të ardhurat nga taksat lokale është *taksa e ndikimit në infrastrukturë nga ndërtimet e reja*, me rreth 47% të totalit të taksave lokale ose me rreth 36% të totalit të të ardhurave, e ndjekur nga *taksa e ndërtesës dhe tarifat e pastrimit*, me përkatësisht 23% dhe 16% të totalit të të ardhurave të pushtetit vendor.

5.2 Shpenzimet e njësive të vetëqeverisjes vendore

Niveli i shpenzimeve për pushtetin vendor, për vitin 2021, arriti në masën rreth 52.6 miliard lekë, nga 51.6 miliard lekë një vit më parë. Kjo nënkupton një rritje prej rreth 2 përqind në krahasim me shpenzimet vendore të vitit 2020, kurse në raport me PBB-në një rënie të lehtë prej 0.16%. Efektet e pandemisë COVID-19 dhe procesi i rindërtimit kanë vazhduar të shkaktojnë luhatje në shpenzimet e pushtetit vendor, edhe gjatë vitit 2021. Shumë procese të

menaxhimit financiar publik në nivel vendor u ndikuan si pasojë e bllokimit të proceseve normale të zhvillimit ekonomik në tërësi. Pavarësisht kësaj, në vitin 2021 u vu re që në muajt e parë, trendi rritës në shpenzimet e pushtetit vendor, gjë që dëshmoi rimëkëmbjen e ekonomisë pas situatave të jashtëzakonshme të viteve të mëparshme. Sipas burimit të financimit, shpenzimet faktike të pushtetit vendor në vite, të financuara këto nga transferata e pakushtëzuar e përgjithshme dhe sektoriale, taksat e ndara si dhe të ardhurat nga burimet e veta, grafiku shfaqet si më poshtë:

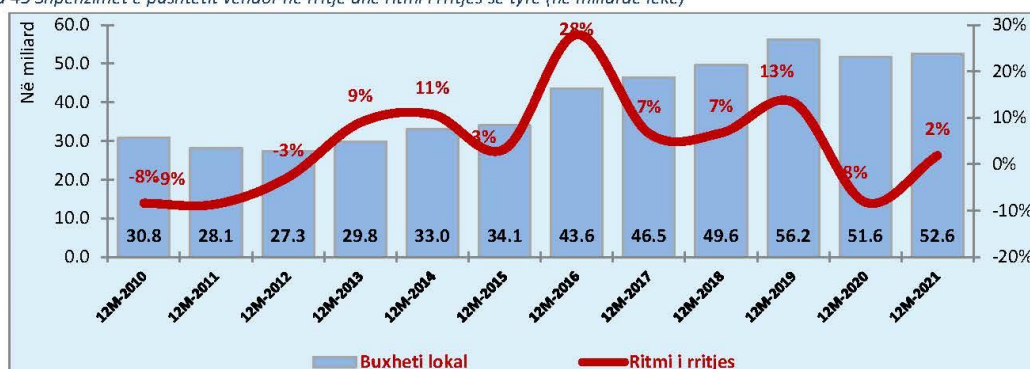
Grafiku 42 Shpenzimet e buxhetit vendor sipas burimit të financimit në vite

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Gjatë vitit 2021, pushteti vendor ka një rritje rreth 2% në raport me një vit më parë të shpenzimeve faktike:

Grafiku 43 Shpenzimet e pushtetit vendor në rritje dhe ritmi i rritjes së tyre (në miliardë lekë)

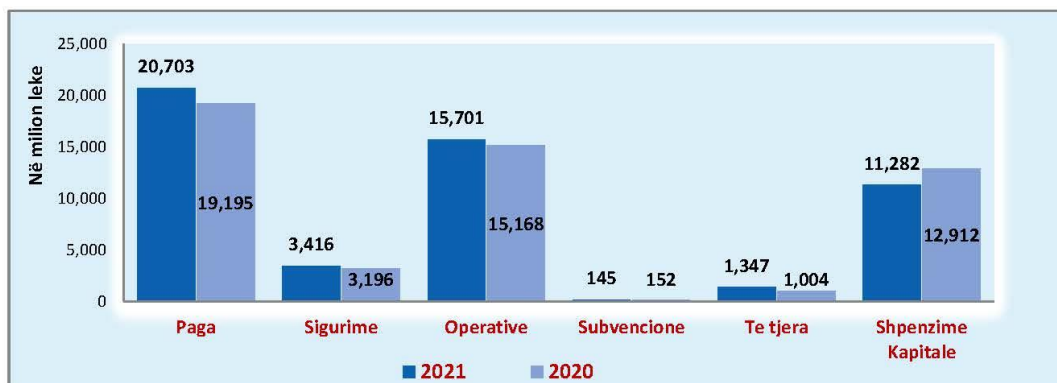

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Sipas natyrës ekonomike, peshën më të madhe të shpenzimeve vendore gjatë vitit 2021 e zënë shpenzimet për paga dhe sigurime (45.9% të totalit). Në raport me një vit më parë konstatohet që shpenzimet për investime kanë një rënie me rreth 1,630 milion lekë, ndërkohë që shpenzimet e personelit dhe ato operative kanë një rritje të lehtë përkatësisht me 1,728 milion lekë dhe 533 milion lekë krahasuar me shpenzimet e vitit 2020. Shpenzimet kapitale pësuan një ulje prej 13% përkundërt vitit 2020, si pasojë e riorientimit të prioriteteve drejt menaxhimit të situatës së vështirë financiare të krijuar nga pandemia dhe tërmeti.

Shpenzimet e pushtetit vendor në vite, sipas strukturës, nuk kanë pësuar ndryshime të mëdha, por vihet re një tendencë pozitive e qëndrueshmërisë së shpenzimeve për investime dhe zgjerimi i shpenzimeve të mirëmbajtjes së aseteve që njësitë vendore zotërojnë, përmes përdorimit në formën e shpenzimeve operative. Sipas të dhënave në nivel llogarie ekonomike, struktura e shpenzimeve 2021 krahasuar me vitin 2020, rezulton si në grafikun mëposhtë:

Grafiku 44 Shpenzimet e pushtetit vendor sipas klasifikimit ekonomik (në milionë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Pas miratimit të reformës në vitin 2015 janë bërë përpjekje për të analizuar vazhdimisht sjelljen e shpenzimeve vendore në raport me shpenzimet para reformës. Më poshtë janë paraqitur në mënyrë të përmblodhur tabela e ndryshimeve të të ardhurave dhe shpenzimeve në financat publike vendore gjatë vitit 2021 dhe vitit 2020.

Tabela 11 Të ardhurat dhe shpenzimet e pushtetit vendor, sipas natyrës

Nr	E M Ë R T I M I	Fakt 12 mujori		Diferenca 2021/2020	
		2021	2020	në vlerë	në %
I.	Të ardhura nga Pushteti vendor	26,666	21,976	4,690	121%
I.1	Taksa mbi pasurinë	6,116	5,124	992	119%
I.2	Taksa e biznesit të vogël	385	384	1	100%
I.3	Taksa Lokale	20,166	16,468	3,698	122%
II.	Shpenzime nga Pushtetit Vendor	52,593	51,626	967	102%
II.1	Shpenzime Korente	41,311	38,714	2,597	107%
	Personeli	24,118	22,390	1,728	108%
	Shpenzime Operative dhe Mirëmbajtje	15,701	15,168	533	104%
	Subvencione	145	152	-7	95%
	Te tjera	1,347	1,004	343	134%
II.2	Shpenzime Kapitale	11,282	12,912	-1,630	87%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Shpenzimet vendore të personelit përbëjnë një pjesë të konsiderueshme të shpenzimeve totale të NJVQV. Për vitin 2021, këto shpenzime janë realizuar në masën 24.1 miliard lekë, që rezultojnë në rritje prej 8% ose rreth 1.7 miliard lekë më shumë se viti 2020. Rritja e shpenzimeve të personelit nga njësitë e vetëqeverisjes vendore nuk përbën ndryshim të ndjeshëm, por është një trend natyror i rritjes që njësitë vendore realizojnë me qëllim rritjen e cilësisë së shërbimeve. Këto shpenzime për vitin 2021 zënë rreth 46% të totalit të shpenzimeve të pushtetit vendor, trend i cili ka qënë brenda një intervali thujse të qëndrueshëm, krahasuar edhe me vitet paraardhëse. Me rritjen e kompetencave që pushteti vendor ka për të ushtruar në shërbim të qytetarëve, ka lindur nevoja për rritjen e personelit në funksion të mbulimit me shërbime cilësore ndaj qytetarëve.

Shpenzimet vendore operative janë shumë të rëndësishme për mbarrëvajtjen dhe ushtrimin e funksioneve. Për vitin 2021, këto shpenzime janë realizuar në masën 15,7 miliard lekë dhe rezultojnë në një rritje të lehtë prej 4% në raport me një vit më parë ose rreth 533 milion lekë. Shpenzimet operative përbëjnë rreth 30% të shpenzimeve të pushtetit vendor për vitin 2021, trend i cili është i njëjtë në raport me vitin 2020 (vetëm me rritje rreth 0.5% në përqindje ndaj shpenzimeve të përgjithshme vendore).

Shpenzimet vendore për subvencione dhe të tjera janë shpenzimet që zhvillojnë NJVQV për të subvencionuar dhe mbuluar funksione të tjera administrative, të cilat në vitin 2021 kanë pësuar një rënie me rreth 7 milion lekë, ndërkohë që në përqindje janë në të njëjtin nivel me vitin 2020 në raport me shpenzimet e përgjithshme vendore. Tashmë njësitë vendore duhet të planifikojnë në periudhë afatgjatë dhe mbështetur mbi strategji të qarta zhvillimi dhe ofrimi të shërbimit publik, që në mënyrë vazhdueshme të mbështesin me subvencione zhvillimin ekonomik të zonës nën juridiksionin e tyre.

Shpenzimet kapitale vendore rezultojnë në një vlerë të konsiderueshme prej rreth 11.3 miliard lekë, ose 21.5% të totalit të shpenzimeve të pushtetit vendor. Ndërkohë, që sipas të dhënave shpenzimet për investime janë ato që kanë pësuar rënien më të madhe krahasuar me vitin 2020 me rreth 1.6 miliard lekë më pak.

Në përgjithësi për vitin 2021 vlen të theksohet fakti që për të ardhurat kryesore, treguesit e vitit 2021 krahasuar me vitin 2020 janë të gjithë në rritje, duke shënuar kështu rikuperim e duke treguar rimëkëmbje të ekonomisë brenda një periudhe një vjeçare, me efekte pozitive në përbalimin e problematikave të krijuara një vit më parë si pasojë e ngjarjeve së jashtëzakonshme të krijuar nga pandemia dhe tërmeti

6. MENAXHIMI I BORXHIT PUBLIK

Borxhi publik gjatë vitit 2020 përgjithësisht u karakterizua nga një ecuri pozitive, duke qenë në përputhje me objektivat makro-fiskale, buxhetin e planifikuar për vitin 2021 dhe objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit. Në fund të vitit 2021, borxhi publik u vlerësua në nivelin 1,383.0 miliard Lekë ose 73.2% e PBB. Rishikimi i projeksioneve për rritjen nominale të rritjes ekonomike ka sjellë një rishikim dhe të treguesit të borxhit ndaj PBB, kur për vitin 2021 borxhi u vlerësua në nivelin 73.2% e PBB, nga 78.1% që ishte sipas parashikimeve të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë me PBB fillestare. Në vitet në vijim, duke filluar nga viti 2022 raporti i borxhit publik ndaj PBB do të planifikohet më i ulët se niveli i vlerësuar për vitin pararendës, deri atëherë kur niveli borxhit të arrijë dhe qëndrojë poshtë nivelit 45% e PBB.

Nevojat për hua vijuan të jenë të larta në krahasim me periudha të zakonshme, si rezultat i situatës së krijuar pas tërmetit të vitit 2019, pandemisë Covid-19, si dhe nevojës për të stimuluar rimëkëmbjen e ekonomisë pas rënies së madhe që pati në vitin 2020. Pavarësisht nevojave për financim të rritura, huamarrja ka arritur të përbushë plotësisht nevojat buxhetore, si edhe të gjitha nevojat që burojnë nga detyrimet e borxhit ekzistues. Huamarrja në terma bruto u realizua në vlerën 481.2 miliard Lekë, nga të cilat 71.7% (ose 345.1 miliard Lekë) u financuan nëpërmjet burimeve të brendshme dhe 28.3% (ose 136.1 miliard Lekë) nëpërmjet burimeve të huaja.

Kushtet e favorshme në tregjet e brendshme dhe të jashtme përsa i përket kërkesës për borxh si dhe mjedisi i favorshëm i normave të interesit, shoqëruar me një strategji huamarrje të mbështetur kryesisht në titujt afatgjatë me norma interesi fikse, mundësuan reduktimin e mëtejshëm të ekspozimit ndaj risqeve si edhe mbajtjen e kostos nën kontroll. Kosto për njësi e portofolit të borxhit shtetëror ka vazhduar tendencën rënëse, ku kosto mesatare e borxhit të jashtëm ka pësuar një ulje me rreth 0.31 pp dhe kosto mesatare e borxhit të brendshëm është ulur me 0.12 pp. Ulja e koston mesatare të borxhit të brendshëm ka ardhur kryesisht si rezultat i normave të interesit në nivele ende të ulëta në tregun e brendshëm gjatë vitit 2021, shoqëruar me rifinancimin e borxhit që maturohet (*kryesisht atij afatgjatë*) me borxh më pak të kushtueshëm.

Në përputhje me objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit, gjatë vitit 2021 u vijua me aktivitete në drejtim të zhvillimit të tregut të titujve shtetërorë. Në vazhdim të angazhimit të ndërmarrë në lidhje me përmirësimin e mëtejshëm të tregut primar dhe zhvillimin e tregut sekondar të titujve shtetërorë, përgjatë këtij viti është vijuar me praktikën që kontribuojnë në krijimin e madhësive referencë dhe konsolidimin e kurbës së yield-it. Kërkesa për tituj shtetërorë, megjithëse mbetet ende jo shumë e diversifikuar dhe e bazuar kryesisht tek sektori

bankar, gjatë vitit 2021 ka qenë e kënaqshme dhe ka mbuluar plotësisht nevojat e qeverisë për huamarrje të brendshme, edhe pse nevojat edhe këtë vit kanë qenë të larta krahasuar me një vit normal.

Gjatë vitit 2021, normat e interesit në tregun e letrave me vlerë kanë shënuar ulje krahasuar me ato të vitit 2020, pavarësisht nga nevoja e lartë për financim. Normat e interesit të instrumenteve me maturitet më të gjatë (5Vj, 7Vj dhe 10Vj) kanë qenë më të ulta se vitin e kaluar. Instrumentat afatshkurtër, bonot e thesarit kanë pësuar gjithashtu një ulje të lehtë të normës. Instrumentat me maturitet afatmesëm (2Vj dhe 3Vj) gjatë 2021 kanë shfaqur norma lehtësisht më të larta krahasuar me ato të vitit 2020. Gjithashtu në muajin tetor të vitit 2021 është prezantuar për herë të parë obligacioni 15 vjeçar me një normë interesi 5.88%.

Informacion më të detajuar dhe gjithëpërfshirës për këtë qëllim, do të gjeni në “Raportin për Borxhin Publik dhe përbërjen e tij, për vitin 2021” që i bashkëlidhet këtij relacioni.

7. RREZIQET FISKALE DHE DETYRIMET KONTIGJENTE

Me qëllim ndjekjen e performancës të zbatimit të buxhetit të shtetit, Ministria e Financave dhe Ekonomisë me mbështetjen e FMN dhe BB që prej vitit 2017 ka nisur monitorimin e risqeve që shoqërojnë zbatimin e tij. Ky proces ka për qëllim që, në bazë të analizave të thelluara, të rekomandojë zbutjen dhe/apo parandalimin në kohë të rreziqeve fiskale, pasuar nga një vendimarrje koherente. Risqet fiskale janë faktorë që mund të shkaktojnë devijim nga parashikimet fiskale dhe buxhetore gjatë ciklit të buxhetit, si rrjedhojë e disa ngjarjeve të paparashikuara. Ato mund të lindin si pasojë e supozimeve dhe zhvillimeve makroekonomike, vendimeve *ad-hoc* mbi politikën fiskale dhe/ose materializimin e detyrimeve kontingjente. Vlerësimi i probabilitetit dhe ndikimit të risqeve fiskale kryhet në bazë të analizave të thelluara dhe parashikimeve në kuadër të Buxhetit afatmesëm. Përkatësisht vlerësohen dy kategori risqesh:

- *“Eksplícite”, Detyrime të njohura nga qeveria dhe të bazuara në legjislacionin në fuqi apo kontrata të ndryshme të cilat mund të lidhen me supozimet dhe zhvillimet makroekonomike, të ardhurat e qeverisë, shpenzimet e përgjithshme të qeverisë, shpenzimet dhe menaxhimit e borxhit, etj.*
- *“Implícite”, kontingjente, Detyrime (indirekte) që mund të lindin si pasojë e presionit politik apo presionit të grupeve të ndryshme të interesit si detyrimet e lidhura me PPP-të, ato të vetëqeverisjes vendore, ndërmarrjet publike me kapital shtetëror, risqe të tjera si vendime gjyqësore, fatkeqësi natyrore dhe sektori financiar apo risqet afatgjata.*

Tabela 12 Matrica e riskut

Lloji i rrezikut	Skenarët e mundshëm
Risqet dhe detyrimet eksplícite	
Goditje Makroekonomike	Zhvillime makroekonomike të paparashikuara, që mund të ndryshojnë perspektivën e rritjes ekonomike dhe pozicionin fiskal
Parashikimi i të ardhurave	Mosrealizimi i të ardhurave, që mund të sjellë përkeqësimin e bilancit fiskal
Shpenzime të paplanifikuara	Detyrime ligjore ose presione politike, që mund të sjellin rishpërndarje të shpenzimeve
Borxhi publik	Zhvillime të papritura të tregut, ndryshime në normën e interesit ose në kursin e këmbimit, që mund të rrisin nivelin e borxhit publik
Risqet implícite dhe detyrimet kontingjente	
Pagesat për PPP	Pagesat vjetore për PPP-të, mund të tejkalojnë nivelin e lejuar ligjor prej 5% të të ardhurave tatimore faktike të vitit paraardhës
Vështirësia financiare e Ndërmarrjeve Shtetërore (NSH)	Qeverisë mund t'i duhet të ndërhyjë për të mbështetur financiarisht NSH-të
Risqe të tjera	Vendime gjyqësore, arbitrazhe ndërkombëtare, fatkeqësi natyrore, etj, që mund të sjellin kosto buxhetore shtesë në buxhetin e shtetit

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Gjatë vitit 2021, Ministria e Financave dhe Ekonomisë vijoi monitorimin e risqeve kryesore fiskale/buxhetore, sipas Udhëzimit Plotësues të Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr.4 datë 25.01.2021 “Për zbatimin e Buxhetit të vitit 2021” dhe Udhëzimit nr.37 datë 06.10.2020 për “Monitorimin dhe publikimin periodik të stokut të detyrimeve të prapambetura të qeverisjes së përgjithshme”, nëpërmjet strukturës së Monitorimit të Risqeve Buxhetore.

Kryesisht, raportimi në adresë të MFE u kanalizua përmes skeduleve kohore dhe formateve standarde të miratuara, një proces tashmë i institucionalizuar për monitorimin e risqeve, krahas intensifikimit të punës në drejtim të rritjes së cilësisë së përpunimit, raportimit dhe publikimit të informacionit të grumbulluar, me synim final:

- ✓ Monitorimin dhe raportimin periodik mbi bazë tremujore, të stokut të akumuluar të detyrimeve të prapambetura të qeverisjes së përgjithshme.
- ✓ Monitorimin dhe raportimin periodik mbi bazë tremujore, të performancës financiare të ndërmarrjeve kryesore shtetërore;
- ✓ Monitorimin dhe raportimin periodik mbi bazë tremujore të detyrimeve të ndërsjellta të sektorit energjitik dhe palëve të treta.
- ✓ Monitorimin dhe raportimin periodik mbi bazë mujore, të performancës së kontratave konçesionare/PPP, me mbështetje buxhetore.

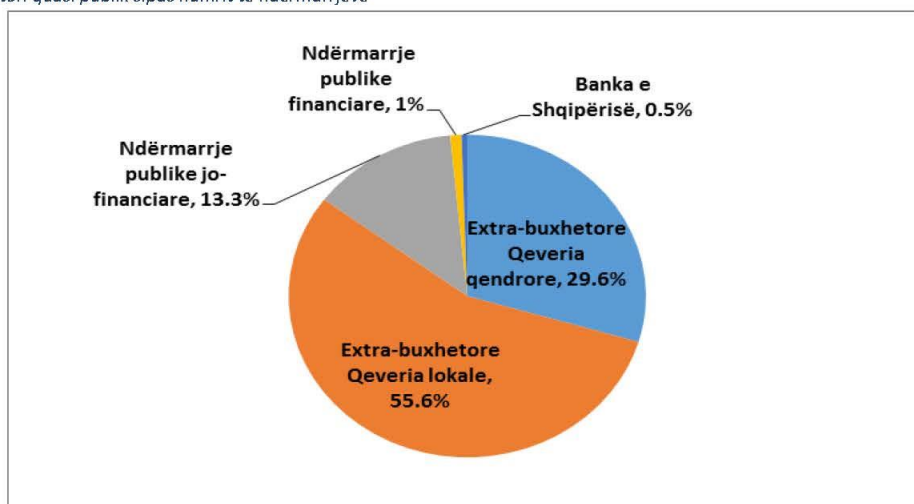
Më poshtë jepet një tablo e vlerësimeve mbi disa nga tipologjitë e risqeve fiskale, si rezultat i monitorimit nga njësitë përgjegjëse në MFE, për vitin 2020:

7.1 Ndërmarrjet shtetërore

Referuar publikimit më të fundit të Instat (Shtator 2021) mbi sektorin publik në Shqipëri numri total i institucioneve jashtëbuxhetore është 196. Këto institucione ndahen si më poshtë:

- ✓ 58 Extra-buxhetore Qeveria qendrore
- ✓ 109 Extra-buxhetore Qeveria lokale
- ✓ 26 Ndërmarrje publike jo-financiare
- ✓ 2 Ndërmarrje publike financiare
- ✓ 1 Banka e Shqipërisë

Grafiku 45 Sektori quasi publik sipas numrit të ndërmarrjeve

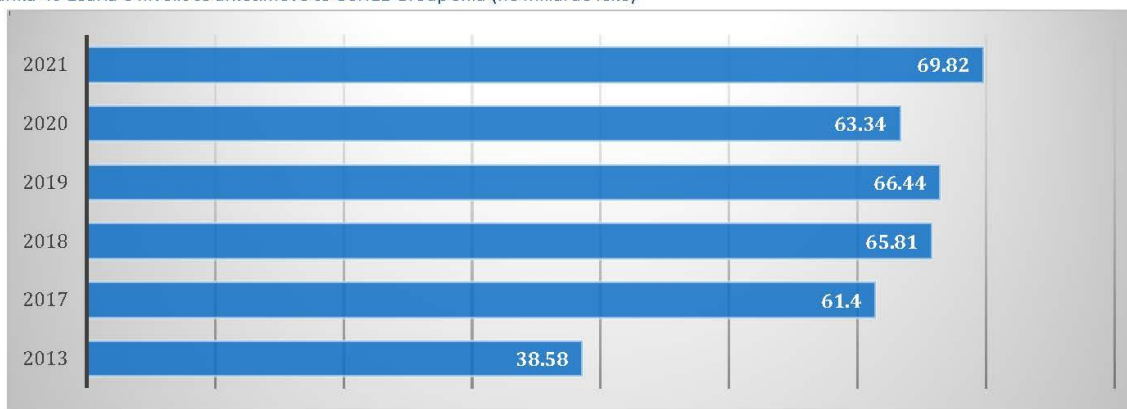
Burimi: INSTAT (2021)

7.1.1 Ndërmarrjet e Sektorit Energjetik.

Ky sektor strategjik ka qenë dhe mbetet nën monitorimin e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, duke patur parasysh ndikimin e konsiderueshëm fiskal dhe impaktin e ndjeshëm të tij në ekonomi. Ky monitorim, i cili është kryer periodikisht mbi bazë tremujore, ka konsistuar në analizimin e treguesve të performancës financiare të secilës prej tre kompanive KESH Sh.a, OSHEE Group Sh.a dhe OST Sh.a.

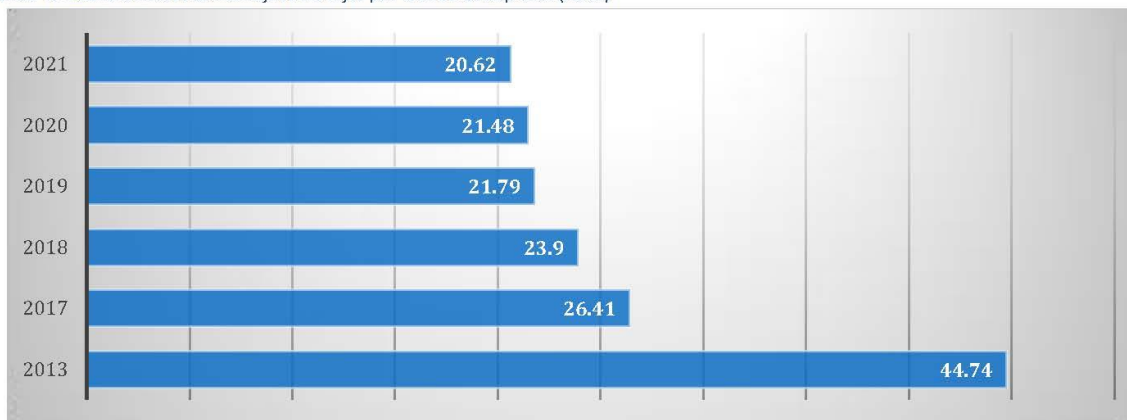
Në zbatim të Ligjit Organik të Buxhetit “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, specifikisht nenit 4/2 sipas së cilit: “...Planet financiare vjetore dhe pasqyrat financiare mbi bazë tremujori, të çdo njësie jo të qeverisjes së përgjithshme përfituese të fondeve buxhetore dhe/ose garancive shtetërore, dorëzohen në Ministrinë e Financave...”, dhe në zbatim të udhëzimit plotësues nr.4/2021 “Për zbatimin e Buxhetit të vitit 2021”, ndërmarrjet e sektorit energjetik, kanë detyrimin e ndarjes së planeve financiare vjetore dhe pasqyrave financiare mbi bazë tremujori me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë.

Grafiku 46 Ecuria e nivelit të arkëtimeve të OSHEE Group sh.a (në miliardë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Grafiku 47 Ecuria e nivelit të humbjeve në rrjet për OSHEE Group sh.a (në %)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Projektet e investimeve me financim të huaj për Sektorin e Energjisë për vitin 2021, u miratuan në nivelin 2.3 miliardë lekë sipas buxhetit fillestar, Aktit Normativ nr.4 datë 5.2.2021, Aktit Normativ nr.8 datë 22.3.2021, Aktit Normativ nr.18 datë 12.4.2021, Aktit Normativ nr.26 datë 22.6.2021, dhe 1.9 miliardë lekë sipas Aktit Normativ nr.34 datë 03.12.2021 *“Për disa ndryshime në Ligjin nr.137/2020 ‘Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar’”*.

Gjatë vitit 2021, në veçanti në tremujorin e tretë dhe të katërt të vitit, sektori u përball me një situatë aspak të favorshme që rrjedhimisht ndikoi negativisht në pozicionin financiar të sektorit. Mosplotësimi i planit të furnizimit me energji elektrike, si pasojë e motit të thatë, ka detyruar OSHEE Group sh.a të plotësojë këtë mungesë me blerje në tregun e lirë. Për rrjedhojë, OSHEE Group sh.a është përballur me një rritje të paparashikuar eksponenciale të çmimit të energjisë në Tregun e Lirë. Konkretisht, gjatë 12M të vitit 2021, KESH Sh.a realizoi një nivel të prodhimit publik neto prej rreth 5.34 TWh, krahasuar me 3.09 TWh realizuar në 12M e vitit 2020; një rritje kjo prej rreth 72.9 përqind. Humbjet në sistemin e shpërndarjes së energjisë elektrike rezultuan në nivelin 20.62 përqind për 12M 2021, duke shënuar një rënie të mëtejshme të tyre krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Niveli i arkëtimeve për 12M 2021 arriti vlerën prej 97.4 përqind krahasuar me nivelin prej 95.8 përqind realizuar në vitin 2020, e cila dëshmon stabilitetin e operatorit në këtë drejtim. Megjithatë treguesit e përgjithshëm për vitin 2021 duken pozitivë, shqetësuese mbetet niveli i basenëve prodhues të hidrocentraleve publike. Konkretisht niveli i basenit të Fierzës deri në muajin Nëntor 2021 ishte në kuotën 267.8m. Ky është niveli më i ulët për muajin Nëntor që prej vitit 2018 dhe nivel shumë më i ulët sesa kuota mesatare prej 274.7m e 30 viteve të fundit. Shqetësues është dhe fakti që niveli i basenit ka zbritur nga kuota 291.7m në fund të Qershorit, në 271.3m vetëm 3 muaj më vonë në fund të Shtatorit. Mosplotësimi i planit të furnizimit me energji elektrike si pasojë e motit të thatë ka detyruar OSHEE Group sh.a të plotësojë këtë mungesë me blerje në tregun e lirë, dhe rrjedhimisht ka ndikuar në ulje të performancës financiare dhe mungesë likuiditeti të kompanisë. Për rrjedhojë në fund të vitit, u miratua VKM Nr.584/2021 *“Për Shpalljen e emergjencës në furnizimin me energji elektrike”* me qëllim sigurimin e furnizimit të pandërprerë të energjisë.

Në terma të riskut fiskal, impakti i sektorit si kosto apo të ardhura të munguara në financat publike, për vitin 2021, vlerësohet rreth 5.5 miliardë lekë, nga rreth 5.2 miliardë lekë në vitin 2020, duke treguar një përkeqësim të gjendjes së detyrimeve. Kjo situatë është ndikuar nga kushtet e pafavorshme atmosferike që ulën ndjeshëm në tre mujorin e fundit të vitit nivelin e prodhimit dhe gjithashtu prej rritjes të paparashikuar eksponenciale të çmimit të energjisë në Tregun e Lirë (kriza globale e energjisë) që për rrjedhojë ndikuan negativisht në performancën financiare të kompanive të sektorit energjitik. Një arritje e rëndësishme për vitin 2021 është edhe niveli rekord minimal i humbjeve në rrjet me 20.62 përqind, nga 21.48% në vitin 2020. Gjithashtu, një tregues mjaft i rëndësishëm për sektorin energjetik mbetet niveli i arkëtimeve i cili është rritur për vitin 2021 me rreth 6.5 miliardë lekë krahasuar me 2020.

Në kuadër të reformës në sektorin e energjisë, në muajin Dhjetor të vitit 2020 u finalizua me sukses plani i masave për reduktimin e detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike. Ky plan masash, sipas Urdhërit të përbashkët të MFE dhe MIE nr.304/2020 *“Për miratimin e planit të masave të reduktimit të detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike”*, i vënë në zbatim që prej Janarit 2021 e në vijim, shërben si një instrument kryesor për realizimin e një prej elementeve kryesore të reformës në këtë sektor jetik për ekonominë e vendit. Ky plan ofron një seri masash për parandalimin e detyrimeve të prapambetura dhe disiplinimin e pagesave ndërmjet kompanive të sektorit energjitik dhe palëve kryesore të lidhura me to. Me qëllim zbatimin me sukses të këtij plani, Ministria e Financave dhe Ekonomisë dhe Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, bashkëfirmosën Urdhërin e Përbashkët nr.379/2021 *“Mbi zbatimin e planit të masave për reduktimin e detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike”*, që ngarkon ndërmarrjet e sektorit energjitik për raportimin mujor nga ana e tyre, mbi shlyerjen e detyrimeve të prapambetura dhe statusin e detyrimeve ndërmjet sektorit të energjisë dhe entiteve të tjera publike.

Tabela e mëposhtme paraqet në mënyrë të detajuar detyrimet e ndërsjella në sektorin e energjisë elektrike:

Deri në Dhjetor 2021 (ne mld LEK)	KESH	OST	OSHEE	MFE	DPT	Total
KESH ndaj:		0.40		17.72	0.01	18.13
OST ndaj:	6.6		0.97	14.56		22.13
OSHEE ndaj:	51.35	13.9*		4.60	6.70	76.55
Ndermarrjet UK ndaj:			21.90			21.90
ML/IB			5.50			5.50
Total	57.95	14.3	28.37	36.88	6.71	144.21

Burimi: MFE, KESH, OST, OSHEE Group, dhe AKUM

*Vlera e detyrimeve të ndërsjellta varion nga 13.9-17.8 mld lekë, për shkak të mosrakhordimit mes kompanive.

Të Dhëna Financiare për Sektorin Energjetik

Në zbatim të Udhëzimit Plotësues nr.4/2021 “Për zbatimin e Buxhetit të vitit 2021”, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, periodikisht mbi bazë tremujore, ka mbledhur, përpunuar dhe analizuar informacionin e nevojshëm në lidhje me treguesit e performancës financiare të tre kompanive të sektorit energjetik. Kjo, me qëllim identifikimin, vlerësimin, monitorimin dhe raportimin e risqeve fiskale që rezultojnë nga ndërmarrjet publike me kapital shtetëror në tërësi dhe nga sektori energjetik në veçanti, duke konsideruar rëndësinë strategjike të tij dhe problematikat sensitive që e karakterizojnë. Bazuar në të dhënat më të fundit të raportuara pranë MFE-së për vitin 2021, mëposhtë paraqitet performanca financiare e tre ndërmarrjeve të sektorit energjetik (KESH sh.a, OSHEE Group sh.a dhe OST sh.a) mbi bazë krahasimore:

Tabela 13 Të dhënat financiare për Sektorin Energjetik (në mijë Lekë)

Zerat/Periudha	12M 2019	12M 2020	12M 2021 ³
Të ardhurat	77,524,821	78,356,614	94,921,074
Shpenzimet	79,554,330	81,059,571	102,009,890
Humbje/Fitim	(2,029,509)	(2,702,957)	(7,088,816)
Aktivitet Afatshkurtra	131,162,254	141,518,503	127,237,537
Aktivitet Afatgjata	199,943,236	196,268,129	213,557,363
Total Aktive	331,105,490	337,786,632	340,794,900
Detyrimet afatshkurtra	188,095,177	205,872,355	166,760,126
Detyrimet afatgjata	67,342,340	62,327,184	110,107,864
Total Detyrime	255,437,517	268,199,539	276,867,989
Kapital	75,667,973	69,587,093	63,926,911

Burimi: OSHEE Group, OST, KESH Sh.a.

➤ Performanca financiare e OSHEE Group sh.a.

³ Të dhënat financiare për OSHEE Group sh.a, për vitin 2021, janë paraprake (jo finale) të përcjella nga kompania.

Tabela 14 Të dhënat financiare 12 mujore për OSHEE Group Sh.a (në mijë Lekë)

Zerat/Periudha	12M 2019	12M 2020	12M 2021
Të ardhurat	59,623,323	60,300,249	66,337,830
Shpenzimet	63,799,901	62,858,000	79,538,356
Humbje/Fitim	(4,176,578)	(2,557,751)	(13,200,526)
Aktivitet Afatshkurtra	35,210,156	40,073,588	31,422,600
Aktivitet Afatgjata	48,878,558	50,037,448	57,449,476
Total Aktive	84,088,714	90,111,036	88,872,076
Detyrimet afatshkurtra	109,285,349	118,024,363	76,996,064
Detyrimet afatgjata	10,479,778	10,218,663	63,107,117
Total Detyrime	119,765,127	128,243,026	140,103,181
Kapital	(35,676,413)	(38,131,990)	(51,231,105)

Burimi: OSHEE Group sh.a.

➤ Performanca financiare e KESH sh.a.

Tabela 15 Të dhënat financiare 12 mujore për KESH sh.a (në mijë Lekë)

Zerat/Periudha	12M 2019	12M 2020	12M 2021
Të ardhurat	10,421,281	11,158,917	19,200,426
Shpenzimet	7,639,649	11,252,871	13,197,021
Humbje/Fitim	2,781,632	(93,954)	6,003,405
Aktivitet Afatshkurtra	78,423,475	81,613,887	79,178,996
Aktivitet Afatgjata	96,631,509	92,025,672	92,097,503
Total Aktive	175,054,984	173,639,559	171,276,498
Detyrimet Afatshkurtra	58,701,477	64,834,078	62,759,012
Detyrimet Afatgjata	36,775,404	33,406,825	27,142,997
Total Detyrime	95,476,881	98,240,903	89,902,009
Kapital	79,578,104	75,398,656	81,374,489

Burimi: KESH sh.a.

➤ Performanca financiare e OST sh.a.

Tabela 16 Të dhënat financiare 12 mujore për OST Sh.a (në mijë Lekë)

Zerat/Periudha	12M 2019	12M 2020	12M 2021
Të ardhurat	7,480,216	6,897,448	9,382,818
Shpenzimet	8,114,779	6,948,700	9,274,514
Humbje/Fitim	(634,563)	(51,252)	108,304
Aktivitet Afatshkurtra	17,528,623	19,831,028	16,635,942
Aktivitet Afatgjata	54,433,169	54,205,009	64,010,384
Total Aktive	71,961,792	74,036,037	80,646,326
Detyrimet Afatshkurtra	20,108,351	23,013,914	27,005,050
Detyrimet Afatgjata	20,087,158	18,701,696	19,857,749
Total Detyrime	40,195,509	41,715,610	46,862,799
Kapital	31,766,283	32,320,427	33,783,526

Burimi: OST Sh.a.

7.1.2 Ndërmarrjet e Sektorit të Ujësjellës-Kanalizimeve

Në kuadër të përmirësimit të monitorimit të ndërmarrjeve shtetërore, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, përmes Sektorit të Monitorimit të Risqeve, ka monitoruar disa tregues kryesorë financiarë të ndërmarrjeve të Ujësjellës

Kanalizime. Për vitin 2021, nga të dhënat kryesore financiare të sektorit, të përcjella nga AKUM, 55 ndërmarrje rezultojnë me humbje dhe 3 ndërmarrje rezultojnë me fitim. Mbi bazë krahasimore, vërehet një rritje me +13 ndërmarrje me humbje, nga 42 të tilla që ishin në 2020. Ndërkohë që, numri i ndërmarrjeve me fitim është ulur me -7 të tilla, nga 10 ndërmarrje me fitim që u shënuan në 2020. Për vitin 2021, ndërmarrjet Durrës, Kamëz, Vlorë, Shkodër dhe Kavajë ishin ndërmarrjet që raportuan pjesën kryesore të humbjeve të sektorit. Ndërkohë që për 2020 ishin ndërmarrjet Kamëz, Durrës, Vlorë, Kavajë dhe Elbasan, ato që raportuan humbje në një vlerë rreth 1 miliardë lekë ose rreth 51% të vlerës totale të humbjeve të sektorit për vitin 2020.

Treguesit kryesorë të performancës për 12 mujorin 2021 për ndërmarrjet e U-K të analizuar, tregojnë për një vijimësi të gjendjes ekzistuese financiare dhe vështirësi në pagimin e detyrimeve dhe mbledhjen e të ardhurave të faturuara korrente dhe të prapambetura, duke sinjalizuar probleme potenciale të likuiditetit në periudhën afashkurtër, krahasuar me vitin 2020. Impakt të konsiderueshëm në vështirësitë financiare të ndërmarrjeve U-K patën edhe pasojat nga pandemia COVID19. Ndërkohë, Qeveria nëpërmjet AKUM-it gjatë vitit 2021 i ka shpërndarë shoqërive U-K sh.a një vlerë totale subvencioni prej 380 milion lekë. Ky subvencion shkon kryesisht për ndërmarrjet të cilat nuk arrijnë të mbulojnë koston/shpenzimet e operimit dhe mirëmbajtjes, të cilat u shtuan gjatë periudhës së vështirë ekonomike të shkaktuar nga pandemia.

Një problematikë e rëndësishme mbetet edhe stoku i detyrimeve të akumuluar nga ndërmarrjet U-K sh.a ndaj sektorit të energjisë. Vlen për t'u theksuar se, në kuadër të reformës në sektorin e energjisë, janë intensifikuar marrëdhëniet dhe bashkëpunimi me institucionet dhe aktorët kryesorë të fushës, Ndërmarrjet UK me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, si dhe me ndërmarrjet e energjisë. Plani i masave të reduktimit të detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike, miratuar me Urdhërin e Përbashkët MIE/MFE nr.304/2020 "Për miratimin e planit të masave të reduktimit të detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike", përfshin në procesin e shlyerjes së detyrimeve të ndërsjella edhe sektorin e ujit. Me qëllim zbatimin me sukses të këtij plani, MIE dhe MFE, bashkëfirmosën Urdhërin e dytë të Përbashkët nr.379/2021 "Mbi zbatimin e planit të masave për reduktimin e detyrimeve të prapambetura në sektorin e energjisë elektrike". Urdhëri i sipërcituar ngarkon krahas ndërmarrjeve të sektorit energjitik edhe AKUM, për raportimin mujor nga ana e tyre, mbi shlyerjen e detyrimeve të prapambetura dhe statusin e detyrimeve ndërmjet sektorit të energjisë dhe entiteve të tjera publike.

Kështu, për periudhën deri në Dhjetor 2021, Agjencia Kombëtare e Ujësjellës Kanalizime dhe Infrastrukturës së Mbetjeve (AKUM) pas rakordimit të të dhënave me OSHEE Group Sh.a, raporton se detyrimet e akumuluar të ndërmarrjeve të ujësjellës-kanalizimeve rezultojnë të jenë në vlerën 21.9 miliardë Lekë. Nga totali i detyrimeve të raportuara, vetëm ndërmarrja e UK Sh.a Durrës ka 6.71 miliard Lekë detyrime të akumuluar në vite. Në tabelën e mëposhtme listohen pesë ndërmarrjet që kanë pjesën më të madhe të detyrimeve ndaj OSHEE Sh.a.

Grafiku 48 Stoku i detyrimeve të prapambetura e Sektorit Ujësjellës-Kanalizime ndaj OSHEE Group Sh.a (në mld lekë)

5 UK kryesore me detyrime ndaj OSHEE	12.84
Durrës UK Sh.a	6.71
Vlorë UK Sh.a	2.26
Patos UK Sh.a	1.61
Fier UK Sh.a	1.31
Krujë UK Sh.a	0.95

Burimi: AKUM (2021)

Akumulimi i detyrimeve të prapambetura vazhdon trendin rritës, kryesisht për shkak të performancës së ulët të shumicës së shoqërive U-K sha. Nisur nga kjo, ka startuar aktualisht procesi i reformimit dhe riorganizimit të të sektorit të Ujit, në përputhje me Strategjinë Kombëtare të Sektorit të Furnizimit me Ujë dhe Kanalizimeve 2020-2030. Synimi është ridimensionimi i 61 ndërmarrjeve U-K aktuale, përmes rigrupimit të tyre në 15 drejtori qëndrore U-K, me qëllim final menaxhimin optimal dhe rritjen e performancës së tyre financiare.

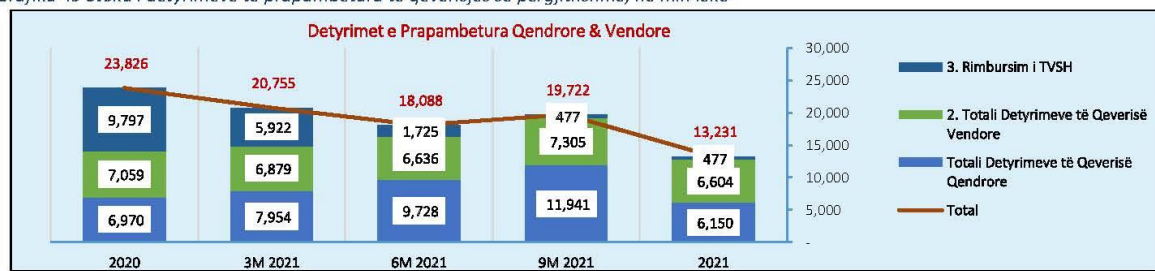
7.2 Detyrimet e prapambetura të Qeverisjes së Përgjithshme

Bazuar në VKM nr.50 datë 05.02.2014 “Për miratimin e Strategjisë për parandalimin dhe shlyerjen e detyrimeve të prapambetura e të planit të veprimit” dhe Strategjisë së Menaxhimit të Financave Publike 2019-2022, MFE ka ndërmarrë dhe intensifikuar hapat konkretë në drejtim të monitorimit dhe raportimit të detyrimeve të prapambetura. Duke nisur nga viti 2021, ky monitorim dhe raportim gjenerohet automatikisht nga Sistemi Informatik Financiar i Qeverisë (SIFQ) sipas përcaktimeve të Udhëzimit nr.37 të datës 06.10.2020 “Për monitorimin dhe publikimin periodik të stokut të detyrimeve të prapambetura të Qeverisjes së Përgjithshme”. Ky format i raportimit të detyrimeve të prapambetura përveç se rrit saktësinë dhe siguron të dhënat në kohë, është gjithashtu një format gjithëpërfshirës duke unifikuar raportin për të gjithë njësitë e qeverisjes së përgjithshme.

Porë në një aspekt më të gjerë dhe gjithëpërfshirës, Ministria e Financave dhe Ekonomisë i ka sugjeruar të gjitha njësitë të auditimit të brendshëm në sektorin publik që në “Planin strategjik dhe vjetor të veprimtarisë audituese për vitet 2021 – 2023” të përfshijnë angazhime auditimi për analizimin dhe vlerësimin e situatës së detyrimeve të prapambetura të njësitë publike. Kjo, përse kohë që detyrimet e prapambetura janë përcaktuar si fushë me risk të lartë dhe duhet të trajtohen me përparësi nga auditimi i brendshëm i njësitë publike, për të paraqitur gjendjen aktuale dhe për të dhënë rekomandime sa më të vlefshme për shlyerjen e tyre në afate të përcaktuara.

Në grafikun e mëposhtëm paraqitet ecuria e detyrimeve të prapambetura për vitin 2021:

Grafiku 49 Stoku i detyrimeve të prapambetura të qeverisjes së përgjithshme, në mln lekë

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Konkretisht, deri në fund të muajit Dhjetor 2021 u regjistrua një stok kumulativ prej 13.23 miliardë lekë⁴ i detyrimeve të prapambetura nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, nga të cilat:

- ✓ Totali detyrimeve të qeverisë qendrore rreth 6.15 miliardë lekë
- ✓ Totali detyrimeve për rimbursimin e TVSH-së rreth 0.48 miliardë lekë
- ✓ Totali detyrimeve të qeverisë vendore rreth 6.60 miliardë lekë.

Krahasuar me stokun e detyrimeve të prapambetura të raportuara për të njëjtën periudhë të vitit 2020, rezulton se:

- ✓ Niveli total i detyrimeve të prapambetura është rreth 10.6 miliardë lekë më i ulët.
- ✓ Rimbursimet e prapambetura të TVSH-së janë ulur ndjeshëm me rreth 9.3 miliardë lekë.

Megjithëse edhe në vitin 2021 vijuan efektet e shkaktuara nga Pandemia COVID19, niveli i përgjithshëm i detyrimeve të prapambetura u mbajt nën kontroll dhe Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka monitoruar ecurinë e shlyerjeve së tyre mbi bazë tremujore. Në këtë fokus, edhe rishikimi i fundit i buxhetit të vitit 2021 (përmes AN nr.34 datë 03.12.2021) që pati si qëllim kryesor shlyerjen e detyrimeve të prapambetura, e reduktoi stokun total në vlerën 13.2 miliardë lekë ose 45 përqind më të ulët se viti 2020. Në total, gjatë vitit 2021, janë shlyer rreth 10.6 miliardë lekë detyrime të prapambetura nga periudhat e mëparshme. Duke konsideruar që procesi i shlyerjes së detyrimeve nga ana e institucioneve kryhet në respektim të parimit FIFO, rezulton se detyrimet që mbeten për t'u shlyer gjatë vitit 2021 karakterizohen nga një “moshë mesatare” e re e krijimit të tyre.

⁴ Pa përfshirë detyrimet e prapambetura të Ujësjellës Kanalizime dhe Universiteteve

7.2.1 Detyrimet e prapambetura për njësitë e Qeverisjes Qendrore

Në grafikun e mëposhtëm jepet ecuria e stokut të detyrimeve të prapambetura për secilin tremujor të vitit 2021.

Grafiku 50 Stoku i detyrimeve të Ministrisë së Energjisë dhe Infrastrukturës dhe ministrive të tjera

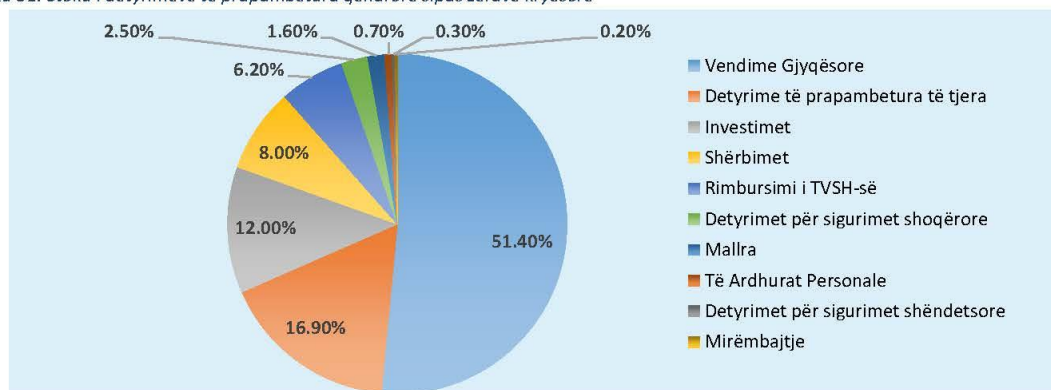

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Sipas informacionit të gjeneruar nga Sistemi Informatik Financiar i Qeverisë (SIFQ) për periudhën deri në Dhjetor 2021, rezulton se stoku i detyrimeve të prapambetura të njësive të qeverisjes qendrore, është rreth 6.15 miliardë lekë, ose rreth 820 milionë lekë më i ulët krahasuar me stokun e regjistruar në Dhjetor 2020. Sipas kategorive të shpenzimeve rezulton:

- Vendimet Gjyqësore zënë peshën më të madhe të stokut të detyrimit rreth 51.4%,
- Detyrime të prapambetura të tjera zënë rreth 16.9%,
- Investimet zënë rreth 12.0%,
- Shërbimet me rreth 8.0%,
- Detyrimet për sigurimet shoqërore me rreth 2.5%,
- Mallra me rreth 1.6%, etj

Grafiku 51: Stoku i detyrimeve të prapambetura qendrore sipas zërave kryesore

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Siç vërehet, zë me peshë të konsiderueshme në ecurinë e detyrimeve të prapambetura mbetet ai i vendimeve gjyqësore administrative të formës së prerë, të cilat:

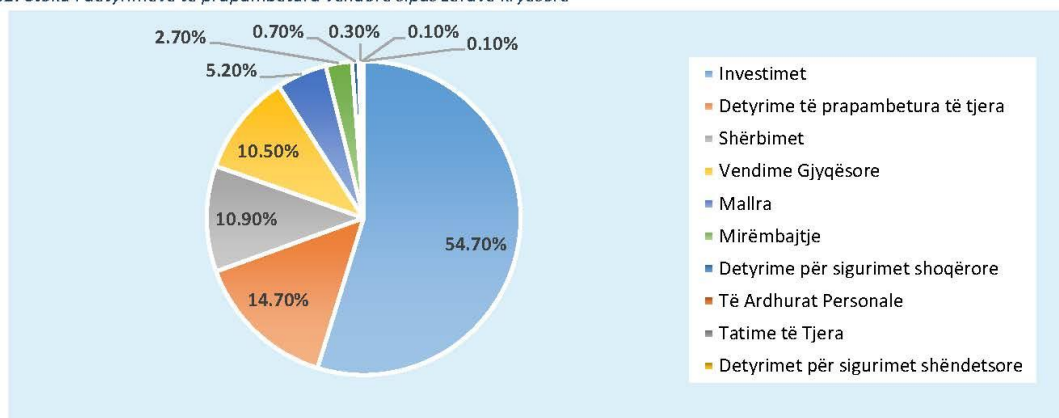
- ✓ Kanë kryesisht në sfond largimet e padrejta nga puna të ish-punonjësve, të cilat në çdo rast implikojnë kosto buxhetore të paparashikuara. Këto detyrime monitorohen dhe raportohen nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, në kuadër të monitorimit të përgjithshëm të detyrimeve të prapambetura. Për vitin 2021, detyrimet e prapambetura për vendime gjyqësore për njësitë e qeverisjes qendrore rezultuan në rreth 3.16 mld lekë ose rreth 51.4% e stokut total të detyrimeve të prapambetura të njësive të qeverisjes qendrore.
- ✓ Ministria e Financave dhe Ekonomisë, për t'i paraprirë akumulimit të tyre në kohë, përveç një monitorimi periodik, vazhdimisht i ka bërë apel aftësisë menaxhuese të vetë institucioneve buxhetore, përmes aplikimit me kështu të pagesës për përfituesit apo instrumenteve të tjerë të lehtësimit dhe/ose zhvendosjes në kohë të të barrës së tyre buxhetore.

7.2.2 Detyrimet e prapambetura për njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (NVQV)

Stoku i detyrimeve të prapambetura për njësitë e vetëqeverisjes vendore në fund të muajit dhjetor 2021, është rreth 6.6 miliard lekë. Vlera e stokut të detyrimeve të prapambetura është ulur me rreth 0.7 miliard lekë krahasuar me stokun e detyrimit në fund të tremujorit të tretë të vitit 2021, që ishte rreth 7.3 miliard lekë; dhe është ulur me rreth 0.5 miliard lekë krahasuar me stokun e detyrimit në fund të vitit 2020, që ishte rreth 7.1 miliard lekë.

Stokun më të lartë të detyrimeve vazhdon ta ketë bashkia Kavajë në vlerën rreth 820 milion lekë, e cila përbën 12.7% të totalit të detyrimeve, bashkia Tiranë në vlerën rreth 632 milion lekë, e cila përbën 9.8% të totalit të detyrimeve, bashkia Vorë në vlerën rreth 516 milion lekë, e cila përbën 8% të totalit të detyrimeve; bashkia Malësi e Madhe në vlerën rreth 323 milion lekë, e cila përbën 5% të totalit të detyrimeve. Më pas renditen bashkia Pogradec dhe Durrës.

Grafiku 52: Stoku i detyrimeve të prapambetura vendore sipas zërave kryesore

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Sipas kategorive, rezultojnë që:

- Investimet zënë peshën më të madhe të stokut të detyrimit me rreth 54.7%,
- Detyrime të prapambetura të tjera me rreth 14.7%,
- Shërbimet rreth 10.9%,
- Vendimet Gjyqësore rreth 10.5%,
- Mallra me rreth 5.2%,
- Mirëmbajtje rreth 2.7%, etj

Tabela 17 Detyrimet e prapambetura në nivel vendor sipas kategorive

Llog. Ekonomike	Kategoria	Bashki	Qarqe	Pesha ne % Bashki	Pesha ne % Qarqe
4864100	Vendime Gjyqësore	572,811,506	115,370,536	8.9%	96.4%
4864200	Det.Prap. Shërbime	719,064,162	1,448,121	11.1%	1.2%
4864300	Det.Prap.Mirëmbajtje	178,608,818	0	2.8%	0.0%
4864400	Det.Prap. Investime	3,612,949,903	739,225	55.9%	0.6%
4864500	Det.Prap.Rimbursi.TVSH	758,305	0	0.0%	0.0%
4864600	Mallra	345,941,812	705,546	5.4%	0.6%
4864900	Det.Prap.Te Tjera	953,102,787	1,435,940	14.7%	1.2%
4864601	Det.Prap.Sig.Shoqërore	48,318,652	0	0.7%	0.0%
4864602	Det.Prap.Sig.Shendet	4,098,637	0	0.1%	0.0%
4864603	Det.Prap.Ardh.Personal	21,671,419	0	0.3%	0.0%
4864604	Det.Prap.Tatime Tjera	6,329,522	0	0.1%	0.0%
TOTAL		6,463,655,523	119,699,368	100.0%	100.0%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

7.3 Koncesionet/PPP-të

Ministria e Financave dhe Ekonomisë (MFE) vlerëson dhe miraton paraprakisht të gjitha projektet koncesionare dhe të partneritetit publik privat (PPP), si edhe çdo ndryshim të tyre, nga pikëpamja e implikimeve individuale apo në grup, për shpenzimet buxhetore, deficitin buxhetor, qëndrueshmërinë e borxhit publik dhe detyrimet kontingjente eventuale. Gjatë vitit 2021, MFE ka vijuar monitorimin e performancës së kontratave koncesionare/PPP-ve me mbështetje buxhetore, duke monitoruar ecurinë e pagesave faktike buxhetore dhe treguesit e performancës të planifikuar/realizuar, për secilën kontratë koncesionare/PPP. Monitorimi dhe raportimi mbi kontratat koncesionare/PPP është institucionalizuar përmes përfshirjes në Udhëzimin Plotësues nr.4 datë 25.01.2021 “Për zbatimin e buxhetit të vitit 2021”, të skedulit të detyrueshëm kohor të raportimit të tyre nga çdo autoritet kontraktor dhe të formateve standarde respektive, me qëllim thellimin e analizës dhe rritjen e transparencës. Ky monitorim kryhet në bazë mujore, me qëllim identifikimin dhe monitorimin hap pas hapi të risqeve potenciale që mund të materializohen nga implementimi i tyre. Në fund të vitit 2021, në nivel total rezultoi se:

- ✓ *Nga 13 kontrata koncesionare/PPP, me mbështetje buxhetore:*
 - Për 12 kontrata u regjistruan pagesa faktike buxhetore, për periudhën 12 mujore.
 - Për 1 kontratë nuk u krye asnjë pagesë.
- ✓ *Fondet buxhetore të planifikuara për vitin 2021, sipas planit vjetor të ndryshuar, me destinacion mbështetjen nga buxheti për kontratat koncesionare/PPP, në total ishin rreth 11.82 miliardë lekë.*
- ✓ *Pagesat faktike për vitin 2021, në total rezultuan në rreth 11.5 mld lekë ose 97.4% e planit përrundimtar 2021.*

Respektimi i rregullit fiskal, për vitin 2021:

- ✓ *Kufiri i lejuar i pagesave neto për kontratat koncesionare/PPP, prej 5% i të ardhurave tatimore faktike të vitit 2020, përlllogaritet në rreth 19.93 miliardë lekë.*
- ✓ *Referuar tabelës së mëposhtme, pagesat vjetore neto të realizuara (faktike) nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, për kontratat koncesionare/PPP me mbështetje buxhetore, rezultuan në rreth 11.5 miliardë lekë.*
 - *Rrjedhimisht, në buxhetin 2021 është respektuar kufizimin ligjor i sipërcituar në zbatim të rregullit fiskal respektiv, pasi vlera e realizuar prej rreth 11.52 miliardë lekë, për pagesat vjetore neto të kontratave koncesionare apo PPP, për vitin 2021, përbën vetëm 2.89 përqind të totalit të të ardhurave tatimore faktike të vitit 2020, prej rreth 398.66 miliardë lekë.*

Tabela 18 Koncesionet/PPP-të aktive me mbështetje nga buxheti i shtetit (në mijë lekë)

Autoriteti Kontraktor	Nr.	Emërtimi i Kontratës PPP	Viti i fillimit	Viti i mbarimit	Program	Lloji i Shpenzimit	Fakt 2018	Fakt 2019	Fakt 2020	Plan i ndryshuar 2021	Fakt 2021	% e realizimit Fakt/Plan 2021
Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	1	Ndërtimi, operimi dhe transferimi i inceneratorit për përpunimin e mbetjeve urbane të Bashkisë së Elbasanit	2015	2021	06220	Investim	601,429	581,936	582,720	50,000	40,252	80.6%
	2	Ndërtimi, operimi dhe transferimi i inceneratorit për përpunimin e mbetjeve urbane të Bashkisë Fier	2016	2022	06220	Investim	752,771	752,770	752,770	752,771	690,040	91.7%
		Ndërtimi, Operimi dhe Transferimi (BOT) HEC mbi lumin Devoll, rimbursimi i ndërtimit të rrugëve zëvendësuese	2015	2019	04320	Investim	1,355,108	1,505,822				
	3	Ndërtimi dhe Operimi i Rrugës së Arbrit	2018	2031	04520	Investim		3,910,860	2,691,055	3,393,100	3,392,727	100%
	4	Ndërtim, Operim dhe Mirëmbajtje e Rrugës Milot-Morinë	2017	2047	04520	Investim	308,183	570,643	811,734	792,259	790,027	99.7%
	5	Ndërtimi dhe Operimi i Porti Jahteve Orikum - Dukat	2021	2033	04520	Investim			0	48,029	47,069	98.0%
	6	Ndërtimi dhe Operimi i Rrugës Milot - Ballëdren	2020	2033	04520	Investim			0	3,100	3,100	100%
Ministria e Financave dhe Ekonomisë	1	Shërbimi i Skanimit në Dogana	2013	2030	01150	Korentë	1,525,579	1,509,659	1,140,893	1,660,686	1,660,686	100%
Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	1	Konçesioni/PPP Kontrolli bazë i popullsisë (check up)	2015	2025	07220	Korentë	876,083	876,083	322,322	366,090	219,021	59.8%
	2	Konçesioni/PPP (Ofrimi i setit të personalizuar të instrumenteve kirurgjikale, material mjekësor steril njëpërdorimësh në sallat kirurgjikale, trajtimi i mbetjeve biologjike dhe dezinfektimi i sallave kirurgjikale)	2016	2026	07330	Korentë	1,625,581	2,163,282	1,288,269	1,564,982	1,564,982	100%
	3	Konçesioni/PPP (Ofrimi i shërbimit të dializës)	2016	2026	07330	Korentë	738,911	804,388	733,203	754,000	754,000	100%
	4	Ofrimi i shërbimeve laboratorike spitalore	2020	2030	07330	Korentë		0	30,670	1,137,845	1,106,402	97.2%
Bashkia Tiranë/Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	1	Ndërtimi i Shkollave të Arsimit Parauniversitar në Bashkinë e Tiranës	2018	2025	09120	Investim				0	0	0%
MIE / Bashkia Tiranë	1	Inceneratori i Tiranës	2017	2047	06220	Korentë	977,000	977,125	1,280,000	1,300,000	1,249,399	96.1%
	13	TOTALI					8,760,645	13,652,568	9,633,635	11,822,862	11,517,745	97.4%
		Totali i të Ardhurave Tatimore					419,333,310	426,270,680	398,657,710		475,611,880	
		Respektimi i Rregullit Fiskal (përpjesa e pagesave të PPP ndaj totalit të të ardhurave tatimore të vitit paraardhës buxhetor më pak se 5%)						3.26%	2.26%		2.89%	

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Informacion më të detajuar dhe gjithëpërfshirës për këtë qëllim, do të gjeni në “Raportin e kontratave PPP, për vitin 2021” që i bashkëlidhet këtij relacioni.

7.4 Detyrime të tjera Kontigjente:

7.4.1 Vendimet e Gjykatës së të Drejtave të Njeriut në Strasburg (GJEDNJ)

Këto vendime kanë të bëjnë kryesisht me çështje që lidhen me kthimin dhe kompensimin e pronave tek ish-pronarët. Sipas Avokaturës së Shtetit, risqet financiare që burojnë nga vendimet e GJEDNJ-së janë të karakterizuara nga një aftësi e dobët parashikuese, përse kohë që kjo Gjykatë nuk funksionon me një kalendar të përcaktuar për komunikimin e çështjeve dhe nxjerrjen e vendimeve. Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka respektuar në vazhdimësi të gjitha vendimet e miratuara nga GJEDNJ, përmes likujdimit të VKM-ve respektive miratuar në mbështetje të tyre, me përpikmëri dhe brenda afateve strikte të përcaktuara prej këtij organi. Kjo, duke konsideruar faktin se kur pagesat nuk kryhen brenda afatit tre mujor nga data kur vendimi përkatës merr formën e prerë, shteti shqiptar ngarkohet me pagesën e një kamatë-vonese për çdo ditë vonese. Sidoqoftë, për garantimin e shlyerjes në kohë të këtyre vendimeve, MFE ka rekomanduar vazhdimisht përdorimin e të gjitha kanaleve të mundshme institucionale dhe procedurale, brenda hapësirave që siguron kuadri ligjor në fuqi, duke sugjeruar skedulimin e detyrimit financiar, sipas mundësive të buxhetit të shtetit me këste, në negociim me përfituesit.

Ndërkohë, hyrja në fuqi më datë 30.12.2018 e ndryshimeve në ligjin “Për Avokaturën e Shtetit”, përmban një kre të veçantë dedikuar ekzekutimit të vendimeve të GJEDNJ-së, ku specifikisht në nenin 19/5 përcaktohen 2 mënyra ekzekutimi të shpërblyerimit:

- ✓ Vendimet me detyrim financiar mbi 10.000 EUR implikojnë nxjerrjen e VKM-ve për ekzekutimin e tyre.
- ✓ Vendimet me detyrim financiar deri në 10.000 EUR, ekzekutohen drejtpërdrejtë nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, pas kërkesës zyrtare të Avokaturës së Shtetit.

Gjatë vitit 2021, rezultoi se:

- ✓ Këshilli i Ministrave ka miratuar vetëm një VKM me një vlerë totale prej 14.720 EUR (rreth 1.85 milionë lekë) që është përballuar nga Fondi Rezervë i buxheti i shtetit, i miratuar për vitin 2021.
- ✓ Ndërkohë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka ekzekutuar dy vendime të GJEDNJ, me vlera nën 10.000EUR, përkatësisht 2.500 EUR dhe 2.100 EUR (në total rreth 569 000 lekë).

7.4.2 Vendimet e Gjykatës Ndërkombëtare të Arbitrazhit

Vendimet e Gjykatës Ndërkombëtare të Arbitrazhit kanë të bëjnë me vendimet e formës së prerë për zgjidhjen e konflikteve në mosmarrëveshjet dy ose shumëpalëshe, në ngarkim të shtetit shqiptar. Duke patur parasysh efektet e qënësishme financiare që rëndom shoqërojnë këto vendime, ato vlerësohen me risk të konsiderueshëm për buxhetin e shtetit. Në pjesën më të madhe, efektet financiare që rrjedhin nga zbatimi i këtyre vendimeve janë përballuar nga buxheti i vetë institucioneve buxhetore (kryesisht ministri linje), të cilat kanë qenë edhe palë e paditur në gjykimet respektive. Ndërkohë që, në rastet kur palë e paditur cilësohet 'shteti shqiptar' apo 'qeveria shqiptare', këto vendime likujdohen përmes buxhetit të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë dhe/ose Fondit rezervë të buxhetit të shtetit, nëse lind nevoja. Në vitin 2021, vlera totale e vendimeve të arbitrazhit të paguara nga buxheti i shtetit rezultoi në masën rreth 283.85 milionë lekë⁵. Nga këto:

- ✓ 84.9 milionë lekë Ministria e Financave dhe Ekonomisë, për pagesën e shërbimeve juridike për përfaqësimin dhe mbrojtjen e Republikës së Shqipërisë dhe procesin e anulimit të një vendimi të arbitrazhit ndërkombëtar.
- ✓ 83.2 milionë lekë Agjencia Kombëtare Ujësjetllës Kanalizime dhe Mbetjeve të Ngurta (AKUM), për pagesën e shërbimeve juridike për përfaqësim dhe mbrojtje, lidhur me një vendim të arbitrazhit ndërkombëtar.
- ✓ 78.1 milionë lekë Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, për pagesën e shërbimeve juridike lidhur me procesin e anulimit të një vendimi të arbitrazhit ndërkombëtar.
- ✓ 28.9 milionë lekë Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, për pagesën e kostove administrative të Gjykatës lidhur me një vendim të arbitrazhit ndërkombëtar.
- ✓ 8.75 milionë lekë Autoriteti Rrugor Shqiptar, për pagesën e shërbimeve juridike për përfaqësimin në procedurat e anulimit të një vendimi të arbitrazhit ndërkombëtar.

Ministria e Financave dhe Ekonomisë, në vazhdimësi dhe me këmbëngulje, ka rekomanduar forcimin e rolit negociues të institucioneve buxhetore dhe Avokaturës së Shtetit në çështjet e kësaj natyre, si edhe disiplinimin e procesit të shlyerjes financiare të përfituesve. Kjo, me qëllimin final të lehtësimit, reduktimit dhe/ose shmangies së barrës financiare mbi buxhetin e shtetit.

8. SHTOJCAT

8.1 Shtojca 1 - Zbatimi dhe monitorimi i parimeve dhe rregullave fiskale

Ligji Nr.57 datë 02.06.2016 "Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin Nr.9936, datë 26.06.2008 "Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë, të ndryshuar" (referuar në vijim si Ligji Organik i Buxhetit - LOB), në nenin 4/1 sanksionon disa parime dhe rregulla fiskale për mirëmenaxhimin e financave publike në Shqipëri. Ky seksion paraqet zbatueshmërinë e këtyre parimeve dhe rregullave fiskale përgjatë vitit 2021.

⁵ Informacioni lidhur me pagesat për vendimet e Arbitrazhit Ndërkombëtar, bazohet në raportimet zyrtare të dërguara në MFE nga Avokatura e Shtetit dhe institucionet përgjegjëse.

Shënim: Me anë të Aktit Normativ Nr.25, datë 22.06.2021 u miratuan disa ndryshime në LOB, të cilat pezulluan aplikueshmërinë e të gjithë rregullave fiskalë në LOB për vitin fiskal 2021. Megjithatë, pavarësisht kësaj veçorie ligjore për vitin 2021 në lidhje me rregullat fiskalë, në vijim është paraqitur sërish analiza e përvitshme.

Përcaktimi ligjor (1):

Neni 4/1, pika (1.a) i LOB sanksionon që në çdo ligj vjetor të buxhetit, fillestar apo të rishikuar, si dhe në planifikimet e buxhetit afatmesëm, raporti i borxhit publik ndaj Produktit të Brendshëm Bruto do të planifikohet më i ulët se niveli i vlerësuar për vitin pararendës, deri atëherë kur niveli i borxhit të arrijë dhe qendrojë poshtë nivelit 45 përqind të Produktit të Brendshëm Bruto.

Zbatimi i ligjit (1):

Ligji fillestar i buxhetit vjetor 2021 (Ligj nr. 137, dt. 16.12.2020) ka qenë në përputhje të plotë me këtë përcaktim ligjor. Më specifikisht, raporti i borxhit ndaj PBB për vitin 2020, i vlerësuar në kohën e hartimit dhe miratimit të ligjit fillestar të buxhetit vjetor 2021, ishte 79.9% e PBB. Ndërsa niveli i borxhit që planifikohej në ligjin fillestar të vitit 2021 ishte 79.2% e PBB, pra më i ulët se sa niveli i vlerësuar për vitin 2020.

Shënim: Niveli i borxhit faktik i rezultuar në fund të 2021 nuk është relevant për sa i përket zbatueshmërisë ligjore të këtij neni/pike të LOB. Ky nen sanksionon vetëm nivelin e planifikuar të borxhit për 2021 dhe jo atë të rezultuar faktikisht në fund të vitit. Niveli faktik i rezultuar në fund të vitit është informues mbi efektshmërinë e LOB sa i takon uljes faktike të borxhit, por nuk është relevant sa i takon zbatueshmërisë/përputhshmërisë me ligjin.

Sa i takon vlerësimit të borxhit faktik gjatë vitit 2021 (sipas shifrave të disponueshme deri në momentin e hartimit të këtij raporti) rezulton 73.2% e PBB. Kjo konsiston në një rënie prej rreth 1.3 pikë përqindje të borxhit publik total nga niveli faktik prej 74.5% që ishte në 2020. Ndërsa, nëse në konsideratë do merrej treguesi i borxhit publik total *neto* nga gjendja e depozitës së qeverisë në Bankën e Shqipërisë (Llogarisë unike të thesarit), atëherë rënia e borxhit sipas këtij treguesi (borxhi *neto*) rezulton me 4.7 pikë përqindje, nga 74.0% në 2020, në 69.3% në 2021.

Përcaktimi ligjor (2):

Neni 4/1, pika (1.b) i LOB përcakton që përjashtim nga sanksionet e pikës së mësipërme të këtij neni (pikës "a") mund të bëhet vetëm në rastet e rrethanave të jashtëzakonshme, të përcaktuara në nenin 4/4 të këtij LOB.

Zbatimi i ligjit (2):

Gjatë vitit 2021 nuk ka qenë rasti i aplikimit të kësaj klauzole përjashtuese.

Përcaktimi ligjor (3):

Neni 4/1, pika (1.c) i LOB sanksionon që vlera e Produktit të Brendshëm Bruto, nominale në lekë, e cila do të përdoret për llogaritjen e raportit të borxhit publik ndaj Produktit të Brendshëm Bruto për vitet buxhetore që planifikohen dhe për vitin pararendës, nuk mund të jetë më e lartë se vlera respektive e parashikuar ose vlerësuar në raportin "Perspektiva Ekonomike Botërore" (Eorld Economic Outlook), të Fondit Monetar Ndërkombëtar, më i fundit i publikuar në kohën kur ligji vjetor i buxhetit dorëzohet për miratim në Kuvend. Kjo dokumentohet qartësisht në relacionin shoqërues të ligjit vjetor të buxhetit.

Zbatimi i ligjit (3):

Çdo ligj vjetor i buxhetit 2021 hartuar dhe miratuar për vitin 2021 (ligj fillestar ose i ndryshuar) ka qenë në përputhje të plotë me përcaktimet ligjore të LOB.

Shënim: Në ndryshimin e fundit të ligjit të buxhetit 2021 me anë të AN.34, si vlera referencë të projeksioneve të FMN janë marrë ato të misionit më të fundit të FMN në atë kohë (projeksionet më të rifreskuara dhe relevante) në vend të projeksioneve që gjendeshin në WEO në atë kohë. Sipas shënimit të bërë në WEO më të fundit të publikuar në muajin Tetor 2021, thuhet se “Projeksionet e WEO u përgatitën përpara fillimit të misionit të Artikullit IV që përfundoi më datë 11 Tetor 2021 dhe kështu nuk pasqyrojnë përditësimet e bëra gjatë misionit”.

Tabela më poshtë paraqet shifrat konkrete në kohën e hartimit dhe miratimit të ligjit fillestar dhe secilit ndryshim pasues përgjatë 2021 dhe përputhshmërinë respektive me këtë përcaktim të LOB.

Ligjet për Buxhetin e Vitit 2021											
Ligji Nr. 137, dt. 16.12.2020				AN. Nr. 4, Dt. 05.02.2021				AN. Nr. 8, Dt. 22.03.2021			
PBB sipas FMN (1) (miliardë lekë)		PBB e përdorur në planifikim (miliardë lekë)		PBB sipas FMN (1) (miliardë lekë)		PBB e përdorur në planifikim (miliardë lekë)		PBB sipas FMN (1) (miliardë lekë)		PBB e përdorur në planifikim (miliardë lekë)	
2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
1,570	1,692	1,572	1,689	1,570	1,692	1,572	1,689	1,570	1,692	1,572	1,689
(1) WEO - Tetor 2020;				(2) WEO - Prill 2021;				(3) Projeksionet sipas Misionit të Artikullit IV që përfundoi më datë 11 Tetor 2021, sipas shënimit sqarues të bërë në WEO - Tetor 2021			

Shënim: Vlerat faktike të PBB të vitit 2021 të vlerësuara dhe publikuara nga INSTAT nuk janë relevante për sa i përket zbatueshmërisë ligjore të këtij neni/pike të LOB. Ky nen/pikë sanksionon vetëm limitin e sipërm sa i takon PBB të parashikuar dhe përdorur gjatë planifikimeve të çdo ligji vjetor buxheti (pra, jo më i lartë se sa parashikimi respektiv i FMN). Ndërkohë që PBB faktike (pra, sipas INSTAT) e rezultuar në fund të vitit është informuese sa i takon efektshmërisë së LOB lidhur me “realizimin” e parashikimeve të PBB, dhe veçanërisht eliminimin e devijimeve “optimiste” sistematike (të përsëritura disa vite rresht).

Përcaktimi ligjor (4):

Neni 4/1, pika (1.ç) i LOB sanksionon që në çdo vit buxhetor të planifikuar duhet të përfshihet një kontingjencë e veçantë, prej jo më pak se 0.7 përqind e shpenzimeve totale të buxhetit, për të kompensuar rreziqe potenciale nga luhatjet në kurset e këmbimit ose normat e interesit, me ndikim në nivelin e borxhit.

Zbatimi i ligjit (4):

Çdo ligj vjetor i buxhetit hartuar dhe miratuar për vitin 2021 (ligj fillestar ose i ndryshuar) ka qenë në përputhje të plotë me këtë përcaktim ligjor. Tabela mëposhtë paraqet shifrat konkrete në kohën e hartimit e miratimit të ligjit fillestar dhe secilit ndryshim pasues përgjatë 2021 dhe përputhshmërinë respektive me këtë përcaktim të LOB.

Ligjet për Buxhetin e Vitit 2021					
Vlera e Buxhetuar e zërit "Kontingjencë për luhatjet e normave të interesit"					
Ligji Nr.137, Dt. 16.12.2020	AN. Nr. 4, Dt. 05.02.2021	AN. Nr. 8, Dt. 22.03.2021	AN. Nr. 18, Dt. 12.04.2021	AN. Nr. 26, Dt. 22.06.2021	AN. 34, Dt. 08.12.2021
4.5 miliardë Lekë ose 0.8% e shpenzimeve totale sipas këtij ligji	4.5 miliardë Lekë ose 0.8% e shpenzimeve totale sipas këtij ligji	4.5 miliardë Lekë ose 0.8% e shpenzimeve totale sipas këtij ligji	4.5 miliardë Lekë ose 0.8% e shpenzimeve totale sipas këtij ligji	4.5 miliardë Lekë ose 0.7% e shpenzimeve totale sipas këtij ligji	4.5 miliardë Lekë ose 0.7% e shpenzimeve totale sipas këtij ligji

Përcaktimi ligjor (5):

Neni 4/1, pika (1.d) i LOB sanksionon që në çdo ligj vjetor fillestar të buxhetit, si dhe në planifikimet e buxhetit afatmesëm, kur rritja reale e Produktit të Brendshëm Bruto, e parashikuar në raportin respektiv “Perspektiva Ekonomike Botërore”, të FMN-së, është të paktën 5 përqind, atëherë deficitin i përgjithshëm nuk mund të jetë më i lartë se 2 përqind e Produktit të Brendshëm Bruto, përveç rasteve të rrethanave të jashtëzakonshme, të përcaktuara në shkronjat “a”, “b” dhe “c”, të nenit 4/4, të këtij ligji.

Zbatimi i ligjit (5):

Rritja ekonomike për vitin 2021 e parashikuar nga FMN në raportet respektive “Perspektiva Ekonomike Botërore” është të paktën 5% në të gjitha raportet. Në rastin e ligjit fillestar të buxhetit 2021 (ligj nr. 137, dt. 16.12.2020)

gjejnë zbatueshmëri klauzolat përjashtuese të rrethanave të jashtëzakonshme, të përcaktuara në shkronjat “a”, “b” dhe “c”, të nenit 4/4, të LOB.

Ligjet për Buxhetin e Vitit 2021

Ligji Nr.137, dt 16.12.2020		AN. Nr. 4, Dt. 05.02.2021		AN. Nr. 8, Dt 22.03.2021		AN. Nr 18, Dt. 12.04.2021		AN. Nr 26, Dt. 22.06.2021		AN. 34, dt. 03.12.2021	
Rritja Reale e PBB (e parashikuar nga FMN) ⁽¹⁾	Deficiti i targetuar (ne% te PBB)	Rritja Reale e PBB (e parashikuar nga FMN) ⁽¹⁾	Deficiti i targetuar (ne% te PBB)	Rritja Reale e PBB (e parashikuar nga FMN) ⁽¹⁾	Deficiti i targetuar (ne% te PBB)	Rritja Reale e PBB (e parashikuar nga FMN) ⁽²⁾	Deficiti i targetuar (ne% te PBB)	Rritja Reale e PBB (e parashikuar nga FMN) ⁽²⁾	Deficiti i targetuar (ne% te PBB)	Rritja Reale e PBB (e parashikuar nga FMN) ⁽³⁾	Deficiti i targetuar (ne% te PBB)
2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021
6.1	6.5	6.1	6.5	6.1	6.5	5.0	6.5	5.0	6.9	5.3	6.9

(1) WEO - Tetor 2020;

(2) WEO - Prill 2021;

(3) WEO - Tetor 2021

Shënim: Kjo pikë ka si synim të ankorojë në mënyrë kundër-ciklike politikën fiskale. Pra, nëse ekonomia parashikohet të rritet “përtej potencialit të natyreshëm” të saj, që në rastin konkret ky prag është kuantifikuar në LOB si “rritja reale e parashikuar nga FMN të paktën 5%”, atëherë në këtë rast kjo pikë ankoron politikën fiskale drejt një konsolidimi më të lartë në terma të borxhit publik, duke vendosur një limit direkt mbi deficitin e targetuar në jo më shumë se 2% e PBB. P.sh., një rast hipotetik, ilustrues, nëse do të ndodhte që në një vit të caktuar rritja reale do të ishte 5% dhe nëse deficitin do të ankorohej sipas kësaj pike 2% (maksimumi i lejueshëm në këtë rast), duke supozuar një normë inflacioni (deflator) 3% dhe variablat e tjerë të pandryshuar, atëherë borxhi publik përgjatë vetëm atij viti do të reduktohej me rreth 4 pikë përqindje. Ndërkohë pika (ç) në nenin 4/4 përcakton rastin e kundërt të pikës më sipër, pra përcakton një opsion manovrimi ekspansionist të politikës fiskale për të ndikuar në stabilizimin e ciklit të ekonomisë nëse do të ndodhte një rast ku ekonomia të gjendej “në një pikë tejte të dobët të saj”, e cila është kuantifikuar në LOB si “rritje reale e parashikuar nga FMN në 1% ose më e ulët”. Por në këtë rast, që të mund të përdoret ky opsion lehtësues për stabilizim kundër-ciklik duhet që gjithashtu të jetë siguruar një farë niveli relativisht i qëndrueshëm i borxhit publik, i cili në këtë pikë të LOB kuantifikohet si niveli poshtë 60% të PBB.

Përcaktimi ligjor (6):

Neni 4/1, pika (1.dh) i LOB sanksionon që në fazat monitoruese të buxheteve faktike, nëse për shkak të rishikimeve të mundshme të PBB-së nominale ose për shkak të ndryshimeve në kurset e këmbimit, që përdoren për vlerësimin e stokut faktik të borxhit publik, rezulton se raporti i borxhit publik ndaj PBB-së nuk është më i ulët, kundrejt nivelit të vitit pararendës, atëherë, si rregull këto devijime duhet të kompensohen në planifikimet e viteve buxhetore pasuese.

Zbatimi i ligjit (6):

Në fund të vitit 2021 niveli i borxhit faktik ka rezultuar më i ulët se niveli që shënonte në vitin 2020, specifikisht (deri në këtë moment të përgatitjes së këtij raporti) borxhi në vitin 2020 shënonte 74.5% ndërsa në fund të 2021 shënon 73.2%. Rrjedhimisht, kjo pikë nuk është relevante për sa i takon planifikimeve në buxhetet pasuese.

Shënim: Kjo pikë nuk është relevante sa i takon përputhshmërisë me LOB për vitin që analizohet aktualisht, konkretisht viti 2021, por ajo ka implikime që duhen adresuar në ligjet e buxheteve të viteve të tjera në vijim nëse ndodh rasti që parashikohet në këtë pikë të LOB.

Përcaktimi ligjor (7):

Neni 4/1, pika (2) i LOB sanksionon që të ardhurat nga privatizimi nuk janë pjesë e procesit të programimit buxhetor. Në rastet e arkëtimit ato përdoren, jo më pak se 50 përqind, për uljen e borxhit publik dhe pjesa tjetër për investime publike. Pas arritjes së nivelit të borxhit publik, sipas përcaktimeve të shkronjës “a”, të pikës 1, të këtij neni, përdorimi i të ardhurave të arkëtuara nga privatizimet përcaktohet në ligjin vjetor të buxhetit.

Zbatimi i ligjit (7):

Çdo ligj vjetor i buxhetit hartuar dhe miratuar për vitin 2021 ka qenë në përputhje të plotë me këtë përcaktim ligjor. Së pari, në asnjë ligj vjetor të buxhetit 2021 nuk janë parashikuar të ardhura shtesë nga privatizimet. Së dyti, të ardhurat nga privatizimet të realizuara gjatë vitit 2021 kanë qenë në vlerën e rreth 0.3 miliardë Lekë, e cila është një vlerë marxhinale, pa rëndësi relative, krahasuar me ndryshimet e pësura përgjatë vitit (në ndryshimet ligjore, si dhe rezultatet faktike) të zërit të shpenzimeve kapitale totale, si dhe atij të huamarrjes totale neto. Pra, pjesa e dytë e

kësaj pike (lidhur me përdorimin e këtyre të hyrave në rast arkëtimi) nuk gjen aplikim (nuk është relevante) në këtë rast.

Përcaktimi ligjor (8):

Neni 4/1, pika (3) i LOB sanksionon që ndryshimet e ligjeve tatimore, me efekte në të ardhurat buxhetore, bëhen një herë në vit, jo më vonë se tre muaj përpara fillimit të vitit të ri fiskal. Ligjet tatimore konsultohen paraprakisht me përfaqësuesit e biznesit dhe grupe të tjera interesi, në strukturat e ngritura për këtë qëllim.

Zbatimi i ligjit (8):

Amendimet kryesore të ligjeve tatimore me efekt në të ardhurat e buxhetit për vitin 2021, kanë nisur në fillim të 4-mujorit të dytë të vitit 2020. Ndryshimet kryesore ligjore për TVSH-në, për tatimin mbi të ardhurat dhe për taksat kombëtare i janë është nënshtruar diskutimit dhe marrjes së mendimeve nga Ministritë e linjës, si dhe nga organizatat përfaqësuese dhe grupet e interesuara të biznesit, duke reflektuar kërkesat dhe sugjerimet e tyre. Këto ndryshime janë miratuar në mbledhjen e Këshillit të Ministrave dhe me pas nga Kuvendi në muajin Korrik 2020, me efekte që fillojnë nga viti 2021. Efektet e ndryshimeve fiskale përgjithësisht janë marrë në konsideratë në planifikimin e të ardhurave tatimore të buxhetit 2021, buxhet i cili u miratua pas miratimit të ndryshimeve ligjore të legjislacionit fiskal.

Përcaktimi ligjor (9):

Neni 4/1, pika (4) i LOB sanksionon që masa e deficitit buxhetor nuk mund të tejkalojë masën e shpenzimeve kapitale të parashikuara çdo vit në ligjin e buxhetit, përveç në rastet e rrethanave të jashtëzakonshme, që parashikohen në nenin 4/4 të këtij ligji.

Zbatimi i Ligjit (9):

Çdo ligj vjetor i buxhetit hartuar dhe miratuar për vitin 2021 ka qenë në përputhje të plotë me këtë përcaktim ligjor. Tabela më poshtë paraqet me shifra specifike përputhshmërinë e secilit ligj të buxhetit për vitin 2021 me këtë përcaktim të LOB.

Ligjet për Buxhetin e Vitit 2021

Ligji Nr.137, dt 16.12.2020		AN. Nr. 4, Dt. 05.02.2021		AN. Nr. 8, Dt 22.03.2021		AN. Nr 18, Dt. 12.04.2021		AN. Nr 26, Dt. 22.06.2021		AN. 34, dt. 03.12.2021	
Deficiti i targetuar (miliardë lekë)	Shpenzimet Kapitalë të targetuara (miliardë lekë)	Deficiti i targetuar (miliardë lekë)	Shpenzimet Kapitalë të targetuara (miliardë lekë)	Deficiti i targetuar (miliardë lekë)	Shpenzimet Kapitalë të targetuara (miliardë lekë)	Deficiti i targetuar (miliardë lekë)	Shpenzimet Kapitalë të targetuara (miliardë lekë)	Deficiti i targetuar (miliardë lekë)	Shpenzimet Kapitalë të targetuara (miliardë lekë)	Deficiti i targetuar (miliardë lekë)	Shpenzimet Kapitalë të targetuara (miliardë lekë)
108.7	121.0	108.7	123.5	108.7	123.5	108.7	123.5	120.5	132.3	120.5	146.2

Shënim: Edhe kjo pikë e LOB jep përcaktime ligjore të detyrueshme për fazën planifikuese të buxhetit, ndërkohë që nuk është sanksionuese për rezultatin faktik në mbyllje të vitit.

Përcaktimi ligjor (10):

Neni 4/3 sanksionon që në vitet buxhetore, gjatë të cilave mbahen zgjedhjet e përgjithshme, ekzekutimi i deficitit buxhetor të qeverisjes së përgjithshme, përveç rasteve të jashtëzakonshme, të parashikuara në nenin 4/4, të këtij ligji, bëhet në përputhje me përcaktimet e këtij neni si më poshtë:

- ekzekutimi i deficitit deri në fund të tremujorit të parë të vitit buxhetor nuk mund të jetë më i lartë se 30 përqind e deficitit vjetor të përcaktuar në ligjin e buxhetit vjetor;
- ekzekutimi i deficitit deri në fund të gjashtëmujorit të parë të vitit buxhetor nuk mund të jetë më i lartë se 55 përqind e deficitit vjetor të përcaktuar në ligjin e buxhetit vjetor;

c) ekzekutimi i deficitit deri në fund të nëntëmuorit të parë të vitit buxhetor nuk mund të jetë më i lartë se 80 përqind e deficitit vjetor të përcaktuar në ligjin e buxhetit vjetor.

Zbatimi i ligjit (10):

Më 25 prill 2021 u mbajtën zgjedhjet e përgjithshme parlamentare, ku në sajë të specifikimeve të nenit më sipër, ekzekutimi i deficitit në bazë të planit vjetor është në përputhje të plotë me këtë përcaktim ligjor.

Ekzekutimi i deficitit, për periudhat:	
3-mujore	7.3%
6-mujore	24.2%
9-mujore	29.9%

8.2 Shtojca 2 – Efektet e paketës fiskale 2021

Masat	Efekt i parashikuar i paketës	Të ardhura të mbledhura si efekt i masës fiskale	Diferenca Parashikimi/Të ardhura të mbledhura	Diferenca Fakt 2020/Fakt 2019	Faktorët	Efektet
Rritet niveli i akcizës së cigareve për vitin 2021 sipas kalendarit, nga 6,250 lekë/1000 në 6,500 lekë/1000 fije.	+0.76 miliardë lekë	0.74 miliardë lekë	-20 Milionë lekë	+2.7 miliardë lekë	Rritje e sasisë së cigareve në import	Rritje e nivelit të të ardhurave të mbledhura në buxhetin e shtetit nga akciza për cigaret në vitin 2021, me efekt total +2.7 miliardë lekë krahasuar me një vit më parë.
Shtyrja e afatit të rivlerësimit të pasurisë së paluajtshme	+4 miliardë lekë	+4.4 miliardë lekë	+0.4 miliardë lekë		Të jepet kohë e mjaftueshme të gjithë individëve apo subjekteve që kanë interes ta kryejnë procesin e rivlerësimit të pasurive të paluajtshme	Efekt të drejtpërdrejtë në nxitjen dhe formalizimin me vlerën e tregut të pasurive të paluajtshme

8.3 Shtojca 3 Treguesit kryesorë të performancës sipas ministrive të linjës

Buxheti i vitit 2021, financoi 132 programe buxhetore dhe synonte realizimin e 867 produkteve të 11 ministrive të linjës. Gjithashtu, këto shpenzime kanë financuar edhe buxhetin e institucioneve të pavarura; fondeve speciale si edhe njësitë të vetëqeverisjes vendore: 61 bashki dhe 12 qarqe. Në përgjithësi evidentohet një performancë relativisht e mirë e realizimit të produkteve buxhetore nga ministrinë e linjës, po të kemi parasysh vështirësitë e krijuara nga pandemia. Nga 867 produkte të parashikuara për vitin 2021, janë realizuar plotësisht 618 produkte ose 71.2 përqind; realizuar pjesërisht 162 produkte ose 18.6 përqind dhe nuk janë realizuar vetëm 87 produkte ose 10 përqind nga të planifikuarat në vitin 2020. Konkretisht:

Tabela 19 Treguesit kryesorë të performancës sipas ministrive të linjës

Nr	Ministria e Linjës	Produktet (në numër)			
		Realizuar			
		Planifikuar	Plotësisht	Pjesërisht	Pa realizuar
1	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	92	67	17	8
2	Ministria e Infrastrukturs dhe Energjisë	176	123	20	33
3	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	112	62	38	12
4	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	68	52	9	7
5	Ministria e Kulturës	38	20	14	4
6	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	51	26	24	1
7	Ministria e Drejtësisë	53	32	12	9
8	Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme	35	22	7	6
9	Ministria e Brendshme	93	88	5	0
10	Ministria e Mbrojtjes	102	82	13	7
11	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	47	44	3	0
TOTALI		867	618	162	87

Tabela 20 Realizimi i buxhetit 2021 në disa institucione kryesore qendrore

Institucioni	2021 Plan fillëstar	2021 Plan i rishikuar	2021 (fakt)	2020 (fakt)	Shpenzime korrente (fakt/plan)	Shpenzime kapitale (fakt/plan)	Total Gjithsej (fakt/plan 2021)	Fakti 2021 /Fakti 2020
Presidenca	248,500	249,413	187,437	195,471	76%	51%	75%	96%
Kuvendi	1,153,160	1,050,293	941,791	931,187	82%	75%	82%	101%
Kryeministria	728,000	1,164,912	1,143,323	467,583	99.2	88.9	98.1	244.52
Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	12,980,332	13,372,191	12,849,593	9,918,702	97.9	94.8	96.1	129.55
Ministria e Infrastrukturs dhe Energjisë	49,875,338	62,761,337	58,756,578	47,302,926	127%	117%	118%	124%
Ministria e Financave dhe Ekonomisë	68,476,838	71,454,403	69,715,039	81,606,685	98.3	76.7	97.6	85.43
Ministria e Arsimit Sportit dhe Rinisë	42,214,076	44,371,789	41,914,527	39,049,394	108%	25%	99%	107%
Ministria e Kulturës	2,806,001	2,950,350	1,831,243	2,171,464	95%	35%	65%	84%
Ministria e Shëndetësisë	71,452,605	79,683,382	78,361,204	67,811,411	110%	113%	110%	116%
Ministria e Drejtësisë	9,208,700	8,404,723	7,951,887	8,550,497	95.7	80.9	94.6	93.00
Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme	2,675,656	3,083,156	2,933,703	3,051,200	95.7	87.0	95.2	96.15
Ministria e Brendshme	20,860,868	21,011,770	20,644,860	20,698,375	101%	67%	99%	100%
Ministria e Mbrojtjes	24,938,800	24,867,796	23,071,600	21,353,335	96%	81%	93%	108%
Sherbimi Informativ Kombëtar	1,860,000	1,753,721	1,719,412	1,685,926	92%	107%	92%	102%
Akademia e Shkencave	116,950	217,084	123,988	282,741	56.2	94.9	57.1	43.85
Kontrolli i Lartë i Shtetit	431,853	389,700	347,867	364,908	86%	19%	81%	95%
Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	2,268,030	2,552,130	2,516,342	2,747,867	100%	122%	111%	92%
Prokuroria e Përgjithshme	2,420,000	2,298,032	2,246,617	2,180,371	93%	89%	93%	103%
Keshilli i Lartë Gjyqësor	3,444,200	3,153,242	2,883,926	2,758,839	84%	87%	84%	105%
Gjykata Kushtetuese	155,000	150,200	131,502	98,463	85%	96%	85%	134%
Fondi i Zhvillimit Shqipëtar	14,529,000	29,017,128	26,652,659	21,427,415		91.8%	91.8%	109%
Vepërtaria e Mbikëqyrjes dhe Rivlerësimit në sistemin e Drejtësisë	726,900	619,414	578,608	416,401	85%	30%	80%	139%
Institucione të tjera Qeveritare	5,954,099	7,755,067	7,212,561	7,790,553	93.99	90.86	93.00	92.58

8.3.1 Shëndetësia dhe Mbrojtja Sociale

Në përputhje me drejtimit kryesore të politikës së përgjithshme shtetërore, me fondet buxhetore të miratuara për vitin 2021, performanca e treguesve buxhetorë për programet kryesore në Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, paraqitet si më poshtë:

Tabela 21 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (në mijë lekë)

Programi buxhetor	Fakti viti 2020	Buxheti vjetor Plan fillestar 2021	Buxheti vjetor Plan i rishikuar 2021	Realizimi faktik 2021	Diferenca në % me planin fillestar	Diferenca në % me planin e rishikuar
Planifikim Menaxhim Administrim	2 188 312	381,687	1,585,267	1,534,148	401.9%	96.78%
Shërbime të Kujdesit Shëndetësor Parësor	7 702 041	9,631,898	8,453,388	8,421,690	87.4%	99.63%
Shërbime të Kujdesit Shëndetësor Dytësor	25 732 181	28,852,919	32,530,659	31,938,572	110.7%	98.18%
Shërbime të Shëndetit Publik	2 842 056	3,228,741	7,121,514	7,016,121	217.3%	98.52%
Shërbimi Kombëtar i Urgjencës	296 051	343,100	333,050	289,775	84.5%	87.01%
Përkujdesi Social	27 756 407	27,979,260	28,624,304	28,215,775	100.8%	98.57%
Rehabilitimi i të Përndjekurve Politikë	1 033 156	1,035,000	1,035,200	945,121	91.3%	91.30%
Gjithsej	67 550 204	71,452,605	79,683,382	78,361,202	109.7%	98.34%
Shpenzime nga të ardhura jashtë limitit	312 489			567,313		
Gjithsej	67 862 692	71,452,605	79,683,382	78,928,515	110.5%	99%

Buxheti i Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale u rishikua në ngritje të ndjeshme gjatë vitit 2021, si institucioni drejtues për përballimin e pasojave të pandemisë Covid-19 jo vetëm nga pikëpamja e shëndetit publik; por edhe për masat e ndërmarra në ndihmë të kategorive në nevojë. Më konkretisht:

Buxheti i programit **“Planifikim, menaxhim dhe administrim”** u katërfishua gjatë vitit 2021, për të përballuar shpenzimet ekstra të nevojshme në sistemin shëndetësor për blerje pajisje mbrojtëse ndaj Covid19; blerje pajisjesh mjekësore, autoambulanca, si dhe bonusi për mjekët dhe infermierët e angazhuar jashtë shtetit.

Programi **“Shërbime të Kujdesit Shëndetësor Parësor”** hasi disa pengesa në lidhje me qëllimin, i cili synon mbulim universal të nevojave të popullatës për kujdes mjekësor parësor. Megjithatë, personeli shëndetësor u angazhua maksimalisht nëpërmjet vizitave në qendra shëndetësore e në distancë. Qëllimi i programit u realizua nëpërmjet objektivit, sa mëposhtë:

- *Përmirësimi i shërbimeve parandaluese dhe të diagnostikimit të hershëm të sëmundjeve.*

Ky objektiv u realizua nëpërmjet produkteve, performanca e të cilave për vitin 2021, është si mëposhtë:

- ✓ *“Mbulimi me kujdesin parësor”, janë realizuar rreth 7.1 milionë vizita tek mjeku i familjes, me një kosto faktike rreth 3,133 milionë lekë.*
- ✓ *“Kryerja e Check-Up”, ku gjatë vitit 2021 kanë kryer chek-up rreth 165 mijë pacientë të moshës 35 – 70 vjeç, me një kosto faktike rreth 146 milionë lekë. Programi i check-up-it rifillimoi veprimtarinë në shtator 2021 për shkak të situatës së pandemisë.*
- ✓ *“Pacientë të trajtuar me recetë me rimbursim nga mjeku i familjes”, me një kosto faktike prej 4,827 milionë lekë për rreth 410 mijë pacientë.*

Programi **“Shërbime të Kujdesit Shëndetësor Dytësor”**, i cili synon mbulim universal të nevojave të popullatës për kujdes mjekësor të specializuar, u prek nga kufizimi i shërbimeve jorgjente spitalore për shkak të pandemisë. Si rezultat, gjatë vitit 2021 janë trajtuar në shërbimet me shtretër rreth 257,829 pacientë (rreth 38 mijë më shumë nga e njëjta periudhë e një viti më parë).

U trajtuan normalisht pacientët në:

- ✓ *Shërbimin e dializës (190,453 seanca, në spitalet publike, jopublike si dhe sipas kontratës koncesionare në pesë qendra të reja - spitale rajonale të vendit, me kosto prej 2,400 milionë lekë);*

- ✓ U realizuan 7,756 raste të paketave të kardiologjisë e kardiokirurgjisë me një kosto faktike prej 850 milion lekë,
- ✓ 23 raste të paketës së transplantit të veshkës,
- ✓ 3,018 raste të paketës së kataraktës,
- ✓ 22,961 seanca të radioterapisë, shoqëruar me një kosto prej 147.3 milionë lekë,
- ✓ Janë kryer rreth 3.4 milionë ekzaminime laboratorike, shoqëruar me një kosto prej 1,106 milionë lekë.

Programi “**Shërbime të Shëndetit Publik**” ofrohet nëpërmjet programeve kombëtare të imunizimit, TBC, HIV/AIDS dhe IST, të survejancës epidemiologjike dhe ndjekjes së sëmundshmërisë infektive (sëmundshmërisë kronike me pasoja në shëndet publik të ndikuara nga kushtet e mjedisit) si dhe të programeve të sigurisë ushqimore, kontrollit të ujit të pijshëm dhe shëndetit riprodhues. Gjatë vitit 2021:

- ✓ Numri i aktivitetit në lidhje me monitorimin e situatave epidemiologjike dhe inspektimet, për shkak të situatës është realizuar me 24 mijë inspektime, me një kosto faktike prej rreth 370 milion lekë.
- ✓ Numri i vaksinimeve është ulur lehtësisht (183 mijë fëmijë të vaksinuar përkundrejt 240 mijë të planifikuar) dhe po ashtu, numri i depistimeve të popullatës për kancerin e gjirit (3,727 depistime ose 35% më pak se parashikimi).
- ✓ Po ashtu, 268 punonjës mjekësorë dhe jo-mjekësorë janë trajtuar me bonus per COVID-19, me kosto faktike rreth 168 milionë lekë, për vitin 2021.
- ✓ Si dhe, janë vaksinuar rreth 1.2 milionë persona me vaksinën anti COVID-19 përgjatë vitit 2021.

Programi “**Përkujdesi Social**”, mbështet nëpërmjet pagesave në cash dhe shërbimeve sociale, familjet në nevojë dhe individët me aftësi të kufizuara, të cilët nuk mund të sigurojnë plotësimin e nevojave bazë jetike, zhvillimin e aftësive dhe mundësive personale, për shkak të aftësive dhe mundësive të kufizuara social ekonomike. Gjatë vitit 2021, programi i ndihmës ekonomike u zgjerua për të mbështetur me ndihmë ekonomike shtesë (dyfish) për familjet që ishin përfituese për gjysmën e parë të vitit 2021. Më hollësisht, produktet e financuara nga programi përfshijnë:

- ✓ “Familje dhe individë në nevojë, përfitues të ndihmës ekonomike”, është realizuar me një kosto faktike prej rreth 6.5 miliard lekë për 65,222 familje përfituese; përkundrejt planit prej 5.6 miliardë lekë për 66,087 familje përfituese.
- ✓ “Persona me aftësi të kufizuar përfitues nga programi i aftësisë së kufizuar” është realizuar me një kosto faktike prej rreth 17.1 miliard lekë për 162,581 persona përfitues.
- ✓ “Përfitues të shërbimeve të përkujdesit social të ofruara në qendrat rezidenciale publike”, është realizuar me një kosto faktike prej rreth 458 milionë lekë për 457 persona. Numri i përfituesve në qendrat rezidenciale ishte më i lartë se parashikimi (21 përfitues) por ndjeshëm më i ulët se një vit më parë rreth 45 % më pak.
- ✓ “Shpërblimi i lindjes” ku kanë përfituar 43,441 bebe me një kosto faktike prej rreth 3.3 miliard lekë, apo kanë përfituar bonus rreth 20 % bebe më shume se një vit më parë.

Për sa u përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 85.7% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (2.1 miliard lekë) ose 90.2 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34 dhe 171.9% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (1.9 miliardë lekë) ose 96.5 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34. Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi disa ndryshime, duke shtuar fonde për projekte prioritare për përbalimin e pandemisë, përfshirë edhe disa rialokime. Janë mbyllur kontratat e investimit, ku ndër më kryesoret veçojmë:

- ✓ 3 kontrata me vlerë 597 milionë lekë për shërbimet e kujdesit parësor ku veçojmë:
 - Rikonstruksion i qendrave shëndetësore në qytete/njësi administrative 2020-2021 me vlerë 502 milionë lekë;
 - “F.V pajisje mjekësore dhe mobilimi për qendra shëndetësore ” me vlerë 79 milionë lekë;
 - F.V pajisje për matjen e densitometrisë kockore për strukturat shëndetësore me vlerë 15 mln lekë;

- ✓ 20 kontrata me vlerë të plotë projektsh 1469 milionë lekë për shërbimet e kujdesit dytësor ku veçojmë:
 - Rikonstruksion në sp.Lezhë dhe shtesë për Maternitetin Lezhë -319 milionë lekë;
 - F.V pajisje për sallat operatore të sp.Shkodër - 282 milionë lekë;
 - "Rikonstruksion dhe shtesë materniteti për sp.Berat " - 210 milionë lekë;
 - Rikonstruksione në spitalin rajonal Kukës - 188 milionë lekë;
 - "F.V pajisje për shërbimin e kardiokirurgjisë në SU Shefqet Ndroqi Tiranë" - 86 milionë lekë;
 - F.V pajisje hotelerie dhe mjekësore për maternitetin e sp.Lezhë - 70 milionë lekë;
 - Rikonstruksion i Bllokut të Sallave Operatore dhe Sallës Operatore të Shërbimit të Urgjencës Spitali Shkodër - 62 milionë lekë;
 - F.V pajisje hotelerie dhe mjekësore për maternitetin e sp.Berat - 48 milionë lekë;
 - F.V aparatura mjekësore, mobilimi dhe hotelerie për godinën e re të pediatriisë ndërtuar me kredi të Bankës Botërore - 38 milionë lekë;
- ✓ 2 kontrata në Shërbimin e Kujdesit Social:
 - Kontrata "Rikonstruksioni i zyrave të SHSSH rajonal Elbasan dhe Durrës" 2 milionë lekë për përkujdesin social.
 - Paguar TVSH për projektin me PNUD në vlerën e 33 milionë lekë.
 - F.V Mamograf - 25 milionë lekë;
 - F.V pajisje hotelerie dhe mjekësore për pediatrie e sp.Elbasan - 25 milionë lekë;
- ✓ 2 kontrata pranë Shërbimit Kombëtar të Urgjencës:
 - "F.V pajisje mjekësore për shërbimin e urgjencës kombëtare me vlerë 7 milionë lekë;
 - Blerje pajisje kompjuterike për SHKU me vlerë 4 milionë lekë.

8.3.2 Arsimi

Në përputhje me drejtimit kryesor të politikës së përgjithshme shtetërore, me fondet buxhetore të miratuara për vitin 2021, performanca e treguesve buxhetorë për këto katër programe kryesore në Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë, paraqitet si më poshtë:

Tabela 22 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (në mijë lekë)

Programi buxhetor	Fakti viti 2020	Buxheti vjetor Plan fillestar 2021	Buxheti vjetor Plan i rishikuar 2021	Realizimi faktik 2021	Diferenca në % me planin fillestar	Diferenca në % me planin e rishikuar
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	616 731	722,000	739,003	724,423	100.3%	98.03%
Arsimi Bazë (përfshirë parashkollorin)	22 147 728	22,792,076	23,898,770	23,727,060	104.1%	99.28%
Arsimi i Mesëm (i përgjithshëm)	6 834 684	7,199,000	6,870,417	6,791,421	94.3%	98.85%
Arsimi Universitar	8 812 526	10,096,000	11,040,485	9,187,674	91.0%	83.22%
Fonde për Shkencën	614 895	680,000	702,015	398,245	58.6%	56.73%
Zhvillimi i Sportit dhe Rinisë	208 474	725,000	1,121,100	1,085,705	149.8%	96.84%
Grant i trasheguar	-	-	1,140,850	-	-	-
Gjithsej	39 235 038	42,214,076	44,371,790	41,914,528	99.3%	94.46%

Në programin "Arsimi Bazë" është ofruar shërbimi i mësimdhënies për mbi 337 mijë fëmijë në arsimin parashkollor dhe arsimin bazë. Vëmendje e veçantë i është kushtuar uljes së braktisjes shkollore; tërheqjes së fëmijëve romë/egjiptianë dhe fëmijëve me aftësi të kufizuara.

- ✓ Në kushtet e pandemisë, u zhvilluan klasa përgatitore para fillimit të vitit shkollor 2020-2021 për rikuperimin e dijeve të munguara për fëmijët që nuk kishin frekuentuar rregullisht mësimin gjatë periudhës së karantinës si dhe u dhuruan 5,438 pajisje digjitale për ndjekjen e mësimave.
- ✓ Gjatë vitit shkollor 2020 – 2021, të zhvilluar në distancë, ndoqën rregullisht mësimin në arsimin bazë publik rreth 3,725 nxënës romë dhe 7,794 nxënës egjiptian.
- ✓ Gjithatë, u ofrua shërbimi i transportit me fonde të buxhetit, për të mbuluar shpenzimet për transportin e rreth 45 mijë punonjës nxënës/mësues që kanë vendbanimin mbi 2 km nga shkolla, për transportin për fëmijët që ndjekin arsimin parashkollor dhe edukatorëve të tyre, si dhe transportin e mësuesve që punojnë mbi 5 km nga vendbanimi/qendra e përhershme e punës në shkollë me një kosto prej rreth 791.8 milion lekë.
- ✓ Si dhe, u ofruan tekstet shkollore falas për përdorim për rreth 259 mijë nxënës nga klasa e parë në klasën e nëntë me një efekt financiar prej 964.5 milionë lekë.

Në programin **“Arsimi Mesëm i Përgjithshëm”** afërsisht 89 mijë e nxënës që përfunduan arsimin e detyrueshëm u regjistruan në arsimin e mesëm.

- ✓ Në vitin shkollor 2021 – 2022 morën shërbim arsimor në arsimin e mesëm të përgjithshëm rreth 86,186 nxënës (apo 11 % më shumë se një vit më parë), me një kosto prej rreth 5,823 milion lekë.
- ✓ Vijoi ofrimi i shërbimit të transportit për rreth 5,300 mijë mësues të AML me një kosto (56 milion lekë)
- ✓ Si dhe, vijoi plotësimi i paketës kurrikulare sipas qasjes me bazë kompetencat në arsimin e mesëm të lartë.
- ✓ Gjithashtu, kanë përfutur tekste mësimore falas 18,000 nxënës të grupeve sociale në nevojë.

Në programin **“Arsimi Lartë”**, gjatë vitit 2021, tashmë me një reformë tërësore të sistemit të arsimit të lartë, që synon rritjen e cilësisë në të gjithë sistemin, pa cënuar aspak mundësitë e të rinjve për t’u arsimuar, është ulur lehtësisht numri i studentëve në ciklin e parë të studimeve në rreth 76,637 studentë nga 79.398 studentë që ishin një vit më parë.

- ✓ Ka vijuar me prioritet financimi me bursa i studentëve me rezultate të larta, i atyre të kategorive sociale në nevojë, si dhe përjashtimi 100 % nga tarifa vjetore e shkollimit apo reduktimi në masën 50% nga tarifa vjetore e shkollimit për studentët e ciklit të dytë.
- ✓ Për vitin akademik 2021-2022 kanë përfutur bursa dhe mbështetje financiare, nëpërmjet akomodimit në shtëpitë e trajtimit të studentëve të rreth 19,029 studentë me një kosto me rreth 1.3 miliardë lekë (nga 20,704 studentë të parashikuar).

Për sa u përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 20.5% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (0.9 miliard lekë) (46.4 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 82.7% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (0.32 miliardë lekë) (124.1% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi disa ndryshime, duke shkurtuar fonde për projekte të cilat nuk mund të realizoheshin gjatë vitit. Janë mbyllur kontratat e investimit si mëposhtë sipas programeve buxhetore:

- ✓ Në programin **“Planifikim Menaxhim, Administrim”** ka përfunduar kontrata “Rikonstruksion i mjediseve të ish-magazinës dhe zdruktharisë të ZVA Korçë-Pustec, Projekti për ndërtimin e Zyrës Vendore Arsimore Maliq” me vlerë 25.8 milionë lekë.
- ✓ Në programin **e Arsimit Bazë** kanë përfunduar 2 kontrata investimi konkretisht:
 - Ndërtim kopshti me drekë në Çermë-Sektor me vlerë 35 milionë lekë;
 - Rikonstruksion+shtesë anësore 2kt. i shkollës së mesme të bashkuar “Mihal Nako” fshati Fier-Seman, Bashkia Divjakë me vlerë rreth 43,9 milionë lekë.
- ✓ Në programin **e Arsimit të Lartë** është mbyllur kontrata “Rikualifikimi i ndërtesave të UPT-së (Fakulteti i Inxhinierisë Mekanike dhe Inxhinieria Elektrike) me vlerë totale 167 milionë lekë.
- ✓ Në programin **e Zhvillimit të Sportit** dhe Rinisë është mbyllur 1 kontratë “Objekte sportive të ndërtuara/ rehabilituara” me vlerë 293 milionë lekë.

8.3.3 Bujqësia dhe Zhvillimi Rural

Performanca e treguesve buxhetorë për shtatë programet e Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, paraqitet si mëposhtë:

Tabela 23 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (në mijë lekë)

Programi buxhetor	Fakti viti 2020	Buxheti vjetor Plan fillestar 2021	Buxheti vjetor Plan i rishikuar 2021	Realizimi faktik 2021	Diferenca në % me planin fillestar	Diferenca në % me planin e rishikuar
Planifikim menaxhim administrimi	301 561	327,000	310,550	300,742	91.97	96.84
Siguria ushqimore dhe mbrojtja e konsumatorit	1 375 680	2,134,099	1,653,528	1,580,035	74.04	95.56
Mbeshtetje për peshkimin	206 518	1,047,970	671,820	601,442	57.39	89.52
Menaxhimi i infrastruktures së kullimit dhe ujitjes	4 226 761	3,893,232	3,624,917	3,410,508	87.60	94.09
Zhvillimi rural duke mbështetur bujqësinë, blegtorinë dhe agroindustrinë	3 491 252	4,986,031	6,503,126	6,387,188	128.10	98.22
Keshillimi dhe informacioni bujqësor	426 731	572,000	588,900	560,657	98.02	95.20
Menaxhimi i qendrueshmërisë tokës bujqësore	12 103	20,000	19,350	9,020	45.10	46.61
Gjithsej ministria	10 040 606	12,980,332	13,372,191	12,849,593	98.99	96.09
Shpenzime nga të ardhurat jashtë limitit	1 025	30,858	30,858	30,858	100.00	100.00
Gjithsej	10 041 631	13,011,190	13,403,049	12,880,451	99.00	96.10

Buxheti vjetor i Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural fillestar u rishikua në rritje të lehtë (+3%) gjatë vitit 2021 nëpërmjet 2 Akteve Normative për rishikimin e buxhetit. Realizimi faktik ishte 12.8 miliardë lekë, ose 99% e buxhetit fillestar dhe 96% e buxhetit të rishikuar. Realizimi i shpenzimeve korrente ishte 97.9% dhe i investimeve 94.8% e planit të rishikuar.

Në programin e “Zhvillimi Rural duke mbështetur bujqësinë, blegtorinë dhe agroindustrinë”, janë realizuar produkte me një kosto faktike prej 6.5 miliard lekë (nga 4.9 miliard të planifikuara në buxhetin fillestar), ku:

- ✓ Kanë aplikuar dhe janë kualifikuar në fazën fillestare për mbështetjen nga skema kombëtare rreth 12 157 aplikantë për nga të cilët kanë përfituar 6 758 fermerë, me rreth 18% e tyre ishin përfituese femra. Numri më i lartë i përfituesve ka qenë masa e blegtorisë, ndjekur nga mbjellja e bimëve aromatiko-mjekësore, zëvendësimi i plasmasit termik për serat, etj.
- ✓ Skema e subvencionimit me naftë për bujqësinë ka pasur rreth 21 502 aplikime në total me një mbulim të sipërfaqes së mbjellë prej 56 505 ha. Kanë përfituar rreth 19 225 aplikime me rreth 4.1 milion litra naftë.
- ✓ Përfitues nga programi IPARD II, janë vlerësuar dhe disbursuar fonde për 166 kontrata nga të cilat 43 femra.

Në programin “Siguria ushqimore dhe mbrojtja e konsumatorit”, janë realizuar produkte me një kosto faktike prej 1,5 miliard lekë (ose 74% e planit fillestar dhe 95% e të rishikuarit), përfshirë:

- ✓ Kafshë të vaksinuara dhe të gjurmara: është realizuar vaksinimi i 530 mijë krerëve (përkundrejt 600 mijë të planifikuar), me një kosto faktike prej 60.8 milion lekë (nga 30 milion në planin fillestar).
- ✓ Përveç kontrolleve të realizuara në fermat e kafshëve të gjalla si dhe kontrolle në farmacitë veterinare dhe depot farmaceutike, janë realizuar kontrolle dhe në pulari për shkak të shpërthimit të gripit të shpendëve, në total janë realizuar 8.331 kontrolle në terren dhe 246.837 gjurmime në fermat e gjedhit.
- ✓ Janë luftuar 450 hektar gështenjë kundër parazit grerëz Galeformuese me kosto prej 26.4 milion lekë.

Në programin “Infrastruktura e ujitjes dhe kullimit”, janë realizuar produkte me një kosto faktike prej 3.4 miliard lekë (ose 87.6% e planit fillestar dhe 94.1% e të rishikuarit), pjesën më të rëndësishme të këtij programi e zënë investimet me vlerë 2.6 miliard lekë.

Për sa u përket **investimeve publike** realizimi në vitin 2021 ishte 86.2% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (3 miliard lekë) (90.9 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 104.8% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (4.4 miliardë lekë) (97.7 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi disa ndryshime gjatë vitit, duke shtuar fonde për projekte të cilat kishin ecuri të mirë fizike. Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë sipas programeve buxhetore, ku ndër më kryesoret veçojmë:

- ✓ Në programin e **Menaxhimi i Infrastrukturës së kullimit dhe Ujitjes** kanë përfunduar 38 kontrata me vlerë të plotë investimi prej rreth 1666 milionë lekë ku veçojmë kontratat e mëposhtme:
 - Kanali ujitës Tuçep, Bulqizë – 124 milionë lekë;
 - Mbrojtja nga Lumi Vjosa të rrugës Ura e Leklit-Këlcyrë - 113 milionë lekë;
 - Kanali Ujitës Ndroq-Callik – 83 milionë lekë;
 - Hidrovori Divjakë - 81 milionë lekë;
 - Rikonstruksioni i rrjetit ujitës të rezervuarit të Gjonçit, bashkia Kolonjë – 75 milionë lekë;
 - Mbrojtje nga përmytja lumi Drin, përballë harkut të Bërdicës, Shkodër – 64 milionë lekë;
 - Rehabilitimi i hidrovorit të Çukës në Sarandë – 58 milionë lekë;
 - Mbrojtje nga përmytjet nga lumi Osum në Starovë, Berat - 58 milionë lekë;
 - Rehabilitimi i Digës së Gramës - 56 milionë lekë;
 - Mbrojtje nga Lumi Seman në Zhelizhan dhe Toshkëz - 54 milionë lekë;
 - Rehabilitimi i KUL Mamurras - 54 milionë lekë;
 - Mbrojtje nga lumi Vjosë Fusha Hekal Mollajt - 53 milionë lekë;
 - Mbrojtje në Kardhiq, Gjirokastër - 52 milionë lekë;
 - Kanali i Ujitës Postribë - 51 milionë lekë;
 - Argjinatura mbrojtëse Zalli Sinës - 47 milionë lekë;
 - Kanali ujitës Kotërr- Rrabosht, segmenti Kotorr-Nënshat (L=1000m) dhe segmenti Pirraj Rrabosht (L=2150m) - 46 milionë lekë;
 - Rehabilitimi i kanaleve vaditës e kullues Bashkia Cërrik - 40 milionë lekë;
 - Rezervuari Paskuqan - 39 milionë lekë;
 - Rehabilitimi i hidrovorit Shllinxha, Kurbin - 39 milionë lekë;
 - Rehabilitim i kanalit ujitës Berat - Ura e Kuçit - Berat - 38 milionë lekë;
 - Dega e Martinës - 36 milionë lekë;
 - Rehabilitimi i digave të ujëmbledhësve të bashkisë Dropull (Kakavijë, Likomil, Peshkopi dhe Bodrisht) dhe kanalit ujitës të rezervuarit të Peshkëpisë - 36 milionë lekë;
 - Skema Ujitësë Armen (Peshkëpi-Armen), Selenice - 31 milionë lekë;
- ✓ Programi “**Zhvillimi rural**” kanë përfunduar 2 kontrata me vlerë totale 133 milionë lekë konkretisht:
 - Krijimi i sistemit për funksionimin e skemës së naftës pa taksa të fermerit, me pajisje me vlerë 74 milionë lekë.
 - Shtesë zyrash dhe rikonstruksion - 59 milionë lekë.
- ✓ Programi “**Mbështetja për peshkimin**” ka përfunduar kontrata “Përmirësimi i sistemit VMS” me vlerë 170 milionë lekë.
- ✓ **Për financimin e huaj kanë përfunduar kontratat:**
 - Mbështetje për modernizimin e Sektorit të blegtorisë në Shqipëri, IPA 2013 - 241 milionë lekë;
 - Projekti i Shërbimeve Mjedisore B - 192 milionë lekë.

8.3.4 Infrastruktura dhe Energjia

Performanca e treguesve buxhetorë për programet kryesore të Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë, paraqitet si më poshtë:

Tabela 24 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë (në mijë lekë)

Programi buxhetor	Fakti viti 2020	Buxheti vjetor Plan fillestar 2021	Buxheti vjetor Plan i rishikuar 2021	Realizimi faktik 2021	Diferenca në % me planin fillestar	Diferenca në % me planin e rishikuar
Planifikim Menaxhim Administrimi	493 207	506,100	540,648	524,252	103.6%	96.97%
Transporti Rrugor	28 930 649	26,221,055	36,871,026	35,192,930	134.2%	95.45%
Transporti Detar	132 197	155,000	152,728	145,090	93.6%	95.00%
Transporti Hekurudhor	599 901	2,122,117	1,514,247	1,083,391	51.1%	71.55%
Transporti Ajror	43 698	140,300	103,640	102,039	72.7%	98.46%
Mbështetje për rrjetet e komunikacionit	-	20,000	20,000	0	0.0%	0.00%
Furnizimi me ujë dhe Kanalizime	11 042 888	12,709,511	16,942,036	16,004,477	125.9%	94.47%
Menaximi i Mbetjeve Urbane	3 494 979	3,714,272	3,423,972	2,872,883	77.3%	83.90%
Mbështetje për Energjinë	1 945 578	3,246,000	2,405,411	2,090,002	64.4%	86.89%
Mbështetje për Burimet Natyrore	256 262	282,000	263,650	256,057	90.8%	97.12%
Mbështetje për Industrinë	357 575	406,000	391,754	372,146	91.7%	94.99%
Planifikimi Urban	260 491	353,100	132,226	113,311	32.1%	85.69%
Gjithsej	47 557 425	49,875,455	62,761,338	58,756,578	117.8%	93.62%

Buxheti vjetor fillestar i Ministrisë së Infrastrukturës dhe Energjisë fillestar u rishikua në rritje të ndjeshme (+26%) gjatë 2021 nëpërmjet akteve normative për rishikimin e buxhetit, për të akomoduar nevojat shtesë për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura për kontratat e mirëmbajtjes së rrugëve në programin e transportit rrugor. Realizimi faktik ishte 58.8mld lekë, ose 118% e buxhetit fillestar dhe 94% e buxhetit të rishikuar.

Në programin “Transporti Rrugor” ka vijuar puna për zhvillimin më tej të sistemit kombëtar të transportit, përmirësimin e ndjeshëm të qëndrueshmërisë, ndërlidhjes, ndërveprimit dhe integrimin e tij me gjerë, me sistemin ndërkombëtar dhe evropian të transportit dhe rajonin si dhe mbulimin me financim dhe zgjerimin, rritjen e standarteve dhe mirëmbajtjen e rrjetit kombëtar të rrugëve, me synim krijimin e një transporti të qëndrueshëm. Në këtë kuadër, janë realizuar objektivat dhe produktet si vijon:

Produkti *“Ndërtim dhe rehabilitim sipas standarteve të projektimit, rrugë të rrjetit kombëtar”*, janë realizuar fondet në vlerën 16 miliard lekë apo 99.8% e planit të akorduar për vitin 2021. Disa nga produktet kryesore të realizuara përgjatë periudhës janë:

- ✓ Tipi i rrugës A2’ 2x2 me trotuar dhe ndriçim, për të cilin fondet e planifikuara për vitin buxhetor paraqiten të realizuar në masën 2.7 miliard lekë apo 100% e fondeve të planifikuara për këtë qëllim. Disa nga objektet e rëndësishme, që janë në proces paraqiten si më poshtë:
 - *“Përfundim i punimeve të mbetura dhe plotësimi me rrugë dytësore nyja e Milotit”;*
 - *“Ndërtim i unazës së Jashtme Tiranë pjesa verilindore (seg Kth Saukut-Bregu i lumit) Loti 2, Loti 3”;*
 - *“Rikualifikim i akseve rrugore Unaza Lindore Loti 2 , Loti 3”;*
 - *“Ndërtim rruga By Pass Perëndimor Shkodër, Loti 1 + shtesë punimesh dhe Loti 2”;*
- ✓ Tipi i rrugës A me katër korsi sipas standarteve të reja, për të cilin fondet e planifikuara për vitin buxhetor 2021 paraqiten të realizuar në masën 4.5 miliard lekë, apo 100% e fondeve të planifikuara për vitin 2021. Disa nga objektet e rëndësishme, që përfshihen në këtë grup rruge, paraqiten si më poshtë:
 - *Rehabilitimi i segmentit rrugor mbikalimi pallati me shigjeta rrethrotullimi Shqiponja, Loti 1, 2, 3;*
 - *Ndërtim rruga mbikalimi TEG dhe rrugët lidhëse të tij;*
 - *Studim projektim mbikalimi TEG*

- *Studim-Projektim, rrishikimi i projektit për segmentin rrugor të vazhdimet të unazës së madhe Tiranë nga Sheshi Shqiponja – Bulevardi i ri*
- *Ndërtimi i segmentit rrugor sheshi Shqiponja-Bulevardi i ri, Loti 2.*
- *Ndërtimi i unazës së jashtme Tiranë, Loti 4, Loti 5, Loti 6, Loti 7.*
- ✓ *Rruga tip B1' me dy korsi, për të cilën janë realizuar fondet në masën prej 4.1 miliard lekë ose 100% ndaj totalit të planifikuar për vitin 2021. Objekti, në të cilin punohet me ritme të parashikuara është:*
 - *"Ndërtim Rruga Kardhiq-Delvinë Loti 4, Loti 5, Loti 6"*
- ✓ *Për rrugën tip C2 me dy korsi, janë realizuar fondet përgjatë vitit 2021 në masën 4 miliard lekë ose 99.4% e fondeve të planifikuara. Disa nga objektet e rëndësishme, në të cilat punohet normalisht dhe që janë në proces janë:*
 - *Ndërtim By Pass Tepelenë Loti 1+shtesë punimesh;*
 - *Ndërtim rruga Korçë – Ersekë, Loti 2 (pjesa e parë);*
 - *Ndërtim rruga Palas – Dhërmi;*
 - *Rikonstruksion i rrugës Dukaj – Sinanaj, Tepelenë;*
 - *Ndërtim i rrugës, lidhja e Autostradës Milot – Morinë me Aeroportin e Kukësit;*
 - *Ndërtim mure mbajtës dhe pritës në segmentin rrugor Kuben – Vasije;*
 - *Stabilizim i rrëshqitjeve në segmentin rrugor Milot - Rrëshen, rruga e vjetër;*
 - *Ndërtim tombino dhe kanali në aksin rrugor Tiranë - Elbasan (aksi i vjetër) dhe ndërtim tombino në aksin rrugor Uzina traktori - Lanabregas.*
- ✓ *Për rrugën Tip A e modifikuar, janë realizuar fondet në masën 653 milionë lekë ose 100 % e fondeve të planifikuara për këtë qëllim. Objekti që përfshihen në këtë kategori rruge është Ndërtim rruga Porto Romano Durrës.*

Produkti "Sinjalistikë dhe siguri rrugore", janë realizuar fonde në masën 670 milionë lekë përgjatë vitit 2021, apo 100 % e fondeve vjetore të planifikuara.

Programi "**Furnizimi me Ujë dhe Kanalizime**" për të mundësuar ofrimin e shërbimit me furnizim me ujë dhe kanalizime për të gjithë popullsinë me cilësi dhe sipas standarteve ndërkombëtare u realizuan shpenzime në masën 16 miliardë lekë, ose 26% me shumë se buxheti fillestar dhe 6% më pak se buxheti i rishikuar.

- ✓ *U realizuan 859,036 ml linja të reja ujësjellësi për furnizimin me ujë, shoqëruar me një kosto prej 8.5 miliard lekë.*
- ✓ *Gjithashtu, janë kryer rikonstruksione ujësjellësi për rreth 283,552 ml ose 97% e fondeve të planifikuara për produktin "Rikonstruksion Ujësjellësi";*
- ✓ *Si dhe ndërtime dhe rikonstruksione për rrjetet e kanalizimeve të ujërave të zeza.*

Në programin "**Mbështetje për Burimet Natyrore**" është realizuar qëllimi i programit lidhur me realizimin e politikave të promovimit, mbikëqyrjes, monitorimit dhe transparencës në fushën e gjeologjisë, minierave, ambientit dhe ujërave. Në këtë kuadër:

- ✓ *Janë përditësuar 725 të dhëna të lejeve minerare gjeohapsinor, me kosto prej 15.2 milionë lekë;*
- ✓ *U realizua mbikëqyrja e 390 burimeve të shfrytëzimit minerare, metalore dhe jo metalore, me kosto prej 15.2 milionë lekë;*
- ✓ *U krye studimi mbi zonimin minerar dhe hartimi i planit vjetor dhe 3-vjecar minerar dhe raporti vjetor i gjendjes mjedisore në industrinë minerare dhe metalurgji, u realizua promovimi i minerave të rinj dhe kërkimeve teknologjike e mjedisore me një kosto prej 3.5 milionë lekë.*

Në programin "**Menaxhimi i Mbetjeve urbane**" u realizuan fonde në masën 2.8 miliardë lekë, ose 77% e buxhetit fillestar dhe 84% e buxhetit të rishikuar. Shpenzimet korrente (0.6 miliardë lekë) u realizuan në masën 100% të buxhetit të rishikuar. Projektet kryesore të realizuara përfshijnë:

- ✓ *Sipërfaqe landfilli e ndërtuar në Rajonin e Korçës*
- ✓ *Venddepozitimi i Bushatit i ndërtuar*
- ✓ *Sistemi i manxhimit të mbetjeve të ngurta në Qarkun e Beratit*
- ✓ *Sipërfaqe landfilli e ndërtuar në Qarkun e Vlorës*
- ✓ *Mbyllja dhe rehabilitimi i venddepozitimit ekzistues të mbetjeve të ngurta, EKO-Park Durrës.*

Për sa i përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 150% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (41 miliard lekë) (97.7 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 67% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (12.2 miliardë lekë) (81 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi shumë ndryshime gjatë vitit, duke shtuar fonde për projekte të cilat kishin ecuri të mirë fizike dhe për mbulimin e detyrimeve të prapambetura kryesisht në programin buxhetor “Furnizimi me ujë dhe kanalizime” dhe “Transporti rrugor”. Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë sipas programeve buxhetore, ku ndër më kryesoret veçojmë:

- ✓ **Transporti rrugor** janë financuar plotësisht 14 kontrata investimi me vlerë totale rreth 14.2 miliard lekë ku ndër më kryesoret përmendim:
 - *Rruga Kardhiq –Delvinë përfunduar Lotet 4, 5 dhe 6 me vlerë të plotë 9345 milionë lekë.*
 - *Ndërtim i rrugës së Unazës së Jashtme Tiranë, pjesa verilindore(seg Kth Saukut-Bregu I lumit) loti 3 - 2318 milionë lekë;*
 - *Ndërtim rruga Porto romano Durrës Loti 3 -771 milionë lekë;*
 - *Rishikimi i studimit të fizibilitetit dhe hartimi i projektit të detajuar inxhinierik "Ndërtimi i Tunelit të Llogarasë" - 742 milionë lekë;*
 - *Ndërtim rruga By Pass Perëndimor Shkodër, Loti 2 -236 milionë lekë;*
 - *Përmirësim i sinjalistikës horizontale në akset dhe segmentet rrugore të Rajonit Verior - 192 mln lekë;*
 - *Përmirësim i sinjalistikës horizontale në akset dhe segmentet rrugore të Rajonit Jugor - 192 mln lekë;*
 - *Përmirësimi rifreskimi sinjalistikës vertikale/horizontale në akset kombëtare dhe përmirësim të sigurisë rrugore në akset e Rajonit Jugor Loti 3 vazhdimi - 156 milionë lekë;*
 - *Stabilizim i rrëshqitjeve në segmentin rrugor Milot - Rrëshen, rruga e vjetër - 93 milionë lekë;*
 - *Stabilizimi i qëndrueshmërisë së trupit të rrugës në aksin rrugor Vlorë - Orikum - 86 milionë lekë;*
- ✓ Programi **“Ujësjetllës kanalizime”** janë financuar 23 kontrata investimi me vlerë 5300 milionë lekë, ku ndër më të rëndësishmet përmendim:
 - *Ndërtim rrjeti i ujësjetllësit & Ndërtim KUN, Demokracia-Bashkim Gazidede-Frutikulturë, "Shkëndija - Shebeniku" 474 milionë lekë;*
 - *Ndërtim linjë transmetimi nga puseta Yzberisht deri në Depo Katund, Katund i Ri &Ndërtim linjë transmetimi nga puseta Yzberisht deri në Depo Qytet Nxënësve, bashkia Tiranë 458 milionë lekë;*
 - *Furnizimi me ujë i qytetit Koplik 436 milionë lekë;*
 - *Mbështetje teknike në zbatim të reformës në sektorin e furnizimit me ujë dhe kanalizimeve (sipas performancës, për uljen e humbjeve deri në nivelin teknik 20% dhe matjen e prodhimit të ujit) me vlerë 361 milionë lekë;*
 - *Rikonstruksion total i rrjetit të furnizimit me ujë të qytetit Bulqizë dhe rrjeti shpërndarës i qytetit të ri Bulqizë 343 milionë lekë;*
 - *Linja Kryesore për furnizimin me ujë dhe rrjeti shpërndarës i ujësjetllësit për qytetin e Belshit 338 milionë lekë;*
 - *Linja e dërgimit të ujësjetllësit Poliçan dhe rrjeti shpërndarës i fshatrave pronovik dhe Mbrakull, Bashkia Poliçan 299 milionë lekë;*
 - *Rikonstruksioni i rrjetit të brendshëm dhe të jashtëm të furnizimit me ujë të qytetit të Leskovikut 275 milionë lekë;*
 - *Rehabilitimi i linjes Kryesore së furnizimit me ujë nga Rrotondo e Grabianit deri në stacionin e pompave Virovë, Lushnjë 270 milionë lekë Ujësjetllësi Lazarat 268 milionë lekë;*
 - *Rikonstruksion i rrjetit të brendshëm të ujësjetllësit në qytetin e Gramshit 221 milionë lekë;*
 - *Rrjeti shpërndarës i ujësjetllësit Prrerjas 214 milionë lekë;*
 - *Ndërtimi i rrjetit të jashtëm të ujësjetllësit Këlcyrë 177 milionë lekë;*
 - *Ndërtim i ujësjetllësit të fshatrave Lalëz, Bizë, Daç dhe Shetë, Njësia admin. Ishëm 173mln lekë;*
 - *Ndërtimi i ujësjetllësit në rrugën transballkanike Vlorë,Bashkia Vlorë 167 milionë lekë;*
 - *Sistemi i furnizimit me ujë të zonës turistike Hamallaj, faza e II, Sukth 156 milionë lekë;*
 - *Ndërtim i linjës kryesore dhe shpërndarëse të furnizimit me ujë të njësive administrative Velabisht, bashkia Berat 155 milionë lekë;*

- Përmirësimi i furnizimit me ujë të lagjes Nr.1 Vadardh, njësi administrative, Sukth 153 milionë lekë;
 - Rikonstruktion i ujësjellësit Klos dhe zonave përreth, Lugina e Klosit, Lagjia Dalti, Ura e Degës, Bashkia Klos 99 milionë lekë;
 - Sistemi i furnizimit me ujë të zonës turistike Hamallaj, Faza e I, Sukth 93 milionë lekë;
 - Ujesjellesi i fshatit Terbaç, Himarë 93 milionë lekë.
 - Furnizimi me ujë nga pus-shpimet i ujësjellësit rajonal Dropull i Poshtëm dhe rrjeti shpërndarës i ujësjellësit të fshatrave Goranxi dhe Dervican, bashkia Dropull 93 milionë lekë;
 - Rikonstrukcioni i rrjetit të jashtëm dhe të brendshëm të ujësjellësit në fshatin Vanë 75 milionë lekë;
- ✓ **Programi “Mbështetje për energjinë”** kanë përfunduar 2 kontrata:
- Projekt pilot për përmirësimin e efikasitetit të energjisë në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza me vlerë rreth 62.4 milionë lekë;
 - Projekt pilot për përmirësimin e efikasitetit të energjisë në impiantet e furnizimit me ujë me vlerë 54.6 milionë lekë.
- ✓ Programi **“Menaxhimi i mbetjeve urbane”** përfunduar “Inceneratori i Elbasanit” me 2 894 mln lekë.
- ✓ **Përsa i përket financimit të huaj kanë përfunduar 7 projekte.** Kontratat e përfundura janë:
- Projekti për rimëkëmbjen e sektorit energjetik, komponenti 1(KESH) me vlerë 2700 milionë lekë.
 - Projekti për Rimëkëmbjen e Energjisë, Komponenti 3 (OST) me vlerë 1554 milionë lekë.
 - Studim Fizibiliteti për projektin e zbatimit të By pass Tiranë me vlerë 210 milionë lekë;
 - Asistencë Teknike për Sigurinë Rrugore (Projekti i Bankës Botërore) me vlerë 431 milionë lekë;
 - Përfundimi i sistemit të KUZ dhe zgjerimi ITUP në Vlorë, IPA 2012 me vlerë 1846 milionë lekë;
 - Mbështetje për Rrjetin Hidrik të Tiranës (AT fin.për NUK Për ndërhyrjet e mëtejshme në rrjetin ujësjellës kanalizime 20.3 + 32.9 mid IT) me vlerë 1346 milionë lekë;
 - Periferitë urbane të Tiranës, komponenti infrastrukturor (shitesë kontrate) 131 milionë lekë.

8.3.5 Turizmi dhe Mjedisit

Performanca e treguesve buxhetorë për programet kryesore në Ministrinë e Mjedisit dhe Turizmit paraqitet si mëposhtë:

Tabela 25 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit

Programi buxhetor (në mijë lekë)	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikim, Menaxhim, Administrim	192,000	6,000	235,271	6,000	227,651	4,992	119%	83%	97%	83%
Administrimi i Pyjeve	323,000	79,900	323,900	79,900	319,169	79,162	99%	99%	99%	99%
Financimi i huaj		100,000		355,500		348,840		349%		98%
Zhvillimi i Turizmit	170,630	265,500	271,923	232,800	254,461	225,071	149%	85%	94%	97%
Financimi i huaj		100,000		38,000		17,984		18%		47%
Mbrojtja e Mjedisit	458,000	183,000	381,036	152,800	345,506	145,471	75%	79%	91%	95%
Financimi i huaj		390,000		475,000		548,034		141%		115%
Gjithsej sipas natyrës	1,143,630	1,124,400	1,212,130	1,340,000	1,146,787	1,369,555	100%	122%	95%	102%
Gjithsej	2,268,030		2,552,130		2,516,342		111%		99%	

Buxheti vjetor fillestar i Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit u rishikua në rritje +13%, ose 284 milionë lekë shtesë. Realizimi faktik ishte 2.51 miliardë lekë, ose 111% e buxhetit fillestar dhe 99% e buxhetit të rishikuar. Realizimi i shpenzimeve korrente ishte 100% e planit fillestar dhe i investimeve 22% më shumë se plani fillestar, por 2% më shumë se i rishikuari. Mbirealizimi erdhi si pasojë e ecursisë më të mirë se parashikimet me projektet me financim të huaj në fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe administrimit të pyjeve.

Në programin **“Mbrojtja e Mjedisit”** për vitin 2021, fondet e akorduara nga buxheti i shtetit janë realizuar në masën 92% kundrejt fondeve vjetore të planifikuara.

- ✓ *Përmirësimi i cilësisë së mjedisit, ajrit, mbrojtja e natyrës dhe biodiversitetit janë ndjekur nëpërmjet realizimit të 1340 inspektimeve dhe 354 raporteve të monitorimit për parandalimin e përkeqësimit të shfrytëzimit pa kriter të burimeve ujore, të ndotjes së ujit, ajrit dhe tokës.*
- ✓ *Në këtë program janë shqyrtuar aplikime për leje mjedisore në masën 91% përkundrejt parashikimit.*

Në programin **“Administrimi i Pyjeve”** me fondet e akorduara nga buxheti i shtetit gjatë vitit 2021, është realizuar objektivi i politikës së këtij programi nëpërmjet hartimit të planeve të menaxhimit për 90% të zonave të mbrojtura dhe 100% të planeve të mbarështimit për sipërfaqet e fondit pyjor dhe kullësor. Gjatë vitit 2021 kanë hyrë 4.29 milionë turistë në zonat e mbrojtura dhe janë regjistruar 1,083,871 ha pyje dhe kullota.

Në programin **“Zhvillimi i Turizmit”** është realizuar objektivi i kthimit të Shqipërisë në një destinacion tërheqës turistik, cilësor dhe të qëndrueshëm, duke shfrytëzuar potencialet dhe burimet lokale. Pavarësisht goditjes nga pandemia, gjatë vitit 2021 kanë hyrë 5.68 milionë shtetas të huaj në Shqipëri, nga të cilët janë 3.3 milionë turistë brenda sezonit veror dhe 2.38 jashtë sezonit veror dhe 243 struktura akomoduese kanë marrë certifikatën e kategorizimit.

Për sa i përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 85.1% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (0.45 miliard lekë) (96.4 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 155.1% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (0.9 miliardë lekë) (105.3 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi disa ndryshime gjatë vitit, duke pakësuar shpenzimet me financim të brendshëm dhe duke rritur ato me financim të huaj. Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë, ku ndër më kryesoret veçojmë:

- *Përmirësimi i situatës mjedisore në zonën e peligrinazhit në parkun kombëtar të Tomorrit 53 milionë lekë;*
- *Bova ankoruese të vendosura në gjatësinë e bregdetit Vlorë – Sarandë me vlerë 43 milionë lekë;*
- *Rehabilitimi dhe pyllëzimi i objektit Makaresh-Zidoll në Zonën e Mbrojtur “Krastë Vriun”, Krujë 35 milionë lekë.*

Gjithashtu, janë mbyllur disa kontrata me Financim të Huaj si më poshtë:

- *Projekti i Shërbimeve Mjedisore - KREDI IBRD me vlerë 1200 milionë lekë;*
- *Projekti i Shërbimeve Mjedisore - GRANDI SIDA me vlerë 1116 milionë lekë;*
- *Projekti i Shërbimeve Mjedisore - GRANDI GEF me vlerë 348 milionë lekë;*
- *Kune-Vain – Grant me vlerë 248 milionë lekë.*
- *ALL TOUR- Paketa turistike të zhvilluara për turizmin kulturor dhe natyror me vlerë 18 milionë lekë;*

8.3.6 Drejtësia

Performanca e treguesve buxhetorë për nëntë programet kryesore në Ministrinë e Drejtësisë, paraqitet si mëposhtë:

Tabela 26 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Drejtësisë

Programi buxhetor	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	352,000	221,800	372,385	206,510	294,888	198,262	83.77	89.39	79.2	96.0
Publikimet Zyrtare	56,000	10,000	40,778	10,000	39,903	0	71.25	0	97.9	0.0
Mjekësia Ligjore	80,000	1,000	80,200	1,000	71,756	999	89.69	99.95	89.5	99.9
Shërbimi për Çështjet e Birësimit	15,000	200	10,550	200	9,394	196	62.63	97.90	89.0	97.9
Agjencia e trajtimit të pronave ALUIZNI	2,244,000	6,000	1,224,700	6,000	1,170,079	4,336	52.14	72.26	95.5	72.3
Ndihma juridike	73,000	2,000	65,200	1,000	28,806	897	39.46	44.84	44.2	89.7
Shërbimi i Përmbarimit gjyqësor	163,000	10,000	136,100	10,000	126,418	2,231	77.56	22.31	92.9	22.3
Sistemi i Burgjeve	5,418,000	400,900	5,693,500	400,900	5,570,380	307,329	102.81	76.66	97.8	76.7
Shërbimi i Provës	153,800	2,000	143,700	2,000	124,334	1,681	80.84	84.06	86.5	84.1
Totali	8,554,800	653,900	7,767,113	637,610	7,435,957	515,930	86.92	78.90	95.7	80.9

Buxheti vjetor fillestar i Ministrisë së Drejtësisë u rishikua në ulje gjatë vitit 2021 (-8.7% më pak se buxheti fillestar ose 1.7% më pak se fakti vitit paraardhës). Realizimi faktik ishte 7.9 miliardë lekë, ose 86% e buxhetit fillestar dhe 94% e buxhetit të rishikuar. Realizimi i shpenzimeve përkundrejt planit fillestar ishte 86.9% për shpenzimet korrente dhe 78% për shpenzimet kapitale. Në krahasim me buxhetin e rishikuar, realizimi ishte disi më i lartë, rreth 95.7% për shpenzimet korrente dhe 80.9% për investimet.

Në programin “Agjencia e Trajtimit të Pronave” janë realizuar produkte me kosto faktike prej 1,1 miliard lekë, ndër të cilat kanë përfituar kompensim financiar 25 subjekte me vlerë 49.1 milionë lekë, sipërfaqja e kompensuar fizikisht është 1,009,645 m², vlera e të cilës është 196.4 milionë lekë si dhe janë regjistruar pranë sporteleve 67 aplikime të reja për kompensim financiar/fizik. Për produktin ‘Kompensim me raste të vecanta’ gjatë vitit 2021 janë kompensuar 75 subjekte me vlerë 175.4 milionë lekë dhe 148 subjekte që kanë përfituar këstin e radhës me vlerë 481.2 milionë lekë.

Për sa u përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 74.6% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (0.4 miliard lekë) (76.9 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 100% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (0.11 miliardë lekë) (100 % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi disa ndryshime gjatë vitit, duke pakësuar shpenzimet me financim të brendshëm në kuadër të mirëmenaxhimit të fondeve publike duke pakësuar fondet në ato projekte të cilat nuk mund të realizoheshin përgjatë 2021. Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë, ku ndër më kryesoret veçojmë 5 kontrata me vlerë totale 250 milionë lekë, kryesisht për:

- Rikonstruksion i godinës së vuajtjes së dënimit në IEVP Lezhë, godina 4 dhe 5 me vlerë të plotë investimi prej 104 milionë lekë.
- Rehabilitim emergjent i arkives së Ministrisë së Drejtësisë me vlerë të plotë investimi prej 73 milionë lekë;
- Sistemi i qendëruar i marredhënieve juridiksionale me jashtë dhe brenda vendit për të dhenat kriminale me vlerë të plotë investimi prej 64 milionë lekë;

8.3.7 Institucionet e Sistemit të Drejtësisë

Shpenzimet e planifikuara dhe ato faktike si dhe realizimi në përqindje për vitin 2021 për **Institucionet e Mbikqyrjes dhe Rivlerësimit në sistemin e Drejtësisë**, paraqiten si më poshtë:

Tabela 27 Realizimi i buxhetit 2021 për Institucionet e Drejtësisë

Programi buxhetor	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
<i>(në mijë lekë)</i>										
Inspektoriati i Lartë i Drejtësisë	208,000	52,000	132,250	23,700	122,457	14,090	58.9%	27.1%	92.6%	59.5%
Komisioni i Pavarur i Kualifikimit	230,700	5,000	230,850	5,000	219,886	3,663	95.3%	73.3%	95.3%	73.3%
Veprimtaria e apelimit të rivlerësimit kalimtar	149,000	8,000	149,264	8,000	146,887	2,848	98.6%	35.6%	98.4%	35.6%
Komisionerët Publikë	70,200	4,000	70,350	0	68,776	0	98.0%	0.0%	97.8%	-
Gjithsej	726,900		619,414		578,607		79.6%		93.4%	

- ✓ Në lidhje me disa nga treguesit e performancës për **Komisionin e Pavarur të Kualifikimit** për vitin 2021, përmendim:
 - *Prej fillimit të veprimtarisë, janë shortuar 805 subjekte rivlerësimi*
 - *Gjatë 12 mujorit të vitit 2021 janë marrë gjithsej 167 vendime.*
- ✓ Nga ana e **Komisionerëve Publikë** për vitin 2021 janë shqyrtuar 171 çështje të njoftuara nga KPK, nga 140 të planifikuara.
- ✓ Pranë zyrës së **Inspektoriatit të Lartë të Drejtësisë** gjatë vitit 2021 janë depozituar 1,194 ankesa nga 1800 të planifikuara,

Për sa u përket **investimeve publike**, me fondet e realizuara për investime (në total për 4 institucionet) prej 20 milionë lekë në vitin 2021, janë realizuar blerje pajisje kompjuterike, blerje automjeti dhe pajisje zyrash.

8.3.8 Financat, Ekonomia, Punësimi dhe Arsimi Profesional

Shpenzimet e planifikuara dhe ato faktike si dhe realizimi në përqindje për vitin 2021 për **Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë**, për të gjithë programet, paraqiten si më poshtë:

Tabela 28 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë

Programi buxhetor	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	581,000	305,000	560,879	563,768	547,928	498,329	94.31%	163.39%	97.70%	88.40%
Menaxhimi i Shpenzimeve Publike	374,000	0	365,200	0	342,031	0	91.45%		93.70%	-
Ekzekutimi i Pagesave të Ndryshme	300,000	0	251,552	0	212,098	0	70.70%		84.30%	-
Menaxhimi i të Ardhurave Tatimore	2,440,000	303,000	2,500,268	553,858	2,377,087	542,787	97.42%	179.14%	95.10%	98.00%
Menaxhimi i të Ardhurave Doganore	3,189,310	293,910	3,460,910	206,910	3,409,285	103,892	106.90%	35.35%	98.50%	50.20%
Lufta Kundër Transaksioneve Financiare Jo-Ligjore	79,000	2,000	79,000	2,000	62,524	0	79.14%	0.00%	79.10%	0.00%
Mbështetje për Zhvillim Ekonomik	584,000	213,000	518,300	108,500	236,146	52,135	40.44%	24.48%	45.60%	48.10%
Mbështetje për Mbikëqyrjen e Tregut, Infrastruktura e Cilësive dhe Pronësia Industriale	307,740	24,000	288,837	16,000	264,472	11,489	85.94%	47.87%	91.60%	71.80%
Inspektimi në Punë	166,000	10,000	162,270	10,000	153,873	9,217	92.69%	92.17%	94.80%	92.20%
Strehimi	1,809,000	300,000	3,446,733	300,000	3,229,747	283,968	178.54%	94.66%	93.70%	94.70%
Arsimi i Mesëm Profesional	2,040,000	1,255,779	2,141,152	588,932	1,991,623	328,959	97.63%	26.20%	93.00%	55.90%
Sigurimi Shoqëror	51,600,099	0	52,591,899	0	52,591,149	0	101.92%		100.00%	-
Tregu i Punës	2,235,000	65,000	2,697,436	40,000	2,464,725	1,577	110.28%	2.43%	91.40%	3.90%
	65,705,149	2,771,689	69,064,435	2,389,968	67,882,687	1,832,352	103.31%	66.11%	98.30%	76.70%
Gjithsej	68,476,838		71,454,403		69,715,039		102%		98%	

Buxheti i Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, gjatë vitit 2021 u rishikua në rritje prej 4.3%, në krahasim me planin fillestar të përgjithshëm: rritja i atribuohet kryesisht programit të sigurimit shoqëror; strehimit; tregut të punës dhe të ardhurat doganore, ndërkohë që disa programe të tjera patën pakësime të vogla.

Në programin **“Tregu i Punës**, i cili synon nxitjen e mundësive për punë të denjë dhe rritjen e punësueshmërisë së forcave të punës, fondet u rritën në 437.4 milionë lekë, pra nga 2.3 miliardë të parashikuara në buxhetin fillestar në 2.7 miliardë lekë në buxhetin e rishikuar. Gjatë vitit 2021, shpenzimet në këtë program u shtuan me 19% në buxhetin e rishikuar. Në veçanti, disa nga rezultatet kryesore të arritura nëpërmjet këtij programi ishin:

- ✓ Janë realizuar 24,158 ndërmjetime për punëkërkes të papunë të punësuar realizuar në vlerën 298.8 milionë lekë.
- ✓ Janë trajtuar 4,730 punëkërkes të papunë të trajtuar me pagesë papunësie, kjo realizuar në vlerën 947.6 milionë lekë.
- ✓ Punëkërkes të papunë pjesëmarrës në formimit profesional kanë qenë 6,631 persona, realizuar në vlerën 294.7 milionë lekë.
- ✓ Është realizuar pagat e biznesit për masat anti COVID- 19, planifikuar fondi me vlerë prej 461.3 milionë lekë, me 1 219 përfitues.
- ✓ Nga pjesëmarrja në projektet e miratuara për vitin 2021 u punësuan 2 240 punëkërkes të papunë sipas VKM-ve nxitjes së punësimit për të cilët janë shpenzuar rreth 393.1 milionë lekë.

Në programin **“Strehimi**”, i cili mbështet zbatimin dhe monitorimin e politikave për sigurimin e strehimit të përballeshëm dhe të përshtatshëm për kategoritë në nevojë; fondet e parashikuara u rritën në 3.7 miliardë lekë, nga 2.1 miliardë në buxhetin fillestar. Gjatë vitit 2021 u shpenzuan 3.5 miliardë lekë, ose 93.8 për qind e buxhetit të rishikuar. Në përputhje me objektivat e programit të strehimit:

- ✓ Janë subvencionuar interesat për kreditë ekzistuese për rreth 3,745 familje, me vlerë të realizuar 133 milionë lekë.
- ✓ Subvencionim qiraje në tregun e lirë për rreth 1,475 familje pa të ardhura apo me të ardhura shumë të ulta me një vlerë prej 111.8 milionë lekë.
- ✓ Subvencionimi i qirasë për familjet e prekura nga tërmeti, pëe rreth 13,200 familje, me një vlerë prej 2.9 miliardë lekë.
- ✓ Përfituan 10 familje grant i menjëhershëm, të cilat plotësojnë kushtet sipas ligjit nr.22/2018 “Për strehimin social” me një vlerë prej 2.3 milionë lekë.
- ✓ Janë shpronësuar 2 familje për rindërtimin nga tërmeti, me një vlerë 2.9 milionë lekë në zbatim të VKM-së nr.359, datë 4.5.2020 ndërsa pjesa tjetër e familjeve janë në process të dorëzimit të dokumentacionit të plotë. Ky program do të vazhdojë edhe gjatë vitit 2022.

Në programin **“Sigurimi Shoqëror**”, fondet e parashikuara sipas planit vjetor të rishikuar janë në vlerën e 52.5 miliardë lekë, ose 19.2% më shumë se plani fillestar. Për 12muorin 2021 janë realizuar 100% e fondeve. Nëpërmjet këtij programi është realizuar:

- ✓ Mbulimi i diferencës midis të ardhurave dhe shpenzimeve të skemës së Pensioneve Publike, në vlerën e 39.5 miliardë lekë.
- ✓ Për programin e Kompensimit të Çmimeve, janë përdorur fonde në vlerën e 5,1 miliardë lekë.
- ✓ Përfitime të llogaritura dhe shpërndara për programin e pensioneve të posaçme shtetërore, janë përdorur 89.4 milionë lekë.
- ✓ Për përfitime të llogaritura dhe shpërndara për shpërblime për Pensionet e Veteranëve 77.8 milionë lekë.
- ✓ Për përfitime të llogaritura dhe shpërndara për shpërblime për Invalidët e Punës, 93.3 milionë lekë.
- ✓ Përfitime të llogaritura dhe shpërndara për kompensime për të ardhurat e pensionistëve, realizuar në vlerën e 4.1 miliardë lekë.
- ✓ Përfitime të llogaritura dhe shpërndara për kompensime për “Trajtim i veçantë i punonjësve të nëntokës”, realizuar në vlerën e 1.3 miliardë lekë.
- ✓ Përfitues dhe pagesa të llogaritura dhe shpërndara për sigurimin suplementar për persona nën statusin “Naftëtar” realizuar në vlerën e 746.9 milionë lekë.
- ✓ Përfitues dhe pagesa të llogaritura dhe shpërndara për sigurimin shtetëror suplementar, realizuar në vlerën 412.8 milionë lekë..etj.

Fondet e parashikuara për programin e “Arsimit të mesëm profesional”, sipas planit vjetor të rishikuar janë në vlerën e 2.7 miliardë lekë, nga 3.2 miliardë të parashikuara në planin fillestar. Për 12-mujorin 2021 janë realizuar në vlerën e 2.3 miliardë lekë, ose në masën 85 % të buxhetit të akorduar. Për sigurimin e aksesit të nxënësve në Arsimin Profesional, për 12mujorin 2021, janë mundësuar kushtet për:

- ✓ Ndjekjen e shkollave të arsimit profesional nga 17,024 nxënës, me një kosto faktike 1.6 miliard lekë.
- ✓ Akordimi i bursave të përfituara nga nxënësit e arsimit profesional, janë akorduar afërsisht 4,372 bursa, me një kosto faktike 243.8 milionë lekë.
- ✓ Rezultojnë rreth 13,619 përfitues subvencionesh për tekstet mësimore dhe janë trajnuar 90 mësues.

Përsa i përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 227.4% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (3.5 miliard lekë) (94.4% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 22.7% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (0.27 miliardë lekë) (44% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi disa ndryshime gjatë vitit, duke shtuar shpenzimet me financim të brendshëm nga të cilat 2 miliardë transfertë kapitale për AIC dhe duke pakësuar ato me financim të huaj. Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë, ku ndër më kryesoret veçojmë:

- ✓ Për programin “Planifikim, Menaxhim Administrim” ka përfunduar kontrata “Përmirësimi i sigurisë së informacionit për infrastrukturën e MFE-së” me vlerë 77 milionë lekë;
- ✓ Për DPT ka përfunduar kontrata “Përmirësimi i Modullit të Menaxhimit të Kontrollit të Faturimit” me vlerë 1728 milionë lekë;
- ✓ Për DPD ka përfunduar kontrata “Dixhitalizimi i shërbimeve doganore” me vlerë 62 milionë lekë;
- ✓ Për programin “Arsimi i mesëm profesional” ka përfunduar kontrata “Rikonstruksion i shkollës së mesme profesionale “26 Marsi” Kavajë” me vlerë 149 milionë lekë.

8.3.9 Mbrojtja

Shpenzimet e planifikuara dhe ato faktike si dhe realizimi në përqindje për vitin 2021 për Ministrinë e Mbrojtjes, paraqiten si më poshtë:

Tabela 29 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Mbrojtjes

Programi buxhetor (në mijë lekë)	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	1,190,300	120,000	1,458,761	0	1,431,535	0	120%	0%	98%	
Forcat e Luftimit	5,670,000	3,057,500	5,442,650	3,884,200	4,672,630	3,657,367	82%	120%	86%	94%
Mbështetja e Luftimit	5,536,000	961,375	5,392,772	511,280	5,274,217	424,517	95%	44%	98%	83%
Arsimi ushtarak	620,000	251,625	683,386	25,275	646,756	22,798	104%	9%	95%	90%
Mbështetje për Shëndetësinë	1,016,000	200,000	1,184,834	200,000	1,144,531	160,819	113%	80%	97%	80%
Mbështetje Sociale për Ushtarakët (sig shoq)	5,200,000	0	5,308,200	0	5,308,200	0	102%		100%	
Emergjencat Civile	396,000	420,000	336,694	139,745	271,951	56,278	69%	13%	81%	40%
Financim i Huaj		300,000		300,000		0		0%		0%
Gjithsej sipas natyrës	19,628,300	5,310,500	19,807,296	5,060,500	18,749,819	4,321,778	96%	81%	95%	85%
Gjithsej	24,938,800		24,867,796		23,071,597		93%		93%	

Ministria e Mbrojtjes ka synuar që nëpërmjet zhvillimit të politikave të nevojshme në fushën e personelit, promovimit në karrierë, trajtimit të ushtarakut, rritjes së transparencës, llogaridhënies, si dhe eliminimit të korrupsionit në Forcat e Armatosura, të arrijë realizimin e disa prej treguesve kryesorë të performancës, ku renditen:

- ✓ Lartësimi i figurës dhe integritetit të ushtarakut
- ✓ Implementimi në mënyrë cilësore i detyrimeve që rrjedhin nga pjesëmarrja dhe anëtarësia në organizma të niveleve të larta ndërkombëtare si: NATO, EAPC, RACVIAC, Karta e Atlantikut, etj; i

realizuar nëpërmjet nënshkrimit të marrëveshjeve ndërkombëtare në kuadër të partneritetit mes vendeve, rritjes së sigurisë në rajon e më gjerë.

- ✓ Modernizimi me armatim të lehtë dhe municione për Forcat e Armatosura, sistemet e mbështetjes për zjarr apo vendosja e kamerave Infra të Kuqe stacionare të integruara me sistemin SIVHD.

Projektet prioritare në aspektin e ndërveprueshmërisë me strukturat e NATO-s, si dhe në kuadër të rritjes së sigurisë kombëtare, janë:

- ✓ Sistemet e Integruara të vëzhgimit të hapësirës ajrore e detare.
- ✓ Kompletimi i Forcave të Armatosura me pajisje individuale të luftimit, në funksion të certifikimit të Batalionit të dytë të këmbësorisë si një komponent i gatshëm i NATO Response Force.
- ✓ Shpenzimet operacionale u përdoren me efikasitet për kryerjen e misionit të Forcave të Armatosura si në rang kombëtar ashtu dhe në kuadër të misioneve paqeruajtëse, duke rritur prezencën e Forcave të Armatosura në Detin Egje, Afganistan, KFOR, etj.

Programi “Forca e Luftimit”, i cili synon mbajtjen në gatishmëri të kapaciteteve operacionale të forcës tokësore, detare e ajrore, ka shpenzuar 4.6 miliardë lekë (shpenzime korrente) në vitin 2021, ose 86 për qind të planit të rishikuar dhe 82 për qind të planit fillestar. Janë kryer disa projekte investimi, në vlerën 3.6 miliardë lekë, ose 120% e planit fillestar, përfshirë blerje armatimi e municionesh për forcat e armatosura (2.1 miliardë lekë).

Programi “Mbështetja e Luftimit” siguron logjistikën dhe inteligjencën strategjike për operacione të ndryshme si dhe kapacitete operacionale për reparte të vecanta. Realizimi ishte 5.7 miliardë lekë, ose 87% e planit fillestar dhe 97% e të rishikuarit.

Për programin “Mbështetje për Shëndetësinë”, janë planifikuar 4 (katër) produkte me buxhet 1,016 milionë lekë, i cili u rrit në 1.18 miliardë lekë. Këto produkte u realizuan në vlerën 1.14 miliardë, ose 97 për qind e planit të rishikuar. Për sa u përket shpenzimeve kapitale, janë planifikuar 3 projekte, ku përfshihen projektme dhe përmirësime në infrastrukturën fizike të Spitalit të traumës e projektim përkatës si dhe blerje pajisjesh mjekësore e radiografie, të cilat u realizuan në vlerën 160 milionë lekë, ose 80 për qind e planit të rishikuar.

Programi “Emergjencia Civile” lidhet me veprimtarinë e Agjencisë Kombëtare për Mbrojtjen Civile. Gjatë vitit 2021 u realizuan shpenzime në masën 271 milionë lekë, ose 81 për qind e shpenzimeve korrente kundrejt planit të rishikuar. Për sa u përket shpenzimeve kapitale me financim të brendshëm, u realizuan në masën 40% kundrejt planit të rishikuar, si dhe vërejmë se nuk ka pothuaj fare realizim për financimin e huaj të planifikuar në masën 300,000 mijë lekë.

Për sa i përket **investimeve publike** realizimi në vitin 2021 ishte 86.3% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (4.4 miliard lekë) (90.8% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Buxheti i shpenzimeve kapitale pësoi ndryshime gjatë vitit 2021, duke pakësuar shpenzimet me financim të brendshëm. Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë, ku ndër më kryesoret veçojmë rreth 8 kontrata me vlerë totale rreth 2 miliardë lekë, ku ndër kryesoret janë:

- ✓ Kompletim me Armatim dhe pajisje me vlerë të plotë investimi prej 903 milionë lekë;
- ✓ Sistemi Toke Ajër Toke me vlerë të plotë investimi prej 606 milionë lekë;
- ✓ Sistemi i kapaciteteve operacionale për mbrojtjen kibernetike (CIRIC) dhe pamjes së përbashkët Operacionale me vlerë të plotë investimi prej 50 milionë lekë;
- ✓ Pajisje individuale ekuipazhi fluturus (helmeta , NVG, Setmbijetese ,jelek etj) me vlerë të plotë investimi prej 43 milionë lekë;
- ✓ Blerje pajisje zyre dhe kompjuterike me vlerë të plotë investimi 21 milionë lekë etj.
- ✓ Blerje automjete për AKMC me vlerë të plotë investimi 16 milionë lekë;
- ✓ Blerje e JCATS “1Versioni i përditësuar 13” me vlerë të plotë investimi prej 14 milionë lekë;
- ✓ Gjithashtu, janë paguar për furnizime të ndryshme me armatim i lehtë municion dhe pajisje e makineri për forcat e armatosura në vlerën e 2.1 miliardë lekë etj.

8.3.10 Kultura

Performanca e treguesve buxhetorë për programet kryesore të Ministrisë së Kulturës paraqitet si mëposhtë:

Tabela 30 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Kulturës

Programi buxhetor 000 lekë	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Realizimi në % me planin fillestar		Realizimi në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikimi, Menaxhimi Administrimi	160 000	0	164 072	-	156 828	-	98%		96%	
Trashëgimia kulturore dhe muzetë	526 001	7 500	511 194	53 284	479 066	38 209	91%	509%	94%	72%
Financimi i huaj			-	43 000	-	10 542				25%
Arti dhe Kultura	720 000	1 392 500	730 300	1 355 500	701 602	437 665	91%	24%	94%	32%
Financimi i huaj			-	93 000	-	7 331				8%
Gjithsej sipas natyrës	1 488 881	1 400 000	1 405 566	1 544 784	1 337 496	493 747	95%	35%	95%	32%
Gjithsej	2 806 001		2 950 350		1 831 243		65%		62%	

Buxheti i Ministrisë së Kulturës u rishikua në rritje gjatë vitit 2021, ndryshime këto që kanë pasur të bëjnë me mbartjen e fondeve të pashpenzuara të rindërtimit nga viti 2020, si edhe me Aktet Normative të miratuara gjatë vitit. Buxheti u rrit me rreth 5% në krahasim me planin fillestar të përgjithshëm: rritja i atribuohet kryesisht dy programeve, atij të trashëgimisë kulturore dhe programit të “Artit dhe Kulturës”.

Në programin “Trashëgimia Kulturore, gjatë vitit 2021, është synuar në realizimin e objektivit “Reabilitimi i trashëgimisë arkitektonike, muzeve dhe peisazhit përmes rritjes së numrit të monumenteve dhe muzeve të rehabilituara”. Kështu:

- ✓ Me një kosto rreth 252.4 milion lekë, janë kryer punime mirëmbajtje dhe restaurime në 115 objekte, ndërsa së bashku me pastrime nga vegjetacioni arrijnë në rreth 183 objekte të monumenteve të kulturës, si në ndërhyrje restauruese apo mirëmbajtje.
- ✓ Është kryer pastrim mirëmbajtje në Kalanë e Shkodrës, në Kalanë e Lezhës, në Kalanë e Drishtit dhe në Urën e Mesit. Në Berat është kryer restaurimi i “Ura e Vokopolës”, janë kryer ndërhyrje restauruese në afreskun e kishës së Shën Triadhës. Gjatë kësaj periudhe kalaja e Beratit është vizituar nga 76 973 vizitorë të huaj dhe shqiptarë duke qenë kështu monumenti më i vizitueshëm.
- ✓ Eshtë kryer pastrim-mirëmbajtje në Kalanë e Krujës, është kryer pastrim nga vegjetacioni në vendbanimin antik të Zgërdheshit, pastrim në Mozaikun e Tiranës dhe në Kalanë e Prezës.
- ✓ Ndërsa në Vlorë janë kryer katër projekte, “Punime konservimi në kalanë e Porto Palermos” “Gërmime arkeologjike të shpëtimit të varrit të tipit Maqedon në Parkun Arkeologjik Amantia”, kanë nisur punime pastrime tek objekti “Shtëpia e Formimit të Qeverisë së vitit 1920” dhe “Restaurim/mirëmbajtje Ura e Bratajt”.
- ✓ Gjithashtu, veprimtaria muzeale vijoi nëpërmjet aktiviteteve dhe projekteve në Muzeun Kombëtar të Fotografisë “Marubi”, Muzeun Historik Kombëtar dhe disa muze të tjera; ndërkohë që restaurime vijuan në Muzeun Historik Kombëtar dhe parqet arkeologjike të Butrintit dhe Apolonisë.
- ✓ Janë zhvilluar aktivitete, të fushës së trashëgimisë jomateriale, ku, pas thirrjes së hapur që Ministria e Kulturës shpall për mbështetjen financiare të projekteve në fushën e artit, kulturës dhe trashëgimisë janë aprovuar për vitin 2021 rreth 160 projekte me thirrje.

Në kushtet e masave të marra për parandalimin e përhapjes së infeksionit të shkaktuar nga COVID-19, në programin “Arti dhe Kultura gjatë vitit 2021, ka nisur alternimi i aktiviteteve me prezencë të audiencës përfshirë:

- ✓ 100 premiera dhe shfaqje artistike të zhanrit skenik operistik, koreografik dhe folklorik kombëtar (87.9 milion lekë)
- ✓ 37 Premiera dhe shfaqje artistike të zhanrit skenik teatror klasik dhe bashkëkohor (55.8 milion lekë);
- ✓ 177 premiera dhe shfaqje artistike të zhanrit skenik teatror eksperimental klasik dhe bashkëkohor (28.8 mln lekë);
- ✓ 25 ekspozita me vepra pjesë e fondit të GKA, të përkohshme të traditës dhe bashkëkohore, autorë të diasporës dhe të huaj (40.4 milion lekë),
- ✓ 90 veprimtari edukuese të teatrit me dhe për fëmijë (32.2 milion lekë),
- ✓ Si dhe 167 aktivitete për qytetarët përdorues dhe frekuentues të koleksioneve bibliotekare (94.4 mln lekë).

Për sa i përket **investimeve publike** realizimi në vitin 2021 ishte 34% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (0.44 miliard lekë) (32.6% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë, ku ndër më kryesoret veçojmë rreth 6 kontrata me vlerë totale rreth 100 milionë lekë nga të cilat veçojmë:

- ✓ Rikonstrukcion i magazinave të TKOB me vlerë të plotë investimi prej 53 milionë lekë;
- ✓ Hartimi i disa planve të konservimit me fonde rindërtimi për disa objekte kulturore të prekura nga tëmeti 2019 me vlerë të plotë rreth 32 milionë lekë.
- ✓ Blerje pajisjeshsh kompjuterike me vlerë 10 milionë lekë;
- ✓ Restaurim "Kisha e Shën e Premtes", Lukovë me vlerë 3.6 milionë lekë.

8.3.11 Rendi dhe Siguria Publike

Performanca e treguesve buxhetorë për programet kryesore të Ministrisë së Brendshme paraqitet si mëposhtë:

Tabela 31 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë e Brendshme

Programi buxhetor <i>000 lekë</i>	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	1,227,000	67,849	1,346,224	131,849	1,320,932	129,356	108%	191%	98%	98%
Policia e Shtetit	15,456,000	688,151	15,691,200	601,659	15,649,322	507,666	101%	74%	100%	84%
Financimi i huaj		618,868		339,868		223,290		36%		66%
Garda e Republikës	1,535,000	110,000	1,778,000	110,000	1,763,769	105,757	115%	96%	99%	96%
Shërbimi i Gjendjes Civile	641,000	0	473,900	2 000	452,887		71%		96%	
Prefekturat dhe Funksonet e Deleguar	502,000	15,000	495,669	35,000	446,135	34,575	89%	230%	90%	99%
Financimi i huaj				8,400		11,171				133%
Gjithsej sipas natyrës	19,361,000	1,499,868	19,784,993	1,226,776	19,633,045	1,011,816	101%	67%	99%	82%
Gjithsej	20,860,868		21,011,770		20,644,860		99%		98%	

Buxheti i Ministrisë së Brendshme u rishikua në rritje të lehtë gjatë vitit 2021 duke arritur në 21 miliardë lekë, nga të cilat u realizuan 20.6 miliardë lekë, ose 98 përqind. Rritja i atribuohet kryesisht programit të shpenzimeve për Gardën e Republikës, ku fondet u shtuan me 243 milion leke në shpenzimet korrente, ndërsa buxheti për investime u pakësua në tërësi

Në programin **"Policia e Shtetit"**, u realizuan 97% e shpenzimeve ndaj planit vjetor për:

- ✓ Rritja e hetimeve proaktive në luftën kundër krimit të organizuar, trafikeve, korrupsionit, terrorizmit si dhe forcimi i koordinimit ndër-institucional ndërkombëtar në luftën kundër krimit të organizuar e terrorizmit ku u kryen 180 operacione të posaçme; 38,932 operacione policore të hetuara apo shërbime; dhe 66 operacione policore ndaj ekstremistëve e grupeve terroriste, me realizim thuajse të plotë.
- ✓ Rritja e sigurisë publike dhe sigurisë rrugore përmes patrullimeve në rrugë dhe forcimi i kontrollit të territorit me policimin në komunitet; duke realizuar 6,315 shërbime të policisë rrugore të kryera në rrugët nacionale; apo 100% e sasisë së rishikuar për vitin 2021, me një kosto totale prej 258 milionë lekë; 614 shërbime të Forcave Speciale dhe e NSH për sigurimin e rendit publik apo 100% e sasisë së planifikuar vjetore, me një kosto totale prej 1,068 milionë lekë; 1,728 raste asistence dhe trajnime për Policinë e Shtetit, me kosto prej 107 milionë lekë dhe janë punësuar 10% më shumë punonjëse të policisë rrugore gra ndaj totalit, krahasuar me një vit më parë.
- ✓ Forcimi i masave për luftën kundër krimit ndërkufitar dhe trafikeve të paligjshme me synim rritjen e standardeve të sigurisë së kufijve duke realizuar 31 operacione të sigurisë në kufirin blu, apo 86% e

sasisë së planifikuar për vitin 2021, me një kosto totale prej 120 milionë lekë; janë procesuar 33,392,453 persona në PKK, kategoria I; II dhe e II-të (ajrore, detare, tokësore), apo 100% e sasisë së planifikuar për vitin 2021, me një kosto totale prej 2,102 milionë lekë dhe janë trajtuar 300 shtetas të huaj në Qendrën e pritjes Karec.

- ✓ Përafrimi i standardeve të shërbimeve policore me ato të BE-së, u trajnuan 310 rekrutë të rinj, apo 95% e sasisë së planifikuar për vitin 2021, me një kosto totale prej 113 milionë lekë.

Programi “Garda e Republikës”, me realizimin e fondeve me rreth 99% ndaj planit vjetor, me ndryshime, ka realizuar ruajtjen e 110 Personaliteteve VIP vendas dhe të huaj, me një kosto prej 1,763 milionë lekë.

Në programin “Shërbimi i Gjendjes Civile”, ka realizim të fondeve rreth 96% ndaj planit vjetor, duke realizuar kështu regjistrimin e 907,425 akteve dhe dokumenteve të lëshuara nga shërbimi i Gjendjes Civile, me kosto prej 395 milionë lekë.

Programi “Prefektura dhe Funkcionet e Deleguara”, ka realizuar fondet për vitin 2021 në masën 91%.

Për sa u përket **investimeve publike** realizimi në vitin 2021 ishte 88.2% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (0.78 miliard lekë) (88. % të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 37.9% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (0.78 miliard lekë) (66.9% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Janë mbyllur kontratat e investimit si më poshtë, ku ndër më kryesoret veçojmë rreth 6 kontrata me vlerë të plotë projektsh prej rreth 1.8 miliard lekë. Gjithashtu, janë kryer pagesa TVSH, studime e kolaudime punimesh etj. Nga projektet e përfunduara veçojmë:

- ✓ Përshtatja e Mjedisve të Punës për Prokurorinë e Posaçme të Luftës Kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar dhe Byronë Kombëtare të Hetimit dhe sigurimi i mjeteve dhe pajisjeve të nevojshme për funksionimin e tyre me vlerë të plotë investimi prej 758 milionë lekë;
- ✓ Ndërtimi datacenter për sistemet e Policisë Shtetit- Salla e servave me vlerë të plotë investimi prej 467 milionë lekë;
- ✓ Ndërtim /Rikonstruksion i DVP Shkodër me vlerë të plotë investimi prej 430 milionë lekë;
- ✓ Pajisje speciale për Pol Rugore me vlerë të plotë investimi prej 83 milionë lekë.

8.3.12 Politika e Jashtme

Performanca e treguesve buxhetorë për katër programet kryesore në Ministrinë për Evropën dhe Punët e Jashtme paraqitet si më poshtë:

Tabela 32 Realizimi i buxhetit 2021 për Ministrinë për Evropën dhe Punët e Jashtme

Programi buxhetor 000 lekë	Plani fillestar 2021		Plani i rishikuar 2021		Fakti 2021		Diferenca në % me planin fillestar		Diferenca në % me planin e rishikuar	
	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korrente	Investime	Korr.	Inv.	Korr.	Inv.
Planifikimi, Menaxhimi dhe Administrimi	132,600	7,000	152,800	7,000	135,036	6,659	101.84	95.13	88.4	95.1
Mbështetje diplomatike jashtë shtetit	2,123,776	15,000	2,431,276	31,000	2,367,284	31,000	111.47	206.67	97.4	100.0
Aktiviteti diplomatik dhe konsullor i MPJ	195,500	0	196,000	0	174,547	0	89.28	-	89.1	-
Mbështetje për procesin e integritetit	100,000	101,780	100,300	164,780	80,509	138,668	80.51	136.24	80.3	84.2
Gjithsej sipas natyrës	2,551,876	123,780	2,880,376	202,780	2,757,376	176,327	108.05	142.45	95.7	87.0
Gjithsej	2,675,656		3,083,156		2,933,703		109.6		95.2	

Programi “Mbështetje diplomatike jashtë shtetit”, zë vendin kryesor në realizimin e shpenzimeve për MEPJ me një vlerë prej 2.3 miliard lekë, në përmbushje të objektivave të këtij programi gjatë vitit 2021, janë realizuar aktivitetet si mëposhtë:

- ✓ Janë shlyer detyrimet ndaj Organizatës së Kombeve të Bashkuara; Misioneve Paqeruajtëse; Frankofonisë; ANEA-s; UNIDO-s; UNESCO; Këshilli i Evropës, NATO-s; OSBE-së etj;

- ✓ Janë realizuar raporte mbi zgjerimin e shërbimeve konsullore ku theksojmë procesin e lëshimit të certifikatave nga përfaqësitë diplomatike;
- ✓ Janë shpërndarë falas nga ambasadat e RSh-së tekstet shkollore në gjuhën shqipe në të gjitha hapësirat ku jetojnë shqiptarë dhe janë kryere aktivitet me Diasporën Shqiptare;
- ✓ Hapja e zyrave për pajisje me Pasaporta dhe ID të qytetarëve shqiptarë në Bari, Stamboll, Paris, Stokholm, Berlin dhe Vjenë si dhe është bërë implementimi i projektit “Ishujt” i cili u mundëson shtetasve shqiptarë që jetojnë dhe punojnë në Kretë dhe Rodos të aplikojnë për dokumente biometrike.
- ✓ Gjatë vitit 2021, Shqipëria u zgjodh anëtare jo e përhershme e Këshillit të Sigurimit të OKB-së.

Për sa i përket **investimeve publike**, realizimi në vitin 2021 ishte 118.9% e buxhetit fillestar për projektet me financim të brendshëm (0.05 miliard lekë) (86.7% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34) dhe 155% e buxhetit fillestar për projektet me financim të huaj (0.12 miliard lekë) (87.1% të planit vjetor të ndryshuar me AN nr.34). Për Ministrinë për Evropën dhe Punët e Jashtme janë paguar disa kontrata për blerje paisjesh për përfaqësitë diplomatike, dhe pagesa në kuadër të projekteve të asistencës teknike.

ANALIZA E BORXHIT PUBLIK

(Janar-Dhjetor 2021)

Maj 2022

PËRMBAJTJE

PËRMBLEDHJE

- 1. Ecuria e Borxhit Publik.**
- 2. Borxhi Shtetëror**
- 3. Borxhi Shtetëror i Garantuar**
- 4. Huamarrja**
 - 4.1. Huamarrja e Brendshme
 - 4.2. Huamarrja e Huaj.
- 5. Kosto dhe Risqet**
 - 5.1. Kosto
 - 5.2. Risqet
- 6. Zhvillimet e Tregut Primar të Titujve Shtetërorë**
 - 6.1. Ecuria e ankandëve dhe kërkesa për titujt shtetërorë
 - 6.2. Ecuria e normave të interesit

ANEKSI I (Akronime dhe Fjalor Shpjegues)

ANEKSI II (Të Dhëna Shtesë)

PËRMBLEDHJE

Borxhi publik gjatë vitit 2021 përgjithësisht u karakterizua nga një ecuri pozitive, duke qenë në përputhje me objektivat makro-fiskale, buxhetin e planifikuar për vitin 2021 dhe objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit (*SAMB*).

Nevojat për hua vijuan të jenë të larta në krahasim me periudha të zakonshme, si rezultat i situatës së krijuar pas tërmetit të vitit 2019, pandemisë Covid-19, si dhe nevojës për të stimuluar rimëkëmbjen e ekonomisë pas rënies së madhe që pati në vitin 2020. Pavarësisht nevojave për financim të rritura, huamarrja ka arritur të përmbushë plotësisht nevojat buxhetore, si edhe të gjitha nevojat që burojnë nga detyrimet e borxhit ekzistues. Huamarrja në terma bruto u realizua në vlerën 481.2 miliard Lekë, nga të cilat 71.7% (ose 345.1 miliard Lekë) u financuan nëpërmjet burimeve të brendshme dhe 28.3% (ose 136.1 miliard Lekë) nëpërmjet burimeve të huaja.

Kushtet e favorshme në tregjet e brendshme dhe të jashtme përsa i përket kërkesës për borxh si dhe mjedisi i favorshëm i normave të interesit, shoqëruar me një strategji huamarrje të mbështetur kryesisht në titujt afatgjatë me norma interesi fikse, mundësuan reduktimin e mëtejshëm të ekspozimit ndaj risqeve si edhe mbajtjen e kostos nën kontroll.

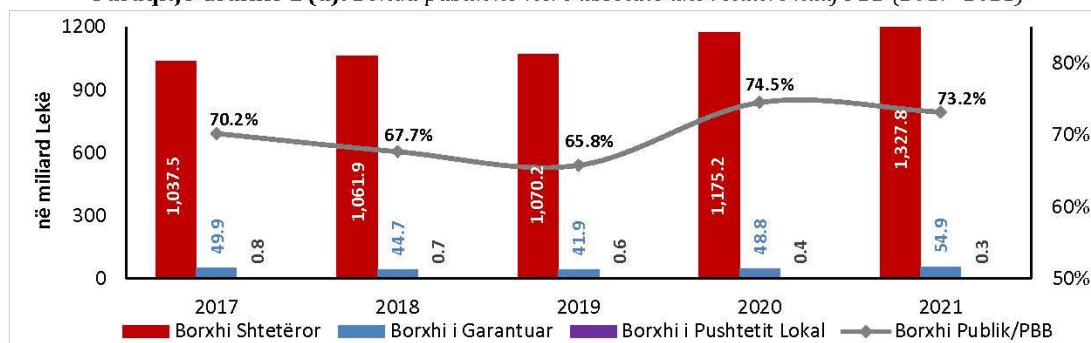
Në përputhje me objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit, gjatë vitit 2021 u vijua me aktivitete në drejtim të zhvillimit të tregut të titujve shtetërorë. Në vazhdim të angazhimit të ndërmarrë në lidhje me përmirësimin e mëtejshëm të tregut primar dhe zhvillimin e tregut sekondar të titujve shtetërorë, përgjatë këtij viti është vijuar me praktikën që kontribuojnë në krijimin e madhësive referencë dhe konsolidimin e kurbës së yield-it. Kërkesa për tituj shtetërorë, megjithëse mbetet ende jo shumë e diversifikuar dhe e bazuar kryesisht tek sektori bankar, gjatë vitit 2021 ka qenë e kënaqshme dhe ka mbuluar plotësisht nevojat e qeverisë për huamarrje të brendshme, edhe pse nevojat edhe këtë vit kanë qenë të larta krahasuar me një vit normal.

Gjatë vitit 2021, normat e interesit në tregun e letrave me vlerë kanë shënuar ulje krahasuar me ato të vitit 2020, pavarësisht nga rritja e nevojave të financimit. Normat e interesit të instrumenteve me maturitet më të gjatë (5Vj, 7Vj dhe 10Vj) kanë qenë më të ulta se vitin e kaluar. Instrumentat afatshkurtër, bonot e thesarit kanë pësuar gjithashtu një ulje të lehtë të normës. Instrumentat me maturitet afatmesëm (2Vj dhe 3Vj) gjatë 2021 kanë shfaqur norma lehtësisht më të larta krahasuar me ato të vitit 2020.

1. Ecuria e Borxhit Publik

Në fund të vitit 2021, borxhi publik u vlerësua në nivelin 1,383.0 miliard Lekë ose 73.2% e PBB¹. Në terma nominal, stoku i borxhit publik është rritur me rreth 158.5 miliard Lekë krahasuar me fundin e vitit 2020, nga të cilat 58 miliard Lekë i përkasin borxhit të brendshëm dhe 100.5 miliard Lekë borxhit të jashtëm. Rishikimi i projeksioneve për rritjen nominale të rritjes ekonomike ka sjellë një rishikim dhe të treguesit të borxhit ndaj PBB, kur për vitin 2021 borxhi u vlerësua në nivelin 73.2% e PBB, nga 78.1% që ishte sipas parashikimeve të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë me PBB fillestare. Në vitet në vijim, duke filluar nga viti 2022 raporti i borxhit publik ndaj PBB do të planifikohet më i ulët se niveli i vlerësuar për vitin pararendës, deri atëherë kur niveli borxhit të arrijë dhe qëndrojë poshtë nivelit 45% e PBB.

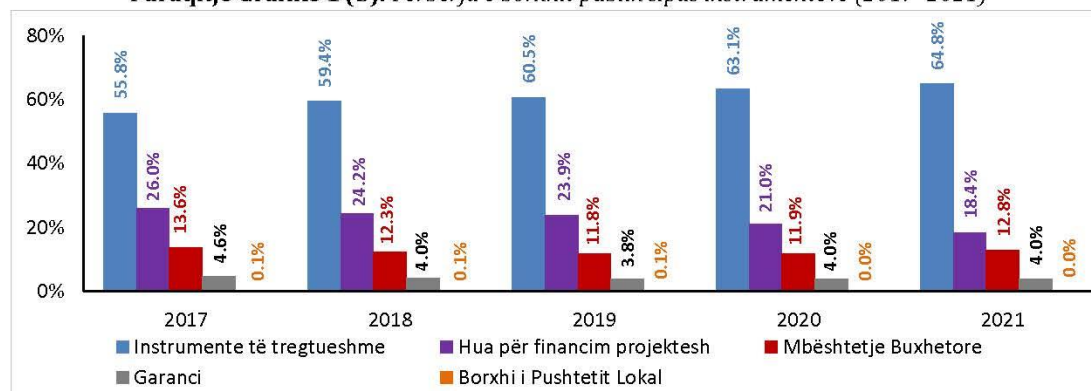
Paraqitje Grafike 1 (a): Borxhi publik në vlerë absolute dhe relative ndaj PBB (2017–2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Niveli i borxhit të brendshëm dhe atij të jashtëm në raport me totalin e borxhit publik janë përkatësisht rreth 50.8% dhe 49.2%, duke reflektuar një rritje me 1.8 pp në drejtim të peshës së borxhit të jashtëm në krahasim me atë në fund të vitit 2020. Për sa i përket kompozimit të portofolit të borxhit publik sipas instrumenteve, më shumë se gjysmën e peshës vazhdojnë ta mbajnë instrumentet e tregtueshme (*bono thesari, obligacione, eurobond*), ndjekur nga huatë e huaja me destinacion financimin e projekteve dhe huatë në formën e mbështetjes buxhetore.

Paraqitje Grafike 1 (b): Përbërja e borxhit publik sipas instrumenteve (2017–2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

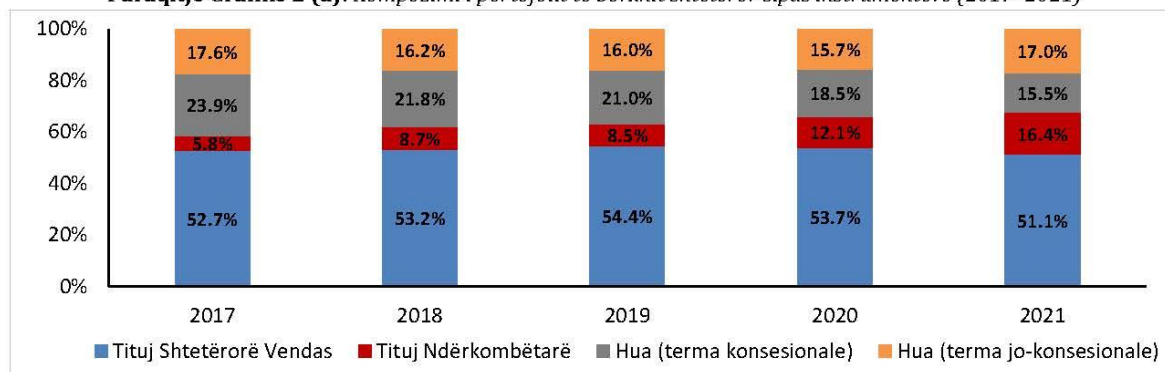
¹ PBB sipas: Instat (<http://databaza.instat.gov.al>).

Borxhi i pushtetit lokal vazhdon të qëndrojë në nivele të ulëta (rreth 314.9 milion Lekë), kryesisht për shkak të kapaciteteve të ulëta që kanë njësitë e qeverisjes vendore për të siguruar borxh të ri. Gjatë vitit 2021 nuk ka pasur asnjë kërkesë nga njësitë e qeverisjes vendore për huamarrje të re.

2. Borxhi Shtetëror

Gjatë vitit 2021 portofoli i borxhit shtetëror vazhdon të dominohet me mbi 50% nga titujt shtetërorë të tregtuar në tregun vendas, në përputhje me objektivat strategjike për mbajtjen nën kontroll të riskut të kursit të këmbimit. Megjithatë gjatë vitit 2021 pesha e portofolit të titujve shtetërorë të tregtuar në tregun vendas është ulur nga 53.7% në 51.1% ndërkohë ka patur një rritje të peshës së titujve ndërkombëtarë dhe huave me terma jo koncesionale, përkatësisht me 4.3 dhe 1.3 pp, si rezultat e emetimit të Eurobondit në nëntor 2021, dhe mbështetjeve buxhetore të disbursuara.

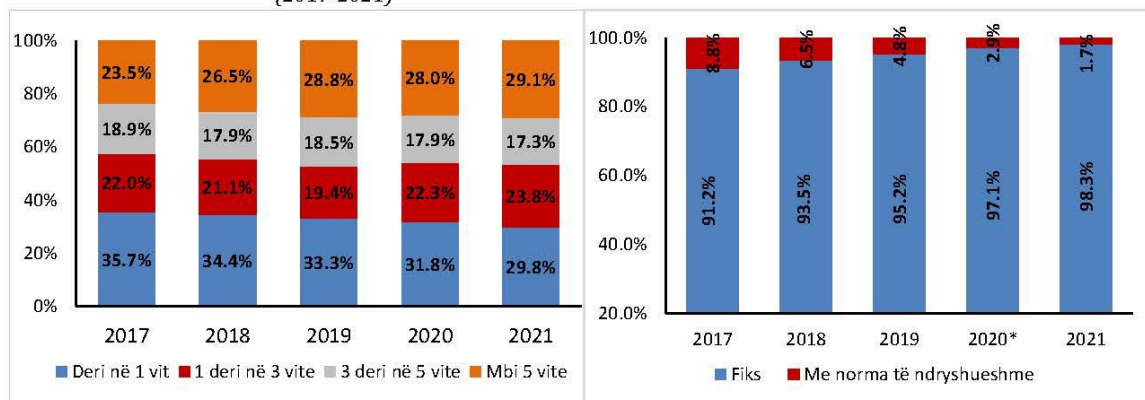
Paraqitje Grafike 2 (a): Kompozimi i portofolit të borxhit shtetëror sipas instrumenteve (2017–2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Në portofolin e borxhit të brendshëm shtetëror, gjatë vitit 2021, peshën më të madhe vazhdojnë ta mbajnë titujt afatshkurtër, por duke shënuar një rënie me 2.0 pp. Ndërkohë, është rritur pesha e titujve afatgjatë me 1.0 pp, si rezultat i sigurimit të financimit të ri pothuajse tërësisht nëpërmjet obligacioneve shtetërore afatgjatë, ku gjatë vitit 2021 është mundësuar edhe emetimi i suksesshëm i një obligacioni 15 vjeçar. Prezantimi i instrumentit të ri në portofolin e borxhit të brendshëm është në përputhje me objektivat e Strategjisë Afatmesme të Menaxhimit të Borxhit, në kuadër të përmirësimit të jetëgjatësisë mesatare të portofolit të borxhit. Në përputhje me objektivat për reduktimin e riskut të normave të interesit dhe shmangien e fragmentimit të kërkesës për titujt me maturitet të ngjashëm, pesha e titujve me norma interesi të ndryshueshme është reduktuar, pasi edhe gjatë këtij viti nuk ka patur emetime të titujve me norma interesi të ndryshueshme, dhe janë maturuar një pjesë e titujve me norma të ndryshueshme të cilat ishin pjesë e stokut të portofolit të borxhit të brendshëm.

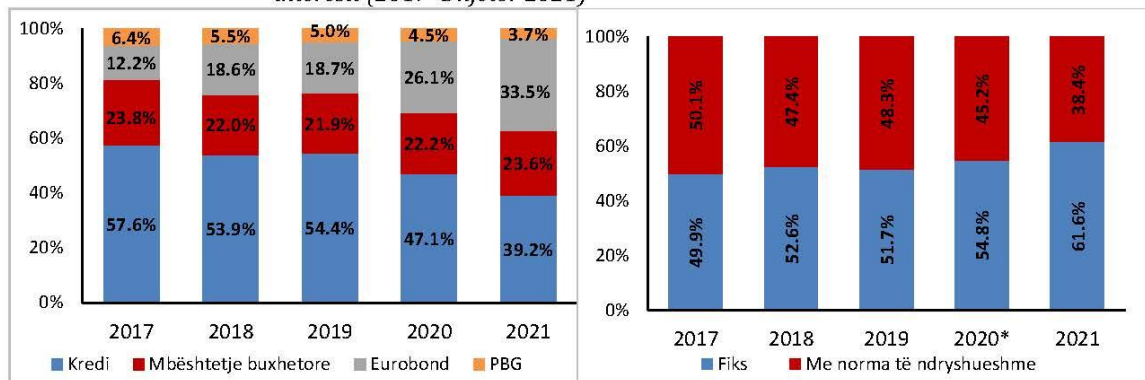
Paraqitje Grafike 2 (b): Kompozimi i borxhit të brendshëm shtetëror sipas maturitetit të titujve dhe tipit të interesit (2017-2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Në portofolin e borxhit të jashtëm, mbi 60% të peshës e mban borxhi me normë interesi fikse. Ndërkohë, për sa i përket kompozimit sipas instrumenteve, gjatë vitit 2021 është rritur pesha e Eurobondit dhe Mbështetjeve Buxhetore, përkatësisht me 7.4 dhe 1.4 pp. Pavarësisht diversifikimit të portofolit drejt instrumenteve të tregtueshme, peshën më të madhe vazhdojnë ta mbajnë kreditë me burim kreditorët dypalësh dhe shumëpalësh, me destinacion financimin e projekteve me natyrë zhvillimore.

Paraqitje Grafike 2 (c): Kompozimi i borxhit të jashtëm shtetëror sipas tipit të instrumenteve dhe tipit të interesit (2017–Dhjetor 2021)

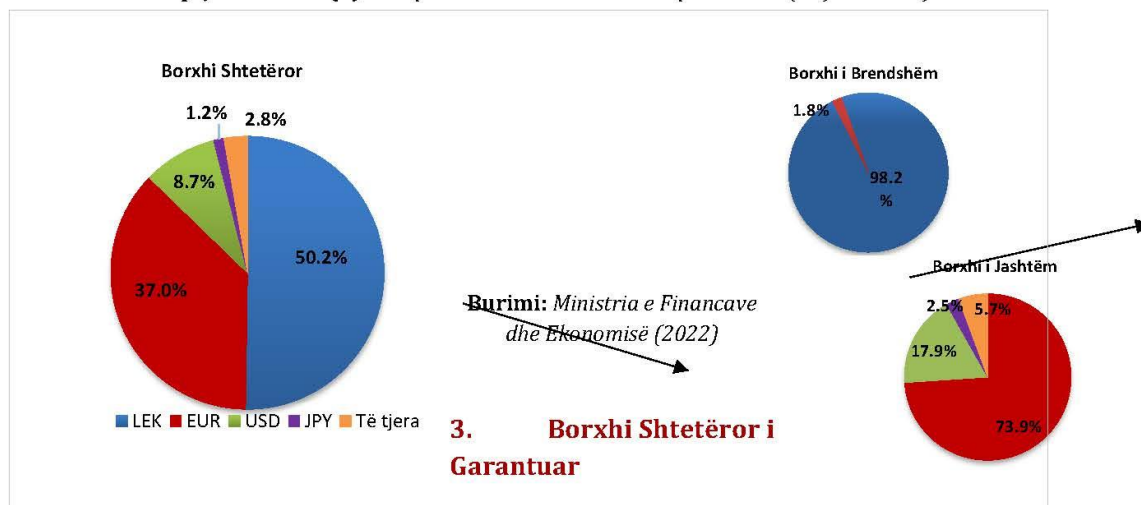

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Përbërja e borxhit shtetëror sipas valutave në fund të vitit 2021 paraqitet pothuajse e njëjtë me atë të fundit të vitit të kaluar. Pjesën më të madhe të portofolit të borxhit shtetëror e zë valuta vendase me 50.2% të totalit, ndjekur nga valuta EUR me 37.0% dhe USD me 8.7%.

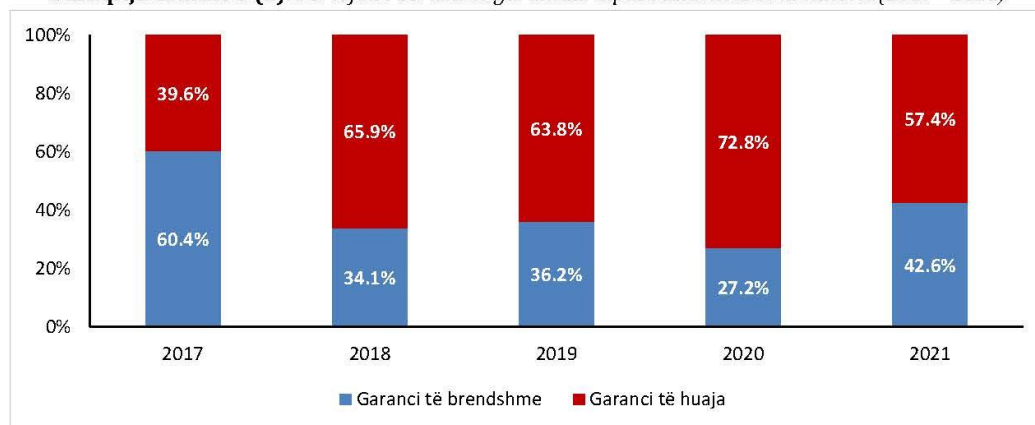
Portofoli i borxhit të brendshëm përbëhet kryesisht nga valuta vendase, dhe vetëm 1.8% është në monedhën EUR. Ndërkohë, portofoli i borxhit të jashtëm kompozohet tërësisht nga valuta të huaja, ku mbizotëron me 73.9% valuta EUR, e ndjekur nga USD me 17.9%. Gjatë vitit 2021, vihet re një rritje e peshës së monedhës Euro në portofol, si rezultat i emetimit të Eurobondit në monedhën Euro, dhe disbursimit të disa mbështetjeve buxhetore në monedhën Euro. Përqëndrimi i portofolit kryesisht në monedhën Euro, është në përputhje me politikat e vendit për integrimin në Bashkimin Evropian.

Paraqitje Grafike 2 (d): Kompozimi i borxhit shtetëror sipas valutës (Dhjetor 2021)

Në fund të vitit 2021, portofoli i borxhit të garantuar vlerësohet në 54.9 miliard Lekë (2.9% e PBB) ose 4.0% e portofolit të borxhit të qeverisjes qendrore. Krahasuar me fundin e vitit të kaluar, borxhi i garantuar është rritur në vlerë absolute me rreth 6.1 miliard Lekë, nga ku 10.1 miliard Lekë i korrespondojnë portofolit të borxhit të garantuar të brendshëm dhe -4.0 miliard Lekë i korrespondojnë portofolit të borxhit të garantuar të jashtëm. Rritja e stokut të garancive të brendshme ka ardhur kryesisht si rezultat i emetimit të garancisë për OSHEE në vlerën 81.5 milion Euro në fund të vitit 2021. Kjo garanci u emetua në vijim të VKM Nr. 584, datë 08.10.2021 “Për shpalljen e gjendjes së emergjencës në furnizimin me energji elektrike”, me qëllim mundësimin e financimit të menjëhershëm të shoqërisë për përballimin e rritjes së cmimeve dhe vazhdimin e furnizimit me energji.

Paraqitje Grafike 3 (a): Portofoli i borxhit të garantuar sipas rezidencës së kreditorit (2017– 2021)

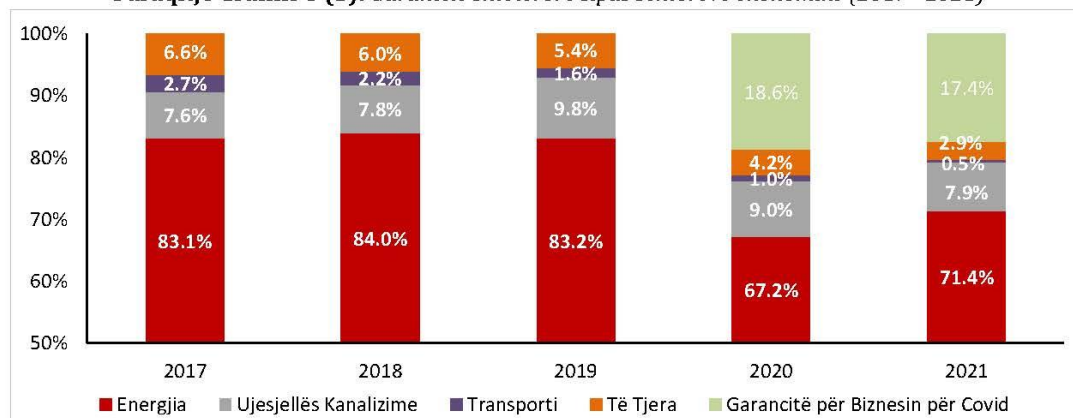

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Më shumë se 60% e totalit të garancive shtetërore i përkasin sektorit të energjisë, duke reflektuar politikat e qeverisë në drejtim të mbështetjes së sektorit të energjisë, në kuadër të përmirësimit të performancës financiare, rritjes së efikasitetit dhe mbështetjes në kuadër të shpalljes së gjendjes së emergjencës në furnizimin me energji elektrike. Gjithashtu një peshë të

konsiderueshme prej 17.4% në portofolin e borxhit të garantuar, zenë dy skemat e garancive sovrane të emetuara për të mbështetur biznesin në situatën e pandemisë.

Paraqitje Grafike 3 (b): Garancitë shtetërore sipas sektorëve ekonomikë (2017– 2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

4. Huamarrja

Gjatë vitit 2021, nevojat për hua vijuan të jenë të larta në krahasim me periudha të zakonshme, si rezultat i situatës së krijuar pas tërmetit të vitit 2019, pandemisë Covid-19, si dhe nevojës për të stimuluar rimëkëmbjen e ekonomisë pas rënies së madhe që pati në vitin 2020. Pavarësisht nevojave për financim të rritura, huamarrja ka arritur të përmbush plotësisht nevojat buxhetore, si edhe të gjitha nevojat që burojnë nga detyrimet e borxhit ekzistues.

Huamarrja në terma bruto u realizua në vlerën 481.2 miliard Lekë, nga të cilat 71.7% (ose 345.1 miliard Lekë) u financuan nëpërmjet burimeve të brendshme dhe 28.3% (ose 136.1 miliard Lekë) nëpërmjet burimeve të huaja.

Rreth 329.4 miliard Lekë shërbyen për rifinancimin e borxhit ekzistues, ndërsa pjesa tjetër prej 151.8 miliard Lekë, për mbulimin e nevojave të qeverisë për likuiditet, mbulimin e deficitit buxhetor të planifikuar si edhe parafinancimin e nevojave për vitin 2022.

4.1. Huamarrja e Brendshme

Gjatë vitit 2021, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka emetuar në tregun e brendshëm tituj shtetërorë në vlerën 345.1 miliard Lekë, nga të cilat 296.3 miliard Lekë shërbyen për rifinancimin e titujve ekzistues.

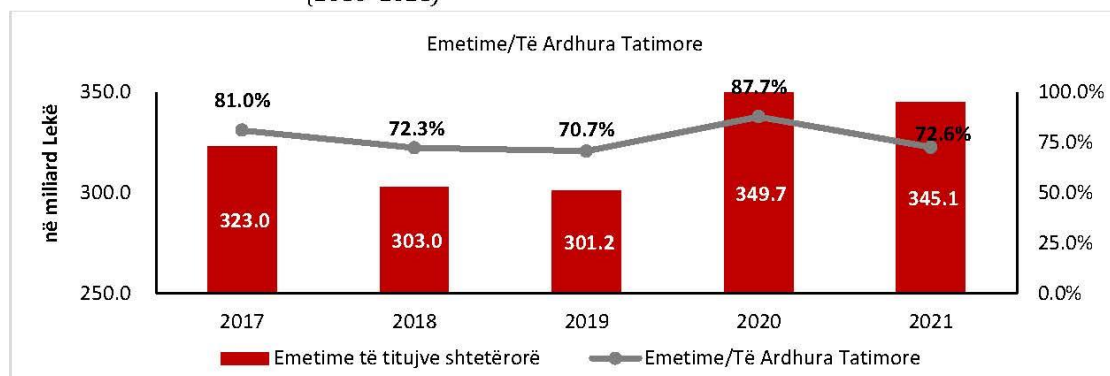
Pavarësisht nevojave për hua në rritje dhe pasigurisë së krijuar në tregun e titujve shtetërorë pjesa më e madhe e borxhit të ri është huazuar nëpërmjet titujve afatgjatë (rreth 96.6% e financimit neto), duke qenë në linjë me objektivat strategjike afatmesëm për reduktimin e riskut të rifinancimit dhe atij të normave të interesit.

Tabela 4.1: Huamarrja shtetërore nga burime të brendshme në terma neto dhe bruto

Lloji i Titullit	2021			
	Emetim (në mld Lekë)	Maturim (në mld Lekë)	Huamarrja Neto (në mld Lekë)	Huamarrja Neto (në %)
Tituj Afatshkurtër	215.8	214.2	1.7	3.4%
Bono Thesari në Lekë	215.8	214.2	1.7	3.4%
Bono Thesari në Euro	0.0	0.0	0.0	0.0%
Tituj Afatgjatë	129.3	82.1	47.2	96.6%
Obligacione 2 vjeçare	45.7	40.8	4.8	9.9%
Obligacione 2 vjeçare Euro	0.0	0.0	0.0	0.0%
Obligacione 3 vjeçare	21.5	5.0	16.5	33.9%
Obligacione 5 vjeçare	24.4	19.2	5.2	10.6%
Obligacione 7 vjeçare	18.1	17.0	1.1	2.3%
Obligacione 10 vjeçare	18.3	0.0	18.3	37.6%
Obligacione 15 vjeçare	1.2	0.0	1.2	2.4%
Gjithsej Tituj Shtetërorë	345.1	296.3	48.9	100.0%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Për sa i përket raportit të huamarrjes së brendshme me të ardhurat tatimore vërehet një rënie e konsiderueshme e këtij raporti krahasuar me vitin e mëparshëm, i ndikuar kryesisht nga rritja e nivelit të të ardhurave, në krahasim me vitin e kaluar, ku masat e marra kundrejt përhapjes së pandemisë në vend, impaktuan në mënyrë të menjëhershme treguesin e të ardhurave tatimore.

Paraqitje Grafike 4.1: Huamarrja e brendshme në terma bruto në raport me të ardhurat tatimore (2016- 2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

4.2. Huamarrja e Huaj

Huamarrja e huaj gjatë vitit 2021 u realizua në nivelin prej 136.1 miliard Lekë. Krahasuar me vitin 2020, huamarrja e huaj bruto është rritur me 14.8 miliard Lekë, ku rritja më e madhe vërehet në zërin Mbështetje Buxhetore. Përveç huave për financimin e projekteve nga kreditorët dypalësh dhe shumëpalësh, gjatë vitit 2021 vlen për t'u përmendur:

- Mbështetja Buxhetore e Bankës Botërore në vlerën 80 milion USD në politikat për zhvillimin e qëndrueshmërisë dhe rritjes fiskale.
- Mbështetja Buxhetore e Bashkimit Europian, në vlerën 180 milion Euro për Asistencën Makro - Fiskale.
- Mbështetja Buxhetore e KfW në kuadër të reformës së energjisë (100 milion Euro).

Për sa i përket kredive për financimin e projekteve, edhe gjatë vitit 2021, peshën më të madhe e mbajnë projektet në sektorin e Transportit, ndjekur nga sektori i Ujësjellës Kanalizime dhe Infrastruktura Urbane.

Tabela 4.2 : Huamarrja e huaj në terma bruto (2020- 2021)

Huajamarrja e Huaj Bruto	2020		2021	
	Vlera (në mld Lek)	%/Total	Vlera (në mld Lek)	%/Total
Kredi për financim projektsh	17.9	14.7%	16.3	12.0%
Energjia	1.8	1.4%	1.2	0.9%
Transporti	9.0	7.4%	7.9	5.8%
Ujësjellës Kanalizime	4.3	3.6%	3.3	2.5%
Infrastruktura Urbane	0.7	0.6%	1.7	1.3%
Të Tjera	2.1	1.7%	2.2	1.6%
Mbështetje Buxhetore	23.3	19.2%	42.6	31.3%
Eurobond	80.1	66.1%	77.2	56.7%
Total Huamarrja e Huaj	121.3	100.0%	136.1	100.0%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

5. Kosto dhe Risqet

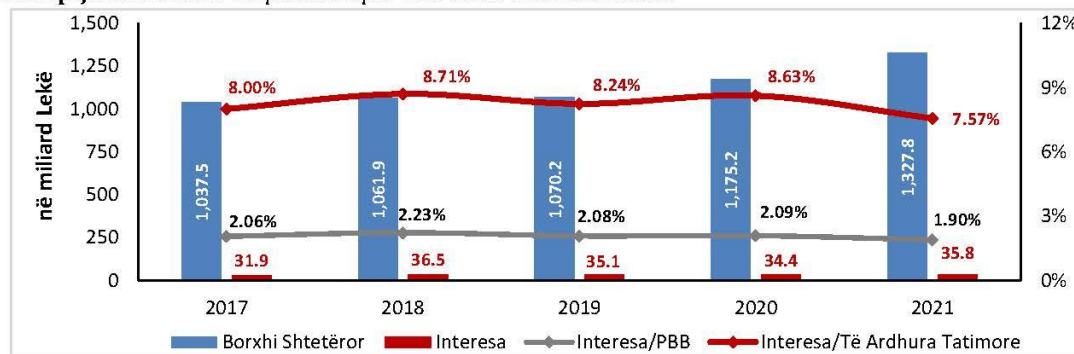
Kushtet e favorshme në tregjet e brendshme dhe të jashtme përsa i përket kërkesës për borxh si dhe mjedisi i favorshëm i normave të interesit, shoqëruar me një strategji huamarrje të mbështetur kryesisht në titujt afatgjatë me norma interesi fikse, mundësuan reduktimin e mëtejshëm të ekspozimit ndaj risqeve si edhe mbajtjen e kostos nën kontroll.

5.1. Kosto

Shpenzimet për interesa gjatë vitit 2021 përlllogariten në vlerën prej 35.8 miliard Lekë. Krahasuar me vitin e kaluar, në përputhje me parashikimet për buxhetin e vitit 2021, shpenzimet për interesa të borxhit shtetëror janë rritur me 1.4 miliard Lekë. Rritja e shpenzimeve për interesa ka ardhur kryesisht si rezultat i rritjes së stokut të borxhit gjatë vitit 2021. Në terma relativë, treguesi i interesave të paguara kundrejt të ardhurave tatimore, ka pësuar rënie në krahasim me një vit më parë, si rezultat i rritjes së të ardhurave tatimore.

Kosto për njësi e portofolit të borxhit shtetëror ka vazhduar tendencën rënëse, ku kosto mesatare e borxhit të jashtëm ka pësuar një ulje me rreth 0.31 pp dhe kosto mesatare e borxhit të brendshëm është ulur me 0.12 pp. Ulja e koston mesatare të borxhit të brendshëm ka ardhur kryesisht si rezultat i normave të interesit në nivele ende të ulëta në tregun e brendshëm gjatë vitit 2021, shoqëruar me rifinancimin e borxhit që maturohet (*kryesisht atij afatgjatë*) me borxh më pak të kushtueshëm.

Paraqitje Grafike 5.1 : Shpenzimet për interesa të borxhit shtetëror

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

5.2. Risqet

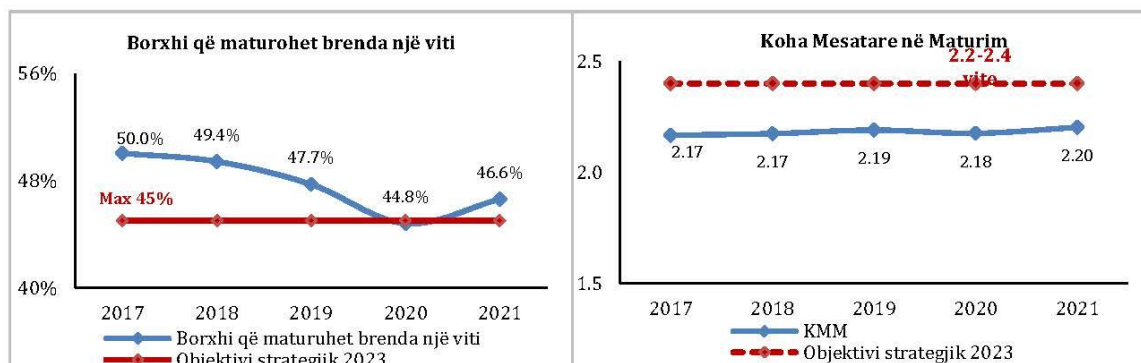
Ekspozimi i portofolit të borxhit ndaj risqeve është arritur të menaxhohet me sukses, në linjë me objektivat strategjike afatmesëm. Në këtë drejtim, pavarësisht situatës së krijuar nga tërmeti i vitit 2019 dhe përhapja e pandemisë Covid 19, të cilat shkaktuan një rritje të nevojave për huamarrje, raportet e riskut në portofolin e borxhit të brendshëm, jo vetëm që kanë mundur të menaxhohen në nivele të qëndrueshme, por kanë mundur të tregojnë përmirësim në pjesën më të madhe të treguesve. Ulja e peshës së titujve afatshkurtër dhe atyre me norma interesi të ndryshueshme në portofolin e borxhit të brendshëm, kanë qenë faktorët përcaktues në reduktimin e riskut të rifinancimit dhe riskut të normave të interesit. Megjithatë, duke konsideruar bazën e investitorëve jo shumë të diversifikuar, borxhi i brendshëm mbetet ende i ekspozuar ndaj këtyre risqeve, duke e bërë të nevojshme vazhdimin e masave për ristrukturimin e mëtejshëm të portofolit dhe zhvillimin e tregut të titujve.

Ndërkohë, risku i kursit të këmbimit vijon të mbahet nën kontroll duke qëndruar ndjeshëm nën kufirin strategjik.

5.2.1. Risku i rifinancimit

Një ndër objektivat kryesore të SAMB është reduktimi i riskut të rifinancimit kryesisht në portofolin e borxhit të brendshëm, pasi borxhi i jashtëm paraqet më pak risk duke qenë se është i përbërë nga instrumente me afat të gjatë maturimi dhe me profile amortizimi të shtrira gjatë në kohë. Risku i rifinancimit është përmirësuar si rezultat i reduktimit të peshës së instrumenteve afatshkurtra. Jetëgjatësia e borxhit të brendshëm është rritur duke prekur nivelin e 793 ditëve në fund të muajit dhjetor 2021, krahasuar me 783 ditë në fund të vitit 2020.

Paraqitje Grafike 5.2.1: Ecuria e treguesve të riskut të refinancimit (2017–2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Paraqitje Grafike 5.2.1: Ecuria e ditëve mesatare në maturim dhe sipas maturitetit original

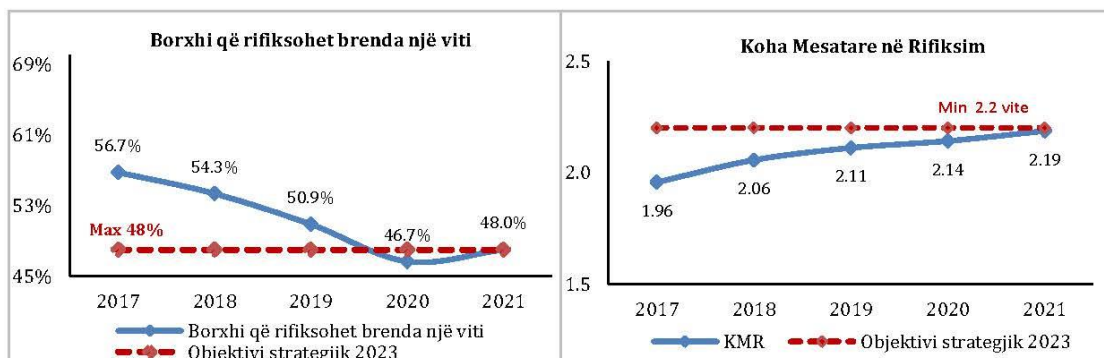

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

5.2.2. Risku i normave të interesit

Treguesit e riskut të normave të interesit gjithashtu janë përmirësuar duke qenë në linjë me objektivat strategjikë. Faktorët kryesorë që kanë ndikuar në uljen e ekspozimit të këtij risku kanë qenë ulja e peshës së titujve afatshkurtër dhe atyre me norma interesi të ndryshueshme në portofolin e borxhit të brendshëm, përkatësisht me rreth 2.0 dhe 1.17 pikë përqindje krahasuar me fundin e vitit 2020.

Paraqitje Grafike 5.2.2: Ecuria e treguesve të riskut të normave të interesit (2017–2021)

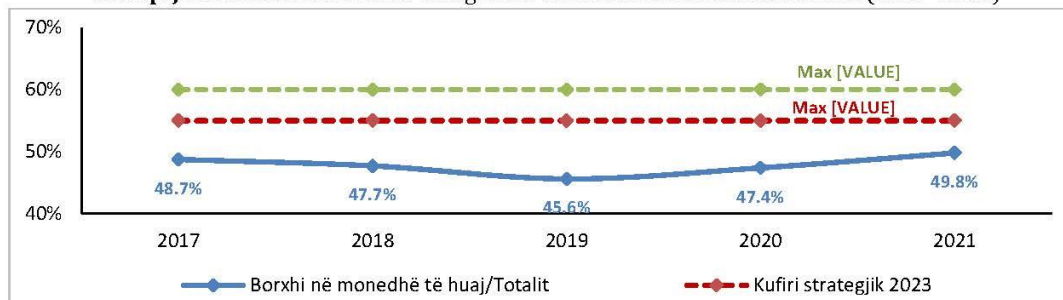

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

5.2.3. Risku i kursit të këmbimit

Pavarësisht rritjes së peshës së borxhit në valutë të huaj në dy vitet në fundit, ekspozimi ndaj riskut të kursit të këmbimit është mbajtur nën kontroll, pasi stoku i borxhit shtetëror në monedhë të huaj vazhdon të qëndrojë ndjeshëm nën kufirin strategjik dhe atë të qëndrueshmërisë së borxhit.

Paraqitje Grafike 5.2.1: Ecuria e treguesve të riskut të normave të interesit (2017–2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

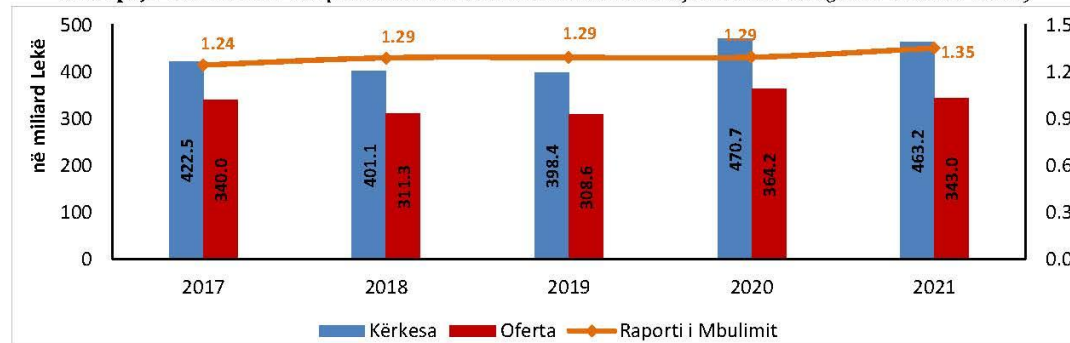
6. Zhvillimet e Tregut Primar të Titujve Shtetërorë

Tregu primar i titujve shtetërorë gjatë vitit 2021 përgjithësisht është karakterizuar nga zhvillime pozitive, ndër të cilat mund të përmenden: i) kërkesa e kënaqshme e tregut në raport me nevojat e qeverisë për huamarrje; ii) vijimi me projektin Market Maker për emetimin e obligacionit 5-vjeçar dhe 3-vjeçar referencë.

6.1. Ecuria e ankandave dhe kërkesa për titujt shtetërorë

Gjatë vitit 2021 kërkesa për tituj shtetërorë ka rezultuar në vlerën 463.2 miliard Lekë, nga të cilat 272.9 miliard Lekë për bono thesari dhe 190.3 miliard Lekë për obligacione. Kërkesa gjatë kësaj periudhe ka qenë më e lartë se oferta e qeverisë për tituj shtetërorë, ku raporti i mbulimit mesatarisht për vitin 2021 ka rezultuar në shifrën 1.35.

Paraqitje Grafike 6.1 : Raporti i mbulimit të ankandave të titujve shtetërorë (Janar-Shtator 2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

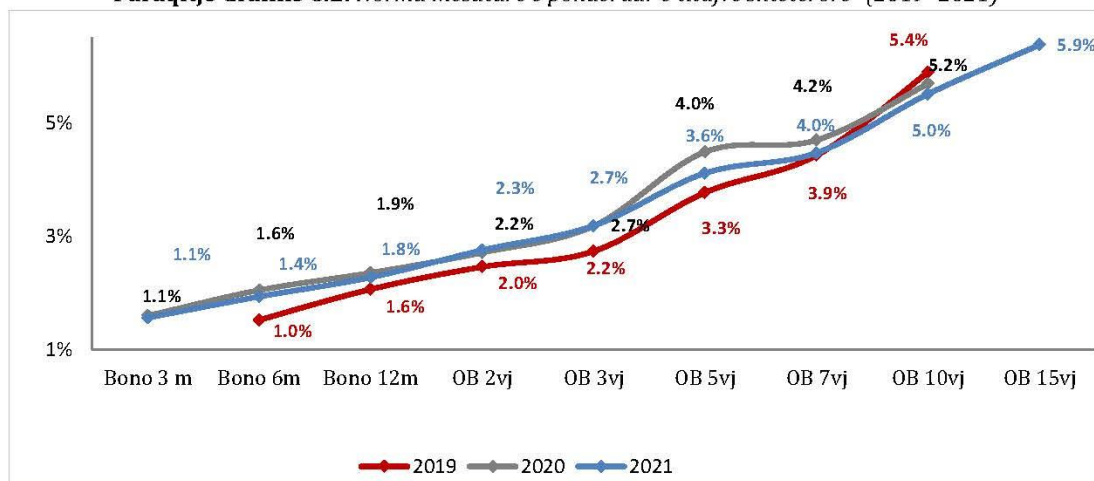
Nga pikëpamja e investitorëve, baza e investitorëve, vijon të jetë e përqëndruar në mbi 60% tek sektori bankar duke e bërë portofolin e borxhit të brendshëm të ndjeshëm ndaj risqeve sistemike që mund të paraqesë ky sektor.

Struktura e tregut primar të titujve ka vijuar të konsolidohet nëpërmjet strategjisë e cila synon emetimin e titujve referencë, si shtysë për zhvillimin e tregut sekondar në të ardhmen. Në këtë drejtim, gjatë vitit 2021 është vijuar me emetimin e obligacioneve 3 dhe 5 vjeçare referencë.

6.2. Ecuria e normave të interesit

Gjatë vitit 2021, normat e interesit në tregun e letrave me vlerë kanë shënuar ulje krahasuar me ato të vitit 2020, pavarësisht nga nevoja e lartë për financim. Normat e interesit të instrumenteve me maturitet më të gjatë (5Vj, 7Vj dhe 10Vj) kanë qenë më të ulta se vitin e kaluar. Instrumentat afatshkurtër, bonot e thesarit kanë pësuar gjithashtu një ulje të lehtë të normës. Instrumentat me maturitet afatmesëm (2Vj dhe 3Vj) gjatë 2021 kanë shfaqur norma lehtësisht më të larta krahasuar me ato të vitit 2020. Gjithashtu në muajin tetor të vitit 2021 është prezantuar për herë të parë obligacioni 15 vjeçar me një normë interesi 5.88%.

Paraqitje Grafike 6.2: Norma mesatare e ponderuar e titujve shtetërorë² (2019- 2021)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

² I referohet normës mesatare të ponderuar të titujve shtetërorë të emetuar vetëm në tregun primar.

ANEKSI I
AKRONIME DHE FJALOR SHPJEGUES

AKRONIME

BSH	Banka e Shqipërisë
DMM	Ditët Mesatare në Maturim
EUR	Monedha e Bashkimit Evropian
JPY	Monedha kombëtare e Japonisë
KMM	Koha Mesatare në Maturim
KMR	Koha Mesatare në Rifiksim
PBB	Produkti i Brendshëm Bruto
PP	Pikë Përqindje
PB	Pikë Bazë
SAMB	Strategjia Afatmesme e Menaxhimit të Borxhit
USD	Monedha Shteteve të Bashkuara të Amerikës
NMP	Norma Mesatare e Ponderuar

FJALOR SHPJEGUES

Ankande shkëmbimi (*exchange auctions*) – Parablerja e titujve shtetërorë më përpara datës së maturimit, ndërkohë që transaksioni kryhet duke e paguar mbajtësin e titullit të parablerë me një titull të emetuar rishtazi.

Borxh – Referuar si “Borxh Total” ose “Totali i detyrimeve të borxhit”, konsiston në të gjitha detyrimet që janë instrumente borxhi.

Borxh afatgjatë – Borxh me afat maturimi më të lartë se një vit.

Borxh i brendshëm – Detyrimet e borxhit të rezidentëve të një vendi ndaj rezidentëve të po atij vendi.

Borxh i jashtëm – Detyrimet e borxhit të rezidentëve të një vendi ndaj jo rezidentëve.

Borxhi publik i garantuar – Detyrimet e borxhit të sektorit publik dhe privat, shërbimi i të cilit është i garantuar me marrëveshje nga njësitë e sektorit publik.

Buyback – Është forma e ndërsjellë e emetimit të titujve shtetërorë, e cila mundëson maturimin e parakohëshëm të një titull shtetëror.

Disbursim – Transaksioni i vënies në dispozicion të burimeve financiare.

Eurobond – Një obligacion (*titull financiar*) me afat maturimi më shumë se një vit i emetuar dhe tregtuar në tregjet ndërkombëtare financiare, jashtë kufijve të vendit që e emeton atë.

Kreditor dypalësh – Tipi i kreditorëve si qeveritë dhe agjencitë e tyre.

Kredi koncesionale – Kredi me terma më të favorshme se ato të tregut.

Kreditor shumëpalësh – Tipi i kreditorëve që përfshinë institucionet financiare si Banka Botërore, FMN, etj..

Kreditorë privatë – Kreditorët që nuk janë as qeveri dhe as agjenci të sektorit publik. Këto përfshijnë mbajtësit privatë të titujve shtetërorë, bankat private dhe institucionet e tjera financiare.

KMM – Tregues i riskut të ri-financimit për borxhin. KMM është periudha mesatare e shprehur në ditë ose në vite, që i duhet portofolit të borxhit për t’u maturuar. Sa më larg në kohë të jetë e projektuar data e maturimit të një instrumenti, aq më i ulët është risku i ri-financimit dhe aq më e lartë është vlera e këtij treguesi. KMM për instrumentet financiarë të borxhit përllogaritet sipas formulës së mëposhtme:

$$KMM = \frac{\sum_{t \in T} t Nt}{\sum_{t \in T} Nt}$$

Nga ku:

t – data e maturimit;

T – bashkësia e të gjitha datave të maturimit;

N_t – Vlera nominale që do të paguhet në datën t .

KMR – Tregues i riskut të normave të interesit për borxhin. Jep informacion lidhur me ekspozimin e portofolit të borxhit kundrejt ndryshimit të normave të interesit. KMR interpretohet si koha mesatare (në vite) që i duhet portofolit të borxhit për të ripërcaktuar normën e interesit. Sa më e madhe të jetë sasia e instrumenteve afatshkurtër dhe sasia e instrumenteve me norma interesi të ndryshueshëm në portofolin e borxhit, aq më i madh është risku i normave të interesit dhe aq më i vogël ky tregues dhe anasjelltas. KMR për instrumentet financiarë të borxhit përlogaritet sipas formulës së mëposhtme:

$$KMR = \frac{\sum_{r \in R} r N_r + \sum_{t \in T} t N_t}{\sum_{r \in R} N_r + \sum_{t \in T} N_t}$$

Nga ku:

r – data e pagesës së kuponit të instrumentit me norma interesi të lëvizshme;

t – data e maturimit të instrumentit me norma interesi fikse;

N_r – vlera nominale e instrumentit me norma interesi të lëvizshme;

N_t – vlera nominale e instrumentit me norma interesi fikse;

R – bashkësia e të gjitha datave të maturimit për instrumente me norma interesi të lëvizshme;

T – bashkësia e të gjitha datave të maturimit për instrumente me norma interesi fikse.

PBG – Është garanci e emtuar nga Banka Botërore, e cila garanton vlerën e plotë ose të pjesshme të një huaje, me qëllim mundësimin e saj me kosto më të favorshme se ajo e ofruar nga tregu.

Raport mbulimi – Raporti ndërmjet shumës së kërkuar (nga investitorët) dhe shumës së ofruar (nga shteti) në ankandet e titujve shtetërorë. Shërben për të vlerësuar nivelin e plotësimit të ankandëve dhe gjendjen e likuiditetit.

Risku i kursit të këmbimit – I referohet ndikimit të lëvizjes së kursit të këmbimit të një valute, mbi nivelin e borxhit dhe shërbimin e tij në një masë të caktuar mbi pritshmëritë. Psh.: “Mbiçmimi ose nënçmimi i monedhës vendase kundrejt një monedhe të huaj, e cila është pjesë përbërëse e portofolit të borxhit, mund të rezultojë në rënie ose rritje proporcionale të volumit të borxhit ose shërbimit të tij (të denominuar në monedhë vendase)”.

Risku i likuiditetit – Risku që lidhet me humbjen e aftësisë së buxhetit të shtetit për të likuiduar detyrimet korrente dhe ekzekutimin në kohë të shpenzimeve buxhetore. Me qëllim minimizimin e këtij risku, shteti duhet të ketë akses mbi një sasi të caktuar asetesh likuide me qëllim garantimin e fondeve në raste krizash të përkohshme, gjatë të cilave bëhet e vështirë ose me kosto të lartë, sigurimi i tyre.

Risku i normave të interesit – Risku që pagesat e shërbimit të borxhit të ndryshojnë si rrjedhojë e lëvizjes së normave të interesit. Ky risk krijohet nga nevoja për të shërbyer borxhin që maturohet dhe pagesat e kuponëve të instrumenteve me norma interesi të ndryshueshme në të ardhmen.

Risku operacional – Risku që ka të bëjë me rritjen e kostos së menaxhimit të borxhit ose me rritjen e nivelit të risqeve të tjera si rezultat i gabimeve njerëzore, dëmtimit të pajisjeve elektronike, dëmeve natyrore, etj. Risku operacional është një risk relativisht i vështirë për t'u matur dhe vlerësuar. Ulja e ekspozimit të riskut operacional mund të arrihet nëpërmjet integritimit të procedurave të menaxhimit të borxhit në një strukturë organizative, duke pasur strukturën, infrastrukturën dhe procedurat të drejtuara nga aktivitete operationale eficientë për menaxhimin e administratës shtetërore dhe tregjeve financiare.

Risku i rifinancimit – Risku që lidhet me aftësinë për të emetuar instrumente ose marrë hua me qëllim ri-financimin dhe shërbimin e borxhit aktual. Sa më i madh të jetë volumi i shumave që maturohen dhe sa më i afërt në kohë, aq më i lartë është risku i ri-financimit dhe anasjelltas. Risku i ri-financimit ndikohet nga niveli i borxhit ekzistues dhe profili i amortizimit. Rritja e maturitetit të borxhit dhe shpërndarja në kohë e maturimeve ndikon në reduktimin e riskut të ri-financimit.

Stoku i borxhit – Balanca e principalit të borxhit në një moment të dhënë të kohës.

Shërbim i borxhit – Pagesat e principalit dhe interesit në përputhje me termat e përcaktuara në marrëveshje.

Sistemi Primary Dealer – Është një marrëveshje institucionale ndërmjet strukturës përgjegjëse për menaxhimin e borxhit dhe disa ndërmjetësve financiarë (*që kanë funksione të specializuara në tregun e titujve shtetërorë*), me qëllim zbatimin e një strategjie që ka për funksion sigurimin e nevojave për financim të qeverisë dhe zhvillimin e tregut të titujve.

Tregu primar – Është hapësira fizike ose funksionale në të cilin Shteti Shqiptar emeton për herë të parë titujt.

Tregu sekondar – Është hapësira fizike ose funksionale ku kryhen transaksionet me titujt pasi janë emetuar në tregun primar.

Tituj afatmesëm – I referohet titujve të borxhit shtetërorë me afat maturimi nga 2 deri në 5 vite.

Tituj afatgjatë – I referohet titujve të borxhit shtetërorë me afat maturimi mbi 5 vite.

Tituj referencë (*benchmark*) – Është emetimi më i fundit i titujve të shtetit shqiptar për një maturitet të caktuar. Ankandi për titullin referencë mund të rihapet periodikisht deri në arritjen e një vlere të paracaktuar nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë. Ky titull përdoret si pikë referimi për vlerësimin e titujve të tjerë shtetërorë me maturitet, shumë emetimi dhe normë kuponi të ngjashëm.

Përgjithësisht, titujt referencë gëzojnë likuiditet më të lartë se emetimet e zakonshme, për shkak të detyrimit që kanë Zhvilluesit e Tregut për të kuotuar çmime blerjeje/shitjeje në tregun sekondar sipas kushteve të përcaktuara në kontratën e lidhur me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë.

Tituj shtetërorë – Janë bonot e thesarit dhe obligacionet shtetërore të emetuara nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë në përputhje me ligjin Nr. 9665, datë 18.12.2006, "Për huamarrjen shtetërore, borxhin shtetëror dhe garancitë shtetërore të huasë në Republikën e Shqipërisë", të ndryshuar; ligjin Nr. 9879, datë 21.02.2008 "Për titujt"; si edhe aktet nënligjore.

ANEKSI II

TË DHËNA SHITESË

1. STOKU I BORXHIT PUBLIK DHE QEVERISJES QENDORE

Tabela 1.0: Stoku i borxhit publik (2016-2021)

(në milion Lekë)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stoku i Borxhit Gjithsej	1,065,709.0	1,087,341.9	1,106,568.8	1,112,044.2	1,224,038.2	1,382,661.1
Stoku i Borxhit të Brendshëm	561,120.0	577,055.7	580,310.3	597,290.0	644,087.8	702,255.5
Shtetëror	530,834.0	546,938.7	565,092.5	582,135.6	630,791.1	678,880.9
Garantuar	30,286.0	30,117.0	15,217.8	15,154.4	13,296.7	23,374.7
Stoku i Borxhit të Jashtëm	504,589.0	510,286.2	526,258.5	514,754.2	579,950.4	680,405.5
Shtetëror	481,407.0	490,517.9	496,804.2	488,055.8	544,434.4	648,884.1
Garantuar	23,182.0	19,768.2	29,454.3	26,698.4	35,516.0	31,521.4
PBB	1,472,479.1	1,550,645.5	1,636,729.6	1,691,903.0	1,644,077.0	1,890,280.0
Stoku i Borxhit Gjithsej/PBB	72.4%	70.1%	67.6%	65.7%	74.5%	73.1%
Stoku i Borxhit të Brendshëm/PBB	38.1%	37.2%	35.5%	35.3%	39.2%	37.2%
Stoku i Borxhit të Jashtëm/PBB	34.3%	32.9%	32.2%	30.4%	35.3%	36.0%

Tabela 1.1: Stoku i borxhit të qeverisjes qendrore (2016- 2021)

(në milion Lekë)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Borxhi i Qeverisjes Qendrore	1,065,709.0	1,087,341.9	1,106,568.8	1,112,044.2	1,224,038.2	1,382,661.1
Borxhi i Brendshëm	561,120.0	577,055.7	580,310.3	597,290.0	644,087.8	702,255.5
Borxhi i Jashtëm	504,589.0	510,286.2	526,258.5	514,754.2	579,950.4	680,405.5

Tabela 1.2: Stoku i borxhit të qeverisjes qendrore (2016-2021)

(në milion Lekë)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Borxhi i Qeverisjes Qendrore	1,065,709.0	1,087,341.9	1,106,568.8	1,112,044.2	1,224,038.2	1,382,661.1
Borxhi Shtetëror	1,012,241.0	1,037,456.7	1,061,896.8	1,070,191.4	1,175,225.5	1,327,765.0
Borxhi i Garantuar	53,468.0	49,885.2	44,672.1	41,852.8	48,812.7	54,896.1

Tabela 1.3: Kompozimi i stokut të borxhit të qeverisjes qendrore (2019- 2021)

Kompozimi	2019		2020		2021	
	mIn Lekë	% / Totalit	mIn Lekë	% / Totalit	mIn Lekë	% / Totalit
I. Sipas Maturitetit Original	1,112,044.2	100.0%	1,224,038.2	100.0%	1,382,661.1	100.0%
i. Afatshkurtër	208,893.7	18.8%	204,632.6	16.7%	202,111.8	14.6%
Tituj Shtetërorë	193,739.3	17.4%	200,436.5	16.4%	202,111.8	14.6%
Kredi	15,154.4	1.4%	4,196.1	0.3%	0.0	0.0%
ii. Afatgjatë	903,150.5	81.2%	1,019,405.6	83.3%	1,180,549.3	85.4%
Tituj Shtetërorë	479,723.8	43.1%	572,609.6	46.8%	694,137.1	50.2%
Kredi	423,426.7	38.1%	446,796.0	36.5%	486,412.2	35.2%
II. Sipas Monedhës	1,112,044.2	100.0%	1,224,038.2	100.0%	1,382,661.1	100.0%
Monedhë Kombëtare	592,614.1	53.3%	629,291.8	51.4%	676,843.2	49.0%
Monedhë e Huaj	519,430.1	46.7%	594,746.5	48.6%	705,817.8	51.0%
III. Sipas Residencës	1,112,044.2	100.0%	1,224,038.2	100.0%	1,382,661.1	100.0%
Kreditorë Vendas	623,443.4	56.1%	679,260.4	55.5%	749,591.2	54.2%
Kreditorë të Huaj	488,600.8	43.9%	544,777.9	44.5%	633,069.9	45.8%
IV. Sipas Tipit të Interesit*	1,096,889.8	100.0%	1,210,741.5	100.0%	1,359,286.4	100.0%
Interesa Fikse	818,736.5	74.6%	922,201.2	76.2%	1,077,299.7	79.3%
Interesa të Ndryshueshme	278,153.3	25.4%	288,540.3	23.8%	281,986.8	20.7%
V. Sipas Koncesionalitetit*	1,096,889.8	100.0%	1,210,741.5	100.0%	1,359,286.4	100.0%
Interesa Koncesionale	234,715.7	21.4%	226,961.0	18.7%	235,701.3	17.3%
Interesa Tregtare	862,174.1	78.6%	983,780.6	81.3%	1,123,585.2	82.7%

*Nuk përfshihet borxhi i brendshëm i garantuar

2. HUAMARRJA SHTETËRORE

Tabela 2.0: Huamarrja shtetërore nga burime të brendshme dhe të jashtme në terma bruto (2020-2021)

Burimet e Huamarrjes	2020		2021	
	Vlera (në mld Lekë)	%/Total	Vlera (në mld Lekë)	%/Total
Burime të Brendshme	349.7	74.2%	345.1	71.7%
Bono Thesari	223.9	47.5%	215.8	44.9%
Obligacione	125.8	26.7%	129.3	26.9%
Burime të Jashtme	121.3	25.8%	136.1	28.3%
Hua për financimin e projekteve	17.9	3.8%	16.3	3.4%
Mbështetje Buxhetore	23.3	4.9%	42.6	8.8%
PBG	-	0.0%	-	0.0%
Eurobond	80.1	17.0%	77.2	16.0%
Total Huamarrja	471.0	100.0%	481.2	100.0%

3. KOSTOT

Tabela 3.0: Shërbimi i borxhit shtetëror (2016 –2021) (në milion Lekë)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Shërbimi i Borxhit Shtetëror	58,257.5	57,672.5	88,191.9	64,933.4	96,091.7	68,986.4
Interesat e Borxhit Shtetëror	36,259.5	31,903.8	36,513.4	35,142.8	34,393.4	35,822.3
Interesat e Borxhit të Brendshëm	25,526.5	21,414.6	23,158.0	22,837.9	22,350.9	23,470.4
Interesat e Borxhit të Jashtëm	10,733.0	10,489.2	13,355.4	12,304.9	12,042.5	12,351.9
Principali i Borxhit të Jashtëm	21,998.0	25,768.7	51,678.5	29,790.6	61,698.3	33,164.1
PBB	1,472,479.1	1,550,645.5	1,636,729.6	1,691,903.4	1,644,077.3	1,890,279.7
Shërbimi i Borxhit Shtetëror/PBB	4.0%	3.7%	5.4%	3.8%	5.8%	3.6%
Interesat e Borxhit Shtetëror/PBB	2.5%	2.1%	2.2%	2.1%	2.1%	1.9%
Interesat e Borxhit të Brendshëm/PBB	1.7%	1.4%	1.4%	1.3%	1.4%	1.2%
Interesat e Borxhit të Jashtëm/PBB	0.7%	0.7%	0.8%	0.7%	0.7%	0.7%
Principali i Borxhit të Jashtëm/PBB	1.5%	1.7%	3.2%	1.8%	3.8%	1.8%
Të Ardhura Tatimore	369,884.0	398,629.1	419,333.3	426,270.7	398,657.7	475,611.9
Interesa/Të Ardhura Tatimore	9.8%	8.0%	8.7%	8.2%	8.6%	7.5%

* Krahës shërbimit të borxhit shtetëror përfshihet edhe shërbimi i borxhit që qeveria ka paguar në favor të entiteteve për të cilat ka lëshuar garanci shtetërore.

4. TREGUESIT E TREGUT PRIMAR TË TITUJVE SHTETËRORE

Tabela 4.0: Treguesit e ecurisë së kërkesës dhe ofertës në tregun primar të titujve shtetërorë (2019-2020-2021)

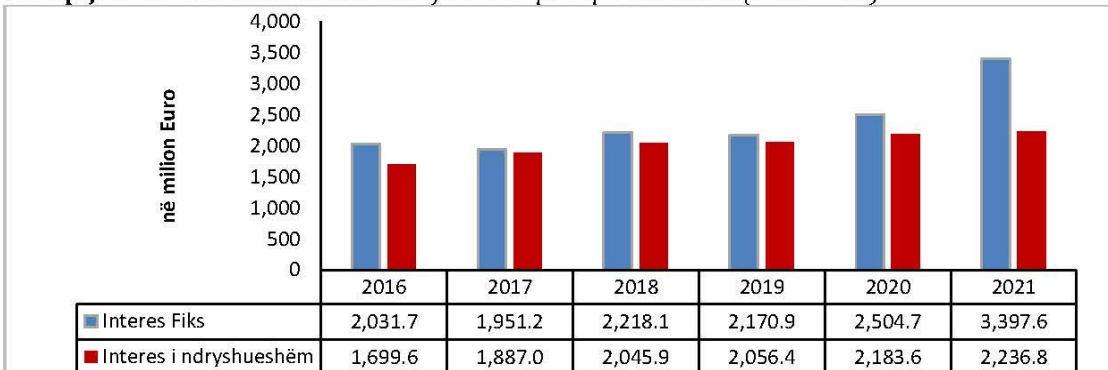
Periodha	Treguesi	B.Thesari	Obligacione	Gjithsej
2019	Nr i ankandeve	25	32	57
	Kërkesa (në mld Lekë)	237.0	161.4	398.4
	Oferta (në mld Lekë)	204.6	104.0	308.6
	Raporti i mbulimit	1.16	1.55	1.29
2020	Nr i ankandeve	33	32	65
	Kërkesa (në mld Lekë)	291.9	178.8	470.7
	Oferta (në mld Lekë)	232.5	131.7	364.2
	Raporti i mbulimit	1.26	1.36	1.29
2021	Nr i ankandeve	41	33	74
	Kërkesa (në mld Lekë)	272.9	190.3	463.2
	Oferta (në mld Lekë)	222.5	120.5	343.0
	Raporti i mbulimit	1.23	1.58	1.35

5. KOMPOZIMI I BORXHIT TË JASHTËM

Paraqitje Grafike 5.0: Stoku i borxhit të jashtëm shtetëror sipas valutës (2020 & 2021)

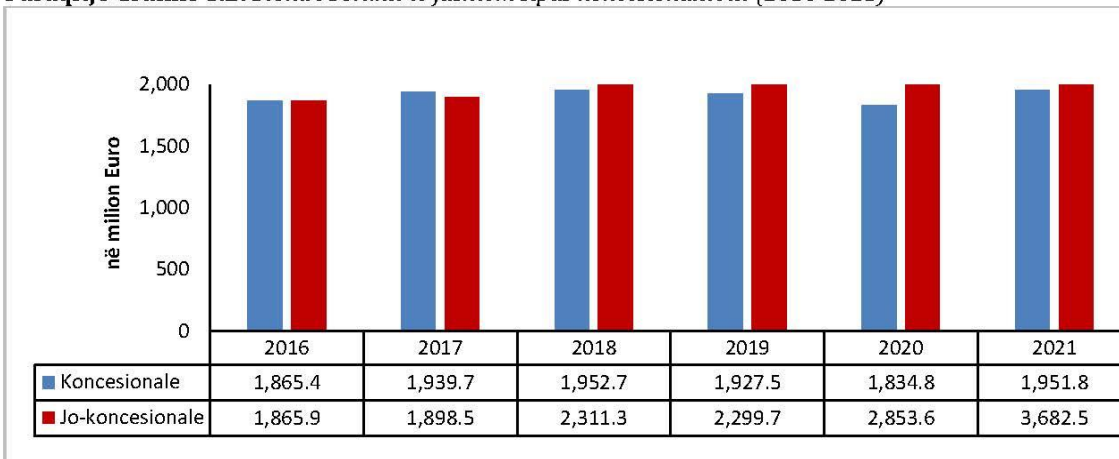

Paraqitje Grafike 5.1: Stoku i borxhit të jashtëm sipas tipit të interesit (2016- 2021)

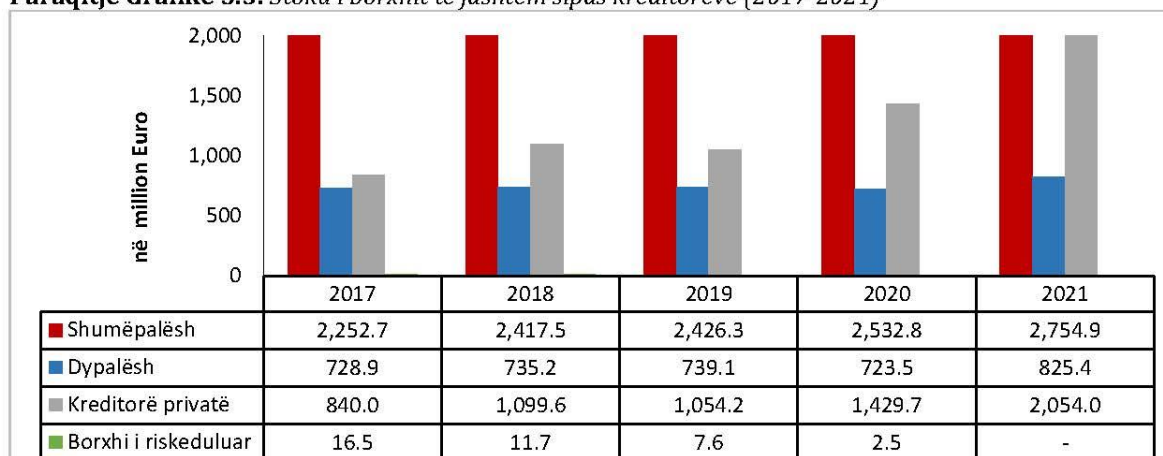
*Përfshihet borxhi shtetëror dhe borxhi shtetëror i garantuar

Paraqitje Grafike 5.2: Stoku i borxhit të jashtëm sipas koncesionalitetit (2016-2021)

*Përfshihet borxhi shtetëror dhe borxhi shtetëror i garantuar

Paraqitje Grafike 5.3: Stoku i borxhit të jashtëm sipas kreditorëve (2017-2021)

*Përfshihet borxhi shtetëror dhe borxhi shtetëror i garantuar

6. DISBURSIMET E BORXHIT TË JASHTËM

Tabela 6.0: Disbursimet sipas kreditorëve (2016- 2021) (në milion Euro)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Shumëpalësh	211.2	385.9	229.0	135.9	375.9	339.5
Dypalësh	81.0	53.2	42.9	49.2	48.7	152.0
Kreditorë Privat	14.9	0.6	498.5	0.0	646.2	636.7
TOTAL	307.1	439.7	770.4	185.1	1,070.8	1,128.2

*Përfshihet borxhi shtetëror dhe borxhi shtetëror i garantuar

Tabela 6.1: Disbursimet sipas sektorëve ekonomik (2016-2021) (në milion Euro)

Sipas sektorëve ekonomikë	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ADMINISTRATA SHETETËRORE	1.4	0.9	0.6	0.8	0.9	0.6
ARSIMI	1.0	0.3	-	-	0.2	0.4
BUJQËSI, UJITJE	-	-	0.1	-	-	-
ENERGJETIKË	27.2	51.8	153.8	14.2	105.7	19.6
INFRASTRUKTURË URBANE DHE RURALE	23.7	24.3	21.1	25.5	5.6	14.0
KLUBI I PARISIT DHE RISKEDULIME TË TJER	-	-	-	-	-	-
MBËSHETJETE PËR BUXHETIN	153.2	234.3	506.1	14.1	834.9	984.0
MBROJTJA E MJEDISIT	0.7	0.0	2.2	0.4	2.1	1.4
SHËNDETËSI	1.1	0.6	12.4	7.1	8.5	15.2
TRANSPORT	41.3	79.7	44.3	77.6	72.5	60.6
TRANSPORTI HEKURUDHOR	-	-	-	-	0.4	3.8
UJËSJELLËSA/KANALIZIME	42.4	45.2	29.9	44.6	37.9	28.6
TË TJERA	-	2.1	-	0.9	-	-
ZHVILLIMI RURAL	0.2	0.6	-	-	-	-
FURNIZIMI DHE TREGTIA	-	-	-	-	1.0	-
MEDIA TELEVIZIVE	14.9	-	-	-	1.2	-
TOTAL	307.1	439.7	770.4	185.1	1,070.8	1,128.2

*Përfshihet borxhi shtetëror dhe borxhi shtetëror i garantuar

**RAPORT PERIODIK,
MBI PËRDORIMIN E FONDIT REZERVË TË BUXHETIT TË SHETIT
DERI MË DATË 31.12.2021**

I. Fondi Rezervë

Në mbështetje të nenit 5 të Ligjit nr.9936 datë 26.6.2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë, të ndryshuar”, buxheti i shtetit përfshin edhe një fond rezervë i cili përdoret për rastet e financimit të shpenzimeve, që nuk njihen dhe janë të pamundura të parashikohen gjatë procesit të përgatitjes së buxhetit. Miratimi i përdorimit të tij bëhet me Vendim të Këshillit të Ministrave.

1. Ligji nr.137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021”, miratoi Fondin Rezervë të Buxhetit të Shtetit në masën **4 miliardë lekë**, ndërkohë që Neni 14 përcakton përdorimin i tij si më poshtë:

- a) Deri në masën 2 miliardë lekë, për raste të paparashikuara të njësive të qeverisjes së përgjithshme, nga të cilat 560 milionë lekë për pagesën e naftëtarëve (VKM tashmë e miratuar);
- b) Deri në masën 1 miliardë lekë, për përballimin e kostos së zgjedhjeve të përgjithshme parlamentare 2021.
- c) Deri në masën 1 miliardë lekë, për hartimin e studim-projektmeve të investimeve publike strategjike.

2. Me AN nr.4 datë 05.02.2021 “Për disa ndryshime në Ligjin nr. 137/2020 “Për buxhetin e vitit 2021”, Fondi Rezerve ndryshoi në masën **5 miliard lekë**, ndërkohë që Neni 3, përcakton përdorimin e tij, për:

- a) Raste të paparashikuara të njësive të qeverisjes së përgjithshme në masën 3 miliardë lekë;
- b) Përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin të vitit 2021 në masën 1 miliardë lekë;
- c) Për hartimin e studimeve-projektmeve të investimeve publike strategjike në masën 1 miliardë lekë.

3. Me AN nr.8 datë 22.03.2021 “Për disa ndryshime në ligjin nr.137/2020, “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”, Fondi Rezerve mbetet **5 miliard lekë**, por vetëm rishpërndahet sipas Nenit 1:

- a) Raste të paparashikuara të njësive të qeverisjes së përgjithshme, në masën 4 miliardë lekë;
- b) Përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin të vitit 2021 në masën 1 miliardë lekë;
- c) Rezerva për studime-projektme, hiqet.

4. Me AN nr.18, datë 14.04.2021 “Për disa ndryshime në ligjin nr.137/2020, “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”, Fondi Rezervë ndryshoi në masën 7 miliardë lekë, ndërkohë që Neni 14, përcakton përdorimin e tij, për:

- a) Raste të paparashikuara të njësive të qeverisjes së përgjithshme, në masën 6 000 milionë lekë;
- b) Përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin të vitit 2021, në masën 1 000 milionë lekë;

5. Me AN nr.26 datë 22.06.2021 “Për disa ndryshime në ligjin nr.137/2020, “Për buxhetin e vitit 2021, i ndryshuar”, Fondi Rezervë ndryshoi në masën 9 miliardë lekë, ndërkohë që Neni 14, përcakton përdorimin e tij, për:

- a) Raste të paparashikuara të njësive të qeverisjes së përgjithshme, në masën 8 000 milionë lekë;
- b) Përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin të vitit 2021, në masën 1 000 milionë lekë;

Deri në datën 31.12.2021, Fondi Rezervë i Buxhetit të Shtetit i planifikuar për raste të paparashikuara, është përdorur nëpërmjet 27 Vendimeve të Këshillit të Ministrave (VKM) me vlerë totale prej 7 745.3 milionë lekë, nga 8 miliard lekë të planifikuara ose në rreth 79.4% përqind të planit.

Tabela 1: Përdorimi i fondit rezervë deri më 31.12.2021 (në milionë lekë)

Fondi Rezervë i Buxhetit të Shtetit 2021	Miratuar me ligj për vitin 2021	Përdorur me VKM deri 31.12.2021	Mbetur pa përdorur me 31.12.2021	Përqindja (Përdorur/Planifikuar)
	8 000	7 745.3	254.6	96.8%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë 2022

Nga fondet e miratuara sipas Vendimeve të Këshillit të Ministrave prej 7 745.3 milionë leksh, janë ekzekutuar nëpërmjet shkresave përkatëse, fondet prej 7 732.8 miliona leksh me diferenca në zbatimin VKM-ve si më poshtë:

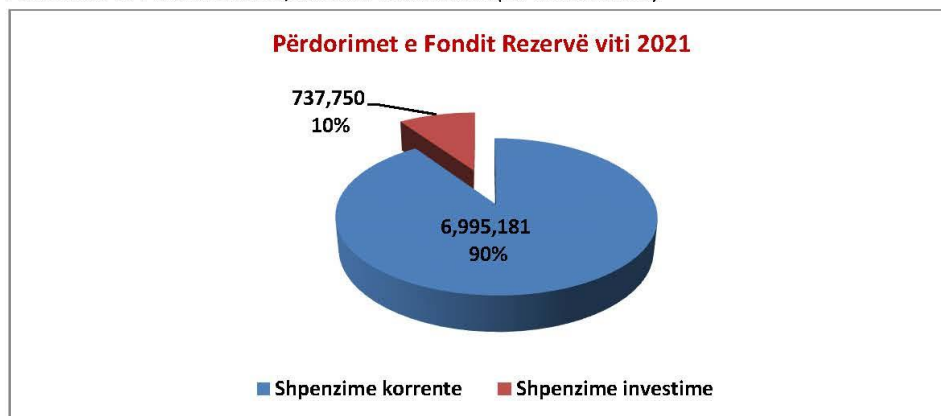
- ✓ Për VKM nr.453 datë 29.07.2021 "Per disa ndryshime në VKM nr. 826, date 26.10.2020, të KM "Për ofrimin e shërbimeve për pritjen e akomodimin e fëmijëve të pashoqëruar të kthyer nga Siria dhe Iraku", fondi i miratuar prej 6 594 mijë lekë për Ministrinë e Brendshme si edhe fondi prej 1 650 mijë lekë për Qendrën e Koordinimit kundër Ekstremizmit të Sdhunshëm", nuk janë akorduar, pasi nuk janë paraqitur kërkesat nga institucionet përkatëse.
- ✓ Ndërsa për VKM nr.217 datë 7.04.2021 "Për një shtesë fondi në programin "Mbështetje për Partitë Politike", për financimin e fushatës zgjedhore të subjekteve pjesëmarrëse në zgjedhjet për Kuvendin e Shqipërisë, të vitit 2021", fondi i miratuar prej 130 000 mijë lekë është akorduar për 125 817 mijë lekë sipas shkresës përkatëse.

Më konkretisht, nga përdorimi deri më 31.12.2021, prej 7 732.8 milionë lekë, rezultojnë se:

- ✓ Rreth 6 995.1 milion lekë ose 87.4 përqind e planit, janë akorduar për shpenzime korente (shpenzime operative dhe transferta të brendshme);
- ✓ Rreth 737.7 milionë lekë ose 9.2 përqind e planit, janë akorduar për investime.

Grafiku i mëposhtëm paraqet përkatësisht, strukturën e përdorimit të Fondit Rezervë të Buxhetit të Shtetit, deri më 31.12.2021:

Grafiku.1 Përdorime të Fondit Rezervë, deri më 31.12.2021 (në milionë lekë)

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022);

Ndërsa përdorimi i Fondit Rezervë sipas ministrive dhe institucioneve qendrore paraqiten në tabelën e mëposhtme:

Tabela 2: Përdorimi i fondit rezervë, sipas institucioneve përfituese (në 000/lekë)

Kodi instit.	Emërtimi i institucionit	Numri i VKM-ve të miratuara	Fondi i përdorur	
			Vlera e akorduar	Në % ndaj totalit
13	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	10	4 236 712	54.7%
10	Ministria Financave dhe Ekonomisë	5	1 485 010	19.2%
03	Kryeministria	1	652 000	8.4%
73	Komisioni Qendror i Zgjedhjeve	1	457 000	5.9%
14	Ministria e Drejtësisë	1	209 000	2.7%
15	Ministria e Punëve të Jashtme	1	143 500	1.9%
26	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	2	143 000	1.8%
40	Partitë Politike	1	130 000	1.7%

22	Akademia e Shkencave	1	100 000	1.3%
16	Ministria e Brendshme	3	91 594	1.2%
87	Institucione të tjera Qeveritare	3	76 650	1%
06	Ministria e Energjisë dhe Infrastruktura	1	20 892	0.3%
TOTALI			7 745 358	100%

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë (2022)

Në mënyrë analitike rezultojnë se:

- 4 236.7 milionë lekë janë akorduar për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nëpërmjet 10 VKMve, të mëposhtme:
 - ✓ VKM nr. 32, datë 20.01.2021 "Për kryerjen e parapagimit të dozave të vaksinave dhe pagesat respektive që rrjedhin nga marrëveshja e nënshkruar për "Prodhimin dhe furnizimin ndërmjet Pfizer export b.v. dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrit të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të shëndetit publik", miratuar me ligjin nr. 3, datë 18.01.2021, për shumën 430 milion lekë.
 - ✓ VKM nr. 156, datë 10.02.2021 "Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, të miratuar për MSHMS, për Bashkinë Fier", për 35 milionë lekë, për të përballuar shpenzimet për akomodimin e punonjësve që janë angazhuar në ndërtimin e spitalit "Memorial", Fier.
 - ✓ VKM nr. 174, datë 24.03.2021 "Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave, që rrjedh nga marrëveshja ndërmjet ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrit të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të Shëndetit Publik, dhe distributorit të autorizuar "Keymen Ilaç Sanayi Ve Ticaret" a.ş., për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vaksinën e inaktivizuar kundër covid-19 (vero cell) coronavac, të krijuar nga sinovac life science co ltd dhe të prodhuar në Republikën Popullore të Kinës", për 1 046 milionë lekë.
 - ✓ VKM nr. 175, datë 17.03.2021 "Për ngritjen, organizimin dhe funksionimin e spitalit rajonal "Memorial", në Fier si projekt pilot", për 300 milion lekë.
 - ✓ VKM nr. 328, datë 2.06.2021 "Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave që rrjedh nga marrëveshja ndërmjet "Human vaccine" llc dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale të Shqipërisë, Ministrit të Shtetit për Rindërtimin të Shqipërisë, dhe Institutit të Shëndetit Publik për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vaksinën kundër Covid-19 "Sputnik V", të zhvilluar nga Instituti Kombëtar i Kërkimit Gamaleya për Epidemiologjinë dhe Mikrobiologjinë në Rusi". për 55.5 milion lekë.
 - ✓ VKM nr. 357, datë 16.06.2021 "Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave që rrjedhin nga marrëveshja midis Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrit të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të shëndetit publik", dhe distributorit të Autorizuar "Keymenilac Sanyi ve Ticaret A.S", për 1 013.5 milionë lekë.
 - ✓ Nr.490, datë 30.07.2021 "Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave dhe të pagesave respektive që rrjedhin nga marrëveshja e nënshkruar për prodhimin e furnizimin ndërmjet PfizerExport B.v dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrit të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të Shëndetit publik të miratuar me AN nr. 3, datë 18.01.2021, të KM" për 298 milionë lekë.
 - ✓ Nr 453, datë 29.07.2021, "Për disa ndryshime në VKM nr. 826, datë 26.10.2020, të KM "Për ofrimin e shërbimeve për pritjen e akomodimin e fëmijëve të pashoqëruar të kthyer nga Siria dhe Iraku", për 15.3 milionë lekë.
 - ✓ Nr. 545, datë 29.09.2021, "Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave dhe të pagesave respektive, që rrjedhin nga akti normativ nr. 30, datë 27.9.2021, i këshillit të ministrave, "për miratimin e disa ndryshimeve të nënshkruara në marrëveshjen për prodhimin dhe furnizimin nga dhe ndërmjet pfizer export b.v. dhe ministrisë së shëndetësisë dhe mbrojtjes sociale të shqipërisë, ministrit të shtetit për rindërtimin dhe institutit të shëndetit publik, miratuar me AN nr.3 date 18.01.2021", për 629.7 milionë lekë.
 - ✓ Nr. 791, datë 15.12.2021 "Për shpërblimin e disa kategorive të veçanta për festat e fundvitit", për 413 658 mijë lekë.
- 1 485 milion lekë janë akorduar për Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë nëpërmjet 5 VKM-ve, të mëposhtme:

- ✓ VKM nr. 909, datë 18.11.2020, "Per percaktimin e procedurave, te dokumentacionit dhe të masës së perfitimit të ndihmës financiare për punonjësit dhe ish-punonjësit e rafinerisë së naftës, Ballsh", për 461.3 milion lekë.
- ✓ VKM nr. 78, datë 10.02.2021, "Për ekzekutimin e VGJE për të drejtat e njeriut, dt 4.08.2020, për ceshtjen "Tershana kunder Shqiperise", për 1.8 milion lekë.
- ✓ VKM nr. 208, datë 29.03.2021 "Për dhënie ndihme financiare familjes së dëshmorit të atdheut Arjan Sala", për 1 milion lekë.
- ✓ VKM nr. 291, datë 19.05.2021, "Për një shtesë fondi në buxhetin e miratuar për vitin 2021, për MGFE për financimin e projektit "Përmirësimi i modulit të menaxhimit të kontrollit të faturimit", për 220.8 milion lekë.
- ✓ Nr. 577, date 6.10.2021, "Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për MFE-në për subvencionimin e pagesave të qirasë për familjet e mbetura të pastreha, si pasojë e fatkeqësive natyrore të tërmetit të datës 26.11.2019", për 800 milionë lekë.
- 652 milion lekë janë akorduar për Kryeministrinë me VKM-në nr. 747, datë 9.12.2021 " Për financimin e projektit të Agjencisë Shtetërore të Kadastrës "Digjitalizimi i të dhënave kadastrale të pasurive të paluajtshme".
- 457 milion lekë janë akorduar për Komisionin Qendror të Zgjedhjeve me VKM nr. 135, datë 5.03.2021 "Per disa shtesa dhe ndryshime në vkm nr.73 date 05.02.2021 "Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për komisionin qendror të zgjedhjeve, për organizimin e zgjedhjeve për kuvend të datës 25 prill 2021", për investime.
- 209 milionë lekë janë akorduar për Ministrinë e Drejtësisë "Për disa shtesa në Vendimin nr. 929, datë 17.11.2010, të KM," për shpërblimin e punonjësve të sistemit të burgjeve '.
- 143.5 milion lekë janë akorduar për Ministrinë e Punëve të Jashtme me VKM nr. 224, datë 7.04.2021 "Per miratimin e kontrates me objekt konsulence për hartimin e projektmarreveshjes qe do te lidhet ndermjet RSH dhe asaj te Greqise, per referimin e ceshtjes se kufizimit te zonave detare prane Gjykates nderkombetare te Drejtësisë", për 143.5 milion lekë.
- 143 milion lekë janë akorduar për Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit nëpërmjet dy VKM-ve të mëposhtëme:
 - ✓ VKM nr. 278, datë 12.05.2021 "Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, për mbështetjen e promovimin të Turizmit Shqiptar në tregjet ndërkombëtare si nevojë për situatën post COVID-19", për 100 milion lekë.
 - ✓ VKM nr. 332, datë 2.06.2021 "Për nje shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për MTM, për pagesën e studios për çështjen e anullimit të vendimit të arbitrazhit ICSID case nr. ARB/14/26", për 43 milion lekë.
- 130 milionë lekë janë akorduar për Partitë Politike me VKM-në nr. 217, datë 7.04.2021 "Për një shtesë fondi në programin "Mbështetje për Partitë Politike", për financimin e fushatës zgjedhore të subjekteve pjesëmarrëse në zgjedhjet për Kuvendin e Shqipërisë, të vitit 2021".
- 100 milion lekë janë akorduar për Akademinë e Shkencave me VKM nr. 18, datë 20.01.2021 "Për një shtesë fondi në Buxhetin e vitit 2021, të miratuar për ASH për financimin e hartimit e botimit të tre veprave madhore albanologjike dhe enciklopedike", për 100 milion lekë.
- 91.5 milion lekë janë akorduar për Ministrinë e Brendshme nëpërmjet tre VKM-ve:
 - ✓ VKM nr. 453, datë 29.07.2021 "Për disa ndryshime në VKM nr. 826, datë 26.10.2020 "Për ofrimin e shërbimeve për pritjen e akomodimin e fëmijëve të pashoqëruar të kthyer nga Siria dhe Iraku" për 6 594 mijë lekë.
 - ✓ VKM nr. 547, datë 29.09.2021 "Për dhënie ndihme financiare familjes së nënkomisarit Saimir Hoxha, ish punonjës policie, i vrarë në krye të detyrës", për 5 000 mijëlekë.
 - ✓ VKM nr. 859, datë 29.12.2021 "Për disa shtesa në VKM nr. 929, datë 17.11.2010 "Për krijimin e përdorimin e Fondit të veçantë për 80 000 mijë lekë.
- 76.6 milion lekë janë akorduar për Institucionet e tjera Qeveritare(Gr. 87), nëpërmjet tre VKM-ve të mëposhtme:

- ✓ VKM-së nr. 224, datë 7.04.2021 “Për miratimin e kontratës me objekt konsulencë për hartimin e projektmarrëveshjes që do të lidhet ndërmjet RSH dhe asaj të Greqisë, për referimin e çështjes së kufizimit të zonave detare pranë Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë”, për 35 milionë lekë.
- ✓ VKM nr. 453, datë 29.07.2021, “Për disa ndryshime në VKM nr. 826, datë 26.10.2020, të KM “Për ofrimin e shërbimeve për pritjen e akomodimin e fëmijëve të pashoqeruara kthyer nga Siria dhe Iraku”, për 1,7 milionë lekë.
- ✓ VKM nr. 813, datë 24.12.2021, “Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për Agjencinë për Dialog e Bashkëqeverisje për financimin e programit të këshillimit kombëtar”, për 40 milion lekë.
- 20.8 milion lekë për Ministrinë e Brendshme me VKM nr. 294, datë 19.05.2021 “Për shpronësimin për interes publik, të pronareve të pasurive të paluajtshme prone private që preken nga realizimi i projektit “ndërtimi i spitalit rajonal Memorial Fier”, për 20.8 milion lekë.

Mbështetur në sa mësipër rezulton se, në datën 31.12.2021, gjendja e papërdorur e Fondit Rezervë të buxhetit të shtetit, rezulton të jetë 254.6 milionë lekë.

II. Fondi rezervw i zgjedhjeve për Kuvendin e Shqipërisë

Fondi prej 1 miliardë lekë i planifikuar për përballimin e kostos së zgjedhjeve për Kuvendin e Shqipërisë të vitit 2021, është akorduar me VKM nr.73, datë 9.02.2021 “Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar në KQZ, për organizimin e zgjedhjeve për Kuvend të datës 25 Prill 2021”, të ndryshuar.

III. Fondi i Kontigjencës për risqet e borxhit

Ky fond, i planifikuar në masën 4.5 miliard lekë, deri me datë 31.12.2021 nuk është përdorur.

Raport mbi Funksonimin e Sistemit të Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik në Njësitë e Qeverisjes së Përgjithshme për vitin 2021

*Ky raport është përgatitur nga: Drejtoria e Përgjithshme e Harmonizimit të
Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik pranë Ministrisë së Financave dhe
Ekonomisë*

Tiranë, Maj 2022

PËRMBAJTJA**LISTA E SHKURTIMEVE****LISTA E TABELAVE.****LISTA E GRAFIKËVE.****LISTA E FIGURAVE****PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE****KAPITULLI I- VLERËSIMI I MONITORIMIT TË PERFORMANCËS SË NJËSIVE TË QEVERISJES SË PËRGJITHSHME.****1.1 ANALIZA PËR TREGUESIT E PERFORMANCËS:****KAPITULLI II- MENAXHIMI FINANCIAR DHE KONTROLLI.****2.1 ANALIZA E SISTEMIT SIPAS 17 PARIMEVE TË MFK BAZUAR NË VETËVLERËSIMIN E NJËSIVE PUBLIKE .****2.2 VLERËSIMI I SISTEMIT TË MENAXHIMIT FINANCIAR DHE KONTROLLIT NË BASHKITË E PËRZGJEDHURA PËR ASISTENCË TEKNIKE NGA PROJKETI I FINANCIVE LOKALE****KAPITULLI III- VLERËSIMI I CILËSISË SË SISTEMIT TË KONTROLLIT TË BRENDSHËM****KAPITULLI IV- MBËSHTETJA E MFE-SË PËR ZHVILLIMIN E SISTEMEVE TË KONTROLLIT TË BRENDSHËM****3.1 MBËSHTETJA E MFE-SË PËR ZHVILLIMIN E MENAXHIMIT FINANCIAR DHE KONTROLLIT.****3.2 IMPAKTI PËR VITIN 2021 .****KAPITULLI V- ZHVILLIMI I SISTEMIT TË AUDITIMIT TË BRENDSHËM NË SEKTORIN PUBLIK****5.1 STRUKTURAT E AUDITIMIT TË BRENDSHËM***5.1.1 Strukturat e auditimit të brendshëm në njësitë e vetëqeverisjes vendore .***5.2 FUNKSIONIMI KOMITETEVE TË AUDITIMIT TË BRENDSHËM****5.3 ANALIZË E VEPRIMTARISË SË AUDITIMIT TË BRENDSHËM***5.3.1 Realizimi i Planit të Angazhimeve të Auditimit**5.1.1 Strukturat e auditimit të brendshëm në njësitë e vetëqeverisjes vendore .***5.4 VLERËSIMI I RISKUT TË SISTEMEVE , GJETJET DHE REKOMANDIMET E AUDITIMIT .***5.4.1 Vlerësimi i sistemeve me risk.***5.5 GJETJET E AUDITIMIT TË BRENDSHËM .****5.6 REKOMANDIMET E AUDITIMIT TË BRENDSHËM****5.7 AUDITIMET E DETYRIMEVE TË PRAPAMBETURA TË NJËSIVE PUBLIKE****5.8 MBËSHTETJA PËR ZHVILLIMIN E AUDITIMIT TË BRENDSHËM****5.9 VLERËSIMI I JASHTËM I CILËSISË SË VEPRIMTARISË SË AUDITIMIT TË BRENDSHËM****5.10 ZHVILLIMI AFTËSIVE PROFESIONALE TË AUDITUESVE TË BRENDSHËM NË SEKTORIN PUBLIK .****PYETËSORI I VETËVLERËSIMIT TË NJAB****5.11 FUNKSIONIMIN E NJAB SIPAS AKTEVE LIGJORE****ANEKSI I. VLERËSIMI I PERFORMANCËS SË SISTEMIT TË MFK-SË NË NJËSITË SHPENZUESE ME BUXHET TË MADH.****SHTOJCA I. LISTA E NJËSIVE PËR TË CILAT NUK KA TË DHËNA PËR DISA TREGUES PERFORMANCE.****SHTOJCA II. IMPAKTI I COVID-19 NË VEPRIMTARINË AUDITUESE**

LISTA E SHKURTIMEVE

AB	Auditimi i Brendshëm
ASP	Shkolla Shqiptare e Administratës Publike
BE	Bashkimi Europian
DH/AB	Drejtoria e Harmonizimit për Auditimin e Brendshëm
DH/MFKK	Drejtoria e Harmonizimit për Menaxhimin Financiar, Kontrollin dhe Kontabilitetin
GMKR	Grupi i Menaxhimit dhe Koordinimit të Riskut
GMS	Grupi për Menaxhimin Strategjik
KAB	Komiteti i Auditimit të Brendshëm
KBFP	Kontrolli i Brendshëm Financiar Publik
KB	Kontrolli i Brendshëm
KLSH	Kontrolli i Lartë i Shtetit
MFE	Ministria e Financave dhe Ekonomisë
MFK	Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli
NA	Nëpunës Autorizues
NPA	Nëpunës i Parë Autorizues
NZ	Nëpunës Zbatues
NJAB	Njësi e Auditimit të Brendshëm
NJQP	Njësi e Qeverisjes së Përgjithshme
NJQQ	Njësi e Qeverisjes Qendrore
NJQV	Njësi e Qeverisjes Vendore
RSH	Republika e Shqipërisë

LISTA E TABELAVE

- TABELA 1. TREGUESIT E PERFORMANCËS DHE BURIMET E TË DHËNAVE SIPAS DREJTORIVE NË MINISTRINË E FINANCËVE DHE EKONOMISË..
- TABELA 2. RANKIMI I MINISTRIVE TË LINJËS SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 DHE KRAHASIMI ME VITIN 2020..
- TABELA 3. RANKIMI I NJËSIVE SHPENZUESE ME BUXHET TË MADH SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 DHE KRAHASIMI ME VITIN 2020..
- TABELA 4. RANKIMI I BASHKIVË, SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 DHE KRAHASIMI ME VITIN 2020
- TABELA 5. RANKIMI I BASHKIVË TË TJERA SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 ..
- TABELA 6. RANKIMI I KËSHILLAVE TË QARKUT SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 DHE KRAHASIMI ME VITIN 2020...
- TABELA 7. RANKIMI I INSTITUCIONEVE TË PAVARURA SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 DHE KRAHASIMI ME VITIN 2020.
- TABELA 8. RANKIMI I INSTITUCIONEVE TË GRUPIT 87 NË VARËSI TË KRYEMINISTRISË SIPAS TREGUESVE TË PERFORMANCËS PËR VITIN 2021 DHE KRAHASIMI ME VITIN 2020 .
- TABELA 9. TË DHËNA PËR AUDITUESIT E BRENDSHËM .
- TABELA 10. ANGAZHIME AUDITIMI TË REALIZUARA PËR VITIN 2021 .
- TABELA 11. GJETJET ME EFEKT FINANCIAR NEGATIV SIPAS SISTEMEVE PËR VITIN 2021 .
- TABELA 12. REKOMANDIME SIPAS LLOJIT PËR VITIN 2021 .
- TABELA 13. REKOMANDIMET SIPAS SISTEMEVE DHE NËNSISTEMEVE PËR VITIN 2021.
- TABELA 14. LISTA E INSTITUCIONEVE PËR TË CILAT MUNGOJNË TË DHËNAT PËR TREGUESIT E PERFORMANCËS

LISTA E GRAFIKËVE

- GRAFIKU 1. NUMRI I NJQP-VE QË KANË PLOTËSUAR PYETËSORIN E VETËVLERËSIMIT PËR VITIN 2021 .
- GRAFIKU 2. PËRBËRJA PROFESIONALE E AUDITUESVE TË BRENDSHËM .
- GRAFIKU 3. AUDITUESIT E BRENDSHËM SIPAS VJETËRSISË NË AUDITIM.
- GRAFIKU 4. AUDITIME TË PLANIFIKUARA DHE TË REALIZUARA NË VITE ..
- GRAFIKU 5. REALIZIMI I AUDITIMEVE TË PLANIFIKUARA SIPAS LLOJIT PËR VITIN 2021 .
- GRAFIKU 6. AUDITIME TË KRYERA SIPAS LLOJIT PËR VITIN 2021
- GRAFIKU 7. STRUKTURA E SHKELJEVE FINANCIARE SIPAS SISTEMEVE KRYESORE .
- GRAFIKU 8. REKOMANDIME TË PRANUARA DHE ZBATUARA NË VITE .
- GRAFIKU 9. VLERËSIME TË JASHTME TË CILËSISË 2018-2021 .
- GRAFIKU 10. OPINIONET E VJC NË VITE .
- GRAFIKU 11. PËRPUTHSHMËRIA E NJAB ME KËRKESAT E AKTEVE LIGJORE .
- GRAFIKU 12. IDENTIFIKIMI, VLERËSIMI DHE MENAXHIMI I RISQVEVE .
- GRAFIKU 13. VLERËSIMI PËR KONTROLLET E VENDOSURA DHE FUNKSIONIMI I TYRE ...
- GRAFIKU 14. VLERËSIMI I BRENDSHËM I CILËSISË SË VEPRIMTARISË AUDITUESE ...

LISTA E FIGURAVE

- FIGURA 1. SHTYLLAT E VEPRIMTARISË SË DH/AB

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Raporti Vjetor për Funksionimin e Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik në Republikën e Shqipërisë depozitohet çdo vit pranë Qeverisë nga ministri përgjegjës për financat, në përputhje me nenin 18, pika 3 të Ligjit për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin, bazuar në raportet vjetore të konsoliduara të përfituesve të fondeve publike mbi statusin e menaxhimit financiar dhe kontrollit dhe auditimit të brendshëm.

Qëllimi i Raportit Vjetor për Funksionimin e Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik për vitin 2021, është të prezantojë informacionin e mbledhur dhe të informojë palët e interesuara për progresin dhe rezultatet e arritura nga përfituesit e fondeve publike në procesin e krijimit, zbatimit, zhvillimit dhe forcimit të sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit dhe funksionit të auditimit të brendshëm. Objektivi i këtij raporti është të evidentojë si pikat e forta ashtu edhe ato të dobëta të funksionimit të sistemit, por edhe të japë rekomandime për zhvillimin dhe përmirësimin e mëtejshëm të tij. Gjithashtu, pjesë e raportit është dhe informacioni lidhur me vlerësimin e performancës së njësive të qeverisjes së përgjithshme mbi zbatimin e sistemit të kontrollit të brendshëm duke realizuar rankimin e këtyre njësive bazuar në 18 (tetëmbëdhjetë) tregues performance gjithëpërfshirës mbi planifikimin dhe ekzekutimin e buxhetit si dhe zbatimin e kërkesave ligjore të kontrollit të brendshëm.

Përmes miratimit të Dokumentit të Politikave për Zhvillimin e mëtejshëm të Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik 2021-2022, Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka ofruar mbështetje për zbatimin e sistemit të kontrollit të brendshëm financiar publik. Vlen të theksohet se, ky dokument politikash lidhet me Strategjinë e Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2019-2022, në të cilën artikullohet vizioni dhe angazhimi i qeverisë për zbatimin e plotë të reformave të koordinuara në fushën e menaxhimit të financave publike të cilat synojnë rritjen e përgjegjshmërisë menaxheriale, sigurimin e menaxhimit të shëndoshë financiar dhe qeverisjes së mirë duke përmirësuar eficiencën dhe efektivitetin në menaxhimin e fondeve publike në vendin tonë.

Përsa i përket vlerësimit të sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit për vitin 2021, evidentohet se, zhvillimet kryesore u fokusuan në drejtim të përmirësimit të funksionalitetit të sistemit nëpërmjet ofrimit të asistencës teknike dhe rritjes së ndërgjegjësimit mbi rëndësinë e zbatimit të instrumentave të menaxhimit financiar dhe kontrollit. Pavarësisht angazhimit të Drejtorisë së Harmonizimit për Menaxhimin Financiar, Kontrollin dhe Kontabilitetin për rritjen e ndërgjegjësimit të njësive të qeverisjes së përgjithshme në lidhje me rëndësinë e zbatimit të sistemit të kontrollit të brendshëm, ende ka institucione të cilat nuk kanë respektuar kërkesat ligjore të raportimit të gjendjes së sistemit të kontrollit të brendshëm pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë. Nga verifikimet e kryera, rezultoi se, nga 154 njësi publike të cilave i'u është dërguar për plotësim pyetësori i vetëvlerësimit mbi sistemin e menaxhimit financiar dhe kontrollit, 138 kanë raportuar pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, ndërkohë që 3 prej tyre nuk kanë raportuar për shkak se janë institucione të krijuara rishtazi të cilat nuk kanë kryer veprimtari gjatë vitit 2021. Ky rezultat vjen si pasojë edhe i ndryshimeve të realizuara në dokumentin e pyetësorit të vetëvlerësimit në fund të vitit 2021. Në këtë kontekst, pavarësisht se zbatimi i një sistemi efektiv të kontrollit të brendshëm mbetet një detyrim ligjor, ende nevojitet angazhimi i duhur për përmirësimin e zbatimit të tij.

Konkretisht, zhvillimet kryesore në fushën e kontrollit të brendshëm për vitin 2021, paraqiten si më poshtë:

- Nga analiza e 138 pyetësorëve të vetëvlerësimit të njësive të sektorit publik, rezulton se në përgjithësi, institucionet kanë pasqyruar një informacion të plotë, gjithëpërfshirës në lidhje me statusin e zbatimit si dhe të arsyetuar me evidenca mbështetëse konkrete, duke evidentuar një qëndrueshmëri graduale të ndërgjegjësimit të institucioneve përsa i përket plotësimit me cilësi të këtij pyetësori;
- Nga analiza e përgjigjeve të dhëna në pyetësorët e vetëvlerësimit, bazuar në vlerësimin e 17 (shtatëmbëdhjetë) parimeve rezulton se 13 (trembëdhjetë) parime janë pjesërisht efektive dhe 4 (katër) prej tyre janë efektive, duke theksuar nevojën për marrjen e masave konkrete për përmirësimin e gjendjes së sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit. Vlerësim i kënaqshëm i sistemit të kontrollit të brendshëm evidentohet në ministrinë e linjës ndërkohë njësitë e vetëqeverisjes vendore vijojnë të kenë vlerësimin më të ulët;
- Referuar komponentëve të menaxhimit financiar dhe kontrollit, rezultatet më të kënaqshme janë arritur në komponentin e mjedisit të kontrollit dhe aktiviteteve të kontrollit;
- 26 punonjës janë trajnuar për konceptet e menaxhimit financiar dhe kontrollit ndërkohë që 146 punonjës e menaxherë janë trajnuar lidhur me zhvillimin e procesit të menaxhimit të riskut në njësitë publike si dhe kontabilitetin në sektorin publik si një ndër elementët kyç të kontrollit të brendshëm;
- 12 plane të identifikuar të riskut në lidhje me menaxhimin e aseteve u finalizuan dhe u shpërndanë në 18 bashkitë e përzgjedhura të Projektit të Financave Lokale;
- Rezultatet e ulta tregojnë se menaxhimi i riskut nuk është zbatuar ende plotësisht në sektorin publik dhe për tre vjet me radhë këto rezultate kanë qënë në nivele të ulta, gjë që çon në përfundimin se është i nevojshëm formalizimi i këtij procesi në funksion të përmirësimit të veprimtarisë së institucionit;
- Fusha e monitorimit, mbikëqyrjes dhe vlerësimit të sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit është komponenti me vlerësimin më të ulët. Problematika evidentohen në pyetjet që trajtojnë ekzistencën e mekanizmave vetërregullues (ekzistenca e auditimit të brendshëm, procedurat e vetëvlerësimit, raportimi i mungesës së kontrolleve nga menaxherët) që do të shërbenin për përmirësimin e sistemit të kontrolleve të brendshme;
- Për vitin 2021, 109 (njëqind e nëntë) njësi publike kanë paraqitur planin e veprimit për ngritjen e sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit pranë strukturës përgjegjëse për harmonizimin e menaxhimit financiar dhe kontrollit. Krahasuar me vitin e kaluar, ka një rritje në numrin e njësive që e kanë dorëzuar këtë dokument.

Në vijim, nga analiza e përgjithshme e 17 parimeve të kontrollit të brendshëm konstatohet se, sistemi i kontrollit të brendshëm për vitin 2021 paraqitet *pjesërisht efektiv*, ku ndikimin kryesor në këtë rezultat e zënë mangësitë lidhur me vlerësimin dhe raportimin në kohën e duhur të problematikave të sistemit të kontrollit të brendshëm. Këto problematika duhet të transmetohen nëpërmjet linjave të përcaktuara të raportimit tek palët përkatëse të brendshme dhe të jashtme, për t'i mundësuar njësisë publike trajtimin e menjëhershëm të tyre. Në këtë kontekst, lind nevoja e ndërmarrjes së masave efektive për ndërgjegjësimin e menaxherëve për vlerësimin e çështjeve të identifikuar përmes raportimeve dhe aktiviteteve të monitorimit.

Përmirësimet e mëtejshme në fushën e kontrollit të brendshëm financiar publik duhet të konsiderohen si hapa të rëndësishëm në procesin e integritetit në Bashkimin Evropian. Një sfidë

e madhe mbetet adresimi i rekomandimeve të dhëna ndër vite, mosadresimi i të cilave ndikon në cilësinë e funksionimit të sistemit të kontrollit të brendshëm.

Për zhvillimin e mëtejshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm, rekomandojmë:

- Ndërgjegjësimi i drejtuesve dhe menaxherëve për ngritjen dhe zhvillimin e sistemit të kontrollit të brendshëm përmes udhëzimeve dhe metodologjive të përmirësuara nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë dhe përfshirjes së burimeve të përshtatshme njerëzore;
- Vijimi i mëtejshëm i angazhimit në funksion të përmirësimit të procesit të menaxhimit të riskut, nëpërmjet monitorimit të zbatimit të mjeteve dhe udhëzimeve në dispozicion. Njëkohësisht, vizitat në terren për vlerësimin e cilësisë së sistemit të kontrollit të brendshëm duhet të identifikojnë më në detaje problematikat që lidhen me këtë fushë;
- Bashkëpunimi i mëtejshëm me partnerë vendas apo të huaj për marrjen në konsideratë të përmirësimit të kuadrit rregullator dhe metodologjik në njësitë e vetëqeverisjes vendore në funksion të përmirësimit të performancës në realizimin e synimeve të përcaktuara;
- Asistenca e vazhdueshme për zbatimin e elementëve të përgjegjshmërisë menaxheriale (përcaktimi i objektivave, ndarja e përgjegjësi, procedurat e delegimit), përmirësimit të procedurave të vlerësimit dhe monitorimit të sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit për të gjitha njësitë publike;
- Zbatimi me përparësi i planit të veprimit të Dokumentit të Politikave për Zhvillimin e Mëtejshëm të Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik në Shqipëri, për periudhën 2021-2022 dhe monitorimi periodik për përmbushjen e objektivave të planifikuara;
- Shfrytëzimi i erës së re të dixhitalizimit të ofrimit të shërbimeve në funksion të përparimit të sistemeve të teknologjisë së informacionit dhe përmirësimit të cilësisë së shpërndarjes së informacionit financiar dhe jo-financiar;
- Realizimi i trajnimeve të vijueshme mbi zbatimin e kërkesave ligjore të menaxhimit financiar dhe kontrollit si dhe forcimi i mëtejshëm i objektivitetit dhe cilësisë gjatë procesit të vetëvlerësimit.

Shërbimi i auditimit të brendshëm ka gjetur zbatim në pjesën më të madhe të njërive të qeverisjes së përgjithshme nëpërmjet krijimit të 135 strukturave audituese (për ato organe publike të cilat përmbushin kriteret për krijimin e auditimit të brendshëm brenda vetë njësisë shpenzuese) dhe pjesa tjetër e njërive të qeverisjes së përgjithshme, bashki dhe agjenci të nivelit të dytë të qeverisjes janë mbuluar nëpërmjet vendosjes së 12 marrëveshjeve ndër-institucionale apo kontraktimit të shërbimit, ndër të cilat 10 institucione të pavarura dhe 2 bashki.

Qëllimi i auditimit të brendshëm është të ofrojë siguri mbi njësinë publike në të cilën është krijuar dhe funksionon, për efektivitetin e politikave, zbatimin e procedurave dhe ndihmon mbikëqyrjen e menaxhimit duke verifikuar ekzistencën dhe eficientësinë e kontroleve të brendshme, menaxhimit të riskut, si dhe pajtueshmërinë me kuadrin ligjor dhe rregullator.

Audituesit e brendshëm, duke vlerësuar dhe rishikuar në mënyrë objektive zbatimin e politikave, rregullave, normave dhe procedurave japin siguri të arsyeshme se po bëhet ajo që duhet, se sistemet e kontrollit të brendshëm janë adekuate dhe adresojnë risqet, duke rritur mundësitë për arritjen e objektivave. Në vijim, audituesit e brendshëm mbështesin menaxhimin duke dhënë rekomandimet e duhura dhe cilësore kontribuojnë në forcimin e përgjegjshmërisë

menaxheriale, në mirëqeverisjen e organeve publike dhe rritjen e efektivitetit të mirëadministrimit e fondeve.

I ndërtuar mbi këto parime, shërbimi i auditimit të brendshëm duhet të udhëhiqet dhe mbështetet në kuadrin ligjor e metodologjik përkatës, Ligjin dhe Manualin e Auditimit të Brendshëm dhe duhet të zbatohet kërkesat e standardeve profesionale, të miratuara.

Analiza e veprimtarisë dhe funksionimit të auditimit të brendshëm publik ka treguar një progres të moderuar, por ende larg pritshmërive, dhe kjo e ndikuar nga faktorë të jashtëm e të brendshëm, nga probleme teknike dhe pse jo politike, nga të cilat funksioni i auditimit të brendshëm nuk është “imun”. Sfidat e funksionit të auditimit të brendshëm janë ende prezent në çështje thelbësore dhe tepër të rëndësishme në realizimin e shërbimit të auditimit në pajtueshmëri të plotë me standardet dhe parimet profesionale të fushës së auditimit.

Analiza e prezantuar në këtë raport është mbështetur në konsolidimin e të dhënave të raporteve vjetore të veprimtarisë së **128 njësive të auditimit të brendshëm** që funksionojnë në sektorin publik. Treguesit e raportuar japin informacion mbi strukturat audituese dhe kapacitetet e tyre, realizimin e planit të angazhimeve, vlerësimin e risqeve, sistemet dhe fushat ku gjetjet e auditimit kanë treguar të kenë dobësi materiale, rekomandimet e dhëna nga auditimi lidhur me to, nivelin e zbatimit të rekomandimeve të auditimit, si dhe kufizimet me të cilat janë përballur audituesit e prioritetet për të ardhmen.

Përgjithësisht, zhvillimi dhe funksionimi i auditimit të brendshëm gjatë vitit 2021, tregojnë se:

- Ekzistojnë organe/njësi publike nga të cilat: 19 institucione të pavarura, 13 agjenci dhe 10 bashki, që nuk janë mbuluar me shërbimin e auditimit të brendshëm në asnjë nga format e përcaktuara me kuadrin rregullator;
- Në strukturat e auditimit, janë të punësuar 433 auditues kundrejt 485 të nevojshëm, pra evidentohen 52 vende vakante. Gjatë vitit janë punësuar auditues të rinj, por për shkak të largimeve, kryesisht për shkaqe natyrore pozicionet vakante mbetet në të njëjtat tendenca;
- Veprimtaria e auditimit të brendshëm është realizuar në mënyrë të planifikuar sipas parashikimeve në Planin Vjetor të Veprimtarisë së çdo Njësie të Auditimit të Brendshëm i cili për shkak të ndikimeve dhe kushteve të gjendjes së jashtëzakonshme në kushtet e pandemisë globale kërkoi si domosdoshmëri rishikimin e këtyre planeve. Njëkohësisht kufizimet ndikuan ndjeshëm dhe në realizimin e angazhimeve të auditimit, të cilat rezultuan në vetëm 1061 auditime të evaduara kundrejt 1111 të planifikuara, pra **96% të Planit Vjetor të Angazhimeve**;
- Auditimet identifikuan **7660 gjetje** të shkeljeve, devijimeve dhe dobësive në sistemet e administrimit të pronës publike, prokurimit publik, pagesave, shpërblimeve, menaxhimit të aseteve, sistemi i tatim taksave, regjimi doganor, legalizimet dhe privatizimet e pronës shtetërore, koncensionet dhe Partneriteti Publik Privat si dhe sisteme të menaxhimit të burimeve njerëzore;
- Në auditimet e ushtruara gjatë vitit 2021 janë **dhënë 7887 rekomandime** për përmirësim sistemi, ndryshime të kuadrit rregullator dhe masa organizative dhe të qeverisjes, dhe janë **pranuar 7845 rekomandime**, nga të cilat **3865 janë zbatuar plotësisht** dhe **3177 janë në proces zbatimi**. Është ruajtur nivel i lartë i pranimi të rekomandimeve nga subjektet e audituara në masën **99,4%** (vetëm 42 rekomandime nuk janë pranuar) ndërkohë që niveli i zbatimit të plotë të rekomandimeve të dhëna brenda vitit 2021 nga ana e subjekteve të audituara është në masën 49.3%. Theksohet se pjesa tjetër e

rekomandimeve të dhëna, 40%, janë në proces zbatimi. Kjo lidhet me efektin e faktorit të kohës që nevojitet për zbatimin e plotë të masave dhe aktiviteteve që duhet të ndërmerren për plotësimin e rekomandimit. Duke konsideruar këtë faktor, niveli i zbatimit të rekomandimeve të dhëna në vitin 2020 dhe të zbatuara në vitin 2021 është **62%**;

- Gjetjet me efekt financiar negativ janë identifikuar në masën **593.1 milionë lekë**. Struktura e dëmit ekonomik të shkaktuar identifikon peshën specifike më të madhe në sistemin e tatim, taksave dhe doganave rreth 29%, rreth 20% administrimin e pronës shtetërore dhe 13.3% në fushën e prokurimit publik;
- Auditimi i brendshëm ka identifikuar paafësi dhe mangësi të subjekteve për të ndërtuar, mbajtur dhe përditësuar elementët e nevojshëm të kornizës së kontrollit të brendshëm (COSO) të tillë si: hartimi dhe mbajtja e Regjistrit të riskut, zhvillimi i procedurave efektive dhe manualeve të punës, miratimi i Gjurmës së Auditimit për proceset kryesore, përditësimi i rregulloreve të brendshme deri në përcaktimin e përshkrimit të saktë të detyrave dhe përgjegjësi, mos efektiviteti i të cilave ka ndikuar dhe ndikon në përgjigjen e këtyre sistemeve në objektivat e kontrollit;
- Mangësi materiale janë identifikuar në administrimin e aseteve lidhur me: plotësinë, ekzistencën, përkatësinë, si dhe pasaktësi në hartimin e regjistrit të aseteve, ç'ka përbën një faktor risku potencial në mirëadministrimin e pronës publike;
- Në total kanë raportuar mbi auditimin e detyrimeve të prapambetura 63 njësi shpenzuese. Sistemi i detyrimeve të prapambetura ka patur zhvillime pozitive në disa nga ministritë e linjës, por ky trend nuk është ndjekur nga njësitë e vetëqeverisjes vendore dhe agjenci të tjera qeverisëse. Nga gjetjet e auditimit konstatohet se ka dobësi të theksuara në zbatimin e standardeve të kontabilitetit lidhur me regjistrimin, njohjen dhe ndjekjen e detyrimeve të prapambetura. Gjithashtu, mosmarrja e masave të nevojshme parandaluese ka ndikuar në krijimin e detyrimeve të reja;
- Nga Njësitë e Auditimit të Brendshëm janë identifikuar 6 raste të shkeljeve, të cilat në gjykimin profesional të audituesve janë dërguar për investigim të mëtejshëm tek Titullari përkatës për ndjekje nga Drejtoria e Inspektimit Financiar në Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë dhe në institucione të tjera: 2 raste Ministria e Financave dhe Ekonomisë, 2 raste Ministria e Brendshme, 1 rast Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, 1 rast Ujësjellës Kanalizime Elbasan, sha;
- Vlerësimet e jashtme të cilësisë u rritën me rreth 30 % në krahasim me periudhat e mëparshme me qëllim që të arrihet objektivi për mbulimin e gjithë NJAB-ve me vlerësime të jashtme brenda 5 viteve. U kryen në 25 Njësi të Auditimit të Brendshëm, kryesisht në njësi të vetëqeverisjes vendore (10 Bashki), agjenci dhe qendra shërbimi publik të nivelit të dytë të qeverisjes qendrore (3 njësi të auditimit të brendshëm), shoqëritë publike (5 shoqëri aksionere), universitete publike (2 njësi të auditimit të brendshëm), institucione të pavarura (3 njësi të auditimit të brendshëm) dhe spitale rajonale (2 njësi të auditimit të brendshëm), të cilat janë identifikuar nëpërmjet monitorimit të vazhdueshëm të raportimit dhe planifikimit si subjekte në risk të lartë. Opinionet e dhëna nga vlerësimet tregojnë dobësi të strukturave audituese në nivel të qeverisjes lokale dhe qendrat spitalore lidhur me përmbushjen e kritereve të përcaktuara në Ligjin për auditimin e brendshëm, si në krijimin e njësive të auditimit të brendshëm dhe/apo forma e sigurimit të shërbimit të auditimit, në rekrutimin e audituesve të brendshëm po ashtu dhe zbatimin e standardeve të punës audituese;
- Struktura profesionale e audituesve të brendshëm konsiston në: 349 ekonomistë, 64 juristë dhe 20 me profesione të tjera specifike sipas sektorëve të ekonomisë. Kriteri i eksperiencës përmbushet nga 251 auditues të brendshëm që kanë vjetërsi pune mbi 5 vjet dhe 182 kanë vjetërsi në auditim deri në 5 vjet;

- Nëpërmjet Programit të Trajnimit të Vijnshëm Profesional për vitin 2021, 342 auditues të brendshëm të certifikuar u trajnuan në 11 tema, të cilat mbuluan: qasjen e auditimit mbi bazë risku, adresimin e rasteve të korrupsionit dhe mashtrimit financiar, sistemin buxhetor prokurimet publike dhe auditimin e detyrimeve të prapambetura, planifikimin, raportimin dhe ndjekjen e rekomandimeve të auditimit;
- Në Tetor të vitit 2021 përfundoi procesi i certifikimit të 51 audituesve të brendshëm në sektorin publik, nëpërmjet të cilit të gjithë audituesit e brendshëm ndoqën trajnimet dhe u testuan për t'u pasqisur me dëshminë profesionale, si një kusht thelbësor për ndërtimin dhe zhvillimin e aftësive dhe kapaciteteve audituese;
- Komitetet e Auditimit të Brendshëm janë ngritur dhe kanë funksionuar në 6 Ministri dhe 1 Institucion i Pavarur (Këshilli i Lartë Gjyqësor). Komitetet kanë raportuar tek Ministri përkatës dhe kanë adresuar rekomandime në drejtim të veprimtarisë së auditimit të brendshëm.
- Kuadri ligjor dhe rregullator që mbështet auditimin e brendshëm është rishikuar dhe Projekt Ligji “Për disa ndryshime në Ligjin nr.114, datë 2015 “Për auditimin e brendshëm në sektorin publik” është në procedura të miratimit, i pritshëm për t'u miratuar brenda vitit 2022. Projektligji parashikon amendime dhe ndryshime të cilat do të ndikojnë në përmirësimin e zhvillimit të veprimtarisë audituese duke shmangur disa kufizime që lidhen me zbatimin e kërkesave të ligjit në praktiken e punës;
- Tre udhëzues metodologjik: “Auditimi i detyrimeve të prapambetura”, “Vlerësimi i Riskut në auditim” dhe “Vendosja e Programit të sigurimit të brendshëm të cilësisë dhe përmirësimit” janë përgatitur dhe shpërndarë për mendim tek strukturat audituese. Aplikimi i këtyre udhëzimeve do t'i vijë në ndihmë audituesve të brendshëm për të ofruar auditime cilësore dhe në përputhje me kërkesat e standardeve.

Auditimi i brendshëm luan një rol të rëndësishëm në mirëqeverisjen e shëndetshme, dhe për këtë arsye nuk kërkohet vetëm kryerja e shërbimeve të sigurisë të ofruara nëpërmjet auditimeve të përputhshmërisë dhe auditimeve financiare, por edhe të shërbejë si partner strategjik dhe të shtojë vlerë në veprimtarinë e njësisë publike drejt përmirësimit të proceseve organizative dhe sigurimit të efikasitetit dhe efikasitetit të tyre.

Në këtë këndvështrim, prioritetet për të ardhmen në fushën e auditimit të brendshëm do të përfshijnë:

- Në planifikimin e veprimtarisë, auditimi i brendshëm duhet të përfshijë të gjitha sistemet dhe fushat që lidhen me dobësitë sistematike dhe risqet e identifikuara nga vlerësimi i sistemeve të menaxhimit financiar dhe kontrollit në subjektet publike;
- Vlerësimi i aftësisë reaguese të kontroleve të vendosura për t'iu përgjigjur situatave të pazakonta, të ndodhura gjatë vitit 2021;
- Auditimet për vlerësimin e sistemeve të qeverisjes dhe administrimit që përfshijnë vlerësimin e proceseve të vendimmarrjes, vendimeve strategjike dhe operacionale, mbikëqyrjen e menaxhimit të riskut, promovimin e etikës dhe vlerave të përshtatshme brenda organizatës, sigurimin e menaxhimit efektiv organizativ të performancës dhe llogaridhënies;
- Aplikimi i qasjes së auditimit mbi bazë risku për të mundësuar që auditimet të orientohen në vlerësimin e risqeve më të rëndësishme për planifikimin dhe zbatimin e projekteve dhe programeve për arritjen e objektivave strategjike të njësive publike, duke mundësuar kryerjen me efektivitet dhe efikasitet të auditimit;

- Institucionalizimi i auditimit të detyrimeve të prapambetura, si sistem me risk të lartë të përfshihet në planin vjetor të njësive të auditimit të brendshëm për të gjithë ato njësi shpenzuese që paraqiten me të tilla detyrime, mbështetur në një analizë të hollësishme të rrenjës. Drejtoria e Harmonizimit për Auditimin e Brendshëm të koordinojë e sigurojë bashkëpunim dhe komunikim me të gjithë këto institucione duke ofruar një qasje të unifikuar auditimi për të gjitha njësitë e auditimit të brendshëm dhe auditimin e jashtëm;
- Krijimi i një rrjeti efektiv të komunikimit me/ndërmjet njësive publike dhe monitorimi i vazhdueshëm për tu siguruar që shërbimi i auditimit të brendshëm realizohet në të gjitha njësitë e qeverisjes së përgjithshme dhe në përputhje me kërkesat e kuadrit ligjor, Standardeve Ndërkombëtare të pranuar dhe praktikave të mira profesionale;
- Realizimi i vlerësimeve të jashtme të cilësisë së veprimtarisë së auditimit të brendshëm në sektorin publik, për vlerësimin e përputhjes së kësaj veprimtarie me standardet ndërkombëtare të pranuar, si një mjet i rëndësishëm në identifikimin e mangësive dhe ndërmarrjen e iniciativave dhe veprimeve për ndryshim pozitiv dhe fuqizim të sistemit të auditimit të brendshëm në sektorin publik;
- Zhvillimi i një kuadri ligjor dhe metodologjik adekuat, udhëheqës për auditimin e brendshëm, i mbështetur në një analizë të thellë të realizimit të veprimtarisë audituese duke siguruar përputhshmërinë me *acquis communautaire*, kërkesat e standardeve dhe rekomandimeve të Komisionit Evropian;
- Forcimi dhe zhvillimi profesional i audituesve të brendshëm nëpërmjet programeve efektive të trajnimit dhe certifikimit, ku të ndërthuren përgjigjet efektive të nevojave individuale dhe institucional për ndërtimin dhe rritjen e kapaciteteve audituese;
- Programi i Zhvillimit Profesional të ofrojë siguri të arsyeshme që audituesit e brendshëm janë të kualifikuar për të ushtruar funksionin e audituesit me nivel të lartë të aftësive dhe kompetencave profesionale.
- Bashkëpunimi me institucione të tjera kombëtare dhe ndërkombëtare për të sjellë në sistemin e auditimit të brendshëm eksperiencat më të mira dhe praktikat bashkëkohore të profesionit të vendeve më të zhvilluara anëtare të Bashkimit Evropian;
- Krijimi dhe zyrtarizimi i rrjetit të drejtuesve dhe audituesve të brendshëm në njësitë e sektorit publik dhe vendosja e kanaleve efektive të komunikimit për të siguruar harmonizimin dhe lidhjen ngushtë ndërmjet tyre, në funksion të shtrirjes dhe shkëmbimit të njohurive dhe ekspertizës profesionale;
- Forcimi i bashkëpunimit ndërmjet auditimit të brendshëm dhe të jashtëm, duke ndarë mundësi dhe eksperiencë të përbashkëta në fushën e zhvillimit profesional, metodologjive dhe qasjeve të auditimit bazuar në marrëdhënie të ndërsjellta bashkëveprimi sipas Marrëveshjes së Bashkëpunimit Ndërinstitucional dhe nën drejtimin e Sekretariatit Teknik të Përbashkët.

KAPITULLI I- VLERËSIMI I MONITORIMIT TË PERFORMANCËS SË NJËSIVE TË QEVERISJES SË PËRGJITHSHME

Gjatë vitit 2021, Drejtoria e Përgjithshme e Harmonizimit të Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik (DPH/KBFP) në bashkëpunim me Drejtorinë e Përgjithshme të Buxhetit dhe Drejtorinë e Përgjithshme të Thesarit u angazhua në rishikimin e Metodologjisë për Monitorimin e Performancës së Sistemit të Kontrollit të Brendshëm në Njësitë Publike, miratuar me Urdhrin e Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr. 221, datë 01.12.2021 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Urdhrin nr. 117, datë 01.04.2019 “Për miratimin e metodologjisë për monitorimin e performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm të njësive publike”. Ndryshimet në këtë dokument konsistojnë në formatet mbi mënyrën e raportimit të treguesve të performancës si dhe rishikimi i pyetësorit të vetëvlerësimit të menaxhimit financiar dhe kontrollit (MFK). Pyetësori i vetëvlerësimit u rishikua duke përfshirë pyetje që lidhen me treguesit e performancës të përcaktuar në metodologjinë e monitorimit si dhe treguesit PEFA¹ (Programi i Shpenzimeve Publike dhe Përgjegjshmërisë Financiare), me qëllim ndërgjegjësimin e institucioneve mbi bazën e vlerësimit që përdoret nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (MFE) dhe nga donatorët. Njëkohësisht, në pyetësor është përmirësuar rubrika e dokumentave mbështetës të cilët ndihmojnë institucionin në saktësimin dhe arsyetimin e informacionit të përfshirë. Lidhur me treguesit e performancës, nuk u parashikua krijimi i një pasaporte të re treguesish, ku edhe për këtë vit janë analizuar 18 (tetëmbëdhjetë) tregues mbi planifikimin, zbatimin dhe ekzekutimin e buxhetit si dhe treguesit për implementimin e sistemeve të kontrollit të brendshëm. Konkretisht, metodologjia përmban 18 tregues performance, të cilët klasifikohen si më poshtë vijon:

Tabela 1. Treguesit e Performancës dhe burimet e të dhënave sipas Drejtorive në Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë

Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit	Drejtoria e Përgjithshme e Thesarit	Drejtoria e Harmonizimit të MFKK	Drejtoria e Harmonizimit të AB
1. Realizimi i shpenzimeve buxhetore (në %)	1. Të gjitha faturat janë dërguar në kohë për pagesë pranë degës përkatëse të thesarit	1. Hartimi me cilësi i Planit të Veprimit të MFK-së dhe paraqitja brenda afateve kohore të përcaktuara	1. Organizimi i NJAB-ve dhe kapacitetet e AB
2. Realizimi i shpenzimeve buxhetore sipas klasifikimit ekonomik (në %)	2. Faturat e detyrimeve të prapambetura janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit për regjistrimin në SIFQ si shpenzime të periudhave të ardhshme (Ilogaria ekonomike 486)	2. Gjithëpërfshirja dhe rregullsia e raportimit vjetor mbi sistemin e kontrollit të brendshëm	2. Cilësia e përgatitjes së planifikimit strategjik dhe vjetor nga NJAB-të

¹ Programi PEFA ofron një kornizë për vlerësimin dhe raportimin mbi pikat e forta dhe të dobëta të menaxhimit të financave publike (MFP) duke përdorur tregues sasiore për të matur performancën. PEFA është krijuar për të ofruar një fotografi të performancës së MFP-së në momente specifike në kohë duke përdorur një metodologji që mund të përsëritet në vlerësimet e njëpasnjëshme, duke dhënë një përmbljedhje të ndryshimeve me kalimin e kohës.

3. Reduktimi i nivelit të detyrimeve të prapambetura	3. Të gjitha kontratat janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit	3. Efektiviteti i mekanizmave bazë të përgjegjshmërisë menaxheriale në njësitë e sektorit publik	3. Cilësia e përgatitjes së Raportit vjetor të NJAB-ve
4. Realizimi i shpenzimeve kapitale	4. Numri i urdhër prokurimeve të paaautorizuara		4. Zbatimi i rekomandimeve të AB-së
5. Investimet kapitale shumëvjeçare janë hedhur në sistem sipas planit kontraktual të disbursimit	5. Kufizimi i avancimit të planit mujor të arkës		
	6. Paraqitja, nënshkrimi dhe respektimi i afatit kohor të dorëzimit të pasqyrave financiare sipas kuadrit ligjor në fuqi		

Për vitin 2021, duke marrë në konsideratë edhe efektet e krijuara nga pandemia e Covid-19, e cila ka penguar realizimin e procesve të punës me kapacitet të plotë, si dhe njëkohësisht zhvendosjen e fokusit dhe nivelin e angazhimit të të gjitha njësive të qeverisjes së përgjithshme (NJQP) të marra në analizë, evidentohen disa mungesa në të dhënat e treguesve të performancës apo tregues të cilët nuk aplikohen në disa prej tyre, të referuar përgjatë analizës së performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm në këto njësi si dhe janë paraqitur të detajuara në Shtojcën bashkëlidhur këtij raporti.

Bazuar në vlerësimet e treguesve të mësipërm nga drejtoritë përkatëse, është realizuar rankimi i ministrive të linjës, bashkive, institucioneve të pavarura dhe njësive shpenzuese me buxhet të madh për vitin 2021, duke krahasuar performancën e tyre me vitin 2020, si më poshtë vijon:

✓ Rankimi i Ministrive të Linjës

Tabela 2. Rankimi i Ministrive të Linjës sipas treguesve të performancës për vitin 2021 dhe krahasimi me vitin 2020.

Rankimi për vitin 2021	Ndryshimi në rankim krahasuar me vitin 2020(+/-)	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (nga 72 pikë gjithsej)
1	↑ (+1)	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	64
2	↑ (+3)	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	62
3	(-)	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	58
4	↑ (+2)	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	57
5	↓ (-4)	Ministria e Brendshme	56
5	↓ (-1)	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë	56
6	↓ (-3)	Ministria e Mbrojtjes	54

6	↓ (-2)	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	54
7	↑ (+1)	Ministria e Drejtësisë	51
8	↓ (-1)	Ministria e Kulturës	46
9	(-)	Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme	45

✓ **Rankimi i njësive shpenzuese me buxhet të madh**

Drejtoria e Harmonizimit të Menaxhimit Financiar, Kontrollit dhe Kontabilitetit (DH/MFKK) ka vijuar procesin e vlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm edhe në njësitë shpenzuese me buxhet të madh, me qëllim mbulimin e një game më të gjerë të institucioneve si dhe sigurimin e një pamje më të qartë të funksionimit dhe progresit të këtij sistemi për vitin 2021. Edhe për këtë vit, janë analizuar 13 njësi shpenzuese me buxhet të madh, duke mundësuar krahasimin në performancë përgjatë dy viteve.

Analiza e detajuar e treguesve të performancës për këto institucione paraqitet në Aneksin nr.1 të këtij raporti.

Tabela 3. Rankimi i njësive shpenzuese me buxhet të madh sipas treguesve të performancës për vitin 2021 dhe krahasimi me vitin 2020

Rankimi për vitin 2021	Ndryshimi në rankim krahasuar me vitin 2020 (+/-)	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (nga 72 pikë gjithsej)
1	↑ (+2)	Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve	59
2	↓ (-1)	Garda e Republikës	56
3	↑ (+6)	Drejtoria e Përgjithshme e Doganave	51
4	↑ (+3)	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit	49
4	↓ (-1)	Agjencia për Zhvillim Bujqësor dhe Rural	49
5	↑ (+3)	Agjencia Kombëtare e Ujësjetllës Kanalizime dhe Infrastrukturës së Mbetjeve	48
6	↓ (-1)	Qendra Spitalore Universitare “Nënë Tereza”	47
6	↓ (-4)	Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit	47
7	↑ (+4)	Autoriteti Rrugor Shqiptar	45
7	↓ (-3)	Spitali Universitar i Traumës	45
7	↑ (+3)	Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësive	45
8	↓ (-2)	Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve	43
9	↓ (-2)	Agjencia e Trajtimit të Pronave	35

✓ *Rankimi i bashkive qendër qarku*

Tabela 4. Rankimi i Bashkive qendër qarku, sipas treguesve të performancës për vitin 2021 dhe krahasimi me vitin 2020

Rankimi për vitin 2021	Ndryshimi në rankim krahasuar me vitin 2020 (+/-)	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (68 ² nga 72 pikë gjithsej)
1	(-)	Bashkia Korçë	48
2	↓ (-1)	Bashkia Tiranë	42
2	(-)	Bashkia Durrës	42
3	↓ (-2)	Bashkia Shkodër	41
4	(-)	Bashkia Berat	40
5	↓ (-1)	Bashkia Gjirokastrë	38
6	↓ (-1)	Bashkia Elbasan	37
7	↓ (-4)	Bashkia Fier	33
7	↓ (-2)	Bashkia Lezhë	33
8	↓ (-6)	Bashkia Kukës	30
8	(-)	Bashkia Vlorë	30
9	↓ (-3)	Bashkia Dibër	22

Tabela 5. Rankimi i Bashkive të tjera sipas treguesve të performancës për vitin 2021

Rankimi	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (68 pikë nga 72 pikë gjithsej)
1	Bashkia Lushnje	47
2	Bashkia Dropull	45
3	Bashkia Kolonjë	42
3	Bashkia Finiq	42
4	Bashkia Bulqizë	40
5	Bashkia Librazhd	39
5	Bashkia Mirditë	39
6	Bashkia Patos	38
6	Bashkia Krujë	38
6	Bashkia Pogradec	38
6	Bashkia Kamëz	38
6	Bashkia Maliq	38
6	Bashkia Klos	38
7	Bashkia Roskovec	37
7	Bashkia Tepelenë	37
7	Bashkia Tropojë	37
8	Bashkia Devoll	36
8	Bashkia Cërrik	36

² Treguesi i performancës “Investimet kapitale shumëvjeçare janë hedhur në sistem sipas planit kontraktual të disbursimit” nuk është vlerësuar për shkak të mungesës së të dhënave për këtë grup institucionesh

8	Bashkia Skrapar	36
8	Bashkia Divjakë	36
8	Bashkia Prrerjas	36
8	Bashkia Selenicë	36
9	Bashkia Memaliaj	35
10	Bashkia Libohovë	34
10	Bashkia Vau Dejës	34
11	Bashkia Shijak	33
11	Bashkia Has	33
11	Bashkia Kurbin	33
11	Bashkia Sarandë	33
11	Bashkia Vorë	33
11	Bashkia Dimal	33
12	Bashkia Gramsh	32
12	Bashkia Kuçovë	32
12	Bashkia Pukë	32
13	Bashkia Himarë	31
14	Bashkia Mat	30
14	Bashkia Peqin	30
14	Bashkia Poliçan	30
15	Bashkia Këlcyrë	29
16	Bashkia Malësi e Madhe	28
16	Bashkia Përmet	28
16	Bashkia Fushë-Arrëz	28
17	Bashkia Mallakastër	26
18	Bashkia Rrogozhinë	25
19	Bashkia Delvinë	23
19	Bashkia Kavajë	23
20	Bashkia Pustec	21
21	Bashkia Konispol	20
22	Bashkia Belsh	19

Tabela 6. Rankimi i Këshillave të Qarkut sipas treguesve të performancës për vitin 2021 dhe krahasimi me vitin 2020

Rankimi	Ndryshimi në rankim krahasuar me vitin 2020 (+/-)	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (68 ³ nga 72 pikë gjithsej)
1	↑ (+6)	Qarku Kukës	37
2	(-)	Qarku Fier	32
3	↑ (+1)	Qarku Tiranë	30
4	(-)	Qarku Berat	29
5	↓ (-4)	Qarku Shkodër	28

³ Treguesi i performancës “Investimet kapitale shumëvjeçare janë hedhur në sistem sipas planit kontraktual të disbursimit” nuk është vlerësuar për shkak të mungesës së të dhënave për këtë grup institucionesh

5	↑ (+2)	Qarku Vlorë	28
6	↓ (-3)	Qarku Korçë	27
7	↓ (-1)	Qarku Dibër	26
7	↑ (+2)	Qarku Durrës	26
7	↓ (-1)	Qarku Elbasan	26
8	(-)	Qarku Gjirokastrë	25
9	↓ (-4)	Qarku Lezhë	24

✓ **Rankimi i institucioneve të pavarura dhe Grupit 87 në varësi të Kryeministrit**

Tabela 7. Rankimi i Institucioneve të pavarura sipas treguesve të performancës për vitin 2021 dhe krahasimi me vitin 2020

Rankimi për vitin 2021	Ndryshimi në rankim krahasuar me vitin 2020 (+/-)	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (nga 72 pikë gjithsej)
1	↑(+3)	Shkolla e Magjistraturës	61
2	↑(+3)	Shërbimi Informativ Shtetëror	58
3	↑(+14)	Inspektoriati i Lartë i Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesit	55
4	(-)	Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale	53
4	↑(+5)	Autoriteti për të Drejtën e Informimit mbi Dokumentet ish-sigurimit	53
5	↑(+8)	Këshilli i Lartë Gjyqësor	52
6	↑(+1)	Kontrolli i Lartë i Shtetit	51
7	↑(+8)	Akademia e Shkencës	50
8	(+1)	Zyra e Inspektoriati të Lartë të Drejtësisë	49
9	↓(-6)	Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave	48
9	↑(+7)	Gjykata Kushtetuese	48
10	↓(-2)	Prokuroria e Përgjithshme	47
10	↓(-6)	Instituti i Statistikave	47
11	(-)	Këshilli Kombëtarë i Kontabilitetit	46
11	↑(+9)	Instituti i Studimeve të Krimeve të Komunizmit	46
12	↑(+6)	Kryeministria	45
12	(-)	Komisioneri për Mbikëqyrjen e Shërbimit Civil	45
12	↓(-11)	Autoriteti i Konkurrencës	45
12	↓(-1)	Kolegji i Posaçëm i Apelit	45
13	↓(-11)	Agjencia Telegrafike Shqiptare	44
14	(-)	Komisionerët Publikë	43
15	↓(-5)	Avokati i Popullit	41
16	↓(-4)	Kuvendi	40
16	↑(+8)	Komisioni Qendror i Zgjedhjeve	40
17	↑(+3)	Komisioni i Prokurimit Publik	37
18	↑(+1)	Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi	36
19	↑(+4)	SPAK	34
19	↓(-5)	Komisioni i Pavarur i Kualifikimit	34
20	↓(-6)	Agjencia për Mbështetje për Shoqërinë Civile	32
20	↑(+2)	Këshilli i Lartë i Prokurorisë	32
21	↓(-14)	Qendra Kombëtare e Kinematografisë	31
22	(-)	Byroja Kombëtare e Hetimit	31
22	↑(+3)	Presidenca	25

Institucionet, të cilat nuk e kanë realizuar shërbimin e auditimit të brendshëm as me marrëveshje dhe nuk kanë as njësi auditimi, janë vlerësuar me 0 pikë, pasi realizimi i shërbimit të auditimit të brendshëm rrjedh nga detyrimi ligjor i kësaj fushe.

Tabela 8. Rankimi i institucioneve të Grupit 87 në varësi të Kryeministrit sipas treguesve të performancës për vitin 2021 dhe krahasimi me vitin 2020

Rankimi për vitin 2021	Ndryshimi në rankim krahasuar me vitin 2020 (+/-)	Institucioni	Vlerësimi në pikë për vitin 2021 (nga 72 pikë gjithsej)
1	↑ (+1)	Autoriteti Shtetëror i Informacionit Gjeohapsinor	53
2	↑ (+2)	Departamenti i Administratës Publike	52
2	(-)	Drejtoria e Shërbimit Qeveritar	52
3	↑ (+3)	Agjencia e Ofritit të Shërbimeve Publike të Integruara	49
3	↓ (-2)	Shkolla Shqiptare e Administratës Publike	49
4	↓ (-1)	Autoriteti Kombëtar për Certifikimin Elektronik dhe Sigurinë Kibernetike	47
5	↑ (+1)	Agjencia e Zhvillimit të Territorit	41
5	↑ (+4)	Komiteti Shtetëror i Kulteve	41
5	↑ (+3)	Avokatura e Shtetit	41
6	↑ (+1)	Agjensia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit	40
7	(-)	Agjencia për Hapje, Dialog dhe Bashkëqeverisje	36
8	↑ (-3)	Agjencia e Prokurimit Publik	35
9	(-)	Drejtoria e Sigurimit të Informacionit të Klasifikuar	34
9	↑ (+6)	Inspektoriati Qendror	34
10	↓ (-3)	Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore	32
10	↑ (+2)	Qendra kundër Ekstremizmit të Dhunshëm	32
10	↑ (+4)	Agjencia Kombëtare e Planifikimit Territorial	32
10	↓ (-2)	Agjencia Autonome e Auditimit të Fondeve të BE	32
11	↑ (+2)	Komiteti për Pakicat Kombëtare	31
12	↑ (+1)	Agjencia Kombëtare për Diasporën	25
12	↑ (+5)	Sekretariati Teknik i KEK	21

Një vështrim i përgjithshëm për treguesit kryesorë të analizuar për njësitë e qeverisjes së përgjithshme paraqitet si vijon:

1.1 Analiza për treguesit e performancës:

1. Treguesi i parë i analizuar nga struktura përgjegjëse për buxhetin në MFE është **“Realizimi i shpenzimeve buxhetore”**, i cili përcakton masën në të cilën janë realizuar shpenzimet buxhetore gjatë vitit kundrejt planit të buxhetit të miratuar nga Kuvendi. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 2.45 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 61%), duke reflektuar një performancë mesatarisht të kënaqshme për njësitë e marra në analizë, duke evidentuar një rritje të performancës në krahasim me dy vitet paraardhëse. Rezultati evidenton faktin se, pjesa më e madhe e njërive të analizuar kanë një rritje në eficiencë dhe efektivitet lidhur me përdorimin e buxhetit dhe realizimin e shpenzimeve të planifikuara për mbarëvajtjen e veprimtarisë së institucionit. Edhe për këtë vit, performancë të ulët paraqesin njësitë e vetëqeverisjes

vendore ku, arsyet për mosrealizimin e këtij treguesi vijnë kryesisht si pasojë e mosrealizimit të shpenzimeve për paga, sigurime në rastet kur nuk plotësohet struktura organizative me punonjës, nga mosrealizimi i shpenzimeve për mallra dhe shërbime apo shpenzimeve për udhëtim e dieta për jashtë, apo nënzhërave të tjerë të këtij grupi shpenzimesh. Gjithashtu, shtyrja e afateve të realizimit nga procesi i prokurimit, apo edhe nga vonesat në paraqitjen e dokumentacionit teknik e financiar për lëvrimin e fondeve janë faktorë të cilët ndikojnë në mosrealizimin e këtij treguesi. Për institucione ku realizimi në fakt i fondeve paraqitet më i lartë se sa plani fillestar i miratuar në Kuvend, arsyeja është se gjatë vitit këtyre institucioneve i janë shtuar fondet e planifikuara përkatësisht me Aktet Normative të miratuara gjatë vitit 2021, si edhe me përdorimet nga Fondi Rezervë i Buxhetit të Shtetit, nga Fondi i Rindërtimit dhe fondi i veçantë. Gjithashtu, mbartja e grantit të papërdorur të arsimit universitar nga viti 2020, ka ndikuar në shtesën e planit në vitin 2021, për Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë në krahasim me planin fillestar.

2. Një tregues tjetër është **“Realizimi i shpenzimeve buxhetore sipas klasifikimit ekonomik”**, i cili mat diferencën midis buxhetit të miratuar dhe buxhetit faktik në fund të vitit për çdo grup të shpenzimeve buxhetore të ndara sipas klasifikimit ekonomik. Nga vlerësimi i kryer për këtë tregues, rezultati është 1.9 pikë ose 47%, duke paraqitur një nivel mesatar të performancës së njësisë lidhur me këtë tregues por të përmirësuar krahasuar dhe me vlerësimin në dy vitet paraardhëse. Edhe për këtë tregues, njësitë e vetëqeverisjes vendore paraqiten me vlerësimin më të ulët me 0.65 pikë (16 %), ku kryesisht evidentohet se llogaritë me treguesin më të ulët janë ato të investimeve dhe subvencioneve, i cili lidhet me afatet kohore që në shumë raste tejkalohen duke vështirësuar realizimin në kohë të këtyre shpenzimeve.
3. Treguesi **“Reduktimi i nivelit të detyrimeve të prapambetura”** paraqet diferencën e stokut 12 – mujor të detyrimeve të prapambetura të vitit buxhetor korrent me stokun 12-mujor të vitit paraardhës në raport me stokun 12 – mujor të vitit paraardhës. Për vitin 2021, ai është vlerësuar mesatarisht 3.33 pikë (83%), duke treguar një nivel të kënaqshëm të realizimit të këtij treguesi edhe për këtë vit. Në nivel të përgjithshëm, stoku 12-mujor i detyrimeve të prapambetura për vitin 2021 është ulur me 60% krahasuar me stokun e detyrimeve të vitit paraardhës 2020. Referuar pikëzimit të përcaktuar në matjen e treguesit të performancës për reduktimin e detyrimeve të prapambetura me 4 pikë janë vlerësuar disa prej institucioneve që kanë ulur ndjeshëm stokun e detyrimeve: Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Ministria e Brendshme dhe Ministria e Mbrojtjes, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Kuvendi dhe Drejoria e Përgjithshme e Tatimeve e cila rezulton me shkallën më të lartë të reduktimit të detyrimeve të prapambetura nga viti 2020 në vitin 2021. Gjithashtu, situatë e përmirësuar paraqitet edhe në Ministrinë e Arsimit, Sportit dhe Rinisë ndërkohë që pavarësisht nivelit të përgjithshëm të reduktuar të stokut të detyrimeve, ende ka institucione që paraqesin rritje të nivelit të detyrimeve si: Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministria e Kulturës, Prokuroria e Përgjithshme dhe Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural e cila rezulton me shkallën më të lartë të rritjes së detyrimeve të prapambetura nga viti 2020 në vitin 2021. Vlen të theksohet se tashmë monitorimi i detyrimeve të prapambetura është një proces i konsoliduar në kohë dhe cilësi, përmes monitorimit periodik intesiv të të gjitha detyrimeve të pashlyera të institucioneve buxhetore. Duke nisur nga muaji Dhjetor 2020, ky monitorim dhe raportimi, i cili më parë kryhej mbi bazë tre-mujore nëpërmjet raportimit shkresor të institucioneve, gjenerohet automatikisht nga Sistemi Informatik Financiar i Qeverisë (SIFQ) sipas përcaktimeve të udhëzimit nr. 37, datë 6.10.2020 “Për Monitorimin dhe Publikimin Periodik të Stokut të Detyrimeve të Prapambetura të

Qeverisjes së Përgjithshme”. Ky format i raportimit të detyrimeve të prapambetura përveçse rrit saktësinë dhe siguron të dhënat në kohë reale, është gjithashtu një format gjithëpërfshirës duke unifikuar raportin për të gjitha njësitë e qeverisjes së përgjithshme.

4. Treguesi **“Realizimi i shpenzimeve kapitale”** paraqet devijimin nga plani i realizimit i shpenzimeve kapitale në një vit kundrejt shpenzimeve kapitale totale të planifikuara me ligjin e buxhetit vjetor në Kuvend. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 0.98 pikë (24%), duke shfaqur një performancë jo të kënaqshme të njërive publike, (pavarësisht faktit se ka pësuar një rritje të lehtë në krahasim me dy vitet paraardhëse), duke qenë se paraqet një nivel të konsiderueshëm devijimi nga fondet e planifikuara. Nga të gjitha grupet e NJQP-ve të marra në analizë, njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë devijimin më të lartë, në krahasim me ministrinë e linjës dhe institucionet e pavarura. Për ato njësi, të cilat paraqesin një performancë shumë të ulët të realizimit të këtij treguesi, evidentohet se shkaqet kryesore janë të lidhura kryesisht me problematikat dhe vonesat që ndodhin gjatë kryerjes së procedurave të prokurimit. Ajo që vlen të theksohet, nisur edhe nga efektet e situatës së krijuar nga Covid-19, është fakti se një pjesë e institucioneve nuk ka parashikuar investime për tu realizuar gjatë vitit 2021. Vëmendje e veçantë duhet t’i kushtohet realizimit të këtij treguesi pasi mungesa e injektimit të likuiditetit në ekonomi ndikon ndjeshëm në mosstimulimin e rritjes ekonomike, në hapjen e vendeve të reja të punës apo të ardhurat nga tatimet e taksat.
5. **“Investimet kapitale shumëvjeçare janë hedhur në sistem sipas planit kontraktual të disbursimit”** është një tregues tjetër i rëndësishëm, i cili paraqet shumën totale të shpenzimeve për projektet e investimeve në periudhën e vlerësimit (një ose disavjeçare) kundrejt shumës totale të planit shumëvjeçar të parashikuar për projektet. Njësitë e vetëqeverisjes vendore (bashki dhe këshill qarku), nuk përfshihen në analizë për këtë tregues. Për periudhën analizuëse, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 3.22 pikë (ose 81 %) të nivelit referues, duke reflektuar një ulje krahasim me vitin 2020, ku ka qenë i vlerësuar me 3.95 pikë. Pavarësisht vlerësimit për vitin 2021, mund të evidentojmë faktin se pothuajse të gjitha njësitë publike të marra në analizë kanë realizuar një performancë të kënaqshme përse i përket parashikimit të fondeve në fillim të vitit buxhetor, gjë e cila ka sjellë diferenca apo devijime më të ulëta të planeve buxhetore. Ndërkohë që, problematikat e këtij treguesi vijnë kryesisht nga rishikimi i buxhetit, i cili kryhet duke i kaluar fondet nga projektet me ecuri më të ulët në ato me ecuri më të lartë, ku ecuria e ulët mund të jetë rezultat edhe i planifikimit të gabuar dhe nuk janë mbajtur parasysh faktorët që mund të pengojnë ecurinë e projektit gjatë vitit.
6. Treguesi i parë i analizuar nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Të gjitha faturat janë dërguar në kohë për pagesë pranë degës përkatëse të thesarit”**, i cili përcakton numrin e faturave të dërguara në thesar për pagesë pas afatit kohor prej 30 ditësh kundrejt numrit total të faturave të dërguara për pagesë. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 2.1 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 52%), duke reflektuar një ulje të lehtë të performancës në krahasim me vitin 2020. Realizimi i këtij treguesi mbetet ende mjaft i luhatshëm dhe në nivele të ulëta, kryesisht për njësitë e vetëqeverisjes vendore. Arsyet e mosdërgimit në kohë të faturave në thesar vijnë për shkak se furnitorët nuk paraqesin faturat në kohë në institucion, dokumentacioni mbështetës i dërguar nuk është i plotë ose i saktë si dhe ndodh që shpesh të ketë vonesa në lidhje me dërgimin e të dhënave bankare të furnitorit. Gjithashtu, ashtu sikurse është përmendur më sipër, paqëndrueshmëria e strukturave dhe mosfunksionimi i institucioneve dhe stafit përkatës me kapacitet të plotë për shkak të situatës së krijuar, ka sjellë vonesa në respektimin e afateve kohore të vendosura.

7. **“Faturat e detyrimeve të prapambetura janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit për regjistrimin në SIFQ si shpenzime të periudhave të ardhshme (llogaria ekonomike 486)”** është një tjetër tregues i analizuar nga struktura përgjegjëse për thesarin. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar me 1.8 pikë (ose 45%), duke pësuar një rritje të lehtë në krahasim me vitin 2020. Referuar vlerësimit për këtë vit, rezulton se 45% e faturave të detyrimeve të prapambetura nuk janë kontabilizuar brenda afatit kohor prej 30 ditësh në SIFQ. Kryesisht, kjo problematikë vjen për shkak të mungesës së fondeve buxhetore nga ana e institucioneve, të cilat ndërmarrin angazhime përtej kapaciteteve të tyre ose për shkak të mosplanifikimit të duhur mujor të arkës. Ajo që duhet të mbahet në konsideratë, është fakti se, gjatë vlerësimit të këtij treguesi, ka pasur mungesë të dhënash për pjesën më të madhe të institucioneve, kryesisht institucionet e nivelit qendror, për të cilat struktura përgjegjëse për thesarin është shprehur se nuk mund të japë një vlerësim për ekzistencën apo jo të faturave të detyrimeve të prapambetura, për aq kohë sa ato nuk janë paraqitur për regjistrim në degët përkatëse të thesarit nga ana e institucioneve.
8. Një tregues tjetër i analizuar është **“Të gjitha kontratat janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit”**, i cili përcakton numrin e kontratave të dërguara pranë degëve të thesarit pas tre ditëve nga data e nënshkrimit të tyre kundrejt numrit total të kontratave të dërguara në thesar. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 1.08 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 27%), duke reflektuar një situatë jo të kënaqshme, krahasuar edhe me dy vitet paraardhëse. Të gjitha grupet e institucioneve paraqesin mangësi në këtë fushë, kryesisht njësitë e pavarura, të cilat janë vlerësuar mesatarisht me 0.6 pikë. Ndërkohë, arsyet për mosrealizimin e këtij treguesi vijnë kryesisht si pasojë e mungesës së disponibilitetit të personave, të cilët nënshkruajnë kontratën, duke shkaktuar vonesa në dërgimin e tyre. Gjithashtu, ashtu siç është kontestuar edhe nga institucionet e marra në analizë, afati ditor prej 3 ditësh për dërgimin e kontratave në thesar është praktikisht i pamundur për t’u zbatuar, kryesisht nga ato institucione të cilat nënshkruajnë dhe menaxhojnë një numër shumë të madh kontratash.
9. Treguesi **“Numri i urdhër-prokurimeve të paautorizuara”** paraqet numrin e urdhër-prokurimeve të paautorizuara kundrejt shumës totale të urdhër-prokurimeve të dërguara për pagesë në thesar. Për vitin 2021, ky tregues paraqet një performancë mjaft të kënaqshme për të gjitha grupet e institucioneve, duke u vlerësuar me 3.9 pikë (ose 97%), me një performancë të qëndrueshme edhe me vitin 2020. Institucionet me vlerësimin më të ulët paraqiten bashkitë, ndërkohë që grupet e tjera të institucioneve kanë një vlerësim maksimal, si rezultat i faktit se të gjitha njësitë publike kanë detyrimin të paraqesin urdhër-prokurimet në Agjencinë e Prokurimeve Publike me autorizimin e Thesarit. Kryesisht, ato raste të cilat shfaqin problematika, vijnë për shkak të mungesës ose mospërputhjes së dokumentacionit mbështetës të tyre.
10. Një tjetër tregues i marrë në analizë nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Kufizimi i avancimit të planit mujor të arkës”**, i cili përcakton vlerën e avancimeve të kryera gjatë vitit nga njësitë shpenzuese kundrejt totalit të planit vjetor të arkës. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 3.94 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 98%), duke reflektuar për një situatë mjaft pozitive për këtë fushë për të gjitha institucionet e marra në analizë, e njëjtë me vitin 2020. Pavarësisht se problematikat për këtë tregues janë minimale dhe vijnë kryesisht për shkak të situatave emergjente të paparashikuara të institucioneve si dhe mungesës së parashikimit të duhur të fluksit të mjeteve monetare, evidentohet nevoja e parashikimit mujor të fluksit të mjeteve monetare nga institucionet si dhe dërgimin e këtij informacioni pranë strukturave përgjegjëse në MFE.

11. Treguesi i fundit i marrë në analizë nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Paraqitja, nënshkrimi dhe respektimi i afatit kohor të dorëzimit të pasqyrave financiare sipas kuadrit ligjor në fuqi”**, i cili mat respektimin e afatit kohor, nënshkrimin, përgatitjen dhe paraqitjen e pasqyrave financiare vjetore në NJQP. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar në nivelin 3.9 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 98%), duke reflektuar një situatë mjaft pozitive në këtë fushë krahasuar dhe me dy vitet paraardhëse. Në zbatim të Udhëzimit nr. 8, datë 09.03.2018 “Për procedurat e përgatitjes, paraqitjes dhe raportimit të pasqyrave financiare vjetore në NJQP”, i cili përcakton paraqitjen e pasqyrave financiare dhe afatet kohore ligjore për dorëzimin e pasqyrave financiare, institucionet depozitojnë pasqyrat financiare pranë degëve përkatëse të thesarit. Pavarësisht se pjesa më e madhe e institucioneve i kanë paraqitur pasqyrat financiare në kohën e duhur dhe me formatin e duhur, ende evidentohen institucione të cilat nuk kanë përmbushur detyrimin për depozitim të pasqyrave financiare sipas përcaktimeve ligjore të fushës.
12. Treguesi i parë i analizuar nga struktura përgjegjëse për harmonizimin e menaxhimit financiar, kontrollin dhe kontabilitetin është **“Hartimi me cilësi i planit të veprimit të menaxhimit financiar dhe kontrollit (MFK) dhe paraqitja brenda afateve kohore të përcaktuara”**, i cili përcakton respektimin e afatit kohor dhe cilësinë e përmbajtjes së Planit të Veprimit për ngritjen e sistemit të MFK-së në NJQP. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 1.9 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 48%), duke reflektuar një performancë mesatare në këtë fushë për të gjitha grupet e institucioneve, vlerësim përafërsisht i njëjtë me periudhat paraardhëse. Kryesisht, situata paraqitet problematike në ministritë e linjës si dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore. Gjatë vitit 2021, DH/MFKK u angazhua në rishikimin e planit të veprimit për ngritjen e sistemit të MFK me qëllim detajimin dhe standardizimin e formatit të raportimit për të gjitha njësitë publike (Urdhri i Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr. 224, datë 16.12.2021 “Për disa ndryshime dhe një shtesë në Urdhrin nr. 108, datë 17.11.2016 “Për miratimin e Manualit të Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit””, Aneksi nr. 8). Plani i veprimit për ngritjen e sistemit të MFK-së ndihmon në evidentimin e masave konkrete, afateve dhe strukturave përgjegjëse për adresimin e problematikave të evidentuara gjatë vlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm. Ajo që vihet re gjatë analizës së kryer, është fakti se ende ka një mungesë ndërgjegjësimi për vlerësimin dhe analizimin e mangësive të sistemit të kontrollit të brendshëm me të gjithë elementët përbërës të tij, gjë e cila rezulton në mungesën e realizimit të procesit të evidentimit dhe monitorimit të masave konkrete për adresimin e problematikave. Në funksion të vlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm për vitin 2021, është evidentuar se një pjesë e konsiderueshme e institucioneve nuk kanë hartuar një plan veprimi për vitin 2022, nuk kanë respektuar formatin e rishikuar dhe miratuar në manualin e MFK si dhe kanë ende në përdorim planin e veprimit për vitin 2021. Gjithashtu, vazhdon të mbetet problematikë vështirësia e institucioneve në konkretizimin e rekomandimeve të dhëna nga Njësitë e Auditimit të Brendshëm dhe Kontrolli i Lartë i Shtetit në një plan veprimi për nxitjen dhe përmirësimin e funksionimit të sistemit të kontrollit të brendshëm.
13. Një tjetër tregues i analizuar nga DH/MFKK është **“Gjithëpërfshirja dhe rregullsia e raportimit vjetor mbi sistemin e kontrollit të brendshëm”**, i cili përcakton përmbushjen e kritereve ligjore, cilësinë e raportit vjetor dhe deklaratës së cilësisë si dhe gjithëpërfshirjen e informacionit mbi statusin e implementimit të kontrollit të brendshëm në njësitë publike (nëpërmjet pyetësorëve të vetëvlerësimit). Ashtu siç u theksua më sipër, gjatë vitit 2021 është realizuar rishikimi i pyetësorit të vetëvlerësimit të MFK, ku pyetësi i ri përmban 114 pyetje gjithëpërfshirëse për komponentët e

MFK. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 3 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 75%), duke reflektuar një performancë mesatarisht të kënaqshme në këtë fushë kryesisht për ministrinë e linjës dhe institucionet e pavarura. Ndërkohë, vlerësimi për njësitë e vetëqeverisjes vendore ka pësuar një ulje në krahasim me vitin e kaluar. Pjesa më e madhe e institucioneve kanë respektuar afatin kohor të dërgimit të raportit vjetor dhe deklaratës së cilësisë si dhe i kanë paraqitur ato në formatin e duhur. Gjithashtu, pyetësorët e vetëvlerësimit, në përgjithësi, kanë pasqyruar një informacion të plotë, gjithëpërfshirës në lidhje me statusin e implementimit si dhe të arsyetuar me evidenca mbështetëse konkrete, duke treguar për një rritje të ndërgjegjësimit lidhur me mënyrën dhe rëndësinë e plotësimit të tij në kuadër të paraqitjes së situatës reale të sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë publike. Ndërkohë, vlen të përmendim se efektet e rishikimit të pyetësorit të vetëvlerësimit janë reflektuar në performancën e disa njësive, kryesisht njësi të vetëqeverisjes vendore, të cilat nuk kanë depozituar pyetësorët në formatin e duhur apo përmbajtja dhe cilësia e informacionit të përfshirë nuk ishte në nivelin e dëshiruar për të realizuar një analizë të thelluar të gjendjes së sistemit të kontrollit të brendshëm. Gjithashtu, edhe për këtë vit analizues, janë evidentuar institucione të cilat nuk kanë zbatuar kërkesat ligjore në fuqi duke mos depozituar pranë MFE-së, deklaratën dhe raportin për cilësinë dhe gjendjen e sistemit të kontrollit të brendshëm apo pyetësorin e duhur të vetëvlerësimit.

14. Treguesi i fundit i analizuar nga struktura përgjegjëse për harmonizimin e menaxhimit financiar, kontrollin dhe kontabilitetin është **“Efektiviteti i mekanizmave bazë të përgjegjshmërisë menaxheriale në njësitë e sektorit publik”**, i cili vlerëson se në çfarë mase dhe sa shpesh njësitë publike përmbushin kriteret themelore të përgjegjshmërisë menaxheriale. Për këtë arsye, nga pyetësi i rishikuar i vetëvlerësimit, janë zgjedhur 31 pyetje, të cilat lidhen me fushën e përgjegjshmërisë menaxheriale. Ky tregues, mbart një rëndësi të veçantë pasi zbatimi me efektivitet i mekanizmave të përgjegjshmërisë menaxheriale ndikon drejtpërdrejtë në mirëfunksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm në të gjitha hallkat e tij. Gjithashtu, zhvillimi i një sistemi efektiv të përgjegjshmërisë menaxheriale është një nga kushtet kryesore për aderimin e vendit tonë në Bashkimin Evropian. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 2.95 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 74%), duke reflektuar një performancë të mirë në këtë fushë, të njëjtë me atë të një viti më parë për të gjitha grupet e institucioneve. Nga analiza e kryer, të gjitha institucionet kanë miratuar struktura organizative të përshtatshme me madhësinë dhe kompleksitetin e veprimtarisë së tyre. Gjithashtu, institucionet kanë të përcaktuara deklaratat e misionit dhe objektivat e tyre strategjike dhe operacionale, pjesë e dokumentit të programit buxhetor afatmesëm, duke pasur një lidhje organike midis këtyre prioritetëve dhe objektivave të performancës. Në hartimin e këtij dokumenti janë të përfshirë të gjithë drejtuesit e programeve, të cilët analizojnë situatën dhe përcaktojnë, monitorojnë dhe raportojnë prioritetet dhe objektivat për t'u realizuar. Ashtu sikurse është evidentuar edhe nga vlerësimet e kaluara, ende vazhdon të mbetet problematikë mungesa e raportimeve të rregullta periodike si dhe ndërmarrja e masave konkrete për adresimin e çështjeve në lidhje me sistemin e kontrollit të brendshëm, gjë e cila evidenton nevojën për hartimin dhe miratimin e bazës rregullative në lidhje me raportet e përhershme, standarde që duhet ti raportohen drejtuesit si dhe menaxherëve të tjerë të strukturave të institucionit.

Në pjesën më të madhe të institucioneve, fokusi i raportimit mbetet në dhënien e informacionit mbi performancën financiare, siç janë raportet për monitorimin e buxhetit apo raportet për detyrimet financiare dhe më pak mbi përgatitjen e raporteve periodike mbi ecurinë dhe statusin e implementimit të objektivave të vendosura apo edhe

çështjeve që lidhen me sistemet e kontrollit të brendshëm (kryesisht ky proces realizohet nga ministritë e linjës apo dhe disa institucione të pavarura). Ndërkohë, situata mbetet problematike në njësitë e vetëqeverisjes vendore, ku ende mungon një procedurë standarde për përdorimin e sistemeve të informacionit dhe cilësinë dhe periodicitetin e raportimeve, si pasojë e nivelit të ulët të angazhimit të drejtuesëve mbi zhvillimin e kësaj fushe. Një mekanizëm tjetër i rëndësishëm për funksionimin e një sistemi efektiv të përgjegjshmërisë menaxheriale është edhe përdorimi i procedurave të rregullta të delegimit të detyrave dhe përgjegjësi, element ky, që vlerëohet në nivele jo të kënaqshme në të gjitha grupet e institucioneve. Pavarësisht mbështetjes së ofruar nga MFE nëpërmjet kuadrit rregullator apo asistencës teknike, të pakta janë ato institucione që zbatojnë procedura të dokumentuara të delegimit, çka e bën të nevojshme ndërgjegjësimin e menaxherëve, ndërmarrjen e masave për adresimin e problematikave dhe përcaktimin e qartë të termave, rregullave dhe procedurave që duhet të ndiqen në procesin e delegimit të detyrave brenda njësive publike.

KAPITULLI II- MENAXHIMI FINANCIAR DHE KONTROLLI

Përdorimi i një qasje moderne për Kontrollin e Brendshëm Financiar Publik (KBFP) duke përfshirë një kuadër ligjor të plotësuar për MF-në, auditimin e brendshëm dhe Inspektimin Financiar Publik, janë jetike për perspektivën e anëtarësimit të vendit në Bashkimin Evropian si dhe për të rritur standardet e transparencës dhe përgjegjshmërisë në sektorin publik. MFK fokusohet në ofrimin e sigurisë që fondet buxhetore përdoren vetëm për qëllimet e parashikuara nga ligji dhe në përputhje me kuadrin ligjor dhe rregullator në fuqi. Një sistem efektiv i MFK-së është thelbësor për njësitë publike duke ofruar mbështetje për evidentimin e magësive dhe zbatimin e veprimeve korrigjuese, minimizimin e devijimit nga standardet e kontrollit të brendshëm si dhe mirëfunksionimin e veprimtarisë së njësisë. Duke krijuar një kuadër të përshtatshëm të MFK-së, njësia publike rrit mundësinë e përmbushjes së objektivave dhe qëllimeve të saj.

Konkretisht, një sistem modern i MFK-së mbështetet plotësisht në objektivat e programit buxhetor. Vendimet duhet të jenë të dokumentuara plotësisht dhe implikimet financiare të këtyre vendimeve duhet të regjistrohen qartë dhe të jenë në dispozicion për rishikim nga auditimi i brendshëm, i jashtëm dhe palë të treta. Menaxhimi ka një përgjegjësi të drejtpërdrejtë për përdorimin me efektivitet dhe eficiencë të fondeve buxhetore në dispozicion të tyre, për të arritur objektivat e njësisë publike, duke marrë parasysh prioritetet e qeverisë. Këto masa do të ndikojnë jo vetëm në përmirësimin e procedurave të MFK-së por edhe në veprimtaritë menaxheriale që zbatohen brenda njësisë publike, siç janë përcaktimi i përgjegjësive të menaxherëve në të gjitha nivelet dhe delegimi i përgjegjësive.

Për vlerësimin e sistemit të MFK në NJQP për vitin 2021, janë marrë në konsideratë pyetësorët e rishikuar të vetëvlerësimit, deklaratat dhe raportet mbi cilësinë e sistemit të kontrollit të brendshëm financiar publik, të depozituara nga këto njësi sipas dispozitave ligjore në fuqi.

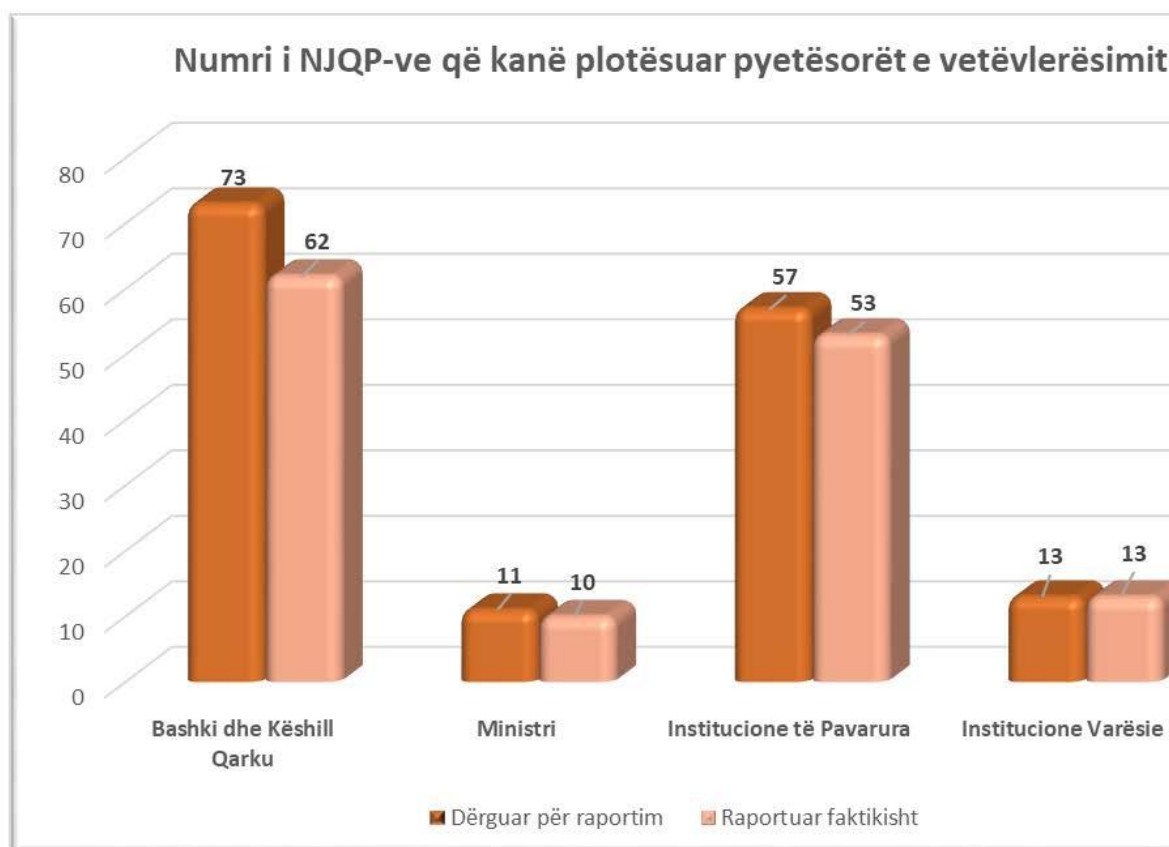
Pranë DH/MFKK janë depozituar 138 pyetësorë vetëvlerësimi nga 154 pyetësorë të shpërndarë në njësitë e sektorit publik, ndërkohë që, 13 njësi të qeverisjes së përgjithshme⁴ nuk kanë përmbushur kërkesat ligjore për depozitimin e deklaratës dhe/apo raportit përkatës për cilësinë dhe gjendjen e sistemit të kontrollit të brendshëm. Njëkohësisht, tre prej institucioneve⁵ të cilave ju është shpërndarë pyetësori i vetëvlerësimit, nuk kanë raportuar për arsye se janë institucione të krijuara rishtazi e të cilat nuk kanë pasur veprimtari gjatë vitit 2021.

⁴ Për vitin 2021, 13 njësi të qeverisjes së përgjithshme (Qarku Lezhë, Bashkitë: Bulqizë, Dibër, Himarë, Kavajë, Konispol, Libohovë, Malësi e Mashe, Rogozhinë, Delvinë, Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme, Sekretariati Teknik i KEK, Agjencia për Dialog dhe Bashkëqeverisje) nuk kanë përmbushur kërkesat e nenit 18, pika 1 të ligjit nr. 10296, datë 08.07.2010 "Për menaxhimin financiar dhe kontrollin", ku përcaktohet detyrimi i nëpunësit autorizues për depozitimin e deklaratës dhe raportit përkatës për cilësinë dhe gjendjen e sistemit të kontrollit të brendshëm të njësisë publike që mbulon.

⁵ Agjencia Kombëtare e Rinisë, Agjencia për Media dhe Informim, Agjencia Shtetërore e Programimit Strategjik dhe Koordinimit të Ndihmës

Në vazhdim, jepen të dhënat për numrin e subjekteve që kanë plotësuar pyetësorin e vetëvlerësimit:

Grafiku 1. Numri i NJQP-ve që kanë plotësuar pyetësorin e vetëvlerësimit për vitin 2021

2.1 Analiza e sistemit sipas 17 parimeve të MFK bazuar në vetëvlerësimin e njësive publike

I. Mjedisi i Kontrollit

Mjedisi i kontrollit është komponenti thelbësor mbi të cilin ndërtohen të gjithë komponentët e tjerë. Qëllimi i tij është të përcaktojë politikat, procedurat, synimet dhe strategjitë në të gjithë njësinë publike.

Vendosja e tonit të duhur në krye është një element i mjedisit të kontrollit që reflektohet në ushtrimin e integritetit dhe vlerave etike në të gjithë njësinë. Ky element fuqizon menaxhimin për të qeverisur dhe mbikëqyrur arritjen e objektivave të njësisë përmes aftësive dhe kompetencës. Në këtë mënyrë, realizohet vlerësimi i performancës dhe stimulohet përgjegjshmëria e menaxherëve për arritjen e objektivave.

Zbatimi i parimeve të mëposhtme ndihmon për të arritur një mjedis të fortë kontrolli.

Parimi 1 - Njësia Publike demonstroi angazhim për integritet dhe vlerat etike

Ky parim vlerëson angazhimin e njësive publike në hartimin dhe zbatimin e elementëve dhe mekanizmave të nevojshëm për zhvillimin e integritetit dhe vlerave etike në funksion të përmirësimit të vazhdueshëm dhe zbatimit me efektivitet të sistemeve të kontrollit të brendshëm.

Nga analiza e kryer për vitin 2021, ashtu sikurse është evidentuar edhe gjatë vlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm për dy vitet paraardhëse, pjesa më e madhe e njësive të marra në analizë vlerësojnë këtë parim efektiv. Këto njësi demonstrojnë një angazhim ndaj etikës dhe realizimit me përgjegjshmëri të veprimtarisë për të cilën këto njësi janë krijuar. Ky rezultat reflektohet në krijimin e standardeve të sjelljes përmes një Kodi të veçantë Etike apo dokumentave të tjerë bazë si Rregullorja e Brendshme. Pavarësisht ndryshimeve të shpeshta strukturore, në pjesën më të madhe të institucioneve këto dokumenta janë përditësuar konform ndryshimeve përkatëse ose janë në fazë rishikimi. Nga përgjigjet e analizuar evidentohet se ndarja e detyrave dhe përgjegjësi është e përcaktuar qartë në këtë dokument (kryesisht në njësitë e vetëqeverisjes vendore të cilat mbështeten nga Projekti i Financave Lokale), ndërkohë që, ende paraqiten mangësi lidhur me përcaktimin e procedurave të delegimit apo linjave të raportimit. Nga vlerësimi vihet re se, punonjësit e njësive të analizuar respektojnë standardet e vendosura dhe se në pak raste ka devijim nga ana e tyre, raste të cilat evidentohen dhe adresohen nga njësia sipas rregullave dhe procedurave në fuqi.

Përsa i përket programeve individuale të trajnimit të punonjësve, ende ka një mungesë ndërgjegjësi mbi hartimin e një programi gjithëpërfshirës për nevojat e stafit mbi njohjen e bazës e rregullatore apo kodin e etikës. Trajnimi i punonjësve bazohet në planin e trajnimeve të Shkollës Shqiptare të Administratës Publike (ASPA), ku për vitin 2021, pavarësisht efekteve të situatës së krijuar nga pandemia e Covid-19, janë ofruar trajnime online lidhur me zbatimin e kodit të etikës. Në krahasim me vitin e kaluar, vihet re një përmirësim i procedurave për realizimin e trajnimeve nëpërmjet platformave online, gjë e cila ka sjellë lehtësimin e aksesit dhe rritjen e interesit për pjesëmarrje nga ana e punonjësve të administratës publike.

Parimi 2 - Titullari / Njësia Autorizues (NA) / Bordi apo Këshilli i drejtuesve demonstroi pavarësi dhe përgjegjshmëri në ushtrimin e përgjegjësisë për mbikëqyrje

Nëpërmjet këtij parimi vlerësohet përgjegjshmëria e menaxherëve të nivelit të lartë për të ushtruar përgjegjësinë dhe mbikëqyrjen në mënyrë aktive mbi performancën e njësive publike dhe implementimin me të gjithë elementët përbërës të mjedisit të kontrollit, vlerësimit të riskut, aktivitetet e kontrollit, informacionit, komunikimit dhe monitorimit. Gjithashtu, për njësitë që funksionojnë me borde duhet të sigurohet mbikëqyrja e funksioneve në mënyrë të veçantë dhe veçmas menaxhimit të nivelit të lartë me qëllim operimin në mënyrë të pavarur.

Ashtu si dy vitet paraardhëse, edhe për vitin 2021, nga analiza e përgjigjeve në pyetësorët e vetëvlerësimit, situata paraqitet *pjesërisht efektive* duke evidentuar se vetëm në një pjesë të institucioneve janë të pranishme dhe funksionale mekanizmat bazë për mbikëqyrjen e sistemit të kontrollit të brendshëm dhe raportimin e arritjeve dhe mangësive. Ndërkohë, mbetet ende praktikë lidhja e sistemit të kontrollit të brendshëm me aspektet e veprimtarisë financiare të institucionit, gjë e cila drejton institucionet në realizimin e raportimeve mbi

performancën financiare, si shpenzimet buxhetore apo në ecurinë e investimeve. Të pakta janë ato institucione, vëmendja e të cilave drejtohet në vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm në tërësi dhe raportimin e arritjeve apo problematikave në këtë fushë (kryesisht ministritë e linjës të cilat janë vlerësuar si efektive për sa i përket këtij parimi).

Ashtu sikurse është evidentuar edhe nga vlerësimet e kaluara, por edhe nga realizimi i vizitave në terren, ende vazhdon të mbetet problematikë mungesa e raportimeve të rregullta periodike si dhe ndërmarrja e masave konkrete për adresimin e çështjeve në lidhje me sistemin e kontrollit të brendshëm, gjë e cila evidenton nevojën për hartimin dhe miratimin e bazës rregullative në lidhje me raportet e përhershme, standarde që duhet ti raportohen drejtuesit si dhe menaxherëve të tjerë të strukturave të institucionit. Kjo bazë rregullative duhet të përmbajë formatet, mënyrën e raportimit, periodicitetin e raportimit, treguesit e performancës, si dhe mënyrën se si informacioni duhet të shpërndahet në të gjitha nivelet e njësisë.

Në rastin e institucioneve që funksionojnë me borde, evidentohet që ky organ realizon funksionet e tij të përcaktuara në momentin e krijimit, dhe anëtarët e bordeve informohen mbi objektivat përkatëse të institucionit, por ende mungojnë raportimet periodike mbi funksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm.

Parimi 3 - Titullari / NA krijon strukturat organizative, linjat e raportimit, autoritetet dhe përgjegjësitë

Ky parim ka në fokus strukturën organizative të njësisë (organigramën), përcaktimin e qartë të detyrave dhe përgjegjësiave funksionale të çdo niveli autoriteti si dhe nivelit të delegimit të tyre. Parimi përcakton përgjegjësinë e Titullarit/NA për krijimin e strukturave të përshtatshme organizative, në përputhje me madhësinë dhe kompleksitetin e veprimtarisë së njësisë publike si dhe kanalizimin e linjave të qarta të raportimit brenda dhe jashtë strukturave të njësisë.

Ende vazhdon të mbetet i qendrueshëm vlerësimi për këtë parim, si në dy vitet parardhëse, ku për të gjitha grupet e institucioneve, ky parim është vlerësuar *pjesërisht efektiv*. Të gjitha institucionet kanë të përcaktuara deklaratat e misionit si dhe objektivat e tyre strategjike dhe operacionale, pjesë e dokumentit të programit buxhetor afatmesëm, duke pasur gjithashtu një lidhje organike midis këtyre prioritetëve dhe objektivave të performancës. Në hartimin e këtij dokumenti janë të përfshirë të gjithë drejtuesit e programeve, të cilët analizojnë situatën dhe përcaktojnë, monitorojnë dhe raportojnë prioritetet dhe objektivat për t'u realizuar.

Vlen të theksojmë se problematikë vazhdon të mbetet zbatimi i procedurave të delegimit nga ana e menaxherëve të njësive publike. Mungesa e ndërgjegjësimit të institucioneve mbi konceptin e delegimit sipas ligjit të MFK-së dhe devijimi i rregullave të delegimit të dokumentuar, ndikon në veprimtarinë e përditshme të institucioneve dhe në vendosjen e autoritetit dhe përgjegjshmërisë së menaxherëve. Me zbatimin e Dokumentit të Politikave për Zhvillimin e mëtejshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm për vitin 2021-2022, është bërë i mundur informimi dhe zbatimi në praktikë i procedurave të delegimit në 5 institucione publike të përzgjedhura. Megjithatë, ende vihet re një pasiguri nga ana e menaxherëve për delegimin e përgjegjësiave tek vartësit.

Parimi 4 -Njësia publike demonstron angazhim në realizimin e kompetencave

Ky parim vlerëson angazhimin e njësive publike për të krijuar dhe vlerësuar efektivitetin e politikave dhe procedurave të përputhshmërisë si dhe adresimin e çdo mangësie të evidentuar. Gjithashtu, nëpërmjet këtij parimi vlerësohet kapaciteti i njësive për të tërhequr, zhvilluar dhe mbajtur personel kompetent në përputhje me objektivat e njësive.

Nga analiza e kryer për vitin 2021, rezulton se ky parim paraqitet *pjesërisht efektiv*, ku pjesa më e madhe e institucioneve të marra në analizë, kryejnë procesin e vlerësimit të performancës në punë të punonjësve në përputhje me formatet e përcaktuara në legjislacionin përkatës për nënpunësit civilë si dhe hartojnë përshkrimet e punës, në bazë të rregullave të vendosura nga Departamenti i Administratës Publike. Ashtu sikurse u evidentua edhe më parë, në njësitë e vetëqeverisjes vendore, përshkrimet e punës me detyrat specifike dhe linjat e raportimit për punonjësit janë të përfshira në dokumentin e rregullores së brendshme.

Gjithashtu, politikat e burimeve njerëzore dhe praktiket e ngjashme lidhen me rekrutimin transparent, emërimin, vlerësimin e nevojave për trajnimin e vazhdueshëm, vlerësimin korrekt të performancës, si dhe me veprimet disiplinore të punonjësve të institucioneve publike. Pavarësisht ndjekjes të politikave të vendosura për menaxhimin e burimeve njerëzore, ende pjesa më e madhe e institucioneve nuk kanë politika të mirëfillta favorizuese për punonjësit e tyre, ku vlen të theksohet se rritja e vazhdueshme e motivimit dhe nxitjes në karrierë të punonjësve bazuar në rezultatet e performancës, mbetet një ushtrim formal. Ajo që është evidentuar gjatë analizimit të pyetësorëve (kryesisht në njësitë e vetëqeverisjes vendore) është fakti se, gjatë procedurave të rekrutimit për pozicionet e shpallura vakant, nuk ka kërkesa për aplikime apo shprehje të interesit për punësim. Arsyet kryesore konsistojnë në mungesën e besimit për një karrierë profesionale si dhe niveli i ulët i trajtimit me pagë të punonjësve.

Përsa i përket rritjes së kapaciteteve në fushën e MFK-së, pothuajse të gjitha njësitë e marra në analizë nuk kanë parashikuar dhe hartuar një program trajnimi të mirëfilltë, ku të përfshihen seanca trajnimi në drejtim të informimit të punonjësve me zhvillimet dhe zbatimin e kërkesave kryesore në fushën e menaxhimit financiar dhe kontrollit përveç trajnimeve që janë organizuar nga ASPA.

Në lidhje me Komitetet e Auditimit, bazuar në përgjigjet e dhëna nga Ministritë e Linjës, gjatë vitit 2021, pavarësisht vështirësive të krijuara nga pandemia e Covid-19, janë organizuar mbledhje ku janë miratuar raportet, planet e auditimit dhe janë sugjeruar përmirësime të mëtejshme për Kartat e Auditimit si dhe janë evidentuar mangësitë e veprimtarisë së strukturave të auditimit të brendshëm. Ndërkohë, edhe për vitin 2021 nuk rezulton të jetë krijuar Komitet Auditimi pranë njësive të vetëqeverisjes vendore.

Parimi 5 -Njësia publike vepron në përputhje me përgjegjshmërinë menaxheriale

Nëpërmjet këtij parimi synohet që njësia publike duhet të krijojë mekanizmat e përshtatshëm për të vlerësuar performancën dhe për të kryer veprimtarinë e saj në përputhje me rregullat e etikës si dhe për të mbajtur një personel të përgjegjshëm në realizimin e përgjegjësisë dhe objektivave që lidhen me kontrollin e brendshëm nëpërmjet stimuljeve dhe procesit të promovimit.

Nga analiza e përgjigjeve të dhëna në pyetësorët e vetëvlerësimit, në krahasim me vitin 2020, ky parim vlerësohet *pjesërisht efektiv* për të gjitha grupet e institucioneve. Kryesisht, njësitë publike, zbatojnë përgjegjshmërinë menaxheriale përmes strukturave, autorizimeve dhe përgjegjësisë. Vlen të theksohet se, pavarësisht vlerësimit të pyetësorëve të vetëvlerësimit,

nga monitorimi në vend i disa prej institucioneve, evidentohet se kryesisht njësitë kanë të përcaktuara përgjegjësitë dhe përgjegjshmërinë menaxheriale vetëm në dokumentin e rregullores së brendshme, bazuar në funksionet dhe pozicionet e punës të secilit por ende mbetet problematikë zbatimi me efektivitet i procedurave të lidhura me këtë sistem.

Një problematikë e vazhdueshme, e cila ndikon në efektivitetin e përcaktimit të përgjegjshmërisë menaxheriale, është edhe mosfunksionimi i rregullt i Grupit për Menaxhimin Strategjik (GMS), në kuadër të diskutimit të çështjeve që lidhen me kontrollin e brendshëm dhe adresimin e mangësive kryesore të konstatuara. Ashtu sikurse është theksuar edhe në vlerësimet e kryera gjatë vitit dy viteve paraardhëse, njësitë publike pohojnë se marrin pjesë në takimet e GMS të zhvilluara nga institucionet eprorë, por fokusi i këtyre takimeve qëndron në diskutimet mbi planifikimin e fondeve buxhetore apo ecurinë dhe realizimin e treguesve financiarë të njësisë dhe në pak raste diskutohen zhvillimet lidhur me sistemin e kontrollit të brendshëm. Ndër të tjera, në pak raste këto takime dokumentohen me minuta takimi apo procesverbale.

II. Menaxhimi i Riskut

Komponenti i menaxhimit të riskut përfshin identifikimin, vlerësimin dhe kontrollin mbi ato ngjarje apo situata të mundshme, që kanë efekt të dëmshëm për realizimin e objektivave të njësisë publike, dhe kryhet për të dhënë siguri të arsyeshme se këto objektivat do të realizohen. Ky komponent është i rëndësishëm sepse çdo njësi publike përballet me risqe të brendshme dhe të jashtme që kërcënojnë arritjen e objektivave të tyre. Risqet vazhdojnë të ndryshojnë me ndryshimin e mjedisit dhe faktorëve të tjerë. Si i tillë, identifikimi dhe vlerësimi i riskut për arritjen e objektivave të njësisë publike është një proces dinamik dhe përsëritës.

Vlerësimi i ashpërsisë së ngjarjes së riskut bazohet në mundësinë e ndodhjes dhe impaktit në veprimtarinë e njësisë. Potenciali për riskun e mashtrimit dhe risqe të tjera duhet të konsiderohen dhe përfshihen brenda vlerësimit të riskut.

Zbatimi i parimeve më poshtë ndihmon në arritjen e objektivave dhe mirëfunksionimin komponentit të menaxhimit të riskut.

Parimi 6 – Njësia Publike specifikon objektivat si bazë për identifikim dhe vlerësim të risqeve në lidhje me këto objektivat

Ky parim krijon bazat për të realizuar vlerësimin e riskut nga vetë njësitë publike si dhe paraqet një pamje të elementëve bazë të nevojshëm për zhvillimin e procesit të menaxhimit të riskut. Përcaktimi i objektivave të njësisë publike është formimi i bazës mbi të cilën zbatohet vlerësimi i riskut dhe krijohen aktivitetet pasuese të kontrollit. Titullarët / NA / Menaxherët përcaktojnë objektivat dhe i grupojnë ato në kategori më gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet e njësisë, në lidhje me aktivitete, raportimet dhe pajtueshmërinë.

Nga analiza e pyetësorëve të vetëvlerësimit, për vitin 2021, në krahasim me vitin e kaluar situata paraqitet *pjesërisht efektive*, duke evidentuar faktin se pjesa më e madhe e njësive përgatisin Programin Buxhetor Afatmesëm sipas përcaktimeve ligjore dhe nënligjore të fushës, në të cilin evidentohen të gjitha objektivat dhe prioritetet e institucionit, së bashku me programet që këto objektivat i përjasin. Procesi i vendosjes së objektivave në të gjithë njësine publike drejtohet nga titullari dhe u komunikohet të gjitha strukturave të njësive në mënyrë elektronike ose me memo. Nga analiza e kryer, rezulton se një pjesë e institucioneve

(drejtoritë dhe departamentet) i zhvillojnë objektivat e tyre dhe i vendosin në linjë me objektivat e vendosur në nivelet më të larta të njësisë. Situata paraqitet pozitive në njësitë e pavarura dhe institucionet e grupit 87 në varësi të Kryeministrisë.

Jo në të gjitha rastet, objektivat e shkruara janë të përkthyer në plane pune konkrete dhe menaxherët e njësive publike duhet të ndërmarrin masat e nevojshme dhe të sigurohen se punonjësit i kuptojnë objektivat dhe se si angazhimi i tyre ndihmon në arritjen e këtyre objektivave me efektivitet, eficientë dhe ekonomi.

Lidhja e qartë midis planit strategjik, planit operacional të punës dhe buxhetit vjetor shërben si një pikënisje për procesin e menaxhimit të riskut në çdo nivel të njësisë publike.

Parimi 7 – Njësia Publike identifikon dhe analizon risqet për arritjen e objektivave.

Zhvillimi i MFK-së kërkon gjithashtu zhvillimin e menaxhimit të riskut në mënyrë sistematike duke krijuar një mjedis të tillë në të cilin diskutimet për riskun të jenë pjesë e operacioneve të përditshme të njësive

Nga analiza e këtij parimi rezulton se, për vitin 2021, trendi i vlerësimit mbetet i njëjtë me dy vitet paraardhëse, ku institucionet *pjesërisht* kanë përcaktuar mekanizma të mirëorganizuar dhe funksionalë të procesit të menaxhimit të riskut, efekt që pasqyrohet edhe në realizimin e treguesve të performancës së planifikimit dhe ekzekutimit të buxhetit, mangësi të cilat evidentohen kryesisht gjatë lidhjes dhe zbatimit të kontratave, parashikimit të likuiditeteve që çojnë në tejkalimin e planit mujor të arkës, moskontabilizimin në kohën e duhur të faturave të detyrimeve të prapambetura si edhe rritjen e nivelit të detyrimeve të prapambetura.

Për më tepër, në pjesën më të madhe të institucioneve, pavarësisht planifikimit dhe përcaktimit të objektivave në planin strategjik apo operacional, procesi i zbatimit në praktikë të vlerësimit dhe menaxhimit të riskut vijon të paraqitet në nivele jo të kënaqshme. Nga analiza e përgjigjeve të dhëna në pyetësorët e vetëvlerësimit, ka një mungesë angazhimi nga të gjitha strukturat brenda njësive publike lidhur me identifikimin e qartë dhe vlerësimin e risqeve si dhe paraqitjen e tyre në regjistrin e riskut apo dhe përdorimin e mëtejshëm të tij në realizimin e aktiviteteve të ndryshme dhe proceset e vendimmarrjes në institucion. Situata e përmirësuar paraqitet në ministrinë e linjës ku ky proces është formalizuar dhe ndihmon në realizimin e veprimtarisë së institucionit. Ndërkohë, ende nuk është realizuar dhe bërë praktikë pune përdorimi i treguesve të performancës për të përcaktuar shkallën e arritjes së objektivave të vendosur.

Parimi 8 – Njësia Publike vlerëson mundësinë e riskut të mashtrimeve

Mashtrimi është një element, ekzistenca e të cilit lidhet me kulturën organizative, integritetin apo personalitetin e punonjësve, efektivitetin e sistemeve të kontrollit të brendshëm në institucion apo dhe kushteve të punës. Ky parim analizon se si mashtrimi mund të pengojë njësine nga arritja e objektivave të identifikuara në Parimin 6.

Në lidhje me këtë parim, edhe për këtë vit të marrë në analizë, nga përgjigjet në pyetësorët e vetëvlerësimit, njësitë publike *pjesërisht* marrin në konsideratë mundësinë e riskut për mashtrime por hasin vështirësi në kryerjen e vlerësimeve periodike të ekspozimit ndaj këtyre risqeve për shkak të mungesës së aftësisë parashikuese, angazhimit dhe ndërgjegjësisë mbi përfitimet e këtij procesi.

Ajo që vlen të theksohet është fakti se, vetëm në pak raste (kryesisht ministrinë e linjës) menaxhimi i lartë dhe stafi marrin në konsideratë vlerësimin e riskut të mashtrimit si një pjesë integrale të procesit të menaxhimit të riskut, çka e ndihmon njësinë në arritjen e objektivave dhe e bën këtë proces më efektiv. Në përgjithësi, nuk janë përcaktuar procedura specifike të vlerësimit të riskut të mashtrimit në institucione si dhe nuk merren masa konkrete për adresimin e riskut të mashtrimit të raportimit financiar, raportimit jo-financiar, përvetësimit të pasurive dhe akteve të paligjshme (përfshirë korrupsionin), ndërkohë që baza ligjore në të cilën mbështeten institucionet në rastet e mashtrimit mbetet ligji i sinjalizuesve.

Parimi 9- Njësia Publike identifikon dhe analizon ndryshimet e rëndësishme

Ndryshimi krijon risk; prandaj, menaxhimi duhet të zbatojë procese që i mundësojnë atij të identifikojë dhe vlerësojë ndryshimet që ndikojnë në institucion në kohën e duhur. Ky parim kërkon një vlerësim të ndryshimit në njësinë publike në mënyrë të vazhdueshme, si nga jashtë ashtu edhe nga brenda, që mund të ndikojë në risk. Ndryshimet e jashtme përfshijnë ato në mjedisin ekonomik, rregullator dhe fizik. Ndryshimet e brendshme përfshijnë ato në veprimtarinë dhe operacionet e njësisë si dhe ndryshimet në drejtimin dhe filozofinë e saj.

Nga vlerësimi i këtij parimi rezulton se efektiviteti i sistemeve të kontrollit të brendshëm paraqitet në *nivele mesatare* për të gjitha grupet e institucioneve. Ashtu sikurse dy vitet paraardhëse, situata paraqet një mungesë të mekanizmave për identifikimin dhe vlerësimin e risqeve që lidhen me ndryshimet e rëndësishme. Në përgjithësi, institucionet analizojnë pjesërisht ndryshimet që ndodhin në sistemin e kontrollit të brendshëm për shkak të ndryshimeve strukturore apo menaxheriale. Ky rezultat, vjen kryesisht si pasojë e vështirësisë në identifikimin e shkaqeve potenciale, të cilët ndikojnë në arritjen ose jo të një objektivit si dhe vështirësisë në vlerësimin e probabilitetit të ndodhjes së këtyre shkaqeve, për të cilët duhet vlerësuar efekti i mundshëm në arritjen e objektivave dhe shkalla në të cilën mund të menaxhohet risku. Gjithashtu, rolet dhe përgjegjësitë që lidhen me këto ndryshime dhe kontrollet përkatëse shpërndahen në shumë palë dhe nuk monitorohen në mënyrë efektive ndërkohë që, menaxhimi nënvlerëson rëndësinë e ofrimit të trajnimit të punonjësve për këto role dhe përgjegjësi të reja gjatë periudhës së tranzicionit, duke krijuar kështu riskun e zbatimit të një sistemi jo efektiv të kontrollit të brendshëm.

Problematikë tjetër e evidentuar në lidhje me këtë parim mbetet ende mungesa e procedurave të shkruara mbi lëvizjet e stafit dhe mungesa e pasqyrimin të këtyre ndryshimeve si risqe në regjistrin e riskut të institucionit për më tepër. Për vitin 2021, situata paraqet problematike si në njësitë qendrore dhe ato të vetëqeverisjes vendore, ku efektiviteti në rënie vjen si pasojë e ndryshimeve të shpeshta të drejtuesve apo stafit të këtyre njësive të cilët kanë shfaqur luhata të vazhdueshme të kulturës dhe qëndrimeve filozofike përse i përket menaxhimit të ndryshimeve dhe zhvillimit të sistemeve të kontrollit të brendshëm. Për rritjen e stabilitetit të strukturave dhe menaxhimit me efektivitet të risqeve të lidhura me to, ndryshimet strukturore apo menaxheriale duhet të ndiqen nga ndryshime në rregulloren e brendshme, manualët e proceseve të punës apo në përshkrimet e punës.

III. Aktivitetet e Kontrollit

Aktivitetet e kontrollit janë veprimet e vendosura nga njësia publike përmes politikave, procedurave dhe proceseve të tyre që punojnë së bashku me njëri-tjetrin për të arritur objektivat e njësive. Njësitë publike vazhdojnë të akordojnë aktivitetet e kontrollit për t'i bërë

ato më efektive dhe efikase me kalimin e kohës. Këto aktivitete kontrolli kryhen në të gjitha nivelet e njësive dhe mund të jenë parandaluese, zbuluese ose menaxheriale dhe të automatizuara ose manuale. Një kombinim i llojeve të kontrollit është mënyra më e mirë për të siguruar mbulimin adekuat të arritjes së objektivave.

Zbatimi i parimeve më poshtë ndihmon në arritjen e objektivave dhe përmbushjen e aktiviteteve të kontrollit.

Parimi 10 – Njësia Publike përzgjedh dhe zhvillon aktivitete të kontrollit.

Nëpërmjet këtij parimi vlerësohet angazhimi i menaxherëve për përcaktimin, zbatimin dhe ndjekjen e politikave, procedurave dhe proceseve me qëllim reagimin ndaj riskut të vlerësuar. Aktivitetet e kontrollit mbështesin procesin e hartimit të objektivave, ruajtjen e aktiveve si dhe sigurojnë saktësinë dhe plotësinë e informacionit të mbledhur dhe raportuar nga njësia publike.

Nga analiza e kryer për vitin 2021, rezulton se, institucionet *menaxhojnë me efektivitet* aktivitetet e kontrollit të cilat janë kryesisht të lidhura me një sistem funksional të menaxhimit të riskut ku paraprakisht janë identifikuar dhe vlerësuar risqet kryesore që pengojnë realizimin e objektivave. Aktivitetet e ndërmarra eliminojnë apo reduktojnë në një nivel të pranueshëm risqet ndaj të cilave këto institucione janë të ekspozuara.

Kështu, për sa më sipër, evidentohet se, pjesa më e madhe e njësive publike zbatojnë aktivitetet e nevojshme të kontrollit për minimizimin e risqeve në kuadër të arritjes së objektivave, menaxhimit dhe ruajtjes së aktiveve, përmirësimit të performancës financiare nëpërmjet zbatimit me rigorozitet të procedurave dhe rregullave të prokurimit publik dhe angazhimeve të tjera financiare si dhe përdorimit të sistemit të duhur të teknologjisë së informacionit.

Ajo që mbetet ende problematikë, kryesisht në njësitë e vetëqeverisjes vendore, është mungesa e hartimit me cilësi të manualeve të proceseve të punës të cilat sjellin mbivendosje dhe paqartësi në ndarjen e detyrave dhe përgjegjësi. Për më tepër, kontrollet për sigurimin e ndarjes së detyrave mund të mos zbatohen në mënyrë adekuate në ato institucione ku strukturat janë të vogla apo veprimtaria e të cilave është e kufizuar. Gjithashtu, ende vërehen mungesa për sa i përket shqyrtimit të performancës mbi procesin e prokurimit, shqyrtimin e performancës aktuale kundrejt buxheteve apo nevojat për financim.

Parimi 11 - Njësia Publike përzgjedh dhe zhvillon aktivitete të përgjithshme të kontrollit mbi teknologjinë

Mbajtja e kontrolleve të duhura mbi teknologjinë e informacionit është një shqetësim i vazhdueshëm për organizatat pasi ato përpiqen të përdorin sistemet teknologjike për të nxitur efikasitetin e veprimtarisë së tyre. Si pjesë e vlerësimit të përgjithshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm të njësive publike, përcaktimi i aktiviteteve të duhura të kontrollit mbi teknologjinë mund të ndihmojë menaxherët në arritjen e objektivave të vendosur.

Nga analiza e pyetësorëve për vitin 2021, ashtu sikurse është vlerësuar në vitet paraardhëse, parimi rezulton *pjesërisht efektiv* ku pjesa më e madhe e njësive publike ka vendosur aktivitetet përkatëse të kontrollit për zgjedhjen, zhvillimin, funksionimin dhe mirëmbajtjen e teknologjisë së një njësie publike si dhe procedurat e nevojshme për të siguruar vazhdimësinë e veprimtarisë kundrejt risqeve potenciale. Në përgjithësi, institucionet bazohen në rregullat e

përgjithshme të përcaktuara nga Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit dhe nuk kanë procedura të brendshme specifike për këtë fushë.

Për mirëfunksionimin e sistemeve të teknologjisë së informacionit, mirëmbajtjen e tyre si dhe kufizimin e qasjes në sistem vetëm tek personat përgjegjës, është e nevojshme ndarja e detyrave dhe përgjegjësi. Nga përgjigjet e reflektuara në pyetësorët e vetëvlerësimit, detyrat dhe përgjegjësitë kryesore identifikohen kryesisht në dokumentin e rregullores së brendshme apo përshkrimet e punës, çka sjell një ulje të nivelit të riskut mbi mundësinë e ndërhyrjeve të paautorizuara në sistem. Ende ka institucione të cilat në varësi të natyrës dhe specifikave të veprimtarisë që kryejnë, pohojnë se përdorin sisteme të teknologjisë së informacionit, të ndryshme nga ato të përdorura në pjesën më të madhe të institucioneve, të cilat rrisin efikasitetin e shërbimeve të ofruara. Këtu mund të përmendim sistemet e teknologjisë së administratës tatimore dhe doganore, Bashkisë Tiranë si edhe disa bashkive të tjera të mëdha. Ndërkohë, në pjesën më të madhe të njësive të vetëqeverisjes vendore evidentohet një mungesë e sistemeve teknologjike apo kufizim në aksesin dhe përdorimin e tyre. Ajo që vihet re, është fakti se në strukturat me pak punonjës, mungojnë njësitet e menaxhimit të teknologjisë së informacionit me qëllim ofrimin e suportit për mirëmbajtjen e sistemeve apo çështjeve të tjera teknike të lidhura me to.

Edhe për këtë vit, nga analiza e pyetësorëve, evidentohet problematika mbi çënimin apo humbjen e të dhënave si pasojë e mungesës së procedurave të rikuperimit në raste fatkeqësie. Mirëmbajtja e sistemit të teknologjisë së informacionit ndihmon në vazhdimin e funksionimit të sistemit për qëllimin që është projektuar si dhe përmirëson efektivitetin e sistemit të kontrollit të brendshëm.

Parimi 12 – Njësia Publike vendos aktivitete kontrollit përmes politikave dhe procedurave.

Nëpërmjet këtij parimi njësia publike përcakton aktivitetet e kontrollit përmes politikave që parashikojnë veprimtarinë që do të realizohet si dhe procedurave që vendosin këto politika në veprim. Përdorimi i politikave dhe procedurave u jep punonjësve një pamje të qartë të veprimtarisë së njësive për të cilën ata kontribuojnë, duke mbajtur në konsideratë llojin e kulturës dhe filozofisë që menaxherët transmetojnë. Pavarësisht nga madhësia e njësive publike, zhvillimi dhe shpërndarja në të gjitha nivelet e politikave dhe procedurave çon në mirëfunksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm.

Nga analiza e kryer për vitin 2021, në krahasim me dy vitet paraardhëse, ky parim rezulton *efektiv*, ku njësitet e marra në analizë evidentojnë se politikat, procedurat dhe përgjegjësitë kryesore për zhvillimin e aktiviteteve të kontrollit janë të përcaktuara në kuadrin rregullator, dokumentat strategjikë apo rregulloret e brendshme. Gjithashtu, lidhur me krijimin dhe respektimin e procedurave ekzistuese të kontrollit mbi pasqyrat financiare, të gjitha grupet e institucioneve pohojnë se zbatojnë me rigorozitet këto procedura dhe rrallëherë evidentohen problematika lidhur me këtë fushë. Pavarësisht vlerësimit pozitiv lidhur me zbatimin e aktiviteteve të kontrollit nëpërmjet politikave e procedurave për përmirësimin e veprimtarisë së njësive sipas fushës së përgjegjësisë dhe adresimin e mangësive mbi cilësinë e sistemit të kontrollit të brendshëm, lind nevoja për hartimin dhe zbatimin e një dokumenti të veçantë politikash dhe procedurash si dhe kryerjen e vlerësimeve të rregullta të aktiviteteve të kontrollit me qëllim përditësimin dhe përmirësimin dhe e tyre sa herë është e nevojshme.

IV. Informimi dhe Komunikimi

Komunikimi është shkëmbimi i informacioneve të dobishme ndërmjet punonjësve të të gjitha niveleve të njësisë publike, si horizontalisht dhe vertikalisht, dhe ndërmjet njësisë publike për të mbështetur vendimet dhe për të koordinuar aktivitetet.

Komunikimi i brendshëm ndan informacionin lart, poshtë dhe në të gjithë njësinë publike për të ndihmuar në përmbushjen e përgjegjësisë si dhe arritjen e rezultateve të synuara. Ndërkohë, komunikimi i jashtëm siguron informacion të vlefshëm me njësitë e tjera, përcakton kufijtë, përgjegjësitë, kërkesat si dhe synimet e pritshme.

Informacioni është baza e komunikimit që nevojitet për kryerjen efektive të detyrave të ngarkuara. Cilësia e një vendimi të marrë është e kushtëzuar nga cilësia e informacionit në drejtim të kohës, përshtatshmërisë, saktësisë dhe disponueshmërinë.

Zbatimi i parimeve të mëposhtme ndihmon për të arritur një komunikim dhe informacion efektiv.

Parimi 13 - Njësia Publike merr, gjeneron dhe përdor informacionin përkatës cilësor

Nëpërmjet këtij parimi vlerësohet nëse njësia publike merr, gjeneron dhe përdor informacion të rëndësishëm, cilësor për të mbështetur funksionimin e kontrollit të brendshëm.

Menaxhimi së bashku me stafin evidentojnë dhe vlerësojnë aktivitetet kryesore të njësisë për të identifikuar kërkesat për informacion. Përdorimi i informacionit dhe të dhënave përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit brenda dhe jashtë njësisë reflektohet në analiza të përmirësuar dhe vendime të duhura për zhvillimin e sistemit të kontrollit të brendshëm.

Në vijim të analizës së kryer, për vitin 2021 parimi rezulton *pjesërisht efektiv* ku, në pjesën më të madhe të njësisë, sistemi i komunikimit funksionon në mënyrën e duhur duke përcjellë një informacion cilësor me qëllim përmbushjen e kërkesave dhe specifikat e nevojshme të menaxhimit. Kryesisht, të gjitha njësitë kanë një sistem komunikimi dhe raportimi, si brenda dhe jashtë institucionit. Përsa i përket raportimit të informacionit të përpunuar, nga përgjigjet e analizuar, evidentohet se njësitë përgatisin për menaxhimin/drejtuesit, raporte të nevojshme mbi performancën (përmbushjen e detyrave) e njësisë në raport me objektivat e caktuara, për të bërë të mundur që ata të marrin përsipër përgjegjësitë e tyre me efikasitet dhe efektivitet, por nuk rezulton që të ketë një bazë rregullative që të përcaktojë llojet e raportimit dhe periodicitetin e tyre. Megjithatë, fokusi i këtyre raporteve mbetet në dhënien e informacionit mbi performancën financiare, të tilla si: raportet për monitorimin e buxhetit apo raportet për detyrimet financiare dhe më pak mbi përgatitjen e raporteve periodike mbi ecurinë dhe statusin e implementimit të objektivave të vendosura apo edhe çështjeve që lidhen me sistemet e kontrollit të brendshëm (kryesisht ky proces realizohet nga ministritë e linjës apo dhe disa institucione të pavarura). Ndërkohë, situata mbetet problematike në njësitë e vetëqeverisjes vendore, ku ende mungojnë strategjitë, politikat apo procedurat standarde për menaxhimin e të dhënave që përcaktojnë pritshmëritë e kontrollit për informacionin, përdorimin e sistemeve të informacionit dhe cilësinë dhe periodicitetin e raportimeve. Kjo situatë është krijuar kryesisht si pasojë e nivelit të ulët të angazhimit të drejtuesëve mbi zhvillimin e kësaj fushe.

Përsa i përket sistemeve të mbajtjes së kontabilitetit dhe përmirësimit të cilësisë së raportimit financiar, ashtu si në vlerësimin e kryer për vitin 2019 dhe 2020, njësitë nuk investojnë për përdorimin e sistemeve të avancuara në këtë fushë, duke lënë vend për gabime apo deformime të informacionit të transmetuar. Situata paraqitet e njëjtë për njësitë e vetëqeverisjes vendore, ku programe bazike si Excel përdoren për pasqyrimin e informacionit

financiar. Kjo thekson nevojën e menjëhershme për përmirësimin e cilësisë së informacionit përmes një programi/procedure për menaxhimin e të dhënave dhe identifikimin, sigurimin dhe ruajtjen e informacionit dhe të dhënave financiare. Ndërkohë që, në tre vitet e fundit, nga rezultatet e pyetësorëve të vetëvlerësimit, rregullat për marrjen, gjenerimin dhe përdorimin e informacionit përcaktohen vetëm në rregulloret e brendshme të njësive, të cilat në disa raste nuk janë të përditësuara apo në harmoni me nevojat e njësive.

Parimi 14 - Njësia Publike përdor komunikimin e brendshëm

Ky parim kërkon që menaxhimi të përdorë vizionin dhe objektivat strategjike dhe t'i caktojë ato si objektiva operacionalë për menaxherët e linjës duke përcaktuar rolet përmes politikave dhe procedurave si dhe një sistem efektiv komunikimi që do të ndihmojë në përmbushjen e misionit të njësive. Komunikimi është një element thelbësor i lidhur ngushtë me aktivitetet e mbikqyrjes që siguron se detyrat/përgjegjësitë e caktuara janë realizuar në mënyrën dhe me cilësinë e duhur dhe se objektivat e njësive janë përmbushur. Njëkohësisht, sistemi i komunikimit sinjalizon menaxhimin mbi pengesat e mundshme apo aktivitetet e panevojshme të cilat ngadalësojnë apo çenojnë arritjen e objektivave dhe synimeve. Komunikimi në mënyrë efektive i objektivave, detyrave dhe përgjegjësi si dhe angazhimi i menaxhimit për të përmbushur rolin e tyre ndikon pozitivisht edhe në sistemin e kontrollit të brendshëm.

Për vitin 2021, të gjitha institucionet raportojnë se kanë krijuar dhe përdorin kanalet e komunikimit dhe rregullat bazë për transmetimin e informacionit janë përcaktuar në dokumentin e rregullores së brendshme. Kanalizimi i informacionit brenda njësive realizohet nëpërmjet komunikimeve zyrtare me shkresa, memo apo dhe takime të GMS-së. Përsa i përket gabimeve apo keqkuptimeve në komunikim, institucionet pohojnë se nuk kanë pasur raste të tilla gjatë vitit 2021, të cilat të kenë ndikuar në cënimin e arritjes së objektivave apo performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm.

Përsa më sipër ky parim vlerësohet *efektiv* ku për periudhat e ardhshme mbeten për t'u adresuar vetëm rastet që lidhen me mundësinë e transmetimit të informacioneve të pasakta apo jo relevante apo rëndësinë e hartimit të një metodologjie komunikimi. Gjithashtu, mbetet i nevojshëm formalizimi i procedurave për transmetimin e informacionit me njësitë e varësisë si dhe transmetimi i një informacioni gjithëpërfshirës.

Parimi 15 - Njësia Publike përdor komunikimin e jashtëm

Nëpërmjet këtij parimi vlerësohen procedurat e komunikimit të njësive publike me palët e treta lidhur me çështjet që ndikojnë në funksionimin e kontrollit të brendshëm. Përveç ndarjes së informacionit me palët e treta, ajo që vlerësohet është informacioni që ato mund të ofrojnë menaxhimit mbi efektivitetin e kontroleve të brendshme dhe komunikimit rregullator.

Nga vlerësimi i kryer, rezulton se edhe për këtë vit, ky parim është *pjesërisht efektiv* ku, në përputhje me parimet dhe procedurat e sistemeve të komunikimit të brendshëm, edhe për komunikimin e jashtëm, pjesa më e madhe e njësive kanë përcaktuar rregullat bazë për zbatimin e këtij komunikimi në rregulloren e brendshme të institucionit. Nisur nga veprimtaria specifike që kryejnë këto njësi, evidentohet se, pothuajse të gjitha njësitë publike hyjnë në marrëdhënie ndërvepruese të përditshme, duke përcjellë informacione të ndryshme në rrugë zyrtare, në format shkresor apo në rrugë elektronike nëpërmjet aksesit në adresat zyrtare të e-mailit.

Pjesa më e madhe e njësive publike të analizuara pohojnë se zbatojnë procedurat për konsultimin publik në kuadër të transparencës lidhur me aktivitetet apo projektet dhe investimet, realizimi i të cilave ka impakt në shoqëri. Komunikimi i informacionit me palët e jashtme përkatëse, ndihmon njësitë publike në përfitimin e informacioneve në shkallë të gjerë dhe përmirësimin e procedurave të komunikimit të jashtëm duke rritur ndjeshëm efektivitetin e sistemeve të kontrollit të brendshëm.

V. Monitorimi

Monitorimi është tërësia e proceseve të rishikimit të aktivitetit të njësisë, i cili synon të ofrojë garanci të arsyeshme se aktivitetet e kontrollit funksionojnë sipas qëllimit për të cilin janë krijuar dhe mbeten efikente me kalimin e kohës. Në kryerjen e monitorimit, titullari i njësisë, NA dhe menaxherët e tjerë, duhet t'i kushtojnë vëmendje gjendjes së MFK-së dhe objektivave të arritura. Procedurat e vendosura për monitorim duhet të jenë në përputhje me kulturën dhe rregullat e brendshme të njësisë, si dhe të garantojnë përshtatshmërinë me rregullat. Sistemi i MFK-së kërkon monitorim të vazhdueshëm për të mundësuar vlerësimin sa më të mirë të funksionimit të këtij sistemi, për të bërë përditësimet në kohën e duhur në rast të ndryshimit të rrethanave dhe mënyrave të operacioneve, si dhe për të identifikuar masat që synojnë një zhvillim të vazhdueshëm të sistemit.

Zbatimi i parimeve të mëposhtme ndihmon për të arritur një sistem monitorimi efektiv.

Parimi 16 - Njësia Publike përzgjedh, zhvillon dhe kryen vlerësime të vazhdueshme dhe/ose të veçanta të sistemit të kontrollit të brendshëm

Njësitë publike përballen me ndryshime gjatë periudhave të ndryshme kohore pasi u përgjigjen risqeve të mundshme të cilat pengojnë arritjen e objektivave. Ndryshimet në kuadrin rregullator, ndryshimet në staf apo praktikat e burimeve njerëzore janë ndryshime që ndikojnë në mjedisin e kontrollit dhe funksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm. Për të identifikuar, vlerësuar dhe adresuar ndryshimet e mundshme është i nevojshëm krijimi i një sistemi monitorimi efektiv dhe të vazhdueshëm.

Meqenëse pjesa më e madhe e njësive publike nuk kanë krijuar ende një sistem funksional të menaxhimit të riskut, atëherë lind nevoja për kryerjen e monitorimeve për të vlerësuar sistemin e kontrollit të brendshëm dhe për të siguruar se të pesë komponentët janë të pranishëm dhe funksionojnë.

Vlerësimi i sistemit të kontrollit të brendshëm kryhet çdo vit nëpërmjet vetëvlerësimit të menaxherëve për strukturat që ata drejtojnë, hartimit të deklaratave dhe raporteve mbi cilësinë e kontrollit të brendshëm por edhe nëpërmjet monitorimeve në vend dhe shërbimit të auditimit të brendshëm apo të jashtëm. Nga vlerësimi i kryer për vitin 2021, ashtu siç është evidentuar edhe në dy vitet paraardhëse, pjesa më e madhe e institucioneve vijon të bazohet në dokumentin e rregullores së brendshme për zbatimin e rregullave për monitorimin dhe raportimin e realizimit të objektivave të përcaktuar duke evidentuar nevojën për hartimin e procedurave të shkruara, manualeve dhe hartave të proceseve të punës ku të jenë ndarë në mënyrë të qartë detyrat dhe përgjegjësitë për realizimin dhe raportimin periodik të tyre. Ende nuk është bërë praktikë pune vlerësimi dhe monitorimi i elementëve të ndryshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm, çka sjell një ulje të performancës të këtij sistemi si dhe veprimtarisë së vetë institucioneve.

Një element tjetër i rëndësishëm, i lidhur ngushtë me procesin e monitorimit është raportimi dhe adresimi i mangësive të evidentuara. Planet e veprimit për ngritjen e sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit ndihmojnë në evidentimin e masave konkrete, afateve dhe strukturave përgjegjëse për adresimin e problematikave të evidentuara gjatë vlerësimeve. Ajo që vihet re gjatë këtij viti, është fakti se ende ka një mungesë ndërgjegjësimi për realizimin e monitorimit dhe hartimin e planit të veprimit, ku, duke marrë në konsideratë edhe rishikimin e formatit të planit të veprimit, një pjesë e institucioneve nuk kanë respektuar ndryshimet përkatëse, nuk kanë hartuar një plan veprimi për vitin 2022 apo mbajnë ende në përdorim planet e hartuara për vitin 2021. Situata e përmirësuar vërehet për ministrinë e linjës, ndërkohë që institucionet e pavarura apo njësitë e vetëqeverisjes vendore rezultojnë të jenë më pak efektive në këtë drejtim.

Gjithashtu, shërbimi i auditimit të brendshëm realizon një vlerësim të sistemit të kontrollit të brendshëm, ku pjesa më e madhe e njësive janë audituar të paktën një herë lidhur me ecurinë e zbatimit të këtij sistemi. Situata vijon e njëjtë për institucionet e pavarura dhe këshillat e qarkut të cilat nuk kanë pjesë të strukturës së tyre organizative njësi auditimi dhe vetëm një pjesë e vogël e tyre e realizojnë këtë shërbim nëpërmjet akt-marrëveshjeve me njësitë e auditimit të brendshëm të njësive të tjera publike. Kryesisht, për të gjitha njësitë publike të marra në analizë, në përfundim të misioneve të kryera të auditimit të brendshëm, gjetjet i bëhen të njohura titullarit dhe në bazë të tyre paraqitet plani i masave për zbatimin e rekomandimeve. Mbetet ende problematikë, niveli i ulët i zbatimit të rekomandimeve, çka shpreh angazhimin minimal të menaxherëve në përmirësimin e sistemeve të kontrollit të brendshëm.

Edhe për këtë vit, ky parim vlerësohet *pjesërisht efektiv*.

Parimi 17 - Njësia Publike vlerëson dhe komunikon mangësitë

Nëpërmjet këtij parimi njësia vlerëson dhe komunikon mangësitë e evidentuara të sistemit të kontrollit të brendshëm në kohën e duhur për ato palë përgjegjëse për ndërmarrjen e veprimeve korrigjuese duke përfshirë angazhimin sipas rastit të menaxhimit të lartë apo bordeve drejtuese.

Në bazë të analizës dhe vlerësimit të kryer për vitin 2021, situata mbetet e njëjtë duke vlerësuar këtë parim *pjesërisht efektiv*. Nga përgjigjet e dhëna në pyetësor, rezulton se pjesa më e madhe e njësive të marra në analizë pohojnë se menaxhimi identifikon mangësitë e sistemit të kontrollit të brendshëm dhe i bëhen të njohura titullarit apo nëpunësit autorizues, por në pak raste këto mangësi përfshihen në planet e veprimit së bashku me evidentimin e masave korrigjuese për adresimin e tyre. Kjo evidenton nevojën për rritjen e nivelit të angazhimit të menaxhimit në kuadër të përmirësimit të mëtejshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm. Gjithashtu, rolin kryesor në vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm, evidentimin e mangësive dhe raportimin e tyre, vazhdojnë ta kenë struktura e auditimit të brendshëm apo Kontrolli i Lartë i Shtetit, gjë e cila tregon për një situatë jo të favorshme dhe për një ndërveprim jo të frytshëm midis strukturave brenda njësisë publike.

2.2 Vlerësimi i sistemit të menaxhimit financiar dhe kontrollit në bashkitë e përzgjedhura për asistencë teknike nga Projekti i Financave Lokale

Gjatë vitit 2021, MFE ka vijuar bashkëpunimin me Projektin e Financave Lokale në funksion të mbështetjes së zhvillimit të sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë e vetëqeverisjes vendore. Progresi i përgjithshëm në komponentin e Kontrollit të Brendshëm dhe Raportimit Financiar ka rezultuar të jetë në nivele të kënaqshme. Gjatë periudhës raportuese Janar-Dhjetor 2021, ndërhyrjet e ekipit të financave lokale u fokusuan kryesisht në tre shtylla kryesore që lidhen me: menaxhimin e riskut, aktivitetet e raportimit financiar dhe kapacitetet e audituesve të brendshëm, të cilat kanë ndikimin më të madh në rritjen e kapaciteteve vendore për të përmirësuar kontrollin e brendshëm dhe raportimin financiar. Aktivitetet e parashikuara u realizuan përmes:

- kurseve të trajnimit të paracaktuara dhe takime me fokus grupe;
- mbështetjes praktike dhe mentorim i koordinatorëve të riskut;

Specifikisht, gjatë vitit 2021, MFE në bashkëpunim me ekspertët e Projektit të Financave Lokale kanë ofruar mbështetje për koordinatorët e MFK të 18 bashkive pilot, për procesin vjetor të vetëvlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm dhe rishikimin e planeve përkatëse veprimit për ngritjen e sistemit të MFK. Vlen të theksohet se, puna intensive dhe bashkëpunuese dy-vjeçare ndërmjet MFE dhe ekipit të financave lokale, ka dhënë efektin e saj pozitiv në përmirësimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të instrumentave të MFK-së në bashkitë e përzgjedhura. Më konkretisht, disa prej arritjeve konsistojnë në:

- Zbatimin me sukses të instrumentave kryesore për vlerësimin e cilësisë dhe monitorimin e sistemit të kontrollit të brendshëm në 18 bashkitë pilot;
- Rishikimin e pyetësorit të vetëvlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm për bashkitë; dhe
- përmirësimi i tij bazuar në reagimet e bashkive të projektit.

Ky proces u finalizua me miratimin e tij nga MFE në Dhjetor të vitit 2021 dhe aktualisht përdoret për vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm nga të gjitha njësitë e qeverisjes së përgjithshme.

Ndërkohë, ashtu siç është evidentuar edhe në periudhat paraardhëse, **menaxhimi i riskut** mbetet për bashkitë komponenti më i komplikuar për zbatim, brenda kornizës së kontrollit të brendshëm, për të cilin nevojitet angazhim i mëtejshëm me qëllim funksionimin e një procesi cilësor të zbatimit me efektivitet të menaxhimit të riskut në të gjithë njësitë. Në vijim të punës së nisur më herët, u realizua krijimi i grupeve të menaxhimit të riskut në bashkitë: Sarandë, Lushnjë dhe Tropojë, të cilat miratuan Grupin e Menaxhimit dhe Koordinimit të Riskut gjatë vitit 2021 të shoqëruar me seancat e nevojshme për rritjen e kapaciteteve profesionale të stafit. Më shumë se 80 koordinatorë të riskut nga bashkitë Vlorë, Gramsh, Sarandë, Lushnjë dhe Tropojë ndoqën kurset e trajnimit “Procesi dhe procedurat e menaxhimit të riskut”.

Më tej, në kuadër të aktiviteve të parashikuara nga projekti, u vendos theksi në dokumentimin e procedurave të punës (manuali i proceseve të punës) të cilat përbëjnë kushtin kryesor për implementimin e procesit të menaxhimit të riskut dhe kontrolleve të forta financiare në bashki. Ekipi i financave lokale, bazuar në kërkesat e bashkive, ofroi këtë mbështetje në bashkëpunim me DH/MFKK duke organizuar takime të dedikuara me pjesëmarrje aktive të koordinatorëve të riskut. Trajtimi fillestar i proceseve kryesore të punës i detyron grupet e menaxhimit dhe koordinimit të riskut, të artikulojnë se cilat janë objektivat e tyre, cilat janë nënproceset/aktivitetet që janë të nevojshme për të përbushur objektivat, duke menduar për ndarjen e detyrave, kontrollet minimale të brendshme të nevojshme dhe rëndësinë për dokumentimin e të gjithë procesit. Duke kaluar nëpër vetë procesin, seancat e “brainstorming” ndërmjet koordinatorëve të riskut të bashkive dhe këshillat e ofruara nga

audituesit e brendshëm të pranishëm në të gjitha seancat, sollën ndërgjegjësimin dhe rritjen e kuptueshmërinë mbi riskun dhe procesin e menaxhimit të tij. Në këto seanca, u punua për përcaktimin e një procesi specifik dhe u bë një inventar i risqeve me të cilat përballeshin punonjësit gjatë punës, duke përfshirë risqet menaxheriale dhe të mashtrimit. Më pas, koordinatorët analizuan procedurat/kontrollet e tyre aktuale, vlerësuan risqet dhe përcaktuan masat që do të ndërmerren në të ardhmen. Rëndësi të veçantë paraqet dhe realizimi i një monitorimi të pavarur ku, si rezultat u ndërtuan drafte të detajuara të manualeve të procedurave/gjurmëve të auditimit për proceset që lidhen me menaxhimin e pasurive vendore, si dhe të planeve të menaxhimit të riskut përkatës. Manualët u përpunuan si pjesë e menaxhimit të riskut të bazuar në proces, pas programit të trajnimit për koordinatorët e riskut dhe audituesit e brendshëm. Në këtë kuadër, 12 plane të identifikuara të riskut në lidhje me menaxhimin e aseteve u finalizuan dhe u shpërndanë në 18 bashkitë e përzgjedhura të projektit. Staf i 4 bashkive (Mirditë, Dibër, Vlorë, Dimal) u përfshi në procesin e hartimit të proceseve të punës mbi menaxhimin e të ardhurave dhe 4 bashki (Pogradec, Shkodër, Vlorë dhe Lushnje) u përfshinë në procesin e menaxhimit të aseteve. Vlerësohet veçanërisht gatishmëria e nëpunësit autorizues, koordinatorit të riskut dhe stafit të bashkisë Lushnje për të thelluar më tej njohuritë dhe punën e tyre për menaxhimin e riskut, të cilët u asistuan gjatë përgatitjes së (i) manualeve të procedurave dhe planeve përkatëse të menaxhimit të riskut në lidhje me shërbimet sociale dhe (ii) planet e menaxhimit të riskut në lidhje me planifikimin urban dhe objektivat e zhvillimit.

Gjithashtu, në kuadër të aktiviteteve të projektit, u realizua rishikimi dhe përmirësimi i Udhëzimit kryesor të MFE-së nr.8/2018 që ndikon në përmirësimin e raportimit financiar dhe përgatitjen e pasqyrave financiare vjetore të institucioneve publike si dhe u vlerësua mundësia e krijimit në Sistemin Informatik Financiar të Qeverisë (SIFQ) të raporteve të dedikuara për njësitë vendore (9 raporte të reja financiare mund të gjenerohen periodikisht në SIFQ duke filluar nga viti 2021). Këto raporte do të mbështesin cilësinë e analizave financiare të njëjësive të vetëqeverisjes vendore për menaxhimin e lartë dhe proceset e vendimmarrjes.

DH/MFKK në bashkëpunim me ekipin e financave lokale po ndjek dhe do të vazhdojë më tej me procesin e miratimit të rregulloreve të brendshme të rishikuara sipas kërkesave të ligjit nr. 10296, datë 08.07.2010 "Për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin" i ndryshuar me ligjin nr. 110/2015, datë 15.10.2015, bazuar në shembullin e ndarë nga projekti gjatë vitit 2020.

Në fushën e auditimit të brendshëm, u zhvilluan kurrikulat e nevojshme për rritjen e kapaciteteve të audituesve të brendshëm në sektorin publik, ku janë realizuar 4 seanca 3-ditore trajnime me temë "Auditimi i bazuar në risk me fokus në sistemin lokal të menaxhimit të aseteve". Në këto trajnime morën pjesë 117 auditues të brendshëm nga të gjitha bashkitë e vendit.

KAPITULLI III- VLERËSIMI I CILËSISË SË SISTEMIT TË KONTROLLIT TË BRENDSHËM

Bazuar në nenin 25 dhe 26 të ligjit nr. 10296, datë 08.07.2010 “Për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin”, i ndryshuar, DH/MFKK është përgjegjëse për monitorimin e sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë e qeverisjes së përgjithshme. Me qëllim përmirësimin e standardeve të punës si dhe analizimin dhe vlerësimin me detaje të gjendjes së sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë e qeverisjes së përgjithshme dhe dhënien e rekomandimeve për adresimin e mangësive të identifikuara, në zbatim të ligjit të menaxhimit financiar dhe kontrollit, u hartua dhe miratua Metodologjia për Vlerësimin e Cilësisë së Sistemit të Kontrollit të Brendshëm në Njësitë e Qeverisjes së Përgjithshme (Urdhri i Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr. 311, datë 23.12.2020). Procesi i vlerësimit të cilësisë së sistemit të kontrollit të brendshëm shërben për identifikimin e mangësive kryesore të sistemit të kontrollit të brendshëm si dhe planifikimin e rekomandimeve të nevojshme për adresimin e tyre. Në përfundim të procesit të vlerësimit, hartohet një projekt-raport dhe raport i detajuar me gjetje dhe rekomandime të cilat duhet të ndiqen në vazhdimësi nga institucionet e vlerësuara mbi ecurinë e veprimtarisë së tyre nëpërmjet planit të veprimit të MFK.

Për vitin 2021, u planifikua realizimi i procesit të vlerësimit të cilësisë në 20 njësi të qeverisjes së përgjithshme ku, u finalizua procesi i vlerësimit të cilësisë në 18 NJQP, ndërkohë në 2 prej tyre (Bashkia Dibër dhe Kavajë), ky proces nuk u realizua për shkak të mosangazhimit të këtyre institucioneve për vënien në dispozicion të grupit të vlerësimit të dokumentave zyrtarë të gjeneruar. Në institucionet e vlerësuara, sistemi i kontrollit të brendshëm rezulton të jetë kryesisht “pjesërisht efektiv”, ku evidentohet nevoja për rritjen e ndërgjegjësimin të nivelit të lartë menaxherial në ndërmarrjen e masave për adresimin e mangësive të evidentuara dhe zbatimin e instrumentave të MFK. Në mënyrë të përmblodhur, vlerësimi për këto institucione paraqitet si më poshtë:

Vlerësimi	Institucionet
<i>Sistem efektiv i kontrollit të brendshëm</i>	ADISA, ASIG
<i>Sistem pjesërisht efektiv i kontrollit të brendshëm</i>	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, Bashkia Kamëz, DAP, Avokati i Popullit, Bashkia Krujë, ASPA, Akademia e Shkencave, Presidenca, Bashkia Mat, Bashkia Gramsh
<i>Sistem jo efektiv i kontrollit të brendshëm</i>	Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, Bashkia Himarë, Bashkia Rrogozhinë, Bashkia Vorë

Për këto institucione, evidentohen gjetjet e mëposhtme:

1. Rregullat bazë për funksionimin e institucioneve janë përshkruar në dokumentin e Rregullores së Brendshme, dhe kryesisht këto rregullore rezultojnë të rishikuara me ndryshimet e fundit strukturore ose rezultojnë në fazë rishikimi në momentin e realizimit të vlerësimit të cilësisë ndërkohë që rregullat për sjelljen dhe etikën janë

- miratuar nëpërmjet një dokumenti të veçantë ose janë përfshirë në rregulloren e brendshme;
- Objektivat kryesore për realizimin e veprimtarisë së çdo strukture brenda institucionit janë përcaktuar në dokumentin e Programit Buxhetor Afatmesëm dhe jo në të gjitha rastet janë hartuar planet vjetore të punës të konsoliduara, me objektiva dhe aktivitete të specifikuara;
 - Menaxhimi i burimeve njerëzore realizohet duke respektuar rregullat e përcaktuara nga vetë institucioni apo nga Departamenti i Administratës Publike duke mbajtur në konsideratë dhe trajtimin dhe rritjen e kapaciteteve të punonjësve në fusha të ndryshme por jo shpesh lidhur me fushën e menaxhimit financiar dhe kontrollit. Trajnimi i punonjësve realizohet kryesisht nëpërmjet pjesëmarrjes në trajnimet e realizuara nga ASPA;
 - Institucionet paraqesin vështirësi ose mungesë angazhimi në hartimin apo zbatimin e instrumentave të menaxhimit financiar dhe kontrollit (regjistër risku, harta dhe manuali i proceseve të punës, gjurmë auditimi);
 - Delegimi i funksioneve kryhet në përputhje me procedurat ligjore në fuqi dhe realizohet kryesisht për autorizimin e punonjësve në mungesë ndërkohë që delegimi sipas kuadrit ligjor dhe nënligjor të MFK përdoret në pak raste;
 - GMS-të janë ngritur me urdhër të brendshëm të titullarit, të shoqëruara me plan veprimi, por në këto grupe diskutohen vetëm çështje të aspektit buxhetor dhe nuk ka evidencë që të jenë trajtuar çështje të MFK;
 - Në disa prej institucioneve, evidentohet një mungesë e vlerësimit apo monitorimit në vazhdimësi të sistemit të kontrollit të brendshëm me qëllim komunikimin dhe adresimin e problematikave të konstatuara. Kryesisht, vlerësimi dhe raportimi realizohet për veprimtarinë financiare të institucionit;
 - Njësitë e Auditimit të Brendshëm për ato institucione që kanë një strukturë të tillë (ose auditimi i kryer nga Kontrolli i Lartë i Shtetit), në misionet e tyre audituese, kanë bërë një vlerësim gjithëpërfshirës për cilësinë e sistemit të kontrollit të brendshëm si dhe janë dhënë rekomandimet përkatëse por nuk evidentohet përfshirja e rekomandimeve në planet e zbatimit të masave apo niveli i zbatimit të këtyre rekomandimeve nga ana e institucioneve të vlerësuara mbetet në nivele të ulta.

Rekomandimet kryesore adresuar institucioneve në lidhje me këto gjetje, janë si më poshtë vijon:

- Rishikimi i rregulloreve të brendshme në përputhje me ndryshimet strukturore ose finalizimi me miratim i draft Rregulloreve të Brendshme të hartuara;
- Realizimi i një procesi cilësor dhe efektiv të menaxhimit të riskut nëpërmjet zbatimit të funksioneve të Koordinatorit të Riskut duke shfrytëzuar mundësinë e delegimit të këtij funksioni sipas kërkesave ligjore dhe nënligjore në fuqi në fushën e MFK;
- Gjithëpërfshirja në trajtimin e problematikave që lidhen me zbatimin e sistemit të MFK gjatë mbledhjeve të GMS-ve si dhe ndërmarrja e masave të nevojshme për përmirësimin e sistemit, duke i evidentuar këto takime në bazë dokumentare;
- Hartimi dhe zbatimi i instrumentave të MFK me qëllim lehtësimin dhe përmirësimin e procedurave të funksionimit të sistemit të kontrollit të brendshëm;
- Hartimi i bazave rregullative në lidhje me raportet e përhershme, standarde që duhet të raportohen drejtuesit si dhe menaxherëve të tjerë të strukturave të institucionit, duke përfshirë raportim jo vetëm të informacioneve me karakter financiar. Kjo bazë rregullative duhet të përmbajë formatet, mënyrën e raportimit, periodicitetin e

- raportimit, treguesit e performancës, si dhe mënyrën se si informacioni duhet të shpërndahet në të gjitha nivelet e njësisë;
6. Të ndiqet zbatimi i planit të veprimit për ngritjen e sistemit të MFK-së dhe të raportohet në mënyrë periodike te Nëpunësi Autorizues (NA).
 7. Në kushtet e mungesës së njësisë së auditimit të brendshëm, apo mbulimit të këtij shërbimi me marrëveshje, NA mund të monitorojë sistemin e kontrollit të brendshëm duke përdorur metodologjinë e monitorimit të performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm të njësive publike, miratuar nga MFE.

Të gjitha rekomandimet e dhëna nga DH/MFKK duhet të përfshihen në planin e veprimit të MFK për institucionin përkatës, pasi ky plan do të përbëjë bazën e punës për ndjekjen e procedurave në të ardhmen. Një kopje e këtij plani duhet të dërgohet zyrtarisht pranë MFE.

KAPITULLI IV- MBËSHTETJA E MFE-SË PËR ZHVILLIMIN E SISTEMEVE TË KONTROLLIT TË BRENDSHËM

Ashtu si çdo vit, MFE, nëpërmjet DH/KBFP, analizon dhe vlerëson në mënyrë të vazhdueshme performancën e veprimtarisë së auditimit të brendshëm, menaxhimit financiar, kontrollit dhe kontabilitetit në të gjithë sektorin publik në përputhje me standardet ndërkombëtare të pranura të auditimit të brendshëm dhe kontrollit të brendshëm.

Analiza dhe vlerësimi realizohen nëpërmjet një komunikimi dhe bashkëpunimi të vazhdueshëm me njësitë e auditimit të brendshëm në ministritë e linjës, institucionet qendrore, institucionet e pavarura dhe të pushtetit vendor nëpërmjet shkëmbimit të informacionit, dhënies së mendimeve për ndryshimet e akteve ligjore, vlerësimit të jashtëm të cilësisë, si dhe nëpërmjet planeve strategjike dhe vjetore dhe raporteve vjetore të veprimtarisë së strukturave audituese në sektorin publik. Gjithashtu, ndërveprimi i vazhdueshëm ekziston edhe me menaxherët e tjerë të njësive publike, lidhur me vlerësimin e vazhdueshëm të veprimtarisë në fushën e menxhimit financiar dhe kontrollit, si dhe përditësimeve në fushën e kontabilitetit.

3.1 Mbështetja e MFE-së për zhvillimin e menaxhimit financiar dhe kontrollit

Veprimtaria e DH/MFKK, është fokusuar në arritjen e objektivave të parashikuara në Strategjinë e rishikuar të Menaxhimit të Financave Publike 2019-2022 për fushën e menaxhimit financiar dhe fushën e kontabilitetit publik si dhe Dokumentin e Politikave për Zhvillimin e mëtejshëm të Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik 2021-2022. Këto objektiva janë të detajuara në planin vjetor të punës së DH/MFKK për vitin 2021, ku përmendim:

- Përmirësimi i kuadrit rregullator në fushën e kontrollit të brendshëm;
- Vijimi i progresit në funksionimin e sistemit të KBFP në njësitë e qeverisjes së përgjithshme;
- Monitorimi i vazhdueshëm të sistemit të MFK-së për njësitë e qeverisjes së përgjithshme;
- Zbatimi i sistemit të kontrollit të brendshëm dhe ndërtimi i instrumentave të MFK nëpërmjet ofrimit të asistencës teknike në 5 institucione të përzgjedhura;
- Rritja e kapaciteteve dhe ndërgjegjësimit të administratës publike dhe nivelit drejtues të njësive publike mbi rolin dhe rëndësinë e sistemit të MFK-së;

Vlen të përmendim se, pavarësisht situatës së krijuar nga efektet e pandemisë së Covid-19, DH/MFKK ka vijuar punën për realizimin e objektivave të përcaktuar duke ndihmuar kështu në vijimësinë e zbatimit dhe funksionimit të sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë publike.

- **Hartimi dhe përmirësimi i bazës ligjore/nënligjore të fushës së kontrollit të brendshëm**

Në zbatim të ligjit nr. 10296, datë 08.07.2010 “Për menaxhimin financiar dhe kontrollin”, i ndryshuar dhe Ligjit nr. 9936/2008 “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e

Shqipërisë”, DH/MFKK gjatë vitit 2021 është angazhuar në hartimin dhe miratimin e akteve nënligjore si më poshtë:

- ✓ Urdhri i Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr. 221, datë 01.12.2021 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Urdhrin nr. 117, datë 01.04.2019 “Për miratimin e metodologjisë për monitorimin e performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë publike”. Ndryshimet në këtë dokument konsistojnë në formatet mbi mënyrën e raportimit të treguesve të performancës si dhe rishikimi i pyetësorit të vetëvlerësimit të MFK.
- ✓ Urdhri i Ministrit të Financave dhe Ekonomisë nr.224, datë 16.12.2021 “Për disa shtesa dhe një ndryshim në Urdhrin nr. 108, datë 17.11.2016 “Për Manualin e Menaxhimit Financiar dhe Kontrollit”, ku u realizua rishikimi i planit të veprimit për ngritjen e sistemit të MFK me qëllim detajimin dhe standardizimin e formatit të raportimit për të gjitha njësitë publike (Aneksi nr. 8).
- ✓ Në kuadër të rekomandimeve të dhëna nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, Auditimi i Brendshëm si dhe organizmave ndërkombëtarë, DH/MFKK është angazhuar në rishikimin dhe përmirësimin e ligjit nr. 10296, datë 08.07.2010 “Për menaxhimin financiar dhe kontrollin”, ku ndryshimet kryesore fokusohen në:
 1. Rritja e efektivitetit të funksionimit të sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë publike;
 2. Funksionaliteti i Bordit të Kontrollit të Brendshëm Financiar Publik;
 3. Forcimi i masave sanksionuese për mirëfunksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm.

Miratimi i këtyre ndryshimeve është parashikuar të bëhet gjatë vitit 2022.

- **Ofrimi i asistencës teknike në 5 NJQP të përzgjedhura për tu asistuar gjatë vitit 2021.**

Në zbatim të Dokumentit të Politikave për zhvillimin e mëtejshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm 2021-2022, me fokus kryesor forcimin e përgjegjshmërisë menaxheriale, gjatë vitit 2021 u parashikua ofrimi i asistencës teknike në 5 njësi të qeverisjes së përgjithshme (Ministria e Drejtësisë, Avokati i Popullit, Shkolla Shqiptare e Administratës Publike, Bashkia Krujë dhe Bashkia Himarë). Bazuar në një plan të miratuar aktivitetesh u punua për hartimin e planeve operacionale të punës, zbatimin e udhëzimit të miratuar të delegimit dhe përdorimin e linjave të raportimit, ndërtimin dhe finalizimin e manualeve dhe hartës së proceseve të punës, gjurmën e auditimit për proceset kryesore të punës, regjistrin e riskut dhe planin e veprimit për ngritjen e sistemit të MFK-së. Në fund të vitit 2021, përfundoi procesi i ofrimit të asistencës teknike në Bashkinë Himarë, Krujë, Ministrinë e Drejtësisë dhe Avokatin e Popullit ku është bërë vlerësimi paraprak i gjendjes së sistemit të KB, është ofruar një trajnim i përgjithshëm si dhe janë trajtuar planet operacionale të punës me qëllim unifikimin e elementëve dhe formatit bazuar në manualin e MFK dhe janë realizuar aktivitetet mbi zhvillimin e procesit të menaxhimit të riskut, ndërtimin e manualit të proceseve të punës dhe gjurmët e auditimit. Ndërkohë, në Shkollën Shqiptare të Administratës Publike, nuk u realizua aktiviteti lidhur me ndërtimin e manualit të proceseve të punës dhe gjurmëve të auditimit pavarësisht rikujtesës së DH/MFKK për zbatimin dhe zhvillimin e aktivitetëve të planifikuara.

- **Rritja e kapaciteteve dhe ndërgjegjësimi i njësive publike mbi rolin dhe rëndësinë e zbatimit të sistemit të MFK-së**

Gjatë vitit 2021, DH/MFKK në kuadër të ndërgjegjësimit të njësive publike realizoi dy trajnime specifike mbi procesin e menaxhimit të riskut si dhe mbi ndërgjegjësimin e menaxherëve për zbatimin e kërkesave ligjore të menaxhimit financiar dhe kontrollit dhe implementimin e një sistemi efektiv të kontrollit të brendshëm. Në këto trajnime morën pjesë rreth 26 pjesëmarrës.

Gjithashtu, në bashkëpunim me Shkollën Shqiptare të Administratës Publike janë organizuar 3 ëbinare lidhur me zhvillimin e procesit të menaxhimit të riskut në njësitë publike si dhe kontabilitetin në sektorin publik si një ndër elementët kyç të kontrollit të brendshëm. Në këto trajnime morën pjesë rreth 146 pjesëmarrës.

3.2 Impakti për vitin 2021

Gjatë vitit 2021, pavarësisht efekteve të pandemisë Covid-19, zhvendosjes së realizimit të punës në distancë, apo ndryshimit të detyruar të prioriteteve, DH/MFKK ka kryer një sërë aktivitete në funksion të realizimit të objektivave të vendosura, me synimin kryesor garantimin e një sistemi të financave publike që nxit transparencën, përgjegjshmërinë, disiplinën fiskale dhe efikasitetin në menaxhimin dhe përdorimin e burimeve publike për ofrimin e shërbimeve të përmirësuara dhe zhvillimin ekonomik.

Ofrimi i asistencës teknike dhe aktivitetet e ndërmarra kanë sjellë një përmirësim të sistemit të MFK-së në disa institucione publike duke rezultuar në një performancë më të mirë të tyre të karakterizuar nga operacione të përmirësuara të sistemit të ekzekutimit të planifikimit dhe ekzekutimit të buxhetit, dhe forcimin e mekanizmave për garantimin e përgjegjshmërisë menaxheriale. Gjithashtu, përmirësimi i programeve të trajnimit në fushën e kontrollit të brendshëm dhe raportimit financiar ka ndihmuar dukshëm në forcimin e kapaciteteve të menaxherëve dhe stafit dhe rritjen e interesit për zbatimin me rigorozitet të kërkesave në këtë fushë dhe kryerjen me eficiencë të funksioneve të përcaktuara.

Pavarësisht arritjeve të evidentuara gjatë këtij viti, vlen të theksohet nevoja për një ndërgjegjësim dhe angazhim më të madh të titullarëve, nëpunësve autorizues dhe menaxherëve të tjerë për zhvillimin e qëndrueshëm të sistemit të kontrollit të brendshëm në të gjitha nivelet. Sfidat e reja në vitet e fundit kanë ngadalësuar përparimin në zhvillimin e qëndrueshëm të elementëve të kontrollit të brendshëm dhe kanë vendosur në vështirësi institucionet në përmbushjen e objektivave të tyre. Gjithashtu, një mesazh kyç lind për kuadrin institucional dhe organizativ, element i cili duhet të forcohet në të gjithë dimensionet, duke siguruar një qëndrueshmëri të strukturave organizative e nevojshme për përmbushjen e funksioneve administrative si dhe përmirësimin e koordinimit ndërmjet institucioneve të ndryshme.

KAPITULLI V- ZHVILLIMI I SISTEMIT TË AUDITIMIT TË BRENDSHËM NË SEKTORIN PUBLIK

5.1 Strukturat e Auditimit të Brendshëm

Shërbimi i auditimit të brendshëm në sektorin publik gjatë vitit 2021 është realizuar nga 135 njësi të auditimit të brendshëm (NJAB), të krijuara në njësitë e qeverisjes së përgjithshme. Struktura organike e miratuar për stafin auditues në NJAB ka parashikuar 485 auditues të brendshëm por në fund të vitit 2021 janë evidentuar të punësuar vetëm 433, ku duket se mungesa prej 52 pozicione vakante, mbart riskun që veprimtaria audituese të mos mbështetet nga burimet e nevojshme, kapacitetet profesionale njerëzore që do të mundësonin realizimin në kohë dhe me cilësi të shërbimit të auditimit.

Vendet vakante të 52 audituesve evidentohen të jenë: 13 në ministritë e linjës, 14 në njësitë e vetëqeverisjes vendore, 9 në institucionet qendrore, 6 në institucionet e pavarura, 3 në universitetet publike, 1 në qendrat spitalore dhe 6 në shoqëritë aksionere, duke treguar një përmirësim të lehtë të situatës në rekrutimin e audituesve në bashkitë e ndryshme.

Në njësitë e auditimit të brendshëm, 342 auditues të brendshëm në detyrë janë të certifikuar si “Auditues të brendshëm në sektorin publik” dhe 91 pritet të ndjekin procesin për sezonin 2022-2023 për të përmbushur detyrimin e certifikimit gjatë 2 viteve të para të punësimit. Numri më i madh i audituesve të pa certifikuar gjithsej 55 i përket njërive të vetëqeverisjes vendore dhe shoqërive aksionere publike.

Drejtoria e Harmonizimit të Auditimit të Brendshëm (DH/AB) konstaton se ndërsa ka një përmirësim në plotësimin e vendeve vakante në njësitë e vetëqeverisjes vendore është rritur numri i audituesve të cilët kanë nevojë të ndjekin procesin e certifikimit për të fituar dëshminë e profesionit të audituesit të brendshëm në sektorin publik. Kjo mangësi vjen si rezultat i disa faktorëve demografikë që kanë sjellë vështirësi në gjetjen e punonjësve të kualifikuar në zonat urbane dhe rurale (rasti i bashkive) apo kuadër ligjor kompleks, siç është rasti i shoqërive aksionere publike, i cili lë shkak për keqinterpretime.

Identifikimi i këtyre problematikave kërkon një ridimensionim të politikave për zhvillimin profesional të audituesve të brendshëm duke kaluar në një fazë tjetër, atë të krijimit dhe zhvillimit paralelisht të kapaciteteve audituese.

Tabela 9. Të dhëna për Audituesit e Brendshëm

Emërtimi	Struktura (numri)	Auditues të brendshëm Plan/Fakt	Të certifikuar	Të pa certifikuar
Ministritë e Linjës	11	69/56	55	1
Inst. Qendrore	18	71/64	50	14
Agjens & Aut	3	9/8	8	0
Fonde Spec.	3	25/24	21	3
Inst.të Pavarura	12	34/28	19	9
Universitete	7	25/22	20	2
Qend. Spitalore	13	20/19	12	7
Shoqëritë Aksionere	19	87/81	70	11
Bashki	49	145/131	87	44
Totali	135	485/433	342	91

Grafiku 2. Përbërja profesionale e audituesve të Brendshëm

Struktura profesionale e audituesve të brendshëm konsiston në :

- 349 ekonomistë,
- 64 juristë dhe
- 20 me profesione të tjera, specifike sipas sektorëve të ekonomisë.

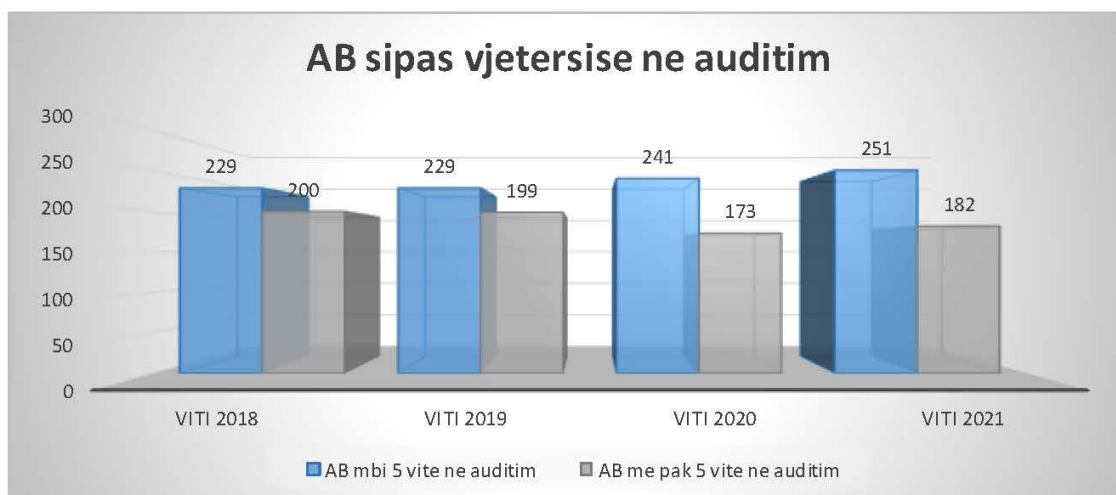

Nevoja për këtë profilizim të audituesve të brendshëm lidhet me fushat objekt i auditimit, të cilat në sektorin publik në disa raste kërkojnë specializim të veçantë⁶.

Larmishmëria e profesionistëve të përfshirë në strukturat audituese vlerësohet si një indikator pozitiv në orientimin e auditimit të brendshëm jo vetëm në operacione financiare dhe të përputhshmërisë por dhe në sisteme të tjera jo financiare.

Eksperienca në profesion është një kriter bazë për punësimin dhe zhvillimin në karrierë të audituesve e diferencuar për drejtues të NJAB dhe auditues të brendshëm. Kriteri i eksperiences përmbushet nga 251 auditues të brendshëm që kanë vjetërsi pune mbi 5 vjet dhe 182 kanë vjetërsi në auditim deri në 5 vjet.

Grafiku 3. Audituesit e Brendshëm sipas vjetërsisë në auditim

Një nga mangësitë e vërejtura në krijimin e NJAB-ve dhe që po kthehet në një fenomen sistematik është mos plotësimi i kriterëve të kërkuara në ligjin e auditimit të brendshëm, që përfshijnë :

- 27 njësi me me më pak se tre auditues, nga të cilat 17 NJAB me 1 punonjës dhe 10 NJAB me 2 punonjës.

⁶ Evidentuar në analizën e raporteve të KAB

- 18 njësi me drejtues të NJAB me më pak se 5 vjet në auditim të brendshëm ose të jashtëm, 10 njësi me drejtues të NJAB të pa certifikuar.
- 18 njësi kanë punësuar më shumë se 1/3 të punonjësve të pa certifikuar.

Evidentohet se shërbimi i auditimit të brendshëm nuk shtrihet në të gjitha njësitë e qeverisjes së përgjithshme, konkretisht në 19 institucione të pavarura, 13 njësi publike në varësi të Kryeministrit (të Grupit Buxhetor 87) dhe në 10 njësi të pushtetit vendor (Bashki) nuk realizohet shërbimi i auditimit të brendshëm.

Kriteret e vendosura në ligjin për auditimin e brendshëm në krijimin e njërive të auditimit janë një faktor i rëndësishëm për ndërtimin e kapaciteteve audituese dhe mbështetjen e auditimit me burime të mjaftueshme njerëzore.

DH/AB vlerëson se krijimi i njërive të auditimit duke mos përmbushur këto kritere mbartin risk të lartë dhe mund të kenë efekt në funksionimin dhe performancën e auditimit.

5.1.1 Strukturat e auditimit të brendshëm në njësitë e vetëqeverisjes vendore

Në njësitë e vetëqeverisjes vendore që realizojnë shërbimin e auditimit të brendshëm në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe kanë krijuar NJAB përfshihen 49 Bashki, ku janë të punësuar 131 auditues të brendshëm kundrejt 145 të miratuar në strukturat organike përkatëse.

Kapacitete profesionale të auditimit të brendshëm në njësitë e vetëqeverisjes vendore vlerësohet të jenë jo plotësisht në përputhje me kriteret ligjore të rekrutimit. Nga 131 auditues të brendshëm të punësuar në njësitë e vetëqeverisjes vendore 87 janë të certifikuar dhe 44 janë auditues të rekrutuar rishtazi dhe që nuk janë certifikuar.

Ndërkohë njësitë e vetëqeverisjes vendore relativisht të vogla (Finiq dhe Libohovë) e kanë realizuar shërbimin e auditimit me akt-marrëveshje me njësi auditimi të brendshëm të njërive të tjera publike⁷.

Njësitë e vetëqeverisjes vendore (Belsh, Has, Pukë, Konispol, Delvinë, Tropojë, Pustec, Këlcyrë, Përmet dhe Poliçan) nuk realizojnë shërbimin e auditimit të brendshëm me asnjë nga format e përcaktuara në kuadrin rregullator.

Kapacitetet e pamjaftueshme profesionale dhe njerëzore dhe mbulimi jo i plotë me auditim i të gjithë njërive të vetëqeverisjes vendore, e vendos këtë nivel qeverisje në kategorinë e njërive publike me risk të lartë i cili mund të ndikojë në qeverisjen dhe administrimin e këtyre organeve, ndërgjegjësimi dhe njohja e Kryetarëve të Bashkive mbi rolin, rëndësinë dhe përfitimet nga auditimi i brendshëm është mjaft i ulët dhe kërkon vëmendje të veçantë në strategjitë e së ardhmes.

5.2 Funksionimi Komiteteve të Auditimit të Brendshëm

Komiteti i Auditimit të Brendshëm si organ i pavarur që monitoron dhe ofron këshilla dhe rekomandime objektive për titullarin e njësisë publike, në lidhje me funksionimin e sistemeve të kontrollit të brendshëm, vlerësohet të jetë një mjet shumë efektiv në mbështetje të njësisë së auditimit të brendshëm për përmbushjen e përgjegjësisë së saj, dhe garanci shtesë në ruajtjen e pavarësisë së auditimit.

⁷ Germa ç, pika 1, neni 10 e Ligjit të auditimit të brendshëm 2014/2015

Gjatë vitit 2021, krijimi dhe funksionimi i Komiteteve të Auditimit, ka gjetur zbatim vetëm në 6 Ministri dhe 1 Institucion i Pavarur (KLGJ), ku përfshihen:

- Ministria e Financave dhe Ekonomisë (Qershor 2021)
- Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
- Ministria e Drejtësisë
- Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme
- Ministria e Kulturës
- Ministrinë e Mbrojtjes
- Këshillin e Lartë Gjyqësor

Krijimi i Komitetit të Auditimit, sikurse parashikohet dhe nga standardet e auditimit të pranura është në gjykimin e titullarit, apatia dhe mos reagimi për krijimin e tyre është pasojë e nivelit të ulët të ndërgjegjësimit të titullarëve dhe vendimmarrësve mbi njohjen e rëndësisë dhe vlerave që sjell në mbështetje të mirëqeverisjes një komitet auditimi funksional. i njëjti problem shtrihet dhe lidhur me efektivitetin e komiteteve të auditimit, ç'ka vjen si rrjedhojë e ekspertizës së pamjaftueshme që kanë mbi auditimin anëtarët e angazhuar në këto organe.

Raportet e Komiteteve të Auditimit të Brendshëm për vitin 2021 prezantojnë një pamje të përgjithshme mbi situatën dhe performancën e strukturave të auditimit, duke identifikuar gjetjet për dobësitë e sistemit dhe adresuar konkluzionet me rekomandimet përkatëse. Çështjet kryesore të trajtuara nga KAB përfshijnë sa vijon:

- Konsatohet se disa njësi auditimi kanë ende mangësi në zbatimin e planit të auditimit, në vlerësimin e riskut, të evidentuara këto edhe nga Kontrolli i Lartë i Shtetit apo DH/AB në MFE.
Rekomandohet që procesi i vlerësimit të riskut të bëhet me profesionalizëm dhe përgjegjësi, pasi kjo do të sigurojë një nivel më të lartë të efektivitetit të punës audituese.
- Cilësia e rekomandimeve të auditimit duhet të përmirësohet, veçanërisht në përcaktimin e qartë të shkakut dhe përgjegjësisë për çdo gjetje të konstatuar. Krahas kërkohej të përcaktohet qartë dhe afati i zbatimit të rekomandimit dhe të monitorohet në vijimësi.
Rekomandohet vendosja e një sistemi efektiv të monitorimit dhe ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve të auditimit.
- Programi i Sigurimit të Brendshëm të Cilësisë vazhdon të mungojë në një pjesë të madhe të njësisë të auditimit. Kjo tregon për një dobësi në sistemin e menaxhimit të cilësisë së auditimit.
Rekomandohet hartimi, miratimi dhe nëse është i nevojshëm përditësimi i indikatorëve për Programin e Sigurimit të Brendshëm të Cilësisë.
- Vlerësohet se sistemi pagave dhe shpërblimit për audituesit e brendshëm nuk nxit dhe promovon zhvillimin profesional të tyre, por mund të behet shkak për cënimin e pavarësisë.
Rekomandohet rishikimin e politikave të pagave të audituesve të brendshëm në sektorin publik, si dhe për disa funksione mbështetëse si psh paga e sekretarit në komitete.
- Ka mangësi në planifikimin e auditimeve të teknologjisë së informacionit dhe auditimet e performancës.

Rekomandohet të trajnohen audituesit e brendshëm me përvojë në lidhje me këto auditime specifike dhe të planifikohen në vazhdimësi angazhimet e auditimit të sipërcituara, duke siguruar mbështetjen me ekspertizën e nevojshme sipas përcaktimeve që ofron kuadri ligjor në fuqi.

- Puna në terren planifikohet dhe realizohet për një periudhë të pamjaftueshme e cila mund të ndikojë cilësinë e auditimit.

Rekomandohet që drejtuesi i NJAB –së të studiojë dhe përcaktojë në mënyrë të argumentuar normimin e punës audituese, duke konsideruar të gjithë faktorët që ndikojnë në planifikimin e burimeve : kohës, numrit dhe kompetencave të audituesve.

- Në kuadrin e reformave të ndërmarra dhe procesit të integritetit evropian të vendit , kërkesa për auditimin e fondeve IPA vjen gjithnjë në rritje çka duhet të shoqërohet me intensifikimin e trajnimeve të posaçme në këtë fushë, brenda dhe jashtë vendit.

Rekomandohet trajnimi I audituesve te brendshem për qasjen e auditimit të fondeve IPA.

Komitetet e Auditimit të Brendshëm konkludojnë se veprimtaria audituese është në përgjithësi në përputhje me kuadrin rregullator, por evidentohet se ka nevojë për përmirësim në fusha specifike për të cilat janë dhënë rekomandimet përkatëse, për çdo NJAB nga Komiteti që mbështet veprimtarinë e auditimit të brendshëm. Të sigurohet mbështetjen e NJAB për të forcuar kapacitetet teknike dhe teknologjike, në mënyrë që të sigurohet monitorimi i praktikave që mbartin risk të lartë. Mekanizmat e kontrollit të shpejtë nëpërmjet teknologjisë së informacionit do të mbanin nën presion subjektet e auditimit, panvarësisht pamundësisë për tu audituar cdo vit.

Titullarët e njësive publike duhet të mbështesin më shumë strukturat e auditimit të brendshëm.

5.3 Analizë e Veprimtarisë së Auditimit të Brendshëm

5.3.1 Realizimi i Planit të Angazhimeve të Auditimit

Veprimtaria audituese është zhvilluar në bazë të Planit Strategjik 2021–2023 dhe Planit Vjetor të Auditimit të çdo njësie të auditimit të brendshëm në sektorin publik .

DH/AB harton Planin Strategjik dhe Vjetor të konsoliduar të veprimtarisë audituese çdo vit mbështetur në vlerësimet dhe faktorët e riskut të përcaktuar nga NJAB-të duke identifikuar tendencat dhe zhvillimet e pritshme në fushën e veprimtarisë audituese.

Plani i konsoliduar është një mjet efektiv i monitorimit nga DH/AB të planifikimit të veprimtarisë audituese të çdo njësie. Nga analiza e përgatitjes dhe zbatimit të planeve DH/AB identifikon dobësitë për çdo NJAB në planifikimin e auditimeve dhe ka adresuar individualisht problematikat duke rekomanduar dhe orientuar për korrigjimet e nevojshme, duke synuar cilësi të lartë në planifikimin e punës .

Për vitin 2021, universi i auditimit të 135 NJAB- ve përfshin programimin e 1111 (me ndryshimet) fushave dhe sistemeve, planifikim ky që u mbështet në disa faktorë të rëndësishëm të tillë si:

- Gjetjet nga auditimet e brendshme të mëparshme dhe auditimet e KLSH;

- Vlerësimin e risqeve strategjike, financiarë dhe të përputhshmërisë për çdo sistem dhe fushë;
- Prioritizimi i sistemeve sipas nivelit të riskut të vlerësuar duke siguruar që sistemet me risk të lartë të auditohen çdo vit;
- Burimet dhe kapacitetet e auditimit ;

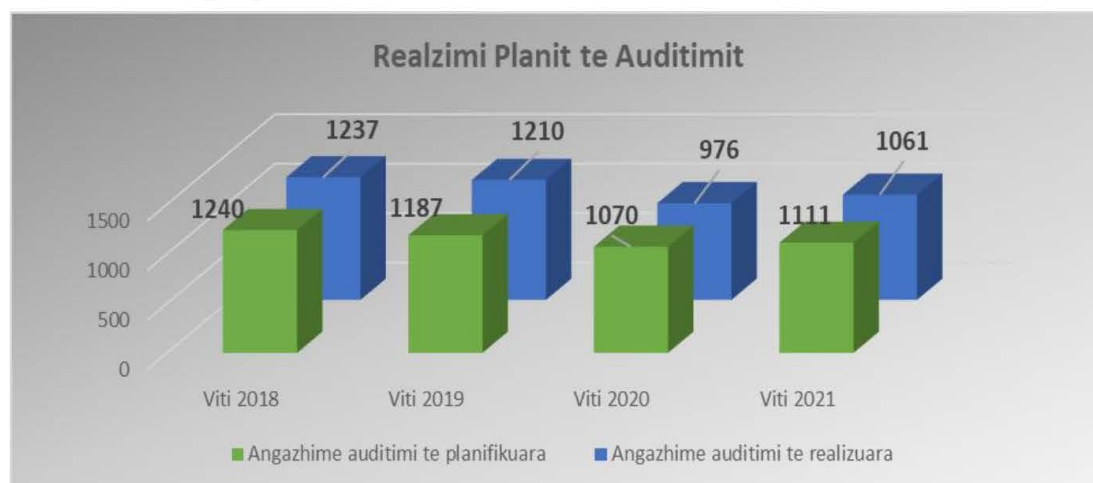
Kushtet specifike të vitit 2021 ndikuan negativisht në zbatimin e Planit të angazhimeve të auditimit duke bërë të mundur që vetëm 1061 auditime të evadoheshin për periudhën e planifikuar, pra të një niveli 96% të realizimit të Planit Vjetor.

Tabela 10. Angazhime auditimi të realizuara për vitin 2021

	Gjithsej	Shërbime të Sigurisë nga të cilat:					Shërbime Këshillimi	Angazhime me kërkesë të titullarit
		A. të përputhshmërisë	A. të performancës	A. financiare	A. tek. Informacionit	A. të kombinuara		
Viti 2021	1061	384	19	58	5	525	13	57

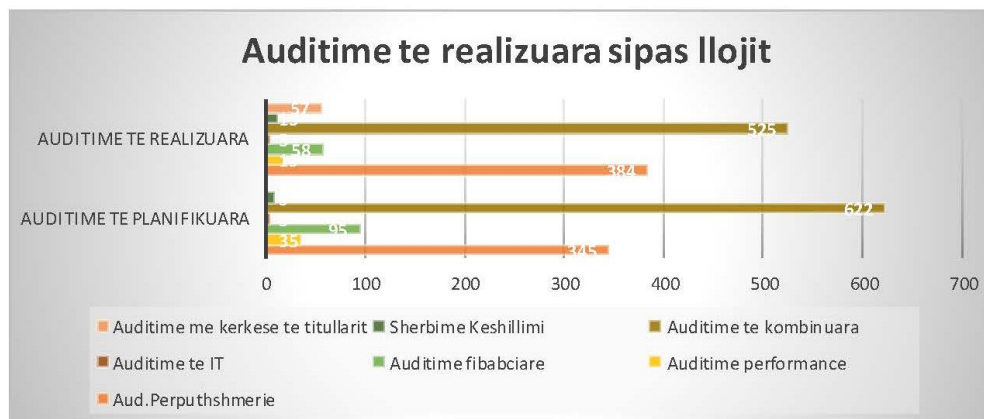
Të dhënat e planit të konsoliduar vjetor të njësive të auditimit të brendshëm janë analizuar me të dhënat e auditimeve të realizuara evidentuar në 128 raportet vjetore të veprimtarisë së NJAB. Vërehet se gjatë vitit ka një ndryshim nga plani fillestar i miratuar, ç'ka ishte e pritshme për një vit me probleme si rezultat i pandemisë globale, por NJAB mbeten ende lart pritshmërive për një planifikim efektiv dhe njëkohësisht fleksibël të veprimtarisë audituese.

Grafiku 4. Auditime të planifikuara dhe të realizuara në vite

Në grafikun e mëposhtëm paraqitet realizimi i angazhimeve të auditimit për vitin 2021 të ndara sipas llojit. Nga të dhënat e pasqyruara vërehet se gjatë vitit ka një numër të madh auditimesh të kombinuara (525 auditime) dhe auditime përputhshmërie (384 auditime), si dhe një numër i konsiderueshëm i auditimeve të pa planifikuara, 57 me kërkesë të titullarëve të njësive publike. Këto të fundit, zëvendësojnë llojet e tjera të auditimeve të planifikuara, për shkak të mos trajtimit të planeve paraprakisht me titullarët e njësive publike ose për shkak të ndryshimit të shpeshtë të këtyre të fundit.

Grafiku 5. Realizimi i auditimeve të planifikuara sipas llojit për vitin 2021

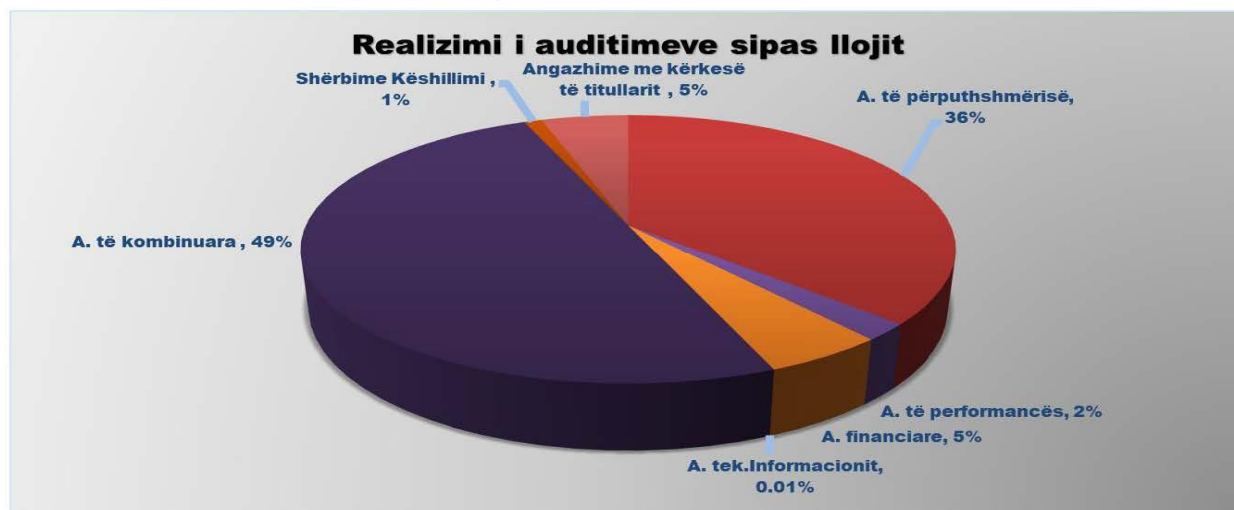
Angazhimet e kryera përfaqësojnë 6 lloje të ndryshme të auditimit dhe përfshijnë:

- ✚ 525 auditime të kombinuara
- ✚ 384 auditime përputhshmërie
- ✚ 58 auditime financiare
- ✚ 19 performance
- ✚ 5 auditime të teknologjisë së informacionit
- ✚ 13 shërbime këshillimi

si dhe 57 auditimeve **me kërkesë të titullarëve të njësive publike**.

Gjatë vitit janë kryer 13 shërbime të këshillimit nga auditimi i brendshëm për titullarët e subjekteve publike, përgjithësisht kur është kërkuar hartimi i ligjeve, procedurave, apo projekte të reja, për të cilat audituesi ka dhënë mendimet por nuk është përfshirë në vendimmarrje. Shërbimet e këshillimit kërkojnë nivel të lartë të kapaciteteve profesionale të audituesve dhe njëkohësisht mbartin riskun e cënimit të pavarësisë për shkak të konfliktit të interesave që mund të shkaktohet. Për këtë shkak audituesit e brendshëm duhet të mbajnë në konsideratë të tilla risqe kur angazhohen në shërbimet e sigurisë.

Grafiku 6. Auditime të kryera sipas llojit për vitin 2021

5.1.1 Strukturat e auditimit të brendshëm në njësitë e vetëqeverisjes vendore

Në njësitë e vetëqeverisjes vendore që realizojnë shërbimin e auditimit të brendshëm në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe kanë krijuar NJAB përfshihen 50 Bashki dhe 1 Drejtori e Përgjithshme e Tatim Taksave Vendore të Bashkisë Tiranë, ku janë të punësuar 131 auditues të brendshëm kundrejt 145 të miratuar në strukturat organike përkatëse.

- Infrastruktura e papërshtatshme për adoptimin e qasjes së auditimit në distancë (remote auditing). Mungesa e burimeve materiale në TI dhe kapaciteteve njerëzore dhe aftësive si nga pala audituese ashtu dhe në subjektet e audituara.
- Ndryshimi i prioritetëve në veprimtaritë e subjekteve të audituara, pra ndryshim i shkallës së vlerësimit të riskut, përgjatë vitit ushtrimor.
- Planifikim të pabazuar në burimet reale të NJAB (planifikojnë numër të madh auditimesh dhe nuk arrijnë ti realizojnë.
- Planifikim “me rezerva” ku vihet re që NJAB-të kanë më shumë kapacitete në dispozicion duke planifikuar një numër të kufizuar auditimesh por në fakt realizojnë shumë më tepër çka tregon mungesë efektiviteti dhe shpërdorim të burimeve.
- Qarkullimi i shpeshtë i stafit auditues, largimi i audituesve me eksperiencë dhe të kualifikuar dhe zëvendësimi i tyre me staf të ri, çka tregon për humbje të investimit që është bërë më parë në kapacitete. Ky fenomen bëhet më i theksuar në NJAB e pushtetit vendor dhe shoqërive aksionare.

Mangësitë e vërejtura në planifikimin e veprimtarisë audituese mbartin riskun që angazhimet e auditimit nuk sigurojnë që risqet kryesore janë adresuar dhe fushat apo sistemet me risk të lartë e të mesëm që kanë ndikim thelbësor në arritjen e objektivave të jenë mbuluar me auditim. Ato gjithashtu “flasin” për një eficiencë të ulët në planifikimin e burimeve të faktorëve të cilët mund të ndikojnë në të gjithë cilësinë e procesit të auditimit si gjatë punës në terren ashtu dhe në arritjen e objektivave të auditimit.

Dobësitë në planifikimin e veprimtarisë dhe ndryshimet e shpeshta gjatë vitit, bartin riskun që veprimtarisë audituese të mos realizohet në mënyrë sistematike dhe të disiplinuar, duke vazhduar të jetë e orientuar nga inspektimet financiare. Me qëllim që t'i përgjigjet zhvillimeve dhe ndryshimeve të ambientit ku operojnë, qasja auditimit me bazë risku duhet të aplikohet për të planifikuar angazhimet e auditimit, me qëllim që auditimet të fokusohen tek sistemet me risk më të lartë me qëllim që ti përgjigjen sa më mirë nevojave të subjektit, si në numër ashtu dhe sipas llojit të auditimit.

Gjatë procesit të konsolidimit të Planit Strategjik dhe Vjetor të NJAB, DH/AB ka identifikuar në mënyrë individuale të metat dhe dobësitë e çdo NJAB dhe i ka adresuar për ndryshim dhe përmirësimet përkatëse.

5.4 Vlerësimi i Riskut të Sistemeve, Gjetjet dhe Rekomandimet e Auditimit

5.4.1 Vlerësimi i sistemeve me risk

Në aplikimin e qasjeve se auditimit mbi bazë risku, si faktorë mbi të cilët NJAB-të kanë mbështetur përcaktimin e riskut për sistemet janë përzgjedhur në bazë të rëndësisë, natyrës së veprimtarisë së subjektit të audituar, objektivave të auditimit si dhe në mendimin dhe opinionin e titullarit. Në vlerësimin e riskut faktorët që janë marrë në konsideratë nga audituesit përshijnë:

- Mos përcaktimi i saktë i objektivave të njësisë publike;
- Mos arritje e objektivave strategjikë të vendosura nga njësitë publike;
- Mosfeksionimi i sistemeve të kontrollit të brendshëm;
- Ekspozimi ndaj parregullsive, etj.
- Lëvizjet e shpeshta të stafëve në strukturat menaxhuese.

Duke marrë parasysh që veprimtaritë e NJAB janë ushtruar në ambiente me shkallë të ndryshme kompleksiteti, fusha të ndryshme të përgjegjësisë, nivele të ndryshme të kualifikimit të dhe kapaciteteve audituese etj. Analiza e raporteve të NJAB për qëllime të këtij raporti është realizuar e ndarë në disa grupime/klasa si: ministri linje, njësi shpenzuese me buxhet të madh, institucionet e pavarura, shoqëritë aksionere dhe njësitë e vetëqeverisjes vendore. Në këtë analizë janë evidentuar sistemet e vlerësuara me risk të lartë nga ana e secilit grupim, gjetjet më kryesore sipas sistemeve dhe rekomandimet e adresuara për përmirësimin e problematikave të evidentuara.

✓ Vlerësimi i riskut në Ministrinë e Linjës

NJAB në ministrinë e linjës në subjektet që nga veprimtaria audituese janë vlerësuar me risk të lartë kanë informuar titullarët për nivelin e riskut në fusha/sisteme të caktuara, në të cilat ka nevojë të ndërmerren veprime për përmirësim duke rekomanduar për të:

- Përmirësuar sistemin e kontrollit të brendshëm dhe përcaktimin e përgjegjësisë;
- Përcaktuar risqet dhe vlerësuar në mënyrë të vazhdueshme ato për shkak të ndryshimit të objektivave, prioritetëve dhe strukturave organizative të njësive publike;
- Menaxhuar risqet, me qëllim përballimin e efekteve, minimizimin dhe frenimin e tyre;
- Rishikuar dhe shqyrtuar në mënyrë të vazhdueshme kontrollet respektive.

NJAB në ministrinë e linjës kanë evidentuar me risk të lartë këto sisteme:

- Sistemin e menaxhimit financiar dhe kontrollit.
- Sistemin e prokurimeve, blerjeve dhe investimeve;
- Sistemin e administrimit të aseteve;
- Sistemin e koncesioneve, ankandeve dhe administrimit të pronës.

✓ **Vlerësimi i riskut në Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore**

NJAB në njësitë e vetëqeverisjes vendore përveç risqeve të identifikuar gjatë hartimit të planit strategjik dhe vjetor, por edhe gjatë hartimit të planit të angazhimit analizojnë informacionet e marra në takimet me drejtuesit e subjekteve, për shqetësimet dhe problematikat e evidentuar referuar risqeve të evidentuara nga vetë ato. Nga të gjitha këto janë identifikuar me risk të lartë sistemet e mëposhtme:

- Sistemi i kontrollit të brendshëm.
- Sistemi i menaxhimit buxhetor
- Sistemet e menaxhimit të burimeve njerëzore
- Sistemi i prokurimeve
- Sistemi i menaxhimit të aktiveve
- Sistemi i kontabilitetit
- Sistemi i shlyerjes së detyrimeve të prapambetura

Nga sa më sipër, u evidentuan sistemet e prokurimeve, detyrimeve të prapambetura dhe aseteve, të cilat vlerësohen me risk të lartë në veprimtarinë audituese të të gjitha grupimeve të analizuar.

✓ **Vlerësimi i riskut në Njësitë Shpenzuese me buxhet të madh**

NJAB në grupin e njësive shpenzuese me buxhet të madh kanë identifikuar me risk të lartë këto sisteme:

- Sistemin e menaxhimit e kontrollit financiar;
- Sistemin e Teknologjisë së Informacionit;
- Sistemin e prokurimeve, blerjeve dhe investimeve;
- Sistemin e administrimit të aseteve;
- Sistemin e detyrimeve të prapambetura.

✓ **Vlerësimi i riskut në Shoqëritë Aksionere**

NJAB në shoqëritë aksionere kanë identifikuar me risk të lartë këto sisteme:

- Sistemin e programimit financiar dhe të ardhurave;
- Sistemin e prokurimeve, blerjeve dhe zbatimit të kontratave;
- Sistemin e kontrollit të brendshëm.

✓ **Vlerësimi i riskut në Institucionet e Pavarura**

NJAB në institucionet e pavarura kanë identifikuar me risk të lartë këto sisteme:

- Sistemin e investimeve publike;
- Sistemin e mbikëqyrjes së projekteve.

Vlerësimi i riskut të sistemeve, edhe pse është një element thelbësor mbi të cilin mbështetet çdo fazë e procesit auditues dhe ka impakt të rëndësishëm në arritjen e objektivave të auditimit, nuk bëhet në përputhje të plotë me kërkesat e standardeve, nuk kuptohet nga vetë audituesit dhe si i tillë gjen zbatim në nivel të ulët në praktikë. Kjo tregon mangësi në udhëzuesit dhe metodologjitë për qasjen e auditivit mbi bazë risku dhe kompetencat dhe aftësitë e audituesve janë të pamjaftueshme për të siguruar kryerjen e auditimeve me cilësi të lartë dhe efektivitet.

5.5 Gjetjet e Auditimit të Brendshëm

Rezultatet e punës audituese kanë evidentuar problematika të ndryshme në hallka të ndryshme të sistemit të kontrollit të brendshëm në njësitë e qeverisjes në nivel qendror dhe vetëqeverisjes vendore, ashtu dhe agjencive shtetërore dhe shoqërive aksionere publike për të cilat janë dhënë opinionet dhe rekomandimet përkatëse për përmirësimin e funksionimit efektiv të sistemeve të menaxhimit të riskut, kontrollit dhe qeverisjes, me qëllim që objektivat të arrihen dhe fondet publike të përdorën për qëllimin që ato janë buxhetuar me ekonomi, eficensë dhe efektivitet.

Struktura e gjetjeve sistematike nuk ka patur ndryshime, ku vijon të konsiderohet me dobësi deri në dëm ekonomik sistemi i prokurimeve, ku janë identifikuar numri më i madh i shkeljeve të procedurave të prokurimit publik. Po ashtu në fushën e tatim taksave dhe doganave kanë rezultuar më një numër të konsiderueshëm të devijimeve dhe shkeljeve të cilat kanë sjellë dhe efekt financiar negativ. Të tjera sisteme ku paraqitet nivel i lartë i gjetjeve dhe në nënsistemet përkatëse përfshijnë: sistemi i pagave dhe shpërblimeve, administrimi i aseteve planifikimi buxhetit dhe sisteme të tjera operacionale sipas natyrës së subjekteve të audituara.

Vëmendjen kryesore në raportimin e rezultateve të auditimit kërkojnë shkeljet e disiplinës financiare të cilat kanë shkaktuar efekt financiar negativ në Buxhetin e Shtetit prej **593.1 milion Lekë** nga të cilat rreth 29 % e dëmit është konstatuar në tatime, taksa dhe rreth 20% në administrim prone dhe pasurie shtetërore.

Vlera në rritje e shkeljeve financiare e konstatuar gjatë vitit 2021 është ulur në krahasim me vitin e mëparshëm. Edhe pse dëshmon një punë më të kujdesshme dhe aftësi më të mira investigimi të auditimit, ky tregues tërheq vëmendjen se performanca e subjekteve ku është identifikuar shkelja është e dobët dhe se sistemet e menaxhimit financiar dhe kontrollit paraqesin rrisht të lartë të dështimit për përdorimin me efektivitet, ekonomi dhe eficiency të fondeve publike.

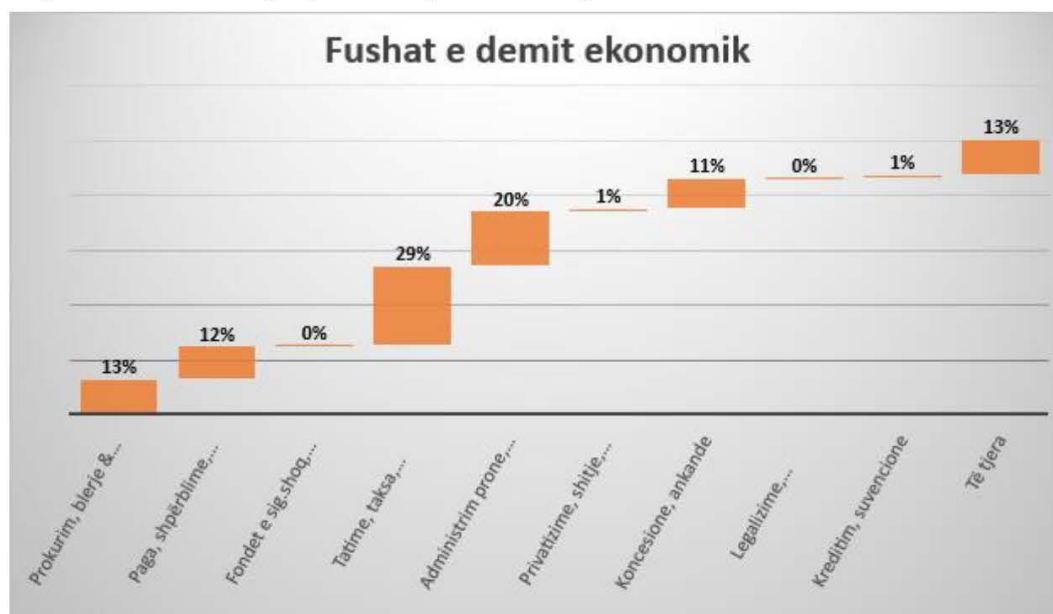
Tabela 11. Gjetjet me efekt financiar negativ sipas sistemeve për vitin 2021

Nr.	Gjetjet me efekt financiar negativ sipas sistemit	Dëmi ekonomik (000/lekë)
1	Prokurim, blerje dhe investime	79,113.7
2	Paga, shpërblime, trajtime, komisione	69,670.13
3	Fondet e sig. shoq dhe shëndetësore	2,085.8
4	Tatime, taksa dhe dogana	173,506.3
5	Admin. prone dhe pasurie	117,273.4
6	Privatizime, shitje dhe qeradhënie	4,720
7	Koncesione dhe ankande	64,749
8	Legalizime, Urbanistikë, kth. Pronash	1,521

9	Kreditim, suvencione	4,198
10	Të tjera	76,241.09
	TOTALI	593,078.4

Grafiku 7. Struktura e shkeljeve financiare sipas sistemeve kryesore

Për vlerën e dëmit të shkaktuar është kërkuar rikuperimi i shumës dhe ndjekja e arkëtimit deri në zhdëmtimin e plotë. Krahas, janë dhënë rekomandime për forcimin e kontrolleve dhe procedurave me qëllim parandalimin e përsëritjes të këtyre rasteve në të ardhmen.

Gjatë këtij viti janë evidentuar nga audituesit e brendshëm 6 raste për investigim të mëtejshëm nga njësi të specializuara si: Drejtoria e Inspektimit Financiar në Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, etj. (2 raste Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, 2 raste Ministria e Brendshme, 1 rast Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, 1 rast Ujësjellës Kanalizime Elbasan sha).

Në kuadër të këtij procesi, nga NJAB në Bashkinë Prronjas janë evidentuar 4 raste, të cilat i janë drejtuar për trajtim të mëtejshëm tek Titullari i njësive publike (Kryetari i Bashkisë).

Roli i auditimit të brendshëm si një hallkë e rëndësishme në zinxhirin e luftës kundër korrupsionit dhe shpërdorimit të fondeve publike, duhet të forcohet jo vetëm në drejtim të identifikimit të shkeljeve dhe kërkimit për zhdëmtim të vlerave të dëmit ekonomik të shkaktuar, por sidomos të marrë një profil të ri i orientuar më shumë tek parandalimi dhe mos përsëritja e fenomeneve negative.

Kjo kërkon trajnime të thelluara për kualifikimin e kapaciteteve audituese, për t'i bërë të afta të identifikojnë fushat ku risku i mashtrimit dhe korrupsionit është më i lartë, duke ndikuar në një ndarje gjithnjë e më të qartë të rolit të audituesit të brendshëm nga inspektimi financiar, dhe në formimin e audituesit si profesionist, vlerësues e këshillues, i fokusuar jo vetëm në sisteme financiare por dhe jo financiare.

✓ **Gjetjet në Ministrinë e Linjës**

Auditimi i brendshëm në ministrinë e linjës ka konstatuar mungesën e rregulloreve dhe udhëzimeve për aktivitete të caktuara të kontrollit, të cilat shërbejnë për të dhënë siguri që risqet janë mbjtur brenda kufijve të pranueshëm. Këto mangësi janë identifikuar kryesisht në në fushën e menaxhimit të aktiveve, e pagesave për aktivitete të veçanta, për kontrollin e zbatimit të kontratave të shërbimit dhe të blerjes së mallrave, etj.

Gjetjet kryesore në sistemin e prokurimeve evidentohen në:

- Mos argumentim dhe mbështetje me kërkesat dhe nevojat e njësisë në planifikimin për mallra/shërbime, si dhe përlllogaritjen e fondit limit.
- Shkelje të procedurave të prokurimit publik përfshirë specifikimet teknike, procedurat e tenderimit, si dhe zbatimin e kontratave;
- Mos ndjekjen e të gjithë hapave ligjorë për blerjet me vlera të vogla, si dhe favorizimi në disa raste të blerjeve të të njëjtit operator ekonomik;
- Përlllogaritje e pa argumentuar e fondi limit, si bazë për fillimin e procedurave të prokurimit;
- Nënshkrim të kontratës duke ndryshuar kriteret e përcaktuara në dokumentat e tenderit me të cilat është shpallur fitues subjekti;

Gjetjet kryesore në sistemin e menaxhimit financiar dhe kontrollit evidentohen në:

- Nivel i ulët i përgjegjshmërisë menaxheriale që ka të bëjë me ndarjen e përgjegjësi që lidhen me vendimmarrjen, kontrollin, zbatimin dhe vendosjen e linjave të raportimit, në përputhje me përgjegjësitë e deleguara;
- Mungesën e strategjisë për menaxhimin e riskut, mangësi në identifikimin e risqeve dhe hartimin e përditësimit të regjistrave të risqeve;
- Mungesën e manualeve të proceseve të punës;
- Mungesën e hartimit dhe miratimit të gjurmëve të auditimit për proceset kryesore;
- Mos përcaktimin e qartë të detyrave për secilin punonjës.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontabilitetit dhe raportimit financiar evidentohen në:

- Mos menaxhimi i mirë nga njësitë publike i procesit të nxjerrjes jashtë përdorimit të aktiveve dhe kryesisht të aparaturave dhe pajisjeve;
- Mungesën e regjistrave të aktiveve nga njësitë publike;
- Mungesën të dokumentacionit të shfrytëzimit të mjeteve të transportit për shpenzimet e karburantit;
- Ngritjen e komisionit për vlerësimin e aktiveve dhe për nxjerrjen jashtë përdorimit të tyre, në kundërshtim me rregullat në fuqi;
- Kryerjen e pagesave për blerje mallrash, pa hartuar më parë proces verbal të marrjes në dorëzim nga komisionet përkatëse dhe të pashoqëruara me dokumentacionin justifikues;
- Në problemet me menaxhimin e aseteve në përdorimin dhe plotësimin e tyre me dokumentacionin specifik.

Gjetjet kryesore në sistemin e koncesioneve dhe ankandeve evidentohen në:

- Mos respektimin e kushteve të marrëveshjeve lidhur me garancitë financiare të marrëveshjeve.
- Mungesën e monitorimit të zbatimit të kontratave koncesionare që janë në fazën e ndërtimit ose kanë hyrë në fazën e shfrytëzimit;
- Mos monitorimin e veprimtarisë së sektorit të oponencës teknike;

Gjetjet kryesore në sistemin e menaxhimit të burimeve njerëzore evidentohen në:

- Mungesën e përshkrimeve të punës dhe mos vendosjes së treguesve të matshëm për të vlerësuar performancën.
- Mos plotësimin e vendeve vakante me persona që plotësojnë kërkesat për kualifikim dhe eksperiencë;
- Mos përcaktimin e rregullave të sakta dhe të qarta në rekrutimin e stafit;

Audituesit e brendshëm në ministritë e linjës kanë vlerësuar se sistemet e kontrollit të brendshëm në disa raste nuk funksionojnë efektivisht, si pasojë e mangësive në zbatimin e përshtatshëm të rregullave dhe procedurave. Këto dobësi janë më evidente dhe më të shpeshta në strukturat e varësisë për shkak të ndryshimit të shpeshtë të organizimit të strukturave dhe stafit, ndarjen jo të qartë të detyrave, ka mbivendosje, raste të konfliktit të interesit dhe mos zbatim të procedurave ligjore, evidentimin e personave përgjegjës, të cilët nuk kanë menaxhuar me efektivitet dhe efikasitet burimet njerëzore dhe financiare, parregullsi në dokumentimin dhe menaxhimin e aseteve publike.

✓ Gjetjet në Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore

NJAB në njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë evidentuar gjetjet sipas sistemeve të mëposhtme:

Sistemin e prokurimeve, blerjeve

- Planifikim jo i saktë i nevojave duke mos marrë parasysh gjendjen e magazinave në fund viti të cilat rezultojnë me gjendje në shumica të konsiderueshme.
- Fondit limit të llogaritur i mungon argumentimi dhe analiza e nevojave nga sektorët përkatës në momentin e përgatitjes së PBA.
- Shkelja e parimit të barazisë në tendera dhe shpallja e padrejtë fitues e operatorit nga Komisioni pasi rezultojnë me detyrime të pashlyera ndaj organeve shtetërore.

Sistemi i pagesave të pagave, sigurimeve.

- Mos rinovim i kontratave të punës me një afat të caktuar 3 mujor, pas mbarimit të periudhës së provës nuk janë nënshkruar kontrata të reja, tek të cilat duhet të cilësohet afati i ri kohor i marrëdhënies së punës të punonjësit.
- Punonjësit, të cilët janë transferuar në pozicione të tjera brenda institucionit nuk janë lidhur me kontrata të reja pune ku të evidentohet pozicioni i ri dhe afati kohor i këtij pozicioni
- Dhënë shtesë page për punonjës të administratës në kundërshtim me kriteret e përcaktuara për shtesa mbi paga..
- Përlllogaritje e gabuar e shtesës së vjetërsisë për pozicionin kategoria II, klasa IV, të vendosur gabim dhe jo në përputhje me aktet nënligjore.

- Në urdhërat e emërimit evidentohen se mungon specifikimi i kategorisë, grupit dhe vjetërsisë në punë që i takon punonjësit.

Sistemi i administrimit të pronave, pasurive

- Mungesë ose format i paplotë i regjistrat të aktiveve të qëndrueshme si Pyje kullota plantacione, ndërtime dhe konstruksione, rrugë, mjete vepra ujore përveç vlerës fillestare të kontabilitetit nuk përmban kërkesat specifike të përcaktuara në udhëzimin përkatës.
- Nuk sigurohet plotësia e transaksionit. Në dokumentat fletë hyrje në magazinë mungonin procesverbalet e hartuara nga komisionet e marjes në dorëzim si dhe dokumentacioni tjetër shoqërues si Fletë analizë, certifikata, etj.,
- Informacion i paplotë dhe ko I qartë lidhur me inventarin e aktiveve të qëndrueshme, gjë që vështirëson verifikimin fizik të tyre dhe vlerësimin nëse ky inventar është kryer në mënyrë korrektë për vetë hapësirën territoriale të Bashkive.
- Fletët e inventarit janë të panënshkruara nga komisioni por vetëm nga punonjësit me përgjegjësi materiale.
- Për zërin mjete transporti është kryer vetëm inventarizimi fizik për konstatimin dhe rivlerësimin e tyre dhe nuk është vazhduar me procedurat e tjera të kontrollit periodik.
- Evidentohen probleme me transferimin e aseteve, duke mos zbatuar aktet nënligjore në fuqi.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontrollit të brendshëm evidentohen në:

- Mos përcaktimin e objektivave strategjikë;
- Mos përcaktimin e saktë të dhe risqeve që mund të çënojnë realizimin e objektivave;
- Mos miratimin e rregulloreve të brendshme;
- Mos hartimin dhe përditësimin e përshkrimeve të punës.

Gjetjet kryesore në sistemin e programimit dhe zbatimit të buxhetit evidentohen në:

- Mos planifikimin real dhe mos realizimin e shpenzimeve me efektivitet dhe efikasitet;
- Mos realizimin e buxhetit në raport me objektivat e realizuara;
- Mos hartimin dhe monitorimin e procedurave për përfituesit nga lehtësirat e taksave dhe tarifave vendore;

Gjetjet kryesore në sistemin e menaxhimit të aktiveve evidentohen në:

- Mos hartimin dhe mos përditësimin e regjistrave të aktiveve (njësitë administrative- ish komuna);
- Mos administrimin e aktiveve për parandalimin e keqmenaxhimit të tyre;
- Mos plotësimin e dokumentacionit dhe ndjekjen e procedurave të inventarizimit dhe nxjerrjes jashtë përdorimit të ndërtesave.

Gjetjet kryesore në sistemin e blerjeve dhe prokurimeve evidentohen në:

- Mos hartimin sipas përcaktimeve ligjore të regjistrave të prokurimeve

Audituesit e brendshëm në njësitë e qeverisjes vendore në lidhje me vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm kanë evidentuar dobësi materiale të cilat duhet të adresohen në mënyrë të menjhershme nga titullarët/kryetari bashkisë. Ka nevojë për përmirësime në

hartimin dhe përditësimin e rregulloreve, përcaktimin e saktë të detyrave dhe përgjegjësi, identifikimin e risqeve, etj.

✓ **Gjetjet në Njësitë Shpenzuese me buxhet të madh**

NJAB në grupi i njësive shpenzuese me buxhet të madh kanë evidentuar gjetjet sipas sistemeve.

Gjetjet kryesore në sistemin e prokurimeve evidentohen në:

- Mos respektimin e rregullave për argumentimin dhe dokumentimin qartësisht të llogaritjes së fondit limit;
- Përcaktimin e fondeve në kundërshtim me procedurat e miratuara;
- Realizimin e procedurave të prokurimit në kundërshtim me ligjet dhe aktet nenligjore;
- Pagesën e kontratave/faturave tatimore pa u realizuar punimet, kryer shërbimi, apo në kundërshtim me kontratën e firmosur.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontrollit të brendshëm evidentohen në:

- Mos funksionimin e procesit të identifikimit, analizimit dhe menaxhimit të riskut;
- Mungesën e rregulloreve të brendshme, ndarjen konkrete të detyrave dhe përgjegjësi.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontabilitetit dhe raportimit financiar evidentohen në:

- Mungesën e kartelave të AQT sipas viteve të vënies në pune, vlerës fillestare, amortizimit të akumuluar dhe vlerës së mbetur;
- Mos vlerësimin e aseteve stok, për vënien në eficensë apo nxjerrjen jashtë përdorimit të tyre;
- Mos regjistrimin e pasurive të paluajtshme në zyrat vendore të regjistrimit të pasurive;
- Plotësimin e gabuar të pasqyrave financiare.

Gjetjet kryesore në sistemin e detyrimeve të prapambetura evidentohen në:

- Mos identifikimin e risqeve që pengojnë reduktimin, shlyerjen dhe parandalimin e detyrimeve të prapambetura;
- Mos kontabilizimin e plotë dhe të saktë të të gjitha detyrimeve që nga koha e krijimit të tyre.
- Mungesa e Planit të shlyerjes së detyrimeve të prapambetura dhe planifikimit të fondeve të dedikuara për pagesat.
- Mos respektim i qasjes FIFO në radhën e shlyerjes së detyrimeve

Gjetjet kryesore në sistemin e menaxhimit të burimeve njerëzore evidentohen në:

- Mospërputhjen e kërkesave të vendit të punës me aftësitë dhe eksperiencën e stafit;
- Lëvizjet e shpeshta të stafit dhe mos plotësimin në kohë të vendeve vakante;
- Mos zbatimin e procedurave lidhur me punësimin, lëvizjen dhe largimin e stafit.

Audituesit e brendshëm në grupin e institucioneve me buxhet të madh në lidhje me vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm kanë evidentuar përmirësime të sistemit krahasuar me auditimet e mëparshme por akoma evidentohen dobësi në disa hallka të sistemeve, në mënyrë më specifike në zbatimin e politikave dhe procedurave. Shkaqet e këtyre dobësive kanë ardhur nga faktorë të tillë si: qarkullim i shpeshtë i stafit, proceduar të cilat hasin vështirësi në zbatimin në praktikë, rregullat dhe normat e vendosura nuk përditësohen dhe si të tilla nuk i shërbejnë më objektivit për të cilin janë krijuar, menaxhimi i riskut bëhet më shumë si

detyrë në formë dhe nuk ka cilësi në përmbajtje dhe kjo sjell si pasojë mungesën e aftësisë së institucionit për të menaxhuar me sukses risqet që çënojnë arritjen e objektivave etj.

✓ **Gjetjet në Institucionet e Pavarura**

NJAB në institucionet e pavarura kanë evidentuar gjetjet sipas sistemeve.

Gjetjet kryesore në sistemin e menaxhimit të burimeve njerëzore evidentohen në:

- Mos zbatimin e procedurave të punësimit nga BNP;
- Mos plotësimin e vendeve vakante dhe rekrutimin e personelit të pa kualifikuar;
- Mos ndryshimin e përshkrimeve të punës për shkak të ndryshimeve strukturore.

Gjetjet kryesore në sistemin e prokurimeve evidentohen në:

- Mos kryerjen e përlogaritjes së fondit limit dhe vlerës limit të kontratave publike konform kërkesave ligjore;
- Copëzimin e fondit limit për blerjen e të njëjtit mall apo shërbim, për të shmangur procedurat përkatëse të tenderimit;
- Mos përcaktimin e drejtë të specifikime teknike.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontabilitetit dhe raportimit publik evidentohen në:

- Mos krijimin e regjistrave kontabël të të gjitha aktiveve;
- Mbajtjen në kontabilitet të vlerave të objekteve, që nuk i përkasin njësisë publike;
- Mos kontabilizimin në llogarinë e debitoreve të vlerës së masës së zhdëmtimeve të rekomanduar nga auditimet e mëparshme.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontrollit të brendshëm evidentohen në:

- Mos hartimin e gjurmëve të auditimit dhe përshkrimit të proceseve të punës;
- Mos hartimin e përditësimit të regjistrave të riskut dhe planeve për aktivitetet e kontrollit për menaxhimin efektiv të risqeve;
- Mos përditësimit të rregulloreve pas ndryshimeve strukturore.

Gjetjet kryesore në sistemin e pagesave dhe shpërblimeve të punës evidentohen në:

- Mos interpretim i saktë i kuadrit ligjor për pagesat për punën jashtë kohës normale, në ditët e pushimit, festave zyrtare dhe për pagesat e vështirësive;
- Mos interpretim i saktë i kuadrit ligjor dhe mungesë dokumentacioni justifikues për shpenzimet për udhëtime e dieta.

Gjetjet kryesore në sistemin e menaxhimit të aktiveve evidentohen në:

- Mos krijimin e regjistrat të aseteve;
- Procesin e vlerësimit dhe nxjerrjes jashtë përdorimit të aseteve.

Audituesit e brendshëm në institucionet e pavarura në lidhje me vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm kanë evidentuar që janë eficientë por gjithmonë ka nevojë për përmirësime në hartimin dhe përditësimin e rregulloreve, përcaktimin e saktë të detyrave dhe përgjegjësisë, identifikimin e risqeve, etj.

✓ **Gjetjet në Shoqëritë Aksionere**

NJAB në shoqëritë aksionere kanë evidentuar gjetjet sipas sistemeve.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontrollit të brendshëm evidentohen në:

- Mos hartim të regjistrit të riskut;
- Mos hartimin e strategjisë për menaxhimin e riskut;
- Mungesën e veprimtarive të kontrollit;
- Mos hartimit dhe miratimit të gjurmës së auditimit;
- Mos përditësimin e manualeve të proceseve të punës.

Gjetjet kryesore në sistemin e prokurimeve evidentohen në:

- Mos hartimin e regjistrit të parashikimeve të prokurimeve publike;
- Mos zbatimin e “Gjurmës së auditimit”;
- Mos llogaritjen e drejtë të vlerës së fondit limit.

Gjetjet kryesore në sistemin e kontabilitetit dhe raportimit publik evidentohen në:

- Mos mirëmenaxhimin e bazës materiale të dalë nga magazina;
- Mungesën e procedurave të lëvizjes së materialeve;
- Mos marrjes në ngarkim të bazës materialo-teknike nga personat përgjegjës.

Gjetjet kryesore në sistemin e pagesave dhe shpërblimeve të punës evidentohen në:

- Pagesat për punën e kryer jashtë kohës normale të punës;
- Mos dokumentimin sipas kërkesave ligjore të shpenzimeve për udhëtim e dieta;
- Përfitime të pa justifikuar të pagës së grupit duke mos e argumentuar me dokumente justifikuese.

NJAB vlerësojnë që sistemet e kontrollit të brendshëm në subjektet e audituara nuk janë efektive dhe nuk kanë të miratuar procedura për funksionimin e tyre (OSHEE, KESH, OST, Posta Shqiptare, Albpetrol dhe Albgaç). Dobësitë bëhen dhe më të dukshmen ë kushtet e ekzistencës së një kuadri legjislativ tepër kompleks ku ushtrojnë veprimtarinë këto shoqëri.

5.6 Rekomandimet e Auditimit të Brendshëm

Tregues kryesor i impaktit të punës audituese është ndryshimi pozitiv që auditimi i brendshëm sjell nëpërmjet rekomandimeve mbështetur në analiza dhe vlerësimeve të sistemeve të kontrollit të brendshëm, menaxhimit të riskut dhe qeverisjes së njësive publike.

Ato përcaktojnë dhe i japin prioritet masave dhe veprimeve që duhet të ndërmerren nga subjekti i audituar për një funksionim më të mirë të këtyre sistemeve, ndreqjen e parregullsive, ruajtjen e aseteve dhe minimizimin e rasteve të mashtrimit duke ndikuar në mirë administrimin e aseteve dhe fondeve publike.

Kuadri ligjor në fuqi, njëh të drejtës, por njëkohësisht detyrimin e zbatimit të rekomandimeve të auditimit si përgjegjësi e titullarëve të subjekteve të audituara, por auditimi i brendshëm duhet të monitorojë dhe verifikojë në mënyrë të vazhdueshme zbatimin e rekomandimeve të dhëna dhe të pranuar, pasi vetëm në këtë mënyrë vlerësohet impakti dhe vlera e auditimit të brendshëm si promotor i ndryshimit pozitiv.

Përgjegjësia përfundimtare e zbatimit të rekomandimeve të auditimit i përket titullarit/vendimmarrësit të subjektit të audituar, po aq sa dhe auditimi i brendshëm ka përgjegjësinë për cilësinë e rekomandimeve të dhëna, të cilat duhet të adresojnë gjetjen e

konstatuar, që zbatimi i masave të rekomanduara do të jetë zgjidhja efektive dhe e nevojshme për përmirësimin e sistemeve.

Për këtë qëllim në Tetor 2020, Ministri i Financave dhe Ekonomisë miratoi “Udhëzimin për ndjekjen dhe zbatimin e rekomandimeve të auditimit të brendshëm” i cili i shërben të gjitha NJAB-ve për të matur vlerën dhe impaktin e punës audituese për subjektet e audituara.

Udhëzuesi u sugjeron audituesve procedura dhe rregulla të unifikuara mbi mënyrën se si duhet të ndiqet niveli i pranimi dhe zbatimi i rekomandimeve, se si duhet të punohet për të matur deri në hallkën më të fundit rezultatet e auditimit dhe si duhet të raportohen këto rezultate.

Të dhënat që kërkohet të raportohen kanë si qëllim të japin një pamje më realiste dhe të qartë mbi nivelin e pranimi apo të mos pranimi të rekomandimeve të auditimit nga njesitë e audituara, dhe të hedhin dritë mbi shkaqet e reagimeve. Po kështu këto procedura janë një mjet shtesë për monitorimin e veprimtarisë së NJAB-së dhe krijojnë mundësi për analiza të cilësisë së rekomandimeve të auditimit.

Grafiku 8. Rekomandime të pranuar dhe zbatuara në vite

Për vitin 2021, niveli i pranimi të rekomandimeve mbetet i lartë, deri në masën 99.4%, nga 7887 rekomandime të dhëna janë pranuar 7845 dhe nuk janë pranuar 42 rekomandime.

Ndërkohë, niveli i zbatueshmërisë së rekomandimeve të pranuar ka pësuar një rënie krahasuar me vitin e mëparshëm. Njësitet e audituara kanë arritur të zbatojnë deri në 49.3% të rekomandimeve të dhëna nga auditimi, dhe pjesa tjetër janë

në proces, pra janë marrë masa

për realizimin e tyre.

DH/AB ka kërkuar që NJAB të analizojnë shkaqet e rënies së nivelit të zbatimit të rekomandimeve, si dhe të fokusohen në ndjekjen e rekomandimeve që janë në proces zbatimi.

Përveç shkakut të vështirësive të krijuara nga situata e pandemisë globale, zbatimi i rekomandimeve të auditimit varet dhe nga natyra e rekomandimeve që jepen. Kjo për faktin se zbatimi i disa prej masave të rekomanduara shtrihet në kohë që shkon përtej afateve kohore të raportimit.

Në funksion të ndjekjes deri në zbatimin e plotë të rekomandimeve, NJAB vazhdojnë të monitorojnë zbatueshmërinë e rekomandimeve deri në dy vjet pas lëshimit të raportit Final të Auditimit. Në këtë këndvështrim niveli i zbatimit të rekomandimeve i shtrirë në dy vjet (2020 -2021) vlerësohet të jetë 62%.

Tabela 12. Rekomandime sipas llojit për vitin 2021⁸

Nr.	Rekomandimet sipas llojit	Rekomandimet (në numër)
1	Rekomandime për përmirësim sistemesh	2111
2	Rekomandime për përmirësimin e kuadrit ligjor	426
3	Rekomandime të karakterit organizativ	3181
4	Rekomandime për arkëtime	560
5	Rekomandime të tjera	1289
	TOTALI	7567

Rekomandimet për përmirësim të sistemeve kanë referuar sistemet kryesorë të menaxhimit, administrimit dhe funksionimit .

Pjesa më e madhe e rekomandimeve janë dhënë për përmirësim sistemesh dhe sistemet operacionale specifike të cdo subjekti. Kjo lidhet dhe me faktin se sipas fushave të auditimit, sistemet e tatim taksave dhe detyrimeve të tjera doganore zënë peshën specifike më të madhe, shifër kjo që vërehet dhe në peshën specifike që kanë gjetjet me efekt financiar negativ në këtë fushë.

Sistemi i prokurimeve publike, që është dhe përfituesi i pjesës më të madhe të buxhetit të shtetit, ka marrë vëmendjen e audituesve me rekomandime që kërkojnë përmirësime në drejtim të zbatimit të procedurave por dhe në disenjimin e tyre.

Të dhënat mbi gjetjet dhe rekomandimet në një nivel më të detajuar lidhur me sistemet e menaxhimit financiar dhe kontrollit tregojnë se gjetjet dhe rekomandimet për sistemet specifike operacionale të institucioneve paraqesin risk të lartë. Ato zënë rreth 30% të fushave ku janë identifikuar gjetjet, ndërsa sistemet e tjera paraqiten si vijon :

Tabela 13. Rekomandimet sipas sistemeve dhe nënsistemeve për vitin 2021

Përshkrimi i Sistemit dhe nën sistemit/fushës	Pesha specifike e rekomandimeve
1. Sisteme të Qeverisjes dhe administrimit në fushat :	9.8 %
1.1 Planifikimi Strategjik , Objektivat Planet vjetore dhe operacionale	
1.2 Vendimarrja dhe mbikqyrja	
1.3 Menaxhimi i Riskut	
2. Planifikimi dhe buxhetimi në fushat :	4.3 %
2.1 Planifikimi Buxhetor	
2.2 Zbatimi buxhetit	
2.3 Monitorimi zbatimit Buxhetit Shtetit	
2.4 Rishikim Buxhetit	
3. Prokurimi Publik në fushat :	12.3 %
3.1 Planifikimi i prokurimeve	
3.2 Procesi tenderimit	
3.3 Kontraktimi	

⁸ Të dhëna të analizuar nga Raportet Vjetore të NJAB.

	3.4 Apelimi	
	3.5 Zbatimi	
	3.6. Dorëzimi mallrave dhe shërbimeve	
	3.7 Punime të tjera shtese	
4.	Menaxhimi Burimeve Njerëzore në fushat:	4.8 %
	4.1 Rekrutimi	
	4.2 Largimi/Lirimi	
	4.3 Etika	
	4.4 Trajnimi Profesional	
	4.5 Mungesa e stafit	
	4.6 Aftësitë profesionale	
5.	Pagat dhe shpërblimet në fushat :	2.9%
	5.1 Përlllogaritja e pagave	
	5.2. Pagesat e taksave dhe kontributi sig shoqerore	
	5.3 Dietat dhe honorare	
	5.4 Efektiviteti kohes se punes	
6.	Raportimi Financiar dhe kontabiliteti ne fushat	11.7 %
	6.1 Kontrolle/rregullat /procedurat e angazhimit	
	6.2 Kontrollat e Thesarit	
	6.3 Pagesat	
	6.4 Mbikëqyrja afateve	
	6.5 Rakordimet	
	6.6 Regjistrimet ne kontabilitet	
	6.7 Saktësia Raportimit	
7.	Administrimi i aktiveve të qëndrueshme në fushat e :	7.1%
	7.1 Plotësia	
	7.2 Ekzistenca	
	7.3 Saktësia	
	7.4 Mbyllja	
	7.5 Inventarët	
	7.6. Amortizimi	
8.	Detyrimet e prapambetura në fushat e :	2.3 %
	8.1 Plotësia	
	8.2 Ekzistenca	
	8.3 Regjistrimi	
9.	Mbledhja e te ardhurave ne drejtëm te :	23.4 %
	9.1 Plotësia e te ardhurave nga taksat	
	9.2 Saktësia e përlllogaritjes se taksave	
	9.3 Debitorë te këqij	
	9.4 Mbyllje te pasakta	
10.	Te tjera	15.4 %
	TOTALI	100%

Gjatë analizës së rekomandimeve janë evidentuar mangësi në lidhje me cilësinë e rekomandimeve të dhëna (NJAB e pushtetit vendor), ku ndër më kryesoret mund të përmendim:

- Mungon analiza në rrënjë e cila i mundëson audituesit të adresojë rekomandimin tek shkaku dhe jo vetëm tek pasoja.
- Formulim jo i qartë i masave apo veprimeve që duhet të ndërmerren, të cilat shpesh kanë karakter përgjithësues dhe nuk i adresohen sistemit specifik që ka nevojë për përmirësim.
- Nuk respektohet ndërlidhja : Gjetje-konkluzion- rekomandim.
- Rekomandime që nuk ofrojnë qartësisht pronësinë / strukturën apo personin përgjegjës për zbatimin e rekomandimit.
- Përcaktimi i afatit të zbatimit të rekomandimeve nuk lidhet me natyrën e rekomandimit të dhënë. Rekomandimet për ndryshime të kuadrit ligjor kërkojnë kohë dhe implikimin e institucioneve të tjera , jashtë subjektit të audituar.

Nga analiza ka rezultuar se në njësitë e qeverisjes së përgjithshme ka përpjekje për zbatimin e plotë të rekomandimeve, por kjo ndikohet në një masë madhe nga faza e zbatimit të rekomandimeve. Nga 7845 rekomandime të pranuar rreth 49% janë zbatuar, 40% e tyre janë në proces zbatimi dhe vetëm 10% janë të pazbatuara. Këtij qëllimi do ti shërbejë dhe aplikimi i instruksioneve të dhëna në Udhëzimin për ndjekjen dhe zbatimin e rekomandimeve të auditimit të brendshëm.

✓ **Rekomandimet në Ministrinë e Linjës**

Rekomandimet e dhëna nga ministrinë e linjës vlerësohen në përgjithësi si të përshtatshme, të qarta dhe të zbatueshme. Rekomandimet kryesore janë fokusuar në përmirësim sistemesh dhe kuadri rregullator, si dhe të karakterit organizativ:

- Rekomandime të karakterit organizativ që lidhen me miratimin ose përmirësimin e rregulloreve të brendshme, miratimin e manualeve të proceseve të punës, rishikim i përshkrimeve të punës për çdo punonjës, ndarjen e qartë të detyrave, miratim i rregullave të brendshme për delegimin e detyrave, etj.
- Specifikisht, në rekomandime për përmirësimin e sistemeve që lidhen me hartimin e regjistrit të aseteve, hartimin e regjistrit të risqeve, hartimin dhe miratimin e gjurmëve të auditimit për proceset e punës, rritjen e cilësisë së planifikimit dhe zbatimit të buxhetit të shtetit, ruajtja e aseteve, etj.
- Rekomandime për përmirësimin e kuadrit ligjor lidhen me propozime për ndryshime të akteve ligjore dhe nënligjore, për miratim udhëzimesh etj. të lidhura me fushën e përgjegjësisë së çdo ministrie.

✓ **Rekomandimet e auditimit në Njësitë Shpenzuese me Buxhet të Madh**

Rekomandimet e lëna pranë subjekteve të audituara nga NJAB e grupit të institucioneve me buxhet të madh janë të sakta, realiste dhe të zbatueshme por disa prej rekomandimeve të lëna paraqesin referencën ligjore mbi të cilën ato janë mbështetur ose rekomandohet zbatimi i

legjislacionit të fushës, duke mos dhënë opinion e rekomandim konkret për sistemin e vlerësuar:

- Rekomandime për përmirësimin e sistemeve që lidhen me hartimin e regjistrit të riskut, hartimin dhe miratimin e gjurmëve të auditimit për proceset e punës, etj.
- Rekomandime për përmirësimin e kuadrit ligjor që lidhen me propozime për ndryshime ligjore, për përditësim të urdhrave, udhëzimeve dhe manualeve në fuqi, të lidhura këto me misionin dhe fushën e veprimtarisë së subjekteve të audituara.
- Rekomandime të karakterit organizativ që lidhen me përmirësim e rregulloreve të brendshme, miratim i manualesh të proceseve të punës, miratim i procedurave për delegimin e detyrave.
- Rekomandime sipas qëllimit dhe misionit të institucionit. Numri më i madh i rekomandimeve të propozuara nga NJAB pranë: QSUT, Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve, Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave, Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, Spitali Universitar i Traumës, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit, janë të lidhura me sistemet specifike sipas qëllimit dhe misionit të subjektit të audituar.

✓ **Rekomandimet në Institucionet e Pavarura**

Rekomandimet e lëna pranë subjekteve të audituara nga NJAB në institucionet e pavarura janë të sakta, specifike, bindëse në përmbajtje duke patur si qëllim përmirësimin e proceseve të punës, duke përcaktuar “nivelin e prioritetit” dhe “afatin e zbatimit”. Por ndërmjet tyre veçojmë se disa prej rekomandimeve paraqesin referencën ligjore mbi të cilën ato janë mbështetur apo subjektit të audituar i është rekomanduar zbatimi i legjislacionit në fushën e audituar, duke mos dhënë opinion e rekomandim konkret për sistemin specifik të vlerësuar (Prokuroria e Përgjithshme dhe Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare):

- Rekomandime për përmirësimin e sistemeve që lidhen me hartimin e regjistrit të aseteve, hartimin e gjurmëve të auditimit për proceset e punës, rritjen e cilësisë së planifikimit dhe zbatimit të buxhetit të shtetit, ruajtja e aseteve, etj.
- Rekomandime për përmirësimin e kuadrit ligjor që lidhen me propozime për ndryshime ligjore, për përditësim të urdhrave, udhëzimeve dhe manualeve në fuqi, të lidhura këto me misionin dhe fushën e veprimtarisë së subjekteve të audituara.
- Rekomandime të karakterit organizativ që lidhen me rishikim të rregulloreve të brendshme, përcaktimin e metodave dhe procedurave të unifikuara dhe dokumentacionit standard që duhet të hartohet nga çdo specialist, rishikim i hartës së proceseve të punës për çdo sektor, rishikim dhe azhurnim i përshkrimeve të punës dhe ndarje e detyrave për çdo specialist.
- Rekomandime sipas qëllimit dhe misionit të institucionit. Numri më i madh i rekomandimeve të propozuara nga NJAB pranë FSDKSH dhe Autoritetit të Mbikëqyrjes Financiare, janë të lidhura me sistemet/fushat specifike sipas qëllimit dhe misionit të subjektit të audituar.

✓ Rekomandimet në Shoqëritë Aksionere

Rekomandimet më të rëndësishme të njësive të auditimit të brendshëm në janë fokusuar në:

- Rekomandime për përmirësimin e kuadrit rregullator të fushës, të cilat lidhen me propozime për ndryshime të akteve nënligjore, përditësim e ndryshim të udhëzimeve, manualeve dhe rregulloreve në fuqi.
- Rekomandime për përmirësimin e sistemeve, që lidhen me hartimin e rregulloreve të brendshme sipas përshkrimeve të punës në përshtatje me ndryshimet strukturore të shoqërive, hartimin e gjurmëve të auditimit për proceset e punës, hartimin e një strategjie në funksion të minimizimit të riskut, delegimin e detyrave për koordinimin e riskut tek menaxherët në varësi direkte të administratorëve, etj.
- Rekomandime të karakterit organizativ, në funksion të rritjes së efektivitetit të punës, të cilat lidhen me përcaktimin e metodave dhe procedurave të unifikuara sipas një dokumentacioni standard që duhet të zbatohet nga çdo punonjës në shërbim të shoqërive aksionere, etj.

5.7 Auditimet e detyrimeve të prapambetura të njësive publike

Institucionalizimi i Auditimit të detyrimeve të prapambetura prej 4 vitesh ka si qëllim dhe objektiv përfundimtar t'i japë siguri menaxhimit se kontrollet e brendshme dhe procedurat për detyrimet e prapambetura kanë funksionuar në mënyrë eficiente dhe në përputhje me kuadrin ligjor në fuqi dhe të japë rekomandime të vlefshme për përmirësimin dhe fuqizimin e kontrolleve në parandalimin e krijimit të detyrimeve financiare të prapambetura për një miradministrim të fondeve publike.

Gjatë vitit 2021, 63 NJAB kishin parashikuar kryerjen e auditimit të detyrimeve të prapambetura.

Në total **kanë raportuar mbi auditimin e detyrimeve të prapambetura 63 njësi shpenzuese** ku janë identifikuar dhe raportuar gjetjet lidhur me vlerësimin e sistemit të MFK, vlerësimin, evidentimin, verifikimin, rakordimin dhe regjistrimin e të gjitha detyrimeve të prapambetura të konstatuara përfshinë sa vijon:

Ulja e nivelit të detyrimeve të prapambetura në disa njësi të qeverisjes qendrore, ministri apo institucione qendrore ka ardhur më së shumti si rezultat i pagesave në zërin Investime dhe mirëmbajtje, ndërkohë që mbetet problematikë situata e shlyerjes së vendimeve gjyqësore dhe rimbursimi i TVSH-së.

Në vlerësimin e sistemeve, auditimi i brendshëm ka identifikuar gjetje kryesisht në: në sistemin e Planifikimit dhe Buxhetit në drejtim të planifikimit, planit të veprimit për shlyerjen e detyrimeve të prapambetura dhe monitorimit të zbatimit të buxhetit sistemin e kontabilitetit dhe raportimit financiar, për plotësinë dhe regjistrimin e të dhënave mbi detyrimet e prapambetura, kontrollet e thesarit, pagesat si dhe në sistemin e prokurimeve lidhur me zbatimin e rregullave dhe procedurat e planifikimit, dorëzimit dhe respektimit të afateve për detyrimet kontraktuale.

Mbetet aktuale nevoja e trajnimit të stafit të MFK dhe më specifikisht stafi i kontabilitetit mbi standardet dhe kërkesat e sistemit kontabël lidhur me njohjen, klasifikimin dhe trajtimin e detyrimeve të prapambetura.

Për shkak të përmirësimeve ligjore në fushën e prokurimit publik gjetjet kanë qenë të moderuara por mbetet emergjente situata në vendosjen e kontrollove parandaluese si dhe sigurimin e efektivitetit të këtyre kontroleve. Kjo kategori gjetjesh përfshin por nuk kufizohet në:

- Në rastet e parashikimit të fondeve në buxhetin e alokuar, Njësia publike nuk ka respektuar plotësisht planin e shlyerjes së “Detyrimeve të prapambetura financiare”
- Njësia publike, ka patur fonde të papërdorura, përpara mbylljes së vitit buxhetore dhe këto fonde nuk janë përdorur për shlyerjen e një pjese të vendimeve gjyqësore të formës së prerë.
- Nuk ka rakordim periodik dhe çdo fund viti të vlerave të regjistruara në kontabilitet për saktësimin e vlerave të detyrimeve sipas vendimeve gjyqësore. Përmbartimi gjyqësor nuk ka përcjellë pranë titullarit të njësisë shpenzuese dhe degës së thesarit, njoftimin për ekzekutimin vullnetar dhe të detyruar të detyrimit.
- Mungon komunikimi ndërinstitucional i cili bën të pamundur përlllogaritjen dhe regjistrimin e saktë të fondeve të nevojshme për pagesat e vendimeve gjyqësore, siç është rasti me Institucionin e Avokaturës së Shtetit.
- Disa institucione, nuk kanë identifikuar e më pas vlerësuar riskun e detyrimeve të prapambetura si pjesë e Strategjisë së Menaxhimit të Riskut; Regjistri i riskut nuk ka përfshirë identifikimin e risqeve që pengojnë reduktimin, shlyerjen dhe parandalimin e krijimit të detyrimeve të reja.
- Nuk ka një plan veprimi për uljen e stokut të detyrimeve të prapambetura dhe si pasojë nuk parashikohen fonde të mjaftueshme në PBA që të mundësojnë pagesat sipas një afati të caktuar.
- Raportet e ministrive të linjës janë jo të plota dhe raportet e konsoliduara të publikuara nga MFE kanë analizë të pamjaftueshme mbi natyrën e detyrimeve të prapambetura. Mekanizmi i penalizimit nuk e ka frenuar fenomenin, dhe dëshmon për nevojën e kontroleve shtesë dhe gjetjen e mekanizmave efektivë në drejtim të parandalimit të krijimit të detyrimeve të prapambetura.
- Mungesa e Gjurmës së auditimit mund të ndikojë në zbatimin e parimit FIFO në radhën e pagesave.
- Njohja dhe klasifikimi i detyrimeve nga vendimet gjyqësore dhe kohës së krijimit të tyre për këtë kategori nuk është kryer sipas Udhëzimit të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë për këtë qëllim. Detyrimet e krijuara nga vendimet e gjyqësorit nuk janë të pasqyruar në Deklaratat dhe Raportimet Financiare.
- Detyrimet për vendimet gjyqësore, kontabilizohen në momentin e pagesës dhe nuk janë regjistruar sipas vlerës së përcaktuar në vendim apo përlllogaritjeve të kryera nga Drejtoria Juridike, bazuar në vendimet gjyqësore.
- Mungon rakordimi ndërmjet Njësisë Shpenzuese dhe Degës së Thesarit që identifikon riskun se sistemet e kontrollit nuk japin siguri për besueshmërinë e informacionit financiar.
- Njësia publike ka kryer likuidimin pjesor të faturave. Mos hartimi i një akt rakordimi midis palëve, ka ndikuar që regjistrimi në pasqyrat financiare të këtyre detyrimeve të jetë më i vogël ose më i madh nga gjendja reale e palikujduar.
- Ka mospërputhje midis vlerës së mbetur të fatura të palikujduara dhe të regjistruara në kontabilitet.

- Informacioni mbi klasifikimin ekonomik të faturave që duhen paguar shpesh ishte i paplotë ose mungonte, gjë që e bëri të vështirë analizimin e natyrës së tyre ekonomike

✓ **Rekomandime:**

Rekomandimet e dhëna dhe që kanë si qëllim forcimin e procedurave parandaluese për krijimin e detyrimeve të prapambetura përfshijë:

- Titullari dhe Drejtoria e Financës në institucion të marrin masa të nevojshme që në programin buxhetor të vitit 2020 dhe pasardhëse, nëpërmjet Këshillave Bashkiakë të miratojë buxhetet vjetore, për të programuar financimin e detyrimeve të palikujduara ndaj të tretëve, me qëllim uljen në minimum të borxhit financiar duke hartuar grafik për shlyerjen e detyrimeve të evidentuara dhe në përgjigje të situatës në kushte të një buxheti të kufizuar.
- Saktësimi i shumave të detyrimeve që rrjedhin nga vendimet gjyqësore dhe regjistrimi i tyre në përputhje me rregullat e përcaktuara në Udhëzimin e MFE për këtë qëllim. Në programet buxhetore vjetore dhe me afat të mesëm, të parashikohen pagesa për detyrimet gjyqësore të cilët kanë marrë formë të prerë, duke i kontabilizuar këto si detyrime në momentin e konstatimit.
- Në lidhje me largimet nga puna, të nxirren përgjegjësitë që lidhen me largimet e padrejta, zgjidhjet e njëanshme të kontratave të punës, si jo të argumentuara sipas Kodit të Punës, duke krijuar kështu debitorë pa arsye objektive.
- Mbi bazën e *analizës së rrënjës*, dhe identifikimin e lidhjes shkak – pasojë, nëpunësi autorizues dhe nëpunësi zbatues të nxjerrin përgjegjësinë lidhur me furnitorët e papaguar, ku si rezultat i një menaxhimi financiar dhe ekonomik jo të mirë nuk kanë bërë të mundur të parandalojnë detyrimet e pritshme, duke lejuar pranimin e mallit në magazinë pa kryer procedurat e prokurimit.
- Të identifikohen përgjegjësitë për të gjitha rastet e shkeljeve me qëllim të disiplinës financiare dhe të merren masa ndaj strukturave përkatëse.
- Dega e Thesarit të luajë rol aktiv në zbatimin e rregullave dhe procedurave parandaluese për të minimizuar riskun e krijimit të detyrimeve të prapambetura
- MFE, DH/MFKK dhe Drejtoria e Përgjithshme e Thesarit të analizojë dhe nxjerrë rregulla shtesë në udhëzimin ekzistues lidhur me ndjekjen dhe shlyerjen e detyrimeve të prapambetura.

5.8 Mbështetja për zhvillimin e Auditimit të Brendshëm

DH/AB, analizon dhe vlerëson në mënyrë të vazhdueshme performancën e veprimtarisë së auditimit të brendshëm në të gjithë sektorin publik për përputhje me standardet ndërkombëtare të pranuar.

Nëpërmjet komunikimit dhe bashkëpunimit të vazhdueshëm me NJAB-të e ministrive të linjës, institucioneve qendrore, institucioneve të pavarura dhe të pushtetit vendor, DH/AB ofron udhëheqjen metodologjike dhe mbështet zhvillimin profesional të audituesve të brendshëm, çka e siguron me anë të shkëmbimit të informacionit, konsolidimit të planeve strategjike dhe vjetore dhe raporteve vjetore të veprimtarisë së strukturave audituese në sektorin publik, hartimit dhe zhvillimit të politikave, manualeve, metodologjive dhe udhëzuesve si dhe programit të trajnimit dhe certifikimit profesional.

Figura 1. Shtyllat e veprimtarisë së DH/AB

Harmonizimi i tre elementëve: krijimi dhe mbajtja e përditësuar e kuadrit ligjor, metodologjik e profesional, trajnimi dhe zhvillimi profesional i kapaciteteve audituese dhe vlerësimi i cilësisë së veprimtarisë së njësive të auditimit të brendshëm kanë synuar të krijojnë një ambient që të nxisë progresin dhe zhvillimin e sistemit të auditimit të brendshëm në linjë me kërkesat e standardeve ndërkombëtare dhe praktikave të mira profesionale.

Krijimi dhe mbajtja të përditësuar e akteve ligjore e nënligjore që lidhen me auditimin e brendshëm, hartimi i metodologjive dhe udhëzuesve për auditimin duke reflektuar çdo ndryshim dhe përmirësim në nivel global të profesionit synojnë të krijojnë një ambient të përshtatshëm dhe të nxisin zhvillim dhe progres të vazhdueshëm në sistemin e auditimit të brendshëm. Hartimi dhe ofrimi i programeve të trajnimit dhe certifikimi i audituesve të brendshëm kanë si qëllim që të përcjellin tek audituesit njohuritë dhe dijet që ofron kuadri ligjor e metodologjik, për t'i aftësuar audituesit, për t'i pajisur me kompetencën e duhur profesionale në mënyrë që të kryejnë auditime cilësore e në pajtueshmëri të plotë me standardet. Monitorimi i veprimtarisë së njësive të auditimit të brendshëm shërben për të vlerësuar se deri në çmasë veprimtaria e auditimit të brendshëm kryhet në përputhje me kërkesat e standardeve, kuadrit ligjor dhe praktikave të mira profesionale.

Në këtë mënyrë të tre hallkat e sistemit janë të lidhura ngushtësisht me njëra tjetrën dhe ndikojnë në mënyrën se si funksionon i gjithë sistemi i auditimit të brendshëm në sektorin publik në tërësi: outputet e njërës hallkë janë inpute për hallkën tjetër dhe shërbejnë për të sjellë ndryshim dhe progres të nevojshëm për të çuar përpara sistemin. Veprimtaritë e realizuara nga DH/AB i kanë shërbyer përmbushjes së misionit dhe arritjes së objektivave që përcaktohen sa vijon:

- Monitorimi dhe vlerësimi i cilësisë së së auditimit të brendshëm, zbatimi metodologjisë së vlerësimit të jashtëm të cilësisë së veprimtarisë audituese;
- Harmonizimin, bashkërendimin dhe udhëheqjen metodologjikë të të gjithë NJAB në sektorin publik duke siguruar dhe mbështetje efektive për zhvillimin e auditimit të brendshëm në sektorin publik;

- Zhvillimin e vazhdueshëm profesional nëpërmjet trajnimit të audituesve të brendshëm në detyrë; dhe
- Certifikimin e punonjësve të njësisë të auditimit të brendshëm, bazuar në programin e miratuar.

5.9 Vlerësimi i jashtëm i cilësisë së veprimtarisë së auditimit të brendshëm

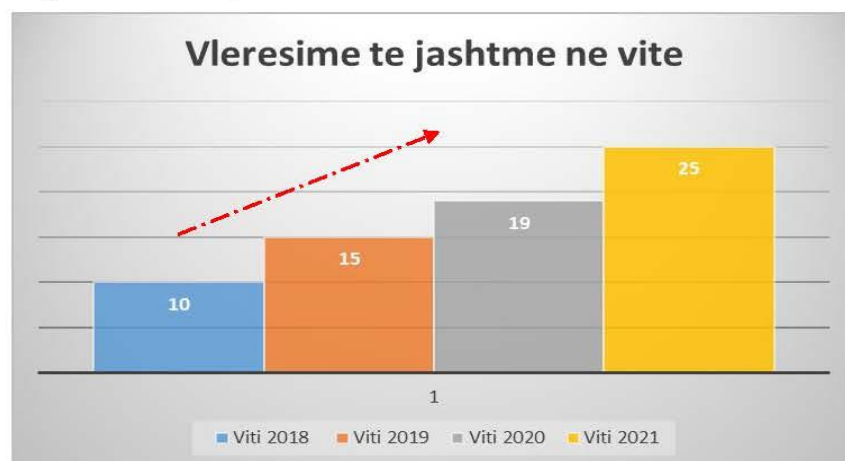
Vlerësimi i jashtëm i cilësisë së punës audituese është një nga elementet kyç të efektivitetit të monitorimit. Nëpërmjet angazhimeve të vlerësimit, DH/AB analizon dhe vlerëson se deri në çfarë niveli veprimtaria e auditimit të brendshëm në njësitë e qeverisjes së përgjithshme dhe njësitë publike janë në pajtueshmëri me kërkesat e standardeve, kuadrit ligjor për auditimin e brendshëm, standartet dhe procedurat e punës, Kodin e Etikës dhe efeciencën e kësaj veprimtarie.

Metodologjia e vlerësimit të jashtëm të cilësisë shërben si një mekanizëm nëpërmjet të cilit vlerësuesit e DH AB mbështetur në gjetjet e angazhimit japin Opinionit të Përgjithshëm të Pajtueshmërisë.

Vlerësimi i jashtëm i cilësisë ka një mision të dyanshëm: nga njëra anë shërben për të identifikuar dobësitë në krijimin dhe funksionimin e shërbimit të auditimit duke adresuar risqet që kërcënojnë arritjen e objektivave të auditimit dhe nga ana tjetër synon të ndihmojë NJAB, për të kryer veprimtarinë e tyre në përputhje të plotë me standartet e auditimit të pranuar.

Mbështetur në kërkesat e standardeve të auditimit të pranuar sipas së cilave çdo NJAB duhet të vlerësohet nga jashtë të paktën një herë në 5 vjet, numri i vlerësimeve të jashtme të cilësisë së NJAB-ve është rritur me 30% krahasuar me vitin 2020 dhe thuajse dyfishuar krahasuar me dy vite më parë. Deri tani janë realizuar vlerësuar 69 NJAB dhe planifikimi i pritshëm për vitin 2022 synon të arrijë në normën mesatare të nevojshme për përmbushjen e kërkesave të standardeve deri në 25 vlerësime të jashtme në një vit.

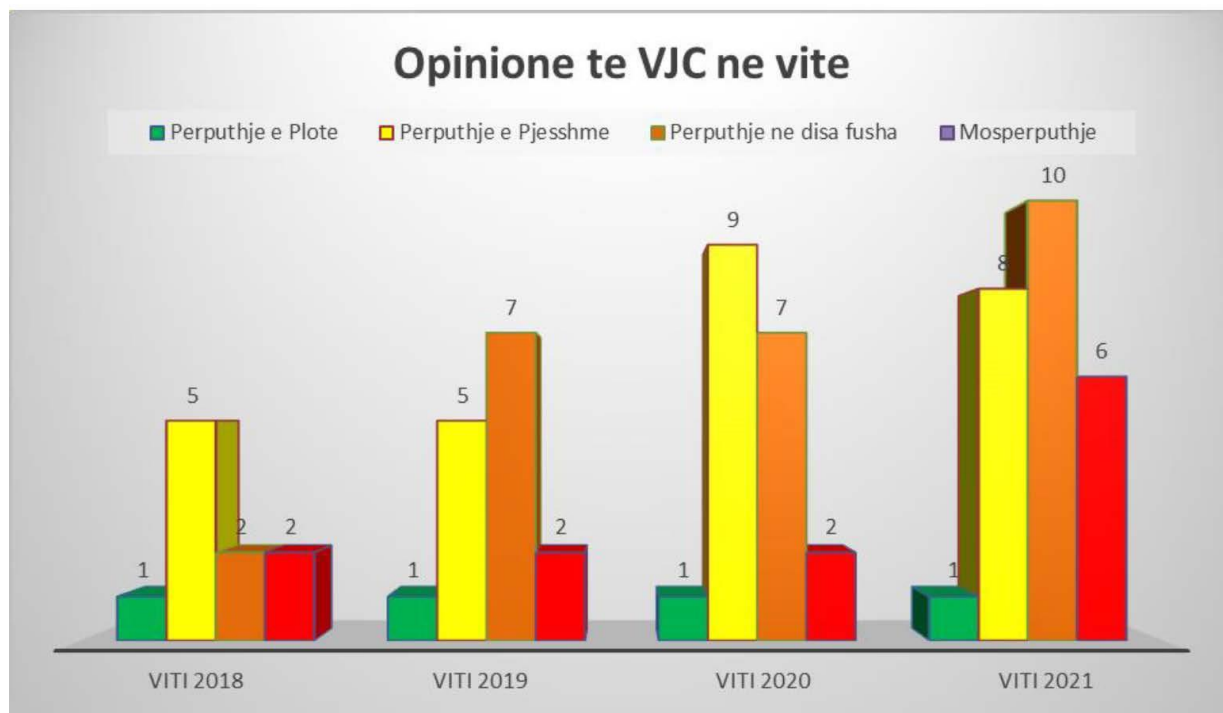
Grafiku 9. Vlerësime të jashtme të cilësisë 2018-2021

✓ Opinionet e vlerësimit të jashtëm të cilësisë nga DH AB

Për 69 njësitë e vlerësuara në periudhën 2018-2021, opinionet e vlerësimit paraqesin një pamjen si poshtë vijon:

Grafiku 10. Opinionet e VJC në vite

Plotësisht në mospërputhje me kërkesat e standardeve . Këto vlerësime i përkasin strukturave audituese në nivele të qeverisjes vendore dhe agjencive shtetërore të nivelit të dytë.

Për vitin 2021, DH/AB vlerësoi në total 25 njësi të auditimit të brendshëm (3 Institucione Qendrore, 2 Universitete, 3 Institucione të Pavarura, 10 Bashki, 2 Spitale Rajonale dhe 5 Shoqëri Aksionere), vlerësimi përfundimtar rezultoi me dhënien e opinionëve si më poshtë vijon:

Nr.	INSTITUCIONI	VLERËSIMI	PËRPUTHSHMËRIA ME STANDARDET
1	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
2	Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.

3	ALBCONTROL sha		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
4	Agjensia Shtetërore e Kadastrës		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
5	Universiteti Politeknik i Tiranës		Mospërputhje e plotë me standardet
6	Universiteti i Mjekësisë		Mospërputhje e plotë me standardet
7	Kuvendi i Shqipërisë		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
8	Këshilli i Lartë Gjyqësor		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
9	Radio Televizioni Shqiptar		Mospërputhje e plotë me standardet
10	Spitali Rajonal Gjirokastrë		Mospërputhje e plotë me standardet
11	Qendra Spitalore Berat		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
12	Operatori i Sistemit të Transmetimit sha		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
13	Posta Shqiptare sha		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
14	Ujësjiellës Kanalizime Shkodër sha		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
15	Ujësjiellës Kanalizime Vlorë sha		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
16	Bashkia Lezhë		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
17	Bashkia Shkodër		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në

			fusha të caktuara.
18	Bashkia Kolonjë		Përputhje në disa fusha me standardet, por kërkohen përmirësime të domosdoshme në fushat ku janë adresuar rekomandimet.
19	Bashkia Kavajë		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
20	Bashkia Dibër		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
21	Bashkia Librazhd		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
22	Bashkia Patos		Përputhje e pjesshme me standardet, por përmirësimi është i nevojshëm në fusha të caktuara.
23	Bashkia Dropull		Përputhje e plotë me standardet.
24	Bashkia Roskovec		Mospërputhje e plotë me standardet.
25	Bashkia Kucove		Mospërputhje e plotë me standardet.

GJETJET KRYESORE TË VLERËSIMEVE

Ndër gjetjet më të rëndësishme në këto procese vlerësimi për 25 njësitë e mësipërme u evidentuan:

- Burimet në dispozicion të strukturës audituese nuk janë të plota në numër dhe disa raste ka mungesë të përvojës së punës në auditim. Kjo mbart riskun e pamjaftueshmërisë së burimeve për arritjen e objektivave në sasi por mund të çënojë dhe cilësinë e auditimeve.
- Roli dhe vlera e auditimit të brendshëm nuk njihet mjaftueshëm nga titullari dhe/apo vendimmarrësi, dhe për pasojë ekziston risku që auditimi i brendshëm nuk ka mbështetjen e mjaftueshme që duhet ti jepet për përmbushjen e misionit të tij.
- Njësia e auditimit të brendshëm nuk është krijuar sipas kërkesave të Ligjit për auditimin e brendshëm (ka më pak se 3 auditues staf), dhe vetë Drejtuesi apo audituesit nuk plotësojnë kriteret e punësimit referuar eksperiencës në auditim dhe kërkesës për certifikim.
- Karta e Auditimit duhet të përditësohet, duke qenë se është një dokument kryesor që përcakton statusin dhe përgjegjshmërinë e auditimit të brendshëm dhe siguron pavarësinë *de juro* të auditimit të brendshëm.

- Përshkrim jo i qartë dhe i mjaftueshëm mbi të drejtat dhe përgjegjësitë e audituesve në Rregulloren e Brendshme si pjesë integrale e njësisë publike.
- Mos respektimi i plotësisë së informacionit që duhet të përmbajë Programi i Angazhim Auditimit , duke mos përfshirë të gjitha sistemet e nevojshme për t'u vlerësuar nga ana e audituesve të brendshëm.
- Mangësi në hartimin e pyetësorëve të vlerësimit të kontrollit të brendshëm dhe teste të pamjaftueshme për sistemet/fushat e përzgjedhura.
- Raportimi i rezultateve të auditimit nuk respekton parimet e raportimit në formë dhe disa herë në përmbajtja . Raportet e auditimit janë të gjata dhe jo të qarta dhe konçize, për të adresuar rekomandime me mesazh të plotë për titullarët e subjekteve të audituara.
- Nuk respektohet lidhja organike gjetje, konkluzion e rekomandim, nuk trajtohen observacionet e subjektit, nuk ka opinion për funksionimin e KB.
- Mungon Plani i Veprimit të dakortësuar me njësinë e audituar për zbatimin e rekomandimeve të auditimit
- Programet për sigurimin e brendshme të cilësisë dhe përmirësimin në disa raste mungojnë ose indikatorët e performancës nuk janë të përcaktuar me mangësi.
- Nuk është vendosur një sistem efektiv për monitorimin e zbatimit të rekomandimeve të auditimit , duke mos arritur deri në impaktin përfundimtar të auditimit.

REKOMANDIMET KRYESORE TË VLERËSIMEVE

Bazuar në gjetjet konstatuara dhe në konkluzionet e arritura, grupet e vlerësimit kanë dhënë rekomandime lidhur me masat që duhet të merren nga këto njësi për përmirësimin e veprimtarisë së auditimit në të ardhmen. Rekomandimet kryesore ku është kërkuar marrja e masave për përmirësim nga njësitë e auditimit dhe titullarët e njësive publike përfshijnë:

- Përditësimi i Dokumenteve bazë të auditimit, Karta e Auditimit e të tjera të nevojshme sipas kërkesave të Manualit të Auditimit të Brendshëm dhe të sigurohet aplikimi i tyre në praktikën e punës audituese.
- Qartësimi i rolit, funksionit, detyrave dhe përgjegjësi të auditimit të brendshëm në Rregulloren e Brendshme të njësive publike si dhe përcaktimi i qartë i linjave të komunikimit duke respektuar Kodin e Etikës për shmangien e konfliktit të interesit .
- Programi i angazhimeve të auditimit të kryhet mbi bazën e një analize reale të vlerësimit të riskut dhe të adresojë të gjitha sistemet dhe fushat sipas prioritarizimit të riskut që këto sisteme paraqesin.
- Në hartimin e Planit Strategjik e Vjetor të veprimtarisë së auditimit të brendshëm Drejtuesi i NJAB, të zbatojë më përpikmëri dhe në fakt të gjitha procedurat dhe të reprojektojë kërkesat e MAB –së për këtë qëllim, po ashtu dhe vërejtjet e adresuara nga

DH AB mbi planifikimet emëparshme. Në çdo rast të ndryshimeve të planit të auditimit të brendshëm, pas arsyetimit dhe argumentimit me shkrim të ndryshimeve të bëra dhe marrjes së miratimit të tyre nga titullari i institucionit, të përcjellë këtë plan të rishikuar pranë strukturës përgjegjëse për harmonizimin e auditimit të brendshëm.

- Hartimi dhe miratimi i Plan veprimit për zbatimin e rekomandimeve të auditimit është detyrë dhe përgjegjësi e menaxhimit të lartë të subjektit të audituar dhe jo nga grupi i auditimit.
- Çdo NJAB duhet të hartojë, miratojë dhe të mbajë të përditësuar Programin e Sigurimit të Brendshëm të cilësisë, i cili zbatohet për çdo angazhim auditimi mbi bazën e indikatorëve të matjes së cilësisë së performancës.
- NJAB të dokumentojë procesin e monitorimit të zbatimit të rekomandimeve, si dhe komunikimin me subjektin e audituar, lidhur me marrjen e informacionit mbi progresin që është bërë për zbatimin e rekomandimeve, duke e përfshirë këtë monitorim dhe në raportin vjetor të veprimtarisë së tij.

5.10 Zhvillimi Aftësive Profesionale të Audituesve të Brendshëm në Sektorin Publik

Objektivi Strategjik i DH/AB për zhvillimin profesional të audituesve të brendshëm publik është sigurimi i kapaciteteve audituese me aftësi dhe njohuri që kërkon profesioni i auditimit të brendshëm i pavarur.

Në funksion të këtij objekti, krijimi dhe menaxhimi i vazhdueshëm i sistemit të trajnimit dhe certifikimit për të siguruar përfshirjen e personelit të ri të auditimit të brendshëm dhe edukimin e vazhdueshëm profesional për audituesit tashmë të certifikuar ka qenë dhe mbetet në fokus të Programit të Zhvillimit Profesional të audituesve të brendshëm për vitin 2021.

Standardet e Auditimit të Brendshëm kërkojnë që: “...Audituesit e brendshëm duhet të zotërojnë njohuri, aftësi dhe zotësi të tjera të nevojshme, për të përmbushur përgjegjësitë individuale. Aktiviteti i auditimit të brendshëm bashkërisht duhet të zotërojë ose të fitojë njohuritë, aftësitë dhe zotësitë e nevojshme për të përmbushur përgjegjësitë përkatëse...”. Aftësimi i audituesve të brendshëm kërkon përqendrimin e njohurive dhe dijeve mbi çfarë ndodh në mjedisin aktual, vlerësimin e tendencave, prirjet dhe çështjet e reja të mundshme, pasi vetëm në këtë mënyrë do të mundësohet për ta dhënia e këshillave dhe rekomandimeve të auditimit të përshtatshme dhe që shtojnë vlerë për subjektin që auditohet.

Për këtë qëllim, standardet e auditimit nxisin dhe inkurajojnë iniciativat e zhvillimit profesional të audituesve të brendshëm, të cilët duhet të tregojnë aftësitë e tyre, të zotërojnë njohuri e dije të profesionit, duke ndjekur trajnime profesionale dhe të zotërojnë certifikata e kualifikimet e duhura profesionale.

DH/AB dhe çdo drejtues i auditimit të brendshëm në sektorin publik duhet të sigurojnë që stafi auditues të marrë asistencë, këshilla, udhëzime dhe njohuri dhe zotësi të nevojshme për të realizuar misionin e auditimit me sukses.

Për këtë qëllim Programi i Zhvillimit Profesional të Audituesve hartohet duke konsideruar çështje thelbësore të formimit profesional të audituesit të brendshëm të tilla si:

- Nevojat dhe pritshmëritë e titullarë, duke përfshirë natyrën, kohën dhe komunikimin e rezultateve të angazhimit;
- Kompleksitetin përkatës dhe shtrirjen e nevojshme të punës për të përmbushur objektivat e angazhimit; dhe
- Koston e angazhimit të konsulencës përkundrejt përfitimeve të mundshme.

✓ Programi Trajnimit të Vijueshëm Profesional

Trajnimi i vijueshëm profesional i audituesve të brendshëm në sektorin publik ka si qëllim që nëpërmjet përditësimit të njohurive, përshtatjes së aftësive të audituesve me standardet ndërkombëtare dhe praktikën më të përparuar të punës të sigurojnë ofrimin e një shërbimi auditimi sa më cilësor, si dhe adresimin e përmirësimeve të nevojshme me anë të komunikimit të rezultateve për çdo angazhim auditimi të kryer në njësinë publike ku ata zhvillojnë këtë veprimtari.

Standardet kërkojnë që audituesit të tregojnë kujdes profesional, të tregojnë se kanë aftësitë e duhura, janë kompetentë dhe të tregojnë maturi dhe objektivitet në ushtrimin e gjykimit të tyre profesional.

Audituesit e brendshëm duhet të ushtrojnë kujdesin e duhur profesional duke marrë në konsideratë:

- Shtrirjen e punës së nevojshme për të arritur objektivat e angazhimit;
- Kompleksitetin, materialitetin dhe rëndësinë relative të çështjeve për të cilat përdoren procedurat e siguridhënies.
- Mjaftueshmërinë dhe efektivitetin e proceseve të qeverisjes, administrimit të rrezikut dhe proceseve të kontrollit;
- Probabilitetin e gabimeve të konsiderueshme, mashtrimit apo të papajtueshmërisë; dhe
- Koston e siguridhënies në raport me përfitimet e mundshme.

Standardet gjithashtu udhëzojnë që audituesit e brendshëm duhet të marrin parasysh përdorimin e auditimit të mbështetur në teknologji dhe në teknika të tjera të analizimit të të dhënave, të jenë vigjilentë ndaj rreziqeve të konsiderueshme që mund të ndikojnë objektivat, operacionet ose burimet. Megjithatë, vetëm procedurat e siguridhënies, edhe kur kryhen me kujdesin e duhur profesional, nuk garantojnë se do të identifikohen të gjitha rreziqet e konsiderueshme.

Kërkesat e Standarteve janë pikënisja dhe baza mbi të cilën është hartuar dhe zhvilluar Programi i Formimit Profesional të Audituesve të Brendshëm në Sektorin Publik.

Edhe pse zhvillimit profesional i auditimit të brendshëm ka një histori zhvillimi disavjeçare, trajnimi i vijueshëm profesional gjatë viteve të fundit paraqet një mënyrë të përmirësuar të të punuarit dhe evoluimit të profesionit më strategjike, elastike, si pjesë integrale e zhvillimit të përgjithshëm strategjik si dhe më të aftë për t'iu përgjigjur pritshmërive ndaj auditimit të brendshëm publik.

Ruajtja e kompetencës profesionale, kur audituesve iu duhet të përballen me sfida të mëdha, nxjerr si kërkesë të domosdoshme që vetë audituesit të krijojnë dhe mbajnë një qasje të *“krijimit të kulturës së të mësuarit”*.

Trajnimi dhe zhvillimi i audituesve duhet të sigurojnë një bazë të njohurive, aftësive dhe vlerave profesionale, e cila u mundëson atyre të zhvillohen në vijimësi dhe t'iu përshtaten ndryshimeve gjatë gjithë jetës së tyre profesionale.

Objektivat e Programit të Zhvillimit Profesional për vitin 2021

Programi i Trajnimit të Vijueshëm Profesional të Audituesve të Brendshëm në Sektorin Publik për vitin 2021 është përgatitur duke u mbështetur në një Analizë të Nevojave për Trajnim si dhe i orientuar drejt rezultatit për të siguruar qëndrueshmërinë dhe zhvillimin e kapaciteteve profesionale të auditimit të brendshëm.

Programi i zhvillimit profesional ka synuar të ndërtojë kapacitetet e nevojshme audituese për të qenë aktorë efektivë dhe që t'i përgjigjen me sukses sfidave aktuale dhe të reja. Në programin e trajnimit të vijueshëm profesional 2021 informacioni i përcjellë ofroi njohuri të thelluara mbi:

- auditimin e hartimit, zbatimit dhe monitorimit të buxhetit afatmesëm;
- kontabilitetin publik si një element i rëndësishëm për kontrollin e brendshëm në njësitë publike;
- sigurimin e cilësisë së veprimtarisë audituese dhe programin e përmirësimit;
- identifikimin e faktorëve të riskut, vlerësimin e tyre dhe masat për përmirësimin e administrimit të risqeve dhe proceseve të kontrollit;
- procedurat e prokurimit të fondeve publike sipas kufijve monetar të përcaktuar etj.

Trajnimi i Vijueshëm Profesional të Audituesve të Brendshëm në Sektorin Publik për vitin 2021, ofroi 11 tema trajnimi të zhvilluara në 40 orë në platformën online dhe u dha mundësinë 342 audituesve të brendshëm të certifikuar të marrin njohuri të thelluara dhe të përditësuara me qëllim aftësimin dhe rritjen e kapaciteteve audituese.

Sipas të dhënave të paraqitura në Regjistrin e Trajnimeve në këtë proces u trajnuan gjithsej 342 auditues të brendshëm në total.

Nga krahasimi i të dhënave për numrin e planifikuar dhe faktik të audituesve pjesëmarrës në trajnim, rezulton një diferencë e cila përfaqëson auditues të brendshëm të cilët kanë ndërprerë marrëdhëniet e punësimit me Njësinë e Auditimit të Brendshëm për shkaqe të ndryshme (dalë në pension, transferuar në një pozicion të ri pune etj.), si dhe auditues që kanë patur arsye shëndetësore apo nuk kanë patur akses në platformën ku prezantoheshin temat e trajnimit.

Kufizimet në realizimin Programit të Trajnimit të Vijueshëm Profesional për vitin 2021

Ndikimi i pandemisë globale përgjatë vitit 2021, përballi aktivitetin e DH/AB me sfida të reja të cilat ndikuan jo vetëm në mënyrën e organizimit të punës por dhe në qasjen dhe stilin e të punuarit e të vepruarit.

Për këtë qëllim DH/AB rishikoi Planin e Aktiviteteve për vitin 2021, duke përshtatur realizimin e veprimtarive në kuadër të detyrave vjetore me kushtet e punës online. Për t'i hapur rrugë ndryshimeve në zbatim, DH/AB propozoi ndryshimet e nevojshme në kuadrin rregullator të organizimit të trajnimeve, si në aspektin e trajnimit të vijueshëm ashtu dhe për certifikimin e audituesve të brendshëm. Këto ndryshime i reflektuar në aktet përkatëse të

miratuara nga Komisioni i Kualifikimit të Audituesve të Brendshëm dhe ministri përgjegjës për financat.

Ndryshimet kërkuar si domosdoshmëri ndryshimin e kohës së organizmit të trajnimeve po ashtu dhe kohëzgjatjen e tyre. Sidoqoftë dhe gjatë kryerjes së trajnimeve DH/AB u përball me vështirësi të konsiderueshme të cilat konsistuan në :

- Kushte teknike jo të përshtatshme për shkak të infrastrukturës jo të dedikuar për trajnime të cilën ishim të kushtëzuar të përdorim.
- Situata shëndetësore e audituesve , numri i lartë i të infektuarve për shkak të pandemisë pati ndikim të konsiderueshëm dhe në nivelin e pjesëmarrjes. Por njëkohësisht dhe nga infrastruktura jo e plotë e audituesve të angazhuar për të marrë pjesë.

Procesi i Certifikimit të audituesve të Brendshëm për sezonin 2020-2021

Puna e DH/AB synon gjithashtu krijimin e një sistemi për audituesit e brendshëm për të marrë pjesë në trajnimin përgatitor dhe më pas në testime për të marrë provime për certifikim. Kjo kërkon trajnim adekuat për auditorët e brendshëm dhe programin e certifikimit (kombëtar).

Pas vlerësimit nga ana e Komisionit të Kualifikimit të Audituesve të Brendshëm, 61 auditues të brendshëm në NJAB e sektorit publik u vlerësuan të plotësonin kriteret për ndjekjen e certifikimit. Ky proces zhvillohet tashmë prej vitit 2016 nën një kuadër të ri dhe modern të kurrikulave të kategorizuara në 6 Module , sipas një programi dhe rregullore të procedurave që janë hartuar me mbështetjen e SIGMA-s.

Aktualisht procesi i ndjekjes së trajnimeve vijon të kryhet i ndarë në dy grupe pjesëmarrësish dhe në një frekuencë prej tre orë trajnimi në javë. Trajnimi vijon në platformën online. Deri tani janë realizuar testimet për dy Modulet e para dhe vijnë trajnimet për pjesën e mbetur të Moduleve.

Zhvillimi i vijueshëm profesional për vitin 2021.

Programi i zhvillimit profesional për vitin 2021 është fokusuar në dy drejtimit kryesore :

- Vazhdimi i qëndrueshëm i procesit të certifikimit të audituesve të brendshëm, i cili ka filluar në Dhjetor 2020 deri në mbylljen e plotë të ciklit të trajnimit dhe testimit përfundimtar , sipas kalendarit të miratuar për këtë qëllim.
- Organizimi i trajnimeve në kuadrin e Trajnimit të Vijueshëm Profesional, duke ofruar mundësi që çdo auditues të angazhohet në ndjekjen e trajnimeve deri në plotësimin e nevojshme të 80 orëve trajnim në dy vjet. Kjo duke konsideruar vështirësitë më të cilat u përball komuniteti audituesve të brendshëm gjatë këtyre viteve.

Objektivat dhe veprimtaritë e trajnimit, seminarët dhe ëorkshopet janë përfshirë në Programin e Trajnimit të Vijueshëm profesional për vitin 2021, miratuar me Urdhër të Ministrit të Financave. Monitorimi i implementimit të Programit të Trajnimit të Vijueshëm Profesional konsiderohet shumë i rëndësishëm për procesin e zhvillimit profesional të audituesve të brendshëm, pasi ofron informacion të vlefshëm dhe në kohë për t'u siguruar se veprimtaritë po kryhen sikurse ishin parashikuar në këtë Program dhe ndihmon që veprimet korrigjuese të ndërmerren në kohë dhe po ecet në drejtim të plotësimit të objektivave.

DH/AB monitoron në mënyrë të vazhdueshme implementimin e Programit të miratuar. Ajo raporton në mënyrë periodike dhe sa herë që është e nevojshme dhe kërkohet tek Ministri i Financave dhe Ekonomisë, Komisioni i Kualifikimit të Audituesve të Brendshëm si dhe strukturat e tjera drejtuese në sektorin publik sipas kërkesave të përcaktuara në kuadrin ligjor dhe mbështetës përkatësisht.

Cikli i trajnimit synon të sigurojë, të ofrojë trajnime të përshtatshme, në kohë dhe me cilësi të lartë nga ekspertë të fushës së auditimit. Ai përfshin një model të qëndrueshëm për të kuptuar dhe vlerësuar nevojat për trajnim dhe për të hartuar dhe ofruar mbi këtë bazë, trajnime që përfshijnë metoda të përparuara, praktike dhe të përshtatshme për audituesit e brendshëm.

Organizimi dhe formatimi i trajnimeve janë konceptuar që t'i japin mundësinë çdo audituesi të brendshëm të marrë pjesë në jo më pak se **40 orë trajnimi gjatë vitit**.

Synimi për të siguruar cilësi të lartë në trajnim ka shtuar përpjekjet për të përfshirë trajnues/lektorë me profil të lartë profesional dhe integritet në fushën akademike dhe profesionale.

Pyetësi i Vetëvlerësimit të NJAB

NJAB-të për vitin 2021, kanë plotësuar Pyetësin e vetëvlerësimit të NJAB, bazuar në Metodologjinë për monitorimin e performancës së njësive publike, e ndryshuar. Nga 135 NJAB të cilat kanë raportuar, këtë pyetësor e kanë plotësuar 123 NJAB. Nga 135 NJAB që kanë detyrimin për të raportuar veprimtarinë e tyre pranë DH/AB:

- 2 njësi publike megjithëse e kanë të miratuar strukturën e NJAB nuk e kanë të plotësuar me stafin auditues (Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe Agjencia Kombetare e Mbrojtjes Civile) dhe për këtë arsye nuk kanë dërguar raportin për vitin 2021.
- 5 njësi publike nuk kanë dërguar raportin e veprimtarisë së auditimit të brendshëm për vitin 2021 (Autoriteti Mbikqyrjes Financiare, Universiteti i Mjekësisë, Spitali Rajonal Korçë, Spitali Rajonal Elbasan dhe Spitali Rajonal Gjirokastër).
- Krahas këtyre rasteve ka institucione të cilat në Raportin Vjetor të Veprimtarisë u mungon Pyetësi i vetëvlerësimit, ku përfshihen: Bashkia Cërrik dhe Bashkia Dibër ndërsa Bashkia Fushë Arrëz ka paraqitur një pyetësor të pa përditësuar.
- Në këtë kuadër janë evidentuar dhe njësi auditimi pa veprimtari: Spitali Lushnjë dhe Bashkia Divjakë (evidentuar zyrtarisht).

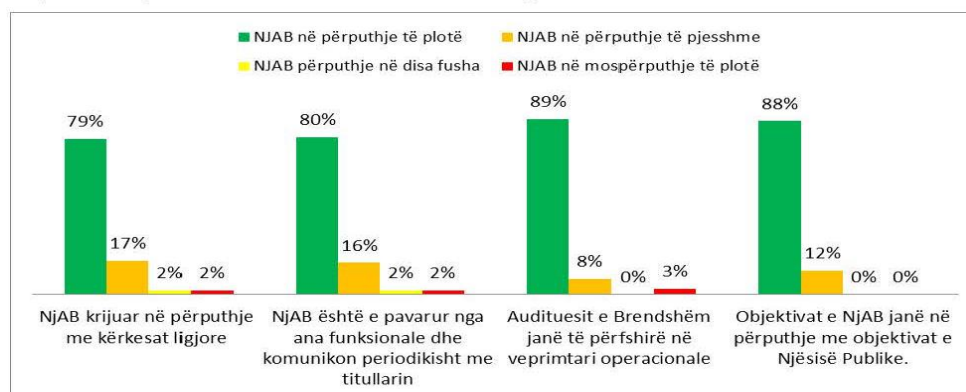
Pyetësi i vetëvlerësimit përban pyetje për të gjitha fazat e veprimtarisë së auditimit të brendshëm dhe kjo analizë është fokusuar në katër grupe pyetjesh, përkatësisht mbi:

5.11 Funksionimin e NJAB sipas akteve ligjore.

NJAB e krijuara në sektorin publik duhet të funksionojnë në përputhje me bazën ligjore dhe nënligjore në fuqi dhe duhet të përbëhen minimalisht nga tre auditues. Kriteret e përcaktuara nuk janë të plotësuar nga një pjesë e konsiderueshme e njësive publike dhe kjo sjell si pasojë performancë të njësive të auditimit jo në kërkesat e standardeve ndërkombëtare. Nga analiza e të dhënave vetëm 79% e NJAB janë ngritur dhe funksionojnë në përputhje me aktet ligjore dhe nënligjore, pra e përmbushin këtë kriter.

Një nga parimet e auditimit të brendshëm është pavarësia. Një veprimtari audituese e pavaruar funksionalisht jep gjykime dhe vlerësime të pa ndikuara për risqet dhe sistemet e kontrollit të brendshëm. Në të njëjtën kohë të gjitha NJAB duhet të kenë komunikim të rregullt me titullarin e njësisë publike. Nga analiza e të dhënave rezultojnë se vetëm 80% e NJAB e plotësojnë këtë kriter.

Grafiku 11. Përputhshmëria e NJAB me kërkesat e akteve ligjore

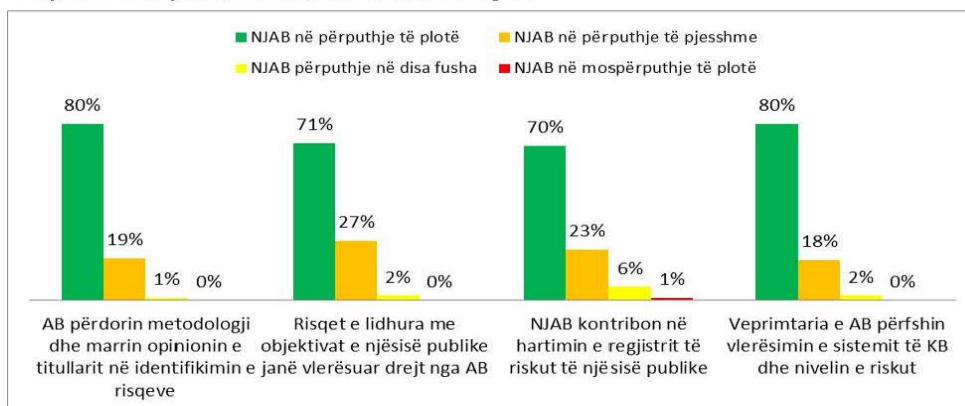
Nga të dhënat e konsoliduara të pyetësorëve, rezultojnë se vetëm në 89% të NJAB audituesit e brendshëm nuk përfshihen në veprimtari operacionale. Pjesa tjetër 11% e tyre rezultojnë në kundërshtim me kriteret ligjore, në to vihet re përfshirja e audituesve të brendshëm në veprimtari operacionale.

Roli i auditimit të brendshëm është të ndihmojë njësinë publike në arritjen e objektivave. Objektivat e NJAB gjithnjë duhet të jenë në përputhje me objektivat e njësisë publike. Nga analiza e të dhënave, vihet re se 88% e NJAB i kanë objektivat e tyre në përputhje me objektivat e njësive publike në të cilat ato operojnë.

Identifikimin, vlerësimin dhe menaxhimin e risqeve nga NJAB.

Është detyrë e NJAB që në procesin e planifikimit duhet të përdorin metodologji për identifikimin dhe vlerësimin e risqeve e njësive publike, si dhe të marrin opinionin e titullarit gjatë këtij procesi. Në bazë të kësaj metodologjie organizohet puna që njësitet e identifikuar me risk të lartë të përfshihen në planin vjetor të auditimit. Nga analiza e përgjigjeve të NJAB, rezultojnë që 80% e tyre e bazojnë planin e auditimit plotësisht në vlerësimin e riskut të veprimtarisë së njësive publike.

Grafiku 12. Identifikimi, vlerësimi dhe menaxhimi i risqeve

Evidentohet se vetëm 71% e NJAB kanë vlerësuar drejt risqet e lidhura me objektivat e njësisë publike, kurse 29% e NJAB kanë nevojë për përmirësime në këtë vlerësim. Në lidhje me këtë është e nevojshme të trajtohet me prioritet si në programet e trajnimit ashtu dhe në seminarët e ndërgjegjësimit në fushën e auditimit të brendshëm, sepse është një nga vlerësimet e rëndësishme që duhet trajtuar nga audituesit.

NJAB, si pjesë integrale e strukturës organike të njësisë publike duhet të japë kontributin e saj në hartimin e regjistrin të riskut. Nga të dhënat e analizuara vetëm 70% e NJAB (ose 5 % më shumë se në vitin 2020) përmbushin këtë kriter, sepse nga të dhënat që MFE disponon një numër i konsiderueshëm njësish publike nuk kanë hartuar regjistrin e riskut.

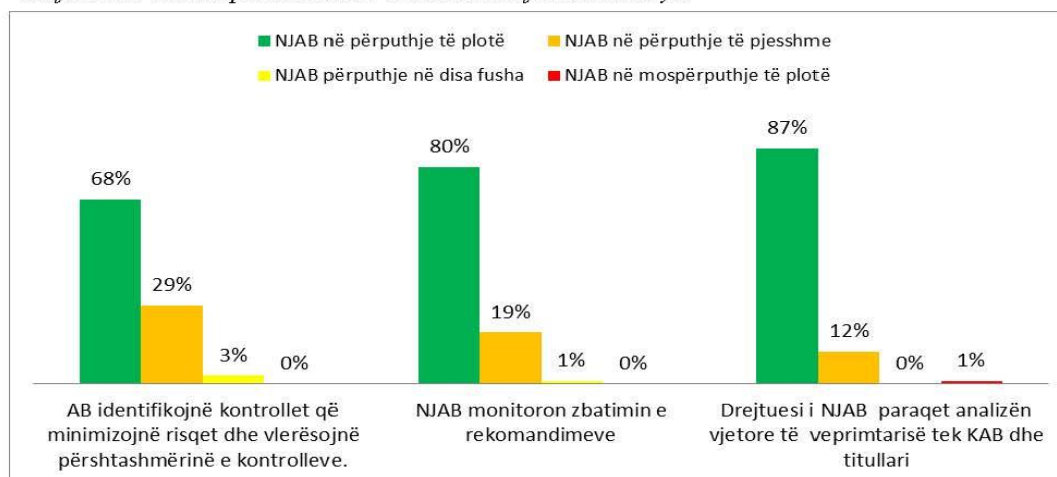
NJAB gjatë veprimtarisë së tyre duhet të vlerësojnë funksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm. Nga analiza evidentohet se 80% e NJAB e përmushin këtë kriter dhe 20% e vlerësojnë pjesërisht, duke mos përmbushur detyrimin ligjor. Megjithatë është e nevojshme të përmirësohet ky vlerësim evidentohet në të gjitha raportet e auditimit NJAB të vlerësuara nga DH/AB gjatë vitit 2021.

Vendosja e kontrolleve efektive dhe monitorimi i rekomandimeve.

Vihet se se, vetëm 68 % e NJAB vlerësojnë përshtatshmërinë e kontrolleve të vendosura, kurse 32% e tyre i vlerësojnë ato pjesërisht. Në këtë fushë kërkohet vëmendje më e madhe si e drejtuesve të NJAB ashtu dhe nga audituesit për të marrë trajnimet e nevojshme në këtë fushë.

Nga analiza e përgjigjeve të NJAB në lidhje me monitorimin e zbatimit të rekomandimeve të dhëna rezulton që vetëm 80% të NJAB i monitorojnë në vazhdimësi këtë komponent dhe 20% e NJAB i monitorojnë ato pjesërisht. Ky proces i rëndësishëm është në monitorim të vazhdueshëm nga DH/AB.

Grafiku 13. Vlerësimi për kontrollet e vendosura dhe funksionimi i tyre

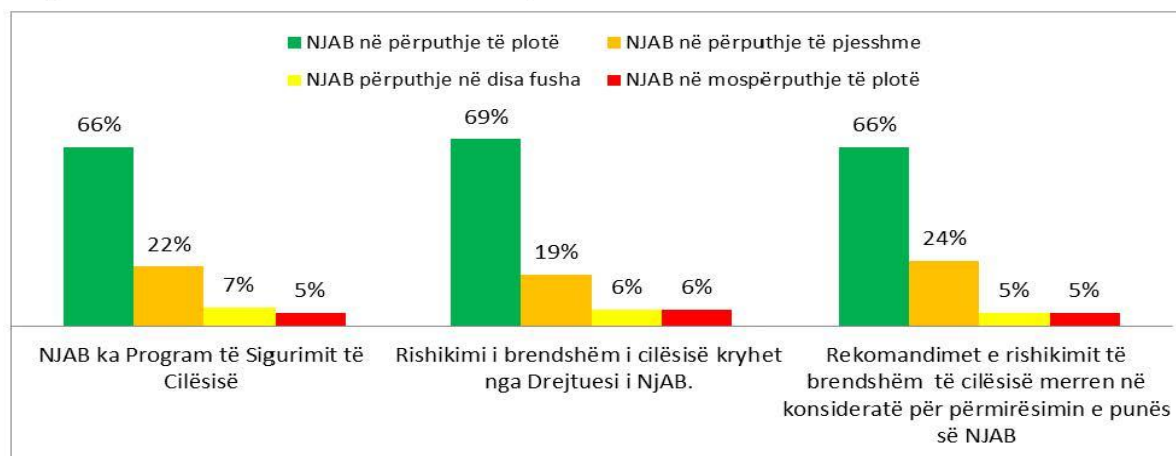

Vihet re se 87% të drejtuesve të NJAB paraqesin analizën vjetore të veprimtarisë në KAB dhe tek titullari i njësisë publike. Manuali i auditimit të brendshëm ka një procedurë të qartë në lidhje me raportimin e angazhimit të auditimit. 13% e NJAB e realizojnë pjesërisht këtë kërkesë të Manualit.

Vlerësimi i brendshëm i cilësisë së veprimtarisë audituese.

Në lidhje me Programin e Sigurimit të Cilësisë vetëm 66% të NJAB rezultojnë të kenë hartuar, miratuar dhe zbatuar këtë program dhe 22% e NJAB e kanë zbatuar pjesërisht këtë program. Kjo mangësi është evidentuar në pjesën më të madhe të NJAB të vlerësuara nga MFE, kryesisht në NJAB që funksionojnë jashtë kritereve (me 1 ose 2 auditues) të cilat duhet ta realizojnë këtë shërbim nga ana e NJAB tjetër (sipas përcaktimeve të Manualit të Auditimit të Brendshëm).

Grafiku 14. Vlerësimi i brendshëm i cilësisë së veprimtarisë audituese

Në lidhje me rishikimin e brendshëm të cilësisë nga ana e drejtuesve të NJAB rezulton se vetëm 69% e tyre realizojnë këtë proces në përputhje me standardet. Në këtë tregues evidentohet se 19% e NJAB nuk e realizojnë fare këtë proces për shkak të strukturave të cingura dhe jashtë kritereve (me 1 ose 2 auditues). Kjo problematikë me nivelin e strukturave është në monitorim të vazhdueshëm nga MFE.

Evidentohet se vetëm në 66% të NJAB rekomandimet e rishikimit të brendshëm të cilësisë merren në konsidetaë nga audituesit. Në këtë element evidentohet se 5% e tyre nuk bien dakort me rekomandimet e dhëna nga ana e rishikuesve.

Nga analiza në tërësi e “Pyetësorit të vetëvlerësimit”, vihet re që një pjesë e konsiderueshme e NJAB nuk kanë qenë të qarta dhe koncize në përgjigjet e tyre. Të dhënat tregojnë që përgjigjet e dhëna nuk janë plotësisht në përputhje me të dhënat reale, të cilat janë konsoliduar nga të dhënat e raporteve vjetore të veprimtarisë së NJAB.

Në lidhje me problematikat e konstatuara në këtë analizë, DH/AB do të ketë një nga prioritetet e saj ndërgjegjësimin dhe koordinimin më të madh të informacionit me NJAB për mirëfunksionimin e shërbimit të auditimit të brendshëm në përafrim të plotë me standardet ndërkombëtare.

ANEKSI I. VLERËSIMI I PERFORMANCËS SË SISTEMIT TË MFK-SË NË NJËSITË SHPENZUESE ME BUXHET TË MADH

Ashtu sikurse vitin e kaluar, DH/MFKK ka vijuar procesin e vlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm edhe në njësitë shpenzuese me buxhet të madh, me qëllim mbulimin e një game më të gjerë të institucioneve si dhe sigurimin e një pamje më të qartë të funksionimit dhe progresit të këtij sistemi për vitin 2021. Për këtë vit, janë analizuar 13 njësi shpenzuese me buxhet të madh, duke mundësuar krahasimin në performancë përgjatë dy viteve.

Vlerësimi i performancës së sistemit të MFK-së në këto institucione varësie për vitin 2021 u bazua në 18 treguesit e performancës lidhur me planifikimin dhe ekzekutimin e buxhetit si dhe treguesit mbi zbatimin e kërkesave ligjore të kontrollit të brendshëm.

Gjatë kësaj analize u vlerësuan edhe 17 parimet e MFK-së me qëllim evidentimin e progresit të sistemit të kontrollit të brendshëm në tërësi dhe adresimin e problematikave të cilat kufizojnë zhvillimin e mëtejshëm të këtij sistemi, përfundimet e së cilës janë paraqitur në Kapitullin nr. 2.

Nga vlerësimi i treguesve të performancës për vitin 2021 institucioni, i cili paraqet një nivel të kënaqshëm të efektivitetit të sistemit të kontrollit të brendshëm, është Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve, duke u renditur në vendin e parë me 59 pikë nga 72 pikë maksimale të mundshme dhe me një realizim performance prej 82%. Gjithashtu, për këtë vit vlerësohet se performanca e Agjencisë së Trajtimit të Pronave, është në nivele mjaft të ulëta, duke u pozicionuar në vendin e fundit me 35 pikë.

Një vështrim i përgjithshëm për treguesit e performancës për këto njësi varësie paraqitet si më poshtë vijon:

1. Treguesi i parë i analizuar nga struktura përgjegjëse për buxhetin në Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë është **“Realizimi i shpenzimeve buxhetore”**, i cili përcakton masën në të cilën janë realizuar shpenzimet buxhetore gjatë vitit kundrejt

planit të buxhetit të miratuar nga Kuvendi. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 3.2 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 80%), duke reflektuar një performancë të kënaqshme të tij për njësitë e marra në analizë dhe më e lartë se vlerësimi i vitit 2020. Rezultati evidenton faktin se, pjesa më e madhe e njësive janë efikase dhe efektive në përdorimin e buxhetit dhe realizimin e shpenzimeve të planifikuara për mbarëvajtjen e veprimtarisë së institucionit, ndërkohë që, arsyet për mosrealizimin e këtij treguesi vijnë kryesisht si pasojë e shtyrjes së afateve të realizimit nga procesi i prokurimit, mosrealizimi i shpenzimeve për udhëtim e dieta për jashtë si dhe nënçerave të tjerë të këtij grupi shpenzimesh, apo edhe nga vonesat në paraqitjen e dokumentacionit teknik e financiar për lëvrimin e fondeve. Gjithashtu, për ato institucione në të cilat realizimi faktik i fondeve paraqitet më i lartë sesa plani fillestar i miratuar në Kuvend, arsyeja është shtimi i fondeve të planifikuara përkatësisht me Aktet Normative të miratuara gjatë vitit 2021, si edhe me përdorimet nga Fondi Rezervë i Buxhetit të Shtetit.

2. Një tregues tjetër është **“Realizimi i shpenzimeve buxhetore sipas klasifikimit ekonomik”**, i cili mat diferencën midis buxhetit të miratuar dhe buxhetit faktik në fund të vitit për çdo grup të shpenzimeve buxhetore të ndara sipas klasifikimit ekonomik. Nga vlerësimi i kryer për këtë tregues, rezultati është 2.9 pikë ose 73%, duke paraqitur një performancë të mirë të njësive lidhur me këtë tregues krahasuar me dy vitet paraardhëse. Për ato njësi, që paraqiten me një nivel të realizimit të shpenzimeve më të ulët se plani fillestar i miratuar në Kuvend, evidentojmë se shkakët kryesore që ndikojnë në performancë, konsistojnë në mosrealizimin e shpenzimeve për paga, sigurim si edhe rastet e mosplotësimit të punonjësve në organikë. Gjithashtu, mund të përmendim problematikat e krijuara nga mosrealizimi i shpenzimeve për “Mallra e shërbime”, për shkak të mosrealizimit të zërave të tillë si shpenzime për udhëtim dhe dieta për jashtë, mosrealizimi i zërit “Transferita tek individët. Një ndër institucionet me performancën më të ulët është Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, vlerësuar me 0 pikë.
3. Treguesi **“Reduktimi i nivelit të detyrimeve të prapambetura”** paraqet diferencën e stokut 12 – muhor të detyrimeve të prapambetura të vitit buxhetor korrent me stokun 12-mujor të vitit paraardhës në raport me stokun 12 – muhor të vitit paraardhës. Për vitin 2021, ai është vlerësuar me 3.4 pikë (85%) duke reflektuar një performancë të mirë por në ulje në krahasim me vitin 2020, duke evidentuar nevojën monitorimin rigoroz të këtij treguesi dhe uljen e stokut të detyrimeve aktuale.
4. Treguesi **“Realizimi i shpenzimeve kapitale”** paraqet devijimin nga plani i realizimit i shpenzimeve kapitale në një vit kundrejt shpenzimeve kapitale totale të planifikuara me ligjin e buxhetit vjetor në Kuvend. Për vitin 2020, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 1.46 pikë (36%), duke shfaqur një performancë nën mesatare të njësive publike me buxhet të madh por të përmirësuar në krahasim me vitin 2020 ku ky tregues është vlerësuar me 28%. Për ato njësi të cilat paraqesin një performancë të ulët të realizimit të këtij treguesi, evidentohet se shkakët kryesore janë të lidhura kryesisht me kryerjen e procedurave të prokurimit.
5. **“Investimet kapitale shumëvjeçare janë hedhur në sistem sipas planit kontraktual të disbursimit”** është një tregues tjetër i rëndësishëm, i cili paraqet shumat totale të shpenzimeve për projektet e investimeve në periudhën e vlerësimit (një ose disavjeçare) me shumën totale të planit shumëvjeçar të parashikuar për projektet. Për periudhën analizuuese, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 2.7 pikë (ose 69%) të nivelit referues. Vihet re, se në krahasim me vitin paraardhës 2020, ky rezultat ka pësuar një ulje me 0.6 pikë. Duhet evidentuar fakti se, për një pjesë të njësive të varësisë të marra në analizë problematika shfaqen lidhur me parashikimin e

fondeve në fillim të vitit buxhetor, gjë e cila ka sjellë dhe diferencat apo devijimet e planeve buxhetore. Gjithashtu, rishikimi i buxhetit kryhet duke i kaluar fondet nga projektet me ecuri më të ulët në ato me ecuri më të lartë. Ecuria e ulët mund të jetë rezultat edhe i planifikimit të gabuar, ku nuk janë mbajtur parasysh faktorët që mund të pengojnë ecurinë e projektit gjatë vitit.

6. Treguesi i parë i gjeneruar nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Të gjitha faturat janë dërguar në kohë për pagesë pranë degës përkatëse të thesarit”**, i cili përcakton numrin e faturave të dërguara në thesar për pagesë përtej afatit kohor prej 30 ditësh kundrejt numrit total të faturave të dërguara për pagesë. Për vitin 2020, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 1.53 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 38 %), duke pësuar një ulje krahasuar me vitin 2020, ku ky tregues është vlerësuar me 2 pikë. Gjithësesi situata e reflektuar mund të konsiderohet relativisht problematike në këtë fushë për njësitë e marra në analizë. Kryesisht, arsyet e mosdërgimit në kohë të faturave në thesar vijnë për shkak se furnitorët nuk paraqesin faturat në kohë në institucion, dokumentacioni mbështetës i dërguar nuk është i plotë ose i saktë si dhe ndodh që shpesh të ketë vonesa në lidhje me dërgimin e të dhënave bankare të furnitorit. Për këtë tregues, institucionet që shfaqin më shumë problematika janë: Autoriteti Rrugor Shqiptar, Agjencia Kombëtare e Ujësjellës Kanalizimeve dhe Infrastrukturës së Mbetjeve, Qendra Spitalore Universitare “Nënë Tereza”, Garda e Republikës, institucione të cilët janë vlerësuar me pikë minimale.
7. **“Faturat e detyrimeve të prapambetura janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit për regjistrimin në SIFQ si shpenzime të periudhave të ardhshme (llogaria ekonomike 486)”** është një tjetër tregues i analizuar nga struktura përgjegjëse për thesarin. Lidhur me këtë tregues, theksojmë se të dhënat ekzistojnë vetëm për institucionin e Agjencinë për Zhvillim Bujqësor dhe Rural dhe, Autoritetin Rrugor Shqiptar, çka e bën të pamundur vlerësimin e këtij treguesi për këtë grup institucionesh.
8. Një tregues tjetër i analizuar nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Të gjitha kontratat janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit”**, i cili përcakton numrin e kontratave të dërguara pranë degëve përkatëse të thesarit pas tre ditëve nga data e nënshkrimit të tyre, kundrejt numrit total të kontratave të dërguara në thesar. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht në nivelin 0.15 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 3.8%), duke reflektuar një situatë shumë problematike në njësitë e marra në analizë. Mangësitë e evidentuara vijnë kryesisht si pasojë e mungesës së disponibilitetit të personave, të cilët nënshkruajnë kontratën, duke shkaktuar vonesa në dërgimin e tyre. Gjithashtu, afati ditor prej 3 ditësh për dërgimin e kontratave në thesar është praktikisht i pamundur për t'u zbatuar nga institucionet, të cilët nënshkruajnë dhe menaxhojnë një numër shumë të madh kontratash. Janë vlerësuar me 0 pikë pjesa më e madhe e institucioneve të analizuara, përveç Gardës së Republikës dhe Agjencisë së Trajtimit të Pronave, të vlerësuara minimalisht me 1 pikë.
9. Treguesi **“Numri i urdhër-prokurimeve të paautorizuara”** paraqet numrin e urdhër prokurimeve të paautorizuara kundrejt shumës totale të urdhër prokurimeve të dërguara për pagesë në thesar. Edhe për vitin 2021, ky tregues paraqet një performancë shumë të kënaqshme, me një vlerësim maksimal 4 pikë (100%). Rezultati evidenton faktin se, njësitë janë efikente dhe efektive në mbarëvajtjen e procesit të dërgimit të urdhër-prokurimeve të autorizuara në thesar.
10. Një tjetër tregues i marrë në analizë nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Kufizimi i avancimit të planit mujor të arkës”**, i cili përcakton vlerën e avancimeve të kryera gjatë vitit nga njësitë shpenzuese kundrejt totalit të planit vjetor

të arkës. Për vitin 2021 ky tregues është vlerësuar maksimalisht me 3.85 pikë (ose 96%), duke reflektuar një situatë të qëndrueshme në këtë proces, duke treguar një aftësi të mirë parashikuese e flukseve të mjeteve monetare.

11. Treguesi i fundit i marrë në analizë nga struktura përgjegjëse për thesarin është **“Paraqitja, nënshkrimi dhe respektimi i afatit kohor të dorëzimit të pasqyrave financiare sipas kuadrit ligjor në fuqi”**, i cili mat respektimin e afatit kohor, nënshkrimin, përgatitjen dhe paraqitjen e pasqyrave financiare vjetore në njësitë e qeverisjes së përgjithshme. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar në nivelin 4 pikë (ose 100%), duke reflektuar një situatë shumë pozitive në këtë fushë. Gjatë vitit 2018, është miratuar Udhëzimi nr. 8, datë 09.03.2018 “Për procedurat e përgatitjes, paraqitjes dhe raportimit të pasqyrave financiare vjetore në njësitë e qeverisjes së përgjithshme”, i cili përcakton paraqitjen e pasqyrave financiare dhe afatet kohore ligjore për dorëzimin e pasqyrave financiare. Pavarësisht problematikave që kanë pasur institucionet në përshtatjen me udhëzimin e ri për përgatitjen e pasqyrave financiare në vitin , të gjitha institucionet e marra në analizë i kanë paraqitur pasqyrat financiare në kohën e duhur dhe me formatin e duhur.
12. Treguesi **“Hartimi me cilësi i Planit të Veprimit të MFK-së dhe paraqitja brenda afateve kohore të përcaktuara”**, paraqet respektimin e afatit kohor dhe cilësinë e përmbajtjes së Planit të Veprimit për ngritjen e sistemit të MFK-së në njësitë e qeverisjes së përgjithshme. Për vitin 2021, të dhënat pasqyrojnë një performancë mesatare për njësitë e marra në analizë, duke qënë se treguesi është vlerësuar mesatarisht me 2.4 pikë nga 4 pikë të mundshme (ose 59%) të nivelit referues të vlerësimit, në nivel më të ulët se viti 2020. Nga analiza e kryer, vihet re se ende ka një mungesë ndërgjegjësimi për vlerësimin dhe analizimin e mangësive të sistemit të kontrollit të brendshëm me të gjithë elementët përbërës të tij, gjë e cila rezulton në mungesën e realizimit të procesit të evidentimit dhe monitorimit të masave konkrete për adresimin e problematikave. Në funksion të vlerësimit të sistemit të kontrollit të brendshëm për vitin 2021, është evidentuar se një pjesë e konsiderueshme e institucioneve nuk kanë hartuar një plan veprimi për vitin 2022, nuk kanë respektuar formatin e rishikuar dhe miratuar në manualin e MFK si dhe kanë ende në përdorim planin e veprimit për vitin 2021.
13. Treguesi **“Gjithëpërfshirja dhe rregullsia e raportimit vjetor mbi sistemin e kontrollit të brendshëm”**, përcakton respektimin e afatit kohor për depozitimin e pyetësorit të vetëvlerësimit të njërive të marra në analizë si dhe cilësinë e tij, ku një pyetësor është konsideruar gjithëpërfshirës nëse përmban një informacion të plotë, të saktë, të mbështetur në statistika dhe evidenca. Për vitin 2021, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 2.7 pikë ose 67%, duke reflektuar një performancë mesatare më të ulët se ajo e dy viteve paraardhëse. Vlen të përmendim se efektet e rishikimit të pyetësorit të vetëvlerësimit janë reflektuar në performancën e disa njërive, të cilat nuk kanë depozituar pyetësorët në formatin e duhur apo përmbajtja dhe cilësia e informacionit të përfshirë nuk ishte në nivelin e dëshiruar për të realizuar një analizë të thelluar të gjendjes së sistemit të kontrollit të brendshëm.
14. Treguesi **“Efektiviteti i mekanizmave bazë të përgjegjshmërisë menaxheriale në njësitë e sektorit publik”** vlerëson se në çfarë mase dhe se sa shpesh njësitë publike përmbushin kriteret themelore të përgjegjësisë menaxheriale, të specifikuara në ekzistencën e një strukture organizative, të përshatshme me madhësinë dhe kompleksitetin e veprimtarisë së saj, hartimin e planit vjetor të punës me objektiva të matshëm e të miratuar nga titullari i njësisë dhe monitorohet të paktën një herë në vit, raportime vjetore mbi nivelin e rezultateve të arritura kundrejt objektivave dhe synimeve të paracaktuara si dhe procedura delegimi sipas bazës ligjore në fuqi. Për

vitin 2021, ky tregues është analizuar duke marrë në konsideratë 31 pyetje të pyetësorit të rishikuar të vetëvlerësimit, nga vlerësimi i të cilave, efektiviteti i këtij treguesi është mesatarisht 3.2 pikë ose 79%, duke pasqyruar një ulje krahasuar me vlerësimin e vitit 2020. Referuar këtij treguesi, institucionet me buxhet të madh kanë reflektuar një performancë të mirë. Nga analiza e kryer, të gjitha institucionet kanë miratuar struktura organizative të përshtatshme me madhësinë dhe kompleksitetin e veprimtarisë së tyre. Gjithashtu, institucionet kanë të përcaktuara deklaratat e misionit dhe objektivat e tyre strategjike dhe operacionale, pjesë e dokumentit të programit buxhetor afatmesëm, duke pasur një lidhje organike midis këtyre prioritetëve dhe objektivave të performancës. Në hartimin e këtij dokumenti janë të përfshirë të gjithë drejtuesit e programeve, të cilët analizojnë situatën dhe përcaktojnë, monitorojnë dhe raportojnë prioritetet dhe objektivat për t'u realizuar. Ashtu sikurse është evidentuar edhe nga vlerësimet e kaluara, ende vazhdon të mbetet problematikë mungesa e raportimeve të rregullta periodike si dhe ndërmarrja e masave konkrete për adresimin e çështjeve në lidhje me sistemin e kontrollit të brendshëm, gjë e cila evidenton nevojën për hartimin dhe miratimin e bazës rregullative në lidhje me raportet e përhershme, standarde që duhet ti raportohen drejtuesit si dhe menaxherëve të tjerë të strukturave të institucionit. Ndërkohë, mbetet ende problematikë zbatimi i procedurave të sakta të delegimit çka e bën të nevojshme ndërmarrjen e masave për adresimin e problematikave dhe përcaktimin e qartë të termave, rregullave dhe procedurave që duhet të ndiqen në procesin e delegimit të detyrave brenda njësisë publike, në përputhje me kuadrin rregullator në fushën e kontrollit të brendshëm.

SHTOJCA I. LISTA E NJËSIVE PËR TË CILAT NUK KA TË DHËNA PËR DISA TREGUES PERFORMANCE

Për vitin 2021, duke marrë në konsideratë edhe efektet e krijuara nga pandemia e Covid-19, e cila ka penguar realizimin e procesve të punës me kapacitet të plotë, si dhe njëkohësisht zhvendosjen e fokusit dhe nivelin e angazhimit të të gjitha NJQP-ve të marra në analizë, evidentohen disa mungesa në të dhënat e treguesve të performancës apo tregues të cilët nuk aplikohen në disa prej tyre, të referuar përgjatë analizës së performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm në këto njësi.

Në tabelën më poshtë jepen të dhënat mbi njësitë dhe treguesit e performancës për të cilët mungojnë të dhënat:

Tabela 14. Lista e institucioneve për të cilat mungojnë të dhënat për treguesit e performancës

Treguesit e performancës	Treguesi 3. Reduktimi i nivelit të detyrimeve të prapambetura	Treguesi 7. Faturat e detyrimeve të prapambetura janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit për regjistrimin në SIFQ si shpenzime të periudhave të ardhshme (llog ekonomike 486)	Treguesi 8. Të gjitha kontratat janë dërguar në kohë pranë degës përkatëse të thesarit	Treguesi 9 Numri i urdhër prokurimeve të paautorizuara
	Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit	Presidenca	Qendra Kombëtare e Kinematografisë	Qendra Kombëtare e Kinematografisë
	Garda e Republikës MB	Kryeministria	Autoriteti i Konkurrencës	Agjencia për Mbështetje për shoqërinë civile
	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit	SHISH	KKK	Komisioneret publik
	Agjencia e Trajtimit të Pronave	Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave	Agjencia për Mbështetje për shoqërinë civile	Sekretariati Teknik i KEK
	Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësive	Akademia e Shkencës	Komisioneret publik	Qarku Elbasan
	Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme	KLSH	APP	
		Agjencia Telegrafike Shqiptare	Inspektorati qendror	
		INSTAT	Agjencia e menaxhimit të burimeve ujore	
		Shkolla e Magjistratures	Qendra kundër Ekstremizmit të Dhunshëm	

	Qendra Kombetare e Kinematografise	Sekretariati Teknik i KEK	
	Avokati i Popullit	Agjencia për Hapje, Dialog dhe Bashkeqeverisje	
	Komisioneri për Mbikëqyrjen e Shërbimit Civil	Agjencia Kombetare për Diasporën	
	KQZ	Komiteti për Pakicat Kombetare	
	ILDKPKI	Komiteti Shtetëror i Kulteve	
	Autoriteti i Konkurrencës	Qarku Elbasan	
	KKK		
	Komisioni i Prokurimit Publik		
	Agjencia për Mbështetje për shoqërinë civile		
	Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale		
	Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi		
	Instituti i studimeve të krimeve të komunizmit		
	Autoriteti për të Drejtën e Informimit mbi dokumentet ish-sigurimit		
	Prokuroria e Përgjithshme		
	Keshilli I lartë Gjyqësor		
	Keshilli I lartë I prokurorisë		
	Gjykata Kushtetuese		
	Spak prokuroria e posacme		
	Komisioni i Pavarur i Kualifikimit		
	Komisioneret publik		
	Kolegji i Posacem i Apelimit		
	zyra e Inspektoriatit të Lartë të Drejtësisë		
	Drejtoria e Informacionit të Klasifikuar (DSIK)		
	APP		

	Komiteti per Pakicat Kombetare		
	Agjencia e menaxhimit te burimeve ujore		
	Qendra kundër Ekstremizmit të Dhunshëm		
	Sekretariati Teknik i KEK		
	Agjencia për Hapje, Dialog dhe Bashkeqeverisje		
	Agjencia Kombetare për Diasporën		
	Agjencia kombetare e planifikim teritori		
	(AKSHI)		
	ADISA		
	DAP		
	ASPA		
	Autoriteti Kombetar Certifikimin Elektronik/Sigurime Kibernetike		
	Autoriteti Shtetëror Gjeohapsinor ASIG		
	Avokatura e shtetit		
	Drejtoria e sherbimit qeveritar		
	Agjencia Kombëtare e Ujësjetllës Kanalizime dhe Infrastrukturës së Mbetjeve		
	Qendra Spitalore Universitare “Nënë Tereza”		
	Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit		
	Garda e Republikës MB		
	Spitali Universitar i Traumës		
	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit		
	Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve		
	Drejtoria e Përgjithshme e Doganave		

	Agjencia e Trajtimit të Pronave		
	Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve		
	Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësive		
	Qarku Gjirokastrë		
	Qarku Korçë		
	Qarku Kukës		
	Qarku Lezhë		
	Qarku Shkodër		
	Qarku Tiranë		
	Qarku Vlorë		
	Qarku Berat		
	Qarku Dibër		
	Qarku Durrës		
	Qarku Elbasan		
	Qarku Fier		
	Bashkia Tiranë		
	Bashkia Berat		
	Bashkia Bulqizë		
	Bashkia Delvinë		
	Bashkia Devoll		
	Bashkia Dibër		
	Bashkia Durrës		
	Bashkia Shijak		
	Bashkia Elbasan		
	Bashkia Cërrik		
	Bashkia Fier		
	Bashkia Patos		
	Bashkia Roskovec		

	Bashkia Gramsh		
	Bashkia Gjirokaštër		
	Bashkia Libohovë		
	Bashkia Has		
	Bashkia Kavaja		
	Bashkia Rogozhinë		
	Bashkia Kolonjë		
	Bashkia Korçë		
	Bashkia Krujë		
	Bashkia Kuçovë		
	Bashkia Kukës		
	Bashkia Kurbin		
	Bashkia Lezhë		
	Bashkia Librazhd		
	Bashkia Lushnjë		
	Bashkia Malësi e Madhe		
	Bashkia Mallakastër		
	Bashkia Mat		
	Bashkia Mirditë		
	Bashkia Peqin		
	Bashkia Përmet		
	Bashkia Pogradec		
	Bashkia Pukë		
	Bashkia Sarandë		
	Bashkia Poliçan		
	Bashkia Divjakë		
	Bashkia Belsh		
	Bashkia Prrenjas		
	Bashkia Këlcyrë		

		Bashkia Fushë-Arrëz		
		Bashkia Konispol		
		Bashkia Vorë		
		Bashkia Kamëz		
		Bashkia Dimal		
		Bashkia Maliq		
		Bashkia Dropull		
		Bashkia Pustec		
		Bashkia Klos		
		Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme		

SHTOJCA II. IMPAKTI I COVID-19 NË VEPRIMTARINË AUDITUESE

• TË DHËNA NGA RAPORTI VJETOR

Impakti i Covid-19 në zhvillimin e sistemit të kontrollit të brendshëm

Pandemia COVID-19 ka ndryshuar mënyrën se si njerëzit duhet të jetojnë, punojnë dhe bashkëveprojnë për të parandaluar përhapjen e sëmundjes. Kjo situatë çon në impakt të lartë në zhvillimin e ekonomisë duke kërkuar mbështetje ekonomike dhe politika stimuluese. Pandemia ka ndryshuar rrënjësisht veprimtarinë dhe operacionet e organizatave duke përfshirë edhe mënyrën se si ato vlerësojnë dhe testojnë sistemin e kontrollit të brendshëm. Meqënëse, proceset e punës kanë ndryshuar në përgjigje të situatës së krijuar nga pandemia dhe ato fusha që më parë paraqisnin stabilitet tani po përjetojnë paqëndrueshmëri, procesi i vlerësimit dhe menaxhimit të riskut tashmë duhet të jetë më i shtrirë dhe i mirëorganizuar brenda njësive.

Efektiviteti i reagimit të njësive të sektorit publik ndaj Covid-19 është faktori kritik i suksesit që do të përcaktojë se sa shpejt ekonomia kombëtare apo globale rikuperohet. Gjithashtu, nevoja për ndërhyrje të shpejtë do të vendosë në presion efektivitetin e kontrollit të brendshëm dhe mund të rrisë riskun për mashtrime apo gabime. Impaktet kryesore në sistemin e kontrollit të brendshëm fokusohen kryesisht në:

- Ndryshimet në mënyrën e funksionimit të kontrolleve duke kaluar në realizimin e punës në distancë. Kjo ka rezultuar në pamundësinë e kryerjes së veprimtarisë në terren, nevojën për miratimin elektronik të veprimtarisë financiare apo ndarje të qartë të detyrave. Gjithashtu, evidenton mangësitë lidhur me funksionimin dhe përdorimin e sistemeve të teknologjisë për të siguruar ndarjen e detyrave.
- Impakti në burimet njerëzore ku evidentohet vështirësia për të ruajtur një mjedis kontrolli efektiv dhe staf të motivuar. Impakti psikologjik nga frika e virusit dhe puna në distancë rrit pasigurinë e punonjësve në realizimin detyrave të përcaktuara.
- Ndryshime në profilin dhe menaxhimin e riskut të cilat kanë çuar në menaxhimin e krizës më shumë se menaxhimin e riskut si dhe lindja e nevojës për të rishikuar planet operationale të punës.

Pavarësisht situatës së krijuar dhe nivelit të zhvillimit të sistemit të kontrollit të brendshëm, njësitë e sektorit publik janë angazhuar në menaxhimin e veprimtarisë së institucionit duke ndërmarrë zgjidhje të ndërmjetme të cilat kanë ndihmuar në ruajtjen e funksionalitetit të sistemit të kontrollit të brendshëm.

Për vitin 2021, duke marrë në konsideratë edhe situatën në vazhdim të pandemisë, e cila ka penguar realizimin e procesve të punës me kapacitet të plotë, si dhe njëkohësisht nivelin e angazhimit të të gjitha njësive të qeverisjes së përgjithshme (NJQP) të marra në analizë, evidentohen disa mungesa në të dhënat e treguesve të performancës të cilat janë referuar përgjatë analizës së performancës së sistemit të kontrollit të brendshëm në këto njësi si dhe janë paraqitur të detajuara në Shtojcën bashkëlidhur këtij raporti.

Treguesi “Realizimi i shpenzimeve kapitale” paraqet devijimin nga plani i realizimit i shpenzimeve kapitale në një vit kundrejt shpenzimeve kapitale totale të planifikuara me ligjin e buxhetit vjetor në Kuvend. Për këtë vit, ky tregues është vlerësuar mesatarisht me 0.74 pikë

(18%), duke shfaqur një performancë jo të kënaqshme të njësive publike, (pavarësisht faktit se ka pësuar një rritje të lehtë në krahasim me vitin e mëparshëm), duke qenë se paraqet një nivel të konsiderueshëm devijimi nga fondet e planifikuara. Nga të gjitha grupet e NJQP-ve të marra në analizë, njësitë e vetëqeverisjes vendore kanë devijimin më të lartë, në krahasim me ministritë e linjës dhe institucionet e pavarura. Për ato njësi, të cilat paraqesin një performancë shumë të ulët të realizimit të këtij treguesi, evidentohet se shkaqet kryesore janë të lidhura kryesisht me problematikat dhe vonesat që ndodhin gjatë kryerjes së procedurave të prokurimit. Ajo që vlen të theksohet, nisur edhe nga situata e krijuar nga Covid-19, është fakti se një pjesë e institucioneve nuk ka parashikuar investime për tu realizuar gjatë vitit 2020.

Duke pasur parasysh situata pandemike COVID-19 mbi proceset e menaxhimit të financave vendore në Shqipëri, viti 2020 duhet të konsiderohet një vit i veçantë dhe i jashtëzakonshëm. Çdo krahasim me trendet e performancës financiare të njësive të vetëqeverisjes vendore të vitit 2020 nuk duhet të konsiderohet si i mirë. Bashkitë u detyruan të shkurtojnë shpenzimet (në veçanti shpenzimet për investime, me 57%) duke u përpjekur të mbajnë vetëm shërbimet jetike për komunitetin. Këto emergjenca të papritura dhe me mjaft ndikim rezultuan në "progres të ngecur" për shumë bashki (dhe regresion, për disa).

Si përgjigje e menjëhershme ndaj situatës COVID-19 dhe kërkesave të bashkive, u zhvendos përqëndrimi në masa të tjera korrigjuese të tilla si forcimi i disiplinës së shpenzimeve, rritja e përparësive të efektshme të shpenzimeve, përmirësimi i menaxhimit të riskut në kontekstin e procedurave të kontrollit të brendshëm, përmirësimin e një numri të rregulloreve të brendshme. Kjo përvojë ka ndihmuar bashkitë duke rritur ndërgjegjësimin dhe gatishmërinë e tyre për elementet e menaxhimit të riskut në aktivitetet e tyre, ka rritur kapacitetin për t'iu përgjigjur krizës aktuale, por edhe për t'u përgatitur për krizat e ardhshme.

• TË DHËNA NGA RAPORTET VJETORE TË NJAB

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

Referuar Raporteve të Auditimit për çdo angazhim, janë identifikuar **gjithsej 165 parregullsi dhe gjetje me dëm ekonomik në shumën 179,037 mijë lekë.**

Gjetjet kryesore rezultojnë në a) fushën e prokurimeve përfshirë dhe shpenzimet kapitale; b) fushën e pagave dhe shpërblimeve për COVID-19; c) fushën e administrimit të pronës dhe pasurisë; d) fushën e kontabilitetit dhe raportimit financiar; e) fushën e inspektimit shëndetësor; ë) progresin e rekomandimeve të lëna nga auditimi i fundit.

Gjetje në fushën e pagave:

- Nuk është llogaritur saktë paga e grupit sipas nivelit të diplomës; tatimi mbi të ardhurat për shpërblimet e COVID-19 është përlllogaritur në listë pagese të veçantë dhe jo në listë pagesat mujore. *QKUM Tiranë*
- Nuk është llogaritur saktë tatimi mbi të ardhurat për shpërblimet e dhëna për COVID-19.

Gjetje në fushën e kontabilitetit dhe raportimit financiar

- Në spitalin COVID-4 janë dorëzuar pajisje bazuar në plan shpërndarje për të cilat nuk është lëshaur fletë dalje nga magazina.

- Pasqyrat financiare nuk paraqesin me vërtetësi dhe besueshmëri të dhënat e llogarisë 214 “Instalime teknike, makineri, pajisje, vegla pune” dhe llogarisë 2018 “Inventar ekonomik”; aktivet e transferuara drejt spitalit COVID-4 me urdhër të Ministrit për kalim kapital, mungon akt konfirmimi i nënshkruar
- nga NA dhe NZ të palës pritëse.

MINISTRIA DREJTËSISË

Nga auditimi i të ardhurave në Drejtorinë e Përgjithshme të Përmbarimit në vitin 2020 është evidentuar fenomeni i uljes së të ardhurave të cilat akumulon ky institucion nga tarifat e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore, gjopa penale, shpenzime procedurale etj, në shumën 51,315,859 lekë ose 40% më pak se të ardhurat e akumuluar në vitin 2019. Në këtë situatë ka ndikuar negativisht situata e pandemisë Covid 2019. Këshillojmë që fenomeni i uljes së të ardhurave, të ndiqet me përparësi nga institucioni për realizimin me efektivitet të objektivave të institucionit.

MINISTRIA KULTURËS

Pandemia Covid-19 nxori në pah domosdoshmërinë për ndryshimin e përjasjes së auditimit të brendshëm, shërbim i cili tashmë duhet të orientohet drejt përshtatshmërisë së punës në terren me punë nga zyra; përshtatshmëri e cila përbën sfidë, përderisa ka mungesë të informatizimit të të gjithë transaksioneve/veprimeve të institucioneve buxhetore dhe mungesë të një programi softëare për auditimin e brendshëm.

Shënim: Në raportet e tjera evidentohet se efekti i pandemisë ndjehet përgjithësisht në mosrealizim të planeve vjetore ose për realizim të auditimeve në vitin e ardhshëm.

Viti 2022 – Numri 168

Date: 12-MAY-21 12:24:05

Qeveria Shqiptarise, Accrual
Investimet Operative & Investimet jas Programeve dhe Ministrive 2021
Current Period: Dec-21

Currency: ALL
No specific line ministry requested

[illegible]

Page | 19754

[illegible]

Qeveria Shqiperise, Accrual
NUMRI I PUNONJESVE SIPAS MINISTRIVE
 Current Period: 12-2021

SUBTOTAL		82,676	76,848
Entite Emertimi	Ministr Emertimi	Plan	Fakti
1 Central Government Fund	1 Presidencia	86	81
1 Central Government Fund	2 Kuvendi	409	356
1 Central Government Fund	3 Kryeministria	177	118
1 Central Government Fund	5 Ministria e Bujqesise dhe Zhvillimit Rural	2,417	2,201
1 Central Government Fund	6 Ministria e Infrastruktures dhe Energjise	1,033	960
1 Central Government Fund	10 Ministria e Financave dhe Ekonomise	5,940	5,415
1 Central Government Fund	11 Ministria e Arsimit Sportit dhe Rinise	31,011	30,123
1 Central Government Fund	12 Ministria e Kultures	1,002	975
1 Central Government Fund	13 Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale	3,954	3,738
1 Central Government Fund	14 Ministria e Drejtesise	5,348	4,710
1 Central Government Fund	15 Ministria per Evropen dhe Punet e Jashtme	565	527
1 Central Government Fund	16 Ministria e Brendshme	14,550	13,350
1 Central Government Fund	17 Ministria e Mbrojtjes	8,863	7,834
1 Central Government Fund	20 Drejtoria e Arkivit te Shtetit	139	124
1 Central Government Fund	22 Akademia e Shkencave	29	25
1 Central Government Fund	24 Kontrolli Larte i Shtetit	203	188
1 Central Government Fund	26 Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	866	761
1 Central Government Fund	28 Prokuroria e Pergjithshme	928	826
1 Central Government Fund	29 Keshilli i Larte Gjyqesor	1,679	1,435
1 Central Government Fund	30 Gjykata Kushtetuese	62	56
1 Central Government Fund	31 Agjensia Telegrafike Shqiptare	50	39
1 Central Government Fund	35 Keshilli i Larte i Prokurorise	65	56
1 Central Government Fund	41 Struktura e Posaqme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar	164	106
1 Central Government Fund	50 Instituti Statistikes	236	217
1 Central Government Fund	55 Shkolla e Magjistratures	38	34
1 Central Government Fund	57 Qendra Kombetare Kinematografike	9	9
1 Central Government Fund	63 Veprimtaria e Mbikqyrjes dhe Rivlerësimit në sistemin e Drejtësisë	248	214
1 Central Government Fund	66 Avokati i Popullit	56	54
1 Central Government Fund	67 Komisioni i Sherbimit Civil	31	30
1 Central Government Fund	73 Komisioni Qendror i Zgjedhjeve	85	79
1 Central Government Fund	76 Inspektoriati i Larte i Kontrollit dhe Deklarimit te Pasurive	70	70
1 Central Government Fund	77 Autoriteti Konkurences	46	41
1 Central Government Fund	82 Keshilli Kombetar i Kontabilitetit	6	6
1 Central Government Fund	87 Institucione te tjera Qeveritare	1,193	1,008
1 Central Government Fund	88 Mbeshtetje per Shoqerine Civile	16	15
1 Central Government Fund	89 Komisioneri per Mbrojtjen e te Dhenave Personale	44	36
1 Central Government Fund	90 Komisioni i Prokurimit Publik	36	31
1 Central Government Fund	91 Komisioneri per Mbrojtjen nga Diskriminimi	34	34
1 Central Government Fund	92 Instituti i Studimeve te Krimeve te Komunizmit	19	19
1 Central Government Fund	95 Autoriteti per te Drejten e Informimit	60	53
11 Qarku Gjirokastr	16 Ministria e Brendshme	6	6
15 Qarku Korce	16 Ministria e Brendshme	7	5
18 Qarku Kukes	16 Ministria e Brendshme	5	5
20 Qarku Lezhe	16 Ministria e Brendshme	5	5
33 Qarku Shkoder	16 Ministria e Brendshme	6	6
35 Qarku Tirane	16 Ministria e Brendshme	5	5
37 Qarku Vlore	16 Ministria e Brendshme	7	6
42 Qarku Berat	16 Ministria e Brendshme	6	6
46 Qarku Diber-Diber	16 Ministria e Brendshme	5	5
47 Qarku Durres-Durres	16 Ministria e Brendshme	5	5
48 Qarku Elbasan-Elbasan	16 Ministria e Brendshme	7	7
49 Qarku Fier-Fier	16 Ministria e Brendshme	8	8
101 Bashkia Tirana	13 Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale	20	19
101 Bashkia Tirana	16 Ministria e Brendshme	64	63
102 Bashkia Berat	13 Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale	23	23
102 Bashkia Berat	16 Ministria e Brendshme	10	10
103 Bashkia Bulqize	16 Ministria e Brendshme	8	8
104 Bashkia Delvine	16 Ministria e Brendshme	3	3
105 Bashkia Devoll	16 Ministria e Brendshme	6	6
106 Bashkia Diber	16 Ministria e Brendshme	14	14
107 Bashkia Durres	13 Ministria e Shendetesise dhe Mbrojtjes Sociale	28	28

107 Bashkia Durrës	16 Ministria e Brendshme	23	23
108 Bashkia Shijak	16 Ministria e Brendshme	6	6
109 Bashkia Elbasan	16 Ministria e Brendshme	20	20
110 Bashkia Cërrik	16 Ministria e Brendshme	5	4
111 Bashkia Fier	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	20	20
111 Bashkia Fier	16 Ministria e Brendshme	20	20
112 Bashkia Patos	16 Ministria e Brendshme	5	5
113 Bashkia Roskovec	16 Ministria e Brendshme	4	4
114 Bashkia Gramsh	16 Ministria e Brendshme	6	6
115 Bashkia Gjirokaster	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	21	21
115 Bashkia Gjirokaster	16 Ministria e Brendshme	6	6
116 Bashkia Libohovë	16 Ministria e Brendshme	1	1
117 Bashkia Has	16 Ministria e Brendshme	3	3
118 Bashkia Kavaja	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	21	21
118 Bashkia Kavaja	16 Ministria e Brendshme	7	7
119 Bashkia Rogozhinë	16 Ministria e Brendshme	4	4
120 Bashkia Kolonjë	16 Ministria e Brendshme	4	4
122 Bashkia Korce	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	44	43
122 Bashkia Korce	16 Ministria e Brendshme	12	12
123 Bashkia Krujë	16 Ministria e Brendshme	9	9
124 Bashkia Kucovë	16 Ministria e Brendshme	5	5
125 Bashkia Kukes	16 Ministria e Brendshme	12	12
126 Bashkia Kurbin	16 Ministria e Brendshme	7	7
127 Bashkia Lezhë	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	12	12
127 Bashkia Lezhë	16 Ministria e Brendshme	11	11
128 Bashkia Librazhd	16 Ministria e Brendshme	6	6
129 Bashkia Lushnjë	16 Ministria e Brendshme	14	14
130 Bashkia Malesi e Madhe	16 Ministria e Brendshme	7	7
131 Bashkia Mallakastër	16 Ministria e Brendshme	7	7
132 Bashkia Mat	16 Ministria e Brendshme	8	8
133 Bashkia Mirditë	16 Ministria e Brendshme	6	6
134 Bashkia Peqin	16 Ministria e Brendshme	5	5
135 Bashkia Permet	16 Ministria e Brendshme	4	4
136 Bashkia Pogradec	16 Ministria e Brendshme	11	11
137 Bashkia Pukë	16 Ministria e Brendshme	3	3
138 Bashkia Sarandë	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	29	29
138 Bashkia Sarandë	16 Ministria e Brendshme	5	4
139 Bashkia Skrapar	16 Ministria e Brendshme	6	6
140 Bashkia Polican	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	13	13
140 Bashkia Polican	16 Ministria e Brendshme	3	3
141 Bashkia Shkoder	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	76	73
141 Bashkia Shkoder	16 Ministria e Brendshme	20	19
142 Bashkia Tepelenë	16 Ministria e Brendshme	2	2
143 Bashkia Memaliaj	16 Ministria e Brendshme	4	4
145 Bashkia Tropojë	16 Ministria e Brendshme	9	9
146 Bashkia Vlorë	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	38	38
146 Bashkia Vlorë	16 Ministria e Brendshme	16	16
147 Bashkia Divjake	16 Ministria e Brendshme	5	5
152 Bashkia Belsh	16 Ministria e Brendshme	5	5
153 Bashkia Prenjas	16 Ministria e Brendshme	4	4
154 Bashkia Këlcyre	16 Ministria e Brendshme	4	1
155 Bashkia Fushe-Arrez	16 Ministria e Brendshme	3	3
156 Bashkia Konispol	16 Ministria e Brendshme	3	3
157 Bashkia Vau-Dejes	16 Ministria e Brendshme	6	6
159 Bashkia Selenice	16 Ministria e Brendshme	6	6
160 Bashkia Himarë	16 Ministria e Brendshme	3	3
165 Bashkia Vore	16 Ministria e Brendshme	4	4
166 Bashkia Kamez	13 Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale	5	5
166 Bashkia Kamez	16 Ministria e Brendshme	9	9
167 Bashkia Ura Vajgurore	16 Ministria e Brendshme	4	4
168 Bashkia Maliq	16 Ministria e Brendshme	7	7
326 Bashkia Finiq	16 Ministria e Brendshme	5	5
452 Bashkia Dropull i Poshtëm	16 Ministria e Brendshme	3	3
499 Bashkia Pustec	16 Ministria e Brendshme	1	1
654 Bashkia Klos	16 Ministria e Brendshme	4	4

Gjenera Shqiptarise, Aktual
Shprehimet Vendi Planit & Fakt sipas bllokut 2021
Current Period: Dec-21

Currency: ALL No specific government entity requested																									
Gov. entity	Buketi O Art 600 Page	Buketi O Art 600 Shqumë	Faktilart 601	Buketi O Art 602 Operative	Faktilart 602 Operative	Buketi O Art 603 Subvencion	Faktilart 603 Subvencion	Buketi O Art 604-609 1e 1j	Faktilart 604-609 1e 1j	Buketi O Art 650 Intere	Faktilart 650 Intere	Buketi O Art 230-231 Kapit	Faktilart 230-231 Kapit	Buketi O Total	Faktilart Total										
101 Bashkia Tirana	5,748,163.61	5,214,659.80	902,427.31	9,083,117.87	7,199,477.74	3,000.00	4,995.99	5,211,008.46	21,233,882.88	44,180,082.40	44,180,082.40	10,455,912.98	10,455,912.98	144,180,082.40	144,180,082.40										
102 Bashkia Berat	472,336.15	444,453.80	79,044.55	3,080,922.91	719,947.74	33,000.00	33,000.00	5,211,008.46	21,233,882.88	44,180,082.40	44,180,082.40	10,455,912.98	10,455,912.98	144,180,082.40	144,180,082.40										
103 Bashkia Bulqize	222,385.22	214,241.61	39,304.00	53,142.07	123,454.14	107,801.70	166.89	388,461.17	121,295.07	62,924.93	62,924.93	1,440,358.66	1,440,358.66	13,948,131.07	13,948,131.07										
104 Bashkia Delvine	102,115.34	98,668.92	15,442.02	43,613.62	30,782.71	167.00	166.89	388,461.17	121,295.07	62,924.93	62,924.93	1,440,358.66	1,440,358.66	13,948,131.07	13,948,131.07										
105 Bashkia Devoll	221,632.12	186,077.05	35,468.23	22,912.48	146,078.68	-	-	1,077,234.44	1,038,004.91	33,917.81	33,917.81	1,440,358.66	1,440,358.66	13,948,131.07	13,948,131.07										
106 Bashkia Durrës	1,215,056.19	1,090,929.83	198,023.88	179,716.01	134,290.35	98,250.00	98,250.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	2,809,882.09	2,809,882.09	10,440,025.69	10,440,025.69										
107 Bashkia Shkollë	182,392.28	159,208.48	29,233.11	134,290.35	118,134.27	30,345.00	30,345.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
108 Bashkia Shkollë	182,392.28	159,208.48	29,233.11	134,290.35	118,134.27	30,345.00	30,345.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
109 Bashkia Elbasan	867,039.86	893,468.41	27,845.00	147,492.61	83,441.33	588,275.08	588,275.08	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
110 Bashkia Cerrik	850,933.43	786,993.98	63,913.09	125,986.29	64,569.11	539,721.17	539,721.17	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
111 Bashkia Patoz	210,447.35	192,593.82	29,233.11	134,290.35	118,134.27	30,345.00	30,345.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
112 Bashkia Rrogozhine	80,312.58	78,028.97	2,283.61	27,794.08	18,804.31	70,793.46	70,793.46	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
113 Bashkia Gramsh	210,447.35	192,593.82	29,233.11	134,290.35	118,134.27	30,345.00	30,345.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
114 Bashkia Gjirokastra	375,035.80	351,078.48	23,957.32	57,862.54	157,210.92	127,774.16	127,774.16	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
115 Bashkia Libohovë	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
116 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
117 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
118 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
119 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
120 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
121 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
122 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
123 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
124 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
125 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
126 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
127 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
128 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
129 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
130 Bashkia Rrethi	163,246.14	151,898.88	11,347.26	38,138.32	29,728.69	68,748.55	68,748.55	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
131 Bashkia Malesh e Madhe	257,120.80	227,793.64	27,793.64	188,554.46	94,227.08	137,820.12	137,820.12	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
132 Bashkia Mat	271,518.93	258,457.81	13,061.12	188,554.46	94,227.08	137,820.12	137,820.12	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
133 Bashkia Mirdite	241,869.05	232,584.88	11,283.17	188,554.46	94,227.08	137,820.12	137,820.12	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
134 Bashkia Permet	193,732.98	173,732.98	19,999.99	101,119.65	73,661.28	137,820.12	137,820.12	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
135 Bashkia Peshkopë	160,299.76	147,771.70	12,527.07	24,281.69	9,999.99	43,489.40	43,489.40	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
136 Bashkia Pogorelec	483,998.15	427,934.30	60,442.92	70,476.10	52,435.43	342,489.40	342,489.40	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
137 Bashkia Puke	156,777.19	151,904.39	26,223.73	25,457.48	60,470.41	39,839.62	39,839.62	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
138 Bashkia Sarande	287,217.00	256,318.02	49,957.00	42,515.91	319,612.40	251,315.42	1,000.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
139 Bashkia Shkrapar	194,343.85	185,857.93	32,102.37	30,702.98	79,497.80	62,337.75	2,900.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
140 Bashkia Shkoder	130,312.60	125,206.24	20,667.64	10,912.66	86,992.92	70,912.59	1,739.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
141 Bashkia Tepelene	769,216.09	614,648.49	125,071.35	102,043.15	913,586.06	549,691.25	4,728.00	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151.81	506,151.81	3,171,776.06	3,171,776.06	12,440,120.30	12,440,120.30										
142 Bashkia Tropoja	121,803.90	121,795.77	18,487.30	18,483.28	67,366.72	67,366.72	67,366.72	4,239,842.23	3,937,811.68	506,151															

TREQËSTET FISKALE SIPAS BUXHETIT TË KONSOLIDUAR 2021
(FISCAL INDICATORS REGARDING CONSOLIDATED BUDGET OF 2021)
(in million lekë in millions of lekë)

Nr.		EMËRTIMI												Të dhëna progresive (Progressive data)												Pasi në rishikim 2021 (shprehjet)		Dif. Fakt plus		% Realizimit		Pasi në rishikim 2021 (shprehjet)		Dif. Fakt plus		% Realizimit		ITEM																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
		Jan Jan	Shkurt Feb	Mars March	Priil April	Maj May	Qershor June	Korrik July	Gusht Aug	Shkurt Sep	Tetor Oct	Novem Nov	Dhjetor Dec	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus	% Realizimit	Jan Jan 2021	Dif. Fakt plus

SHPENZIMET SIPAS KLASIFIKIMIT FUNKSIONAL PER VITIN 2021
(EXPENDITURES BY FUNCTIONS YEAR 2021)

Tab. 2.2a

ne milion lekë (in million lekë)

Kodi	Funksionet	Janar Jan	Shkurt Feb	Mars Mar	Prill April	Maj May	Qershor June	Korrik July	Gusht Aug	Shtet Sep	Tet Oct	Net Nov	Dhjetor Dec	Functions
	TOTAL	33,201	70,033	118,159	167,817	212,153	263,462	311,562	356,572	403,729	450,886	491,365	595,968	TOTAL
01	Shërbimet e Përgjithshme Publike *	7,355	13,298	20,709	29,463	36,476	46,174	53,303	58,996	65,094	73,116	78,393	91,318	General Public Services
02	Mbrojtja	887	1,745	2,684	3,900	5,018	6,501	7,277	8,277	9,127	9,936	10,702	14,034	Defense
03	Rendi dhe Siguria Publike	2,128	4,682	7,297	10,336	12,955	15,680	18,261	20,948	23,766	27,118	30,011	34,652	Public Order and Safety
04	Ceshtjet Ekonomike	2,283	5,880	11,608	16,397	20,791	25,227	29,434	32,517	37,277	41,527	44,536	72,376	Economic affairs
05	Mbrojtja e Mjedisit	103	471	909	1,269	1,677	2,271	2,614	3,154	3,540	4,164	4,621	5,532	Environmental protection
06	Strehimi dhe Komoditetet e Komunitetit	951	3,241	8,041	13,433	18,277	24,221	29,196	32,883	40,177	45,174	49,309	67,823	Housing and community amenities
07	Shëndetësia	3,248	6,641	13,875	20,089	24,501	30,909	35,608	41,626	46,283	51,931	56,324	63,570	Health
08	Argetimi, Kultura dhe Ceshtjet Fetare	256	756	1,253	2,188	2,733	3,105	3,739	4,234	4,767	5,331	5,971	7,542	Recreation, culture and religion
09	Arsimi	3,676	8,124	12,857	17,878	22,698	27,716	32,535	37,092	41,532	46,209	51,752	58,402	Education
10	Mbrojtja Sociale	12,313	25,196	38,926	52,893	67,026	82,658	99,596	116,848	132,174	146,387	159,753	180,724	Social protection

Nr.	Përfutur	Kodi	VKM	EMERTIMI I VKM	Shuma e alokuar sipas VKM-ve	Ekskutuar	Performimet e Fondit Rezerve sipas VKM-ve			
							Shpenzimet për paga	Shpenzimet për sigurime shëndetësore	Vaksina	Shpenzimet operative Të tjera anti covid Të tjera operative
1	MFE	10	Nr. 909, datë 15.11.2020	"Për përcaktimin e procedurave të dokumentacionit dhe të masave që përfitojnë të ndihmën financiare për punëtorët dhe ish-punëtorët e rrafshes së rrethit, Ballsh"	461,306	461,306		461,306		
2	MSHMS	13	Nr. 32, dt. 20.01.2021	"Për përcaktimin e fondit rezervë me qëllim kryerjen e parafundit të dozave të vaksinave dhe pagimit respektivë që rrethet nga marrëveshja e nënshkrimit për "Prodhimin dhe furnizimin ndërkombëtar dhe export-bv. dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes së Popullit" për Rindërtimin dhe Institutin të Shëndetit Publik", miratuar me ligjin nr. 3, datë 18.03.2021"	430,000	430,000	430,000			
3	Akademia Shkencave	22	Nr. 16, dt. 20.01.2021 Nr. 17, dt. 20.01.2021 Nr. 18, dt. 20.01.2021 Nr. 19, dt. 20.01.2021 Nr. 20, dt. 20.01.2021 Nr. 21, dt. 20.01.2021 Nr. 22, dt. 20.01.2021 Nr. 23, dt. 20.01.2021 Nr. 24, dt. 20.01.2021 Nr. 25, dt. 20.01.2021 Nr. 26, dt. 20.01.2021	"Për një shtesë fondi në Buxhetin e vitit 2021, të miratuar për ASH"	100,000	100,000		56,000	4,000	
4	Ministria e Financave	10	Nr. 78, datë 18.02.2021	"Për elektoratit të VG/E për të drejtat e njehut, dt. 4.08.2020, për cështjen "Tërshana Kundër Shqipërisë"	1,846	1,846		1,846		
5	KQZ	73	Nr. 135, dt. 5.3.2021	"Për disa shtesa dhe ndryshime në vëm nr 73 datë 05.02.2021 "për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për komisionin gjendës të zgjedhjeve, për organizimin e zgjedhjeve për kuvend të datës 25 prill 2021"	457,000	457,000			457,000	
6	MSHMS	13	Nr. 156, datë 10.02.2021	"Për një shtesë fondi në Buxhetin e vitit 2021, të miratuar për MSHMS, për Bankërinë Fin"	35,000	35,000		35,000		
7	MSHMS	13	Nr. 174, datë 24.03.2021	"Për kryerjen e pagës së dozave të vaksinave, qëndrën nga marrëveshja ndërkombëtare me Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrin të Shetit për Rindërtimin dhe Institutin të Shëndetit Publik, dhe Distributorit të autorizuar "Keymen lag Saray" Ve "Ticaret" a.s, për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vakcina të individuar kundër covid-19 (vero cell) kontraktuar, të krijuar nga sinovax life science co ltd dhe të prodhuar në Republikën Popullore të Kinës"	1,046,000	1,046,000	1,046,000			
8	MSHMS	13	Nr. 175 datë 17.03.2021	"Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e spitalit rajonal "Memorial" në Fier si projekt pilot"	300,000	300,000		300,000		
9	MOF	10	Nr. 208, datë 29.03.2021	"Për dhënie ndihme financiare familjes së deshmorit të atdheut Arjan Sala"	1,000	1,000		1,000		
10	Partite Politike	40	Nr. 217, datë 7.04.2021	"Për një shtesë fondi në programin "Mbështetje për Partitë Politike", për financimin e litarëve zgjedhës të subjekteve pjesëmarrëse në zgjedhjet për Kuvendin e Shqipërisë të vitit 2021"	130,000	125,617		125,617		
11	MPJ	15	Nr. 224, datë 7.04.2021	"Për miratimin e kontratës me objekt konsultancë për hartimin e projektimeve të shtesës që do të lëshojnë RSH dhe asaj të Greqisë, për referimin e cështjes së kufizimit të zonave detare plane Gjykatës ndërkombëtare të Drejtësisë"	143,500	143,500		143,500		
12	AKSH-J	87	Nr. 224, datë 7.04.2021	"Për miratimin e kontratës me objekt konsultancë për hartimin e projektimeve të shtesës që do të lëshojnë RSH dhe asaj të Greqisë, për referimin e cështjes së kufizimit të zonave detare plane Gjykatës ndërkombëtare të Drejtësisë"	35,000	35,000			35,000	
13	MTM	26	Nr. 278, datë 12.05.2021	"Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për Ministrinë e Turizmit dhe Mbrojtjes, për mbështetjen e promovimit të Turizmit Shqiptar në tregjet ndërkombëtare si nevojë për situatën post COVID-19"	100,000	100,000		100,000		
14	MSHMS	13	Nr. 328, datë 2.06.2021	"Për kryerjen e pagës së dozave të vaksinave që rrethet nga marrëveshja ndërkombëtare "Human vaccine" l/c dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale të Shqipërisë, Ministrin të Shetit për Rindërtimin të Shqipërisë, dhe Institutit të Shëndetit Publik për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vakcina kundër Covid-19 "Sinovax V", të zbuluar nga Institut Kombëtar i Kerkimit Gamaleja për	55,505	55,505			55,505	

[illegible]

Perdorimet e Fondit Rezerve për zgjedhje

[illegible]

Perdorimet e Fondit të Rindërtimit – Viti 2021

Perfituesi	Nr./Date e VKM	Emertimi i VKM	(në 000/lekë)
TOTAL akordime per NJVQV			26,627,201
Viti 2020 (mbartja)			6,523,537
Viti 2021			20,103,664
Bashkia Tirane	Nr. 21, date 21.01.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit/riparimit të banesave individuale në bashkinë Tiranë	156,061
Bashkia Kamez, Kurbini	Nr. 22, date 20.01.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e hartimit të projektit të ndërhijëve rehabilitues/përshtatës të nevojshme për kthimin e strukturës së objekteve që janë klasifikuar si objekte me dëmtime ose dëmtime shumë të rënda jostrukturore, në bashkitë Kamez dhe Kurbini	10,638
Bashkia Tiranë, Shijak, Vore, Kurbini	Nr. 23, date 20.01.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të banesave individuale, në bashkitë Tiranë, Shijak, Vore dhe Kurbini	2,607,678
Bashkia Tiranë, Durrës	Nr. 24, date 20.01.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë dhe Durrës	531,815
Bashkia Kamez, Kavajë	Nr. 26, date 20.01.2021 (ndryshuar me VKM nr. 283 date 12.05.2021, VKM nr. 427, date 8.07.2021, VKM nr. 817, date 24.12.2021)	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rikonstruksionit të objekteve asinore në Bashkinë Kamez e Kavajë e caktimin e tyre si njësi zbatuese.	1,114,561
Bashkia Tiranë, Kurbini	Nr. 27, date 20.01.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit (rikonstruksionit) të objekteve asinore në Bashkinë Kamez e Kavajë e caktimin e tyre si njësi zbatuese.	312,252
Bashkia Kavajë	Nr. 49, date 27.01.2021	"Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të njësive të banimit në ndërtesa (pallat) në bashkitë Tiranë dhe Kurbini	73,700
Bashkia Rogozhinë, Mirdite	Nr. 50, date 27.01.2021	"Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e hartimit të projektit të ndërhijëve rehabilitues/përshtatës të nevojshme për kthimin e strukturës së objekteve që janë klasifikuar si objekte me dëmtime të mëdha strukturore ose dëmtime shumë të rënda jostrukturore, në bashkinë Kavajë	180,890
Bashkia Krujë	Nr. 52, date 27.01.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Rogozhinë, Mirdite dhe Kamez	64,048
Bashkia Tiranë	Nr. 62, date 3.02.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e hartimit të projektit të ndërhijëve rehabilitues/përshtatës të nevojshme për kthimin e strukturës së objekteve që janë klasifikuar si objekte me dëmtime të pallogjshme, pronë private, dhe shëmbimin e pronës, në funksion të procesit të rindërtimit, për shpalljen e zonës së re për zhvillim në njësije administrative Zall Herr Bashkia Tiranë.	6,722
Bashkia Lezhë	Nr. 68, date 3.02.2021	"Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë, Shijak dhe Kamez	23,400
Bashkia Lezhë	Nr. 70, date 3.02.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë, Shijak dhe Kamez	78,089
Bashkia Krujë	Nr. 71, date 3.02.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë, Shijak dhe Kamez	14,589
Bashkia Krujë	Nr. 72, date 3.02.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë, Shijak dhe Kamez	47,626
Bashkia Durrës	Nr. 98, date 17.02.2021	"Per përdorimin e FR për financimin e përgatitjes së shesheve të ndërtimit, në Bashkinë Durrës"	55,098
Bashkia Vore	Nr. 109, dt 8.03.2021	"Per përdorimin e FR, për financimin e rikonstruksionit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat) në bashkinë Vore"	5,350
Bashkia Shijak, Lezhë	Nr. 110, dt 24.02.2021	"Per përdorimin e FR, për financimin e rindërtimit të banesave individuale për bashkitë Shijak dhe Lezhë"	563,607
Bashkia Tiranë	VKM nr. 128, date 3.3.2021 (ndryshuar me VKM nr. 425, date 8.07.2021 dhe VKM nr. 481, date 30.07.2021, Vm nr 591, dt 13.10.2021)	Per një shesë në vendimin nr. 307, datë 16.04.2020, të këshillit të ministrave "për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e ndërtimit dhe të rikonstruksionit të infrastrukturës publike, në zonat e reja të shpallura për zhvillim të detyruar" të ndryshuar	654,166
Bashkia Tiranë	Nr. 129, date 3.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e përgatitjes së shesheve të ndërtimit, në Bashkinë Tiranë	317,313
Bashkia Durrës	Nr. 130, date 3.03.2021	"Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të banesave individuale, në bashkinë Durrës"	109,966
Bashkia Kavajë, Mirdite	Nr. 131, date 3.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit të mjediseve në bashkëpronësi ose të përbashkëta në ndërtesa (pallat), në bashkitë Kavajë dhe Mirdite	400,082
Bashkia Vore	Nr. 132, date 3.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rikonstruksionit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkinë Vore	30,050
Bashkia Kamez	Nr. 133, date 3.3.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e hartimit të parkut dhe kompleksit sportiv, në zonën e re për zhvillim të detyruar, në fshatin Vallas, bashkia Kamez dhe caktimin e bashkiat Kamez si njësi zbatuese	37,837
Bashkia Lezhë	Nr. 140, date 10.03.2021	"Per përdorimin e FR të banesave individuale në Lezhë"	114,502
Bashkia Kamez	Nr. 150, date 10.03.2021	Per përdorimin e FR për financimin e rindërtimit të godinës administrative, në zonën e re për zhvillim të detyruar, në fshatin Vallas, Bashkia Kamez, dhe caktimin e Bashkisë Kamez si njësi zbatuese	40,607
Bashkia Kamez	Nr. 151, date 10.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të njësive të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë, Durrës dhe Vore	16,454
Bashkia Tiranë, Durrës, Vore	Nr. 189, date 25.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rikonstruksionit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat), në bashkitë Tiranë, Durrës dhe Vore	998,675
Bashkia Mirdite, Kamez	Nr. 200, date 9.04.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rikonstruksionit të objekteve asinore në Bashkinë Mirdite e Kamez e caktimin e tyre si njësi zbatuese.	93,386
Bashkia Durrës, Kamez	Nr. 201, date 25.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të njësive të banimit në ndërtesa (pallat) në bashkitë Durrës dhe Kamez;	211,659

Perdorimet e Fondit të Rindërtimit - Viti 2021

Perfutesi	Nr/Date e VKM	Emertimi i VKM	(në 000/leke)	Financimi 2021 *
Bashkia Tirane	Nr. 202, date 25.03.2021 (Ndryshuar me VKM Nr. 426, date 7.07.2021, dhe VKM Nr. 773, date 15.12.2021)	Per një shtesë në vendimin nr.645, datë 3.8.2020, të kështillit të ministrave, "për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të njësive të banimit në ndërtesa (pallat) dhe ndërtesave publike, në zonë e reji për zhvillim, në njësitë administrative 4 e 8, zona "5 maj", dhe njësitë administrative 6, zona "kombinat", bashkia tirane", të ndryshuar.	1,490,234	
Bashkia Tirane	Nr. 204, date 25.03.2021 (Ndryshuar me VKM Nr. 612, date 20.10.2021, VKM Nr. 774, date 15.12.2021)	Së në vendimin nr.212, datë 11.3.2020, të kështillit të ministrave, "për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të objekteve asinsmore", të ndryshuar.	4,839,106	
Bashkia Durres, Kavaje	Nr.205, date 25.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të banesave individuale, në bashkitë durres dhe kavaje	222,267	
Bashkia Kavaje	Nr.206, date 25.03.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të stacionit të gjarrfiksës dhe godinës së bordit të kullimit, bashkia kavaje dhe caktimin e bashkisë kavajesi njësi zbatuese;	45,442	
Bashkia Kamez	Nr.211, date 31.03.2021	"Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të objekteve asinsmore dhe njësive të banimit në ndërtesa pallat , për bashkinë Kamez	14,821	
Bashkia Shijak	Nr.212, date 31.03.2021	"Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të banesave individuale, për bashkinë Shijak"	143,663	
Bashkia Durres	Nr.213, date 31.03.2021	Për disa ndryshime në Vendimin Nr.775, datë 30.9.2020, të Kështillit të Ministrave, "Për përdorimin e fondit të rindërtimit nga bashkia Durres, miratuar në bashkitë e vitit 2020, për financimin e hartimit të projekt-preventivit dhe riformimin e hidrovoitit të Durresit"	36,579	
Bashkia Lezhe, Kurbin	Nr. 215, date 31.03.2021	"Për përdorimin e fondit të rindërtimit , për financimin e rindërtimit të banesave individuale, në bashkitë Lezhe dhe Kurbin"	143,268	
Bashkia Kurbin	Nr.233, date 14.04.2021	Përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit dhe riparimit të mjediseve në bashkëpronësi ose të përbashkëta në ndërtesa (pallat), në bashkinë Kurbin	360,195	
Bashkia Kurbin	Nr.234, date 14.04.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e përgatitjes së sheshëve të ndërtimit, në bashkinë Kurbin	43,635	
Bashkia Kamez	Nr.235, date 14.04.2021	Përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të banesave individuale, në bashkisë Kamez	95,600	
Bashkia Vore	Nr. 236, date 14.04.2021	Përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të godinës së kopsitit publik dhe godinës së bashkisë Vorë dhe caktimin e bashkisë Vorë si njësi zbatuese	141,460	
Bashkia Vore	Nr. 237, date 14.04.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e hartimit të projektit të ndërrhyjeve rehabilituese/përcaktatëse të nevojshme për ictimin e strukturës së objekteve që janë kështilluar si objekte me dëmtime të mëdha strukturore ose dëmtime shumë të rënda jostrukturore në bashkinë Vorë.	31,688	
Bashkia Mirdite	Nr. 238, date 14.04.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit të 3 objekteve në bashkinë Mirdite dhe caktimin e bashkisë Mirdite si njësi zbatuese	21,724	
Bashkia Shijak	Nr.279, date 12.05.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit të objektit social-kulturore, pallati i Kulturës, bashkia Shijak dhe caktimin e bashkisë Shijak si njësi zbatuese	38,120	
Bashkia Mirdite	Nr.280, date 12.05.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e përgatitjes së sheshëve të ndërtimit, në bashkinë Mirdite	43,688	
Bashkia Mirdite	Nr.281, date 12.05.2021	PER PËRDORIMIN E FONDIT TË RINDËRTIMIT, PËR FINANCIMIN E RIKONSTRUKSIONIT DHE TË RIPARIMIT TË MJEDISEVE NË BASHKËPRONËSI OSE TË PËRBASHKËTË NË NDRËTESA (PALLAT), NË BASHKINË MIRDITË.	326,012	
Bashkia Lezhe	Nr.282, date 12.05.2021	Për një shtesë në Vendimin nr.1047, datë 16.12.2020, të Kështillit të Ministrave "për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të shkolles 9-vjeçare "At Zef Pellumbi", njësitë administrative Shëngjin, bashkia Lezhë	181,200	
Bashkia Krufe, Durres, Rogozhine	Nr.333, date 2.06.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banimit në ndërtesa (pallat) në bashkitë Durres, Krufe dhe Rogozhine	993,601	
Bashkia Shijak, Mirdite	Nr.334, date 2.06.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të banesave individuale, në bashkitë Durres, Kamez, Vorë, Shijak dhe Mirdite.	123,870	
Bashkia Vore	Nr.345, date 10.06.2021	"Për shpronësimin për interes publik, të pronave të pasuriveve paluajtshme, prone private dhe shpronësimin e pronës në funksion të procesit të rindërtimit, në zonë e re për zhvillim , në njësitë administrative Vore, bashkia Vore, faza 1"	4,772	
Bashkia Lezhe	Nr. 359, date 16.06.2021	Per përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të Urës në Lezhë dhe caktimin e bashkisë Lezhë si njësi zbatuese"	58,937	
Bashkia Rogozhine,	Nr. 360, date 16.06.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të dy objekteve asinsmore në bashkinë Rogozhine dhe caktimin e bashkisë Rogozhine si njësi zbatuese.	62,039	
Bashkia Tirane	Nr. 590, date 13.10.2021	Per disa ndryshime dhe shesa në Vendimin nr. 202, date 5.03.2020 të KM, "Për përdorimin e FR, për financimin e rindërtimit të banesave individuale, nderimin dhe rikonstruksionin e infrastruktures publike si dhe cdo ndërrhyje tjeter në funksion të rindërtimit të kesyre banesave", të ndryshuar	875,822	
Bashkia Kurbin	Nr.428 date 08.07.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit të objekteve asinsmore, në bashkinë Kurbin dhe caktimin e bashkisë Kurbin si njësi zbatuese	53,367	
Bashkia Durres	Nr. 514, date 18.09.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e zbatimit, mbikëqyrjes dhe kolaudimit për rehabilitimin e infrastruktures së rrjetit të kullimit në zonën e porto romanos – kënetë dhe sistemin e rrjetit të ujërave të shut në zonën urbane të qytetit të Durresit"	398,128	
Bashkia Durres	Nr.613, date 20.10.2021	Per përdorimin e FR për financimin e rikonstruksionit të njësive individuale të banimit dhe njësive të banuara në ndërtesa (pallat) në B.Durres	112,282	
Bashkia Kamez	Nr. 714, date 24.11.2021	Projektvendimi "për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rindërtimit të shkolles 9-vjeçare"Halit Cola" në bashkinë Kamez dhe caktimin e bashkisë Kamez si njësi zbatuese	88,800	
Bashkia Tirane, Durres, Mirdite	Nr. 715, date 24.11.2021	Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rikonstruksionit dhe të riparimit të mjediseve në bashkëpronësi ose të përbashkëta në ndërtesa (pallat)	164,967	
Bashkia kamez	Nr. 770, date 15.12.2021	"Për përdorimin e fondit të rindërtimit, për financimin e rindërtimit të shkolles 9-vjeçare "Demokracia", Vallas i ri, bashkia Kamez dhe caktimin e bashkisë Kamez si njësi zbatuese"	77,560	
Total akordime per NUQ			12,025,021	
Viti 2020 (mbartja)			3,358,337	
Enti Kombetar i Banesave	VKM Nr.	Pronare të shpronësuar në zbatim të programit të rindërtimit	29,733	
ARRSH	VKM Nr. 525 dt.01.07.2020	Rindërtim i Urës së Tapisë	151,540	
AKPT	VKM nr. 9 dt. 10.01.2020	Hartimi i planeve të deshyruara vendore	47,952	
IKTK	VKM nr.213 dt. 11.03.2020	Trashëgimia kulturore	45,784	
FSHZH	DISA VKM		3,083,327	

Perdorimet e Fondit të Rindërtimit - Viti 2021

Perfituesi	Nr/Date e VKM	Emertimi i VKM	(në 000/leke)
		Viti 2021	Financimi 2021* (Fond Rindërtimi + Ngurtesime)
FSHZH	VKM nr. 202 date 05.03.2020, VKM nr. 772 date 15.12.2021	Rindërtimi i banesave individuale dhe ndërtimin e rikonstruksionit të infrastrukturës publike si dhe çdo ndërhyrje tjetër në funksion të rindërtimit të këtyre banesave.	8,666,685
FSHZH	VKM Nr. 307 date 16.04.2020 VKM Nr. 853 date 29.12.2021	Infrastruktura Publike në zonat e reja të shpallura për zhvillim të detyruar	663,000
FSHZH	VKM Nr. 587 dt. 22.07.2020 VKM Nr. 771 dt. 15.12.2021	Rindërtimi i ngjësive të banimit në ndërtesa (pallat), Hartimi i projekteve të zbatimit të objekteve të ngjësive të banimit në ndërtesa (pallat), Ndërtimin e objekteve të ngjësive të banimit në ndërtesa (pallat), Mblidhja dhe kolaudimi i objekteve të ngjësive të banimit në ndërtesa (pallat), Kostot operacionale të FSHZH	1,277,622
FSHZH	VKM Nr. 212 dt. 11.03.2020 VKM Nr. 774 dt. 15.12.2021	Rindërtimi i objekteve arsimore (projektimin, zbatimin e punimeve, mbikëqyrjen dhe kolaudimin e këtyre objekteve)	6,526,179
Instituti i Ndërtimit	VKM 749 date 09.12.2021	Rikonstruksion i Godines së Institutit të Ndërtimit	47,000
SHISH	VKM Nr. 48 dt. 27.1.2021	Rikonstruksion/Riforcim të objekteve në varesi të SHISH	13,786
RENEA	VKM nr. 169, dt. 17.03.2021	"Për përdorimin e fondit të rindërtimit për financimin e rikonstruksionit të objekteve të ish-repartit 'Renea', Drejtoria e Forcës së Posajme Operacionale, Linzë, Beshkia Tiranë dhe caktimin e Drejtorisë së Përgjithshme të Policisë së Shetit si njësi zbatuese"	7,221
		TOTAL Mbartja 2020	131,876
		TOTAL Akordimi 2021	9,881,874
		TOTAL RINDERTIMI 2021 (NJVQV + NJQQ)	28,770,349
			38,652,223

Shënimi: Fondet në këtë kolonë, reflektojnë totalin e financimit të akorduar gjatë v.2021 për Rindërtimin, të mbuluar nga Fondi i Rindërtimit dhe Ngurtesimet e projekteve përkatëse.

ANEKS Ç/2

"Masat Anti-COVID19 - Financimi nga Fondi Rezervë i buxhetit të shtetit, për vitin 2021"

ne 000/leke

Nr.	Përfutues	VKM / Akt Normativ	Përshkrimi	Vaksinat		Masa të tjera Anti Covid-19	
				Plan	Fakt	Plan	Fakt
1	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Social	AN no.3, dt 10.01.2021 i ndryshuar & VKM no.32 dt 20.01.2021 & VKM no. 490, dt 30.07.2021 & VKM no. 545, dt. 29.09.2021	"Për përdorimin e fondit rezervë me qëllim kryerjen e parapagimit të dozave të vaksinave dhe pagesat respektive që rrjedhin nga marrëveshja e nënshkruar për "Prodhimin dhe furnizimin ndërmjet Pfizer export b.v. dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrisë të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të shëndetit publik", miratuar me ligjin nr. 3, date 18.01.2021 "Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave dhe të pagesave respektive që rrjedhin nga marrëveshja e nënshkruar për prodhimin dhe furnizimin, ndërmjet Pfizer export B.V. dhe Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, ministrisë të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të Shëndetit Publik, të miratuar me aktin normativ nr. 3, datë 18.1.2021, të Këshillit të Ministrave dhe me ligjin nr. 3/2021.	1,357,770			
2	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Social	AN no.8 dt 22.03.2021 & AN no.9 dt. 22.03.2021 & VKM no.174 dt 24.03.2021	"Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave që rrjedh nga marrëveshjes se nënshkruar midis MSHMS, ministrisë të shtetit për rindërtimin dhe Institutit të Shëndetit Publik dhe distributorit të autorizuar "Keymen Ilac Sanayi ve Ticaret" AS për furnizimin e RSH me vaksinën e inaktivizuar kundër COVID-19 Coronavac të krijuar nga Sinovac Life Science Co Ltd, dhe të prodhuar në RK	1,046,000	3,418,712		
3	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Social	AN no.16 dt 07.04.2022 & VKM no. 328, dt. 02.06.2021	"Për kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave që rrjedh nga marrëveshja ndërmjet "Human vaccine" llc dhe Ministrisë të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale të Shqipërisë, Ministrisë të Shtetit për Rindërtimin të Shqipërisë, dhe Institutit të Shëndetit Publik për furnizimin e Republikës së Shqipërisë me vaksinën kundër Covid-19 "Sputnik V", të zhvilluar nga Instituti Kombëtar i Kërkimit Gamaleya për Epidemiologjinë dhe Mikrobiologjinë në Rusi",	55,505			
4	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Social	AN no. 21 dt 19.05.2021 & VKM no. 357, dt. 16.06.2021	Per kryerjen e pagesës së dozave të vaksinave që rrjedhin nga marrëveshja midis Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrisë të Shtetit për Rindërtimin dhe Institutit të shëndetit publik", dhe distributorit të Autorizuar "Keymenilac Sany ve Ticaret A S"	1,013,500			
5	Ministria e Financave dhe Ekonomisë	VKM no.909 dt 18.11.2020 (also provided for 2021)	"Për përcaktimin e procedurave, të dokumentacionit dhe të masës së përfutur të ndihmës financiare për punonjësit dhe ish-punonjësit e rafinerisë së naftës, Balish"			461,306	461,290
6	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Social	VKM no 156, date 10.02.2021	"Për një shtesë fondi në Buxhetin e vitit 2021, të miratuar për MSHMS, për Bashkinë Fier"			35,000	35,000
7	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	VKM no. 278, date 12.05.2021	Për një shtesë fondi në buxhetin e vitit 2021, miratuar për Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, për mbështetjen e promovimit të Turizmit Shqiptar në tregjet ndërkombëtare si nevojë për situatën post COVID-19",			100,000	24,120
TOTAL				3,472,774	3,418,712	596,306	520,410

"Masat Anti-COVID19 - Financimi nga buxheti vjetor i MSHMS, për vitin 2021"

1	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Social	VKM 85/2021 "Për disa shtesa dhe ndryshime në VKM 597/2019 "Për përcaktimin e procedurave, të dokumentacionit dhe të masës mujore të përfutur të ndihmës ekonomike dhe përdorimit të fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike"	Për përfutur të ndihmës ekonomike, të përcaktuara në shkronjat "a", "b", "c", "d" dhe "e", të pikës 2, të kreut I, të këtij vendimi, masa e ndihmës ekonomike dyfishohet për një periudhë 6-mujore, me qëllim zbutjen e efekteve të shkaktuara nga epidemia COVID19			2,102,330	2,102,330
---	---	---	---	--	--	-----------	-----------

DEKRET

Nr. 13876, datë 7.12.2022

PËR SHPALLJE LIGJI

Në mbështetje të nenit 84, pika 1 dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 74/2022, "Për miratimin e buxhetit faktik të vitit 2021".

PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Bajram Begaj

LIGJ

Nr. 77/2022

PËR DISA SHTESA DHE NDRYSHIME
NË LIGJIN NR. 133/2015 "PËR
TRAJTIMIN E PRONËS DHE
PËRFUNDIMIN E PROCESIT TË
KOMPENSIMIT TË PRONAVE"

Në mbështetje të neneve 78, 81, pika 1, dhe 83, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Në ligjin nr. 133/2015, "Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave" bëhen këto shtesa dhe ndryshime:

Neni 1

Në nenin 6 bëhen shtesa dhe ndryshimi i mëposhtëm:

1. Pas pikës 2 shtohet pika 2/1 me këtë përmbajtje:

“2/1. Vlerësimi financiar i vendimeve përfundimtare duhet të sigurojë që vlera e përgjithshme e kompensimit, pavarësisht formës së kompensimit, të jetë jo më pak se 10 për qind e vlerës së pronës, të llogaritur sipas zërit kadastral aktual. Për këtë qëllim, kur pronës së njohur për kompensim i ka ndryshuar zëri kadastral, si dhe nga vlerësimi i vendimeve përfundimtare, sipas pikave 1 dhe 2 të këtij neni, rezultojnë që subjekti i shpronësuar përfiton më pak se 10 për qind të vlerës së pronës së llogaritur sipas zërit kadastral aktual, prona e njohur për kompensim vlerësohet në bazë të zërit kadastral aktual.”.

2. Në pikën 7 fjalët “marrja e shpërblimit” zëvendësohen me fjalët “datën e publikimit”.

Neni 2

Në nenin 7 bëhen ndryshimet dhe shtesat e mëposhtme:

1. Pika 2 ndryshohet si më poshtë:

“2. Vendimet përfundimtare, që kanë njohur të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës, kur nuk ka ndryshuar zëri kadastral, vlerësohen financiarisht në përputhje me pikën 1 të nenit 6 të këtij ligji, sipas rregullave të mëposhtme:

a) llogaritet vlera e pronës së njohur për kompensim, duke u bazuar në zërin kadastral që ka pasur prona në kohën e shpronësimit;

b) llogaritet vlera e pronës së kthyer, e kompensuar fizikisht apo e përfituar në një nga mënyrat e tjera sipas ligjeve që kanë rregulluar kthimin dhe kompensimin e pronave, sipas nenit 6, pika 1, shkronja “b”, të këtij ligji;

c) vlera e pronës së kthyer, e llogaritur sipas shkronjës “b” të kësaj pike, i zbritet vlerës së pronës së njohur për kompensim, të llogaritur sipas shkronjës “a” të kësaj pike;

ç) në rastet kur vlera e pronës së kthyer është më e madhe sesa vlera e pronës së njohur për kompensim, atëherë vlerësimi financiar i vendimit përfundimtar, që ka njohur të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës, është i barabartë me zero lek dhe subjekti i shpronësuar konsiderohet i

kompensuar. Në rastet kur vlera e pronës së njohur për kompensim është më e madhe sesa vlera e pronës së kthyer, atëherë vlerësimi financiar i vendimit përfundimtar, që ka njohur të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës, është i barabartë me diferencën që rezultojnë duke zbritur vlerën e pronës së kthyer nga vlera e pronës së njohur për kompensim.”.

2. Pas pikës 2 shtohen pikat 3, 4, 5 dhe 6 me këtë përmbajtje:

“3. Vendimet përfundimtare, që kanë njohur të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës, kur ka ndryshuar zëri kadastral, vlerësohen financiarisht në përputhje me nenin 6, pika 2/1, të këtij ligji, sipas rregullave të mëposhtme:

a) llogaritet vlera e pronës së njohur për kompensim, duke u bazuar në zërin kadastral aktual;

b) llogaritet vlera e pronës së kthyer, e kompensuar fizikisht apo e përfituar në një nga mënyrat e tjera sipas ligjeve që kanë rregulluar kthimin dhe kompensimin e pronave, sipas nenit 6, pika 1, shkronja “b”, të këtij ligji;

c) vlera e pronës së kthyer, e llogaritur sipas shkronjës “b” të kësaj pike, i zbritet vlerës së pronës së njohur për kompensim, të llogaritur sipas shkronjës “a” të kësaj pike;

ç) në rastet kur vlera e pronës së kthyer është më e madhe sesa vlera e pronës së njohur për kompensim, atëherë vlerësimi financiar i vendimit përfundimtar, që ka njohur të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës, është i barabartë me zero lek dhe subjekti i shpronësuar konsiderohet i kompensuar. Në rastet kur vlera e pronës së njohur për kompensim është më e madhe sesa vlera e pronës së kthyer, atëherë vlerësimi financiar i vendimit përfundimtar, që ka njohur të drejtën e kthimit dhe kompensimit të pronës, është i barabartë me 10 për qind të diferencës që rezultojnë duke zbritur vlerën e pronës së kthyer nga vlera e pronës së njohur për kompensim.

4. Vendimet përfundimtare që kanë njohur vetëm të drejtën e kompensimit të pronës, vlerësohen financiarisht në përputhje me nenin 6, pika 2, të këtij ligji, sipas rregullave të mëposhtme:

a) kur nuk ka ndryshuar zëri kadastral i pronës së njohur për kompensim, vlera e pronës llogaritet duke u bazuar në zërin kadastral që ka pasur prona në kohën e shpronësimit;

b) kur ka ndryshuar zëri kadastral i pronës së njohur për kompensim, vlera e pronës llogaritet duke u bazuar në zërin kadastral aktual. Subjekti i shpronësuar kompensohet në masën 10 për qind të vlerës së pronës, sipas zërit kadastral aktual.

5. Përfshijmë, kur vlerësimi financiar sipas zërit kadastral, që ka pasur prona në kohën e shpronësimit, është më i madh se 10 për qind e vlerës së pronës së llogaritur sipas pikave 3 dhe 4 të këtij neni, subjekti i shpronësuar kompensohet me vlerën e llogaritur sipas zërit kadastral në kohën e shpronësimit.

6. Në rast se vendimi përfundimtar nuk ka vendosur kompensim prone, vendimi dhe dokumentacioni përkatës arkivohen sipas rregullave të përcaktuara në legjislacionin në fuqi për arkivat.”.

Neni 3

Pas pikës 4 të nenit 8 shtohet pika 5 me këtë përmbajtje:

“5. Rregullat dhe procedurat e shpërndarjes së fondit të kompensimit, radha e përparësisë ndërmjet formave të kompensimit, si dhe rregullat për kompensimin nëpërmjet një ose disa formave bashkërisht përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave.”.

Neni 4

Në nenin 12 bëhen ndryshimi dhe shtesa e mëposhtme:

1. Në shkronjën “b” të pikës 1 fjalët “sipas pikës 5 të nenit 6 të këtij ligji” shfuqizohen.

2. Pas pikës 3 shtohet pika 4 me këtë përmbajtje:

“4. Çdo pronë, e cila është pjesë e fondit të tokës, sipas pikës 1 të këtij neni, pavarësisht nëse u është kaluar e drejta e pronësisë ose e drejta e përdorimit njësisë të qeverisjes vendore ose çdo autoriteti tjetër publik, që ligji i njeh të drejtën e transferimit të pronave të paluajtshme të shtetit, nuk mund të tjetërsohet, të rëndohet ose të disponohet në çdo mënyrë tjetër. Këto prona ruhen dhe mirëmbahen në gjendjen që janë dhe mbeten pjesë e fondit të kompensimit fizik në dispozicion të Agjencisë së Trajtimit të Pronave.”.

Neni 5

Në nenin 15 bëhen ndryshimet e mëposhtme:

1. Në pikën 1 fjalët “brenda 3 vjetësh nga hyrja në fuqi e këtij ligji” zëvendësohen me fjalët “brenda datës 31.12.2024”.

2. Në pikën 2 fjalët “brenda afatit 3-vjeçar” shfuqizohen.

Neni 6

Në nenin 16 bëhen ndryshimi dhe shtesat e mëposhtme:

1. Paragrafi i parë i pikës 4 ndryshohet si më poshtë:

“4. Vendimi i kompensimit vlerësohet financiarisht me çmimin minimal të përcaktuar në hartën e vlerës për atë zonë kadastrale dhe kur zona kadastrale nuk identifikohet për atë bashki, nëse:”

2. Pas pikës 6 shtohen pikat 6/1 dhe 6/2 me këtë përmbajtje:

“6/1. Për vendimet e kompensimit, të cilat janë bërë përfundimtare, të paekzekutuara sipas afateve të parashikuara në Kodin e Procedurave Administrative dhe të plotësuara me dokumentacionin e nevojshëm sipas parashikimeve të legjislacionit në fuqi, subjektet e shpronësuara përfitojnë indeksimin sipas interesit bankar të mesatares vjetore të nxjerrë nga Banka e Shqipërisë në momentin e ekzekutimit të vendimit të kompensimit.

6/2. Në rastet kur zëri kadastral nuk është i përcaktuar në dokumentacionin ligjor të administruar në dosje dhe harta që është më e afërt me kohën e shpronësimit nuk ka një vijë kufizuese të qyteteve ose qendrave të banuara, të miratuar nga autoritetet shtetërore përgjegjëse të kohës, vijat kufizuese të qyteteve ose qendrave të banuara, për qëllime të ekzekutimit të vendimeve përfundimtare, miratohen me vendim të Këshillit të Ministrave.”.

Neni 7

Në nenin 34 bëhen ndryshimet e mëposhtme:

1. Në pikën 1 fjalët “brenda 3 vjetësh nga hyrja në fuqi e këtij ligji” zëvendësohen me fjalët “brenda datës 31.12.2024”.

2. Në pikën 2 fjalët “brenda afatit 3-vjeçar” shfuqizohen.

Neni 8
Aktet nënligjore

Ngarkohet Këshilli i Ministrave që brenda 3 muajve nga hyrja në fuqi e këtij ligji të miratojë aktet nënligjore në zbatim të neneve 3 dhe 6, pika 2, të këtij ligji.

Neni 9
Dispozita e fundit dhe tranzitore

1. Brenda 3 muajve nga data e hyrjes në fuqi të këtij ndryshimeve, Agjencia e Trajtimit të Pronave publikon vlerësimin e vendimeve përfundimtare për çdo rast kur ka ndryshuar zëri kadastral sipas neneve 1 dhe 2 të këtij ligji.

2. Subjektet që kanë tërhequr kërkesat e patrajuara për njohjen e pronës ose i janë drejtuar gjykatës së shkallës së parë, sipas parashikimit të pikës 2 të nenit 34, para hyrjes në fuqi të këtij ligji, kanë të drejtë të heqin dorë nga gjykimi i çështjes dhe të paraqesin kërkesë pranë Agjencisë për shqyrtimin e dosjes. Kur subjekti nuk heq dorë nga gjykimi i çështjes, gjykata kryen njohjen e së drejtës së pronësisë në përputhje me parashikimet e ligjit.

3. Subjektet që i janë drejtuar Gjykatës Administrative të Shkallës së Parë Tiranë për të kërkuar vlerësimin financiar, sipas parashikimit të pikës 2 të nenit 15, para hyrjes në fuqi të këtij ligji, kanë të drejtë të heqin dorë nga gjykimi i çështjes dhe të paraqesin kërkesë pranë Agjencisë për vlerësimin e vendimit. Kur subjekti nuk heq dorë nga gjykimi i çështjes, gjykata kryen vlerësimin financiar në përputhje me parashikimet e ligjit.

Neni 10
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar më datë 17.11.2022.

Shpallur me dekretin nr. 13878, datë 12.12.2022, të Presidentit të Republikës së Shqipërisë, Bajram Begaj.

DEKRET
Nr. 13878, datë 12.12.2022

PËR SHPALLJE LIGJI

Në mbështetje të nenit 84, pika 1, dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 77/2022, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 133/2015, “Për trajtimin e pronës dhe përfundimin e procesit të kompensimit të pronave”.

**PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Bajram Begaj**

VENDIM
Nr. 807, datë 12.12.2022

PËR DISA NDRYSHIME NË VENDIMIN NR. 9, DATË 11.1.2016, TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE, “PËR PËRCAKTIMIN E KRITEREVE TË PËRFITIMIT TË VESHMBATHJEVE CIVILE PËR PUNONJËSIT E POLICISË USHTARAKE NË FORCAT E ARMATOSURA TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË”

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të pikës 3, të nenit 41, të ligjit nr. 13/2015, “Për Policinë Ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me propozimin e ministrit të Mbrojtjes, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Në vendimin nr. 9, datë 11.1.2016, të Këshillit të Ministrave, bëhen këto ndryshime:

a) Në pikën 1, fjalët “... në masën e gjysmës së pagës mujore.” zëvendësohen me “... në masën e një page mujore.”.

b) Shkronja “b”, e pikës 2, ndryshohet, si më poshtë vijon:

“b) Të jetë ushtarak aktiv ose civil i emëruar në Policinë Ushtarake”.

2. Ngarkohet Ministria e Mbrojtjes për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR
Belinda Balluku

VENDIM
Nr. 812, datë 12.12.2022

PËR MIRATIMIN E KALIMIT TË PASURIVE NR. 3/411 DHE NR. 3/1116, ME SIPËRFAQE, PÛRKATËSISHT, 61 m² DHE 74.5 m², TË NDODHURA NË ZONËN KADASTRALE 8564, NGA PRONË SHETETËRORE NË PRONË PRIVATE, PËR Z. FILIP GJERGJINDREAJ DHE ZNJ. DIANA GJERGJINDREAJ DHE MIRATIMIN E PROJEKTKONTRATËS, QË DO TË LIDHET PËR KËTË QËLLIM, NDËRMJET MINISTRISË SË FINANCIVE DHE EKONOMISË DHE Z. FILIP GJERGJINDREAJ DHE ZNJ. DIANA GJERGJINDREAJ

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të nenit 2, të aktit normativ nr. 4, datë 9.7.2008, të Këshillit të Ministrave, “Për privatizimin dhe dhënien në përdorim shoqërive tregtare dhe institucioneve shtetërore të ndërmarrjeve apo objekteve të veçanta, mjeteve kryesore dhe mjeteve të xhiros së këtyre ndërmarrjeve”, miratuar me

ligjin nr. 9967, datë 24.7.2008, të ndryshuar, dhe në vijim të pikës 7, të vendimit nr. 807, datë 11.12.2019, të Këshillit të Ministrave, “Për përcaktimin e kriterëve dhe të kushteve për kalimin e pronës shtetërore në pronë private, në funksion të planeve të përgjithshme vendore”, me propozimin e ministrit të Financave dhe Ekonomisë, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Miratimin e kalimit të pasurive nr. 3/411 dhe nr. 3/1116, me sipërfaqe, përkatësisht, 61 m² dhe 74.5 m², të ndodhura në Korçë, zona kadastrale nr. 8564, nga pronë shtetërore në pronë private, për z. Filip Gjergjindreaaj dhe znj. Diana Gjergjindreaaj, në funksion të planit të përgjithshëm vendor, sipas plan-rilevimit, që i bashkëlidhet këtij vendimi, me kushtin e realizimit të projektit.

2. Miratimin e projektkontratës, ndërmjet Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, si shitës, dhe z. Filip Gjergjindreaaj dhe znj. Diana Gjergjindreaaj, si blerës, për pasuritë shtetërore nr. 3/411, me sipërfaqe 61 m² dhe nr. 3/1116, sipërfaqe 74.5 m², të cilat ndodhen në Korçë, zona kadastrale 8564, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR
Belinda Balluku

PLAN RILEVIMI PER PUNIME KADASTRALE					
PRONARI: SHTET		DATE: 05/ 10/ 2022		QELLIMI: SHIT-BLERJE	
VENDNDODHJA BASHKIA KORÇË DVASHK/ZVASHK KORÇË ZONA KADASTRALE 8564 NUMRI PASURISE 3/1116, 3/411 INDEX HARTE KO - M - 8					
TE DHENAT E PASURISE LLOJI PASURISE TRUALL SIP.PASURISE= 74.5 m², 61.0 m² SIPERFAQE GJURMES NDERTIMIT= 0.0 m² NUMRI KATEVE 0 NUMRI PEMEVE 0					
X 565457 KORNIZA REFERUESE GJEODEZIKE SHQIPTARE X 565555					
Y 4498447 Y 4498447					
X 565457 SH 1:500 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					
X 565457 X 565555					
Y 4498375 Y 4498375					

**KONTRATË SHITJE ME KUSHT
PËR KALIMIN E PRONËS
SHTETËRORE NË PRONË PRIVATE
NË FAVOR TË Z. FILIP
GJERGJINDREAJ DHE DIANA
GJERGJINDREAJ**

Lidhur sot, më datë _____.2022 (dymijë e dy), përpara meje noterit _____, me seli në Tiranë, u paraqitën personalisht dhe më kërkuan hartimin e kësaj kontrate për kalimin e pronës shtetërore (truall) në pronë private, palët si më poshtë:

Neni 1
Palët

Pala shitëse: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Drejtoria e Drejtimit të Pronës Publike Tiranë, përfaqësuar nga z. _____, lindur më _____.2022, në _____, me detyrë drejtor, i identifikuar me anë të nr. personal _____.

Pala blerëse: z. Filip GJERGJINDREAJ, i biri i _____ dhe i _____, lindur më _____.2022, në _____, banues në rruga _____, pallati _____, ap. _____, Tiranë, madhor me zotësi të plotë juridike për të vepruar, i identifikuar me anë të letërnjoftimit nr. personal _____ dhe znj. **Diana GJERGJINDREAJ**, e bija e _____ dhe e _____, lindur më _____.2022, në _____, banues në rruga _____, pallati _____, ap. _____, Tiranë, madhor me zotësi të plotë juridike për të vepruar, e identifikuar me anë të letërnjoftimit nr. personal _____.

Neni 2
Objekti i kontratës

Objekti i kësaj kontratë është shitja me kushtet sipas përcaktimeve në nenin 4, pika 4.3 e pronës shtetërore (truall) në funksion të planeve të përgjithshme vendore me sipërfaqe **135.5 m²**. Prona shtetërore (truall) ndodhet në Korçë, në zonën kadastrale 8564, prek pasuritë nr. 3/411, me sipërfaqe 61 m² dhe nr. 3/1116 me sipërfaqe 74.5 m².

Këto pasuri shtetërore kufizohen sipas hartës treguese bashkëlidhur kësaj kontrate.

Neni 3
Çmimi i shitjes

3.1 Çmimi i shitjes së pasurisë shtetërore që kalon në pronë private është **1 156 763.5 (një milion e njëqind e pesëdhjetë e gjashtë mijë e shtatëqind e gjashtëdhjetë e tre pikë pesë) lekë**. Kjo vlerë është paguar plotësisht nga pala blerëse për llogari të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, Drejtorisë së Drejtimit të Pronës Publike Tiranë në llogarinë të “ardhura nga shitja-tokë, troje, terrene”, me nr. 1161110, sipas kushteve të vendosura në Autorizimin për kryerje pagese nr. _____ prot., datë _____.2022.

3.2 Pala shitëse deklaron se në favor të saj është derdhur e gjithë shuma e përcaktuar në pikën 3.1, të këtij neni, para kohës së përpilimit të kësaj kontrate sipas njoftim debitimi, datë _____ pranë _____ BANK.

Neni 4
Kushtet e shitjes

4.1 Pala blerëse ka plotësuar të gjitha kushtet e përcaktuara nga pala shitëse në autorizimin për kryerje pagese nr. _____ prot., datë _____.2022.

4.2 Blerësi gjykohet se ka njohuri të plota për pasurinë pronë shtetërore, e cila ndodhet në Korçë, që kalon në pronë private dhe nuk ka asnjë pretendim lidhur me të.

4.3 Momenti i kalimit të pronësisë së pronës shtetërore, në pronë private do të lidhet me realizimin e projektit, në funksion të të cilit është kërkuar kalimi i pronës shtetërore në pronë private. Kontrata, pas nënshkrimit të saj, regjistrohet në zyrën përkatëse të Agjencisë Shtetërore të Kadastrës, me shënimin përkatës.

4.4 Nëse miratimi i lejes për zhvillimin e projektit, në funksion të të cilit është kërkuar kalimi i pronës shtetërore në pronë private, nuk bëhet brenda 5 (pesë) vjetëve nga nënshkrimi i kontratës, atëherë kontrata zgjidhet dhe palët i kthejnë njëra-tjetrës çdo gjë që i kanë dhënë si pasojë e kësaj kontrate.

4.5 Çmimi i përfituar nga kalimi i sipërfaqeve të pronës shtetërore në pronë private, sipas këtij vendimi, kalon 100 për qind në buxhetin e shtetit.

Neni 5

Detyrimet e shitësit

1. **5.1** Shitësi garanton se prona që kalon në pronë private është pasuri shtetërore, fakt të cilin e vërteton i gjithë dokumentacioni që është i depozituar në dosjen përkatëse pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, Drejtoria e Drejtimit të Pronës Publike.

Neni 6

Të drejta dhe detyrime të blerësit

6.1 Blerësi ka pranuar kalimin e pronës shtetërore në pronë private sipas kushteve të përcaktuara në autorizimin për kryerje pagese nr. _____prot., datë _____.2022.

6.2 Blerësit i kalon e drejta e pronësisë mbi pronën shtetërore, pasi të jetë plotësuar kushti i përcaktuar në pikën 4.3, të nenit 4. Me lidhjen dhe regjistrin e kësaj kontrate në Agjencinë Shtetërore të Kadastrës, blerësi ka të drejtë të kryejë çdo veprim të nevojshëm mbi pasurinë e paluajtshme, objekt të kësaj kontrate, për miratimin e lejes dhe zhvillimin e projektit në funksion të të cilit është kërkuar kalimi i pronës shtetërore në pronë private”.

6.3 Blerësi merr përsipër për të paguar të gjitha shpenzimet për veprimet noteriale, si dhe çdo shpenzim tjetër që lidhet me këtë akt, bazuar në nenin 708, të Kodit Civil të Republikës së Shqipërisë.

2.

Neni 7

Baza ligjore për lidhjen e kontratës

7.1 Neni 83, 705 i Kodit Civil i Republikës së Shqipërisë.

Ligjit nr. 9967, datë 24.7.2008, “Për miratimin e aktit normativ, me fuqinë e ligjit nr. 4, datë 9.7.2008, të Këshillit të Ministrave ‘Për privatizimin dhe dhënien në përdorim shoqërive tregtare dhe institucioneve shtetërore të ndërmarrjeve apo objekteve të veçanta mjeteve kryesore dhe mjeteve të xhiros të këtyre ndërmarrjeve”, i ndryshuar.

VKM nr. 807, datë 11.12.2019, “Për përcaktimin e kritereve dhe të kushteve për kalimin e pronës shtetërore në pronë private, në funksion të planeve të përgjithshme vendore”.

VKM nr. _____, datë _____.2022.

Neni 8

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Çdo mosmarrëveshje midis palëve për pikat e kësaj kontrate zgjidhet me mirëkuptim. Në rast të kundërt, palët i drejtohen Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

Neni 9

Pjesët përbërëse të kontratës

9.1 Pjesë e kësaj kontrate janë: autorizimi për kryerje pagese nr. _____prot., datë _____.2022, lëshuar nga Drejtoria e Drejtimit të Pronës Publike Tiranë, kartelat e pasurisë së paluajtshme me HTR për sipërfaqen pronë shtetërore që kalon në pronë private, plan-vendosja e sipërfaqes pronë shtetërore (plan-rilevimi), mandatpagesa e cituar në nenin 3, pika 3.2, të kësaj kontrate.

Neni 10

Dispozita përfundimtare

10.1 Kjo kontratë është përpiluar në 4 (katër) kopje, me vlerë të njëjtë dhe përbëhet nga 3 (tri) faqe secila, ku një kopje qëndron pranë kësaj zyre noteriale, një kopje i jepet blerësit një kopje i dërgohet Agjencisë Shtetërore të Kadastrës, Drejtorisë Vendore Korçë, një kopje i jepet Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, Drejtorisë së Drejtimit të Pronës Publike.

10.2 Kontrata pasi lexohet nga palët, kuptohet përmbajtja e saj, është e njëjtë me vullnetin e tyre dhe nënshkruhet pa vërejtje para noterit.

10.3 Për sa më sipër, unë noteri, pasi konstatova se akti i mësipërm është në pajtim të plotë me vullnetin e palëve dhe me ligjin e vërtetoj atë rregullisht.

Neni 11

Regjistrimi në Agjencinë Shtetërore të Kadastrës

11.1 Regjistrimi i kësaj kontrate shitje në Agjencinë Shtetërore të Kadastrës, Drejtorinë Vendore Korçë, do të bëhet nga blerësi brenda 30

(tridhjetë) ditëve nga data e nënshkrimit të saj. Në të kundërt, për çdo ditë vonesë në bazë të ligjit nr. 111/2018, datë 7.2.2019, “Për kadastrën” detyrohet të paguajë një tarifë shtesë gjobe konform rregullave përkatëse.

PALËT KONTRAKTUESE

PALA SHITËSE
Ministria e Financave
dhe Ekonomisë
Drejtoria e Drejtimit të Pronës
Publike

DREJTOR

PALA BLERËSE
Filip Gjergjindrea
Diana Gjergjindrea

NOTER

VENDIM

Nr. 814, datë 12.12.2022

PËR LIRIMIN DHE EMËRIMIN NË DETYRË TË DREJTORIT TË TEATRIT KOMBËTAR

Në mbështetje të pikës 2, të nenit 100, të Kushtetutës, e të pikës 3, të nenit 9, të ligjit nr. 10352, datë 18.11.2010, “Për artin dhe kulturën”, të ndryshuar, me propozimin e ministrit të Kulturës, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1 .Z. Hervin Çuli, drejtor i Teatrit Kombëtar, lirohet nga kjo detyrë.

2. Z. Altin Basha emërohet drejtor i Teatrit Kombëtar.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR
Belinda Balluku

UDHËZIM

Nr. 20, datë 2.12.2022

PËR DISA NDRYSHIME NË UDHËZIMIN E MINISTRIT NR. 2, DATË 15.3.2022, “PËR MIRATIMIN E RREGULLAVE SPECIFIKE PËR AMBALAZHIMIN DHE ETIKETIMIN E PMB-ve”

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës, si dhe të nenit 24, pika 4, të ligjit nr. 105/2016, datë 14.10.2016, “Për mbrojtjen e bimëve”,

UDHËZOJ:

Në udhëzimin e ministrit nr. 2, datë 15.3.2022, bëhen ndryshimet, si më poshtë:

1. Shkronjat “a” dhe “c” të pikës 3 shfuqizohen.
2. Te shkronja “e” e pikës 6, shprehja “si dhe autorizim” bëhet “dhe/ose autorizim”.

Për zbatimin e këtij udhëzimi ngarkohet Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit në Fushën e Sigurisë Ushqimore, Veterinarisë, Mbrojtjes së Bimëve dhe Peshkimit si dhe Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.

Ky udhëzim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

**MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL**
Frida Krifca

URDHËR

Nr. 287, datë 5.12.2022

PËR MIRATIMIN E PLANIT VJETOR MINERAR 2023

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenit 6, germa “c” dhe nenit 8, pika 6, të ligjit nr. 10304, datë 15.7.2010, “Për sektorin minerar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, VKM nr. 380, datë 1.6.2022, “Për miratimin e programit të veprimit 3-vjeçar për vitet 2022–2024, në zbatim të strategjisë minerare”, VKM nr. 664, datë 10.10.2019, “Për miratimin e programit të veprimit 3-vjeçar për vitet 2019–2021” dhe urdhrit të

ministrit nr. 306, datë 13.4.2011, “Për procedurat dhe formën e hartimit të planit vjetor minerar”,

URDHËROJ:

1. Miratimin e planit vjetor minerar për vitin 2023, sipas propozimeve të strukturave përgjegjëse AKBN (shkresa nr. 7726/1 prot., datë 23.11.2022) dhe SHGJSH (shkresa nr. 7527 prot., datë 7.10.2022).

2. Zonat minerare, për të cilat do të jepen lejet minerare, nëpërmjet procesit të konkurrimit apo procedurave të hapura, janë të përcaktuara në aneksin 1 dhe aneksin 2, bashkëlidhur këtij urdhri.

3. Ky urdhër hyn në fuqi të nesërmen e botimit në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR
DHE MINISTËR I INFRASTRUKTURËS
DHE ENERGJISË
Belinda Balluku

Nr.	Nr. Zonës	Bashkia	Qarku	TË DHËNA PËR VENDBURIMIN								KORDINATATE ZONËS		
				Vendburimi	Minerali	Rezerva Gjeologjike ton/m ³	Cilësia	Lloji i Veprimtarisë Minerare	Lloji i Zonës Minerare	Sipërfaqja Minimale km ²	Prodhimi Minimal t/m ³ / vit	Investimi Minimal /000 Euro	Sipërfaqja km ²	Pika
1	221	Librazhd	Elbasan	Funares	Gëlqeror Dekorativ	140,000	CaO 52%	Shfrytëzimi	Konkurnese	0.02	1,000	200	0.040	1 4439465 4571390
														2 4439565 4571610
														3 4439710 4571610
														4 4439710 4571465
														5 4439630 4571390
2	223	Shkodër	Shkodër	Mali i Fetes	Gëlqeror Dekorativ	1,200,000	CaO 52%	Shfrytëzimi	Konkurnese	0.02	1,000	200	0.403	1 4382115 4668790
														2 4382628 4668192
														3 4383007 4668566
														4 4382539 4669118
														1 4388524 4648669
3	224	Shkodër	Shkodër	Hajmëlit	Gëlqeror Dekorativ	150,000	CaO 51%	Shfrytëzimi	Konkurnese	0.02	1,000	200	0.189	2 4388947 4648260
														3 4388747 4648025
														4 4388298 4648435
														1 4450010 4588930
														2 4450160 4589800
4	2210	Bulqizë	Dibër	Smullik	Ranor Silkor	1,050,000	SiO2 60%	Shfrytëzimi	Konkurnese	0.02	1,000	200	0.110	3 4450170 4589205
														4 4450330 4589200
														5 4450335 4588550
														1 4407648 4508821
														2 4407543 4508379
5	2211	Berat	Berat	Starovë	Gëlqeror Plakor	3,400,000	CaO 53.95%	Shfrytëzimi	Konkurnese	0.02	1,000	200	0.170	3 4407199 4508426
														4 4407315 4508936
														1 4386437 4642439
														2 4386740 4642700
														3 4386547 4642786
6	2218	Lezhë	Lezhë	Kodhel	Argjilë	700,000	Al2O3 10-13%	Shfrytëzimi	Konkurnese	0.02	10,000	150	0.362	4 4386385 4642910
														5 4386358 4643028
														6 4386405 4640087
														7 4386198 4643338
														8 4385972 4643206
														9 4385864 4642694
														10 4385992 4642579
														11 4386224 4642756

7	22/19	Vau i Dejës	Shkodër	Shkëzë	Argjië	500,000	ADO 3 10-13%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	10,000	150	0.201	1	4380677	4647087
														2	4380987	4646844
														3	4381210	4647338
														4	4381220	4647692
														5	4381026	4647641
														6	4381089	4647348
														7	4380917	4647374
8	22/20	Lezhë	Lezhë	Mabë	Argjië	600,000	ADO 3 10-13%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	10,000	150	0.278	1	4381750	4646197
														2	4381259	4646633
														3	4381044	4646834
														4	4381236	4646899
														5	4381406	4646868
														6	4381506	4646792
														7	4381827	4646715
9	22/23	Prenjas	Elbasan	Qukës	Gëlqeror Dekorativ	1,520,000	CaO 52%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	1,000	200	0.967	8	4381876	4646768
														9	4381971	4646721
														10	4381760	4646428
														11	4381889	4646318
														1	4450217	4551942
														2	4450475	4552327
														3	4450784	4551992
10	22/28	Kukës	Kukës	Ujnisht	Gur Dekorativ	650,000	CaO 53.87%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	1,000	200	0.022	4	4451090	4551756
														5	4451519	4551678
														6	4451943	4551670
														7	4452312	4551540
														8	4452346	4551163
														9	4451149	4551229
														1	4447300	4642575
11	22/32	Prenjas	Elbasan	Bërzesht	Gëlqeror Dekorativ	900,000	CaO 51%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	1,000	200	0.254	2	4447325	4642675
														3	4447350	4642725
														4	4447400	4642750
														5	4447450	4642700
														6	4447475	4642650
														7	4447450	4642575
														1	4452201	4548925
														2	4452315	4549273
														3	4452612	4549164
														4	4452743	4548860
														5	4452507	4548454

12	22/33	Elbasan	Elbasan	Gjorma	Gur Gëlqeror	3,000,000	CaO 52%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	10,000	150	0.630	1	4416435	4564435
														2	4416802	4564575
														3	4417094	4564982
														4	4417122	4564380
														5	4417726	4564158
														6	4417344	4563592
														1	4466280	4546395
														2	4466145	4546705
														3	4466450	4547010
														4	4466530	4547375
														5	4466260	4547620
														6	4466430	4547675
														7	4466445	4547860
														8	4467105	4547850
														9	4466830	4547085
														10	4467100	4546890
														11	4467140	4546440
														1	4501779	4498588
														2	4502108	4499172
														3	4502557	4498904
														4	4502633	4498084
														5	4502241	4497858
														6	4502321	4498623
														1	4436243	4484099
														2	4436689	4484608
														3	4436836	4484129
														4	4436611	4483817
														5	4436411	4483845
														1	4380994	4465327
														2	4381054	4465896
														3	4381298	4466203
														4	4381504	4465938
														5	4381678	4465378
														6	4381784	4464345
														7	4380732	4463783
														8	4380716	4464217
13	22/37	Prenjas	Elbasan	Guri Mustafait	Gëlqeror Bllok	1,700,000	CaO 53.68%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	1,000	200	0.940			
14	22/39	Devoll	Korçë	Kapshicë	Gëlqeror Dekorativ (Brekciq)	700,833	CaO 49%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	1,000	200	0.496			
15	22/44	Skrapar	Berat	Zogas Skrapar	Ranor Silicor	500,000	SiO2 59%	Shfrytëzimi	Konkurruese	0.02	1,000	200	0.256			
16	70/13	Selenicë	Vlorë	Gjormë	Gëlqeror Masiv (Gur Dekorativ)	2,800,000	54.25% CaO	Shfrytëzim	Konkurruese	0.02	1,000	200	1.550			

ANEKSI 2														
		TË DHËNA PËR VENDBURIMIN							KORDINATAT E ZONËS					
Nr.	Nr. Zonës	Bashkia	Qarku	Emri i Vendburimit	Lloji i Mineralit	Rezerva Gjeologjike, ton/m ³	Cilësia në %	Lloji i Veprimtarisë Minerare	Lloji i Zonës Minerare	Investimi Minimal /000/Euro/km ²	Sipërfaqja e Zonës (në km ²)	Pika Y (Lindje)	X (Veri)	
1	644/4	Tropojë	Kukës	Vlad 1	Krom	-	-	Kërkim-Zbulimi	Konkurrese	20	1.181	1	4433187	4689255
												2	4434141	4689311
												3	4434259	4688897
												4	4434259	4688162
												5	4433187	4688162
2	662/3	Tropojë	Kukës	Kroi i Tringëllimes	Krom	-	-	Kërkim-Zbulimi	Konkurrese	20	1.600	1	4435838	4685400
												2	4434860	4685400
												3	4434679	4685962
												4	4434679	4686951
												5	4435583	4687300
												6	4435583	4686113
3	625/2	Tropojë	Kukës	Mrizi i Ahishtes	Krom	-	-	Kërkim-Zbulimi	Konkurrese	20	1.644	1	4435987	4685385
												2	4437715	4684652
												3	4436686	4683717
												4	4435987	4684071
												5	4435987	4684071
4	698/3	Tropojë	Kukës	Qafa e Kryemeshqerrës	Krom	-	-	Kërkim-Zbulimi	Konkurrese	20	2.000	1	4428878	4682852
												2	4430869	4682207
												3	4431193	4683115
												4	4429180	4683743
5	127/4	Librazhd	Elbasan	Funarës	Bakër	-	-	Kërkim-Zbulimi	Konkurrese	20	1.960	1	4441300	4571900
												2	4441550	4570150
												3	4442744	4570204
												4	4442440	4571820
6	164/2	Pukë	Shkodër	Dushi	Bakër	-	-	Kërkim-Zbulimi	E Hapur	20	4.799	1	4401291	4651604
												2	4401302	4650987
												3	4400330	4650751
												4	4400658	4652212
												5	4400894	4654384
												6	4400603	4656430
												7	4401850	4654472
												8	4402288	4654000
												9	4401511	4653438
												10	4402183	4652407

7	3/6	Librazhd	Elbasan	Prevallë	Konglomerate sulfur- mbajtës	-	-	-	Kërkim-Zbulimi	E Hapur	20	4.785	1	4443495	4575296
													2	4445430	4577290
													3	4444374	4578532
													4	4442360	4576876
8	3/7	Pogradec	Korçë	Mokërr	Ranorë sulfur- mbajtës	-	-	-	Kërkim-Zbulimi	Konkuruese	20	1.308	1	4460425	4522837
													2	4459839	4522550
													3	4459410	4523540
													4	4459050	4523770
													5	4458846	4524391
													6	4459450	4524600
													1	4418596	4681429
													2	4418456	4680654
													3	4417000	4680000
													4	4416000	4679000
													5	4413819	4679000
													6	4413507	4679518
													7	4412642	4679040
9	3/10	Shkodër - Vau i Dejës - Fushë Arrëz - Tropojë	Shkodër - Kukës	Shosh-Mertur	Ar-Realgar, Auripigment, etj.	-	-	-	Kërkim-Zbulimi	E Hapur	20	22.000	8	4412822	4678000
													9	4408627	4678000
													10	4407871	4678765
													11	4408922	4679531
													12	4409751	4679706
													13	4411395	4681824
													14	4412582	4681842
													15	4412924	4681171
													16	4414212	4681023
													17	4416261	4681466
													18	4417334	4681158
													1	4407657	4667233
													2	4408036	4667107
													3	4409180	4669581
													4	4410749	4670204
													5	4411026	4671378
													6	4411699	4672769
													7	4412647	4673896
10	3/11	Vau i Dejës - Fushë Arrëz - Pukë	Shkodër	Koman-Berishe	Ar-Realgar, Auripigment, etj.	-	-	-	Kërkim-Zbulimi	E Hapur	20	33.070	8	4413383	4674977
													12	4413383	4678000
													13	4409406	4678000
													14	4409406	4676657
													15	4408675	4674204
													16	4408321	4673485
													17	4407201	4672488
													18	4408321	4670248
													19	4408000	4668340

URDHËR
Nr. 578, datë 2.12.2022

**PËR MIRATIMIN E PLANIT TË
VEPRIMIT PËR PËRDORIMIN E
QËNDRUESHËM TË PRODUKTEVE
PËR MBROJTJEN E BIMËVE,
2022–2032**

Në zbatim të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës të Republikës së Shqipërisë, në pikën 1, të kreut II, të vendimit nr. 317, datë 15.5.2019, “Për miratimin e rregullave për përdorimin e qëndrueshëm të produkteve për mbrojtjen e bimëve si dhe kriteret e kualifikimit për përdoruesit”,

VENDOSI:

1. Miratimin e Planit të Veprimit “Për përdorimin e qëndrueshëm të produkteve për mbrojtjen e bimëve 2022-2032”, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij urdhri dhe është pjesë përbërëse e tij.

2. Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të bashkëpunojë me Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit dhe Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale për zbatimin e Planit të Veprimit, për çështjet sipas fushës së tyre të përgjegjësisë.

3. Ngarkohen për zbatimin e këtij urdhri, Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit në Fushën e Sigurisë Ushqimore, Veterinarisë, Mbrojtjes së Bimëve dhe Peshkimit, Sigurisë Ushqimore dhe Zhvillimit Rural, Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë.

Ky urdhër hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

**MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL**
Frida Krifca

**PLANI I VEPRIMIT PËR PËRDORIMIN E
QËNDRUESHËM TË PRODUKTEVE PËR
MBROJTJEN E BIMËVE NË SHQIPËRI PËR
VITET 2022-2032**

Përmbajtja

1. HYRJE

**2. OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHËM DHE
BAZA LIGJORE E PLANIT TË VEPRIMIT**

2.1 Objektivat e Planit të Veprimit

2.2. Aktet ligjore të BE-së për PMB-të

2.3 Aktet ligjore shqiptare për PMB-të

3. PRODHIMI BIMOR NË SHQIPËRI

3.1 Klima

3.2 Toka dhe peizazhi

3.3 Struktura e kulturave kryesore

3.4 Kulturat prioritare

**4. MASAT NË FUQI LIDHUR ME
REDUKTIMIN E RREZIQEVE QË RRJE-
DHIN NGA TREGTIMI DHE PËRDORIMI I
PMB-VE NË SHQIPËRI**

**4.1 Regjistrimi i PMB-ve për tregtim dhe
përdorim**

**4.2 Tregtimi i produkteve për mbrojtjen e
bimëve**

**4.3 Përdorimi i produkteve për mbrojtjen e
bimëve**

4.4 Mbledhja e të dhënave

**4.5 Gjurmimi në tregtimin dhe përdorimin e
PMB-ve**

**4.5.1 Mënyra e plotësimit të regjistrit të
përdorimit të PMB-ve në fermë**

4.6 Monitorimi i mbetjeve të pesticideve

**5. OBJEKTIVAT, SYNIMET, MASAT DHE
AFATET PËR TË REDUKTUAR RREZIQET
DHE NDIKIMET E PËRDO-RIMIT TË PMB-
ve NË SHËNDETIN E NJERIUT DHE
MJEDISIN**

5.1 Objektivat e përgjithshëm

**5.2 Trajnimi, tregtimi i PMB-ve, informimi dhe
ritja e ndërgjegjësimit**

5.2.1 Trajnimi

5.2.2 Tregtimi i PMB-ve

5.2.3 Ritja e informacionit dhe ndërgje-gjësimit

5.3 Mbledhja e të dhënave

5.4 Pajisjet për aplikimin e PMB-ve

**5.4.1 Inspektimi dhe certifikimi i pajisjeve në
përdorim**

5.4.2. Praktikrat dhe përdorimet specifike të PMB-ve

5.5 Mbrojtja e organizmave jo të synuar, mjedisit uhor dhe ujit të pijshëm

5.5.1. Mbrojtja e organizmave jo të synuar

5.5.2. Mbrojtja e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore

5.5.3 Mbrojtja e ujit të pijshëm

5.5.4 Distancat e sigurisë nga ujërat sipërfaqësore

5.5.5 Reduktimi i përdorimit të PMB-ve në zona të veçanta

5.6 Transporti dhe ruajtja e PMB-ve dhe trajtimi i paketimit dhe mbetjeve të tyre nga përdoruesit

5.7 Menaxhimi i integruar i dëmtuesve (MID)

5.8 Qasje biologjike për mbrojtjen e bimëve

Shkurtime

AKM	Ajencia Kombëtare e Mjedisit
AKU	Autoriteti Kombëtar i Ushqimit
AKVMB	Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve
BE	Bashkimi Evropian
DKU	Direktiva Kuadër e Ujit
DPSMM	Dokumenti i Politikave Strategjike për Mbrojtjen e Mjedisit
DRVMB	Drejtoritë Rajonale të Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve
EFSA	Autoriteti Evropian i Sigurisë Ushqimore
FAO	Organizata e Ushqimit dhe Bujqësisë
FDHS	Fleta e të Dhënave të Sigurisë
FRAC	Komiteti i Veprimit për Rezistencën ndaj Fungicideve
HRAC	Komiteti i Veprimit për Rezistencën ndaj Herbicideve
INSTAT	Instituti i Statistikave
IRAC	Komiteti i Veprimit për Rezistencën ndaj Insekticideve
ISHP	Instituti i Shëndetit Publik
ISUV	Instituti për Sigurinë Ushqimore dhe Veterinarinë
KE	Komisioni Evropian
LV	Lënda vepruese
MBZHR	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
MFE	Ministria e Financave dhe Ekonomisë
MID	Menaxhimi i Integruar i Dëmtuesve
MP	Mbetjet e Pesticideve
MSHMS	Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
MTM	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit
NMM	Niveli Maksimal i Mbetjes
PAPMB	Pajisje për Aplikimin e PMB-ve
PIK	Pika e Inspektimit Kufitar

PMB	Produkt për Mbrojtjen e Bimëve
RASFF	Sistemi i Alarmit të Shpejtë për Ushqim për njerëz dhe për kafshë
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave

1. HYRJJE

Objektivi kryesor në sektorin bujqësor është prodhimi i produkteve ushqimore të sigurt dhe cilësore, në sasi që garantojnë një nivel të kënaqshëm të prodhimit në Republikën e Shqipërisë. Përdorimi i qëndrueshëm dhe efikas i burimeve të disponueshme të prodhimit është baza për garantimin e sigurimit të ushqimit që nënkupton një nivel adekuat të plotësimit të kërkesës për produkte ushqimore në terma afatgjatë dhe që mund të ketë një ndikim pozitiv për stabilitetin dhe cilësinë e furnizimit me produkte ushqimore në Shqipëri, ku kushtet mjedisore janë të favorshme për bujqësinë.

Produktet për mbrojtjen e bimëve (PMB-të), janë një faktor i rëndësishëm për garantimin e prodhimit të produkteve ushqimore dhe nivelit të kënaqshëm të tyre. Ato i mbrojnë bimët dhe produktet bimore, duke eliminuar ose pakësuar konkurrencën e bimëve të dëmshme dhe dëmet nga dëmtuesit. Gjithashtu, mbrojnë dhe garantojnë cilësinë e duhur të produkteve bujqësore dhe ulin kostot e punës. Për këtë arsye, PMB-të luajnë rol thelbësor në garantimin e sigurimit të ushqimit dhe furnizimit të sigurt të prodhimit bujqësor përgjatë gjithë vitit. Për më tepër, PMB-të kontribuojnë në rezerva ushqimore frutash dhe perimesh të një cilësie të mirë me çmime të përballueshme, duke i bërë ato të disponueshme për të gjithë konsumatorët.

Përdorimi i PMB-ve ul humbjen e produkteve me origjinë bimore nga dëmtuesit dhe mundëson prodhimin e një shumë-llojshmërie të gjerë të këtyre produkteve në nivel lokal, gjë që mund të ulë kostot e transportit dhe bën të mundur pasjen e më tepër toke në dispozicion për përdorime të tjera, p.sh. për zona publike, parqe natyrore dhe për mbrojtjen e biodiversitetit.

Megjithatë, pavarësisht nga avantazhet e tyre për sa i përket bujqësisë në veçanti, përdorimi i PMB-ve mund të ketë edhe pasoja negative, pasi ato çlirohen në mjedis gjatë përdorimit, gjë që mund të çojë në rrezik ndaj shëndetit të njerëzve, kafshëve dhe mjedisit.

Në strategjinë e zhvillimit të teknologjive të bujqësisë dhe produkteve ushqimore, objektivat strategjike të politikës bujqësore, në përputhje me parimet e zhvillimit të qëndrueshëm bujqësor, përcaktohen si më poshtë:

a) garantim i sigurimit të ushqimit nëpërmjet prodhimit të qëndrueshëm të produkteve ushqimore të sigurta, cilësore dhe me çmime të përballueshme për të gjithë konsumatorët;

b) rritje të konkurrencës në teknologjitë agroushqimore;

c) shfrytëzim të qëndrueshëm të potencialit prodhues dhe furnizim me të mira publike të lidhura me bujqësinë;

ç) të pasurit një zhvillim të qëndrueshëm dhe harmonik rural (në bashkëpunim me politika të tjera);

d) përdorim të sigurt për të garantuar shëndetin e njerëzve dhe kafshëve, si dhe për mjedisin.

Politika bujqësore synon një bujqësi me qëllime të shumta, që përdor të gjitha burimet e disponueshme për të mbështetur zhvillimin e saj si një sektor ekonomisht i qëndrueshëm, efektiv, konkurrues, shoqërisht i përgjegjshëm dhe ekologjikisht i shëndetshëm. E gjithë kjo, përfshin mbrojtjen e qëndrueshme të bimëve kundër dëmtuesve dhe bimëve të dëmshme, gjë që shmanget dëmtimin e papranueshëm ekonomik në prodhimin bimor, dëmtimin e biodiversitetit ose praninë e mykotoksinave dhe substancave të tjera të dëmshme, duke përfshirë nivelet e tepërta të mbetjeve të pesticideve në produktet bujqësore. Prandaj, në prodhimin e ushqimit, si për njerëzit ashtu edhe për kafshët, organizma të tilla duhet të kontrollohen aty ku është e mundur, me anë të metodave mekanike, biologjike, kimike dhe të tjera. Bimët dhe produktet bimore në tregtinë ndërkombëtare, u nënshtrohen masave të nevojshme fitosanitare për të parandaluar përhapjen e dëmtuesve nga zonat e prodhimit drejt zonave të konsumit, veçanërisht midis vendeve dhe kontinenteve të ndryshme.

Masat e reja të politikës bujqësore, synojnë ndër të tjera, transformimin e bujqësisë nga ajo konvencionale në atë të integruar dhe organike, gjë që thekson zbatimin e parimeve të mbrojtjes së mjedisit, ruajtjes së natyrës dhe diversitetit gjenetik në bujqësi. Brenda këtyre sistemeve të prodhimit, rreziku që sjell përdorimi i PMB-ve do të ulet ndjeshëm.

Aktualisht, nivelet maksimale të mbetjeve të pesticideve të gjetura në produktet ushqimore për njerëzit dhe kafshët, janë ende tepër të larta në disa raste, gjë që kërkon një qasje më gjithëpërfshirëse dhe sistematike për monitorimin e aplikimeve të PMB-ve, si dhe një transformim gradual nga bujqësia konvencionale drejt Menaxhimit të Integruar të Dëmtuesve (MID), ose bujqësisë organike.

Për shkak të shkallës së ekspozimit të bimëve të kultivuara ndaj dëmtuesve dhe bimëve të dëmshme, përdorimi i PMB-ve në bujqësi nuk mund të shmanget. Kushtet klimatike që përcaktojnë prodhimin bujqësor, si dhe rrethanat për zhvillimin e dëmtuesve dhe bimëve të dëmshme, luajnë një rol të rëndësishëm për kultivimin e bimëve në fushë. Nuk mund të pritët një rritje e prodhimit të produkteve ushqimore pa intensifikuar përdorimin e teknologjive të avancuara. Gjithashtu, as niveli i kënaqshëm ushqimor në Shqipëri nuk mund të rritet pa përdorimin e PMB-ve.

Qëllimi i këtij plan-veprimi, është të përcaktojë synime dhe udhëzime në lidhje me uljen e rrezikut që vjen nga përdorimi i PMB-ve, duke përdorur njohuri të reja, zhvillimin teknik, futjen e risive, edukimin e përdoruesve dhe prezantimin dhe promovimin e MID-it, duke rritur kështu efektivitetin e përdorimit të PMB-ve dhe duke ulur ndikimet negative që ato mund të kenë në shëndetin e njerëzve dhe kafshëve, si dhe në mjedis.

Qëllimi i përgjithshëm është të prodhohet ushqim i mjaftueshëm me përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve, bazuar në menaxhimin e integruar të dëmtuesve.

2. OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHËM DHE BAZA LIGJORE E PLANIT TË VEPRIMIT

2.1 Objektivat e Planit të Veprimit

Objektivi kryesor i Planit të Veprimit, është të garantojë veprime që ndihmojnë në minimizimin e rreziqeve për shëndetin e njeriut, kafshëve dhe mjedisin, që vijnë si pasojë e përdorimit të PMB-ve, duke përcaktuar disa objektiva, veprime, masa dhe tregues. Gjithashtu, Plani i Veprimit është hartuar në kuadër të përafrimit të legjislacionit shqiptar me legjislacionin e BE-së.

2.2 Aktet ligjore të BE-së për PMB-të

Aktet e mëposhtme ligjore në lidhje me tregtinë dhe përdorimin e PMB-ve, të miratuara nga BE-ja, janë:

1. Rregullorja (EC) nr. 1107/2009 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, “Për vendosjen në treg të produkteve për mbrojtjen e bimëve” dhe që shfuqizon Direktivën e Këshillit 79/117/EEC dhe direktivën e Këshillit 91/414/EEC.

2. Direktiva e Përdorimit të Qëndrueshëm 2009/128/KE, e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e datës 21 tetor 2009, mbi krijimin e një kuadri për veprimin e komunitetit për të arritur përdorimin e qëndrueshëm të pesticideve. Kjo direktivë vendos rregulla minimale për përdorimin e pesticideve në komunitet, në mënyrë që të ulë rreziqet për shëndetin e njeriut dhe mjedisin, dhe promovon përdorimin e menaxhimit të integruar të dëmtesve. Gjithashtu, parashikon zhvillimin e planeve kombëtare të veprimit nga shtetet anëtare.

3. Rregullorja (KE) nr. 1185/2009. Kjo rregullore i detyron shtetet anëtare të mbledhin statistika mbi përdorimin e pesticideve. Ndonëse kjo rregullore nuk ka asnjë ndikim shtesë në shumicën e përdoruesve të pesticideve, përdoruesit janë të detyruar t'i vënë të gjitha të dhënat për përdorimin e PMB-ve në dispozicion të autoriteteve kompetente, kur kjo kërkohet. Informacioni i dhënë nga përdoruesit, për qëllime të mbledhjes së statistikave, trajtohet si konfidencial.

4. Direktiva 2009/127/KE. Ky legjislacion ndryshon një direktivë të mëparshme për makineritë bujqësore dhe lehtëson përfshirjen e pajisjeve për aplikimin e pesticideve (PAP). Objektivi i tij kryesor është të harmonizojë standardet e prodhimit për pajisjet e reja për aplikimin e PMB-ve përpara se pajisjet të vendosen në treg nga prodhuesi.

5. Rregullorja e Komisionit (BE) nr. 540/2011, për zbatimin e rregullores (KE) nr. 1107/2009 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, lidhur me miratimin e listës së lëndëve vepruese.

6. Rregullorja (KE) nr. 396/2005. Kjo rregullore siguron një sistem të harmonizuar për përcaktimin e niveleve maksimale të mbetjeve (NMM-ve) për të gjitha produktet ushqimore të trajtuara me pesticide. NMM-të pasqyrojnë sasinë

më të lartë të pesticideve që pritet të gjendet në një bimë të trajtuar, në përputhje me praktikatat e mira bujqësore.

7. Direktiva Kuadër e Ujit 2000/60/KE. Kjo direktivë angazhon shtetet anëtare të BE-së, të arrijnë një status të mirë cilësor dhe sasior të të gjitha mjediseve ujore dhe të krijojnë një kuadër për veprimin e komunitetit në fushën e politikës ujore.

Që nga viti 1991, Bashkimi Evropian rregullon sistematikisht përdorimin e PMB-ve në burim, pra gjatë procedurës së regjistrimit të PMB-ve, duke specifikuar mjetet dhe kriteret e përbashkëta për vlerësimin e përshtatshmërisë së PMB-ve në territorin e BE-së. Në vite, BE-ja ka krijuar një sistem gjithëpërfshirës për vlerësimin e rrezikut për shëndetin e njeriut dhe mjedisit, që shkaktohet nga përdorimi i PMB-ve.

Megjithatë, pavarësisht kuadrit ligjor ekzistues, disa PMB mund të gjenden ende brenda zonës së BE-së në sasi të padëshirueshme në tokë, në ujë dhe në mjedisin më gjerë. Produktet bujqësore në territorin e BE-së, mund të përmbajnë ende mbetje që tejkalojnë kufijtë e përcaktuar.

Rreziku i paraqitur për mjedisin ose shëndetin e njeriut, mund të ndodhë nëpërmjet ekspozimit të drejtpërdrejtë të përdoruesve përfundimtarë dhe ekspozimit indirekt (konsumatorëve, banorëve dhe kalimtarëve), veçanërisht gjatë ose pas aplikimit të PMB-ve në bujqësi dhe aktivitete të tjera.

Për këto arsye, në BE u miratua Strategjia Tematike për Përdorimin e Qëndrueshëm të Pesticideve, e cila parashikon një sërë masash për arritjen e qëllimit të përbashkët për uljen e rrezikut për shëndetin e njeriut dhe mjedisin, që vjen si pasojë e përdorimit të PMB-ve.

Një nga masat e para për të arritur qëllimin e përbashkët, ishte rregullorja 396/2005 për nivelet maksimale të mbetjeve të pesticideve, në ose mbi produktet ushqimore me origjinë bimë dhe shtazore; kjo rregullore zëvendësoi katër direktiva dhe parashikoi masa të reja që ndihmuan në kufizimin e rrezikut për konsumatorët në fund të zinxhirit ushqimor.

Më pas, u miratua legjislacioni i mëtejshëm në lidhje me pesticidet, duke mbuluar fushat e mëposhtme:

- vendosjen në treg të produkteve për mbrojtjen e bimëve (rregullorja (KE) nr. 1107/2009),

- udhëzimet për përdorimin e qëndrueshëm të pesticideve (direktiva 2009/128/KE),

- rregulloren për statistikat për pesticidet (rregullorja (KE) nr. 1185/2009), dhe

- certifikimin e pajisjeve për aplikimin e pesticideve (direktiva 2009/127/KE),

i cili plotësoi legjislacionin e nevojshëm të BE-së për arritjen e objektivave të Strategjisë Tematike për Përdorimin e Qëndrueshëm të Pesticideve.

Akti ligjor i BE-së, i cili është baza e drejtpërdrejtë për zhvillimin e planeve kombëtare të veprimit, është Direktiva 2009/128/KE, e cila përcakton një kuadër për arritjen e përdorimit të qëndrueshëm të pesticideve në vendet anëtare të BE-së. Ai parashikon një sërë veprimesh që duhet të planifikohen nga shtetet anëtare me synimin për të reduktuar rreziqet që paraqiten për shëndetin e njerëzve, kafshëve, ose për mjedisin, që vijnë si pasojë e aplikimit të pesticideve për të kontrolluar dëmtuesit e bimëve.

2.3 Aktet ligjore shqiptare për PMB-të

Në Shqipëri, ligji nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, është akti kryesor që rregullon veprimtaritë në lidhje me PMB-të, duke mbuluar këto aspekte:

- Regjistrimi, me përcaktimet: “1. Të gjitha PMB-të që tregtohen ose përdoren në territorin e Shqipërisë, i nënshtrohen procedurës së regjistrimit. 2. Në Shqipëri mund të regjistrohen vetëm PMB-të e regjistruara në një nga vendet e Bashkimit Evropian”.

- Tregtimi i PMB-ve, me përcaktimin: “Lejohet tregtimi me shumicë dhe pakicë i PMB-ve të regjistruara”.

- Tregtimi i materialit bimor, i dezinfektuar, me përcaktimin: “Lejohet tregtimi i materialit bimor, të trajtuar me PMB, që është i regjistruar në Shqipëri ose në një vend të BE-së”.

- Transporti dhe magazinimi i PMB-ve, me përkufizimin: “1. Transporti i PMB-ve kryhet me mjete të sigurta dhe adekuate, sipas legjislacionit në fuqi për mallrat dhe lëndët e rrezikshme. 2. PMB-të ruhen në magazina në rastin e shitjes me shumicë, si dhe në ambientet e shitjes me pakicë. 3. Kushtet në magazina dhe njësitë e shitjes me pakicë, duhet të garantojnë ruajtjen e cilësive fiziko-kimike të PMB-ve, sipas kërkesave të përcaktuara në etiketën e PMB-ve”.

- Përdorimi i qëndrueshëm i PMB-ve, me përcaktimet:

“1. Përdorimi i qëndrueshëm i PMB-ve, duhet të sigurojë uljen e rreziqeve dhe ndikimin e tyre në

shëndetin e përdoruesve, konsumatorëve, kafshëve dhe mjedisit, si dhe kontrollin e integruar të dëmtuesve.

2. PMB-të përdoren nga përdoruesi përfundimtar, duke respektuar kërkesat dhe udhëzimet që përmban dokumenti i regjistrimit të tyre.

3. PMB-të shumë helmuese përdoren vetëm nga përdorues profesionistë, të cilët janë të diplomuar në agronomi ose persona të cilët kanë kryer trajnime përkatëse për përdorimin e PMB-ve me rrezikshmëri të lartë dhe janë të pajisur me një certifikatë trajnimi të veçantë për këtë përdorim.

4. PMB-të helmuese përdoren nga përdorues profesionistë, të diplomuar në sektorin e agronomisë ose nga persona që kanë kryer trajnimin e duhur për përdorimin e PMB-ve helmuese dhe janë të pajisur me certifikatë trajnimi për këtë përdorim.

5. Trajtimet e PMB-ve duhet të kryhen me mjete dhe makineri sipas legjislacionit në fuqi për makineritë, i cili përfshin makineritë për përdorimin e PMB-ve, për të garantuar sigurinë e përdoruesve, të mjedisit dhe të bimëve dhe produkteve bimore ku ato përdoren”.

- Ambalazhimi i PMB-ve, me përcaktimin: “Lejohet paketimi i PMB-ve, të regjistruara në Shqipëri”.

- Të dhëna statistikore për PMB-të, me përcaktimin: “Instituti i Statistikave, në bashkëpunim me Ministrinë, jep të dhëna statistikore për PMB-të: a) çdo vit për sasitë e hedhura në treg; b) çdo pesë vjet për sasitë e përdorura”.

- Kërkesat e gjurmimit, me përcaktimin: “Kultivuesit e bimëve dhe tregtarët e PMB-ve krijojnë një sistem për ruajtjen e të dhënave, të quajtur databaza dhe procedura sigurie, të cilat mundësojnë identifikimin e tyre në çdo kohë. Këto të dhëna duhet të mundësojnë identifikimin e çdo personi fizik ose juridik, i cili ka furnizuar ose është furnizuar me bimë, produkte bimore të rrezikshme, objekte të tjera ose PMB”.

Referuar dispozitave të ligjit nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, janë hartuar akte nënligjore, të cilat përafrojnë pjesërisht ligjin shqiptar me legjislacionin e BE-së në këtë fushë, si më poshtë:

1. VKM nr. 335, datë 6.6.2018, “Për miratimin e rregullave të regjistrimit, procedurës dhe kriterëve

të vlerësimit të produkteve të mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar.

Për zbatimin e kësaj VKM-je janë ngarkuar struktura përgjegjëse e mbrojtjes së bimëve në Ministri, Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë (ISUV), si dhe komisioni i regjistrimit të PMB-ve.

VKM-ja përcakton rregullat, procedurat dhe metodat kombëtare të vlerësimit në kuadër të procesit të regjistrimit të PMB-ve, të cilat janë të regjistruara në të paktën një nga vendet e BE-së, duke marrë parasysh analizën e rrezikut të produktit, të kryer nga Autoriteti Evropian i Sigurisë Ushqimore (EFSA).

PMB-të mund të tregtohen dhe përdoren brenda territorit të Shqipërisë vetëm nëse janë të regjistruara. Nga data 1 janar 2021, regjistrimi i PMB-ve bëhet nëpërmjet sistemit *e-Albania*, ku kërkuar (aplikanti) plotëson drejtpërdrejt kërkesën, duke ngarkuar dokumentacionin sipas kërkesave ligjore.

Dokumentet e regjistrimit i dërgohen kërkuar (aplikantit) në formë elektronike pasi të jetë kryer pagesa e regjistrimit dhe të jetë dorëzuar mandati i pagesës në formë elektronike. I gjithë procesi i regjistrimit nga pranimi i dokumentacionit për procedurë regjistrimi deri në miratim, zgjat 50 ditë.

VKM-ja e bën të detyrueshëm publikimin e listës së PMB-ve të regjistruara në faqen zyrtare të Ministrisë, sa herë që ajo pëson ndryshime, në mënyrë që të jetë e aksesueshme për të gjithë individët, palët apo grupet e interesuara. Lista e PMB-ve të regjistruara në Shqipëri dhe etiketat e tyre të miratuara gjenden në linkun: <https://bujqesia.gov.al/lista-e-pmb-ve-te-regjistruara/>.

2. VKM nr. 532, datë 11.9.2018, “Për miratimin e rregullave të tregtimit, transportit, magazinimit dhe ruajtjes së produkteve për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar. Ky vendim nuk përafrohet me legjislacionin e BE-së, pasi çdo shtet ka të drejtë ta rregullojë këtë veprimtari.

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU) dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë (ISUV) janë përgjegjës për zbatimin e kësaj VKM-je, e cila përcakton kërkesat për licencimin e veprimtarive të tregtimit të PMB-ve me shumicë dhe pakicë, si dhe kushtet dhe kërkesat për kryerjen e këtyre veprimtarive pas licencimit, nga importi në shitjet me pakicë. Kjo VKM përcakton

institucionet shtetërore dhe përgjegjësitë e tyre në procesin e miratimit të licencimit, si dhe në kryerjen e inspektimeve dhe marrjen e mostrave (që bëhet nga AKU) dhe testimin e mostrave të PMB-ve (që bëhet nga ISUV).

Vëmendje e veçantë i kushtohet rregullave për tregtimin e PMB-ve “shumë helmuese”, veçanërisht PMB-ve që janë gaze helmuese ose që çlirojnë gaze helmuese (fosfina e çliuar nga formulimet me përmbajtje *Fosfid alumini*), për të parandaluar dhe kufizuar helmimin aksidental ose të qëllimshëm të njerëzve - një fenomen shqetësues prej vitesh me humbje jetësh. Autoriteti Kombëtar i Ushqimit, caktohet si institucioni për monitorimin e tregtisë së tyre nga importi deri te përdoruesi i fundit.

Inspektimi i PMB-ve të hedhura në treg, në lidhje me përmbushjen e detyrimeve ligjore për tregtinë, kryhet në bazë të planit kombëtar të kontroleve zyrtare me bazë risku, të miratuar nga ministri që mbulon fushën e bujqësisë.

Kontrolli i cilësisë së PMB-ve të hedhura në treg kryhet në bazë të planit vjetor të marrjes së mostrave dhe testimi, të miratuar nga ministri. Analizat cilësore të PMB-ve kryhen nga ISUV, i cili njofton me shkrim AKU-në brenda dhjetë ditëve për rezultatin e tyre.

Shitja e PMB-ve shumë helmuese lejohet të kryhet vetëm nga përdorues profesionistë që janë të diplomuar në fushën e agronomisë ose nga persona, të cilët i janë nënshtruar një trajnimit të përshtatshëm për përdorimin e PMB-ve shumë helmuese dhe janë pajisur me dëshmi aftësie të veçantë për këtë përdorim.

3 VKM nr. 317, datë 15.5.2019, “Për miratimin e rregullores për përdorimin e qëndrueshëm të produkteve të mbrojtjes së bimëve dhe kriterëve të kualifikimit të përdoruesve”, të ndryshuar. Ky vendim përafrohet pjesërisht me direktivën 2009/128/KE.

Për zbatimin e kësaj VKM-je ngarkohen Autoriteti Kombëtar i Ushqimit, Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve dhe Agjencitë Rajonale të Ekstensionit Bujqësor.

Kjo VKM përcakton:

- Të drejtën e përdorimit të PMB-ve të rrezikshme.

Këtë të drejtë e kanë të gjithë personat që janë të pajisur me dëshmi aftësie. Dëshmia e aftësisë është pa afat dhe shoqërohet me vërtetim të gjendjes shëndetësore, që lëshohet çdo 2 vjet.

Dëshmitë e aftësisë regjistrohen në një regjistër të veçantë që administrohet nga drejtoritë rajonale të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve pranë AKVMB-së.

Dëshmia e aftësisë së veçantë është e vlefshme për një periudhë prej 6 vjet dhe shoqërohet me vërtetim të gjendjes shëndetësore, që lëshohet çdo 2 vjet. Dëshmia e aftësisë së veçantë mund të rinovohet nëse kërkohet nga mbajtësi i saj dhe nëse paraqet vërtetim të gjendjes shëndetësore.

Përgatitja dhe aftësimi i personave që kërkojnë të pajisen me certifikatë trajnimi dhe me certifikatë formimi special, kryhet në institucione publike ose private, të miratuara zyrtarisht sipas legjislacionit për arsimin dhe aftësimin profesional.

- Kërkesat në lidhje me përdorimin e PMB-ve në ferma, duke vendosur si detyrim ligjor për prodhuesin të mbajë dhe plotësojë regjistrin e përdorimit të PMB-ve në fermë dhe fermerët dhe individët, që kultivojnë për konsum familjar, e mbajnë regjistrin në mënyrë vullnetare. Qëllimi i këtij ndryshimi është që përdoruesit e fundit të PMB-ve të mbajnë regjistrin e përdorimit të PMB-ve në fermën e tyre, ku të pasqyrojnë të dhëna për fermën, zonën kadastrale, numrin kadastral/pasurisë, bimën, numrin e trajtimit, arsyen e përdorimit/dëmtuesin, fazën fenologjike të bimës, emrin tregtar të PMB-së dhe të lëndës vepruese, subjektin ku është blerë PMB-ja, sipërfaqen e trajtuar, dozën e përdorur, datën e trajtimit, karencën, datën e vjeljes, shitjen e produktit dhe sasinë.

Përdorimi i PMB-ve është hallka e fundit dhe më e rëndësishme në të gjithë zinxhirin e aktiviteteve nga prodhimi deri në ferma. Përdorimi i duhur i produkteve për mbrojtjen e bimëve sipas etiketës së miratuar zyrtarisht për çdo PMB të regjistruar, është thelbësor.

4. Urdhri i ministrit nr. 275, datë 14.6.2022 “Për miratimin e modelit të regjistrit të përdorimit të produkteve për mbrojtjen e bimëve në fermë, përmbajtjes dhe plotësimit të tij”.

5. Urdhri i ministrit nr. 72, datë 2.3.2017, “Për miratimin e lëndëve vepruese në përmbajtjen e PMB-ve”, të ndryshuar. Ky urdhër është hartuar në përputhje me rregulloren zbatuese të Komisionit (BE) nr. 540/2011, si dhe është përditësuar në bazë të legjislacionit të BE-së.

6. Plani Kombëtar i Kontrollëve Zyrtare me Bazë Risku dhe të Marrjes së Mostrave për

Ushqimin, Ushqimin për Kafshë, Mbrojtjen e Bimëve dhe Inputeve Bujqësore, si dhe Planin e Marrjes së Mostrave në PIK, i miratuar nga Ministri. Ky plan hartohet çdo vit. Për zbatimin e këtij plani ngarkohen Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit në Fushën e Sigurisë Ushqimore, Veterinarisë, Mbrojtjes së Bimëve e Peshkimit, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë.

7. Plani i Monitorimit të Mbetjeve të Pesticideve në Produktet me Origjinë Bimore në matrica të ndryshme, i miratuar me udhëzim të MBZHR-së. Plani hartohet çdo vit. Për zbatimin e këtij plani ngarkohen Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit në Fushën e Sigurisë Ushqimore, Veterinarisë, Mbrojtjes së Bimëve e Peshkimit, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit dhe Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë, si edhe zbatimi i planit monitorohet nga Drejtoria e Politikave të Sigurisë Ushqimore.

8. Udhëzimi nr. 11, datë 10.5.2021, “Për nivelin maksimal të mbetjeve të pesticideve në fruta, perime, fara të freskëta dhe/ose të përpunuara”.

Gjithashtu, aspekte të përgjithshme lidhur me PMB-të, rregullohen edhe me legjislacionin e mëposhtëm:

9. Ligji nr. 10081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

10. Ligji nr. 10433, datë 16.6.2011, “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”.

11. Udhëzim i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 2, datë 15.3.2022 “Për miratimin e rregullave specifike për ambalazhimin dhe etiketimin e PMB-ve”.

Dy ligjet te pika 8 dhe 9 janë akte me karakter të përgjithshëm zbatues për Autoritetin Kombëtar të Ushqimit.

Legjislacioni për mbrojtjen e mjedisit rregullon mbetjet e pesticideve, mbetjet e ambalazhimit të PMB-ve dhe ndikimet e pesticideve për mjedisin.

Në këtë mënyrë, është krijuar baza e nevojshme ligjore për zvogëlimin e rrezikut për njerëzit dhe mjedisin, që rezulton nga përdorimi i PMB-ve. Megjithatë, kjo nuk ofron zgjidhje për të gjitha problemet që lidhen me përdorimin e PMB-ve. Përdorimi i papërshtatshëm ose i tepërt i tyre mund të nënkuptojë gjithmonë pasoja negative për mjedisin dhe shëndetin e njeriut.

3. PRODHIMI BIMOR NË SHQIPËRI

3.1 Klima

Shqipëria ndodhet në zonën klimatike nëntropikale (mesdhetare). Ky territor shtrihet në zonën bregdetare të detit Mesdhe. Në këtë zonë mbizotëron klima nëntropikale (mesdhetare) e cila karakterizohet nga verë e thatë dhe shumë e nxehtë dhe me dimër të butë e me shi. Dëbora është një dukuri e rrallë në këtë zonë, me përjashtim të maleve më të larta.

Klima në Shqipëri është mesdhetare në pjesën bregdetare dhe në zonën malore ndihet klima e butë-kontinentale dhe malore.

Shqipëria ka një shumëllojshmëri klimash. Me vijën bregdetare të saj përballë detit Adriatik dhe detit Jon në detin Mesdhe, malet që shtrihen në një gjerësi gjeografike me një sërë modelesh të ndryshme të motit gjatë stinës së dimrit dhe verës, krijojnë kështu një numër relativisht të madh të rajoneve klimatike, për një zonë kaq të vogël. Ultësirat bregdetare kanë klimë tipike mesdhetare,

ndërsa zonat malore kanë klimë kontinentale. Si në ultësira ashtu edhe në brendësi, moti ndryshon ndjeshëm nga veriu në jug.

Ultësirat bregdetare kanë klimë tipike mesdhetare, me dimër të butë dhe verë të thatë. Temperaturat mesatare variojnë nga 7°C në dimër deri në 24°C në verë. Zona malore karakterizohet nga një klimë mesdhetare-kontinentale, e shkaktuar nga masat ajrore që dominojnë Evropën Lindore dhe Ballkanin. Karakteristikat kryesore të kësaj zone janë erërat e forta me drejtim verior dhe verilindor si dhe temperaturat mesatare pak më të ulëta.

Sasia e reshjeve është mesatarisht e lartë si rezultat i kombinimit të dy rrymave ajrore, mesdhetare dhe kontinentale. Niveli i reshjeve varion nga 600 mm në vit në luginën e Korçës, në 3100 mm në vit në Bogë, në alpet shqiptare, 95% e reshjeve bien në stinën e dimrit.

Tabela 1. Temperaturat mesatare dhe reshjet në Shqipëri

	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temperatura mesatare më e ulët (°C)	2.0	2.0	5.0	8.0	12.0	16.0	17.0	17.0	14.0	10.0	8.0	5.0
Temperatura mesatare më e lartë (°C)	12.0	12.0	15.0	18.0	23.0	28.0	31.0	31.0	27.0	23.0	17.0	14.0
Lagështia (%)	71	69	68	69	70	62	57	57	64	67	75	73
Ditë me shi	13	13	14	13	12	7	5	4	6	9	16	17

Burimi: INSTAT

3.2 Toka dhe peizazhi

Shqipëria, me një sipërfaqe prej 28,748 km², shquhet për relievin e saj mjaft të larmishëm. Rreth dy të tretat e territorit përbëhen nga male dhe kodra, ndërsa një e treta e mbetur është fushore, e cila shtrihet kryesisht në perëndim, përgjatë bregdetit të Adriatikut. Pika më e lartë e vendit ndodhet në zonën e Dibrës dhe është mali i Korabit, 2,751 m mbi nivelin e detit.

Ky reliev i pasur, me thyerje dhe mikroforma të shumta, i pasur me burime ujore, pyje dhe florë e faunë, ofron mundësi për veprimtari bujqësore në blegtori (kryesisht të imta) dhe agroturizëm.

Një nga potencialet më të mëdha natyrore të Shqipërisë është numri i lartë i orëve me diell, tregues për të cilin Shqipëria renditet ndër vendet e para në Evropë.

Natyra shqiptare është e pasur me burime ujore, liqene, rezervuarë, lumenj dhe përrenj. Rrjeti hidrografik i territorit të Shqipërisë përbëhet nga 11 lumenj kryesorë, të cilët së bashku me degët dhe përrenjtë e tyre të mëdhenj me prurje të vazhdueshme ujore.

3.3 Struktura e kulturave kryesore

Sipërfaqja totale bujqësore e kultivuar e Shqipërisë është rreth 510,000 hektarë, e detajuar siç paraqitet në tabelën 2.

Tabela 2. Toka bujqësore në Shqipëri sipas përdorimit (2019/2020)

Emërtimi	Sipërfaqja e tokës bujqësore sipas përdorimit	
	2019	2020
	Total (ha)	Total (ha)
E kultivuar (përfshirë drithërat, perimet, bimët mjekësore, foragjere etj.)	417,000	421,607
Kulturat e përhershme total (pemë frutore, ullinj, agrume, vreshta)	85,838	86,912

Burimi: INSTAT-i dhe të dhënat e përmbledhura të MBZHR-së

Shumica e fermave janë të përziera dhe karakterizohen nga parcela toke dhe tufa bagëtish të vogla. Bujqësia përbën rreth 20% të PBB-së së vendit.

Ndërkohë që sipërfaqet totale të kultivuara (tabela 2) me bimë arash janë relativisht të qëndrueshme, pemët frutore, ullinjtë, agrumet, perimet në fushë të hapur dhe mbi të gjitha perimet në serrë, janë rritur ndjeshëm në vitin 2021 krahasuar me vitin 2015, duke treguar një rritje graduale të orientimit të bujqësisë për treg (tabela 3).

Tabela 3. Sipërfaqet e kultivuara (2015–2021)

Kulturat (000 ha)	Viti							Ndryshimi 2015 - 2021
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Totali i kulturave të kultivuara, nga të cilat	413.100	419.000	424.200	420.300	417.000	421.600	420.600	1.8%
Drithërat	142.600	148.000	145.700	140.100	132.200	131.311	134.300	-5.82%
Foragjeret	207.300	208.600	215.700	217.400	220.100	225.024	219.700	5.98%
Perime dhe pjepër	31.100	31.200	31.900	31.700	33.000	33.502	33.500	7.72%
Perime në serra	1.244	1.406	1.540	1.650	1.734	1.798	1.878	50.96%
Pemishte (000 pemë)	Viti							Ndryshimi 2015 - 2021
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Pemë frutore	12.405	12.594	13.130	13.393	13.822	14.038	14.286	13.17%
Pemë ulliri	9.225	9.608	9.786	10.008	10.288	10.532	10.746	16.49%
Pemë agrume	1.282	1.354	1.394	1.454	1.521	1.589	1.644	28.23%
Vreshta (ha)	10.438	10.533	10.965	10.787	10.842	12.002	11.057	5.93%

Burimi: Vjetari i Statistikave në Bujqësi (2021)

Sistemet e vogla të prodhimit përfaqësojnë një nga kufizimet kryesore për rritjen e mëtejshme të qëndrueshmërisë ekonomiko-financiare të fermave. Gjithashtu, madhësia e kufizuar e fermës ka prodhuar instrumente të politikës publike, të cilat synojnë të lehtësojnë fermerët në procesin e aplikimit të tyre në pagesat direkte, në inpute më të lira, në kredi etj., nëpërmjet orientimit të tyre drejt bashkëpunimit në faza të ndryshme të prodhimit dhe/ose të shitjes.

Referuar Strategjisë së Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Peshkimit, 2021–2027, pragu i qëndrueshmërisë ekonomike të fermës duhet parë si dinamik, në varësi të çmimeve të tregut, kostos së jetesës dhe faktorëve të tjerë, që mundësojnë vazhdimin e aktivitetit ekonomik në zonat rurale. Studimet sektoriale të përgatitura në vitin 2021¹

tregojnë si madhësi minimale për qëndrueshmërinë ekonomike të fermës njësinë prej 0.20 ha në rastin e serrave, 0.5 ha për fermat e agrumeve, 0.90 ha për vreshtat, 1 ha për perimet në fushë dhe pemëtoret dhe 2 ha për fermat e ullirit. Megjithatë, një qëndrueshmëri e shëndoshë ekonomike mund të arrihet vetëm në pragje më të larta, pasi fitimi nga fermat të tilla të vogla mund të mos mbulojë nevojat financiare të familjes, dhe në kushtet kur aksesimi në rritjen e nivelit të sipërfaqes është i kufizuar, rritja e qëndrueshmërisë mund të prodhohet nga bashkëpunimi midis fermerëve apo dinamizmi i tregut të qiradhënies së tokës.

3.4 Kulturat prioritare

Kulturat me prioritet, janë:

- perimet dhe luleshtrydhja të kultivuara në sera;
- disa kultura perimore të fushës (shalqi, pjepër, gjethore);
- bimë mjekësore dhe etero-vajore;
- agrumet në blloqe;
- molla;

¹ MBZHR (2021): 9 Studime sektoriale të hartuara nga AGT International/DSA, në kuadër të Projektit GIZ-SRD, maj 2021.

- ulliri.

Zona e ulët bregdetare ka kushte shumë të favorshme për prodhimin e perimeve në mjedise të mbrojtura (serra), duke lejuar rritjen e tyre të paktën dy herë në vit.

Domatja është nga perimet që zë sipërfaqen më të madhe në serra rreth 44%, e ndjekur nga:

- kastravec - rreth 18%;

- speci - rreth 14%;

- pjepri - rreth 4% dhe;

- perime të tjera - 20%.

Rrethi i Lushnjës është zona e cila ka sipërfaqen më të madhe të serrave dhe siguron masën kryesore të perimeve për eksport.

Tabela 4: Sipërfaqja e kultivimit (hektarë) të perimeve të hershme të serrave (2015-2021)

Prefektura	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Berat	394	436	478	483	540	544	568
Dibër	2	3	2	1	5	2	4
Durrës	57	49	56	89	84	86	85
Elbasan	98	114	117	119	133	140	141
Fier	523	609	668	737	773	826	877
Gjirokastrë	4	2	2	2	1	3	2
Korçë	0	0	2	2	0	1	1
Kukës	1	1	1	1	1	1	1
Lezhë	7	8	10	10	9	9	9
Shkodër	75	99	115	113	96	96	98
Tiranë	57	61	64	67	68	66	69
Vlorë	26	24	26	26	24	24	24
Totali	1,244	1,406	1,540	1,650	1,734	1,798	1,878

Burimi: INSTAT

Tabela 5: Prodhimi i perimeve të hershme në serra (2013-2021)

Prefektura	Prodhimi (ton)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Berat	38,555	41,150	44,360	44,175	43,411	43,397	44,720
Dibër	139	208	145	94	321	155	177
Durrës	4,599	4,408	6,203	5,859	5,386	5,214	4,574
Elbasan	9,796	12,116	11,638	11,887	13,543	14,165	14,792
Fier	43,618	48,062	63,386	66,385	70,659	78,424	82,080
Gjirokastrë	105	72	122	100	120	88	48
Korçë	0	0	216	155	0	120	124
Kukës	139	139	139	140	120	74	91
Lezhë	666	740	872	910	797	795	785
Shkodër	6,554	8,548	9,800	10,735	9,135	10,918	11,528
Tiranë	2,762	2,933	2,819	2,943	3,350	2,672	3,087
Vlorë	1,346	1,297	1,167	1,325	1,146	1,153	1,153
Totali	108,279	119,673	140,867	144,707	147,988	157,175	163,158

Burimi: INSTAT

Tabela 6: Sipërfaqe e kultivuar (ha) me perime të njoma në fushë (2013-2021)

Prefektura	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Berat	1,898	2,113	2,235	2,243	2,373	2,578	2,683
Dibër	961	1,076	1,168	1,227	1,263	1,410	1,240
Durrës	2,722	2,683	2,704	2,736	2,726	2,741	2,810
Elbasan	1,764	2,057	1,891	1,965	1,969	2,157	2,110
Fier	5,080	6,097	5,659	5,889	6,664	7,006	7,163
Gjirokastrë	774	520	511	514	721	701	684
Korçë	1,469	1,410	1,479	1,483	1,557	1,877	1,674
Kukës	490	522	480	513	548	542	554
Lezhë	1,066	1,196	1,297	1,265	1,321	1,329	1,326
Shkodër	2,158	2,249	2,299	2,275	2,246	2,148	2,015
Tiranë	3,993	4,106	4,166	4,091	4,178	4,253	4,333
Vlorë	1,408	1,529	1,628	1,653	1,894	1,961	1,965
Totali	23,782	25,559	25,515	25,854	27,458	28,704	28,557

Burimi: INSTAT

Tabela 7: Zonë e kultivuar me bimë mjekësore dhe etero-vajore (000 hektarë)

Emri	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bimë/erëza mjekësore	5.0	5.0	5.4	5.6	5.6	6.3	7.0

Burimi: INSTAT

Tabela 8: Agrumet - sipërfaqja e kultivuar dhe prodhimi në Shqipëri (2018-2021)

Fruta	Sipërfaqja (ha) në total				Sipërfaqja e prodhimit (ha)				Prodhimi (ton)			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Agrumet total	1404	1435	1488	1520	1096	1289	1329	1337	45499	46882	49201	50485
Mandarinat	1074	1089	1125	1144	811	992	1024	1028	30933	31235	32159	32836
Portokallet	257	261	272	276	227	233	239	240	10779	11556	12436	12725
Limonat	0	85	91	99	0	64	65	69	0	4075	4590	4911

Burimi: INSTAT

Tabela 9: Frutat - sipërfaqja e kultivuar dhe prodhimi në Shqipëri (2018-2020)

Fruta	Sipërfaqja (ha) në total				Sipërfaqja e prodhimit (ha)				Prodhimi (tonë)			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Pemë frutore (total)	19958	20361	20658	20682	16669	17232	17496	17488	274.343	274423	273749	287210
Mollë	4.706	4.761	4.814	4.658	4.294	4.407	4.420	4.242	108.375	107713	102167	111247
Kumbulla	2.905	2.919	2.932	2.939	2.537	2.626	2.644	2.658	41.241	40928	41708	41186
Qersh	2.428	2.461	2.482	2.510	2.120	2.203	2.237	2.255	19.210	19681	20471	22050
Nektarina/Pjeshkë	1.347	1.365	1.401	1.429	1.229	1.243	1.267	1.281	19.472	19884	20392	20612
Gështenja	0	2.478	2.484	2.492	0	2.406	2.407	2.408	0	5846	5616	5091

Burimi: INSTAT

Tabela 10: Ullinjtë – numri i rrënjëve, prodhimi dhe rendimenti (2015-2021)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gjithsej (000 rrënjë)	9,225	9,608	9,786	10,008	10,288	10,532	10,746
Në prodhim (000 rrënjë)	6,332	6,643	7,442	7,798	8,226	8,616	8,827
Rendimenti (kg/rrënjë)	12	15	14	15	12	15	12
Prodhim (000 ton)	96	99	108	118	98	132	110

Burimi: INSTAT

Tabela 11: Vreshtat - sipërfaqja e kultivuar dhe prodhimi (2015-2021)

Viti	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gjithsej (ha)	10,438	10,533	10,695	10,787	10,842	10,964	11,057
Në prodhim (ha)	9,891	10,011	10,057	10,179	10,255	10,445	10,548
Rendimenti (kv/ha)	124	124	122	108	111	114	122
Rrush gjithsej (ton)	205,000	205,100	202,900	184,800	189,900	199,100	212,000

Burimi: INSTAT

4. MASAT NË FUQI LIDHUR ME REDUKTIMIN E RREZIQEVE QË RRJEDHIN NGA TREGTIMI DHE PËRDORIMI I PMB-ve NË SHQIPËRI

Në Shqipëri, deri në vitin 1994, PMB-të tregtoheshin dhe përdoreshin pa ndonjë bazë ligjore specifike për regjistrimin e tyre.

Me hyrjen në fuqi të ligjit nr. 7662, datë 19.1.1993, “Për shërbimin e mbrojtjes së bimëve”, tregtimi i PMB-ve filloi të organizohej mbi baza të reja, duke përfshirë edhe regjistrimin e tyre.

Me ligjin nr. 9362, datë 24.3.2005, “Për shërbimin e mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar, i cili shfuqizoi ligjin nr. 7662, datë 19.1.1993, u hodh një hap i mëtejshëm cilësor në fushën e PMB-ve, pasi ai lejoi regjistrimin e PMB-ve me kushtin që të ishin regjistruar më parë në një vend të BE-së.

Ligji nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, shfuqizon ligjin nr. 9362, datë 24.3.2005, “Për shërbimin e mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar. Ky ligj përmban bazën ligjore për nxjerrjen e akteve nënligjore në zbatim të tij në përputhje me legjislacionin e BE-së. Aktet nënligjore në zbatim të ligjit janë përgatitur si përafrim i pjesshëm i legjislacionit të BE-së në fushën e PMB-ve.

Regjistrimi i PMB-ve në Shqipëri filloi në vitin 1994 dhe çdo vit ky proces zhvillohet dhe përmirësohet, bazuar në përvojën e fituar në këtë fushë.

Në vitin 1994, dy subjekte aplikuan për herë të parë në Shqipëri dhe u regjistruan 12 PMB.

Aktualisht në Shqipëri janë të regjistruara 320 PMB (sipas listës së publikuar në faqen e internetit të MBZHR-së, gusht 2022).

Fermerët duhet të zbatojnë parimet e praktikave të mira të mbrojtjes së bimëve, duke përdorur PMB-të siç përcaktohet në etiketë, si dhe të respektojnë kushtet e vendimit nr. 317, datë 15.5.2019, “Për miratimin e rregullores për përdorimin e qëndrueshëm të produkteve për mbrojtjen e bimëve dhe kriteret e kualifikimit për përdoruesit”, të ndryshuar, duke përfshirë parimet e menaxhimit të integruar të dëmtuesve.

Që nga viti 2001, një pjesë e përdoruesve profesionistë të PMB-ve në Shqipëri, janë trajnuar në përputhje me legjislacionin e PMB-ve.

Përmirësimi në mbrojtjen e bimëve në vitin 1999, ka kontribuar në përmirësimin e saktësisë së parashikimit të periudhave kritike për mbrojtjen e

kulturave kryesore në prodhim dhe në lehtësimin e aksesit në informacion për prodhuesit e bimëve.

Të gjitha masat e marra synojnë të rrisin ndërgjegjësimin e përdoruesve për përdorimin e duhur të PMB-ve, me vëmendje të veçantë në mbrojtjen e ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore, mbrojtjen e bletëve, asgjësimin e sigurt të PMB-ve jashtë afatit të përdorimit dhe ambalazheve të mbetjeve PMB-ve. Stimulimi për bujqësinë e integruar dhe organike nga politika bujqësore, kanë kontribuar më tej në testimin e kontrollit biologjik dhe metodave të tjera jokimike të mbrojtjes së bimëve, aty ku është e mundur, si dhe në këshillimin për përdorimin e PMB-ve më pak të dëmshme, më pak të qëndrueshme dhe lehtësisht të degradueshme, për mbrojtjen e bimëve dhe për një aplikim më të mirë të këtyre produkteve.

Megjithëse kushtet klimatike të Shqipërisë janë të ngjashme me ato të vendeve të tjera të Evropës Mesdhetare, përdorimi i PMB-ve është i ndryshëm. Në Evropë, sasi të mëdha të PMB-ve të shitura janë herbicidet (42%) dhe më pas fungicidet (39%). Në Shqipëri vendin e parë e zënë fungicidet (67%), të cilat pasohen nga insekticidet (24%) dhe herbicidet (7%). Duhet të theksohet gjithashtu se 30% e të gjitha PMB-ve të shitura janë inorganike - PMB squfuri dhe bakri, ose një kombinim i tyre.

Për sa i përket strukturës së përdorimit të PMB-ve, është inkurajuese që aktualisht mbizotërojnë produkte më pak të dëmshme. Më shumë se gjysma e sasisë së fungicideve të përdorura i përkasin PMB-ve me bazë bakri dhe squfuri, më shumë se dy të tretat e herbicideve janë PMB me bazë glifosate. Në VKM-në nr. 317, datë 15.5.2019, parashikohet se: *“Të drejtën e përdorimit të PMB-ve (përdoruesit përfundimtar) e kanë të gjithë personat mbi 18 vjeç, me përjashtim të grave shtatzëna, deri në përfundim të periudhës së ushqyerjes me gjë. Këta persona duhet të jenë të pajisur me certifikatë kompetence. Të drejtën e përdorimit të PMB-ve helmuese ose shumë helmuese e kanë të gjithë personat mbi 18 vjeç, me përjashtim të grave shtatzëna, deri në përfundim të periudhës së ushqyerjes me gjë, dhe që janë të pajisur me certifikatë trajnimi special. Këta persona quhen përdorues profesionistë”*.

4.1 Regjistrimi i PMB-ve për tregtim dhe përdorim

Në zbatim të ligjit nr. 105/2016 “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, procedura për regjistrimin e PMB-ve në Shqipëri zhvillohet sipas VKM-së nr. 335, datë 6.6.2018, “Për miratimin e rregullave të

regjistrimit, procedurës dhe kriteret e vlerësimit të produkteve për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar.

Regjistrimi i PMB-ve në Shqipëri bazohet në parimet e mëposhtme:

1. Të gjitha PMB-të që tregtohen ose përdoren në territorin e Republikës së Shqipërisë i nënshtrohen procedurës së regjistrimit.

2. Në Republikën e Shqipërisë regjistrohen vetëm PMB-të, të cilat janë të regjistruara në një nga vendet e Bashkimit Evropian.

3. Të gjitha proceduarat, që lidhen me regjistrimin e PMB-ve, lëndëve vepruese, si dhe të shtuesve e të bashkëvepruesve kryhen në ministri, pranë SPMB-së, si autoriteti përgjegjës.

4. Rregullat e regjistrimit, procedura dhe kriteret e vlerësimit të PMB-ve përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit.

5. Miratimi i lëndëve vepruese, i përbërësve të tjerë në përmbajtje të PMB-ve, i të dhënave teknike të dosjes së regjistrimit të PMB-ve, si dhe përditësimi i tyre, në përputhje me legjislacionin e BE-së, bëhen me urdhër të ministrit sipas propozimit të strukturës përgjegjëse për mbrojtjen e bimëve.

Procesi i regjistrimit nis me aplikimin nga kompania përkatëse. Kërkuesi (aplikanti) bën kërkesën për regjistrimin e PMB-së, në portalin e-Albania online:

https://e-albania.al/eAlbaniaServices/UseService.aspx?service_code=14343

dhe ngarkon dokumentacionin e kërkuar sipas VKM-së nr. 335, datë 6.6.2018, “Për miratimin e rregullave për regjistrimin, procedurën dhe kriteret e vlerësimit të produkteve për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar.

Struktura përgjegjëse e mbrojtjes së bimëve (SPMB) në ministri është pritëse e kërkesës (aplikimit), ku bën vlerësimin paraprak dhe pranimin e kërkesës për procedurë regjistrimi.

Instituti i Sigurisë Ushqimore dhe Veterinarisë (ISUV) vlerëson të dhënat teknike të PMB-ve, pasi delegohet nga SPMB-ja, sipas urdhrit të ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 174, datë 4.5.2020 “Për miratimin e të dhënave teknike të dosjes së regjistrimit të PMB-ve”.

Afatet e vlefshmërisë për regjistrimin e PMB-ve janë si më poshtë:

a) 1 vit më shumë se afatet e lëndës/ve vepruese në përmbajtje të tyre, të miratuara me urdhër të ministrit;

b) 3-vjeçare, deri në marrjen e statusit përfundimtar të lëndës/ve vepruese që nuk janë me status të përcaktuar, të miratuara me urdhër të ministrit;

c) përditësuar sipas urdhrit të ministrit për lëndët vepruese në përmbajtjen e PMB-ve.

SPMB, ISUV dhe Komisioni i Regjistrimit të PMB-ve, janë përgjegjës për zbatimin e kësaj VKM-je.

Lista e PMB-ve të regjistruara aktualisht në Shqipëri, gjendet në <https://bujqesia.gov.al/lista-e-pmb-ve-te-regjistruara/>.

4.2 Tregtimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve

Në zbatim të ligjit nr. 7662, datë 19.1.1993, “Për shërbimin e mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar, është miratuar VKM-ja nr. 584, datë 6.12.1993 “Për miratimin e rregullores së pesticideve, që përdoren në bujqësi”, sipas të cilit lëshohet autorizim për çdo import të PMB-ve. Me vendimin nr. 72, datë 15.2.2001 “Për miratimin e rregullores së produkteve për mbrojtjen e bimëve”, i cili ka shfuqizuar vendimin nr. 584, datë 6.12.1993, importimi i PMB-ve është kryer nga subjekte të pajisur me leje importi të lëshuar nga ministri dhe leja e tregtimit lëshohet nga drejtori i drejtorisë së bujqësisë në rrethin përkatës, ku ushtrohet veprimtaria.

Me ligjin nr. 9362, datë 24.3.2005 “Për shërbimin e mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar, i cili shfuqizon ligjin nr. 7662, datë 19.1.1993, importimi i PMB-ve të regjistruara kryhet me leje importi, të lëshuar nga drejtori i Drejtorisë së Mbrojtjes së Bimëve në Ministri, bazuar në propozimin e dhënë nga komisioni i ngritur për këtë qëllim dhe tregtimi i PMB-ve kryhet me leje tregtimi, të lëshuar nga drejtori i Drejtorisë Rajonale të Bujqësisë dhe Ushqimit, bazuar në propozimin e dhënë nga komisioni i ngritur për këtë qëllim.

Me miratimin e ligjit nr. 105/2016 “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, i cili shfuqizon ligjin nr. 9362, datë 24.3.2005, në Shqipëri tregtimi me shumicë dhe pakicë i PMB-ve të regjistruara bëhet nga persona fizikë, të diplomuar në fushën e agronomisë, ose nga persona juridikë, të cilët duhet

të punësojnë një ose më shumë persona, drejtues teknikë, të diplomuar në këtë fushë.

Tregtia e PMB-ve përfshihet në kategorinë II.5, të shtojcës së ligjit nr. 10081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

Tregtimi me shumicë dhe me pakicë i PMB-ve me rrezik dhe i PMB-ve me rrezik të lartë kryhet me licencë, të lëshuar sipas kërkesave të legjislacionit, në zbatim të ligjit nr. 10081, datë 23.2.2009, “Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

Ministri, me propozimin e AKU-së, mund të pezullojë dhe/apo të revokojë licencën, në rastet kur nuk përmbushen më kriteret e dhënies së licencës apo shkelen detyrimet e përcaktuara në të, si dhe në rastet kur ka një rrezik serioz për shëndetin publik dhe është e nevojshme e urgjente marrja e masave parandaluese.

Në njësitë e tregtimit me shumicë të PMB-ve ndalohet:

a) mbajtja dhe tregtimi i PMB-ve me ambalazhe të pamiratuara;

b) asgjësimi i ambalazheve dhe i PMB-ve të skaduara apo të dëmtuara;

c) mbajtja dhe tregtimi i ushqimeve për njerëz e për kafshë, si dhe i farërave të padezinfektuara, që mund të përdoren si ushqim për njerëz dhe kafshë si: drithëra, bishtajore për kokërr (bizele, bathë, fasule);

ç) riambalazhimi i PMB-ve;

d) shitja e PMB-ve me pakicë të përdoruesi i fundit.

Në njësitë e tregtimit me pakicë ndalohet:

a) shitja e PMB-ve helmuese të personat, që nuk janë të pajisur me dëshmi aftësie, si dhe e PMB-ve shumë helmuese të personat që nuk janë të pajisur me dëshmi aftësie të veçantë, sipas përcaktimeve të pikës 3, të nenit 23, të këtij ligji;

b) shitja e PMB-ve helmuese dhe shumë helmuese pa recetë;

c) mbajtja dhe tregtimi i PMB-ve me ambalazhe të pamiratuara;

ç) asgjësimi i ambalazheve dhe i PMB-ve të skaduara apo të dëmtuara;

d) mbajtja dhe tregtimi i ushqimeve për njerëz dhe për kafshë, si dhe i farërave të padezinfektuara, që mund të përdoren si ushqim për njerëz dhe kafshë, si: drithëra, bishtajore për kokërr (bizele, bathë, fasule);

dh) riambalazhimi i PMB-ve.

Rregullat për tregtimin, transportin, ruajtjen dhe magazinimin e PMB-ve përcaktohen me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 532, datë 11.9.2018 “Për miratimin e rregullave të tregtisë, transportit, magazinimit dhe ruajtjes së produkteve për mbrojtjen e bimëve”.

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit është përgjegjës për kontrollet zyrtare në Pikat e Kalimit Kufitar dhe brenda territorit të Republikës së Shqipërisë, në operatorët e biznesit që ushtrojnë aktivitetin “Import dhe tregtim me shumicë dhe ose pakicë të PMB-ve”.

Kontrolli i tregtimit të PMB-ve si dhe kontrolli i cilësisë së tyre kryhet në bazë të planit vjetor të kontrolleve zyrtare dhe marrjes së mostrave me bazë risku, të miratuar nga ministri përgjegjës për bujqësinë. Plani vjetor i kontrolleve zyrtare është hartuar për 12 drejtoritë rajonale të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit (AKU) dhe është i ndarë në 12 muaj.

Gjithashtu, AKU kryen kontrolle zyrtare të paprogramuara referuar kërkesave të operatorëve të biznesit (OB) për licencim, ankesave nga qytetarët, mediat si dhe urdhrave të ministrit, drejtorit të përgjithshëm të AKU-së etj.

Në vitet 2017-2020, AKU ka kryer 4,602 inspektime në operatorët e biznesit që ushtrojnë aktivitetin e “Importit, tregtimit me shumicë dhe/ose pakicë të PMB-ve”.

Nga shqyrtimi i kërkesave të paraqitura nga operatorët e biznesit pranë Qendrës Kombëtare të Biznesit (QKB) për marrjen e licencës për aktivitetin e tregtimit me shumicë dhe/ose pakicë të PMB-ve, rezulton se për këto vite janë pranuar 423 kërkesa nga AKU. Prej tyre janë miratuar 280 kërkesa dhe janë refuzuar 141 kërkesa².

² Dy aplikime ishin të pasakta, ku nga OB është kryer tërheqja nga sistemi me kërkesën e tyre.

Tabela 12: Inspektimet e realizuara bazuar në kërkesat e OB për t'u pajisur me licencë në aktivitetin "Tregtim me shumicë dhe/ose pakicë të PMB-ve, për vitet 2017-2020".

Viti	Aplikim për licencë QKL	Miratimet	Refuzimet	Aplikime të pasakta
2017	124	71	53	0
2018	115	75	40	0
2019	114	84	30	0
2020	70	50	18	2
Total	423	280	141	2

Burimi: AKU

Gjatë kontrolleve zyrtare të kryera, në operatorët e biznesit ku gjatë inspektimeve janë konstatuar shkelje të kërkesave ligjore janë marrë masa administrative përkatëse konform legjislacionit në fuqi (paralajmërimi, gjoba, ndërprerje aktiviteti, bllokim produkti për mbrojtjen e bimëve).

Nga viti në vit, vihet re formalizimi i subjekteve që operojnë në fushën e tregtimit të PMB-ve, përmirësimi i vazhdueshëm i kushteve të ruajtjes së PMB-ve në njësitë e tregtimit si dhe mbajtja e dokumentacionit shoqërues të PMB-ve. Përmirësimi i këtyre treguesve ka ardhur si rezultat i inspektimeve periodike dhe këshillimeve të vazhdueshme të subjekteve, si dhe i masave administrative të marra. Pavarësisht kësaj, zbatimi i detyrimeve ligjore do të mbetet fokusi kryesor i objektivave të punës për të minimizuar dhe parandaluar mangësitë ligjore.

Tabela 13. Inspektimet e kryera në OB që ushtrojnë aktivitetin "Tregtimi me shumicë dhe/ose pakicë i PMB-ve" (2017-2020)

Nr.	Viti	Inspektimet e kryera PMB
1.	2017	1566
2.	2018	1146
3.	2019	1075
4.	2020	815
5.	Total	4602

Burimi: AKU

Gjatë zbatimit të planit të marrjes së mostrave dhe analizimit të treguesve të cilësisë (përmbajtjes së lëndës vepruese) të PMB-ve, në periudhën 2017-2020, ka pasur raste sporadike të mostrave të testuara që kanë rezultuar me lëndë vepruese jo në përputhje me treguesit e përcaktuar në dokumentacionin e regjistrimit.

Janë konstatuar raste të veçanta të:

1. Tregtimit të PMB-ve nga subjekte të palicencuara;
2. Tregtimit të PMB-ve të paregjistruara;
3. Tregtimit të PMB-ve përtej afateve të përdorimit të deklaruar në etiketë;
4. Tregtimit të PMB-ve helmuese te personat që nuk janë të pajisur me dëshmi aftësie, si dhe i atyre shumë helmuese te personat që nuk janë të pajisur me dëshmi aftësie të veçantë;
5. Tregtimit të PMB-ve helmuese dhe shumë helmuese, pa recetë;
6. Zgjatjes së kohës së analizimit dhe kthimit të përgjigjeve për mostrat e testuara;

7. Pranisë së PMB-ve të papërdorshme në ambientet e njërive të tregtimit.

4.3. Përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve

Para viteve 90 kanë dominuar produktet për mbrojtjen e bimëve me dozë të lartë përdorimi.

Nga viti 1991 deri në vitin 1994, janë përdorur sasi të stok të PMB-ve të mbartura ish-sistemi i bujqësisë kolektive. Pas vitit 2000 filloi ndryshimi në strukturë dhe llojshmëri të PMB-ve me tendencë zvogëlimin e përdorimit të PMB-ve me rrezikshmëri për njeriun dhe mjedisin. Në këtë mënyrë iu la hapësirë futjes në përdorim të PMB-ve me risk mesatar dhe të ulët. Kjo është si rrjedhojë e tendencës europiane në këtë drejtim.

Sipërfaqja e tokës bujqësore të mbjellë është rreth 510 mijë ha, ndërsa ajo e livadheve dhe kullotave është 478 mijë hektarë. Përdorimi i PMB-ve vetëm në tokën bujqësore të punuar është rreth 1.43 kg/ha, ndërsa nëse përfshihet edhe sipërfaqja e livadheve dhe kullotave ky përdorim arrin mesatarisht 0.63 kg/ha

Tabela 14. Përdorimi i PMB-ve në Shqipëri sipas viteve (në ton).

PMB-të	1991	1994	1998	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Total	121	201	285	308	365	590	538	442	730	757
Insekticidet	70	117	160	170	194	378	156	119	142	147
Herbicidet	5	7	8	8	8	7	68	66	117	128
Fungicidet	44	74	101	106	135	189	236	199	352	380
Rodenticidet	2	3	6	8	11	9	68	36	51	64
Rregullatorët e rritjes	0	0	0	0	11	0	0	2	37	37
Të tjera	0	0	0	6	5	7	10	11	11	0

Si rezultat i një rishikimi më të plotë të lëndëve vepruese të PMB-ve në tregun e BE-së, numri i lëndëve vepruese të miratuara ka rënë pothuajse në gjysmë gjatë 10 vjetëve të fundit (para rishikimit: 1.000 lëndë vepruese, pas rishikimit: më pak se 500 lëndë vepruese). Kriteri kryesor ishte rreziku për shëndetin e njeriut dhe mjedisit.

Tabela 15: Importi i produkteve për mbrojtjen e bimëve (PMB) (në kg)

PMB-të	2017	2018	2019	2020
Fungicidet	404 637	325 914	442 068	511 889
Herbicidet	162 484	146 542	359 619	299 407
Insekticidet	319 060	219 329	308 848	245 361
Të tjera	154 159	38 007	116 469	76 803
Total	1 040 340	729 792	1 227 004	1 133 460

Burimi: Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU)

Importi i PMB-ve rregullohet me ligjin nr. 105/2016, datë 27.10.2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, VKM-në nr. 532, datë 11.9.2018 “Për miratimin e rregullave për tregtimin, transportin dhe ruajtjen e produkteve të mbrojtjes së bimëve” dhe VKM-në nr. 335, datë 6.6.2018 “Për miratimin e rregullave të regjistrimit, procedurën dhe kriteret e vlerësimit për produktet e mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar.

4.4. Mbledhja e të dhënave

Rregullat e përgjithshme për mbledhjen e të dhënave për PMB-të janë të përcaktuara në ligjin bazë nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar. Neni 26 i këtij ligji përcakton se Instituti i Statistikave (INSTAT), në bashkëpunim me Ministrinë, jep të dhëna statistikore për PMB-të, çdo vit për sasi të hedhura në treg dhe çdo pesë vjet për sasi të përdorura. Rregullat e sigurimit të të dhënave statistikore të PMB-ve përcaktohen me marrëveshje mirëkuptimi midis Institutit të Statistikave dhe Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

Aktualisht, Instituti i Statistikave nuk publikon të dhëna për PMB-të. Ky institut publikon të dhëna për importin dhe eksportin e “produkteve kimike” në përgjithësi, por pa përmendur asnjë të dhënë për PMB-të. AKU-ja informon me shkrim drejtorinë përgjegjëse për statistikën në ministri dhe SPMB-në,

brenda muajit mars të çdo viti, për sasinë e secilit PMB që është importuar dhe është tregtuar gjatë vitit të mëparshëm kalendarik.

Në bazë të VKM-së nr. 335, datë 6.6.2018, “Për miratimin e rregullave të regjistrimit, procedurës dhe kriterëve të vlerësimit të produkteve të mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar, struktura përgjegjëse për mbrojtjen e bimëve në ministri, publikon listën e PMB-ve të regjistruara në website-n zyrtar të Ministrisë, sa herë që ndryshon, në mënyrë që të jetë e aksesueshme për të gjithë individët apo grupet e interesit.

Institucionet përkatëse duhet të jenë në gjendje të përdorin të dhënat statistikore për të llogaritur treguesit e rrezikut, të mbledhura në përputhje me rregulloret kombëtare dhe të BE-së, në lidhje me statistikën për produktet e mbrojtjes së bimëve, së bashku me të dhëna të tjera përkatëse. Gjithashtu, duhet të identifikohen tendencat në tregtimin dhe përdorimin e disa lëndëve vepruese.

Shqipëria nuk ka një qendër kombëtare toksikologjike. Shërbimi i Toksikologjisë Klinike i Qendrës Spitalore Universitare “Nënë Tereza”, merret me urgjencat që lidhen me helmimet akute edhe nga pesticidet. Megjithatë, ky shërbim nuk zotëron funksionet e nevojshme për një qendër toksiciteti, si disponueshmëria dhe aksesin në

informacionin e duhur në kohë reale në rastet e helmimeve akute.

4.5 Gjurmimi në tregtimin dhe përdorimin e PMB-ve

Referuar ligjit nr. 105/2016 “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, gjurmueshmëria përcaktohet në të gjitha nivelet e prodhimeve të kulturave bujqësore me risk, objekteve të tjera ose PMB-të, të cilat janë ose pritët të jenë të lidhura me shëndetin e bimëve, në të gjitha fazat e prodhimit, përpunimit dhe shpërndarjes së tyre. Prodhuesit dhe tregtuesit e bimëve si dhe tregtuesit e PMB-ve krijojnë një sistem për mbajtjen e bazës së të dhënave dhe garantojnë procedurat të cilat mundësojnë identifikimin e tyre në çdo kohë. Nëpërmjet këtyre të dhënave mund të identifikohet çdo person fizik apo juridik që i ka furnizuar apo është furnizuar me bimë, produkte bimore, objekte të tjera ose PMB.

Ky informacion ruhet për tre vjet dhe i jepet AKU-së dhe ministrit, me kërkesë të tyre.

Realizimi i gjurmimit të përdorimit të PMB-ve bëhet sipas “Regjistrit të Përdorimit të Produkteve për Mbrojtjen e Bimëve (PMB) në fermë”, modeli i të cilit është miratuar me urdhër ministri nr. 275, datë 14.6.2022, “Për miratimin e modelit të Regjistrit të Përdorimit të Produkteve për Mbrojtjen e Bimëve në fermë, përmbajtjes dhe plotësimit të tij”.

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit kryen: kontrollin e dokumentacionit, identitetit dhe fizik në Pikën Kufitare e Kalimit të ngarkesave me PMB-ve, kontrole për tregtimin e PMB-ve në të gjitha pikat e tregtimit në të cilat përfshihen recetat përdorimit të PMV-ve dhe regjistrat që vërtetojnë se në cilët fermer janë tregtuar/përdorur këto PMB. Këta regjistra i raportohen në mënyrë periodike AKVMB-së e cila monitoron/kontrollon këta fermerë për mënyrën e përdorimit nëpërmjet regjistrit të përdorimit të PMB-ve në fermë.

Elementet kryesore të Regjistrit të Përdorimit të PMB-ve në fermë që lidhen me gjurmueshmërinë e përdorimit të një PMB-je të caktuar, janë si vijon:

- kodi i fermës, dhe;
- të dhënat e përgjithshme të fermerit, që përfshin emrin dhe mbiemrin e fermerit/subjektit, kodin e fermës/NIPT/NUIS, bashkinë, fshatin, pronësinë/përdorimin e tokës bujqësore, zonën kadastrale.

Institucionet autorizuese dhe zbatuese, janë: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve si dhe Agjencitë Rajonale të Ekstensionit Bujqësor.

4.5.1 Mënyra e plotësimit të Regjistrit të përdorimit të PMB-ve në fermë

Plotësimi i Regjistrit të Përdorimit të PMB-ve në fermë kryhet nga vetë prodhuesi (fermeri), i cili këshillohet nga specialistët e Agjencive Rajonale të Ekstensionit Bujqësor.

Prodhimi, shpërndarja dhe kontrolli i mbajtjes së Regjistrit të Përdorimit të PMB-ve në fermë kryhet nga Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve.

Ky proces monitorohet dhe kontrollohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Zhvillimit në Fushën e Sigurisë Ushqimore, Veterinarisë, Mbrojtjes së Bimëve dhe Peshkimit, Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve, si dhe Agjencitë Rajonale të Ekstensionit Bujqësor.

Fermerët plotësojnë regjistrin me të dhënat e mëposhtme:

- bimën;
- sipërfaqen totale të mbjellë (dynym);
- parcela/t, numri kadastral/pasurisë;
- nr. i trajtimit;
- arsyen e përdorimit/dëmtuesi;
- fazën fenologjike të bimës;
- emrin tregtar të PMB-së dhe të lëndës

vepruese;

- blerë nga: (shoqëruar me faturë);
- sipërfaqen e trajtuar (dy);
- dozën e përdorur;
- datën e trajtimit;
- karencën;
- të dhënat për produktin (data e vjeljes, shitur tek, sasia në kg);
- shënime (nëse ka).

4.6 Monitorimi i mbetjeve të pesticideve

Në kuadrin e kërkesave të *acquis* të BE-së për përdorimin e qëndrueshëm të pesticideve, Shqipëria ka punuar për të krijuar një sistem gjithëpërfshirës për vlerësimin e rrezikut për shëndetin e njeriut dhe mjedisin, që vjen nga përdorimi i PMB-ve në produktet bujqësore, me qëllim minimizimin e mbetjeve të pesticideve në bimë dhe produkte bimore, produkte me origjinë shtazore, tokë, ujë dhe në mjedis më të gjerë.

Monitorimi i mbetjeve të pesticideve ndihmon në:

- parandalimin ose zvogëlimin e rrezikut për shëndetin e njerëzve në rastet e mbetjeve të pesticideve mbi normën e lejuar;
- identifikimin e tendencave në përdorimin ose keqpërdorimin e pesticideve si dhe identifikimin e shkaqeve që kanë sjellë në mbetjet mbi normë;
- marrjen e informacionit për përdorimin e PMB-ve.

Në bazë të rregullores 396/2005/EC, për nivelet maksimale të mbetjeve të pesticideve në ose mbi ushqimet me origjinë bimore, të ndryshuar, është miratuar udhëzimi nr. 11, datë 10.5.2021, “Për nivelin maksimal të mbetjeve të pesticideve në fruta, perime, të freskëta dhe/ose fara të përpunuara”, i cili ka shfuqizuar udhëzimin nr. 5, datë 14.5.2014 “Për nivelin maksimal të mbetjeve të pesticideve në banane, domate, grurë, kastravec, mollë, patate, rrush tryeze, rrush vere, spec i kuq, ullinj tryeze” dhe udhëzimin nr. 2, datë 14.2.2017 “Për një shtesë në udhëzimin nr. 5, datë 14.5.2014 për nivelin maksimal të mbetjeve të pesticideve në banane, domate, grurë, kastravec, mollë, patate, rrush tryeze, rrush vere, spec i kuq, ullinj tavoline”. Për produktet ushqimore me origjinë shtazore zbatohet udhëzimi nr. 5, datë 7.9.2009 “Për nivelin maksimal të mbetjeve të pesticideve në produktet ushqimore me origjinë shtazore”.

Çdo vit hartohet “Plani i Monitorimit të Mbetjeve të Pesticideve në produktet me origjinë bimore”. Në kuadër të këtij plani, AKU nëpërmjet drejtorive rajonale të saj, kryen kampionime të produkteve bimore, të cilat analizohen në ISUV për mbetjet e pesticideve. Rezultatet e analizave që tejkalojnë NMM-të raportohen në MBZHR dhe AKU. AKU dhe AKVMB kryejnë veprimet e nevojshme për të gjurmuar praninë mbi normë të mbetjeve të pesticideve si dhe marrjen e masave të duhura.

Nga rezultatet e testeve të mostrave të marra në bazë të planeve të monitorimit, kanë rezultuar se në ndonjë rast niveli i mbetjeve në perime dhe në fruta ka rezultuar mbi normën e lejuar.

Rastet e raportuara nga sistemi RASFF për mbetjet e pesticideve në frutat, perimet dhe bimët medicinale të eksportuara janë mesatarisht 7 raste në vit për mbi 13 mijë, ose 0.05%, ngarkesa të eksportuara.

Për vetë specifikën e bujqësisë sonë që dominohet nga ferma të vogla, ngarkesat për eksport apo tregun e brendshëm përbëhen nga produkte bujqësore që vijnë nga disa fermerë. Kjo vështirëson gjurmueshmërinë e rasteve jo konform në identifikimin në nivel ferme individuale të përdorimit të një PMB-je të caktuar.

5. OBJEKTIVAT, SYNIMET, MASAT DHE AFATET PËR TË REDUKTUAR RREZIQET DHE NDIKIMET E PËRDORIMIT TË PMB-ve NË SHËNDETIN E NJERIUT DHE MJEDISIN

Ky Plan Veprimi, synon të përcaktojë objektiva, masa dhe tregues për të reduktuar rrezikun që rezulton nga përdorimi i PMB-ve dhe ndikimet e këtyre produkteve në shëndetin e njeriut dhe mjedisin, me theks të veçantë në menaxhimin e integruar të dëmtuesve, si dhe qasjet alternative të mbrojtjes së bimëve dhe teknikat për të reduktuar përdorimin e PMB-ve.

5.1 Objektivat e përgjithshëm

Objektiivi i përgjithshëm është garantimi i një niveli të lartë të jetës dhe shëndetit të njerëzve dhe kafshëve si dhe mbrojtjes së mjedisit duke minimizuar rrezikun që vjen nga përdorimi i PMB-ve, si vijon:

1. Minimizimin e rrezikut për shëndetin e njerëzve dhe kafshëve dhe mbrojtjen e mjedisit nga përdorimi i PMB-ve, duke përfshirë zëvendësimin e lëndëve vepruese të rrezikshme me ato me rrezik të ulët si dhe me alternativa më të sigurta (përfshirë ato jokimike);

2. Reduktimin e niveleve të mbetjeve të lëndëve vepruese në përmbajtje të PMB-ve në ushqim, duke i përdorur sipas etiketës zyrtare sidomos lidhur me respektimin e karencës, si dhe në ujin e pijshëm, duke përfshirë zëvendësimin e atyre më të rrezikshme me ato me rrezik të ulët si dhe me alternativa më të sigurta (përfshirë ato jokimike);

3. Inkurajimin e përdorimit të parimeve të menaxhimit të integruar të dëmtuesve në prodhimin bujqësor, në mënyrë që PMB-të të përdoren vetëm kur është e nevojshme ose e justifikuar ekonomisht, veçanërisht duke rritur ndërgjegjësimin e përdoruesve për përdorimin e sigurt të PMB-ve, duke nxitur zhvillimin dhe futjen e bujqësisë organike dhe praktikave të tjera të qëndrueshme bujqësore;

4. Zhvillimin e një sistemi transparent për raportimin dhe monitorimin e progresit në arritjen

e objektivave të planit të veprimit me treguesit përkatës;

5. Përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve në prodhimin e të gjitha bimëve, veçanërisht në kulturat prioritare, së bashku me minimizimin e rrezikut nga përdorimi i tyre.

Objektivat e detajuar janë të specifikuar në këtë plan veçmas, për çdo fushë teknike përkatëse dhe janë paraqitur në seksionet përkatëse.

Në përzgjedhjen e masave për arritjen e objektivave të Planit të Veprimit janë marrë parasysh ndikimet ekonomike, sociale, mjedisore, shëndetësore dhe financiare. Masat jokimike, të cilat kanë përparësi në bujqësinë e integruar dhe organike, janë zakonisht më të shtrenjta ose më pak efektive se masat kimike. Prandaj, për të arritur objektivat dhe për të ruajtur aftësinë konkurruese të produkteve ushqimore, në të njëjtën kohë duhet kushtuar vëmendje se si kjo manifestohet në ekonominë prodhuese, gjë që kërkon një analizë ekonomike gjithëpërfshirëse.

Masat që lidhen drejtpërdrejt me përdorimin e PMB-ve në nivel njësie bujqësore, përfshijnë parimet e përgjithshme të menaxhimit të integruar të dëmtuesve të referuar në VKM-në nr. 317, datë 15.5.2019. Institucionet kompetente ofrojnë të gjitha mjetet, informacionin dhe këshillat në dispozicion për zbatimin rigoroz të parimeve të përgjithshme.

5.2 Trajnimi, tregtimi i PMB-ve, informimi dhe rritja e ndërgjegjësimit

5.2.1 Trajnimi

Situata aktuale:

Trajnimi profesional për përdoruesit e PMB-ve helmuese dhe shumë helmuese në Shqipëri, bazohet në VKM-në nr. 317, datë 15.5.2019 “Për miratimin e rregullave për përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve dhe kriterëve të kualifikimit për përdoruesit”, të ndryshuar. Përgatitja dhe trajnimi i personave që kërkojnë të pajisen me dëshmi aftësie dhe dëshmi aftësie të veçantë bëhet në institucionet publike ose private, të miratuara sipas legjislacionit për arsimin e formimit profesional.

Para daljes së VKM-së të sipërcituar agjencitë rajonale të veterinarisë dhe mbrojtjes së bimëve, sot DRVMB, e kanë ofruar këtë shërbim dhe kanë pajisur me dëshmi aftësie fermerët që kanë kërkuar të trajnohen dhe të pajisen me dëshmi aftësie për përdorimin e PMB-ve. Me daljen e VKM-së në maj

të vitit 2019 parashikohet pajisja me dëshmi aftësie e përdoruesve të PMB-ve të rrezikshme dhe me rrezikshmëri të lartë pas trajnimeve të kryera në institucionet publike ose private.

Për sa i përket trajnimit për përdorimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve, ende nuk ka subjekte private të licencuara për formimin profesional për të ofruar këtë trajnim sipas kriterëve të përcaktuara për përdoruesit dhe përmbajtjes së programit të referuar në shtojcën 1, të VKM-së nr. 317, datë 15.5.2019. Për sa i përket sektorit publik të formimit profesional, rezulton se në 10 drejtoritë rajonale të formimit profesional publik që operojnë në të gjithë vendin, ky trajnim specifik ende nuk ofrohet. Referuar kohëzgjatjes së programit të parashikuar 30/40 orë teori dhe 10/20 orë praktikë për trajtimin e tematikave të mësipërme me qëllim që ky trajnim të jetë pjesë e paketës së kurseve afatshkurtra që ofrohen në këto drejtori për punë kërkesit apo për të gjithë të interesuarit, është e mundur që zgjidhja të trajtohet në dy nivele:

- në nivel ofruesi (rajonal);
- në nivel kombëtar.

Objektivi:

Krijimi i një sistemi trajnimesh të detyrueshme për PMB-të për operatorët e biznesit të përfshira në tregtimin e tyre, për konsulentët për përdorimin e PMB-ve dhe për përdoruesit e PMB-ve.

Synimi:

- Deri në vitin 2026, të krijohet ose përditësohet kuadri ligjor për trajnimin e punonjësve të tregtimit si dhe të përdoruesve të PMB-ve, duke përfshirë rikategorizimin e PMB-ve, ripërcaktimin e “përdoruesve profesionistë”, parimet e përgjithshme të trajnimeve të detyrueshme për përdorimin e PMB-ve dhe caktimin e një organi zyrtar përgjegjës për mbikëqyrjen e sistemit, së bashku me kompetencat e tij etj.

- Duke filluar nga viti 2026, të miratohen institucionet publike ose private, sipas legjislacionit për arsimin dhe formimin profesional në bashkëpunim me ministrinë përgjegjëse në këtë fushë të kryejnë trajnime për stafin e tregtimit, konsulentët dhe përdoruesit profesionistë të PMB-ve;

- Përdorues të PMB-ve, konsulentë dhe operatorë të tregtimit të PMB-ve të trajnuar për PMB dhe rrezikun e tyre; staf i trajnuar i tregtimit: deri në vitin 2028-70%, deri në 2030-100%,

konsulentë: deri në vitin 2028-70%, deri në 2030-100%; përdoruesit: deri në vitin 2028-10% nga këta përdorues profesionistë 5%, deri në 2030 20%, deri në 2032-40%.

- Deri në vitin 2027, të zhvillohet një sistem i mbikëqyrjes së trajnimeve të organizuara nga institucioni përgjegjës sipas fushës.

Treguesit:

Shkalla në të cilën do të jetë arritur objektivi, do të verifikohen nga organet zyrtare përgjegjëse për monitorimin dhe kontrollin e tregtimit dhe përdorimit të PMB-ve.

Për të matur progresin, do të përdoren treguesit e mëposhtëm:

- aktet ligjore për trajnimet e detyrueshme për PMB-të, të miratuara dhe në fuqi;
- numri dhe lloji i aktiviteteve ndërgjegjëse;
- numri i ofruesve të autorizuar të trajnimit;
- numri/përqindja e operatorëve të tregtimit, konsulentëve dhe përdoruesve të PMB-ve të trajnuar;
- numri/përqindja e trajnimeve të monitoruara në një vit nga organi zyrtar përkatës.

Masat:

Masa 1: Miratimi i dispozitave ligjore për trajnimet e detyrueshme për PMB-të.

Masa 2: Aktet nënligjore të zhvillohen gjatë procesit, hartimit të ligjit bazë dhe të hyjnë në fuqi me miratimin e ligjit bazë.

Masa 3: Fushata ndërgjegjësimi për ofruesit e mundshëm të trajnimit; institucionet publike dhe konsulentët individualë, tregtuesit e PMB-ve, konsulentët dhe përdoruesit profesionistë të PMB-ve, do të hapet me miratimin e legjislacionit bazë (organizimi i të paktën një konferencë kombëtare), prezantime të bëra në mbledhjet lokale (të paktën një në çdo prefekturë), materialet e mbështetjes të shpërndara në të gjitha rastet, përfshirë edhe gjatë kontrolleve zyrtare.

Masa 4: Zhvillimi i një sistem kontrolli për zhvillimin e kurseve të trajnimit, me qëllim verifikimin e respektimit të detyrimeve ligjore.

5.2.2 Tregtimi i PMB-ve

Situata aktuale e tregtimit të PMB-ve është përshkruar në pikën 4.2.

Objektivi:

Tregtimi i PMB-ve, nga tregtuesit me shumicë dhe pakicë, bëhet në përputhje me rregullat e përcaktuara në ligjin bazë dhe akte të tjera

nënligjore, duke garantuar mbrojtjen e shëndetit të njerëzve, të kafshëve dhe bimëve, si dhe të mjedisit.

Stafi i operatorëve të tregtimit të PMB-ve, do të duhet t'i nënshtrohet një trajnimit për PMB-të dhe të pajiset me certifikatë trajnimit. Stafi i trajnuar duhet të jetë i disponueshëm në momentin e tregtimit për të informuar blerësit/klientët për rreziqet nga përdorimi i PMB -ve, si dhe për mënyrat për të minimizuar rreziqet.

Analizimi laboratorik i cilësisë së PMB-ve të hedhura në treg, do të përmirësohet.

Synimi:

- rritja me 30% e efektivitetit të zbulimit dhe eliminimit të praktikave abuzive dhe të paligjshme në tregtimin e PMB-ve;

- rritja me 25% e kapaciteteve laboratorike për kryerjen e analizave të mostrave të PMB-ve të disponueshme në treg;

- ndryshimi i ligjit bazë për mbrojtjen e bimëve si dhe rishikimi i akteve të nevojshme nënligjore për shitjen e PMB-ve, do të bëhet deri në vitin 2026;

- ulja me të paktën 25% e numrit të rasteve kur subjektet e përfshirë në shitjen e PMB-ve veprojnë në kundërshtim me dispozitat ligjore.

Treguesit:

- Numri i kontrolleve/inspektimeve të kryera në një vit;

- Numri i mospërputhjeve dhe numri i masave ndëshkimore/gjobave, të vendosura nga institucionet përgjegjëse në një vit;

- Periudha kohore nga dorëzimi i një mostre në laborator, deri në dorëzimin e rezultatit të analizës.

Masat:

Masa 1: Kontrolli zyrtar nga Autoriteti Kombëtar i Ushqimit në tregtimin me shumicë dhe pakicë të PMB-ve të bëhet bazuar në plane veprimi të hartuara në bazë risku.

Masa 2: Trajnimi i stafit të njësive të tregtimit për kriteret ligjore në tregtimin e PMB-ve.

Masa 3: Forcimi dhe rritja e kapaciteteve laboratorike për analiza cilësore të PMB-ve.

Masa 4: Rishikimi i rregullave për dhënien e recetave për përdorimin e produkteve për mbrojtjen e bimëve.

Masa 5: Mekanizmi i Veprimit (MeV) sipas: FRAC, IRAC, HRAC etj., të shtohet në etiketat e reja të PMB-ve, për të kontrolluar përdorimin e PMB-ve si dhe për të reduktuar fenomenin e rezistencës.

Masa 6: Zbatimi i metodologjisë për Treguesit e Harmonizuar të Riskut 1 dhe 2.

5.2.3 Rritja e informacionit dhe ndërgjegjësimit

Situata aktuale:

Sipas VKM-së nr. 317, datë 15.5.2019, MBZHR-ja merr masa për të promovuar dhe lehtësuar programet e informimit dhe ndërgjegjësimin, për të siguruar disponueshmërinë e një informacioni të saktë dhe të balancuar për publikun e gjerë, në lidhje me PMB-të, veçanërisht sa i përket rreziqeve dhe efekteve të mundshme akute dhe kronike në shëndetin e njeriut, organizmave jo të synuar dhe mjedisit, si dhe mbi përdorimin e alternativave jokimike.

Në këtë VKM janë parashikuar masa për mbledhjen e të dhënave dhe informacionit për episodet e helmimit nga PMB-të, si dhe helmimet e mundshme kronike nga këto produkte në grupe që mund të ekspozohen rregullisht, si operatorët, punëtorët e bujqësisë ose popullsia pranë zonave të trajtimit. Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale është përgjegjëse për mbledhjen e këtij informacioni.

Trajtimi i kontejnerëve të zbrazët të PMB-ve pas përdorimit, është rregulluar duke përcaktuar detyrimet e personave që dërgojnë ose furnizojnë PMB të paketuara për përdorim përfundimtar direkt te përdoruesit e fundit, për të informuar publikun e gjerë në lidhje me rregullat e menaxhimit të mbetjeve PMB në pikat e shitjes ose pikat e grumbullimit të mbetjeve të PMB-ve. Mbledhësit e mbetjeve të PMB-ve, janë të detyruar të informojnë përdoruesit e fundit të PMB-ve dhe publikun për qëllimin dhe objektivat e grumbullimit të ambalazheve të zbrazët të PMB-ve, opsionet e grumbullimit falas, si dhe metodat e riciklimit dhe asgjësimit të ambalazheve të zbrazët të PMB-ve.

Krijimi i sistemit të trajnimit do të luajë një rol vendimtar në ndërgjegjësimin e njerëzve të përfshirë në linjën e shpërndarjes së PMB-ve, si dhe për përdoruesit profesionistë të PMB-ve.

Informimi dhe rritja e ndërgjegjësimin të përdoruesve, do të përcaktohet në legjislacionin e PMB-ve, përmes së cilit Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, do të prezantojë një program ndërgjegjësimi që përfshin masa për të promovuar dhe lehtësuar informimin dhe rritjen e ndërgjegjësimin publik në lidhje me ndikimin e

mundshëm në shëndetin e njeriut, organizmat jo të synuar dhe mjedisin e përdorimit jo të duhur të PMB-ve, si dhe trajtimin jo të duhur të ambalazheve të zbrazët të PMB-ve dhe mbetjeve të PMB-ve që rezultojnë nga trajtimi (pajisje mbrojtëse personale të ndotura, solucione PMB që mbeten pas trajtimit).

Objektivi:

Fuqizimi i përdoruesve të PMB-ve dhe i publikut me njohuri dhe ndërgjegjësim mbi rreziqet e mundshme të PMB-ve për shëndetin e njeriut, speciet dhe mjedisin jo të synuar dhe mbi mënyrat për t'i minimizuar këto rreziqe.

Synimi:

- publikimi i të dhënave të PMB-ve për sasitë e hedhura në treg çdo vit dhe për sasitë e përdorura çdo 5 vjet;

- publikimi i raporteve periodike për mbetjet e pesticideve në ushqim dhe në ujin e pijshëm;

- publikimi dhe shpërndarja të paktën çdo dy vjet e materialeve të përditësuara ndërgjegjësuere mbi aspekte të ndryshme të ekspozimit dhe efektet e mundshme të PMB-ve në shëndetin e njeriut, me theks të veçantë në grupet e cënueshme, dhe në speciet dhe mjedisin jo të synuar, si dhe në mënyrat për të minimizuar efektet negative, duke synuar gjithashtu popullatën e përgjithshme dhe përdoruesit joprofesionistë.

Treguesit:

- numri i raporteve vjetore mbi shitjet dhe përdorimin të PMB-ve, të botuara ndërmjet viteve 2023 dhe 2032;

- numri i raporteve/buletineve periodike mbi mbetjet e pesticideve në ushqim dhe në ujë, të botuar ndërmjet viteve 2023 dhe 2032;

- numri i materialeve ndërgjegjësuere të botuara për rreziqet që paraqesin PMB-të;

- numri i aktiviteteve ndërgjegjësuere të organizuara, që synojnë popullatën e përgjithshme dhe përdoruesit joprofesionistë, me vëmendje të veçantë ndaj grupeve vulnerabël;

- numri i konsultimeve publike dhe takimeve të hapura me pjesëmarrjen e shoqërisë civile.

Masat:

Masa 1: Publikimi i raporteve vjetore për hedhjen në treg dhe për përdorimin pesë-vjeçar të PMB-ve.

Masa 2: Publikimi i raporteve vjetore për rastet e helmimeve akute dhe rastet e helmimeve kronike nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

Masa 3: Publikimi i raporteve periodike, lidhur me monitorimin e mbetjeve të pesticideve në ushqim.

Masa 4: Publikimi i rezultateve të monitorimit të pesticideve në ujë në buletinet për cilësinë e ujit.

Masa 5: Fushata mediatike për rreziqet nga pesticidet dhe mënyrat për t'i minimizuar ato.

Masa 6: Përfshirja e shoqërisë civile në ndërgjegjësimin për rreziqet e PMB-ve dhe mënyrat për t'i minimizuar ato.

Masa 7: Informacioni mbi ndryshimet ligjore do të vihet në dispozicion në faqen e internetit të MBZHR-së.

5.3 Mbledhja e të dhënave

Situata aktuale:

Rregullat e përgjithshme për mbledhjen e të dhënave për PMB-të janë të përcaktuara në ligjin bazë nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar. Neni 26 i këtij ligji përcakton se Instituti i Statistikave (INSTAT), në bashkëpunim me Ministrinë, jep të dhëna statistikore për PMB-të, çdo vit për sasitë e hedhura në treg dhe çdo pesë vjet për sasitë e përdorura. Rregullat e sigurimit të të dhënave statistikore të PMB-ve përcaktohen me marrëveshje mirëkuptimi midis Institutit të Statistikave dhe Ministrisë së Bujqësisë.

Aktualisht, Instituti i Statistikave nuk publikon të dhëna për PMB-të, siç specifikohet. Ky institut publikon të dhëna për importin dhe eksportin e “produkteve kimike” në përgjithësi, por pa përmendur asnjë të dhënë për PMB-të. AKU-ja informon me shkrim drejtorinë përgjegjëse për statistikën në Ministri dhe SPMB-në, brenda muajit mars të çdo viti, për sasinë e secilit PMB që është importuar dhe është tregtuar gjatë vitit të mëparshëm kalendarik.

Në bazë të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 335, datë 6.6.2018, “Për miratimin e rregullave të regjistrimit, procedurës dhe kriterëve të vlerësimit të produkteve të mbrojtjes së bimëve”, të ndryshuar, struktura përgjegjëse për mbrojtjen e bimëve në Ministri, publikon listën e PMB-ve të regjistruara në faqen zyrtare të Ministrisë, sa herë që ndryshon, në mënyrë që të jetë e aksesueshme për të gjithë individët apo grupet e interesit.

Objektivi:

Të dhënat statistikore të lidhura me PMB-të, për tregtinë dhe përdorimin e PMB-ve, rastet e helmimit dhe mbetjet e pesticideve në produktet me origjinë bimore dhe ujë, mbledhen duke

përdorur procedura transparente dhe vihen në dispozicion të publikut.

Synimi:

- Deri në vitin 2032, 100% e subjekteve të raportojnë për tregtimin e PMB-ve nga ana e tyre.

- Metodologjia e grumbullimit dhe përpunimit të të dhënave për përdorimin e PMB-ve është miratuar brenda vitit 2025.

- Të sigurohet mbledhja efektive e të dhënave për të gjitha rastet e helmimeve akute nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale. Reduktimi i numrit të rasteve me 50% deri në vitin 2032, duke përdorur vitin 2022 si referencë.

- Marrja e veprimeve korrigjuese në të gjitha rastet e konstatuara të mbetjeve mbi normë të pesticideve në produktet me origjinë bimore dhe ujë të pijshëm.

Treguesit:

- Numri/përqindja e subjekteve që raportojnë në kohë për hedhjen në treg të PMB-ve.

- Numri i rasteve të regjistruara të helmimit akut me pesticide.

- Numri i rasteve të mbetjeve të pesticideve mbi nivelin e lejuar në ushqim dhe ujë të pijshëm.

- Numri i raporteve vjetore mbi tregtimin (çdo vit) dhe përdorimin (çdo 5 vjet) të PMB-ve të publikuara.

Masat:

Masa 1: Përmirësimi i metodologjisë për mbledhjen, grumbullimin dhe analizën e plotë dhe të rregullt të të dhënave të tregtimit dhe përdorimit të PMB-ve.

Masa 2: Analizimi vjetor i të dhënave për helmimet akute nga Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale.

Masa 3: Kryerja e vlerësimit të rrezikut për shëndetin e njerëzve bazuar në mbetjet e PMB-ve mbi normat e lejuara në ushqim dhe ujë të pijshëm.

5.4. Pajisjet për aplikimin e PMB-ve

5.4.1 Inspektimi dhe certifikimi i pajisjeve në përdorim

Situata aktuale:

Regjistrimi, testimi dhe kalibrimi i pajisjeve spërkatëse, zvogëlon rrezikun e shpërndarjes së pabarabartë të PMB-ve në bimët e trajtuara, funksionimin e gabuar të spërkatësve duke zvogëluar ose minimizuar lëvizjen, ekspozimin e operatorëve të spërkatësve të PMB-ve dhe ekspozimin ndaj organizmave jo të synuar. Gjatë

aplikimit, ato zvogëlojnë ekspozimet që mund të vijnë nga defektet e makinerive përkatëse.

Deri në hyrjen në fuqi të Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 317, datë 15.5.2019, inspektimi i pajisjeve për aplikimin e PMB-ve në përdorim, nuk ka qenë i detyrueshëm në Shqipëri. Ky vendim mbulon të gjitha aspektet e rëndësishme për arritjen e një niveli të lartë sigurie dhe mbrojtje të shëndetit të njerëzve dhe mjedisit me aplikimet PMB. Efikasiteti i plotë i funksionimit të aplikimit, duhet të sigurohet nga zgjedhja e duhur e pajisjeve dhe funksionimi i duhur i tyre për të siguruar mbrojtjen e shëndetit të njerëzve, bimëve dhe mjedisit.

Sipas VKM-së nr. 317, datë 15.5.2019, pajisjet e aplikimit PMB duhet të funksionojnë në mënyrë të besueshme dhe të përdoren siç duhet për qëllimin e synuar në mënyrë që PMB-të të mund të përdoren me saktësi. Pajisja duhet të jetë në gjendje të tillë që të mund të mbushet dhe zbrazet në mënyrë të sigurt, lehtësisht dhe plotësisht dhe të parandalojë rrjedhjen e PMB-ve. Ajo duhet të lejojë pastrim të lehtë dhe të plotë. Gjithashtu, duhet të sigurojë operime të sigurta dhe të kontrollohet dhe ndalohet menjëherë nga ana e operatorit. Kur është e nevojshme, rregullimet duhet të jenë të thjeshta, dhe të sakta.

Në VKM-në nr. 317, datë 15.5.2019, parashikohet të verifikohet nëse pajisjet për aplikimin e PMB-ve plotësojnë kërkesat për arritjen e nivelit të lartë të mbrojtjes për shëndetin e njeriut dhe mjedisit. Parashikohet që pajisjet e reja për aplikimin e PMB-ve duhet të jenë në përputhje me standardet e harmonizuara me legjislacionin për standardet dhe rregulloret teknike. Inspektimi i pajisjeve të aplikimit PMB, duhet të mbulojë të gjitha aspektet e rëndësishme për të arritur një nivel të lartë sigurie dhe mbrojtjeje të shëndetit të njerëzve dhe mjedisit. Efikasiteti i plotë i funksionimit të operacionit të aplikimit, duhet të sigurohet nga përzgjedhja e duhur e funksioneve të aparaturave dhe pajisjeve për të siguruar arritjen e objektivave, sipas vendimit. Pajisjet për aplikimin e PMB-ve në përdorim, i nënshtrohen inspektimit të rregullt të paktën një herë në tre vjet. Deri më tani, nuk ka nisur kontrolli i certifikimit të pajisjeve për aplikimin e PMB-ve.

Objekti:

Pajisjet për aplikimin e PMB-ve, të regjistrohen dhe të inspektohen në intervale të rregullta, në

mënyrë që të arrihet niveli i lartë i mbrojtjes së bimëve që trajtohen me PMB, shëndetit të njerëzve dhe mjedisit.

Synimi:

- deri në vitin 2024, të miratohen rregullore që vendosin procedurat dhe rregullat për kontrollin e pajisjeve të aplikimit PMB në përdorim;

- deri në vitin 2027, të gjitha pajisjet me motor për spërkatje dhe deri në vitin 2029 të gjitha pompat e spërkatjes duhet të regjistrohen;

- deri në vitin 2032, duhet të jetë verifikuar plotësimi i kriterëve teknike dhe funksionimi i të paktën 85% i të gjitha pajisjeve të aplikimit të PMB-ve të përdorura nga përdoruesit e PMB-ve;

- pajisjet për aplikimin e PMB-ve duhet të kontrollohen të paktën një herë brenda vitit 2025. Pajisjet e reja do të kontrollohen një herë në 5 vjet.

Treguesit:

- numri i pajisjeve spërkatëse të regjistruara;

- numri i subjekteve të licencuara për certifikimin e pajisjeve;

- numri i pajisjeve të aplikimit të PMB-ve të certifikuara;

- numri i pajisjeve të aplikimit të PMB-ve të kontrolluara;

- përqindja e pajisjeve të aplikimit të PMB-ve në përdorim, që plotësojnë kërkesat ligjore.

Masat:

Masa 1: Mbajtja e një regjistri të pajisjeve për aplikimin e PMB-ve.

Masa 2: Autorizimi i subjekteve për të certifikuar mjetet spërkatëse.

Masa 3: MBZHR-ja do të kryejë një fushatë ndërgjegjësimi për të përcjellë mesazhin për certifikimin e pajisjeve spërkatëse të subjektet e certifikimit dhe të pronarët e pajisjeve të aplikimit të PMB-ve.

5.4.2 Praktikë dhe përdorimet specifike të PMB-ve

a) Aplikimi ajror

Aplikimi i PMB-ve me avion është i ndaluar.

Masa: Nuk nevojiten masa të mëtejshme.

5.5 Mbrojtja e organizmave jo të synuar, mjedisit ujor dhe ujit të pijshëm

Situata aktuale:

Mbrojtja e mjedisit ka një rëndësi të madhe për brezat e tanishëm dhe të ardhshëm njerëzor, pasi është nën kërcënimin e industrializimit kimik që çon në një çlirim të lartë të kimikateve helmuese. PMB-të për shkak të përdorimit të tyre të gjerë,

mund të zbulohen në tokë, ujë, sediment, ajër, florë dhe faunë. Përdorimi i gjerë dhe i pakontrolluar i PMB-ve, kontribuon në ndotjen e tokës, ujit dhe ajrit. Prania e pesticideve në mjedis ndikon drejtpërdrejt të gjithë organizmat e gjallë, duke shkaktuar dëme të diversitetit biologjik.

Si vend kandidat për në BE, Shqipëria ka nisur procesin e transpozimit të direktivave të BE-së në legjislacionin e saj kombëtar. Në fushën e mbrojtjes së mjedisve ujore, fokusi është në krijimin e një kuadri të ri legjislativ dhe institucional për mbrojtjen e natyrës duke marrë parasysh Direktivën e Këshillit 92/43/KEE për ruajtjen e habitateve natyrore dhe të faunës dhe florës së egër. Në Shqipëri, mbrojtja e tyre në parim garantohej nëpërmjet ligjit nr. 10431, datë 14.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, neni 5 i të cilit përcakton se “*Ruajtja e diversitetit biologjik është një nga elementet kryesore mjedisore*”.

Më tej ka disa akte ligjore që garantojnë mbrojtjen e natyrës si: Ligji nr. 9587 “Për mbrojtjen e biodiversitetit”, ndryshuar me ligjin nr. 68/2014; Ligji nr. 81/2017 “Për zonat e mbrojtura”¹ etj. Për të garantuar zbatimin e këtyre ligjeve, janë nxjerrë një sërë aktesh nënligjore për të plotësuar bazën ligjore për elemente të veçantë të mbrojtjes së natyrës. Kështu, VKM nr. 31, datë 20.1.2016 “Për miratimin e Dokumentit të Politikave Strategjike të Mbrojtjes së Mjedisit (DPSMM), identifikon qartë fushat kryesore të punës, në veçanti: rritjen e sipërfaqes së Zonave të Mbrojtura, hartimin e Planeve të Menaxhimit dhe zbatimin e tyre; plotësimin e kuadrit ligjor, në përputhje me ligjet e BE-së për mbrojtjen e natyrës dhe mjedisit për ruajtjen e diversitetit biologjik dhe ekosistemeve etj.

Plani i Veprimit për Përdorimin e Qëndrueshëm të Produkteve për Mbrojtjen e Bimëve kontribuon në mbrojtjen e diversitetit biologjik, veçanërisht në sektorin bujqësor. Prandaj, sfida është të zbatohen masat e përshtatshme për të ruajtur dhe nxitur diversitetin biologjik të peizazhit bujqësor, duke përfshirë organizmat e tij të dobishëm vendas, ekosistemet, habitatet dhe vendet e tërheqjes.

5.5.1 Mbrojtja e organizmave jo të synuar Situata aktuale:

Përdorimi i PMB-ve në bujqësi për të kontrolluar dëmtuesit e bimëve mund të ketë efekte të dëmshme në organizmat jo të synuar, duke përfshirë bletët (bletët e mjaltit, bletët e vetme dhe bletët e vogla) të cilat janë jashtëzakonisht të rëndësishme për pjalmimin e kulturave bujqësore, së bashku me të tjerë arthropod jo të synuar, mund të ndikohen nga aplikimi i pesticideve.

Sipas të dhënave të Organizatës së Ushqimit dhe Bujqësisë (FAO), vlerësohet se nga 100 specie bimore që prodhojnë 90% të ushqimit në botë, 71 specie pjalmohen nga bletët. Kulturat kryesore të kultivuara në Shqipëri varen nga pjalmimi nga bletët dhe pjalmuesit e tjerë. Për më tepër, pllenimi ka gjithashtu një kontribut të pamatshëm në ruajtjen e diversitetit biologjik të bimëve.

Në fakt, në Shqipëri nuk ka asnjë manual ose kod të miratuar të praktikave të mira të bletarisë që nënkupton rrezikun minimal të mundshëm për bletët në mjedisin bujqësor (p.sh. aksesit në ujë, shmangia e pozicionimit të bletëve në afërsi të zonave me rrezik helmimi për shkak të spërkatjes teknikisht jo korrekte, dialogu dhe bashkëpunimi i bletarëve me prodhuesit bujqësorë). Në kuadrin e zhvillimit të integruar rural, duhet të promovohet kërkimi mbi ndikimin e PMB-ve te bletët për t'i mbrojtur ato. Kështu, mbrojtja e insekteve, veçanërisht e pjalmuesve dhe artropodëve të tjerë të dobishëm, është e një rëndësie të madhe në ruajtjen e biodiversitetit dhe për bujqësinë.

Për më tepër, përdorimi i gjerë dhe i gabuar i PMB-ve, mund të çojë në kontaminim të mjedisve tokësore dhe ujore, duke paraqitur rreziqe për organizmat ujorë dhe tokësorë. Të gjitha nivelet e organizmave ujorë, duke përfshirë prodhuesit kryesorë, mikroorganizmat, jovertëbrorët, bimët, peshqit ose amfibët, pësojnë dëme të konsiderueshme për shkak të zhvendosjes së pesticideve në mjediset ujorë si liqene, rezervuar dhe lumenj, duke çuar në rënien e biodiversitetit ujor. PMB-të kanë ndikime të pafavorshme në speciet jo të synuara dhe ndikojnë në jetën e kafshëve dhe biodiversitetin bimor të ekosistemeve tokësore. Akumulimi i PMB-ve në zinxhirët ushqimorë, prek drejtpërdrejt insektet predatore dhe në mënyrë indirekte, PMB-të mund të zvogëlojnë sasinë e bimëve barishtore të egra,

¹ “Zonat e mbrojtura” janë sipërfaqet tokësore dhe ujore me vlerë të veçantë natyrore të florës dhe faunës, të cilat janë të mbrojtura me ligj dhe rregullore të veçanta.

shkurreve dhe insekteve me të cilat ushqehen grupet tjera të organizmave.

Disa PMB, p.sh. fungicidet, mund të ndikojnë në komunitetin mikrobik të tokës, duke përfshirë kërpudhat, bakteret dhe protistët, si edhe faunën e tokës: artropodët, jovertebrorët (nematodat, krimbat e tokës), të cilët luajnë një rol vendimtar në riciklimin e lëndëve ushqyese, duke ruajtur kështu pjellorinë e tokës dhe produktivitetin bujqësor. Në Shqipëri, aktualisht nuk ka rregullore specifike që vendosin kritere apo masa për mbrojtjen e organizmave ujorë dhe tokësorë nga pesticidet dhe për këtë arsye, rekomandohet hartimi i tyre. Këto masa duhet të jenë në përputhje me ligjet dhe rregulloret në fuqi, për mbrojtjen e mjedisit dhe biodiversitetit dhe për përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve.

Objekti:

Ulja e rrezikut të PMB-ve ndaj bletëve dhe organizmave të tjerë jo të synuar (organizmat ujorë dhe tokësorë).

Synimi:

- Deri në vitin 2032, të hiqen nga përdorimi të gjitha PMB-të që janë helmuese për bletët dhe të pjalmuesve të bimëve në serra.

- Reduktimi i numrit të mostrave të mjaltit, me mbetje mbi nivelin maksimal të lejuar me 50% krahasuar me një vit më parë.

Treguesit:

- Numri i analizave/studimeve të kryera për vlerësimin e rreziqeve të lidhura me pesticidet mbi bletët dhe organizmat e tjerë;

- Numri i mostrave të tokës dhe ujit të analizuar, që rezultojnë të kontaminuara me pesticide.

- Numri i rasteve të helmimit me pesticide të bletëve, pjalmuesve të tjerë ose kafshëve të tjera.

Masat:

Masa 1: Rritja sistematike e ndërgjegjësimit për rrezikun e mundshëm të PMB-ve ndaj bletëve dhe organizmave të tjerë jo të synuar, nëpërmjet trajnimit dhe edukimit të përdoruesve të PMB-ve.

Masa 2: Zhvillimi i një kodi të praktikës së mirë të bletarisë që do të nënkuptojë rrezikun minimal të mundshëm për bletët në mjedisin bujqësor duke nxitur dialogun dhe bashkëpunimin e bletarëve me prodhuesit bujqësorë.

Masa 3: Stimulimi i bashkëpunimit ndërmjet përdoruesve të PMB-ve, veçanërisht prodhuesve bujqësorë, shoqatave të bletarisë dhe institucioneve

të tjera të përfshira në regjistrimin dhe hedhjen në treg të PMB-ve miqësore me mjedisin, në mënyrë që të zvogëlohen rreziqet për bletët dhe pjalmuesit e tjerë.

Masa 4: Krijimi i një sistemi monitorimi të rasteve të helmimit të bletëve me PMB në Shqipëri, nëpërmjet regjistrimit të rasteve dhe testimit të mbetjeve të pesticideve në bletët e mjaltit, me qëllim marrjen e informacionit të përditësuar mbi gjendjen dhe nivelin e mbrojtjes së bletëve dhe kolonive të bletëve nga pesticidet.

Masa 5: Krijimi i një sistemi monitorimi të mbetjeve të pesticideve në tokë dhe ujë për të marrë informacion mbi ekspozimin e organizmave ujorë dhe tokësorë ndaj pesticideve.

Masa 6: MBZHR-ja duhet të përgatisë një listë të PMB-ve më pak helmues për bletët dhe pjalmuesit e tjerë.

5.5.2 Mbrojtja e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore

Situata aktuale:

VKM-ja nr. 317, datë 15.5.2019 përcakton kushtet për përdorimin e PMB-ve, të tilla si zonat e detyrueshme sigurie dhe përdorimi i sprucatorëve shpërndarës me rreze të vogël, me qëllim mbrojtjen e ujit nga ndotja me PMB. Monitorimi i ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore për mbetjet e pesticideve, duhet të kryhet sipas legjislacionit kuadër të ujit.

Lëndët vepruese të përdorura në produktet për mbrojtjen e bimëve ose metabolitët e tyre, mund të depërtojnë në ujërat nëntokësore ose sipërfaqësore nëpërmjet aplikimeve të PMB-ve të papërshtatshme, ose që nuk janë në përputhje me qëllimin e caktuar, p.sh. në sipërfaqe të forta, jo bujqësore, pranë burimeve të ujit, ose nëpërmjet pastrimit të papërshtatshëm të spërkatësve etj.

Parandalimi ose reduktimi i depërtimit të PMB-ve në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore, mund të arrihet me aplikimin e masave specifike parandaluese, të cilat vazhdimisht përmirësohen dhe përshtaten me zhvillimet më të fundit në shkencë dhe teknologji. Këto masa përfshijnë aplikimin e teknologjive të përshtatshme, përcaktimin e distancave minimale nga trupat ujorë ose zonat sigurie (tampon), marrjen parasysh të vetive të shpëlarjes së PMB-ve dhe të tokës dhe kushteve klimatike, reduktimin e rrezes së përhapjes së pikave të solucionit spërkatës etj. Zonat e sigurisë janë një mjet i rëndësishëm për

menaxhimin e rrezikut për të mbrojtur cilësinë e ujit dhe mjediset ujore. Gjatë procesit të miratimit të PMB-ve, organet kompetente duhet të sigurojnë që PMB-të e regjistruara, nëse përdoren siç duhet, nuk duhet të çojnë në ndotjen e ujërave sipërfaqësore ose nëntokësore dhe nuk kanë nevojë të klasifikohen si të rrezikshme për mjedisin ujor.

Në Shqipëri janë në fuqi ligjet dhe rregulloret e mëposhtme, në lidhje me cilësinë e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, mbrojtjen e ujit dhe monitorimin e substancave të rrezikshme në ujë:

- Ligji nr. 111/2012, datë 15.12.2012 “Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore”;

- VKM-ja nr. 246, datë 30.4.2014 “Për përcaktimin e standardeve të cilësisë së mjedisit për ujërat sipërfaqësore”;

- VKM-ja nr. 267, datë 7.5.2014 “Për miratimin e listës së substancave prioritare në mjediset ujore”.

Bazuar në ligjet dhe rregulloret e mësipërme, duhet të kryhen masa dhe monitorime të vazhdueshme për të mbrojtur cilësinë e ujit dhe ekosistemet ujore. Në listën prioritare për monitorim, përveç disa substancave të rrezikshme, përfshihen edhe disa pesticide të rrezikshme të cilat janë aplikuar në të kaluarën apo sot, me potencial të lartë depërtimi në ujë dhe të rrezikshëm për mjedisin ujor. Megjithatë mbetjet e pesticideve në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore nuk monitorohen, ato duhet të bëhen pjesë e Programit Kombëtar të Monitorimit të Mjedisit. Agjencia Kombëtare e Mjedisit (AKM) është organi përgjegjës për monitorimin e substancave prioritare në mjediset ujore.

Objekti:

Reduktimi i ndotjes së mjedisit ujor (sipërfaqësor dhe nëntokësor) me PMB nëpërmjet nxitjes së aplikimit të masave të duhura nga përdoruesit e PMB-ve dhe monitorimit zyrtar të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore për pesticide.

Synimi:

- Krijimi i një sistemi për monitorimin e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore për analizën e pesticideve në AKM, duke përfshirë një laborator të akredituar.

- Rritja me 50% e numrit të mostrave të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore të mbledhura dhe të analizuar për mbetjet e pesticideve dhe zvogëlimi me 50% i numrit të mostrave, që rezultojnë, me

mbetje të pesticideve mbi nivelet maksimale të lejuara të mbetjeve.

- Rritja e ndërgjegjësimit dhe njohurive të përdoruesve dhe konsulentëve profesionistë në lidhje me mbrojtjen e mjediseve ujorë nga pesticidet, përmes trajnimeve për pesticidet.

Treguesit:

- Numri i mostrave të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, të mbledhura dhe të analizuar për mbetje pesticidesh, numri i mostrave me mbetje pesticidesh nën dhe mbi nivelin maksimal të lejuar të mbetjeve.

- Numri i trajnimeve dhe aktiviteteve ndërgjegjëse lidhur me mbrojtjen e ujit nga pesticidet.

Masat:

Masa 1: Zgjerimi i bazës së njohurive dhe përmirësimi i mbrojtjes së ekosistemeve ujore nëpërmjet edukimit dhe trajnimit, ndërgjegjësimi i përdoruesve të pesticideve dhe mbështetja e futjes së sistemeve efektive të menaxhimit që marrin parasysh aspektet e mbrojtjes së bimëve dhe mbrojtjen e mjediseve ujorë;

Masa 2: Zbatimi i një administrimi të duhur të ekosistemit të ujit për të shmangur hyrjet e PMB-ve në ujërat sipërfaqësore nga burimet kryesore dhe burime të tjera.

Masa 3: Përfshirja e konsiderimit të rreziqeve për mjediset ujore dhe ujërat nëntokësore si kriter në procedurën e autorizimit zyrtar të PMB-ve për tregtim dhe përdorim.

Masa 4: Promovimi i metodave më efektive të përdorimit për reduktimin e rrezes së përhapjes së PMB-ve, mbështetje ajrore për spërkatës dhe atomizues, sprucator shpërndarës të përshtatshëm, si masa shtesë për zbutjen e rrezikut për mjedisin ujor dhe reduktimin e konsumit të PMB-ve.

Masa 5: Reduktimi ose eliminimi i aplikimit të produkteve për mbrojtjen e bimëve në ose përgjatë autostradave, linjave hekurudhore, sipërfaqeve shumë të depërtueshme ose infrastrukturës tjetër afër ujërave sipërfaqësore ose nëntokësore, ose në sipërfaqe të mbyllura me rrezik të lartë të rrjedhjes në ujërat sipërfaqësore ose në sistemet e ujërave të zeza.

Masa 6: Ndalimi i përdorimit të PMB-ve në zonat e mbrojtura, ose aplikimi vetëm me leje të posaçme.

Masa 7: Akreditimi i laboratorëve dhe akreditimi dhe validimi i metodave analitike për përcaktimin e pesticideve në ujë.

Masa 8: Monitorimi i mbetjeve të pesticideve në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore në përputhje me ligjet dhe rregulloret në fuqi, për dhënien e prioritetit të lëndëve vepruese të rrezikshme për ujin dhe organizmat ujorë.

5.5.3 Mbrojtja e ujit të pijshëm

Gjendja aktuale

Në sektorin e ujësjellës-kanalizimeve, synohet ofrimi i një shërbimi cilësor të sistemit të furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimeve, në mbështetje të zhvillimit ekonomik të vendit.

Në kuadër të *zhvillimit dhe fuqizimit të masave për përmirësimin e cilësisë së ujit të pijshëm* është synohet të vendoset një sistem dhe protokoll për monitorimin e cilësisë së ujit të pijshëm, duke përcaktuar rolet dhe përgjegjësitë e konsumatorëve, ofruesve të shërbimeve, institucioneve qendrore dhe vendore, si dhe ngritja dhe funksionimi i laboratorëve rajonale për kontrollin e cilësisë së ujit të pijshëm.

Në fushën e cilësisë së ujit, ka pasur progres drejt transpozimit të direktivës kuadër të ujit me miratimin e ligjit nr. 111/2012 “Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore”. Transpozimi i direktivës së Këshillit 98/83/KE, të datës 3 nëntor 1998, për cilësinë e ujit të destinuar për konsum njerëzor konsiderohet i realizuar nëpërmjet miratimit të VKM-së nr. 379, datë 25.5.2016 “Për miratimin e rregullores për cilësinë e ujit të pijshëm”.

Sipas kësaj VKM-je, kontrolli i cilësisë së ujit të pijshëm përfshin monitorimin e brendshëm, që është përgjegjësi e shoqërive ujësjellës-kanalizime, monitorimin e jashtëm, përgjegjësi e strukturave rajonale të shëndetit publik dhe inspektimin, përgjegjësi e Inspektoratit Shtetëror Shëndetësor.

Gjithashtu kjo VKM përcakton zonat e mbrojtjes sanitare rreth burimeve ujore sipërfaqësore ose nëntokësore që përdoren për prodhimin e ujit të pijshëm, të cilat synojnë mbrojtjen e cilësisë së ujit. Zonat e mbrojtjes sanitare përcaktohen në tre nivele mbrojtëse: zona të mbrojtjes së brendshme, të ndërmjetme dhe të jashtme dhe kërkesat higjieno-sanitare për çdo nivel përcaktohen në shtojcën VI të VKM-së.

Strukturat rajonale të shëndetit publik nuk kanë kapacitete për të kryer analiza të ujit për pesticide. Analizat e disa pesticideve kryhen në Institutin e

Shëndetit Publik për burime të reja ujore përpara miratimit për ambalazhim ose për konsum njerëzor, me kërkesë të të interesuarit, i cili mbulon edhe shpenzimet.

Objektivi:

Përmirësimi i sigurisë së ujit të pijshëm nëpërmjet ndërgjegjësimit dhe zbatimit të praktikave të përshtatshme dhe të qëndrueshme në përdorimin e PMB-ve.

Përmirësimi i monitorimit të jashtëm të ujit të pijshëm për pesticide.

Synimi:

- Rritja e ndërgjegjësimit dhe njohurive të përdoruesve dhe konsulentëve profesionistë të PMB-ve në lidhje me mbrojtjen e burimeve ujore nga pesticidet duke përfshirë zonat e mbrojtjes sanitare të ujit në kurrikulat e trajnimit, materialet e trajnimit dhe materialet ndërgjegjësuere;

- Rritja e kapaciteteve të laboratorëve të shëndetit publik për të kryer testimin e ujit të pijshëm për pesticide, duke përfshirë rritjen e numrit të lëndëve vepruese të analizuar dhe akreditimin sipas ISO 17025, deri në vitin 2030.

Treguesit:

- Informacion mbi zonat e mbrojtjes sanitare të ujit të përfshira në kurrikulat e trajnimit dhe materialet e trajnimit për përdoruesit e PMB-ve, tregtuesit e PMB-ve, konsulentët.

- Numri i materialeve sensibilizuese për përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve, ku përfshihen edhe çështjet e mbrojtjes së ujit.

- Numri i laboratorëve përgjegjës për analizën e pesticideve në ujë, të akredituar për analizën e pesticideve, numri i përbërësve aktivë të analizuar.

- Numri/përqindja e tejkalimeve të niveleve të pesticideve në mostrat e testuara të ujit të pijshëm të identifikuar në një vit.

Masat:

Masa 1: Përfshirja e informacionit për mbrojtjen e ujit dhe zonat e mbrojtjes sanitare të ujit në kurrikulat e trajnimit dhe materialet e trajnimit për përdoruesit e PMB-ve, tregtuesit e PMB-ve, konsulentët.

Masa 2: Përfshirja e mbrojtjes së ujit nga pesticidet në materialet e ndërgjegjësimit dhe shkëmbimit të njohurive për përdoruesit e PMB-ve, tregtuesit e PMB-ve, konsulentët.

Masa 3: Përfshirja e analizave të pesticideve individuale dhe totale në monitorimin e jashtëm të ujit të pijshëm.

Masa 4: Rritja e kapaciteteve analitike në laboratorin/ët përgjegjës për analizën e pesticideve në ujin e pijshëm.

Masa 5: Akreditimi i laboratorëve të shëndetit publik për analizat e pesticideve në ujin e pijshëm.

5.5.4 Distanca e sigurisë nga ujërat sipërfaqësore

Situata aktuale:

Aplikimi i PMB-ve në bujqësi mund të çojë në ndotjen e ujërave sipërfaqësore. Prandaj, ekziston nevoja për të krijuar zona sigurie për distancën e sigurisë nga mjediset ujorë, për t'i mbrojtur ato nga efektet anësore të përdorimit të PMB-ve. Zonat e sigurisë janë një mjet i rëndësishëm i menaxhimit të rrezikut për të mbrojtur cilësinë dhe sigurinë e ujit dhe mjedisit ujor, pasi brenda këtyre zonave, përdorimi i PMB-ve është i ndaluar.

Gjerësia minimale e zonës sigurisë jepet në të dhënat e etiketës që shoqëron PMB-në.

Objekti:

Reduktimi ose eliminimi i ndotjes së ujërave sipërfaqësore duke krijuar zona sigurie të mbuluara në mënyrë të përhershme me bimësi.

Synimi:

- Rritja me 70% (40% deri në vitin 2028 dhe 70% deri në vitin 2032) e sipërfaqes së gjelbër në krahasim me vitin e parë të përdorimit të PMB-ve, midis territoreve bujqësore dhe ujërave sipërfaqësore, si dhe miratimi i rregulloreve që lejojnë përdorimin e PMB-ve që janë të etiketuara si jo të dëmshme për organizmat ujorë në të gjitha territoret bujqësore që ndodhen në afërsi të ujërave sipërfaqësore.

Treguesit:

- Madhësia e sipërfaqes së gjelbër, e krijuar në afërsi të sipërfaqeve ujore dhe përpilimi i listës së pesticideve jo të dëmshme për organizmat ujorë.

Masat:

Masa 1: Stimulimi i krijimit të zonave të sigurisë, të mbuluara me bimësi të përhershme, dhe me gjerësi të paktën 5 m, veçanërisht në sipërfaqet bujqësore që ndodhen në afërsi të drejtpërdrejtë të ujërave sipërfaqësore, për mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe organizmave ujorë.

Masa 2: Krijimi i një sistemi monitorimi për respektimin e kërkesave për ndalimin dhe kufizimin e përdorimit të PMB-ve në zonat e mbrojtura.

5.5.5 Reduktimi i përdorimit të PMB-ve në zona të veçanta

Situata aktuale:

Përdorimi i PMB-ve mund të jetë veçanërisht i rrezikshëm në zona të caktuara specifike ose në sipërfaqe jo bujqësore, prandaj përdorimi i PMB-ve duhet të minimizohet ose ndalohet në zona të tilla. Për më tepër, do të merren masat e duhura të menaxhimit të rrezikut dhe përdorimi i produkteve të mbrojtjes së bimëve me rrezik të ulët siç përcaktohet në legjislacionin që mbulon PMB-të, si dhe do të merren parasysh në radhë të parë masat e kontrollit biologjik.

Kjo veçanërisht i referohet fushave specifike të mëposhtme:

i. zonat e gjelbra dhe parqet e përdorura nga publiku i gjerë, ose nga grupet vulnerabël, në afërsi të ndërtesave të banimit, shkollave, kopshteve, shtëpive të pushimit, spitaleve dhe kujdesit tjetër shëndetësor, objektet ku është e vështirë të parandalohet hyrja e njerëzve, veçanërisht fëmijëve, kafshëve dhe kafshëve shtëpiake në zonat e trajtuara, ose zona menjëherë pas trajtimit;

ii. zonat e mbrojtura ose zonat shumë të ndjeshme, të tilla si zonat Natura 2000, të mbrojtura në përputhje me direktivën e Këshillit 79/409/KEE të datës 2 prill 1979 për ruajtjen e shpendëve të egër dhe direktivën e Këshillit 92/43/KEE e datës 21 maj 1992 mbi ruajtjen e habitateve natyrore, si edhe të faunës dhe florës së egër;

iii. zonat e trajtuara së fundmi të përdorura ose të aksesueshme nga punëtorët e bujqësisë.

Në këto zona specifike, përdorimi i PMB-ve të kategorisë profesionale duhet të ndalohet edhe në rastet kur përdoruesi profesionist nuk është në gjendje të sigurojë aplikimin e sigurt të PMB-ve dhe ka metoda alternative për kontrollin e dëmtuesve në bimë. Ruajtja e bimëve në gjendje të mirë në hapësirat e gjelbra publike në kushte ekspozimi ndaj një sërë faktorësh pengues, është një sfidë shtesë për kompanitë që merren me mirëmbajtjen e sipërfaqeve publike dhe shëndetin e bimëve. Për këtë arsye, është e nevojshme të sigurohet mbrojtje dhe përgatitja e kujdeseshme e bimëve në fidanishte, dhe pas rimbjelljes të aplikohen masa agroteknike si përgatitja e tokës, ujitja, plehërimi, heqja e gjetheve dhe pjesëve të infektuara të bimës nga plantacionet, si edhe të tjera masa mekanike, që krijojnë kushte më të mira për rritjen dhe zhvillimin

e bimëve. Këto masa zvogëlojnë praninë e dëmtuesve dhe lejojnë konsumin më të vogël të pesticideve me rezultate të mira në ruajtjen e zonave të gjelbra. Në rastet e përdorimit të PMB-ve, prioritet duhet të kenë gjithmonë PMB-të me rrezikshmëri më të ulët.

Në Shqipëri, përdorimi i PMB-ve në këto zona specifike, rregullohet me VKM-në nr. 317, datë 15.5.2019 “Për miratimin e rregullave për përdorimin e qëndrueshëm të produkteve të mbrojtjes së bimëve dhe kriterëve për kualifikimin e përdoruesve”. Bazuar në këtë VKM, ndalohet shpërkatja ajrore e PMB-ve, ndalohet përdorimi i PMB-ve të rrezikshme në zonat e gjelbra publike, në zonat jobujqësore dhe në zonat e mbrojtura. Përdorimi i PMB-ve në zona të tilla, lejohet vetëm në raste specifike dhe të nevojshme kur alternativat e tjera të kontrollit të dëmtuesve janë joefektive dhe kjo duhet të bëhet nën kontrollin e pushtetit vendor dhe institucioneve të tjera përkatëse për mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve. Për më tepër, rekomandohet përdorimi i PMB-ve me rrezik të ulët për mjedisin, florën dhe faunën dhe shëndetin e njeriut.

Objekti:

Reduktimi i ekspozimit të njerëzve ndaj PMB-ve në ose afër zonave jobujqësore, si parqet publike, zonat e argëtimit, shkollat, kopshtet, shtëpitë e pushimit, spitalet dhe objektet e tjera të kujdesit shëndetësor.

Synimi:

- Parandalimi dhe/ose zvogëlimi i rreziqeve të përdorimit të PMB-ve në zonat publike dhe argëtuese, duke siguruar kështu mbrojtjen e publikut të gjerë dhe grupeve specifike të cenueshme të popullsisë.

- Eliminimi i ndotjes në zonat e mbrojtura dhe mbrojtja e stafit nëpërmjet reduktimit të ekspozimit të tyre ndaj PMB-ve.

Treguesit:

- Numri i shkeljeve që përfshijnë përdorimin e PMB-ve të kategorisë profesionale në zonat e përdorura nga publiku i gjerë, zonat e mbrojtura dhe zona të tjera specifike;

- Numri i shkeljeve që përfshijnë përdorimin e PMB-ve në zonat e mbrojtura për të cilat është vendosur ndalimi i përdorimit të PMB-ve.

- Numri i incidenteve me persona (helmime etj.) të shkaktuara në këto zona specifike, për shkak të përdorimit të PMB-ve.

Masat:

Masa 1: Ndalimi i përdorimit të PMB-ve të kategorisë profesionale në zonat e përdorura nga publiku i gjerë ose grupet vulnerabël; në raste të jashtëzakonshme, nëse zona të tilla duhet të trajtohen, mund të përdoren vetëm PMB të kategorisë joprofesionale, PMB me rrezik të ulët ose agjentë të kontrollit biologjik.

Masa 2: Ndalimi i përdorimit të PMB-ve të kategorisë profesionale në zonat e mbrojtura; nëse zona të tilla duhet të trajtohen, duhet të përdoren PMB të kategorisë së përdorimit joprofesional, PMB me rrezik të ulët ose agjentë të kontrollit biologjik.

Masa 3: Dhënia e përparësisë ndaj masave jokimike (p.sh. mekanike, fizike, biologjike dhe bioteknike) të mbrojtjes së bimëve në zonat specifike, me zbatimin e detyrueshëm të masave parandaluese që synojnë reduktimin e rasteve të dëmtuesve.

5.6 Transporti dhe ruajtja e PMB-ve dhe trajtimi i paketimit dhe mbetjeve të tyre nga përdoruesit

Gjendja aktuale

Në ligjin bazë nr. 105/2016, “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar, në nenet nr. 22, nr. 23, nr. 24 dhe nr. 25, përcaktohen përkatësisht rregullat dhe kriteret e përgjithshme për transportin dhe ruajtjen e PMB-ve, përdorimin e qëndrueshëm të PMB-ve, paketimin e PMB-ve, asgjësimin e PMB-ve dhe të paketimeve të tyre.

Janë miratuar dhe aprovuar standardet e ruajtjes për produktet me përdorim profesional, duke pasqyruar rreziqet që lidhen me PMB-të që ruhen, si dhe vendndodhjen e objektit të magazinimit, afërsinë e tij me hapësira të caktuara peizazhi, hapësira publike etj.

Janë miratuar dhe aprovuar standardet për produktet e përdorimit të zakonshëm, duke marrë parasysh çështje të tilla si llojet e produkteve në fjalë, aksesin e produkteve për fëmijët, afërsia me produktet e tjera që shiten me pakicë (ushqimi për kafshët, produktet ushqimore etj.).

Autoriteti Kombëtar i Veterinarisë dhe Mbrojtjes së Bimëve (AKVMB), është përgjegjës për kontrollin zyrtar të shëndetit të bimëve, produkteve bimë dhe objekteve të tjera, si dhe për kontrollin e përdorimit të produkteve për mbrojtjen e bimëve, objekt i këtij ligji.

Në kuadër të këtij ligji, është miratuar VKM nr. 532, datë 11.9.2018 “Për miratimin e rregullave, për tregtimin, transportin dhe ruajtjen e produkteve për mbrojtjen e bimëve”. Përgjegjës për zbatimin e kësaj VKM-je, janë AKU dhe ISUV.

MBZHR-ja në bashkëpunim me Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, ka ngritur një grup pune i cili ka hartuar projektudhëzimin për asgjësimin e PMB-ve dhe paketimit të tyre, sipas pikës 4, neni 25, të ligjit nr. 105/2016, datë 27.10.2016 “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar.

Objekti:

PMB-të ruhen dhe trajtohen në mënyrë të përshtatshme nga të gjithë individët që i mbajnë në ambientet e tyre, në mënyrë që të zvogëlohet rreziku i kontaminimit të operatorëve dhe kalimtarëve, si edhe potenciali për dëmtim të mjedisit.

Synimi:

- Të gjitha PMB-të do të ruhen në mënyrë të përshtatshme në të gjitha ambientet.

- Mjediset e tregtimit plotësojnë standardet e ruajtjes dhe shitjes të përcaktuara në legjislacionin kombëtar.

- Të gjitha ambientet e përfshira në shitjen ose furnizimin e PMB-ve kanë staf të përshtatshëm të trajnuar, të njohur me kërkesat e kërkuara të ruajtjes dhe ekspozimit, të disponueshëm në çdo kohë.

- Të gjitha mbetjet e PMB-ve dhe ambalazhet e zbrazura, të asgjësohen siç duhet, sipas legjislacionit kombëtar dhe në një mënyrë miqësore me mjedisin.

Treguesit:

- Numri/përqindja e magazinave, në nivel tregtimi/shpërndarje, që janë konstatuar në përputhje me standardet specifike ligjore në momentin e inspektimit nga autoriteti kompetent.

- Numri/përqindja e rasteve të PMB-ve, që nuk janë në përputhje me kërkesat e paketimit dhe etiketimit, në momentin e inspektimit, nga autoriteti kompetent.

- Numri/përqindja e subjekteve me shumicë dhe pakicë të PMB-ve, në përputhje me kërkesat e mbajtjes së të dhënave, në momentin e inspektimit nga autoriteti kompetent.

- Regjistrimi i sasisë së PMB-ve të asgjësuar.

Masat:

Masa 1: MBZHR-ja dhe Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, duhet të përgatisin dhe miratojnë

udhëzimet për asgjësimin e PMB-ve dhe paketimit të tyre, sipas pikës 4, të nenit 25, të ligjit nr. 105/2016, datë 27.10.2016 “Për mbrojtjen e bimëve”, të ndryshuar.

Masa 2: Çdo operator biznesi i përfshirë në tregtimin e PMB-ve, do të jetë i detyruar të ketë një person të trajnuar siç duhet për rreziqet e pesticideve, të disponueshëm në çdo kohë në pikën e shitjes ose furnizimit.

Masa 3: Të gjitha subjektet me shumicë dhe pakicë të PMB-ve, do të jenë të detyruar të regjistrojnë detajet, siç përcaktohet nga legjislacioni kombëtar, për shitjen dhe furnizimin e këtyre produkteve. Këto të dhëna duhet të mbahen për një periudhë prej të paktën 5 vjetësh dhe të vihen në dispozicion të autoriteteve kompetente me kërkesë të tyre.

5.7 Menaxhimi i integruar i dëmtuesve (MID)

Situata aktuale:

Menaxhimi i integruar i dëmtuesve, nënkupton shqyrtimin e kujdesshëm të të gjitha metodave të vlefshme të mbrojtjes së bimëve dhe integrimin e masave të duhura që dekurajojnë zhvillimin e popullatave të dëmtuesve dhe që mbajnë përdorimin e PMB-ve dhe formave të tjera të ndërhyrjes në nivele që janë të justifikuara ekonomikisht dhe ekologjikisht, si dhe për të reduktuar ose minimizuar rreziqet për shëndetin e njeriut dhe mjedisin. Menaxhimi i integruar i dëmtuesve thekson rritjen e shëndetshme të bimëve me ndërhyrje sa më të vogla të mundshme në agroekosistemet, si edhe inkurajon mekanizmat natyrorë të kontrollit të dëmtuesve.

Nëse masat agroteknike nuk janë të mjaftueshme, atëherë përdoren metoda biologjike ose kimike.

Masat e aplikuar duhet të plotësojnë kriteret e mëposhtme:

1. të sigurojë zhvillimin e shëndetshëm të bimëve;
2. të mbajë nën nivelin e kufirit kritik popullatën e dëmtuesve;
3. të mbrojnë armiqtë natyrorë;
4. të zvogëlojë kërcënimet e shfaqjes së rezistencës;
5. të reduktojë përdorimin e PMB-ve;
6. të zvogëlojë rreziqet për përdoruesin e fundit të PMB-ve, dhe;

7. të zvogëlojë kërcënimet për njerëzit dhe mjedisin.

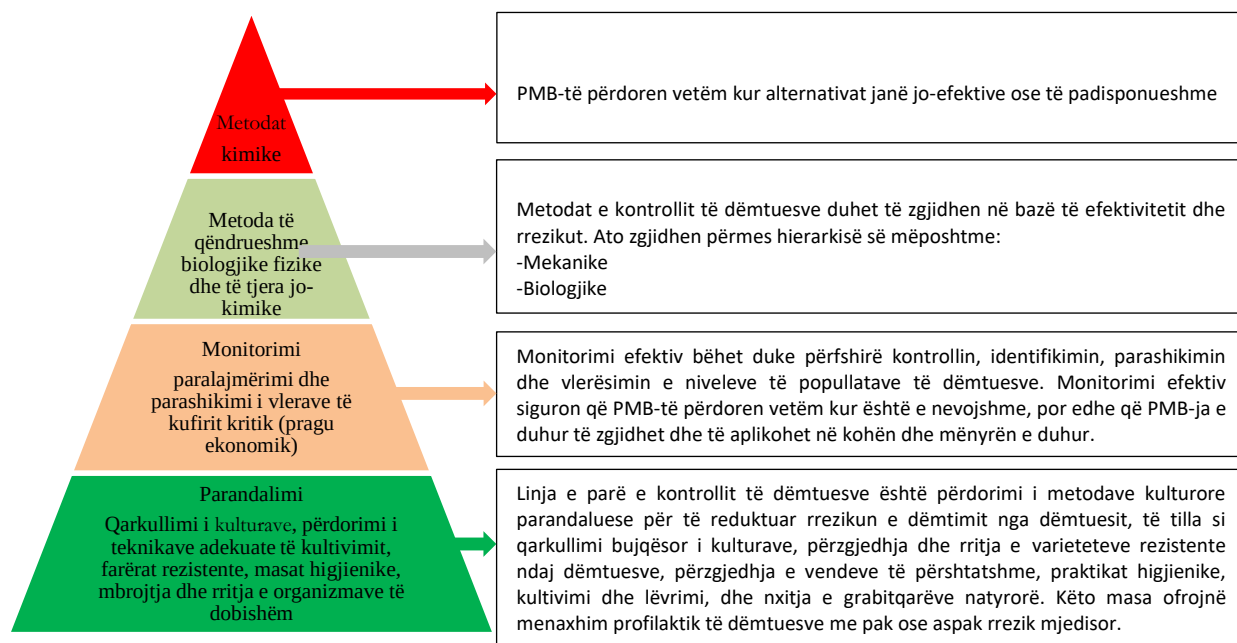
Masat, metodat dhe koha e çrrënjosjes, përcaktohen vetëm për sëmundjet e bimëve, insektet ose barërat e dëmshme me rëndësi ekonomike, bazuar në prognozën dhe infeksionin në plantacione ose kultura.

Kjo qasje sot quhet e qëndrueshme dhe sistemi i prodhimit quhet prodhim i qëndrueshëm. Parandalimi dhe/ose mbajtja nën kontroll e organizmave të dëmshëm, duhet të arrihet ose të mbështetet midis opsioneve të tjera (të qëndrueshme), veçanërisht përmes: qarkullimit bujqësor, përdorimit të teknikave të përshtatshme të kultivimit, datat dhe dendësia e mbjelljes, punimi minimal i tokës, mbjellja direkte, përdorimi kur është e përshtatshme, i kultivarëve rezistent/tolerantë dhe farërave dhe materialit mbjellës standard të certifikuar, përdorimi i

praktikave të balancuara të plehërimit, gëlqeres dhe ujitjes/kullimit, duke parandaluar përhapjen e organizmave të dëmshëm me masa higjienike (p.sh. me pastrim të rregullt të makinerive dhe pajisjeve).

Në plan të parë vjen zbatimi i MID në sektorët kyç të prodhimit bujqësor dhe veçanërisht në fermat me sipërfaqe më të mëdha, ku mbrojtja e bimëve tenton të kryhet duke përdorur metoda konvencionale.

Tendenca për të hyrë sa më shpejt në treg, veçanërisht në perimet e serrave, ndryshimet klimatike, nivelet e ulëta të trajnimit të fermerëve, fermat e reja me menaxherë joprofesionistë, në shumë raste mungesa e përgatitjes së tyre për ndryshime të mundshme në diapazonin e shpërndarjes së dëmtuesve (patogjenë kërpudha, baktere, viruse, insekte, nematoda, fitoplazma dhe bimët e dëmshme) e bëjnë më të vështirë zbatimin e sistemeve të qëndrueshme, si MID.

Disa ferma shqiptare, e kanë zbatuar MID për kultura të ndryshme. Zakonisht kjo ka qenë në kuadër të projekteve të ndryshme, kryesisht me financime të huaja.

Universiteti Bujqësor i Tiranës ka punuar me disa ferma në kuadër të studimeve të doktoraturës, por edhe studimeve të specialistëve të ndryshëm për zbatimin e MID në ferma. Realiteti është se kjo praktikë nuk përdoret në shumicën e fermave, ndaj ka ende shumë punë për të bërë në këtë drejtim.

Objektivi:

MID ndiqet nga të gjithë konsulentët në mbrojtjen e kulturave bujqësore dhe përdoruesit profesionistë të PMB-ve, nëpërmjet përdorimit të matur të PMB-ve, përdorimit të teknikave joPMB, zgjedhjes së varieteteve, teknikave të kultivimit, qarkullimit bujqësor etj.

Synimi:

- Deri në vitin 2032, të gjithë fermerët profesionistë në Shqipëri ndjekin parimet e MID në prodhimin e tyre bimor.

- Hartimi i udhëzimeve specifike për kulturat për mbrojtjen e integruar të bimëve për të gjitha kulturat ose sektorët përkatës, duke iu referuar sipërfaqes totale bujqësore dhe nivelit të intensitetit të përdorimit të PMB-ve në fermat e përfshira në aktivitetet e mbrojtjes së bimëve, kjo përfshin një përshkrim dhe vlerësim sistematik të metodave të disponueshme të mbrojtjes së integruar të bimëve.

- Përpunimi/formulimi i strategjive për të rritur rezistencën e bimëve në mënyrë që të sigurohet një menaxhim i duhur për kulturat dhe sektorët e rëndësishëm.

- Rritja e numrit të llojeve të pajisjeve/kurtheve për mbrojtjen e bimëve që çojnë në reduktimin e sasisë së produkteve për mbrojtjen e bimëve të përdorura.

- Reduktimi i përdorimit të lëndëve vepruese të klasifikuara si me “shqetësim të veçanta”, me qëllim që të zvogëlohet rreziku.

Treguesit:

- numri i protokolleve MID të hartuara/përditësuara për kulturat kryesore;

- numri i kultivarëve rezistent, të futur në prodhim;

- numri i fermerëve që mbjellin kultivarë rezistent në fermat e tyre;

- numri i fermerëve që mbjellin farëra dhe fidanë të certifikuar;

- numri i fermerëve që aplikojnë metoda biologjike në menaxhimin e dëmtuesve;

- regjistri i fermerëve që zbatojnë parimet e menaxhimit të integruar të dëmtuesve në prodhimin bujqësor;

- numri/përqindja e fermerëve të gjetur në kontrollet zyrtare që ndjekin parimet e MID në prodhimin e tyre bimor.

Masat:

Masa 1: Zhvillimi ose përditësimi i protokolleve të menaxhimit të integruar të dëmtuesve për kulturat bujqësore kryesore.

Masa 2: Hartimi i një programi trajnimi dinamik dhe profesional me fokus në përdorimin e sigurt dhe të qëndrueshëm të PMB-ve në kuadër të qasjes MID.

Masa 3: Identifikimi i lëndëve vepruese, me rrezikshmëri të lartë në përdorim (helmues dhe shumë helmues) dhe rekomandime për zëvendësimin e tyre me lëndë vepruese të tjera, më pak të rrezikshme për shëndetin e njeriut ose mjedisin.

Masa 4: Vendosja ose përditësimi i kufirit kritik të trajtimit për dëmtuesit më të rëndësishëm të kulturave kryesore, duke përdorur metodologji të përditësuara.

Masa 5: Rekomandimi i kultivarëve rezistente ndaj dëmtuesve, si dhe farave dhe fidanëve të certifikuar.

Masa 6: Promovimi dhe mbështetja financiare e fermerëve që aplikojnë metoda të qëndrueshme biologjike, fizike dhe metoda të tjera jokimike, nëse ato ofrojnë kontroll të mirë të dëmtuesve, si dhe praktika të mira bujqësore (qarkullimi bujqësor, plehërimi i balancuar etj.).

Masa 7: Promovimi dhe mbështetja e bujqësisë organike.

Masa 8: Rekomandimi dhe asistimi i përdoruesit të fundit për përdorimin e PMB-ve dhe të formave të tjera të ndërhyrjes në nivele të domosdoshme, p.sh. me dozë të reduktuar, numër të reduktuar të aplikimeve ose aplikime të pjesshme dhe hedhja e tyre në regjistrin e përdorimit të PMB-ve në fermë.

Masa 9: Publikimi i raporteve për mbetjet e pesticideve, duhet të bëhet në mënyrë periodike (të paktën një herë në dy vjet).

5.8 Qasje biologjike për mbrojtjen e bimëve

Në vendin tonë prodhimet biologjike trajtohen nga ligji nr. 106/2016 “Për prodhimin biologjik, etiketimin e produkteve biologjike dhe kontrollin e tyre”, i cili përafron pjesërisht rregulloren e Këshillit të Evropës (KE) nr. 834/2007, datë 28 qershor 2007, “Për prodhimin biologjik dhe etiketimin e produkteve biologjike dhe që shfuqizon rregulloren (KEE) 2092/91”, të ndryshuar.

Ky kuadër ligjor zbatohet për produktet që vijnë nga bujqësia, përfshirë akuakulturën, kur këto produkte janë vendosur ose kanë për qëllim të vendosen në treg, si më poshtë:

a) produktet bujqësore të gjalla ose të papërpunuara;

b) produktet bujqësore të përpunuara për t’u përdorur si ushqim;

c) ushqimet për kafshë;

ç) materiali mbjellës dhe shumëzues bimor.

Objektivat për prodhimin biologjik janë:

a) vendosja e një sistemi menaxhimi të qëndrueshëm të bujqësisë, i cili:

i. respekton sistemet dhe ciklet e natyrës, ruan e përmirëson shëndetin e tokës, ujit, bimëve dhe kafshëve, si dhe ekuilibrin ndërmjet tyre;

ii. kontribuon për një nivel të lartë të larmisë biologjike;

iii. siguron përdorimin e përgjegjshëm të energjisë së burimeve natyrore, të tilla si uji, toka, lëndët biologjike dhe ajri;

iv. respekton standarde të larta të mirëqenies së kafshëve dhe në veçanti, plotëson nevojat specifike jetësore, sipas llojeve të kafshëve;

b) prodhimi i produkteve me cilësi të lartë;

c) prodhimi i një larmie të gjerë ushqimesh e produkteve të tjera bujqësore, të cilat i përgjigjen

kërkesës së konsumatorëve për produkte të prodhuara nga përdorimi i proceseve që nuk dëmtojnë mjedisin, shëndetin e njerëzve, bimëve ose shëndetin dhe mirëqenien e kafshëve.

Aktualisht, po hartohet ligj i ri për bujqësinë biologjike, i cili përafron rregulloren (BE) 2018/848 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të datës 30 maj 2018 për prodhimin organik dhe etiketimin e produkteve organike dhe shfuqizimin e rregullores së Këshillit (EC) nr. 834/2007. Ligji i ri përcakton parimet dhe rregullat e prodhimit biologjik, të certifikimit dhe përdorimit të treguesve që i referohen prodhimit biologjik për etiketimin dhe reklamat, si dhe rregullat për kontrollin zyrtar.

Tabela 16: Fermat organike gjithsej*, sipas aktivitetit bujqësor 2019-2020

Aktivitetet	2019	2020
Tokë e punueshme	53	59
- Bimë aromatike dhe mjekësore	40	49
- Perime	4	4
- Foragjere	-	3
- Të tjera	9	3
Drufrutorët	28	54
- Gështenja	3	3
- Pemë frutore farore	3	19
- Të tjera	2	2
Ullishte	12	12
Vresht	4	2
Pjergulla	4	16
Gjithsej	81	113

* Përfshihen ferma që mbledhin produkte të pyllit, si dhe ato që kultivojnë produkte bujqësore bio në tokë të punueshme dhe në sipërfaqen e drufrutorëve.

Burimi: INSTAT

Tabela 17: Sipërfaqe me prodhime organike në tokë bujqësore viti 2021

Emërtimi	Sipërfaqe ha			- nga e cila në serra
	Gjithsej	- në proces certifikimi	- e certifikuar	
Tokë e punueshme	952.4	83.1	869.3	4.4
- Bimë aromatike dhe mjekësore*	926.0	79.8	846.2	2.0
- Perime	16.5	0.9	15.6	2.4
- Foragjere	8.2	0.8	7.4	-
- Të tjera	1.7	1.6	0.0	-
Drufrutorët	144.7	101.3	43.4	0.3
Pemë frutore	34.3	26.0	8.3	0.3
Ullinj	94.8	60.6	34.2	-
Vreshta	15.6	14.7	0.9	-
Gjithsej	1,097.0	184.4	912.6	4.69

* Këtu janë të përfshira edhe erëzat e gatimit.

Burimi: INSTAT

Tabela 18: Prodhimet organike në tokë bujqësore viti 2021

Emërtimi	Prodhim			nga e cila në serra
	Gjithsej	në proces certifikimi	e certifikuar	
Tokë e punueshme	2,129.8	417.25	1712.5123	10.86
- Bimë aromatike dhe mjekësore)*	2,113.7	414.1	1,699.6	7.9
- Perime	10.6	1.0	9.6	3.0
- Foragjere	3.5	0.5	3.0	-
- Të tjera	2.0	1.7	0.3	-
Drufrutorët	469.4	349.3	120.1	0.5
Pemë frutore	123.3	96.1	27.2	0.5
Ullinj	227.7	141.0	86.7	-
Vreshta	118.5	112.3	6.3	-
Gjithsej	2,599.2	766.6	1,832.6	11.3

* Këtu janë të përfshira edhe erëzat e gatimit.

Burimi: INSTAT

Tabela 19: Produkte organike të egra 2019–2021

Emërtim	Prodhim		
	2019	2020	2021
Bimë aromatike dhe mjekësore*	4,615.0	3,781.1	7,608.0
Gështenja	760.0	873.0	1,200.0
Fruta pylli	423.7	491.6	420.0
Gjithsej	5,798.7	5,145.7	9,228.0

*këtu janë të përfshira edhe erëzat e gatimit.

Burimi: INSTAT

Objektivi:

Objektivi është rritja e sipërfaqes së tokës bujqësore dhe akuakulturës biologjike në vend, për prodhimin biologjik.

Synimi:

- Përditësimi i legjislacionit me legjislacionin e BE-së në fushën e prodhimit biologjik si dhe miratimi i lëndëve vepruese, sipas legjislacionit të BE-së, që janë në përmbajtje të produkteve për mbrojtjen e bimëve, të cilat do lejohen të përdoren në prodhimin biologjik.

Treguesit:

- legjislacioni i miratuar;
- lista e miratuar me lëndët vepruese;
- numri i produkteve për mbrojtjen e bimëve që lejohen të përdoren në prodhimin biologjik.

Masat:

Masa 1: Brenda viti 2026 përditësimi i legjislacionit në fushën e prodhimit biologjik me legjislacionin e BE-së.

Masa 2: Miratimi i listës me lëndë vepruese, sipas legjislacionit të BE-së, që janë në përmbajtje të produkteve për mbrojtjen e bimëve, të cilat do lejohen të përdoren në prodhimin biologjik.

Masa 3: Miratimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve që lejohen të përdoren në prodhimin

biologjik dhe hartimi i listës për këtë kategori të PMB-ve. Publikimi i kësaj liste në faqen zyrtare të Ministrisë.

URDHËR

Nr. 852, datë 1.12.2022

PËR DELEGIM KOMPETENCE

Në mbështetje të pikës 4, të nenit 102 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të neneve 28 dhe 29, të ligjit nr. 44/2015, datë 30.4.2015, “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”, si dhe pikës 2, të nenit 11, të ligjit nr. 90/2012, “Për organizimin dhe funksionimin e administratës shtetërore”,

URDHËROJ:

1. Delegimin e kompetencave të titullarit të Autoritetit Kontraktor, për procedurën me objekt: “*Parku i Artit, rivitalizimi dhe rikualifikimi i territorit të ish-Kinostudios ‘Shqipëria e Re’, Tiranë, faza IP*” drejtorit të përgjithshëm, Drejtoria e Përgjithshme Ekonomike dhe Shërbimeve Mbështetëse, znj. Edlira Cimbi.

2. Delegimi i kompetencave sipas pikës 1 të këtij urdhri është i vlefshëm për datat 1.12.2022 dhe 2.12.2022.

3. Për zbatimin e këtij urdhri ngarkohet drejtori i përgjithshëm, Drejtoria e Përgjithshme Ekonomike dhe Shërbimeve Mbështetëse, znj. Edlira Cimbri.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I KULTURËS

Elva Margariti

VENDIM

Nr. 51, datë 7.12.2022

**PËR DISA NDRYSHIME NË
RREGULLOREN “PËR LICENCIMIN
DHE USHTRIMIN E VEPRIMTARISË
NGA SUBJEKTET FINANCIARE
JOBANKA”**

Në bazë dhe për zbatim të nenit 12, shkronja “a”, dhe të nenit 43, shkronja “c”, të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997, “Për Bankën e Shqipërisë”, të ndryshuar; dhe të nenit 126, të ligjit nr. 9662, datë 18.12.2006, “Për bankat në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar; Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë, me propozimin e Departamentit të Mbikëqyrjes,

VENDOSI:

1. Në rregulloren “Për licencimin dhe ushtrimin e veprimtarisë nga subjektet financiare jobanka”, miratuar me vendimin e Këshillit Mbikëqyrës nr. 1, datë 17.1.2013, të ndryshuar, të bëhen ndryshimet e mëposhtme:

a) Pas pikës 1 të nenit 16, shtohet pika 1/1 me përmbajtjen e mëposhtme:

“1/1. Përfshihen nga zbatimi i shkronjës “e”, të pikës 1, të këtij neni, institucionet financiare të mikrokreditit dhe subjektet financiare jobanka, që blejnë kredi me probleme, të cilat nuk lejohen të kryejnë veprimtarinë si agjent në sigurime.”;

b) Në formularin nr. 9, pika 10, togfjalëshi “duke përfshirë edhe agjentët dhe degët”, zëvendësohet me togfjalëshin “duke përfshirë dhe degët”.

2. Ngarkohet Departamenti i Mbikëqyrjes për ndjekjen e zbatimit të këtij vendimi.

3. Ngarkohen Kabineti i Guvernatorit dhe Departamenti i Kërkimeve me publikimin e këtij vendimi, përkatësisht në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë dhe në Buletin Zyrtar të Bankës së Shqipërisë.

Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYETAR

Gent Sejko

VENDIM

Nr. 52, datë 7.12.2022

**PËR DISA NDRYSHIME NË
RREGULLOREN “PËR LICENCIMIN
DHE USHTRIMIN E VEPRIMTARISË SË
SHOQËRIVE TË KURSIM-KREDITIT
DHE TË UNIONEVE TË TYRE”**

Në bazë dhe për zbatim të nenit 1, pika 4, shkronja “b”, dhe të nenit 43, shkronja “c” të ligjit nr. 8269, datë 23.12.1997, “Për Bankën e Shqipërisë”, të ndryshuar; dhe të nenit 60, pika 1 dhe nenit 69, pika 6 të ligjit nr. 52/2016, datë 19.5.2016, “Për shoqëritë e kursim-kreditit dhe unionet e tyre”; Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë, me propozimin e Departamentit të Mbikëqyrjes,

VENDOSI:

1. Në rregulloren “Për licencimin dhe ushtrimin e veprimtarisë së shoqërive të kursim-kreditit dhe të unioneve të tyre”, miratuar me vendimin e Këshillit Mbikëqyrës nr. 104, datë 5.10.2016, e ndryshuar, të bëhen ndryshimet e mëposhtme:

a) Në nenin 5 bëhen ndryshimet e mëposhtme:

i. në pikën 8, pas togfjalëshit “të nenit 6 të kësaj rregulloreje”, shtohet togfjalëshi “, si dhe të dokumentacionit të parashikuar në shkronjën “j”, nën-pika “iii” ose në shkronjën “g”, nën-pika “iii” të pikës 2, të nenit 6 të kësaj rregulloreje”;

ii. pas pikës 8, shtohet pika 8/1 me përmbajtjen e mëposhtme:

“8/1. SHKK-ja, për çdo pagesë dhe/ose shtesë të kapitalit nga kontributet individuale të çdo anëtarit dhe/ose fondet e donatorëve nën vlerën 100,000 lekë, siguron dhe mban në dosje të veçanta dokumentacionin e parashikuar në shkronjën “j”, nën-pika “iii” ose në shkronjën “g”, nën-pika “iii” të pikës 2, të nenit 6 të kësaj rregulloreje.”;

b) Në nenin 6 bëhen ndryshimet e mëposhtme:
i. në pikën 2, shkronja “P”, pas nënpikës “ii”, shtohet nënpika “iii” me përmbajtjen e mëposhtme:

“iii. vërtetimet e mëposhtme të lëshuara nga organet kompetente, që certifikojnë se:

- personi nuk është në ndjekje penale;
- personi nuk është në gjykim për vepra penale;
- personi nuk është i dënuar penalisht (nga Ministria e Drejtësisë);

- personi nuk është objekt i procedurave të ekzekutimit të detyrueshëm (nga Zyra e Përmbartimit Gjyqësor).

Dokumentet e lartpërmendura në nënpikën “iii”, të jenë lëshuar jo më herët se 3 (tre) muaj nga data e paraqitjes së aplikimit në Bankën e Shqipërisë;”;

ii. në pikën 2, shkronja “g”, pas nënpikës “ii” shtohet nënpika “iii” me përmbajtjen e mëposhtme:

“iii. vërtetimet e mëposhtme të lëshuara nga organet kompetente, që certifikojnë se:

- personi nuk është në ndjekje penale;
- personi nuk është në gjykim për vepra penale;
- personi nuk është i dënuar penalisht (nga Ministria e Drejtësisë);

- personi nuk është objekt i procedurave të ekzekutimit të detyrueshëm (nga Zyra e Përmbartimit Gjyqësor).

Dokumentet e lartpërmendura në nënpikën “iii”, të jenë lëshuar jo më herët se 3 (tre) muaj nga data e paraqitjes së aplikimit në Bankën e Shqipërisë;”.

2. Ngarkohet Departamenti i Mbikëqyrjes, për ndjekjen e zbatimit të këtij vendimi.

3. Ngarkohen Kabineti i Guvernatorit dhe Departamenti i Kërkimeve me publikimin e këtij vendimi, përkatësisht në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë dhe në Buletinin Zyrtar të Bankës së Shqipërisë.

Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYETAR
Gent Sejko

VENDIM Nr. 312, datë 30.11.2022

PËR NJË SHITESË NË VENDIMIN NR. 95, DATË 9.5.2022, “PËR MIRATIMIN E RREGULLORES PËR VLERËSIMIN ETIK DHE PROFESIONAL TË PROKURORËVE”, TË KËSHILLIT TË LARTË TË PROKURORISË

Bazuar në nenin 149/a, pika 1, germa “a”, të Kushtetutës; nenet 159, 189, 190, pikat 3 dhe 4, të ligjit nr. 115/2016, “Për organet e qeverisjes së sistemit të drejtësisë”, të ndryshuar; në ligjin nr. 96/2016, “Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar; si dhe me propozimin e grupit të punës ngritur me urdhrin e kryetarit të Këshillit të Lartë të Prokurorisë nr. 130, datë 14.9.2022, “Për ngritjen e grupit të punës për hartimin e anekseve ‘Për vlerësimin etik dhe profesional të prokurorëve të Apelit dhe Prokurorisë së Përgjithshme’”, Këshilli i Lartë i Prokurorisë

VENDOSI:

1. Pas aneksit nr. 6 të vendimit nr. 95, datë 9.5.2022, “Për miratimin e rregullores për vlerësimin etik dhe profesional të prokurorëve”, të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, shtohen anekset 7 deri 11, bashkëlidhur këtij vendimi, që lidhen me vlerësimin etik dhe profesional të prokurorëve në Prokuroritë e Apelit.

2. Këto anekse janë pjesë përbërëse e Rregullores për Vlerësimin Etik dhe Profesional të Prokurorëve miratuar me vendimin nr. 95, datë 9.5.2022, të Këshillit të Lartë të Prokurorisë.

3. Ky vendim hyn në fuqi në datën e botimit në Fletoren Zyrtare dhe publikohet në faqen zyrtare web të Këshillit.

4. U shpall në Tiranë, sot, më 30.11.2022.

KRYETAR
Alfred Balla

ANEKSI NR. 7
METODOLOGJIA E PIKËZIMIT ME
QËLLIM PËRCAKTIMIN E NIVELIT TË
VLERËSIMIT TË PROKURORIT TË
PROKURORISË SË APELIT

1. Metodologjia e pikëzimit ka për qëllim përcaktimin e nivelit të vlerësimit të prokurorit, për secilin kriter dhe treguesit përkatës ligjorë, mbi bazën e një sistemi pikësh të përcaktuar mbi meritat e prokurorit, kualifikimin, integritetin, aftësinë dhe efikasitetin e tij, duke respektuar parimin e pavarësisë së prokurorit.

2. Metodologjia e pikëzimit është pjesë përbërëse e “Skemës së vlerësimit”, sipas përcaktimeve të nenit 2, shkronja “ll”, të ligjit për statusin, i ndryshuar.

3. Me qëllim përcaktimin e nivelit të vlerësimit të prokurorit, pikëzimi bëhet duke u bazuar në kriteret e posaçme të parashikuara në nenet 68–71, 73–78, 84–95 dhe 97 të ligjit për statusin.

4. Për atë që sa ligji e lejon, përcaktimi i treguesve shtesë të çdo kriteri vlerësues dhe pesha specifike e tyre bëhet në tabelën e pikëzimit, pjesë e kësaj Metodologjie.

5. Vlerësimi i prokurorit kryhet sipas kriterëve të mëposhtme:

- a) aftësitë profesionale;
- b) aftësitë organizative;
- c) etika dhe angazhimi ndaj vlerave profesionale;
- ç) aftësitë personale dhe angazhimi profesional.

6. Vlerësimi i prokurorit kryhet sipas këtyre niveleve:

a) Vlerësimi i përgjithshëm “*Shkëlqyeshëm*” jepet në ato raste, kur prokurori është vlerësuar “*Shkëlqyeshëm*” për të katërta kriteret.

b) Vlerësimi i përgjithshëm “*Shumë mirë*” jepet vetëm në ato raste, kur prokurori vlerësohet “*Shumë mirë*” për tri kriteret dhe “*Mirë*” për njërin prej tyre. Në çdo rast, kriteret “*aftësitë profesionale*” dhe “*etika dhe angazhimi ndaj vlerave profesionale*” duhet të jenë vlerësuar “*Shumë mirë*”.

c) Vlerësimi i përgjithshëm “*Mirë*” jepet në rastin, kur aftësitë e prokurorit vlerësohen “*Mirë*” për dy kriteret dhe “*Mjaftueshëm*” për dy kriteret e tjera. I njëjti rregull zbatohet edhe në rastin, kur ka barazi në vlerësimin e kriterëve në nivelet “*Mjaftueshëm*” dhe “*I pamjaftueshëm*”. Në çdo rast, kriteret “*aftësitë profesionale*” dhe “*etika dhe përkushtimi*

ndaj vlerave profesionale” duhet të vlerësohen të paktën “*Mirë*”.

ç) Vlerësimi i përgjithshëm “*I pamjaftueshëm*” jepet në rastet, kur prokurori vlerësohet “*I pamjaftueshëm*” për të paktën në 3 kriteret ose kur prokurori vlerësohet “*I pamjaftueshëm*” për kriteret “*aftësitë profesionale*” dhe “*etika dhe angazhimi ndaj vlerave profesionale*” dhe jo më shumë se “*Mirë*” për dy kriteret e tjera.

Për çdo kombinim tjetër të ndryshëm nga ato të parashikuara më lart, niveli i përgjithshëm i vlerësimit do të përcaktohet në varësi të mesatares së pikëve të katër kriterëve, sipas shkallës së pikëzimit të përcaktuar në pikën 9 të kësaj Metodologjie. Në çdo rast, niveli i përgjithshëm i vlerësimit nuk mund të jetë më i lartë, se niveli i vlerësimit për kriteret “*aftësitë profesionale*” dhe “*etika dhe angazhimi ndaj vlerave profesionale*”.

7. Niveli i vlerësimit të prokurorit përcaktohet për çdonjërin nga katër kriteret e vlerësimit.

8. Niveli i vlerësimit për çdonjërin nga kriteret e vlerësimit përcaktohet mbi bazën e një shkalle pikëzimi nga 1 deri në 100 pikë.

9. Shkalla e pikëzimit që përcakton nivelet e vlerësimit është:

- a) 90 deri 100 pikë “*Shkëlqyeshëm*”;
- b) 70 deri 89 pikë “*Shumë mirë*”;
- c) 50 deri në 69 pikë “*Mirë*”;
- ç) 30 deri në 49 pikë “*Mjaftueshëm*”;
- d) 1 deri në 29 pikë “*Pamjaftueshëm*”.

10. Brenda çdo kriteri vlerësimi bëhet ndarja e pikëve, sipas rëndësisë së çdo treguesi vlerësimi, duke shmangur përfundime që nuk janë përgjegjësi e prokurorit të komanduar në Këshill.

11. Në tabelën e pikëzimit përcaktohet ndarja e kriterëve të vlerësimit, lista e aspekteve të çdo kriteri, treguesit e vlerësimit dhe pikëzimi i tyre, sipas nivelit, në funksion të pikëzimit dhe të vlerësimit final të prokurorit të komanduar në Këshill.

12. Kur gjatë periudhës së vlerësimit, prokurori e ka ushtruar funksionin (pjesërisht) i caktuar pranë një zyre prokurorie në shkallë të parë dhe (pjesërisht) pranë prokurorisë së apelit, vlerësimi i tij etiko-profesional kryhet veçmas për secilin pozicion, sipas metodologjive përkatëse të vlerësimit të miratuara nga Këshilli.

13. Vlerësimi përfundimtar për periudhën e vlerësimit kryhet, duke mbledhur pikët e secilit vlerësim etik dhe profesional. Çdo vlerësim etiko-

profesional shumëzohet me thyesën me **numërues** (numrin e viteve që është ushtruar funksionin në një pozicion) dhe **emërues** (vitet e periudhës së vlerësimit)⁴.

14. Nëse prokurori ka ushtruar detyrën në pozicione të ndryshme brenda një viti kalendarik, aplikohen standardet matëse të vlerësimit të lidhura me pozicionin ku prokurori ka ushtruar më gjatë detyrën.

1. AFTËSITË PROFESIONALE (100 pikë)

A. Njohuritë ligjore (50 pikë)

a) Aftësia e përgjithshme për të identifikuar konfliktin ligjor ndërmjet apelit apo ankimit të paraqitur dhe vendimit të gjykatës, në rastet në gjykim, si dhe aftësia për të paraqitur kundërshtimet në rekurs (25 pikë).

b) Aftësia për të përdorur parimet e përgjithshme të teorisë së të drejtës dhe për të interpretuar ligjin, si dhe për të analizuar jurisprudencën në zgjidhjen e çështjes (25 pikë).

B. Arsytimi ligjor (50 pikë)

a) Qartësia, saktësia dhe kuptueshmëria e akteve (20 pikë).

b) Struktura e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e akteve (10 pikë).

c) Cilësia e analizës dhe argumentimit logjik (20 pikë).

2. AFTËSITË ORGANIZATIVE (100 pikë)

A. Aftësia për të përballuar ngarkesën e punës (100 pikë)

a) Aftësitë për të përballuar ngarkesën e punës. Numri i çështjeve të përfaqësuara në një vit, sipas ndarjes në: gjykime të shkurtuara, themeli, me rreçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera. Numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë (60 pikë).

b) Aftësitë për të kryer procedurat gjyqësore (30 pikë).

c) Aftësitë për të administruar dosjen e përgatitur për gjykim, duke u bazuar në rregullshmërinë, plotësinë dhe saktësinë e dokumentacionit (10 pikë).

3. ETIKA DHE ANGAZHIMI NDAJ VLERAVE PROFESIONALE (100 pikë)

A. Etika në punë (35 pikë)

a) Angazhimi dhe përgjegjshmëria në funksion.

B. Integriteti (40 pikë)

a) Imuniteti ndaj çdo ndikimi ose presioni të jashtëm, nderi dhe dinjiteti.

C. Paanësia (25 pikë)

a) Përdorimi ose jo i gjuhës diskriminuese (10 pikë).

b) Numri tejet i lartë i kërkesave të pranuar të palëve, për përjashtimin e prokurorit (15 pikë).

4. AFTËSITË PERSONALE DHE ANGAZHIMI PROFESIONAL (100 pikë)

A. Aftësia e komunikimit (40 pikë)

a) Komunikimi i qartë dhe transparent (25 pikë).

b) Respektimi i konfidencialitetit dhe i mbrojtjes së të dhënave personale (15 pikë).

B. Aftësia për të bashkëpunuar (25 pikë)

a) Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me kolegët, duke përfshirë shkëmbimin e njohurive dhe përvojës profesionale me ta (15 pikë).

b) Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me administratën (10 pikë).

C. Gatishmëria për t'u angazhuar në veprimtari të tjera (35 pikë)

a) Pjesëmarrja e prokurorit në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale (20 pikë).

b) Pjesëmarrja e prokurorit në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të drejtësisë, në veprimtaritë për marrëdhëniet me publikun (5 pikë).

c) Publikimet ligjore akademike (10 pikë).

1.1 AFTËSITË PROFESIONALE TË PROKURORIT (100 pikë)

(Sipas nenit 73 të ligjit, por duke iu referuar edhe nenit 72 të tij.)

Për të pikëzuar aftësinë e prokurorit në drejtim të aspekteve të njohurive ligjore dhe arsytimit të aktit, vlerësuesi përqendrohet në metodologjinë e përgjithshme të punës së prokurorit, bazuar në dosjet e përzgjedhura dhe nuk vlerëson meritat ligjore të akteve individuale, të cilat përcaktohen vetëm në kuadër të një procesi kontrolli nga ana e gjykatës.

Vlerësuesi çmon aftësitë profesionale të prokurorit, pa gjykuar korrektësinë e aktit dhe themelin e çështjes, si dhe pa zëvendësuar

⁴ Shembull. Në rast se gjatë periudhës 3-vjeçare të vlerësimit, prokurori e ka ushtruar funksionin 2 vjet pranë prokurorisë e apelit dhe 1 vit pranë një prokurorie të shkallës së parë, atëherë vlerësimi përfundimtar do të llogaritet: pikët sipas metodologjisë së vlerësimit të prokurorëve të apelit (A) X (shumëzim) $2/3 +$ pikët e vlerësimit, sipas metodologjisë së vlerësimit të prokurorëve në shkallën e parë (B) $X 1/3$. Në formë skematike formula do të ishte: $A \times 2/3 + B \times 1/3$.

interpretimin ose logjikën e prokurorit që vlerësohet.

A. Njohuritë ligjore (50 pikë)

a) Aftësia e përgjithshme për të identifikuar konfliktin ligjor ndërmjet apelit apo ankimit të paraqitur dhe vendimit të gjykatës, në rastet në gjykim, si dhe aftësia për të paraqitur kundërshtimet në rekurs (25 pikë).

Për të pikëzuar këtë aftësi të prokurorit, vlerësuesi përqendrohet në dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori, në aktet e dosjeve të përzgjedhura me short (*konkluzionet e tij para gjykatës, ankimin, vendimin e gjykatës së shkallës së parë, vendimin e gjykatës së apelit, rekursin*), si dhe formularin e integruar të vlerësimit të prokurorit.

Vlerësimi do të përqendrohet në elementet e mëposhtme:

- Aftësia për të përcaktuar dhe evidentuar faktet dhe rrethanat e çështjes objekt gjykimi, objektin e ankimit apo apelit të prokurorit, si dhe rrethanat dhe faktet apo aktet e administruara e që janë të nevojshme për t'u paraqitur para gjykatës, në mbështetje të konkluzioneve që ai mban për rastin në gjykim.

- Aftësia për të paraqitur në rekurs kundërshtimet në lidhje me vendimarrjen e gjykatës se apelit, bazuar në kërkesat e ligjit procedural për paraqitjen e rekursit në Gjykatën e Lartë.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 1

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	5
Nën mesataren	10
Mesatare	15
Mbi mesataren	20
Shumë e lartë	25

b) Aftësia për të përdorur parimet e përgjithshme të teorisë së të drejtës dhe për të interpretuar ligjin, si dhe për të analizuar jurisprudencën në zgjidhjen e çështjes (25 pikë).

Për të pikëzuar këtë aftësi, vlerësuesi përqendrohet në dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori, aktet e dosjeve të përzgjedhura me short, si dhe në formularin e integruar të vlerësimit të prokurorit.

Vlerësimi do të përqendrohet në elementet e mëposhtme:

- Aftësia për të përdorur doktrinën, parimet e përgjithshme të së drejtës materiale e procedurale dhe interpretimin e ligjit, për të argumentuar konkluzionet që janë paraqitur në gjykatë, sipas natyrës së çështjes objekt gjykimi;

- Kërkimet për zbatimin e parashikimeve ligjore gjatë procedurës së marrjes, rimarrjes dhe administrimit të provave dhe akteve, në rastet e përsëritjes së shqyrtimit gjyqësor;

- Kërkimi për marrjen e provave apo administrimi i akteve që nuk janë në përputhje me objektin apo qëllimin e përsëritjes së shqyrtimit të çështjes apo të asaj, se çfarë kërkohet të provohet, nuk mund të jetë tregues i aftësive për të mbledhur provat;

- Aftësia e prokurorit për të analizuar jurisprudencën, duke u përqendruar tek aftësia për të kërkuar, identifikuar, organizuar dhe përdorur jurisprudencën për rastin në gjykim. Në veçanti, vlerësohet nëse prokurori i referohet me saktësi dhe efikasitet, në vendin e duhur dhe sipas llojit të qëllimit të gjykimit, praktikës së konsoliduar gjyqësore, praktikës së unifikuar/njësuar të Gjykatës së Lartë, praktikës gjyqësore të Gjykatës Kushtetuese, GJEDNJ-së, edhe në rastet kur ajo nuk përbën burim të së drejtës, por i shërben argumentimit të qëndrimit që ai mban në diskutimin përfundimtar.

Vetëm referimi formal i ligjit ose i jurisprudencës, i pashoqëruar me një analizë të dispozitave, raportit midis tyre dhe zbatimit mbi rrethanat e faktit, sipas rastit, nuk mund të jetë tregues i aftësive për të interpretuar ligjin.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 2

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	5
Nën mesataren	10
Mesatare	15
Mbi mesataren	20
Shumë e lartë	25

B. Arsytimi ligjor (50 pikë)

a) Qartësia, saktësia dhe kuptueshmëria e akteve (20 pikë)

Si burim vlerësimi për këtë tregues shërbejnë konkluzionet dhe rekursat e dorëzuara nga

prokurori, në dosjet e përzgjedhura me short, si dhe në formularin e integruar të vlerësimit të prokurorit.

Vlerësimi do të përqendrohet në elementet e mëposhtme:

- Përdorimi i thjeshtë dhe i drejtpërdrejtë i gjuhës;

- Aftësia për të shprehur mendimin qartë dhe me sa më pak fjalë;

- Zbatimi i saktë i rregullave gramatikore dhe i atyre të sintaksës;

- Përzgjedhja e kujdesshme e gjuhës dhe përdorimi i të gjitha shkronjave të alfabetit shqip (ë dhe ç) paragrafëve dhe e strukturës së fjalisë, për të shprehur kuptimin;

- Përdorimi në mënyrë korrekte dhe të qëndrueshme i termave teknikë.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 3

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	4
Nën mesataren	8
Mesatare	12
Mbi mesataren	16
Shumë e lartë	20

b) Struktura e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e akteve (10 pikë)

Si burim vlerësimi për këtë tregues shërbejnë konkluzionet dhe rekursat e dorëzuara nga prokurori, në dosjet e përzgjedhura me short, si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

- Ndjekja e një metodologjie të caktuar sipas pjesëve përbërëse të dokumentit ligjor, në funksion të orientimit të lexuesit dhe kuptueshmërisë së përmbajtjes së dokumentit (konkluzionet, rekursat etj.).

- Struktura e qartë, e qëndrueshme dhe e mirorganizuar, e cila përmban:

- Prezantimin dhe analizën ligjore të fakteve;

- Identifikimin e dispozitave të zbatueshme të ligjit;

- Mënyrën se si lidhen këta elemente me njëri-tjetrin;

- Përfundimet.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 4

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	2
Nën mesataren	4
Mesatare	6
Mbi mesataren	8
Shumë e lartë	10

c) Cilësia e analizës dhe argumentimit logjik (20 pikë)

Si burim vlerësimi për këtë tregues shërbejnë konkluzionet dhe rekursat e dorëzuara nga prokurori, në dosjet e përzgjedhura me short si dhe në formularin e integruar të vlerësimit të prokurorit, ku vlerësohet cilësia e analizës mbi bazën e një zhvillimi logjik të koncepteve ligjore.

Vlerësimi i do të përqendrohet në elementet e mëposhtme:

- Aftësia e prokurorit për të identifikuar marrëdhëniet shkak-pasojë ndërmjet faktit penal, provave të administruara në gjykim dhe dispozitave ligjore dhe si janë parashtruar këto në konkluzionet përfundimtare apo rekursat e paraqitura;

- Aftësia për të analizuar se si konceptet, institutet dhe dispozitat lidhen midis tyre, ose se si ato zbatohen në një situatë të caktuar;

- Nëse niveli i arsytimit plotëson standardin e procesit të rregullt ligjor;

- Nëse përmbajtja është gjithëpërfshirëse, duke u dhënë përgjigje të gjitha fakteve të pretenduara (të argumentuara), apo të evidentuara gjatë gjykitimit.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 5

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	4
Nën mesataren	8
Mesatare	12
Mbi mesataren	16
Shumë e lartë	20

2.1 AFTËSITË ORGANIZATIVE TË PROKURORIT (100 pikë)

Megjithëse përgjegjësitë e prokurorit ndryshojnë midis juridiksioneve dhe roleve specifike, në mënyrë që të jetë produktiv, prokurori, në çdo nivel dhe në çdo detyrë, duhet të ketë aftësi të mira organizative. Prokurori, edhe ai në Prokurorinë e Apelit, nuk mund të

jetë efektiv, pa pasur aftësinë për të organizuar, menaxhuar dhe kontrolluar efektivisht procedurat gjyqësore. Produktiviteti është rrjedhojë e menaxhimit të kohës, i cili tregon sa mirë prokurori përdor kohën e tij, qoftë në fazën përgatitore, qoftë dhe në atë të gjykimit.

Prokurori duhet të bëjë përpjekje maksimale në menaxhimin efektiv të kohës dhe në planifikimin e punës, pa krijuar pengesa në ecurinë e punës.

A. Aftësia për të përballuar ngarkesën e punës (60 pikë)

a) Aftësitë për të përballuar ngarkesën e punës. Numri i çështjeve të përfaqësuara në një vit, sipas ndarjes, në: gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera. Numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë (60 pikë).

Si burim vlerësimi për këtë tregues shërbejnë të dhënat statistikore dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Për vlerësimin e këtij nënkriteri, paraqet rendësi si numri i çështjeve të përfaqësuara në një periudhë të caktuar kohore, edhe pjesëmarrja në gjykim, sipas natyrës së çështjeve, siç është parashikuar në: gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera, apo dhe numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 6

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	12
Nën mesatare	24
Mesatare	36
Mbi mesataren	48
Shumë e lartë	60

b) Aftësitë për të kryer procedurat gjyqësore (30 pikë)

Si burim vlerësimi shërbejnë të dhënat statistikore, procesverbali i seancës gjyqësore (transkript ose audio), si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Për vlerësimin e këtij kriteri shqyrtohen rastet e shtyrjes së seancave gjyqësore, me kërkesë ose

për shkak të prokurorit, si dhe kohëzgjatjes së gjykimit të kërkuar nga prokurori, për të paraqitur konkluzionet përfundimtare prej tij. Të gjitha të dhënat statistikore dhe procesverbalet gjyqësore analizohen për çështjet e shortuara për t'u vlerësuar sipas situatës, me qëllim për të shmangur përfundimet për çështje që nuk janë përgjegjësi e prokurorit. Analiza e të dhënave bazohet në kompleksitetin e çështjeve, në llojin, kohën dhe mënyrën e paraqitjes së kërkesave gjatë gjykimit, duke mbajtur parasysh, gjithashtu, edhe volumin e çështjeve, por dhe aspekteve të tjera që lidhen me kushtet e punës, për periudhën që vlerësohet.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 7

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	6
Nën mesataren	12
Mesatare	18
Mbi mesataren	24
Shumë e lartë	30

c) Aftësitë për të administruar dosjen e përgatitur për gjykim, duke u bazuar në rregullshmërinë, plotësinë dhe saktësinë e dokumentacionit (10 pikë).

Për të vlerësuar këtë tregues, vlerësuesi përqendrohet në aktet e dosjeve të përzgjedhura me short si dhe në formularin e integruar të vlerësimit të prokurorit.

Treguesi i saktësisë dhe plotësisë së dokumentacionit vlerësohet dhe pikëzohet, duke mbajtur parasysh aftësinë e prokurorit për të garantuar që dosja ose praktika të mos ketë mungesa aktesh dhe që dokumentacioni i përfshirë në dosje të jetë i duhuri dhe t'i përkasë çështjes konkrete.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 8

Shkalla e aftësisë së prokurorit	Numri i pikëve
Nën mesataren, për të gjitha vitet e vlerësimit	2
Nën mesataren, për shumicën e viteve të vlerësimit	4
Baras me mesataren, për shumicën e viteve të vlerësimit	6
Mbi mesataren, për shumicën e viteve të vlerësimit	8
Mbi mesataren, për të gjitha vitet e vlerësimit	10

3.1 ETIKA DHE ANGAZHIMI NDAJ VLERAVE PROFESIONALE (100 pikë)

Pikëzimi i treguesve të këtij kriteri vlerësimi bëhet sipas një rendi zbritës, bazuar në parimin kushtetues që çdo prokuror, për shkak të statusit të tij, ka etikë, integritet dhe shfaq paanësi në funksion. Çdo prokuror e fillon procesin e vlerësimit me totalin e 100 pikëve, referuar këtij kriteri të vlerësimit. Gjatë procedurës së vlerësimit, pikët mund të zbriten në varësi të problematikave të shfaqura, në lidhje me çdo tregues të dalë nga burimet e vlerësimit, krahasuar me ligjin, standardet e etikës dhe rregullat e sjelljes të miratuara nga Këshilli i Lartë i Prokurorisë⁵.

A. Etika në punë (35 pikë)

a) Angazhimi dhe përgjegjshmëria në funksion (35 pikë)

Për të vlerësuar këtë tregues, vlerësuesi përqendrohet në vendimet përfundimtare për masat disiplinore brenda periudhës së vlerësimit, rezultatet e ankesave dhe verifikimin e tyre, si dhe formularin e integruar të vlerësimit të prokurorit.

Vlerësimi do të përqendrohet në elementet e mëposhtme:

- Aftësia e prokurorit për të pasur një sjellje të kujdesshme, objektive, me vetëpërmbytje dhe maturi, gjatë ushtrimit të detyrës në mënyrë korrekte, të ndërgjegjshme, sistematike dhe në kohë të arsyeshme.

⁵ Të cilat interpretohen, për aq sa është e mundur, në përputhje me:

i. Parimet e Bangalorit për sjelljen gjyqësore dhe komentari përkatës,

https://www.unodc.org/documents/corruption/publications_unodc_commentary-e.pdf;

ii. Opinionin nr. 9 (2014), datë 17 dhjetor 2014 të CCPE (Këshilli Konsultativ të Prokurorëve Evropianë, për Këshillin e Evropës), “Mbi normat dhe parimet evropiane në lidhje me prokurorët”;

iii. Opinionin nr. 13 (2018) i CCPE, “Për pavarësinë, përgjegjshmërinë dhe etikën e prokurorëve”;

iv. Udhëzimin e OKB-së, në vitin 1990, “Mbi rolin e prokurorëve”;

v. Standardet për përgjegjësinë profesionale dhe deklarata e detyrave dhe të drejtave themelore të prokurorëve, të përcaktuara në vitin 1999 nga IAP (Shoqata Ndërkombëtare e Prokurorëve); Udhëzimin e Budapestit “Mbi etikën dhe sjelljen e prokurorëve publikë”, 2005; Deklaratën e Bordosë mbi “Gjyqtarët dhe prokurorët në shoqërinë demokratike”, në vitin 2009.

- Aftësia për të shmangur çdo sjellje që tregon mungesë respekti, vetëpërmbytjeje, ndjeshmërie, vëmendjeje apo qasje të papërshtatshme dhe fyese, duke mos u kufizuar vetëm në shmangien e sjelljeve që formalisht kualifikohen si në kundërshtim me ligjin.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 9

Shkalla e etikës në punë e prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	7
Nën mesataren	14
Mesatare	21
Mbi mesataren	28
Shumë e lartë	35

B. Integriteti (40 pikë)

a) Imuniteti nga çdo ndikim apo presion i jashtëm, nderi dhe dinjiteti (40 pikë)

Për të vlerësuar këtë tregues, vlerësuesi përqendrohet në vendimet përfundimtare për masat disiplinore brenda periudhës së vlerësimit, në rezultatet e ankesave dhe verifikimin e tyre, në mendimin e Drejtuesit të Prokurorisë dhe në të dhënat e raporteve të Inspektoratit të Lartë të Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesave. Të dhënat e dala nga burimet e vlerësimit do të analizohen në mënyrë objektive, duke shmangur qëndrimin subjektiv të vlerësuesit apo anëtarit të Këshillit, të krijuar mbi bazën e njohjeve personale me prokurorin.

Vlerësimi do të bazohet në elementet e mëposhtme:

- Shmangia e lidhjeve të papërshtatshme me palët në proces ose shmangia e sjelljeve që bëjnë të duket sikur ka lidhje të tilla të papërshtatshme;

- Ushtrimi i detyrës me nder dhe dinjitet, në mënyrë që të përmbushë pritshmërinë e publikut;

- Shmangia e çdo paragjykimi, që mund të jetë i dëmshëm ose mund të konsiderohet si i dëmshëm për hetimin;

- Vetëdija e prokurorit, se sjellja profesionale, jeta private dhe sjellja në shoqëri kanë ndikim në imazhin e drejtësisë dhe besimin e publikut;

- Përcjellja e vlerave personale dhe profesionale, duke shfaqur cilësitë personale, që i bëjnë të konsiderohen si shembuj të mirë për të tjerët;

- Shmangia e sjelljeve që tregojnë mungesë respekti për dinjitetin e palëve;

- Keqpërdorimi i orarit të punës, personelit dhe burimeve të institucionit, për qëllime private;
- Çdo sjellje apo veprimtari tjetër, që cenon apo rrezikon të cenojë imazhin dhe figurën publike të prokurorit, prokurorisë dhe të sistemit të drejtësisë.

Parimet e Bangalorit konfirmojnë, se nuk ka shkallë integriteti të përkufizuara si të tilla. Integriteti është një karakteristikë që prokurori e ka ose nuk e ka. Integriteti është absolut. Në sistemin e drejtësisë, integriteti është më shumë se një virtyt, është një domosdoshmëri. Prandaj, në përputhje me rrethanat, në caktimin e pikëve në dispozicion, sipas këtij treguesi, Këshilli mund të marrë në konsideratë dy mundësi, si më poshtë:

a) nëse ka informacione mjaftueshëm të besueshme se prokurorit i mungon integriteti, Këshilli do të caktojë minimumin e pikëve të mundshme;

b) nëse nuk ka informacione në dispozicion, që tregojnë se prokurorit i mungon integriteti, konkluzioni duhet të jetë në favor të prokurorit dhe Këshilli do të caktojë maksimumin e pikëve të mundshme.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 10

Shkalla e integritetit të prokurorit	Numri i pikëve
E dobët	0
Shumë e lartë	40

C. Paanësia (25 pikë)

Paanësia e prokurorit nënkupton mungesën e paragjykitimit në favor ose kundër palëve apo grupeve të veçanta. Këtu, Këshilli do të vlerësojë aftësinë e prokurorit për të shmangur një konflikt të mundshëm interesi, që ndikon ose mund të krijojë dyshime për paanësinë e tij, si dhe respektimin e çështjeve të grupeve në nevojë, duke përfshirë edhe çështjet e barazisë gjinore dhe të pakicave. Prokurori duhet të jetë i drejtë dhe të duket si i tillë. Paraqitja dhe cilësia e drejtësisë janë thelbësore.

a) Përdorimi ose jo i gjuhës diskriminuese (10 pikë)

Si burime vlerësimi lidhur me këtë kriter shërbejnë dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori dhe aktet e dosjeve të përzgjedhura me

short, duke përfshirë edhe regjistrimet e seancave gjyqësore me mjete audio ose video, si dhe rezultatet e ankesave dhe verifikimit të tyre.

Prokurorët duhet të jenë të vetëdijshëm dhe të shmangin përdorimin e gjuhës diskriminuese si dhe çdo tendencë për paragjykim. Qëndrimet personale nuk duhet të ndërhyjnë në vendimmarrjen e prokurorit.

Vlerësimi i këtij treguesi do të bazohet në elementet e mëposhtme:

- Respektimi i grupeve të cenueshme, i barazisë gjinore dhe i të drejtave të pakicave;
- Shmangia e përdorimit të gjuhës diskriminuese;
- Shmangia e çdo tendence për paragjykim;
- Shmangia e ndërhyrjes së mendimeve personale në vendimmarrjen e prokurorit.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 11

Aftësia për të shmangur përdorimin e gjuhës diskriminuese	Numri i pikëve
E dobët	2
Nën mesataren	4
Mesatare	6
Mbi mesataren	8
Shumë e lartë	10

b) Numri tejet i lartë i kërkesave të pranuar të palëve për përjashtimin e prokurorit (15 pikë)

Si burime vlerësimi lidhur me këtë tregues shërbejnë të dhënat statistikore, si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Pikëzimi i këtij treguesi bëhet sipas një rendi zbritës, bazuar në parimin kushtetues që çdo prokuror, për shkak të statusit të tij, është dhe duhet të shfaqë paanësi në funksion. Në bazë të kësaj qasjeje, çdo prokuror e fillon procesin e vlerësimit me totalin e 15 pikëve, referuar këtij kriteri. Gjatë procedurës së vlerësimit, nëse konstatohet se numri i kërkesave të pranuar të palëve për përjashtim është “tejet i lartë”, prokurori do të vlerësohet me pikët minimale.

Për të vendosur, nëse numri i kërkesave të pranuar të palëve për përjashtimin e prokurorit është apo jo “tejet i lartë”, vlerësuesi, rast pas rasti, nuk përqendrohet vetëm në numrin e vendimeve të pranuar për përjashtimin e prokurorit, por analizon dhe krahason edhe

tregues të tjerë të dalë nga burimet e vlerësimit, si për shembull: raportin ndërmjet kërkesave për heqje dorë të paraqitura nga prokurori, me kërkesat e pranuar të palëve për përjashtimin e tij. Prokurori nuk penalizohet, nëse, para vendimit të zëvendësimit, ai ka hequr dorë paraprakisht nga hetimi i çështjes, por kërkesa e tij nuk është pranuar nga drejtuesi i prokurorisë.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 12

Numri i kërkesave të pranuar të palëve për përjashtimin e prokurorit	Numri i pikëve
Tejet i lartë	3
I pakonsiderueshëm	15

4.1 AFTËSIA PERSONALE DHE ANGAZHIMI PROFESIONAL (100 pikë)

Ky kriter vlerëson kapacitetin personal dhe angazhimin profesional të prokurorit, siç detajohet në treguesit e mëposhtëm.

A. Aftësia e komunikimit (40 pikë)

a) Komunikimi i qartë dhe transparent me palët në proces, publikun, subjektet e tjera, të tretët (25 pikë)

Si burime vlerësimi lidhur me këtë tregues shërbejnë dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori, aktet e dosjeve të përzgjedhura me short si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Vlerësimi i këtij treguesi do të bazohet në elementet e mëposhtme:

- Aftësia për të komunikuar në mënyrë efektive dhe transparente;
- Aftësia për t'u shprehur në mënyrë të kuptueshme, të qartë dhe të saktë, me subjektet e procedimit penal, publikun, subjektet e tjera dhe të tretët.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 13

Qartësia dhe transparenca e komunikimit	Numri i pikëve
E dobët	5
Nën mesataren	10
Mesatare	15
Mbi mesataren	20
Shumë e lartë	25

b) Respektimi i konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale (15 pikë)

Si burime vlerësimi lidhur me këtë tregues shërbejnë dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori, aktet e dosjeve të përzgjedhura me short si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Prokurori duhet të tregojë kujdes maksimal për ruajtjen e konfidencialitetit dhe për mbrojtjen e të dhënave personale në lidhje me informacionet dhe të dhënat për të cilat ai vihet në dijeni, për shkak të funksionit. Pikëzimi i këtij treguesi bëhet sipas një rendi zbritës, duke prezumuar që prokurori i gëzon cilësi të tilla. Çdo prokuror e fillon pikëzimin me 15 pikë, të cilat zbriten sipas tabelës së mëposhtme, në varësi të treguesve që dalin nga burimet e vlerësimit.

Vlerësimi i këtij treguesi do të bazohet në elementet e mëposhtme:

- Respektimi i dispozitave ligjore për konfidencialitetin dhe mbrojtjen e të dhënave personale;
- Respektimi i udhëzimeve dhe akteve nënligjore të nxjerra nga Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, për aq sa gjejnë zbatim;
- Kushtimi i një vëmendjeje të veçantë ndaj të dhënave personale të rasteve delikate që përfshijnë të miturit, dhunën në familje etj.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 14

Respektimi i konfidencialitetit	Numri i pikëve
I dobët	3
Mesatar	9
I lartë	15

B. Aftësia për të bashkëpunuar me kolegët (25 pikë)

a) Shkalla e komunikimit dhe bashkëpunimit me kolegët, duke përfshirë shkëmbimin e njohurive dhe përvojës profesionale me ta (15 pikë)

Si burime vlerësimi lidhur me këtë tregues shërbejnë të dhënat për verifikimin e ankesave të paraqitura ndaj prokurorit gjatë periudhës së vlerësimit, si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Prokurori duhet të ketë aftësinë dhe gatishmërinë për të bashkëpunuar me kolegët, pa cenuar pavarësinë e tij në vendimarrje.

Vlerësimi i këtij treguesi do të bazohet në elementet e mëposhtme:

- Angazhimi në ngritjen e problematikave mbi çështje të caktuara juridike, përmirësimet e legjislacionit, diskutimin rreth zbatimit të vendimeve njësoje, hartimin e modeleve të unifikuara të akteve procedurale, dhe në çdo çështje tjetër që lidhet me veprimtarinë e prokurorisë;

- Gatishmëria për të ndarë me kolegët përvojën e përfutur në aktivitetet e ndryshme trajnuese.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 15

Shkalla e komunikimit	Numri i pikëve
E dobët	3
Nën mesataren	6
Mesatare	9
Mbi mesataren	12
Shumë e lartë	15

b) Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me administratën (10 pikë)

Si burime vlerësimi lidhur me këtë tregues shërbejnë të dhënat për verifikimin e ankesave të paraqitura ndaj prokurorit gjatë periudhës së vlerësimit, si dhe formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.

Prokurorët e të gjitha niveleve ndërveprojnë rregullisht me personelin e prokurorisë. Nxitja e marrëdhënieve bashkëpunuese me personelin e prokurorisë krijon një ambient pune harmonik dhe produktiv. Këshilli do të vlerësojë, nëse nga burimet e vlerësimit rezultojnë të dhëna mbi shfaqjen e mungesës së respektit ndaj punonjësve të administratës së prokurorisë, keqtrajtimin progresiv dhe sistematik të tyre, nëpërmjet përdorimit të fjalorit të papërshtatshëm, thashethemeve, përjashtimit social, etj.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 16

Shkalla e komunikimit	Numri i pikëve
E dobët	2
Nën mesataren	4
Mesatare	6
Mbi mesataren	8
Shumë e lartë	10

C. Gatishmëria e prokurorit për t'u angazhuar në veprimtari të tjera (35 pikë)

a) Pjesëmarrja e prokurorit në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale (20 pikë)

Një nga objektivat e vlerësimit të veprimtarisë profesionale është edhe identifikimi i nevojave për trajnim, duke i dhënë mundësi prokurorit t'i kushtojë kohë vetëpërmirësimit, në lidhje me njohjen dhe zbatimin e ligjit, jurisprudencës dhe doktrinës. Me qëllim ngritjen e tyre profesionale, prokurorët kanë detyrimin ligjor të ndjekin programin e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës. Prokurori duhet t'i kushtojë kohë zhvillimit të mendimit juridik dhe jurisprudencës dhe të ndjekë programe trajnimi që nxitin specializimin e tij, të organizuara edhe nga institucione të tjera trajnimi në nivel kombëtar ose ndërkombëtar, të njohura nga Këshilli.

Në lidhje me pikëzimin e aftësisë së prokurorit për t'u angazhuar në veprimtari të tjera, treguesi i pjesëmarrjes në programin e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës matet duke u bazuar në informacionin me shkrim që përcillet nga Shkolla e Magjistraturës, i cili vërteton pjesëmarrjen dhe përfshirjen e prokurorit në trajnime. Pjesëmarrja e prokurorit në trajnime të tjera vlerësohet, bazuar në dokumente të dorëzuara prej tij që tregojnë ngritjen profesionale.

Pikëzimi i këtij treguesi bëhet, referuar numrit të trajnimeve, kohëzgjatjes tërësore të tyre, në raport me një temë të caktuar. Këshilli konsideron vlerë të shtuar për ngritjen profesionale, trajnimet afatgjata, përfshirë edhe trajnimet afatshkurtra të specializuara në një fushë të caktuar, të organizuara në periudha kohore të ndërprera.

Pikëzimi bëhet sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 17

Pjesëmarrja e prokurorit Periudha 3-vjeçare	Nr. i pikëve	Pjesëmarrja e prokurorit Periudha 5-vjeçare	Nr. i pikëve
15–120 ditë:	20	30–200 ditë:	20
Më pak se 15 ditë ose më shumë 120 ditë:	4	Më pak se 30 ditë ose më shumë 120 ditë:	4

b) Pjesëmarrja e prokurorit në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të drejtësisë dhe në veprimtaritë për marrëdhëniet me publikun (5 pikë)

Si burime për pikëzimin shërbejnë formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit, të dhënat e dosjes personale të prokurorit, si dhe çdo e dhënë tjetër që tregon ngritjen profesionale të prokurorit.

Prokurori mund të dedikojë kohë dhe përpjekje për të përmirësuar sistemin e drejtësisë, në mënyra të ndryshme. Këto përfshijnë veprimtari jashtë funksionit, me ose pa pagesë, të tilla si: fjalime publike; prezantime në konferenca shkencore kombëtare dhe ndërkombëtare; pjesëmarrja në programet e edukimit të komunitetit; bashkëpunimi me Këshillin për përmirësimin e programeve të formimit vazhdues; angazhimi si ekspert në punët e Këshillit për përgatitjen e formave standarde me qëllim rritjen e efikasitetit; kontribute në hartimin e legjislacionit; aktivitete mësimdhënëse për çështje ligjore; bashkëpunimi me grupe e ndryshme të interesit, me qëllim rritjen e cilësisë së sistemit të prokurorisë dhe ndërgjegjësimin e publikut për forcën e zbatimit të ligjit, si edhe çdo veprimtari tjetër e ngjashme në fushën juridike.

Duke marrë parasysh, se pjesëmarrja në veprimtari të tilla nuk është gjithmonë në varësi të vullnetit të prokurorit, të gjithë prokurorët e fillojnë vlerësimin për këtë tregues, me 3 pikë. Një ose dy pikë të tjera iu shtohen në vlerësim prokurorëve që kryejnë këto veprimtari njëkohësisht me veprimtarinë hetimore, duke marrë parasysh sasinë dhe cilësinë e angazhimit, shkallën e pjesëmarrjes së prokurorit, ndikimin në veprimtarinë specifike dhe shtrirjen ndërkombëtare të angazhimit, si dhe çdo të dhënë tjetër që del nga burimet e vlerësimit të këtij treguesi.

c) Publikimet ligjore akademike (10 pikë)

Si burim vlerësimi shërbejnë dosja personale e prokurorit dhe çdo e dhënë tjetër, që tregon ngritjen profesionale të tij, të cilat japin të dhëna

për sasinë, tipologjinë dhe impaktin e punimeve dhe publikimeve ligjore akademike.

Me anë të këtij kriteri, Këshilli konsideron vlerë të shtuar për prokurorin, publikime ligjore akademike me qëllim dhënien e kontributit për zhvillimin e doktrinë. Nga 5 deri në 10 pikë caktohen për publikimet ligjore akademike, ku përfshihen artikuj, kapituj, monografi ose publikime shkencore të tjera, të botuara brenda dhe jashtë vendit, të shoqëruara me numër identifikimi (ISBN, ISSN).

BURIMET E VLERËSIMIT

Vlerësimi i prokurorëve bazohet në këto burime:

a) dosja personale e prokurorit;

b) të dhënat statistikore, sipas përcaktimeve të parashikuara në nenin 90 të ligjit për statusin;

c) dosjet e përzgjedhura me short për vlerësim, sipas nenit 91 të ligjit për statusin, duke përfshirë edhe regjistrimet e seancave me mjete audio ose video;

ç) formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit dhe aktet e përzgjedhura prej tij;

d) të dhënat për verifikimin e ankesave të paraqitura ndaj prokurorit gjatë periudhës së vlerësimit;

dh) informacioni me shkrim që përcillet nga Shkolla e Magjistraturës ose institucione të tjera, i cili vërteton pjesëmarrjen dhe përfshirjen e prokurorit në veprimtaritë trajnuese;

e) vendimet përfundimtare për masat disiplinore ndaj prokurorit që janë dhënë gjatë periudhës së vlerësimit, në mënyrë të pavarur, nëse masa disiplinore është shuar ose jo;

ë) raportet e kërkuara nga Inspektorati i Lartë i Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesave ose institucione të tjera audituese ose kontrolluese;

f) kundërshtimet e prokurorit dhe çdo procesverbal ose dokument i seancës dëgjimore gjatë procesit të vlerësimit;

g) çdo e dhënë tjetër, që tregon ngritjen profesionale të prokurorit.

ANEKSI NR. 8

Tabela nr. 1

[illegible]

Tabela nr. 2

[illegible]

Tabela nr. 3

[illegible]

Tabela nr. 4

[illegible]

Si e vlerëson prokurori shkallën e aftësisë së tij?				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Shpjegime (këtu prokurori duhet të japë shpjegime, referuar veprimtarisë së tij profesionale gjatë periudhës së vlerësimit dhe vendimeve të përzgjedhura prej tij).				
Mendimi paraprak i drejtuesit (drejtuesi duhet të japë mendimin e tij paraprak mbi shkallën e aftësisë së prokurorit, bazuar në të dhëna objektive të konstatuara prej tij, pa qenë i nevojshëm hulumtimi mbi çdo dosje hetimore të prokurorit).				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?				
Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)				
Jo ☐				
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin).				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
1.A-b Aftësia për të përdorur parimet e përgjithshme të teorisë së të drejtës, për të interpretuar ligjin, si dhe për të analizuar jurisprudencën, në zgjidhjen e çështjes				
Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të përdorur doktrinën, parimet e përgjithshme të së drejtës materiale e procedurale dhe interpretimin e ligjit, për të argumentuar konkluzionet që janë paraqitur në gjykatë, sipas natyrës së çështjes objekt gjykimi, kërkimet për zbatimin e parashikimeve ligjore gjatë procedurës së marrjes, rimarrjes dhe administrimit të provave dhe akteve, në rastet e përsëritjes së shqyrtimit gjyqësor.				
Si e vlerëson prokurori shkallën e aftësisë së tij?				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Shpjegime (këtu prokurori duhet të japë shpjegime, referuar veprimtarisë së tij profesionale gjatë periudhës së vlerësimit dhe dosjeve të përzgjedhura prej tij).				
Mendimi paraprak i drejtuesit (drejtuesi duhet të japë mendimin e tij paraprak mbi shkallën e aftësisë së prokurorit, bazuar në të dhëna objektive të konstatuara prej tij, pa qenë i nevojshëm hulumtimi mbi çdo dosje hetimore të prokurorit).				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?				
Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)				
Jo ☐				
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin)				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐

1.B ARSYETIMI LIGJOR

1.B-a Qartësia, saktësia dhe kuptueshmëria e akteve

Në këtë tregues vlerësohet përdorimi i thjeshtë dhe i drejtpërdrejtë i gjuhës; aftësia për të shprehur mendimin qartë dhe me sa më pak fjalë; zbatimi i saktë i rregullave gramatikore dhe atyre të sintaksës; përzgjedhja e kujdesshme e gjuhës dhe përdorimi i të gjitha shkronjave të alfabetit shqip (ë dhe ç), paragrafëve dhe strukturës së fjalisë për të shprehur kuptimin; si dhe përdorimi në mënyrë korrekte dhe të qëndrueshme i termave teknikë.

Si e vlerëson prokurori shkallën e aftësisë së tij?

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Shpjegime (këtu prokurori duhet të japë shpjegime, referuar veprimtarisë së tij profesionale gjatë periudhës së vlerësimit dhe akteve të përzgjedhura prej tij).

1.B-b Struktura e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e aktit

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të ndjekur një metodologji të caktuar, sipas pjesëve përbërëse të dokumentit ligjor, në funksion të orientimit të lexuesit dhe kuptueshmërisë së përmbajtjes së dokumentit (konkluzionet, rekurset etj.), si dhe struktura e qartë, e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e aktit, e cila përmban: 1. Prezantimin dhe analizën ligjore të fakteve; 2. Identifikimin e dispozitave të zbatueshme të ligjit; 3. Mënyrën se si lidhen këta elementë me njëri tjetrin dhe 4. Përfundimet.

Si e vlerëson prokurori shkallën e aftësisë së tij?

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Shpjegime (këtu prokurori duhet të japë shpjegime, referuar veprimtarisë së tij profesionale gjatë periudhës së vlerësimit dhe akteve të përzgjedhura prej tij).

1.B-c Cilësia e analizës dhe argumentimit logjik

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të identifikuar marrëdhëniet shkak-pasojë të provave të administruara në gjykim dhe dispozitave ligjore, dhe si janë parashtruar këto në konkluzionet përfundimtare apo rekurset e paraqitura; aftësia për të analizuar se si konceptet, institutet dhe dispozitat lidhen midis tyre, ose se si ato zbatohen në një situatë të caktuar; nëse niveli i arsytimit plotëson standardin e procesit të rregullt ligjor; si dhe nëse përmbajtja është gjithëpërfshirëse, duke u dhënë përgjigje të gjitha fakteve të pretenduara (të argumentuara) apo të evidentuara gjatë hetimit.

Si e vlerëson prokurori shkallën e aftësisë së tij?

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Shpjegime (këtu prokurori duhet të japë shpjegime, referuar veprimtarisë së tij profesionale gjatë periudhës së vlerësimit dhe vendimeve të përzgjedhura prej tij).

2. VLERËSIMI I AFTËSIVE ORGANIZATIVE TË PROKURORIT

Me anë të kriterit të aftësive organizative vlerësohet aftësia e prokurorit për të përballuar ngarkesën në punë, aftësia për të kryer, organizuar, menaxhuar dhe kontrolluar efektivisht procedurat gjyqësore.

2.A AFTËSIA E PROKURORIT PËR TË PËRBALLUAR NGARKESËN NË PUNË

2.A-a Aftësitë për të përballuar ngarkesën e punës. Numri i çështjeve të përfaqësuara në një vit, sipas ndarjes në: gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera. Numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura ne Gjykatën e Lartë.

Për vlerësimin e këtij nënkriteri paraqet rendësi si numri i çështjeve të përfaqësuara në një periudhë të caktuar

kohore, ashtu edhe pjesëmarrja në gjykim, sipas natyrës së çështjeve, siç është parashikuar në: gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera, apo dhe numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.

Prokurori bën një analizë të pavarur të të dhënave të tij statistikore dhe përzgjedh shkallën e aftësisë së tij.

E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
----------------------------------	--	-----------------------------------	--	--

Shpjegime

Mendimi paraprak i drejtuesit (bazuar në analizën e të dhënave statistikore të prokurorit, drejtuesi duhet të japë mendimin e tij paraprak mbi shkallën e aftësisë së prokurorit, duke iu referuar periudhës së afatit, gjatë së cilës është përfaqësuar numri më i lartë i çështjeve në gjykim dhe rekurseve të paraqitura nga ana e prokurorit).

E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
----------------------------------	--	-----------------------------------	--	--

Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)

Jo ☐

Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përvakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin).

E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
----------------------------------	--	-----------------------------------	--	--

2.A-b Aftësitë për të kryer procedurat gjyqësore

Për vlerësimin e këtij kriteri shqyrtohen rastet e shtyrjes së seancave gjyqësore, me kërkesë ose për shkak të prokurorit, si dhe kohëzgjatjes së gjykimit të kërkuar nga prokurori për të paraqitur konkluzionet përfundimtare prej tij.

Prokurori bën një analizë të pavarur të të dhënave të tij statistikore dhe përzgjedh shkallën e aftësisë së tij.

E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
----------------------------------	--	-----------------------------------	--	--

Shpjegime (këtu prokurori mund të japë shpjegime mbi situatën faktike lidhur me kompleksitetin e çështjeve, llojin, kohën dhe mënyrën e paraqitjes së kërkesave gjatë gjykimit, rritjen e papritur të volumit të çështjeve, si dhe aspekte të tjera që lidhen me kushtet e punës, të cilat mund të justifikojnë një pikëzim më të lartë, referuar “Metodologjisë së pikëzimit”, me qëllim përvaktimin e nivelit të vlerësimit të prokurorit).

Mendimi paraprak i drejtuesit (bazuar në analizën e të dhënave statistikore të prokurorit, drejtuesi duhet të japë mendimin e tij paraprak mbi shkallën e aftësisë së prokurorit, për këtë tregues).

E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
----------------------------------	--	-----------------------------------	--	--

Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)

Jo ☐

Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjësës me prokurorin).

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

2.A-c Aftësia për të administruar dosjen e përgatitur për gjykim, duke u bazuar në rregullshmërinë, plotësinë dhe saktësinë e dokumentacionit

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të garantuar që dosja ose praktika të mos ketë mungesa aktesh dhe që dokumentacioni i përfshirë në dosje të jetë i duhuri dhe t'i përkasë çështjes konkrete.

Si e vlerëson prokurori shkallën e aftësisë së tij ?

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Shpjegime

Mendimi paraprak i drejtuesit (drejtuesi duhet të japë mendimin e tij paraprak mbi shkallën e aftësisë së prokurorit, bazuar në të dhëna objektive të konstatuara prej tij, gjatë periudhës objekti vlerësimi, pa qenë i nevojshëm hulumtimi mbi çdo dosje betimore të prokurorit).

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)

Jo ☐

Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjësës me prokurorin).

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

3. VLERËSIMI I ETIKËS DHE ANGAZHIMIT NDAJ VLERAVE PROFESIONALE

Pikëzimi i këtij treguesi vlerësimi bëhet mbi bazën e parimit kushtetues që çdo prokuror, për shkak të statusit të tij, ka etikë, integritet dhe shfaq paanësi në funksion. Procesi i vlerësimit për këtë kriter bazohet në parimin e prezumimit të pasjes së vlerave të tilla themelore, në lidhje me ushtrimin e detyrës.

3.A ETIKA NË PUNË

3.A-a Angazhimi dhe përgjegjshmëria në funksion

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të shfaqur sjellje të kujdesshme, objektive, me vetëpërmbytje dhe maturi gjatë ushtrimit të detyrës, në mënyrë korrekte, të ndërgjegjshme, sistematike dhe në kohë të arsyeshme, duke shmangur çdo sjellje që tregon mungesë respekti, vetëpërmbytjeje, ndjeshmërie, vëmendjeje apo qasje të papërshtatshme dhe fyese, duke mos u kufizuar vetën më shmangien e sjelljeve që formalisht kualifikohen si në kundërshtim me ligjin.

Si e vlerëson prokurori shkallën e tij të angazhimit dhe përgjegjshmërisë në funksion?

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Shpjegime

Mendimi paraprak i drejtuesit (*Si e vlerëson drejtuesi shkallën e angazhimit dhe të përgjegjshmërisë në funksion të prokurorit?*)

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)

Jo ☐

Mendimi përfundimtar i drejtuesit (*këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin*).

E dobët ☐ Nën mesataren ☐ Mesatare ☐ Mbi mesataren ☐ Shumë e lartë ☐

3.B INTEGRITETI I PROKURORIT

3.B-a Imuniteti nga çdo ndikim apo presion i jashtëm, nderi dhe dinjiteti

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit: për të shmangur lidhjet e papërshtatshme me palët në proces ose shmangur sjelljet që bëjnë të duket sikur ka lidhje të tilla të papërshtatshme; për të ushtruar detyrën me nder dhe dinjitet në mënyrë që të përmbushen pritshmëritë e publikut; për shmangien e çdo paragjykimi që mund të jetë i dëmshëm ose mund të konsiderohet si i dëmshëm për hetimin; për të pasur vetëdijen se sjellja profesionale, jeta private dhe sjellja në shoqëri kanë ndikim në imazhin e drejtësisë dhe besimit të publikut; për të përcjellë vlera personale dhe profesionale, duke shfaqur cilësitë personale, që i bëjnë prokurorët të konsiderohen si shembuj të mirë për të tjerët; për të shmangur sjellje që tregojnë mungesë respekti për dinjitetin e palëve; për të mos keqpërdorur orarin e punës, personelin dhe burimet e institucionit për qëllime private; si dhe për të shmangur çdo sjellje ose veprimtari tjetër, që cenon apo rrezikon të cenojë imazhin dhe figurën publike të prokurorit, prokurorisë dhe të sistemit të drejtësisë.

Si e vlerëson prokurori aftësinë e tij për të pasur imunitet ndaj çdo ndikimi ose presioni të jashtëm, nderin dhe dinjitetin e tij? (Prezumohet se prokurori ka shkallë shumë të lartë integriteti.)

E dobët ☐

Shumë e lartë ☐

Shpjegime

Mendimi paraprak i drejtuesit (*si e vlerëson drejtuesi aftësinë e prokurorit për shmangien e sjelljeve të pabijshme, nderin dhe dinjitetin e tij?*)

E dobët ☐

Shumë e lartë ☐

Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)

Jo ☐

Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin).

E dobët ☐

Shumë e lartë ☐

3.C PAANËSIA E PROKURORIT

3.C-a Përdorimi ose jo i gjuhës diskriminuese

Me këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të shmangur përdorimin e gjuhës diskriminuese, si dhe çdo tendencë për paragjykim, respektimin e grupeve të cënueshme, të barazisë gjinore dhe të të drejtave të pakicave dhe shmangien e ndërhyrjes së mendimeve personale në vendimmarrjen e prokurorit.

Si e vlerëson prokurori aftësinë e tij për të shmangur përdorimin e gjuhës diskriminuese?

E dobët ☐

Nën mesataren ☐

Mesatare ☐

Mbi mesataren ☐

Shumë e lartë ☐

Shpjegime

3.C-b Numri tejet i lartë i kërkesave të pranuar të palëve për përjashtimin e prokurorit

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të shfaqur paanësi në funksion. Prokurori bën një analizë të pavarur të të dhënave të tij statistikore dhe përzgjedh një nga nivelet e mëposhtme të vlerësimit, referuar Metodologjisë së Pikëzimit.

Si e vlerëson prokurori numrin e kërkesave të pranuar të palëve për përjashtimin e tij?

Tejet i lartë ☐

I pakonsiderueshëm ☐

Shpjegime

Mendimi paraprak i drejtuesit (Drejtuesi jep mendim paraprak për këtë tregues, bazuar jo vetëm në aspektin sasior apo krahasuar me numrin total të çështjeve të hetuara (trajtuara) nga prokurori. Drejtuesi duhet të marrë në konsideratë numrin e kërkesave për heqje dorë, të paraqitura nga prokurori, si dhe raportin midis kërkesave për heqje dorë të miratuara, me ato të refuzuara. Drejtuesi jep mendim për këtë tregues, pa analizuar ligjshmërinë ose bazueshmërinë e vendimit të pranimit të kërkesës për zëvendësimin e prokurorit.)

Si e vlerëson drejtuesi numrin e kërkesave të pranuar të palëve për zëvendësimin e prokurorit?

Tejet i lartë ☐

I pakonsiderueshëm ☐

Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)	
Jo ☐	
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjësës me prokurorin).	
Tejet i lartë ☐	I pakonsiderueshëm ☐

4. VLERËSIMI I AFTËSIVE PERSONALE DHE I ANGAZHIMIT PROFESIONAL

Me anë të këtij kriteri vlerësohet kapaciteti personal dhe angazhimi profesional i prokurorit, duke vlerësuar aftësitë komunikuese, aftësinë për të bashkëpunuar me kolegët dhe personelin administrativ të prokurorisë, gatishmëria e prokurorit për t'u angazhuar në veprimtari të tjera.

4.A AFTËSIA E KOMUNIKIMIT

4.A-a Komunikimi i qartë dhe transparent me palët në proces, publikun, subjektet e tjera, të tretët				
<i>Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të qenë transparent në komunikim dhe për t'u shprehur në mënyrë të kuptueshme, të qartë dhe të saktë me subjektet e procedimit penal, publikun, subjektet e tjera dhe të tretët.</i>				
<i>Si e vlerëson prokurori aftësinë e tij për të komunikuar qartë dhe në mënyrë transparente?</i>				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Shpjegime				
Mendimi paraprak i drejtuesit (Si e vlerëson drejtuesi aftësinë e prokurorit për të komunikuar qartë dhe në mënyrë transparente?)				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?				
Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)				
Jo ☐				
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjësës me prokurorin).				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐

4.A-b Respektimi i konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për respektimin e dispozitave ligjore për konfidencialitetin dhe mbrojtjen e të dhënave personale; respektimin e udhëzimeve dhe akteve nënligjore të nxjerra nga Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, për aq sa gjejnë zbatim; kushtimin e një vëmendjeje të veçantë ndaj të dhënave personale të rasteve delikate që përfshijnë të miturit, dhunën në familje etj.

Si e vlerëson prokurori aftësinë e tij në lidhje me respektimin e konfidencialitetit dhe mbrojtjen e të dhënave personale?

E dobët ☐	Mesatare ☐	E lartë ☐
Shpjegime		
Mendimi paraprak i drejtuesit (<i>Si e vlerëson drejtuesi aftësinë e prokurorit në lidhje me respektimin e konfidencialitetit dhe mbrojtjen e të dhënave personale?</i>)		
E dobët ☐	Mesatare ☐	E lartë ☐
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?		
Po ☐ (<i>nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato</i>)		
Jo ☐		
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (<i>këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin</i>).		
E dobët ☐	Mesatare ☐	E lartë ☐

4.B AFTËSIA PËR TË BASHKËPUNUAR ME KOLEGËT

4.B-a Shkalla e komunikimit dhe bashkëpunimit me kolegët, përfshirë shkëmbimin e njohurive dhe përvojës profesionale me ta

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të bashkëpunuar me kolegët, pa cenuar pavarësinë e tyre në vendimmarrje, angazhimi në ngritjen e problematikave mbi çështje të caktuara juridike, përmirësimet e legjislacionit, diskutimin rreth zbatimit të vendimeve njëse, hartimin e modeleve të unifikuara të akteve procedurale, dhe çdo çështje tjetër që lidhet me veprimtarinë e prokurorisë, si dhe gatishmëria për të ndarë me kolegët, përvojën e përfutur në aktivitetet e ndryshme trajnuese.

Si e vlerëson prokurori aftësinë e tij në lidhje me shkallën e komunikimit dhe bashkëpunimin me kolegët?

E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Shpjegime				
Mendimi paraprak i drejtuesit (<i>Si e vlerëson drejtuesi aftësinë e prokurorit në lidhje me shkallën e komunikimit dhe bashkëpunimin me kolegët?</i>)				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?				
Po ☐ (<i>nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato</i>)				
Jo ☐				
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (<i>këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjës me prokurorin</i>).				
Pamjaftueshëm ☐	Mjaftueshëm ☐	Mirë ☐	Shumë mirë ☐	Shkëlqyeshëm ☐

4.B-b. Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me administratën

Në këtë tregues vlerësohet aftësia e prokurorit për të ndërvepruar rregullisht me personelin e prokurorisë, nxitja e marrëdhënieve bashkëpunuese, me qëllim krijimin e një ambienti pune harmonik dhe produktiv.

<i>Si e vlerëson prokurori aftësinë e tij, në lidhje me komunikimin dhe bashkëpunimin me administratën e prokurorisë?</i>				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Shpjegime				
Mendimi paraprak i drejtuesit (Si e vlerëson drejtuesi aftësinë e prokurorit në lidhje me komunikimin dhe bashkëpunimin me administratën e prokurorisë? Cila është shkalla e këtij komunikimi?)				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?				
Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)				
Jo ☐				
Mendimi përfundimtar i drejtuesit (Këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përcakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjësës me prokurorin)				
E dobët ☐	Nën mesataren ☐	Mesatare ☐	Mbi mesataren ☐	Shumë e lartë ☐

4.C GATISHMËRIA E PROKURORIT PËR T'U ANGAZHUAR NË VEPRIMTARI TË TJERA

4.C-a Pjesëmarrja e prokurorit në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale	
<i>Me këtë tregues vlerësohet angazhimi i prokurorit në programin e trajnimit vazhdues pranë Shkollës së Magjistraturës, si dhe në aktivitete të tjera trajnuese jashtë këtij programi, me qëllim ngritjen profesionale të prokurorit.</i>	
<i>A e ka përmbyshur prokurori detyrimin ligjor mbi pjesëmarrjen në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale, gjatë periudhës së vlerësimit?</i>	
Po ☐	Jo ☐
Shpjegime (Këtu prokurori duhet të përcaktojë pjesëmarrjen në aktivitete trajnuese, të zhvilluara jashtë programit të formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës, duke specifikuar përmbajtjen dhe kohëzgjatjen e trajnimit, si dhe të dhëna për institucionin që ka organizuar aktivitetin. Dokumentacionin përkatës ia bashkëlidh formularit.)	

4.C-b Pjesëmarrja e prokurorit në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të drejtësisë dhe në veprimtaritë për marrëdhëniet me publikun në gjykata
<i>Me këtë tregues vlerësohet aftësia dhe gatishmëria e prokurorit për t'u angazhuar në veprimtari për të përmirësuar sistemin e drejtësisë, veprimtari jashtë funksionit, me ose pa pagesë, të tilla si: fjalime publike; prezantime në konferenca shkencore kombëtare dhe ndërkombëtare; pjesëmarrja në programet e edukimit të komunitetit; bashkëpunimi me Këshillin për përmirësimin e programeve të formimit vazhdues; angazhimi si ekspert në punët e Këshillit për përgatitjen e formave standarde me qëllim rritjen e efciencës; kontribute në hartimin e legjislacionit; aktivitete mësime ndërmjetshme për çështje ligjore; bashkëpunimi me grupe interesi të ndryshëm, me qëllim rritjen e cilësisë së gjyqësorisë dhe ndërgjegjësimin e publikut për forcën e zbatimit të ligjit, si dhe çdo veprimtari tjetër e ngjashme në fushën juridike.</i>
Shpjegime (Prokurori duhet të listojë këtu informacione mbi pjesëmarrjen dhe/ose përfshirjen në veprimtari ndërinstitucionale si më sipër. Dokumentacionin përkatës ia bashkëlidh formularit.)
Mendimi paraprak i drejtuesit (drejtuesi jep mendim paraprak për këtë tregues, në rastet kur ai është në dijeni të angazhimit të prokurorit apo kur ky angazhim ka qenë i iniciuar nga vetë drejtuesi i prokurorisë).
Ka pasur kundërshtime të prokurorit?

Po ☐ (nëse po, duhet të pasqyrohen se cilat kanë qenë ato)

Jo ☐

Mendimi përfundimtar i drejtuesit (këtu drejtuesi jep mendimin përfundimtar dhe përvakton shkallën e aftësisë, pas realizimit të dëgjësës me prokurorin).

4. C-c Publikime ligjore akademike

Me anë të këtij treguesi vlerësohet angazhimi i prokurorit në veprimtari që përfshijnë publikime ligjore akademike, me qëllim dhënien e kontributit për zhvillimin e doktrinës, të tilla si: artikuj, kapituj, monografi, ose publikime shkencore të tjera, të botuara brenda dhe jashtë vendit, të shoqëruara me numër identifikimi (ISBN, ISSN).

Shpjegime (prokurori duhet të listojë këtu informacione mbi publikimet ligjore akademike të tij gjatë periudhës së vlerësimit. Dokumentacionin përkatës ia bashkëlidh formularit).

Në referim të nenit 86, pika 1, shkronjat “c”, “ç”, “d”, “dh”, të “Ligjit për statusin”, prokurori jep mendim për sa më poshtë:

a) Masat e ndërmarra për përmbushjen e objektivave të përcaktuar në vlerësimin e mëparshëm dhe shkalla e përmbushjes së tyre.

Shpjegime

b) Objektivat për zhvillimin e tij profesional për vlerësimin e ardhshëm

Shpjegime

c) Nevojat për trajnim dhe rrethanat, të cilat përbëjnë pengesë për zhvillimin e tij profesional, duke propozuar zgjidhje konkrete për periudhën e ardhshme të vlerësimit.

Shpjegime

Në referim të nenit 86, pika 2, të “Ligjit për statusin”, prokurori i bashkëlidh formularit të vetëvlerësimit dy vendime gjyqësore të përzgjedhura prej tij, për çdo vit të periudhës së vlerësimit.

a) Vendimet e përzgjedhura nga prokurori.

Vendimet e përzgjedhura listohen në këtë rubrikë dhe i bashkëlidhen formularit të vlerësimit.

Për t'u plotësuar nga prokurori

Plotësuar nga: Emër: Mbiemër: Nënshkrimi:

Dorëzuar tek Drejtuesi, në datë:

Marrë në dorëzim nga: Emër: Mbiemër: Nënshkrimi :

Për t'u plotësuar nga Drejtuesi

Plotësuar nga: Emër: Mbiemër: Nënshkrimi:

ANEKSI NR. 10

RAPORT ANALITIK
PËR VLERËSIMIN ETIK DHE PROFESIONAL
TË PROKURORIT

MODEL

Tiranë, më __.__.20__

Përgatiti: _____

NDARJA⁶ A
TË DHËNAT E PROKURORIT

Në këtë rubrikë plotësohen të dhënat personale të prokurorit, të dhënat për prokurorinë ku ushtron funksionin, seksionin dhe periudhën e vlerësimit.

Emri:**Mbiemri:****Datëlindja:****Vendbanimi:****Adresa e e-mail-it zyrtar:****Adresa e e-mail-it privat:****Numër telefoni:****Prokuroria:****Funksioni:****Seksioni:****Periudha e vlerësimit:**NDARJA B
QËLLIMI

Raporti analitik i përgatitur nga këshilltari përgjegjës për vlerësimin, është një raport ndihmës në procesin e vlerësimit etik dhe profesional të prokurorit, i cili ka për qëllim renditjen e të gjitha burimeve të marra gjatë procedurës së vlerësimit, paraqitjen e të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, duke i përshkruar dhe/ose analizuar, në varësi të treguesve për çdo kriter vlerësimi. Ky raport shoqëron projektraportin e vlerësimit të prokurorit.

NDARJA C
BURIMET E VLERËSIMIT

Në këtë rubrikë listohen burimet e vlerësimit, sipas parashikimeve të nenit 77, të “Ligjit për Statusin”, të individualizuara për prokurorin, për të cilin hartohet raporti analitik.

1. Burimi 1
2. Burimi 2
3. Burimi 3
4. ...

⁶ Ndarjet dhe emërtimet e tyre me germa pasqyrohen në këtë raport model, për të orientuar pjesët e veçanta të aktit.
Faqe | 19838

NDARJA Ç
PASQYRIMI DHE/OSE ANALIZA E TË DHËNAVE TË BURIMEVE TË VLERËSIMIT, NË
VARËSI TË KRITEREVE TË VLERËSIMIT

Në këtë rubrikë listohen burimet e vlerësimit, pasqyrohen dhe/ose analizohen të dhënat që rezultojnë nga këto burime, në varësi të treguesve të përcaktuar në Metodologjinë e Pikëzimit, për secilin nga katër kriteret e vlerësimit.

1. AFTËSITË PROFESIONALE TË PROKURORIT

Për efekt të këtij kriteri, këshilltari përgjegjës për vlerësimin pasqyron dhe përshkruan në mënyrë të detajuar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, pa bërë analizë dhe vlerësim të tyre.

1.A NJOHURITË LIGJORE

1.A.a Aftësia e përgjithshme për të identifikuar konfliktin ligjor ndërmjet apelit apo ankimit të paraqitur dhe vendimit të gjykatës, në rastet në gjykim, si dhe aftësia për të paraqitur kundërshtimet në rekurs

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përshkruhen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

a) Përcaktimin dhe evidentimin e fakteve dhe rrethanave të çështjes objekt gjykimi, objektin e ankimit apo apelit të prokurorit, si dhe rrethanat dhe faktet apo aktet e administruara e që janë të nevojshme për t'u paraqitur para gjykatës në mbështetje të konkluzioneve që ai mban për rastin në gjykim;

b) Paraqitja në rekurs e kundërshtimeve në lidhje me vendimarrjen e gjykatës së apelit, bazuar në kërkesat e ligjit procedural për paraqitjen e rekursit në Gjykatën e Lartë.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi i burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

1.A.b Aftësia për të përdorur parimet e përgjithshme të teorisë së të drejtës dhe për të interpretuar ligjin, si dhe për të analizuar jurisprudencën në zgjidhjen e çështjes

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përshkruhen, në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, lidhur me:

a) Përdorimin e doktrinës, parimeve të përgjithshme të së drejtës materiale e procedurale dhe interpretimin e ligjit, për të argumentuar konkluzionet që janë paraqitur në gjykatë, sipas natyrës së çështjes objekt gjykimi;

b) Kërkimet për zbatimin e parashikimeve ligjore gjatë procedurës së marrjes, rimarrjes dhe administrimit të provave dhe akteve, në rastet e përsëritjes së shqyrtimit gjyqësor;

c) Analizimin e jurisprudencës, duke u përqendruar tek aftësia për të kërkuar, identifikuar, organizuar dhe për të përdorur jurisprudencën për rastin në gjykim.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3.

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi i burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

1.B ARSYETIMI LIGJOR

1.B.a Qartësia, saktësia dhe kuptueshmëria e akteve

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përshkruhen, në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

a) Përdorimin e thjeshtë dhe të drejtpërdrejtë të gjubës;

b) Shprehjen e mendimit qartë dhe me sa më pak fjalë;

c) Zbatimin e saktë të rregullave gramatikore dhe atyre të sintaksës;

c) Përzgjedhjen e kujdesshme të gjubës dhe përdorimin e të gjitha shkronjave të alfabetit shqip (ë dhe ç), paragrafëve dhe të strukturës së fjalisë për të shprehur kuptimin;

d) Përdorimin në mënyrë korrekte dhe qëndrueshme të termave teknikë.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;

2. Burimi 2;

3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi i burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

1.B.b Struktura e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e akteve

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përshkruhen në mënyrë të detajuar të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

a) Ndjekjen e një metodologjie të caktuar, sipas pjesëve përbërëse të dokumentit ligjor, në funksion të orientimit të lexuesit dhe kuptueshmërisë së përmbajtjes së dokumentit (konkluzionet, rekurset etj.);

b) Strukturën e qartë, të qëndrueshme dhe të mirorganizuar, e cila përmban:

- Prezantimin dhe analizën ligjore të fakteve;

- Identifikimin e dispozitave të zbatueshme të ligjit;

- Mënyrën se si lidhen këto elemente me njëri-tjetrin.

- Përfundimet.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;

2. Burimi 2;

3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi i burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

1.B.c Cilësia e analizës dhe argumentimi logjik

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përshkruhen, në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

a) Identifikimin e marrëdhënieve shkak-pasojë ndërmjet faktit penal, provave të administruara në gjykim, dhe dispozitave ligjore, si dhe si janë parashtruar këto në konkluzionet përfundimtare apo rekurset e paraqitura;

b) Analizimin se si konceptet, institutet dhe dispozitat lidhen midis tyre ose se si ato zbatohen në një situatë të caktuar;

c) Nivelin e arsyetimit në plotësimin e standardit të procesit të rregullt ligjor;

d) Dhënien përgjigje të të gjitha fakteve të pretenduara (të argumentuara) apo të evidentuara gjatë gjykimit.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;

2. Burimi 2;

3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi i burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

2. AFTËSITË ORGANIZATIVE TË PROKURORIT

Për efekt të këtij kriteri, këshilltari përgjegjës për vlerësimin pasqyron dhe analizon në mënyrë të strukturuar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit pa bërë vlerësim të tyre.

2.A.a Aftësia për të përballuar ngarkesën e punës. Numri i çështjeve të përfaqësuara në një vit, sipas ndarjes në: gjykime të shkurtuara, themeli, me rrejtje të shqyrtimit gjyqësor, masa

sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera. Numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përsbkruben, pasqyrohen dhe analizohen në mënyrë të strukturuar, të dhënat e secilit burim, në drejtim të: numrit të çështjeve të përfaqësuar në një periudhë të caktuar kohore; pjesëmarrjes në gjykim sipas natyrës së çështjeve (gjykime të shkurtuara, themeli, me rrejtje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera), dhe numrit të përgjithshëm të rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

2.A.b Aftësia për të kryer procedurat gjyqësore.

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përsbkruben, pasqyrohen dhe analizohen në mënyrë të strukturuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me: kohën e gjykimit, rastet e shtyrjes së seancave gjyqësore me kërkesë ose për shkak të prokurorit, si dhe kohëzgjatjes së gjykimit të kërkuar nga prokurori, për të paraqitur konkluzionet përfundimtare prej tij.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

2.A.c Aftësitë për të administruar dosjen e përgatitur për gjykim, duke u bazuar në rregullshmërinë, plotësinë dhe saktësinë e dokumentacionit.

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përsbkruben, në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me dosjen dhe renditjen e akteve, në mënyrë që dosja ose praktika të mos ketë mungesa aktesh dhe që dokumentacioni i përfshirë në dosje të jetë i duburi dhe t'i përkasë çështjes konkrete.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

3. ETIKA DHE ANGAZHIMI NDAJ VLERAVE PROFESIONALE

Për efekt të këtij kriteri, këshilltari përgjegjës për vlerësimin, pasqyron në mënyrë të detajuar, të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, pa bërë analizë dhe vlerësim të tyre.

3.A ETIKA NË PUNË

3.A.a Angazhimi dhe përgjegjshmëria në funksion.

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përsbkruben në mënyrë të detajuar, referuar Metodologjisë, të dhënat e secilit burim që evidenton sjellje të prokurorit ndaj angazhimit dhe përgjegjshmërisë së tij në funksion.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

3.B INTEGRITETI

3.B.a Imuniteti nga çdo ndikim apo presion i jashtëm, nderi dhe dinjiteti

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përsërkruhen në mënyrë të detajuar, referuar Metodologjisë, të dhënat e secilit burim që evidenton cenimin e integritetit të prokurorit.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

3.C PAANËSIA

3.C.a Përdorimi ose jo i gjuhës diskriminuese

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe përsërkruhen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, në drejtim të përdorimit ose jo, të gjuhës diskriminuese apo shfaqjes të tendencës për paragjykitime.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

3.C.b Numri tejet i lartë i kërkesave të pranuar të palëve, për përjashtimin e prokurorit

Për këtë tregues evidentohet numri i kërkesave të pranuar të palëve, për përjashtimin e prokurorit, raporti mes kërkesave të prokurorit për heqje dorë dhe numrit të kërkesave të pranuar të palëve, për përjashtimin e tij, si dhe çdo e dhënë tjetër e kërkuar nga relatori, për efekt të këtij treguesi.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4. AFTËSIA PERSONALE DHE ANGAZHIMI PROFESIONAL

Për efekt të këtij kriteri, këshilltari përgjegjës për vlerësimin pasqyron dhe, kur është rasti, analizon në mënyrë të strukturuar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, pa bërë vlerësim të tyre.

4.A AFTËSIA E KOMUNIKIMIT

4.A.a Komunikimi i qartë dhe transparent me palët në proces, publikun, subjektet e tjera, të tretët

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe pasqyrohen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

- a) Komunikimin transparent dhe efektiv;
- b) Të shprehurit në mënyrë të kuptueshme, të qartë dhe të saktë, me subjektet e procedimit penal, publikun, subjektet e tjera, të tretët.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4.A.b Respektimi i konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe pasqyrohen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

- a) Respektimin e dispozitave ligjore për konfidencialitetin dhe mbrojtjen e të dhënave personale;*
- b) Respektimin e udhëzimeve dhe akteve nënligjore të nxjerra nga Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale, për aq sa gjejnë zbatim;*
- c) Kushtimin e një vëmendjeje të veçantë ndaj të dhënave personale të rasteve delikate që përfshijnë të miturit, dhunën në familje etj.*

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4.B AFTËSIA PËR TË BASHKËPUNUAR ME KOLEGËT

4.B.a Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me kolegët, si dhe shkëmbimi i njohurive dhe përvojës profesionale me ta

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe pasqyrohen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

- a) Angazhimin në ngritjen e problematikave mbi çështje të caktuara juridike, përmirësimet e legjislacionit, diskutimin rreth zbatimit të vendimeve njësesë, hartimin e modeleve të unifikuara të akteve procedurale dhe çdo çështje tjetër që lidhet me veprimtarinë e prokurorisë;*
- b) Gatishmërinë për të ndarë me kolegët, përvojën e përftuar në aktivitetet e ndryshme trajnuese.*

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4.B.b Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimi me administratën

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe pasqyrohen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me shkallën e komunikimit dhe bashkëpunimit të prokurorit me administratën.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4.C GATISHMËRIA E PROKURORIT PËR T'U ANGAZHUAR NË VEPRIMTARI TË TJERA

4.C.a Pjesëmarrja e prokurorit në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe pasqyrohen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

- a) Angazhimin e prokurorit në programin e trajnimit vazhdues pranë Shkollës së Magjistraturës;*

b) Angazhimin e prokurorit në aktivitete të tjera trajnuese jashtë këtij programi, me qëllim ngritjen profesionale të prokurorit.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4.C.b Pjesëmarrja e prokurorit në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të drejtësisë dhe në veprimtaritë për marrëdhëniet me publikun

Për këtë tregues listohen burimet e vlerësimit dhe pasqyrohen në mënyrë të detajuar, të dhënat e secilit burim, që lidhen me:

- a) Gatishmërinë e prokurorit për t'u angazhuar në veprimtari për të përmirësuar sistemin e prokurorisë ;
- b) Veprimtaritë jashtë funksionit, me ose pa pagesë, të tilla si: fjalime publike; prezantime në konferenca shkencore kombëtare dhe ndërkombëtare;
- c) Pjesëmarrjen në programet e edukimit të komunitetit;
- d) Bashkëpunimin me Këshillin për përmirësimin e programeve të formimit vazhdues;
- e) Angazhimin si ekspert në punët e Këshillit, për përgatitjen e formave standarde me qëllim rritjen e eficiencës;
- f) Kontributin në hartimin e legjislacionit;
- g) Angazhimin në aktivitete mësimdhënëse për çështje ligjore;
- h) Bashkëpunimin me grupe interesi të ndryshëm, me qëllim rritjen e cilësisë së gjyqësorit dhe ndërgjegjësimin e publikut për forcën e zbatimit të ligjit;
- b) Çdo veprimtari tjetër e ngjashme në fushën juridike.

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

4.C.c Publikimet ligjore akademike

Ky tregues nënkupton angazhimin e prokurorit në veprimtari, që përfshijnë publikime ligjore akademike, me qëllim dhënien e kontributit për zhvillimin e doktrinës, të tilla si: artikuj, kapituj, monografi, ose publikime shkencore të tjera, të botuara brenda dhe jashtë vendit, të shoqëruara me numër identifikimi (ISBN, ISSN).

Burimet e vlerësimit:

1. Burimi 1;
2. Burimi 2;
3. ...

Të dhënat që rezultojnë nga vëzhgimi dhe analiza e burimeve të vlerësimit:

Referuar burimit 1, rezulton se

Referuar burimit 2, rezulton se

ANEKSI NR. 11

PROJEKTRAPORT I VLERËSIMIT ETIK DHE PROFESIONAL TË PROKURORIT

MODEL

Tiranë më _____.202_____

NDARJA⁷ A
TË DHËNAT E PROKURORIT

Në këtë rubrikë plotësohen të dhënat personale të prokurorit, të dhënat për prokurorinë ku ushtron funksionin dhe periudhën e vlerësimit.

Emri:**Mbiemri:****Datëlindja:****Vendbanimi:****Vjetërsia në detyrë:****Adresa e e-mail-it zyrtar:****Adresa e e-mail-it privat:****Numër telefoni:****Prokuroria:****Funksioni:****Dhoma/seksioni:****Vlerësimi i mëparshëm:****Masa disiplinore:****Periudha e vlerësimit :**

VLERËSUESI

Relatori: _____**Nëpunësi përgjegjës për vlerësimin:** _____NDARJA C
QËLLIMI

Projektraporti i vlerësimit etik dhe profesional të prokurorit, i përgatitur nga relatori i caktuar me short, ka për qëllim vlerësimin e shkallës së aftësisë së prokurorit, në drejtim të etikës dhe veprimtarisë profesionale të tij. Kjo shkallë aftësie ndiqet nga një pikëzim, mbi të cilin përcaktohet niveli i vlerësimit për çdonjërin nga katër kriteret e vlerësimit, si dhe ai i përgjithshëm, të cilët i propozohen për miratim mbledhjes plenare.

Projektraporti i vlerësimit etik dhe profesional të prokurorit hartohet, bazuar në parashikimet e neneve 68, 89 e vijuese dhe 93 të ligjit nr. 96/2016, “Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar (në vijim “Ligji për statusin”).

⁷ Ndarjet dhe emërtimet e tyre me germa pasqyrohen në këtë projektraport model, për të orientuar pjesët e veçanta të aktit.

Me qëllim përcaktimin e shkallës së aftësisë së prokurorit për çdo tregues, aspekt dhe kriter vlerësimi, relatori bën analizë të integruar të të gjitha të dhënave të marra nga burimet e vlerësimit, ashtu sikundër ato përsëkruhen dhe detajohen në raportin analitik të përgatitur nga nëpunësi përgjegjës për vlerësimin.

NDARJA Ç PROCEDURA

Në këtë rubrikë përsëkruhet në rend kronologjik, procedura e ndjekur nga momenti i fillimit të procedurës së vlerësimit etik dhe profesional të prokurorit, deri në momentin e hartimit të projektraportit të vlerësimit.

NDARJA D ANALIZA E TË DHËNAVE TË MARRA NGA BURIMET E VLERËSIMIT DHE PROPOZIMI PËR NIVELIN E VLERËSIMIT PËR ÇDO KRITER VLERËSIMI

Në këtë rubrikë analizohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, vlerësohet shkalla e aftësisë/nivelit të veprimtarisë së prokurorit për çdo tregues vlerësimi, bëhet pikëzimi dhe propozimi për nivelin e vlerësimit të prokurorit, për secilin nga katër kriteret e vlerësimit.

1. AFTËSITË PROFESIONALE TË PROKURORIT

Për të pikëzuar aftësinë e prokurorit në drejtim të aspekteve të njohurive ligjore dhe arsytimit të aktit, vlerësuesi përqendrohet në metodologjinë e përgjithshme të punës së prokurorit, bazuar në dosjet e përzgjedhura, dhe nuk vlerëson meritat ligjore të akteve individuale, të cilat përcaktohen vetëm në kuadër të një procesi kontrolli nga ana e gjykatës. Aftësia profesionale të prokurorit pikëzohet sipas dy treguesve, njohuritë ligjore dhe arsytimi ligjor, të cilët ndahen në disa nën tregues.

1.A NJOHURITË LIGJORE

1.A.a Aftësia përgjithshme për të identifikuar konfliktin ligjor ndërmjet apelit apo ankimit të paraqitur dhe vendimit të gjykatës, në rastet në gjykim, si dhe aftësia për të paraqitur kundërshtimet në rekurs

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit dhe vlerësohen aftësitë e prokurorit, në lidhje me: përcaktimin dhe evidentimin e fakteve dhe rrethanave të çështjes objekt gjykimi, objektin e ankimit apo apelit të prokurorit, si dhe rrethanat dhe faktet apo aktet e administruara e që janë të nevojshme për t'u paraqitur para gjykatës, në mbështetje të konkluzioneve që ai mban për rastin në gjykim; si dhe paraqitjen në rekurs të kundërshtimeve, në lidhje me vendimmarrjen e gjykatës së apelit, bazuar në kërkesat e ligjit procedural për paraqitjen e rekursit në Gjykatën e Lartë.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

1.A.b Aftësia për të përdorur parimet e përgjithshme të teorisë së të drejtës dhe për të interpretuar ligjin, si dhe për të analizuar jurisprudencën në zgjidhjen e çështjes.

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit dhe vlerësohen aftësitë e prokurorit, në lidhje me: përdorimin e doktrinës, parimeve të përgjithshme të së drejtës materiale e procedurale dhe interpretimin e ligjit, për të argumentuar konkluzionet që janë paraqitur në gjykatë, sipas natyrës së çështjes objekt gjykimi; kërkimet për zbatimin e parashikimeve ligjore gjatë procedurës së marrjes, rimarrjes dhe administrimit të provave dhe akteve, në rastet e përsëritjes së shqyrtimit gjyqësor dhe analizimin e jurisprudencës, duke u përqendruar tek aftësia për të kërkuar, identifikuar, organizuar dhe përdorur jurisprudencën për rastin në gjykim.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

1.B ARSYETIMI LIGJOR

1.B.a Qartësia, saktësia dhe kuptueshmëria e akteve

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit dhe vlerësohen aftësitë e prokurorit, në lidhje me: përdorimin e thjeshtë dhe të drejtpërdrejtë të gjuhës; aftësinë për të shprehur mendimin qartë dhe me sa më pak fjalë; zbatimin e saktë të rregullave gramatikore dhe atyre sintaksore; përzgjedhjen e

kujdesshme të gjubës dhe përdorimin e të gjitha shkronjave të alfabetit shqip (ë dhe ç), paragrafëve dhe strukturës së fjalisë, për të shprehur kuptimin dhe përdorimin në mënyrë korrekte dhe të qëndrueshme të termave teknikë.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

1.B.b Struktura e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e akteve

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit dhe vlerësohen aftësitë e prokurorit, në lidhje me: ndjekjen e një metodologjie të caktuar sipas pjesëve përbërëse të dokumentit ligjor, në funksion të orientimit të lexuesit dhe kuptueshmërisë së përmblajtjes së dokumentit; strukturën e qartë, të qëndrueshme dhe të mirorganizuar, e cila përmban prezantimin dhe analizën ligjore të fakteve, identifikimin e dispozitave të zbatueshme të ligjit, mënyrën se si lidhen këto elemente me njëri-tjetrin, përfundimet.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

1.B.c Cilësia e analizës dhe argumentimit logjik

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit dhe vlerësohen aftësitë e prokurorit, në drejtim të cilësisë së analizës, bazuar në zhvillimin logjik të koncepteve ligjore, lidhur me: identifikimin e marrëdhënieve shkak-pasojë ndërmjet faktit penal, provave të mbledhura në gjykim dhe dispozitave ligjore, mënyrën se si janë parashtruar këto në konkluzionet përfundimtare apo rekursat e paraqitura; analizën se si konceptet, institutet dhe dispozitat lidhen midis tyre, ose se si ato zbatohen në një situatë të caktuar; nëse niveli i arsyetimit plotëson standardin e procesit të rregullt ligjor; nëse përmblajtja është gjithëpërfshirëse, duke u dhënë përgjigje të gjitha fakteve të pretenduara (të argumentuara) apo të evidentuara gjatë hetimit.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

Propozim për nivelin e vlerësimit	
KRITERI: AFTËSITË PROFESIONALE TË PROKURORIT	
Pikët	Niveli i vlerësimit

2. AFTËSITË ORGANIZATIVE TË PROKURORIT

Për të vlerësuar dhe pikëzuar aftësinë e prokurorit në drejtim të aftësive organizative, vlerësuesi përqendrohet në aftësinë e prokurorit, në çdo nivel dhe në çdo detyrë, që të ketë cilësi të mira organizative në mënyrë që të jetë produktiv. Prokurori nuk mund të jetë efektiv pa pasur aftësinë për të organizuar, menaxhuar dhe kontrolluar efektivisht procedurat hetimore. Produktiviteti është rrjedhojë e menaxhimit të kohës, i cili tregon sa mirë prokurori përdor kohën e tij/saj, si në fazën e hetimit, ashtu edhe në fazën e gjyqimit.

2.A. AFTËSIA PËR TË PËRBALLUAR NGARKESËN E PUNËS

2.A.a Aftësia për të përballuar ngarkesën e punës. Numri i çështjeve të përfaqësuara në një vit, sipas ndarjes në: gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera. Numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, dhe vlerësohen aftësitë e prokurorit lidhur me numrin e çështjeve të përfaqësuara në një periudhë të caktuar kohore; pjesëmarrjen në gjykim sipas natyrës së çështjeve (gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera), dhe numrit të përgjithshëm të rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

2.A.b Aftësia për të kryer procedurat gjyqësore

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik dhe vlerësohen rastet e shtyrjes së seancave gjyqësore, me kërkesë ose për shkak të

prokurorit, si dhe kohëzgjatjes së gjykimit të kërkuar nga prokurori, për të paraqitur konkluzionet përfundimtare prej tij.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

2.A.c Aftësia për të administruar dosjen e përgatitur për gjykim, duke u bazuar në rregullshmërinë, plotësinë dhe saktësinë e dokumentacionit

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, në lidhje me aftësinë e prokurorit, të pasqyruara në raportin analitik dhe vlerësohet shkalla e aftësisë së prokurorit në lidhje me rregullshmërinë e dokumentacionit të dosjes betimore ose të praktikës përkatëse, në mënyrë që dosja të mos ketë mungesa aktesh dhe që dokumentacioni i përfshirë në dosje të jetë i duburi dhe t'i përkasë çështjes konkrete.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

Propozim për nivelin e vlerësimit KRITERI: AFTËSITË ORGANIZATIVE TË PROKURORIT	
Pikët	Niveli i vlerësimit

3. ETIKA DHE ANGAZHIMI NDAJ VLERAVE PROFESIONALE

Vlerësimi i kriterit të etikës dhe angazhimit ndaj vlerave profesionale bëhet, duke u bazuar në parimin kushtetues që çdo prokuror, për shkak të statusit të tij, ka etikë, integritet dhe shfaq paanësi në funksion. Pikëzimi për shumicën e treguesve të këtij kriteri bëhet në rend zbritës dhe çdo prokuror e fillon procesin e vlerësimit me totalin e pikëve, referuar treguesit përkatës, duke zbritur sipas rastit pikët, në varësi të rezultateve të analizës objektive të të dhënave të burimeve të vlerësimit.

3.A ETIKA NË PUNË

3.A.a Angazhimi dhe përgjegjshmëria në funksion

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, me qëllim vlerësimin e angazhimit dhe përgjegjshmërisë në funksion të prokurorit, sjelljen e kujdesshme, objektive, me vetëpërmbytje dhe maturi të tij, gjatë ushtrimit të detyrës në mënyrë korrekte, të ndërgjegjshme, sistematike dhe në kohë të arsyeshme.

Shkalla e etikës në punë të prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e etikës në punë të prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

3.B INTEGRITETI

3.B.a Imuniteti nga çdo ndikim apo presion i jashtëm, nderi dhe dinjiteti

Për këtë tregues, për shkak të parimit të prezumimit, në rast se nuk ka të dhëna për cenimin e integritetit të prokurorit, shkalla e integritetit prezumohet të jetë shumë e lartë. Në rast se nga burimet e vlerësimit rezultojnë të dhëna të mjaftueshme dhe të besueshme, që mund të cenojnë integritetin e prokurorit, shkalla e integritetit vlerësohet me 0 pikë.

Shkalla e integritetit të prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e integritetit të prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

3.C PAANËSIA

Paanësia e prokurorit nënkupton mungesën e paragjykimit në favor ose kundër palëve apo grupeve të veçanta.

3.C.a Përdorimi ose jo i gjuhës diskriminuese

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, në drejtim të shmangies së përdorimit të gjuhës diskriminuese, tendencës për paragjyqe dhe ndikimit të qëndrimeve personale në vendimmarrjen e prokurorit.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

3.C.b Numri tejet i lartë i kërkesave të pranura të palëve, për përjashtimin e prokurorit

Për të vlerësuar këtë tregues, pasi analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, relatori konkludon, nëse numri i kërkesave të pranura të palëve, për përjashtimin e prokurorit, është tejet i lartë apo i pakonsiderueshëm.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

Propozim për nivelin e vlerësimit KRITERI: ETIKA DHE ANGAZHIMI NDAJ VLERAVE PROFESIONALE	
Pikët	Niveli i vlerësimit

4. AFTËSITË PERSONALE DHE ANGAZHIMI PROFESIONAL

Në këtë kriter vlerësohet kapaciteti personal dhe angazhimi profesional i prokurorit në drejtim të aftësive të komunikimit, bashkëpunimit dhe angazhimit ndaj vlerave profesionale.

4.A AFTËSIA E KOMUNIKIMIT

4.A.a Komunikimi i qartë dhe transparent me palët në proces, publikun, subjektet e tjera dhe të tretët

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, në drejtim të komunikimit efektiv dhe transparent dhe aftësinë për t'u shprehur në mënyrë të kuptueshme, të qartë dhe të saktë me subjektet e procedimit penal, publikun, subjektet e tjera dhe të tretët.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

4.A.b Respektimi i konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale.

Për këtë tregues, për shkak të parimit të prezumimit, analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, të tilla që mund të çojnë në cenimin e konfidencialitetit dhe të dhënave personale, për të cilat prokurori vibet në dënim për shkak të funksionit.

Respektimi i konfidencialitetit nga prokurori dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e respektimit nga ana e prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

4.B AFTËSIA PËR TË BASHKËPUNUAR ME KOLEGËT

4.B.a Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me kolegët, duke përfshirë shkëmbimin e njohurive dhe përvojës profesionale me ta

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, në drejtim të aftësisë dhe gatishmërisë së prokurorit për të bashkëpunuar me kolegët, pa cenuar pavarësinë e tij në vendimmarrje, angazhimin në ngritjen e problematikave mbi çështje të caktuara juridike, përmirësimet e legjislacionit, diskutimin rreth zbatimit të vendimeve njësoje etj.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

4.B.b Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me administratën

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, në lidhje me shkallën e komunikimit dhe bashkëpunimit të prokurorit me administratën e prokurorisë.

Shkalla e aftësisë së prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori përcakton shkallën e aftësisë së prokurorit dhe pikët e propozuara për këtë tregues).

4.C GATISHMËRIA E PROKURORIT PËR T'U ANGAZHUAR NË VEPRIMTARI TË TJERA

4.C.a Pjesëmarrja e prokurorit në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, në lidhje me angazhimin e prokurorit në programin e trajnimit vazhdues pranë Shkollës së Magjistraturës apo në aktivitete të tjera trajnuese jashtë këtij programi, që synojnë ngritjen e tij profesionale.

Pjesëmarrja e prokurorit në trajnime dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori propozon pikëzimin mbi bazën e shkallës së angazhimit që tregon prokurori në drejtim të ngritjes së tij profesionale nëpërmjet trajnimeve).

4.C.b Pjesëmarrja e prokurorit në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të drejtësisë dhe në veprimtaritë për marrëdhëniet me publikun.

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, të pasqyruara në raportin analitik, në drejtim të gatishmërisë së prokurorit për pjesëmarrje në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të prokurorisë dhe në veprimtaritë për ndërgjegjësimin e publikut, për forcimin e zbatimit të ligjit.

Pjesëmarrja, kontributi i prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori propozon pikëzimin jo vetëm mbi bazën e angazhimit të prokurorit në veprimtaritë e mësipërme, por edhe të sasisë dhe cilësisë së kontributit të dhënë prej tij).

4.C.c Publikimet ligjore akademike

Për të vlerësuar këtë tregues, analizohen në mënyrë të integruar dhe vlerësohen të dhënat që rezultojnë nga burimet e vlerësimit, në lidhje me angazhimin e prokurorit në veprimtari që përfshijnë publikime ligjore akademike, me qëllim dhënien e kontributit për zhvillimin e doktrinės të tilla si: artikuj, kapituj, monografi, ose publikime shkencore të tjera, të botuara brenda dhe jashtë vendit, të shoqëruara me numër identifikimi (ISBN, ISSN).

Angazhimi i prokurorit dhe pikëzimi (pas analizës së të dhënave që rezultojnë nga burimet e vlerësimit për këtë tregues, relatori propozon pikëzimin mbi bazën e shkallës së kontributit të dhënë nga prokurori, për zhvillimin e doktrinės).

Propozim për nivelin e vlerësimit	
KRITERI: AFTËSITË PERSONALE DHE ANGZHIMI PROFESIONAL	
Pikët	Niveli i vlerësimit

NDARJA E

PROPOZIMI PËR NIVELIN E VLERËSIMIT PËR ÇDO KRITER VLERËSIMI DHE NIVELIN E PËRGJITHSHËM TË VLERËSIMIT

Në këtë pjesë, relatori, bazuar në parashikimet e nenit 93, pika 5, shkronja “c”, të ligjit nr. 96/2016, “Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, mbi bazën e pikëzimit të kryer prej tij, propozon nivelin e vlerësimit për secilin nga katër kriteret e vlerësimit, si dhe nivelin e përgjithshëm të vlerësimit të prokurorit.

Propozim për nivelin e vlerësimit për çdo kriter		
Kriteri	Pikët	Niveli i vlerësimit
1. Aftësitë profesionale të prokurorit		
2. Aftësitë organizative të prokurorit		
3. Etika dhe angazhimi ndaj vlerave profesionale		
4. Aftësitë personale dhe angazhimi profesional		
Propozim për nivelin e përgjithshëm të vlerësimit		
Vlerësimi i përgjithshëm		

NDARJA F

PROPOZIME DHE REKOMANDIME

Në këtë pjesë, relatori, bazuar në parashikimet e nenit 93, pika 5, shkronja “ç”, të ligjit nr. 96/2016, “Për statusin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, referuar të dhënave të analizuar dhe të vlerësuar në raport me kriteret e vlerësimit, bën propozim për trajnime dhe/ose rekomandon hapa, të cilët i vlerëson të nevojshëm për t'u ndërmarrë nga prokurori, me qëllim përmirësimin e veprimtarisë së tij.

RELATOR

(EMRI, MBIEMRI DHE NËNSHKRIMI)

SHTOJCA 1

Shtojca 1 përbëhet nga një format tabelar, që përmban kriteret e vlerësimit, treguesit, burimet e vlerësimit, shkallën e aftësisë, pikëzimin për çdo tregues dhe kriter, nivelin e vlerësimit dhe pikëzimin total të prokurorit.

KRITERET E VLERËSIMIT, TREGUESIT, BURIMET E VLERËSIMIT, SHKALLA E AFTËSISË, PIKËZIMI, NIVELI I VLERËSIMIT DHE PIKËZIMI TOTAL I PROKURORIT					
1. AFTËSITË PROFESIONALE TË PROKURORIT			Pikët totale	Niveli i vlerësimit	
Treguesit	Burimet	Shkalla e aftësisë	Pikët	Metodologjia	
A. Njohuritë ligjore	a) Aftësia e përgjithshme për të identifikuar konfliktin ligjor ndërmjet apelit apo ankimit të paraqitur dhe vendimit të gjykatës, në rastet në gjykim, si dhe aftësia për të paraqitur kundërshtimet në rekurs.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 5 pikë Nën mesataren – 10 pikë Mesatare – 15 pikë Mbi mesataren – 20 pikë Shumë e lartë – 25 pikë	
	b) Aftësia për të përdorur parimet e përgjithshme të teorisë së të drejtës dhe për të interpretuar ligjin si dhe analizuar jurisprudencën në zgjidhjen e çështjes.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 5 pikë Nën mesataren – 10 pikë Mesatare – 15 pikë Mbi mesataren – 20 pikë Shumë e lartë – 25 pikë	
B. Arsyeimi ligjor	a) Qartësia, saktësia dhe kuptueshmëria e akteve.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 4 pikë Nën mesataren – 8 pikë Mesatare – 12 pikë Mbi mesataren – 16 pikë Shumë e lartë – 20 pikë	
	b) Struktura e qëndrueshme dhe e mirorganizuar e akteve.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 2 pikë Nën mesataren – 4 pikë Mesatare – 6 pikë Mbi mesataren – 8 pikë Shumë e lartë – 10 pikë	
	c) Cilësia e analizës dhe argumentimit logjik	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 4 pikë Nën mesataren – 8 pikë Mesatare – 12 pikë Mbi mesataren – 16 pikë Shumë e lartë – 20 pikë	
2. AFTËSITË ORGANIZATIVE TË PROKURORIT			Pikët total	Niveli i vlerësimit	
Treguesit	Burimet	Shkalla e aftësisë	Pikët	Metodologjia	
A. Aftësia për të përballuar ngarkesën e punës	a. Aftësitë për të përballuar ngarkesën e punës. Numri i çështjeve të përfaqësuara në një vit, sipas ndarjes në: gjykime të shkurtuara, themeli, me riçelje të shqyrtimit gjyqësor, masa sigurimi, hetime pasurore dhe gjykime të tjera. Numri i përgjithshëm i rekurseve të paraqitura në Gjykatën e Lartë.	1. Të dhënat statistikore; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 12 pikë Nën mesataren – 24 pikë Mesatare – 36 pikë Mbi mesataren – 48 pikë Shumë e lartë – 60 pikë	
	b) Aftësitë për të kryer procedurat gjyqësore.	1. Të dhënat statistikore; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Procesverbali i seancës gjyqësore.		Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 6 pikë Nën mesataren – 12 pikë Mesatare – 18 pikë Mbi mesataren – 24 pikë Shumë e lartë – 30 pikë	

	c) Aftësitë për të administruar dosjen e përgatitur për gjykim, bazuar në rregullshmërinë, plotësinë dhe saktësinë e dokumentacionit.	1. Të dhënat statistikore; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.			Shkalla e aftësisë së prokurorit: E dobët – 2 pikë Nën mesataren – 4 pikë Mesatare – 6 pikë Mbi mesataren – 8 pikë Shumë e lartë – 10 pikë
3. ETIKA DHE ANGAZHIMI NDAJ VLERAVE PROFESIONALE				Pikët total	Niveli i vlerësimit
Treguesit		Burimi	Shkalla e aftësisë	Pikët	Metodologjia
A. Etika në punë	a) Angazhimi dhe përgjegjshmëria në funksion.	1. Informacioni i marrë nga ILD-ja; 2. Dosja personale e prokurorit; 3. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.			Shkalla e etikës në punë e prokurorit: E dobët – 7 pikë Nën mesataren – 14 pikë Mesatare – 21 pikë Mbi mesataren – 28 pikë Shumë e lartë – 35 pikë
B. Integriteti	a) Imuniteti nga çdo ndikim apo presion i jashtëm, nderi dhe dinjiteti.	1. Informacioni i marrë nga ILD-ja; 2. Dosja personale e prokurorit; 3. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.			Shkalla e integritetit të prokurorit: E dobët - 0 pikë Shumë e lartë - 40 pikë
C. Paanësia	a) Përdorimi ose jo i gjuhës diskriminuese.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.			Aftësia për të shmangur përdorimin e gjuhës diskriminuese: E dobët – 2 pikë Nën mesataren – 4 pikë Mesatare – 6 pikë Mbi mesataren – 8 pikë Shumë e lartë – 10 pikë
	b) Numri tejet i lartë i kërkesave të pranuar të palëve, për përjashtimin e prokurorit.	1. Të dhënat statistikore; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit.			Numri i kërkesave të pranuar të palëve, për përjashtimin e prokurorit: Tejet i lartë – 3 pikë I pakonsiderueshëm – 15 pikë
4. AFTËSIA PERSONALE DHE ANGAZHIMI PROFESIONAL				Pikët total	Niveli i vlerësimit
Tregues		Burimi	Shkalla e aftësisë	Pikët	Metodologjia
A. Aftësia e komunikimit	a) Komunikimi i qartë dhe transparent me palët në proces, publikun, subjektet e tjera, të tretët	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.			Qartësia dhe transparenca e komunikimit: E dobët – 5 pikë Nën mesataren – 10 pikë Mesatare – 15 pikë Mbi mesataren – 20 pikë Shumë e lartë – 25 pikë
	b) Respektimi i konfidencialitetit dhe mbrojtjes së të dhënave personale.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Aktet e dosjeve të përzgjedhura me short.			Respektimi i konfidencialitetit: E dobët – 3 pikë Mesatare – 9 pikë Shumë e lartë – 15 pikë
B. Aftësia për të bashkëpunuar me kolegët	a) Shkalla e komunikimit dhe bashkëpunimit me kolegët, duke përfshirë shkëmbimin e njohurive dhe përvojës profesionale me ta.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Të dhënat për verifikimin e ankesave.			Shkalla e komunikimit: E dobët – 3 pikë Nën mesataren – 6 pikë Mesatare – 9 pikë Mbi mesataren – 12 pikë Shumë e lartë – 15 pikë
	b) Shkalla e komunikimit dhe e bashkëpunimit me administratën.	1. Dokumentet ligjore të dorëzuara nga prokurori; 2. Formulari i integruar i vlerësimit të prokurorit; 3. Të dhënat për verifikimin e ankesave.			Shkalla e komunikimit: E dobët – 2 pikë Nën mesataren – 4 pikë Mesatare – 6 pikë Mbi mesataren – 8 pikë Shumë e lartë – 10 pikë
C. Gatishmëria e prokurorit për t'u angazhuar në veprimtari të tjera	a) Pjesëmarrja e prokurorit në programet e formimit vazhdues të Shkollës së Magjistraturës dhe në trajnime të tjera profesionale.	1. Informacioni i marrë nga Shkolla e Magjistraturës; 2. Dosja personale e prokurorit; 3. Dokumentet e dorëzuara nga prokurori.			Pjesëmarrja e prokurorit: (periudha 3-vjeçare) 15–120 ditë – 20 pikë <15 ose > 120 ditë: – 4 pikë (periudha 5-vjeçare) 30–200 ditë – 20 pikë <30 ose > 200 ditë: – 4 pikë
	b) Pjesëmarrja e prokurorit	1. Formulari i integruar i vlerësimit;			Nuk ka të dhëna – 3 pikë;

	në veprimtari ndërinstitucionale për përmirësimin e sistemit të drejtësisë dhe në veprimtari të marrëdhënie me publikun.	2. Dosja personale e prokurorit; 3. Çdo e dhënë tjetër që tregon ngritje profesionale të prokurorit.			Ka të dhëna –5 pikë.
	c) Publikimet ligjore akademike.	1. Dosja personale e prokurorit; 2. Çdo e dhënë tjetër që tregon ngritje profesionale të prokurorit.			Nuk ka të dhëna – 0 pikë; Ka të dhëna 5–10 pikë.
PIKËZIMI PËR KATËR KRITERET E VLERËSIMIT					
NIVELI PËRFUNDIMTAR I VLERËSIMIT TË PROKURORIT					

RELATOR

(EMRI, MBIEMRI DHE NËNSHKRIMI)

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISE
Vulosur elektronikisht nga Qendra e Botimeve Zyrtare
Viti: 2022 - Numri: 168
Datë: 2022/12/15 16:02:16
d3d86999-86b1-4cee-9bee-67996f21e6f8

*Shënim: Ky dokument është gjeneruar dhe vulosur me anë
të një procedure automatike nga një sistem elektronik
(Qendra e Botimeve Zyrtare)*

	Formati 61x86/8
--	-----------------

Shtypshkronja e Qendrës së Botimeve Zyrtare
Tiranë, 2022

Adresa: Rr. "Nikolla Jorga", Tiranë
Tel./fax: +355 4 24 27 004 Tel.: +355 4 24 27 006

Çmimi 1248 lekë